Est. 3
nº 6
736
738

336/138

DE [illegible] DOCTISSIMIS AC
DILIGENTISSIMI LINGVAE
LATINAE PERSCRVTATO
RIS DE ARTE GRA
MMATICA OPVS
VTILISSI
MVM

Exemplū argenti purgati

.i18579218

Cat. 270

De la Libreria Comun de San
Fran.co de Sevilla

DIOMEDIS DOCTISSIMIS AC DILIGENTISSIMI LINGVAE LATINE PERSCRVTATORIS DE ARTE GRAMATICA OPVS VTILISSIMVM

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SEVILLA

r diomedes
r phocas de nomine et verbo.
r sergius sup donatum
r prisciani epitoma.
r donati editio 2a
r servius sup donatum

IN HOC VOLVMINE HAEC CONTINENTVR.

D I O M E D E S

De ſtructuris & differētia ſermonis;
De perfectis & imperfectis.
De origine:proprietate:formatione:& uária partium orationis poſitiõe.
De latinitate & eius partibus & diffinitionibus.
De uariis uocabulorum diffinitionibus.
De accentibus:Punctis:Colis:Commatibus:& Periodis:& eoꝝ diffinitionibus.
De differentiis quinqꝫ linguarum.
De uitiis & uirtutibus orationis.
De compoſitione & clauſula & pedibus ſecundum Rhetores:& earū partibus & diffinitionibus teſtimonio Tullii:Saluſtii:Bruti:Craſſii:& Hortēlii firmatis.
De ſchematibus & figuris.
De Tragœdia:comædia:Elegia:Satyra & earum origine loco & inuentoribus.
De poematum generibus & ſpeciebus:& uariis earū nominibus.
De poetica:Poeſi:& poemate.
De arte metrica.
De Metro:Rhythmo:& Verſu & eorum differentiis & diffinitionibus.
De omni genere Metrorum diffinitionibus differentiis & inuentoribus.

P H O C A S

De Nomine & Verbo
Epitoma Priſciani.

C A P E R

De latinitate.

A G R AE T I V S

De Orthographia:proprietate & differentia ſermonis.

D O N A T V S

De Barbariſmo & octo partibus orationis.

S E R V I V S E T S E R G I V S

In Donatum.

DIOMEDIS DOCTISSIMI AC DILIGENTISSIMI LINGVAE LATINAE PERSCRVTATORIS DE ARTE GRAMMATICA OPVS VTILISSIMVM.

DIOMEDES ATANASIO SALVTEM DICIT.

ARTEM MERAE LATINITATIS. Puræq̃ eloquentiæ magiſtram ſub incudem litterarum faciliter ꝑcudendo formatã hũanæ claritatis, hanc cũ cognouiſſem excellẽtẽ facũdiã tuam plurimi facere: deſiderio tuo libẽter indulgẽs ſummo ſtudio (quãtũ mediocris ad modũ ingenii mei qualitas capere patiebatur) trino digeſtam libello dilucide expeditam cenſui eẽ mittendã: quia ipſos aurium meatus audita ſcientia complere abſentia denegatum eſt. Sane neq̃ eẽt icognitũ: uitãda fuit nimiũ cõſtricta breuitas. Eſt.n. lucubrationis induſtria ſtudiiq̃ collatio tripartita: ut ſecũdũ trina ætatis gradatim legentium ſpatia lectio probabiliter ordinata crimen prolixitatis euadat: tediũq̃ demulceat: q̃ q̃dẽ i tribꝰ diuiſioibꝰ quãuis ꝑuula ſit: tñ i ſingulis ſuã cõtinet breuitatẽ. Quãobrẽ (ut mea fert opinio) ſpero tibi aliiſq̃ legẽtibꝰ magno uſui fore. Igit̃ totiꝰ opis prima pa uniuerſi ſermõis mẽbra cõtinet. Altera nõ ſolũ obſeruatiões: q̃ arti grãmaticæ accidere ſolẽt: ſed ẽt ſtructurã pedeſtris oronis uberrime pleneq̃ demõſtrat. Tertia pedũ qualitatẽ poematũ genera metrorũq̃ tractatꝰ pleniſſime docet. Supeſt ut ſingula recolẽdo memoriæ tenꝰ mãdẽt̃: ne fruſtra cũ tpe euaneſcat labor. Q̃d tãto maxie rudibꝰ p̃ſtar̃ cognoſcimꝰ q̃ ruſticitatis enormitate culti ſermõis ſauciãt imo deformãt examuſſim normatã oronis integritatẽ: politũq̃ eiꝰ lumẽ iſuſcãt ex arte ꝓlatũ: quãto ipi a pecudibꝰ differre uidẽtur.

ARtis grãmaticæ autores exordium ſcribendi uariũ diuerſumq̃ ſumpſerunt. Quidã enim ab ipſa arte cœperũt: alii ab elemẽtis uel litteris: multi a caſibꝰ: pleriq̃ a partibus orationis: nõnulli a uoce: pauci a nominũ declinatioẽ. Nos uero ab ipſa oratioẽ incipimꝰ. Hæc.n. ſecreta pectoris arguens ad linguã ſui gubernatricẽ migrat mobili quodã uocis articulatæ ſpũ rotũdoq̃ gubernaculi moderamine tẽperata & interiore uicino aere pectoris argutia uerberato palatoq̃ ſẽlim paulatimq̃ pulſato uelut internũtius ac ꝓditor hũanæ gẽtis ad indicia exprimẽdæ cogitationis per os ſermonẽq̃ rõnabiliter agitat̃. Hoc.n. ſuo magnoq̃ bñficio exp̃ſſa ratione ſermonis nos cæteris ſeparat ab animalibus: ſola homines natura fatet̃ atq̃ demonſtrat. Huic igitur demus totius opuſculi non immerito principatum: cuius talis habetur diffinitio. Oratio eſt ſtructura uerborum compoſito exitu ad clauſulam terminata. Quidã ſic eam diffiniunt: Oratio eſt compoſitio dictionum conſumans ſententiam, remq̃ perfectam ſignificans. Scaurus ſic: Oratio eſt ore miſſa & per dictiones ordinata pronuntiatio. Oratio autem uidetur dicta quaſi oris ratio: uel a græca origine: hoc eſt ſermocinari. Unde Homeri uerſꝰ: αϖὸ τοῦ αριζειυόυ μεγωωσ μύγεσιγ αωὸ Δ ρμὸσ δῦ Δα ωο ϖετρησ τω δαριζε μέμαι ατε ϖαρθεμοσ ϖαρθεμὸσ ηιθ ὸσε δαριζετὸμ αλληλοισι. Oratio eſt ſermo contextus ad clauſulam tendẽs. Clauſula eſt cõpoſitio uerborum plauſibilis ſtructuræ exitu terminata. Partes orationis ſunt octo: Nomen: Pronomen: Verbum: Participium: Aduerbium: Coniunctio: Præpoſitio: Interiectio. Scauro uidetur & appellatio. Ex his primæ quattuor declinabiles ſunt: ſequentes indeclinabiles: latini articulum: græci interiectionem non adnumerant. Genera nominum ſunt principalia tria. M.F.&.N. Maſ. eſt: cui numero ſingulari caſu nominatiuo ꝓnomen præponitur hic:

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SEVILLA

ut hic cato. Fœmininũ eſt cui numero ſingulari caſu nominatiuo pronomẽ præponitur
hæc: ut hæc iulia. Neutrum eſt: cui numero ſingu. nominatiuo caſu pronomen p̄ponitur
hoc: ut hoc templum. Ex his quartum genus cõe naſcitur quod fit duobus modis. Sunt.n.
cõia duum generum ex maſculino & fœminino: ut hic & hæc homo: hic & hæc ſacerdos.
Item trium generum ex maſculino & fœm. & neutro: ut hic & hæc & hoc fœlix. Eſt & qn-
tum genus qđ græce ἐπικοινὸν dicit̃: latine ꝓmiſcuũ uel ſub cõe uocãt: qđ aut ſpecie ma-
ſculini generis & declinatur & ſimul ſignificat etiã fœmininũ genus: ut hic paſer: aut decli-
natur ſpecie fœmininum generis ac etiã maſculinum genus ſignificat: & ſic ſub uno genere
utrũq; intelligitur ut hæc aquila. Numerus eſt incremẽtum q̃titatis ab uno ad plura proce-
dens. Nũeri ſunt duo ſingula. ut hic præceptor: plu. ut hi præceptores. Dualis.n. duntaxat
apud græcos ualet: apud nos excluditur de quo etiam mox referemus. Figura eſt diſcrimẽ
ſimpliciũ dictionum & compoſitarum. Figuræ nominibus accidunt duæ ſimplex & com-
poſita. Simplex: ut doctus: compoſita ut indoctus. Cõponũtur aũt nomina mõis quattuor:
ex duobꝰ integris ut ſuburbanus: ex duobꝰ corruptis: ut opifex & artifex: ex integro & cor-
rupto: ut ineptus ex corrupto & integro: ut armipotens: Cõponitur autem de pluribꝰ quæ
ω & ρ & σινθετα græci appellant: ut inexpugnabilis imꝑterritus inexplicabilis irremeabi-
lis. Caſus ſunt quidã gradus declinationis: dicti ꝙ per eos pleraq; nomina a prima ſui poſi-
tione inflexu uariẽtur & cadãt. Alii ſic: Caſus ſunt uariationes & cõpoſitiones in declinatiõe
nominis ꝑ immutationẽ nouiſſimæ ſyllabæ. Sunt numero quidem ſex: Ntũs: Gẽitiuꝰ: quẽ
quidã patriũ uocãt: Datiuus: Accuſatiuus: Vocatiuus: & Ablatiuus. Ratione tamen ſunt
quinq;: Nominatiuum.n. optime caſum eſſe noluerunt: quãdo quidem ſit poſitio nominis
uel rectus nominibus uel declinationibus regula: quem nominatiuum græci non πτῶσιν
ſed ὀρθὴν uel ευθειοσ uocãt καταχριστικωσ tamen ntũm caſum diximus. Ablatiuum græ-
ci nõ habent: hunc tamen Varro ſextum interdum latinum appellat: quia latinæ linguæ ꝓ-
prius eſt: cuius uis apud græcos per genitiuum explicat̃. Per os itaq; caſus obliquos nomẽ
ſic declinabit̃. Cato nomen appellatiuum generis maſculini nũeri ſingularis figuræ ſim-
plicis caſus nominatiui & uocatiui qđ declinabitur ſic. Hic cato huius catonis: huic ca-
toni: hũc catonem: o cato: ab hoc catone. N P. Hi catones horum catonum: his catonibꝰ:
hos catones: o catones: ab his catonibus. Iulia nomen appellatiuũ generis fœminini nũe-
ri ſingularis figuræ ſimplicis caſꝰ noiatiui & uocatiui: qđ decliabit̃ ſic. N.S. Hæc Iulia: hu-
ius iuliæ: huic iuliæ: hãc iuliã: o iulia: ab hac iulia. N.P. Hæ iuliæ: harum iuliarũ his iuliis:
has iulias: o iuliæ: ab his iuliis. Templum nomen appellatiuum generis neutri numeri
ſingularis figuræ ſimplicis caſus noiatiui accuſatiui & uocatiui: qđ declinabitur ſic. Hoc
templum: huius templi: huic templo: hoc templum: o templum ab hoc templo. N.P. hæc
tẽpla horũ tẽploꝝ: his templis: hæc templa: o templa: ab his templis. Sacerdos nomẽ ap-
pellatiuum cõmunis generis figuræ ſimplicis nũeri ſingularis caſus noiatiui & uocatiui: qđ
declinabit̃ ſic. Hic & hæc ſacerdos: huiꝰ & huius ſacerdotis: huic & huic ſacerdoti: hũc
& hanc ſacerdotem: o & o ſacerdos: ab hoc & ab hac ſacerdote. N.P. hi & hæ ſacerdotes:
horũ & harũ ſacerdotũ: his & his ſacerdotibus: hos & has ſacerdotes: o & o ſacerdotes: ab
his & ab his ſacerdotibus. Fœlix nomen appellatiuũ generis oĩs trium generum figuræ
ſimplicis numeri ſingularis caſus nominatiui & accuſatiui & uocatiui: quod declinabitur
ſic. Hic & hæc & hoc fœlix: huius & huius & huius fœlicis: huic & huic & huic fœlici:
hũc & hanc fœlicem & hoc fœlix: o & o & o fœlix: ab hoc & ab hac & ab hoc fœlice uel fœ-
lici. N.P. hi & hæ fœlices & hæc fœlicia: horũ & harũ & horũ fœlicium: his & his & his
fœlicibus: hos & has fœlices & hæc fœlicia: o & o fœlices & o fœlicia: ab his & ab his & ab
his fœlicibus. Omnia nomina latina nominatiuo caſu ſingula. litteris. xii. extremis ter-

minantur uocalibus quinq; ut. a. e. i. o. & u. ut ſiſenna: monile: ſinapi: cicero: cornu: & ſemi uocalib9 ſex. l. m. n. r. s. & x. ut conſul templum: pecten: cæſar: liui9: ſilex. Item muta una. t. ut caput. Sũt qui adũt. c. ut lac q̃d Varro artis grãmaticæ doctor exterminat. Genitiuus caſus ſing. aut totidem ſyllabis cõſtare debet: quot noiatiuus ei9 ut Virgilius uirgilii: Terentius terentii ob id gemiata i: aut una ſyllaba excedere: ut Hector hectoris & Neſtor. ris. Aliquãdo etiã duab9 ſyllabis accreſcit: ut ſuppellex ſuppellectilis: iter itineris: anceps ancipitis. præceps præcipitis. Formæ declinationũ nominũ: ut quibuſdã uidet: ſunt ſeptem. Prima eſt quæ genitiuũ ſingularem mittit in æ genere dũtaxat tã maſ. q̃ fœmi. ut Aeneas æneæ Latona latonæ: Secũda facit genitiuũ in i in omni genere: ut puer pueri: laur9 lauri: cælum cæli. Tertia ẽ: quæ in genitiuo i geminata genere tãtum maſ. & neutro terminatur. Maſ. ut Virgilius uirgilii: neutrum: ut ingeniũ ingenii. Quarta i omni genere in is: ut orator ris: oratio orationis: ſidus ſideris. Quinta in us. ut maſ. dũtaxat & fœmi. maſ. ut portus. fœmi. ut porticus. Sexta in ei ſimiliter dũtaxat generis maſ. & fœmi. ut dies diei: acies aciei. Septia in. u. genere tantũ netro: ut genu cornu. Et huiuſmodi nomina neutra numero ſing. monoptota tantũ ſunt. Græca quoq; nomina græcæ declinatiõis regulã ſeruant: & genitiui triphariæ ꝓferunt: quoꝝ nominatiui ſũt hi. ω. η. αη: ut καλυψω καλυψους: calypſo calypſus μανθω μανθους mãtho manthus: & τισβη τισβης thiſbe thiſbes: ευτερπη ευτερπεως euterpe euterpes: παν πανος: pan panos. Accuſatiuus uero plerũq; in nominatiuis addit. Vocatiu9 eſt ſimilis nominatiuo: ablatiuo caſu ſingu. nũeri obſeruata nouiſſima ſyllaba lr̃a ue facile demõſtrabit quomodo pluralẽ nũeꝝ declinare debeamus. Omnia noia abltõ caſu ſing. qnq; litteris uocalib9 terminãt. a. e. i. o. & u. exceptis ꝓnominib9 q̃buſdã: ut ab eodẽ quodã ab hoc. Item his quæ ſũt aptota in his. n. regula nõ tenet. Quæcũq; igitur nomina genere maſ. & fœmi. ablatiuo caſu ſin. a littera fuerint terminata addita. e. littera faciunt ntũm & utũm plu. maſ. ut ab hoc ænea ab hoc poeta ab hoc ãchiſa hi æneæ hi poetæ hi ãchiſæ &. o. æneæ. o. poetæ. o. ãchiſæ. Sed hui9 nominis ablatiuus duplex eſt dicimus. n. ab hoc ãchiſa & ab hoc ãchiſæ: & ſi quidẽ erit nominatiu9 hic anchiſa: ut hic poeta. Si uero hic anſes ntũm habet: aliter declinatur q̃ duo nomina ſupraſcripta. Illa. n. aut in as uel in a efferuntur uelut hic æneas: hic poeta. Hoc aũt in es ntõ caſu aliter declinatur q̃ duo ſupraſcripta: ut hic ãchiſes: hoc ſi ſic declinatur immutat quattuor caſus ſingu. datiuũ accu. uo. & abla. uelut huic anchiſæ: hũc ãchiſen: o. ãchiſe: ab hoc ãchiſe: cũ ntõ æneas & poeta ſic declinabitur: uelut huic æneæ: huic poetæ: hunc æneã: hũc poetam. o. ænea. o. poeta: ab hoc ænea ab hoc poeta: ut uideant hæc nomina ſyllabas depoſitas habere in datiuo quidẽ æ: in accuſati. am in uocatiuo a. ablatiuo ſimiliter. a. Illud autẽ in datiuo æ. in actõ en. in utõ e: in ablatiuo ſimiliter e: ut tãtũmodo genitiuũ ſin. ſupradictis nominib9 ſimilẽ hẽant. Itẽ ut fœminina ab hac muſa: hæ muſæ: & o muſæ: remota aũt e littera & polita s littera faciunt in utroq; genere accuſa. plu. ut ab hoc ænea: hos æneas. Similiter ab hac muſa: has muſas: Item ſi remoueas. s. litterã & adieceris. ꝝ. ſyllabam fiet genitiuus plu. ut ab hoc ænea: horum æneaꝝ ab hac muſa: harum muſarum. Sublata aũt de abltõ ſin. a nouiſſima & appoſita is ſyllaba fit datiuus & abla. plu. ut ab hoc ænea his & ab his æneis. Nam de ab9 filiabus: libertabus: mulabus: & q̃cq̃d huiuſmõi eſt diſcernẽdi ſex9 gratia cõtra rõnẽ & ꝓceptũ ẽ idẽtidẽ ad hac amphora: haꝝ amphoraꝝ. Quæcũq; nomina abltõ caſu ſin. nũero maſ. fœ. dũtaxat genere e littera ꝓducta finiuntur addita. s ſimiliter faciunt producta nouiſſima ſyllaba ntũm accuſa. & uocatiuũ plu. ut ab hoc & ab hac die: hi dies: hos dies: o dies. Remota aũt. s. littera adiectaq;. ꝝ. ſyllaba fiet genitiu9 plu. ut ab hoc & ab hac die: horum dierum. Si remoueas. ꝝ. & apponas bus ſyllabam facies datiuum & abla. plu. ut ab hoc & ab hac die: his & ab his dieb9. Dũ tamẽ ſciam9 fœm. genere plu. ntũm nõ debere dici. i. hæ dies; licet fœ. genere

ſingulariter dicāmꝰ. Cætera hoꝝ ſimilia noia fœ. ꝓferūť tātū: ut ſpēs materies luxuries qꝝ
plu. gtūm nō ſimiliter adſeruabis ſicut ĩ die & meridie ꝑ. ꝝ. ſed ꝑ um ſyllabā: ut ſpērū mate-
rieꝝ luxurierū: ſed cōſuetudo. rū. effert: ut ſpēꝝ. Sed ueteres in hac ſpē declinationis gtūm
ſin. ſimilē ntō dicebāt uñ inuenimꝰ in qbuſdā hæc ꝓuincies: huiꝰ ꝓuincies: nō huiꝰ ꝓuin-
ciei. Noia ꝗ abla. caſu nu. ſin. e. littera correpta fuerint termiata ea ĩ genere maſ. & ĩ fœ. adie-
cta. s. littera ntūm & accu. & uoc. plu. faciūt ꝓducta ultima ſyllaba: ut ab hoc & ab hac di
uite: hi & hæ diuites: hos & has diuites: o & o diuites. Interdū correpta ultima ntūm plu. fa
ciūt: ut ab hac daphnide: & ab hac bachide: hæ daphnides: & hæ bachides: o daphnides:
& o bacchides. Nā accu. has daphnidas: has bacchidas facit. Neutrali uero generꝫ abla. ſin.
ultimā litterā. e. in. a. uerte & fiet ntūs. accu. & uoca. plu. ut ab hoc ore. hæc ora & hæc ora:
o ora. G. plu. in omni genere abla. correpta e littera finitꝰ pari mō facit: ſi aut remota. e. aut
in ĩ cōuerſa adieceris. um. ſyllabā: ut ab hoc & ab hac paupe: hoꝝ & harū paupeꝝ: ab hoc
& ab hac diuite: horū & haꝝ diuitū. Datiuū uero & ablati. plu. mittēt in bus ut his & ab his
paupibꝰ his & ab his diuitibꝰ. Cōtra hāc regulam inuenimꝰ ab hoc uaſe hoꝝ uaſorum: his
uaſis. Nomina ꝗ abltō caſu nu. ſin. i. littera finiunť genere maſ. & fœ. ſublata. i. ultima & ad
iecta. es. ſyllaba ꝓducta faciunt nominatiuum & uo. plu. ut ab hoc & ab hac agili; hi & hæ
agiles: & o agiles. Nā actūs iuxta regulā manēte, i. littera debet ꝓnunciari: ut hos & has agi
lis; ut eſt omnis homines. Sed uſus eum ad nominatiui & uoca. formā traduxit. In neutrali
autem genere ad ſin. abla. adiecta a littera fiet nominatiuus ac. & uoca. plu. ut ab hoc agili:
hæc agilia; & o agilia. G. uero plu. in omni genere pari modo facies ſi adiicies. um. ſyllabam
abla. ſin. ut ab hoc & ab hac & ab hoc agili: hoꝝ & harum & horum agilium. Item in omni
genere. d. & ab. plu. facies ſi ſin. abla. adiicies. bus ut ab hoc & ab hac & ab hoc agili: his &
ab his agilibus. Horum autem ntūm quæ genitiuo caſu plu. in ium ſyllabam exire poſſunt
declinatio multiplex nullo catholico continetur; quia per multa nomina & uarias litteras ex
currit; ideo quæſtio dirigitur. V trum hæc inferam quæ has uidentur formas retinere. V na
eoꝝ quæ nominatiuū ſin. in omni genere & cōi ſiue monoſyllaba ſiue poliſyllaba ſint in. N.
S. litteris terminātur qualibet ꝑcedēte uocali tāꝗ prudēs prudentiū demens clæmens amēs
nocēs. Ex hac itē regula ē parēs parētiū mens frōs. Altera eoꝝ quæ fœminina & diſſyllaba
ſunt & intra modum poſitionis continentur duntaxat numero ſingulari: tam nominatiuo
es producta. i. exeunt præcedente alia conſonante quā ablatiuo; e correpta finiuntur: ut eſt
hæc nubes: ab hac nube: hæc clades: hæc ſedes: horumq; genitiuus pluralis accreſcen-
te una ſyllaba emittitur & per ium. exit ut nubium. Tertia idemtidem eorum quæ diſſylla-
ba ſunt nominatiuo caſu ſin. is terminantur ſiue maſculi. & fœ. ſiue communia ſint & ſimi-
lem nominatiuo ganitiuum habent pari modo genitiui plu. per iū. exeūt. Maſculi. ut orbis:
ignis Ab hoc catholico recedit panis: Fœmi. ut turris puppis: nauis: peluis. Sed hæc ablati.
duplicem interdum habent & per. i. & per. e. litteram correptam proferuntur. Et hæc regu
la accuſatiuum ſin. in fœmi. genere duntaxat ſimpliciter per i litteram interdum profert: ut
puppim: turrim: Plu. uero melius in is; ut has puppis turris: horū multa cernimus conſue
tudine commota quæ a ſuperioribus diſcrepant. Item communia; ut ciuis Contra hanc re-
gulam inuenitur canis. Q uarta quoq; eotum ſpecies eſt quæ ablati. per i litteram habent
& ſunt trium generum: & genitiuū plu. ſine dubio per iū. termināt: ut hic & hæc agilis &
hoc agile. Item facilis ab hoc & ab hac & ab hoc facili: horum & harum & horū faciliū. Si
militer ex hac regula ē ſalutaris & fœlix: faciūt enim ab hoc ſalutari; hoꝝ ſalutariū: ab hoc
fœlici: horum fœlicium. Sed in his tantum nominibus obſeruabimꝰ hæc quæ duntaxat fue
rint appellatiua: tūc ablatiuo i littera termināť. Nam ſi ꝓpria fuerint nomina tūc abtō e lit-
terā oportet habere: ut ab boc fœlice; ab hoc ſalutare, Nihilominus tñ plu. genitiuum eū

dē ſeruant tantū abla.ſin.uariāt in differētiā ꝓprii nois & appellatiui. Itē neutra q̃ abl.ſin.i. littera terminant̃ gtō plu.per iū.exire debent ut eſt ab hoc monili:hoꝝ moniliū:ab hoc cubili:hoꝝ cubiliū. Itē noia quæ abla.ſin.o.littera finiunt̃ appoſita.ꝝ.ſyllaba gtūm plu.faciunt ut ab hoc puero:hoꝝ pueroꝝ:& remota o littera & appoſita i faciūt ntūm & uo.plu.ut ab hoc puero hi pueri.o pueri. Itē adiecta s littera faciūt da.& ab.plu.ut hi pueri his pueris ab his pueris. Abltō uero caſu ſin.adiecta s littera facit accu.plu.ut ab hoc puero:hos pueros. Neutrali uero genere ſi abl.ſin.ſublata o lr̃a nouiſſima a lr̃am i ponēs fiet ntūs acc.uo. plu.ut ab hoc tēplo.hæc tēpla:& hæc tēpla:o tēpla. Pari aūt mō & neutrali genere fiet ge. plu.ſi abla.ſin.adiicies.ꝝ.ſyllabā:ut ab hoc tēplo hoꝝ tēploꝝ. Pauca admodū normæ diſſentiūt. Inuenimus.n.ab hoc modio:hoꝝ modiū. Itē ab hoc nūmo:hoꝝ nūmū ab hac domo:haꝝ domuū:domibꝰ:ab hoc iugero:iugeꝝ iugeribꝰ:ab hoc uaſe:hoꝝ uaſoꝝ:his uaſis:ab hoc ſchemate:hoꝝ ſchematū:his & ab his ſchematibus. Verū euphonia in dictionibus plus interdū ualet:q̃ analogia uel regula p̄ceptoꝝ. Noia q̃ abla.caſu numero ſin.u.littera finiunt̃ maſculinū & fœmininū genere adiecta s littera faciūt ntūm accuſa.& uoca.plu. ut ab hoc uerſu:& ab hac manu:hi uerſus:hos uerſus:& o uerſus:hæ manꝰ:has manꝰ & o manꝰ. Gtō uero plu.ex alio ſcribendum eſt. Neutrali aūt genere adiecta a littera faciūt nominatiuum accu.& uoca.plu.ut ab hoc cornu:hæc & hæc cornua o cornua. Ge.uero plu. pari mō in omni genere facies ſi adiicies abla.ſin.um ſyllabā:ut ab hoc uerſu:hoꝝ uerſuū:ab hac manu:harū manuū:ab hoc cornu:horū cornnū. Dtūs quoqꝫ & abla.plu.in omni genere pari modo fiet:ſi ablatiuus ſingularis u litteram in i conuertas & adiicias bus ſyllabā:ut ab hoc uerſu:his uerſibus:ab his uerſibus:ab hac manu his manibus ab his manibꝰ ab hoc cornu:his cornibus ab his cornibus. Sed in quibuſdam neceſſe eſt u litterā retinere euitandæ ambiguitatis gratia:ut ꝑtubus:artubus:arcubus:tribubus. Meminerimus autē q̃dā noia uel autoritate ueterū uel euphonia mō ſecūdo mō quarto ordine declinari:ut domus:ficus:laurus:quercus & cum plura arboꝝ noia. In plu.nu.noium formæ caſuales ſūt ſex Senaria quinaria:quaternaria:Ternaria Bipartita:Simplex uel unica:quæ ſic ordināt̃: Senaria eſt cum per ſex caſus numero ſin.nomen in declinatiōe uariatur uelutiunus ſolus: Quinaria eſt quæ per quinqꝫ caſus obliquos declinatur:ut pater mater:Quaternaria eſt q̃ per quattuor caſus declinat̃ ut puer aper. Ternaria ē quæ tribus caſibus obliq̃s declinatur ut fabula. Bipartita eſt quæ alterna caſuū ꝓductione correptioneqꝫ uariatur:ut genu:cornu gelu:Hæc enim duobus modis tantū in declinatione uariantur qđ quidē productione & correptione diſtinguimus. Nā in ntō actō & utō correpta u proferuntur in gtō dtō & ablatiuo ꝓducta. Simplex uel unica ē quæ ꝑ oēs caſus uniformiter currit:nec uſq̃ in declinatione uariat̃.ut frugi:neq̃:nihil:Hæc etiā a græcis aptota dicūtur quæ a pria ſui poſitione nō cadunt. Haꝝ ſenaria modū unū hēt & eſt uniformis. Quinaria modos duos admittit. Primū dum in declinatione caſus ntūs & uo.ſociantur:ut pr̃ mater. Secūdus cū dtō ablūs ſimilis ē:ut docto. Quaternaria fit mōis ſex. Primus cū in uno noīe gtūs & dtūs ſimiles ſūt:& uoca.& abla.ut æneas. Secūdus modus cum nominatiuus & uocatiuus & datiuus & ablatiuus:ut aper caper. Tertius modus cum genitiuus & uocatiuus.ſimiles ſunt & datiuus ablatiuus.ut Virgili. Quartus modus cum nominatiuus & uocatiuus ſunt ſimiles & gtūs cum datiuo:ut dies res ſpēs. Quintus cū ntūs & gtūs et uo.ſibi ſimiles ſunt cæteris diſtantibus:ut panis:caulis. Sextus cum omnia neutra genitiuum in s litteram mittunt:ut ſidus. Ternaria itē fit modis ſex. Primꝰ quotiēs ntūs et ge.et uo.in is exeūt:et da.et abla.in i ut agilis facilis. Secundus quotiens nominatiuus et genitiuus et uoca.in us.dati.et ablatiuus in u ut portus. Tertius cum ntūs ſin.in a exit ut poeta. Quartus quotiēs ntūs da.uoca.et abla. ſibi congruunt:ut thyſbe. Quintus quotiēs in o exeūt fœminina q̃ ſunt græca:ut Sappho.

Sextꝰ in oibꝰ neutris q̄ in i litterā terminăt gtūm: ut ſcānū: Biptita cū ntūs accu. & uo. ſimi
les inueniunt̄. Itē gtūs dtūs & abla. ut genu: ueru. Hæc. n. duobꝰ tātū mōis ideclinatiōe ua
riantur qđ qdē ꝓductiōe & correptiōe diſtinguimꝰ. Simplex uel unita cū p oēs caſus no/
mē uniformiter currit & nuſq̄ in declinatiōe uariat̄: & fit in iis. q̄ ēt a græcis aptota dicunt̄:
& a pria ſui poſitione nō cadūt: ut frugi neq̄ nihil. De q̄ forma ſunt ēt noia nūeroꝝ indecli/
nabilia a quatuor uſq; ad cētū. Nā ab uno uſq; ad tres p oēs caſus numeri declinātur: & itē a
ducētis & deinceps p̄ter mille. Sūt quoq; alio genere monoptota: q̄ p ablatiuū tātū mō enū
ciātur: & ob id monoptota dicūtur: ut ſpōte. Itē diptota intelligūtur ea q̄ ſingulari numero
caſu tantūmō uocatiuo. ſimiliter efferūtur cæteris differētibꝰ: ut Iuppiter. Triptota ſunt q̄
identidē trina rōne tenentur. Pria eſt q̄ nūero ſin. p oēs caſus noia declinātur in plu. tamen
tribus caſibꝰ tātū efferūtur: ut maria rura: Tetraptota uero intelligūtur quæ ntō & uoca.
caſu deficiente p cæteros enunciātur ut Iouis. Declinatio cōpoſitoꝝ noium tribus for/
mis ordinat̄. Prima eſt: quotiēs aiaduertimus ea q̄ ex duobꝰ noibꝰ compoſita erūt ex utraq;
parte declinari. i. cū ambo noia declināt̄ ut populus ro. eques romanus: p̄tor urbanus: liber
pr̄: longa alba. Secūda ē cū ea quæ ex ntō caſu ſin. & gtō. caſu ſin. & gtō tā ſin. q̄ plu. com/
poſita fuerint ea pte declinari tātū q̄ fuerit ntūs. i. cū prius mouetur & poſterius non decli/
natur ut tribunꝰ plæbis: p̄fectus eqtū: tribunus militum: pr̄ & mr̄ familias. Tertia cum ex
obliquo & ntō obliquū indeclinabile hēbit. i. cū prius uerſa uice non mouetur & poſterius
declinatur. ut ſenatuſconſultū: plæbiſcitū. Prouidēdū eſt: ut ne ea noia componamus quæ
aut compoſita ſunt: aut componi non poſſunt. Chriaꝝ exercitatio in caſus ſic uariatur.
Ntō caſu numeri ſin. Marcus portius Cato dixit litteraꝝ radices amaras eē fructus iucūdio
res. Gtō caſu. M. portii Catonis dictū fertur litteraꝝ radices amaras eſſe fructus iucundio/
res. Dtō caſu Marco Portio Catoni placuit dicere litteraꝝ radices amaras eē fructꝰ iucūdio
res. Actō Marcū portiū Catonē dixiſſe ferūt litteraꝝ radices amaras eſſe fructus iucundio/
res. Vtō o Marco portii Catone tu egregie dixiſti litteraꝝ radices amaras eē fructus iucun/
diores. Abltō a. M. Portio Catone dictū accepimus litteraꝝ radices amaras eſſe fructus iu/
cundiores. Numeri plu. Hi. M. Portii Catones dixerūt litteraꝝ radices amaras eſſe fru/
ctus iucundiores. Hoꝝ Marcoꝝ portioꝝ Catonū dictū putāt litteraꝝ radices amaras eſſe
fructus iucundiores. His. M. Portiis Catonibus placuit dicere litteraꝝ radices amaras eſſe
fructꝰ iucūdiores. O Marci Portii Catones quā pulcherrime dixiſtis litteraꝝ radices ama
ras eſſe fructus iucūdiores. A Marcis Portiis Catonibus dictū non ignoratur litteraꝝ radi/
ces amaras eſſe fructus iucūdiores. Hoc quoq; exemplo cæteræ quoq; chriaꝝ declinationes
ſubiicientur. N. P. Virg. Maro dixit. Auri ſacra fames: Similiter. P. Virg. Maro dixit: De/
generes animos timor arguit. Itē. M. Portius Cato dixit leges neruos eſſe ciuitatū. Itē De/
moſthenes orator athenien. interrogatus qūo orator factus ſit reſpondit: plus uino impen/
dens oleū. Similiter ntō Diogenes cynicus ph̄us in die accenſa lucerna quærebat hominē.
Gtō Diogenis cynici ph̄i meridie fert̄. Id quoq;. Vocatiuo o Diogenes cynice philoſophe
dixiſti. Id quoq;. Ablatiuo a Diogene cynico philoſopho meridie traditū eſt in die accēſa lu
cerna queſitū hominē eſſe. Caſus ntūs trahit uerbum tertiæ pſonæ: ut dicit: fertur: nomina
tur. Loqmur. n. ſic: Cato ſe uticæ occidiſſe fertur. Pompeius in littore ægypti occidiſſe fer/
tur: nominatur inter autores Cælius. Itē Virg. æneida fecit. Caſus uctūs ſcđam perſonā ac
cipit tanq̄ Virgilii ſcribe Cicero reſponde. Prima pſona non eget caſu: ſed mittit nominati/
uum: ut ſeruio ingenuis. Verba diuerſis caſibus apud romanos hoc modo iungūtur: nam
cū ab omni ſermone græco loquela latina pendere uideatur quædā inueniuntur uel licentia
ab antiqs uel ꝓprietate latinæ linguæ dicta præter conſuetudinē græcoꝝ: q̄ idiomata appel
lātur. Nā inuenimus quæ græci p dtūm dicūt. Hæc a romanis per genitiuū elata: ut pudet

me amoris. Quæ græci per gtūm dicunt: hæc per datiuū uſurpata: ut parco tibi. Cæteros itē alios caſus ꝓ aliis dictos: quos cū exemplis in ſuo quoqꝫ loco ponem⁹. Sūt. xix. ꝑterea figuræ q̄ cōſuetudine qdē ꝑ alium caſum dnr: ab antiqs aūt ꝑ diuerſum. Vtor hac re nos dicimus. Ab antiqs utor hāc rē dictū ē. Quæ & ipſa in ſequētibus exponem⁹. Hæc igit̄ idiomata multifarie efferunt̄: ꝑ uerba: ꝑ pticipia: ꝑ appellatiōes: ꝑ aduerbia. Per uerba qdē ſic. Verba genitiuis caſibus ſic iunguntur. Memor ſum bonoꝝ. Obliuiſcor iniuriæ. Miſereor pueroꝝ. Reminiſcor doloris. Diſcrutior animi & animo dicimus. Miſeret me tui. Piget me facti. Pudet me gratiæ. Penitet me laboris. Tedet me operis. Venit mihi in mentem huius rei. Doleo uicē tui meā & tuā. Perteſum eſt iniuriæ. Egeo uictus & uictu dicimus. Accuſo te huius rei. Perteſum eſt me tui. Vnde Virg. Si nō perteſum thalami. Sed & datiuo dixerunt: ut Gracchus in Lucium Metellum: Vſqꝫ adeo perteſum mihi eſſe.

Item quædam nomina forma participioꝝ poſita genitiuo caſu iunguntur: ut
Patiens laboris.
Negligens amicorum.
Appetens pecuniæ.
Fugitans litium: ut Terentius. Cupientiſſimus legis: ut Saluſtius ſuperlatiuo facto ab eo quod eſt cupiens: quoniam participia & accuſatiuo copulantur: ut
Appetens pecuniam.
Fugitans litem.
Cupiens legē. Et cætera huiuſmōi figuras ſuoꝝ uerboꝝ ſectant̄. Quæ autē pro appellationibus ſumunt̄: hæc genitiuū admittunt: ueluti.
Amans filii.
Egens pecuniarum.
Item omnes appellationes quæ in tor terminantur deriuatæ a uerbis eundem genitiuum caſū admittūt: ueluti.
Cupitor ſum huius rei.
Certus ſum huius rei & incertus.
Inſcius ſum doloris.
Dubius itineris.
Cupidus honoris.
Ignarus belli.
Securus amoris.
Studioſus picturæ.
Conſcius facti.
Plenus bonorum.
Compos uoti. Et ſi quod aliud inuenitur ita figuratur.
Pauca ſūt quæ caſum nō reqrūt: ut oriēs: & alia ut ſnīa poſcit caſum recipiūt: ut negligēs ſū i hac re & ex præterito: itē pticipioꝝ noīa ſicut appellatiua aut ſecundæ nominū declinatiōis aut q̄rtæ. Secundæ: ut perfectus: execratus: apertus. Quartæ: ut riſus. Sed hæc nomina q̄ ex præterito tēpore participiorum fiunt: non habent caſuſ ſecūdæ declinationis: ex quibus genitiuum q̄dā recipiūt
Victus animi.
Expertus belli.
Expertus autem bellum per accuſatiuū fit participium. Verbum enim huius participii id eſt experior: accuſatiuum recipit caſum: ut
Experior diſcipulos.
Similis ſum tui moribus.
Intereſt illius tertiæ perſonæ ſic effertur: nam prima intereſt mea: ſecūda intereſt tua. Similiter refert mea: refert tua: refert illius.
Per ablatiuum autem ſic: ut Dignus hac re: & ſi quid tale aliquid inueniatur ꝑ utroſqꝫ caſus id affiguratur: ut dignus ſum hui⁹ rei & hac re. Sed prius græca figura profertur. Apud illos enim genitiuo caſu iungitur: ut
αξιοσ ειμι τουτοῦ τοῦ ωραγματοσ.
Amans mei.
Plenus huius rei & hac re dicimus.
Ablatiuo uerſus ille teſtatur Virg. Crura thymo plenæ. Idem plenamqꝫ ſagittis threiciis pharetram. Ait autem Teren. Plenus rimarum ſum.
Verba q̄bus hæc cōueniūt:
Suadeo tibi.
Cedo potenti.
Miniſtro parenti.
Dono propinquo.
Subſcribo epiſtolis.
Pareo legibus
Reſideo prouinciæ.
Adimo & aufero & demo & ſubduco tibi uitium.
Dico & obiicio tibi.
Excidit mihi ſcalprum.
Succurrit mihi hæc res.
Subeo oneri.
Impropero tibi.
Præpono re illi.
Antepono diuitiis amicum.
Præfero antefero nummis amicitiam.
Corripio arripio rapio tibi

Parco peccanti.
Noceo tibi.
Euello eruo illis oculos
Frãgo miuo rũpo illi caput
Præcipio tibi.
Abduco tibi.
Rependo tibi.
Conſulo prouideo proſpi-
cio tibi.
Auello amico.
Similis ſum tibi figura
Subtraho amico.
Obſtrepo illi.
Obripio iudici.
Extorqueo uolenti.
Vacat liquet mihi.
Derogo tibi.
Supplico tibi.
Studeo litteris.
Creſcit illi.
Adſum clienti.
Proſum omnibus.
Obſum inimicis.
Præſum prouiciæ.
Alienus ſum tibi.
Anteſto & præſto tibi & an
teeo datiuo dicimus: ut Ci.
Oibꝰ intelligẽtia ãteibat. Itẽ
de deorum natura libro. iii.
Hoies omnibus beſtiis ante
cedũt & Salu. Præſtare cæ-
teris aialibus. Sed & accuſa-
tiuo ut Virg. Vel magnum
præſtet achillem:
Anteeo quoq̧ illum accuſati
uo caſu: ut Teren. Hoꝝ ãte
eo ſapientiã. Plautus: Mul-
tos uirorum anteit ſapientia
Largior amico.
Inſidior hoſtibus.
Medeor ægroto. hoc autem
perfecta ſpecie caret.
Anteferor omnibus.
Præferor uobis.
Conuicior debitori.
Geniculor uictori.

Præuaricor obnoxio.
Patrocinor patriæ.
Ancillor Amicor Blandior
magiſtro.
Impræcor malis.
Moderor Miſereor tibi
Furor tibi.
Sunt etiã plurima idiomata
q̃ ex nominibꝰ omniũ decli-
nationũ ordinant: & per da
tiuum coniuncto alio uerbo
efferunt: non tamẽ omnibꝰ
generibus ueluti primæ con
iugationis. fœminino gene-
re: ut.
Curæ mihi eſt doctor.
Miſeriæ mihi eſt labor.
Infamiæ mihi eſt amor.
Moræ illi ſum.
Gloriæ mihi eſt patria: & ſi-
milia.
Sedæ genere neutro: ut
Vicio do hanc rem.
Teſtimonio tibi ſum.
Auxilio tibi ſum.
Præſidio cõſilio ꝯmodo gau
dio mihi eſt aduerſarius.
Bono mihi eſt ueritas.
Argumento mihi ẽ ꝓbitas
Muneri tibi do librum:
Pignori do ueſtem.
Oneri eſt mihi hæc res.
Cordi mihi eſt amicitia:
Item maſculi generis.
Dolori & terrori mihi eſt iu
dicium.
Honori ducitur apud nos
hæc res.
Vſui tibi ſum.
Riſui mihi eſt hoc.
Riſui hominem habeo.
Deſpectui te habeo.
Quæſtui mihi eſt hæc res.
Sunt nomina quæ datium
caſum trahunt.
Intentus ſtudiis.

Inimicus malis.
Audiens dicto.
Inuidus pari.
Maliuolus bono.
Proximus ſtudenti.
Habitabilis uiæ.
Vtilis uirtuti.
Aptus ſcænæ.
Grauis patribus.
Sunt alia quæ accuſatiuum
caſum trahunt: ſed figuratæ
Exoſus bella.
Alia ablatiuum: ut
Secundus ab Hercule.
Quartus a Perſeo.
Alia ſeptimum: ut
Mactus uirtute.
Inſignis fama.
Vehemens facundia.
Infirmus ætate.
Glorioſus eloquentia:
Inculatiui idiomata: quæ ex
uerbis naſcuntur: & in accu
ſatiuum efferuntur.
Accuſo adulterum.
Inſimulo illum.
Interrogo & poſtulo te.
Excuſo innocentem.
Adiuuo timidum.
Interpello conſularem.
Aequo magiſtrum.
Aequipero patrem.
Vſurpo antiquitatem.
Increpo ſeditioſum.
Impetro honorem.
Incoho opus.
Derideo imperitum.
Iubeo famulum.
Mereo ſubſcriptionem ſti-
pendium & coronam.
Moneo puerum.
Inuideo illi pulchritudinem
Admoneo illum hanc rem.
Refero ad patrem.
Decet me dignitas.
Aſſideat te & tibi honor:

Attendo te oculis.
Attendo tibi mente.
Manet te. Virgi. Te quoq; magna manēt nr̄is penetralia regnis. Itē. Qui te cunq; manēt iſto certamine caſus.
Et me turne manēt: Et te turne nefas te triſte mãebit ſupplíciū. Idē: Tn̄ hæc eadē m̄a triq; tuæ generiq; manebūt.
Et tibi poena manet.
Corripio tardum.
Incipio hiſtoriam.
Irruo in hoſtem.
Impetum in te facio.
Irrumpo in beſtiam.
Tango genua.
Cupio magiſtratum.
Repræhendo rectorem.
Appeto amicitiam.
Conſulo rectorem.
Arguo hominem.
Acceſo eū & aiaduerto eū.
Negligo mandatum.
Contemno legem.
Deſpicio prætextam.
Sperno militem.
Accedo tibi & ad te.
Eadem tibi ſentio.
Peto domum.
Offendo iudicem.
Concedo tibi munus.
Labefacio hominem.
Concupiſco domum.
Corrigo peccantem.
Non amplius unam noctē ſentio honorem.
Conuenio medicum.
Impedio lectorem.
Audio oratorem.
Commuto culcitram.
Adeo præſidem.
Memini hanc rem & huius rei. Et ipſonalia. Iuuat me.
Decet uirginem; ſic poenitet & piget.

Comitor amicum.
Comitor amico per ablt̄um paſſiua ſignificatione fit.
Calumnior uiduam.
Conor magnam rem.
Execreor meretricem.
Criminor ſacrilegum.
Aſpernor pauperem.
Deſpicor uicinam.
Periclitor hoſpitem.
Recordor ſpeciem.
Reminiſcor factum & factum & facto.
Ingredior forum.
Aggredior pactionem.
Obliuiſcor hāc rē & huiꝰ rei
Mereor laudem.
Intuor imaginē: & ītuitꝰ lū.
Sequor herum.
Conſequor dignitatem.
Adipiſcor præmium.
Alloquor commilitones.
Nanciſcor occaſionem.
Partior fortunam.
Adorior hominem.
Inueor in hominē æmulum & inuectus ſum.
Ordior hanc rem.
Experior notarium.
Ablatiui idiomata quæ ex uerbis naſcuntur.
Libero puerperam dolore.
Onero aſinum ſalibus.
Satio ſeruos pane.
Saturo te pulmento.
Abdico filium domo.
Priuo malum dignitate.
Milito ſub illo.
Suſtineo me arte mea.
Fraudo latronem depoſito.
Orbo crudelem filiis.
Regno in urbe.
Impero gentibus: & frequētatiuum imperito.
Vaco culpa & ſcriptura militiæ.

Sacrifico uictima.
Cōmunico cū illo & tecum furto.
Tempero me uino.
Poſtulo a iudice.
Exulto uictoria.
Flagro amore.
Exequo te cum deteriore.
Comparo te cum deo.
Pugno cum riuali.
Certo cum æmulo; certo autem tibi.
Litigo cum amico.
Ardeo cupiditate.
Careo cupiditate.
Priuo te lumine.
Prohibeo te lumine.
Abſtineo te cibo.
Pendeo te ſed melius ex te.
Egeo laude & indigeo.
Impleo te uino.
Item cū præpoſitione ablatiuum caſum trahūt hæc ita.
Abhorreo ab illo. Lucretius Vulgus abhorret ab hac.
Diſcedo a petulante.
Deſiſto ab incœpto.
Diſcrepo ab ignauo.
Diſſentio ab æquitate.
Item nomina; ut
Oriundus ex aphrica.
Longinquus ab achaia.
Diuerſus a peccato.
Itē per ablatiuū efferimus.
Emo aſſe: & per genitiuum aduerbia hæc duo: ut græci quanti emiſti: tanti emi.
Afficio te gaudio.
Deficio luctu.
Imbuo aram ſanguine.
Intendo te oratione.
Contendo cum improbo.
Confligo tecum.
Iungo tecum minore.
Concumbo cum uxore.
Coeo cum muliere.

Confero te cum potentiore.
Cedo poſſeſſione.
Interdico illi amicitia.
Velo te ueſte.
Induo te armis.
Liberor moleſtia.
Donor imagine.
Oneror uino.
Satior cibo.
Saturor pulmento.
Abdicor prætura.
Suſtentor arte.
Fraudor depoſito.
Priuor dignitate.
Afficior letitia.
Imbuor ſanguine.
Inudor iracundia.
Lætor labore.
Glorior uictoria.

Dn̄or græcis & dn̄atus ſum
Dignor te ſalutatione.
Comitor ruſtico: Comitať autē illū actiua ſignificatione per accuſatiuum.
Sermocinor tecum.
Luctor cum athleta.
Impſonale cōuēit mihi tecū
In gratiam tecum redeo.
Gaudeo agricultura.
Bene mereor de te.
Male mereor de illo.
Vtor toga. Virg. Vtere ſorte tua. Sed hāc rē utor ueteres dixerūt. Quod illa ætas magis ad hæc utēda idonea eſſet. Item nam in prologis ſcribundis operam abutitur & abutor charta.

Nitor baculo.
Labur cauſa uel cogitatione uel propoſito.
Diuellor a te.
Auellor auulſus ſum.
Diſtrahor a comite.
Fungor officio & honore.
Sed & ueteres fungor hanc rem dixerunt.
Defungor muneribus & periculis & uita.
Fruor diuitiis ſpecie perfecta caret.
Alienus a crimine.
Indignus parentibus.
Contentus paucis.
Incenſus amore.
Orbus patria.
Fuluus oculis.

Ex his noibꝰ q̄dā accipiūt ſuū uerbū & faciūt ui uerbi: ueluti cōtētus ſū: fictꝰ ſū orbꝰ ſum raucus ſū: Et oēs cōpatiōes abltūm recipiūt ueluti ſtudioſior fribꝰ agilior patre. Opus eſt mihi monito: opus mihi fuit. Sed ueteres ꝑ icuſatiuū hæc idiomata ſæpiſſime q̄s ē ꝓtulerūt Opus ē mihi hāc rē. Sed apud ueteres iuenimus hoc dici ꝑ oēs caſus p̄ter uctūm. Veluti ē opus mihi hæc res: huiꝰ rei huic rei: hāc rē: hac re. Illud aūt ē obſeruādū maxie. Nā ut græci dicūt χρεῖαν ἔχω χρεῖαν εἶχον nos nō dicimꝰ opuꝰ hēo: opꝰ hēbā ſed opꝰ ē mihi: opꝰ erat mihi. Et qđ illi dicūt. ϖατηρ βούλεται ὑῶδ σοῦ nos dicimus pr̄ uult te: p̄ceptor uolebat te: & ſimilia. Præterea multa ſunt q̄ ꝑ abltūm caſum romani ſolēt efferre. Immēſa.n.eſt huius caſus licētia & utunť eo ſæpiſſime ꝓ duobꝰ caſibus gtō & dtō. Nā multa q̄ græci ꝑ hos caſus dicūt nos ꝑ abltūm efferimus ꝑ noia & ꝑticipia & ꝑ gtō accipiunť. Per noia ſingulariter. Pōpeio cōſule. Pluraliter. Pōpeio & craſſo conſulibus. Duce patre: ducibus patribus. Varia uictoria bellū. Hō mira eloquētia. Magnis uiribus adoleſcēs. Bona forma mulier. Et ſimilia ꝑ noia & ꝑticipia inſtātis tēporis ſic. Deo uolente. & diis uolentibus. Te p̄ſente & nobis p̄ntibus. Cedēte aduerſario uici. Cedētibus aduerſariis uicimus. Audiente ipſo p̄ceptoř legi. audiētibꝰ ip̄is p̄ceptoribꝰ legimꝰ et ſilr̄ia. ꝑ ꝑticipia p̄teriti tpis ſic. Peracto tpe ꝑactis tpibus. Cœpto bello. Ita actis. exercitatis litteris & ſimilia. Sed in hoc p̄terito tpe ablatiuus. & pro nominatiuo accipitur: & intelligitur pro infinitiuo tempore ἀόριστον graeci uocant & apud nos eſt in participiis ueluti ſingulariter audito hoc uerbo reſpondit. Pluraliter auditis his uerbis reſponderunt. Pluraliter & ſingulariter auditis his uerbis reſpondit. Inuenta ueritate tacuit. Peracta oratione ſedit. Viſo fratre gauiſus eſt & cætera quæ ſunt ſimilia.

Pro datiuo ſic utimur ablatiuo: ueluti ex prima declinatione nominum ſingulariter.

Cura conſumitur.
Cura conſumuntur.
Ex ſecunda.
Studio te uinco.
Ex tertia dolore uictus eſt.

Ex quarta.
Aeſtu ſolutus eſt.
Et cum pronominibus.
Hoc tempore nihil habeo.
Illis temporibus: ualuit

hæc lex.
Hoc anno non uidi eum.
Hac uia.
His rebus & ſimilia.

Hactenus de abltō caſu certū ab his q̄dē diſcrepāt: q̄ etiā ſeptimū caſū aſſumēt: q̄ ē abltū

ſimilis: ratione aũt nõ cõgruit: cuius differentiã inſerere nõ piguit: ita caſus ablatiuus præ/
poſitiones ſemper recipit: & uno modo profertur: cum a pſona ablatũ quid ſignificet: aut a
re aut a loco: cui9uis apud græcos bipartita eſt: aut .n. p genitiuũ: aut p aduerbia localiter
poſita: & a noie deriuata explicabit᷑. Per gẽitiuũ ſic: cũ a pſona ablatũ quid ſignificet᷑: uelu
ti. Ab oratore accepi. Itẽ ex libro Ciceronis κτοῦ βιβλιοῦ κικερωνσό intellectũ ẽ. Per
aduerbia aũt q̃ a loco ſignificatũ demõſtrãt: ueluti. A roma in aphricã redũt uel a troia uel
ilio nauigauit æneas qđ apud illos interpretat᷑ abuerbialiter ſic τροιητεηι λιοτε ἡ εωλε υσ
εκαιεηισσ. Itẽ & cætera ſimiliter. Septimus uero caſus his ꝑpoſitionib9: q̃ ablatiuo ca
ſui cõueniũt ſubtractis pfert᷑ modis quatuor. Primo cũ in pſona: aut in loco aut in re in/
telligitur ueluti in Scipione militaris uirtus emicuit. In mõte caucaſo pœnas luit pmetheus
in ſtatua Cicerõis uictoria cõiuratoꝝ ſcribit᷑: & interptat᷑ talis figura p datiuũ. Quæ regu
la ẽt in noib9: quoꝝ datiu9 & ablatiu9 idẽ eſt obſeruat᷑: ut ab hoc uirgilio: huic uirgilio & ab
hac ſecuri huic ſecuri: ab hoc ſuaui huic ſuaui. Scdo cũ duo ablatiui copulati genitiuo græ
co interpretãtur: uelut ducẽte deo: elapſus eſt æneas. Incuſante Cicerone Catilina con/
uictus eſt. Studẽte ſacerdote differẽtia inuẽta eſt. Itẽ multũ intereſt utrum dicamus ab
hoc præſenti accepi: an hoc pſente ab alio accepi. Similiter ab oratore uenio & oratore ma
giſtro utor. Tertio modo cũ hãc figurã græcã latinæ dixerim9 ſpe poſſe uolũtate latroci
nãdi: cõſilio inſidiãdi. Quarto ut Scaurus rettulit: cũ latinũ eloquiũ in quodã uerbo defi/
cit uelut in illo. Nullo timore hoſtium caſtra irrupit: nulla ſpe reꝝ potiundi. Vallo foſſa
mœnia circũdat. Nullis cuſtodibus palladiũ ereptum ẽ. Nullis inſidiis palã uictus ẽ ho
ſtis. Vbiq̃.n. deficit latinæ ſermo. ſ. iõ quia duo ablatiui nominales ſunt copulati: qđ ſi
unus pticipalis ſit nõ deficit latinus ſermo ſed plenus eſt ut ſupra relatũ eſt. Ducẽte deo ela
pſus eſt æneas & cætera: quæ ſecũdo expoſuim9 idiomata omniũ caſuũ quæ ſupra genitiui
datiui & accuſatiui uerbũ paſſiuũ: diſcutior animi animũ & animũ & animo. A rect9 ſũ ani/
mi animũ. Diſcruciatus ſũ. Genitiui & ablatiui nomina. Diues ſũ agroꝝ & agris. Fœlix
hui9 rei & hac re. Genitiui accu. & ablatiui aſſis & aſſẽ & aſſe & iũctũ uerba actiua præſto
omnibus & oẽs ideſt melior ſũ. Præſto aũt tibi: præbeo tibi derogo tibi & illi. Plus mi
hi derogo plus mihi abrogo. Tertiæ accuſatiuum detraho tibi: & de te. Primæ moderor
militibus & milites moderat9 ſũ. Medeor puero: & pueꝝ medicat9 ſum. Datiui & ablatiui
ſecũdæ actiuæ timeo patriæ & de patria. Tertiæ actiuæ metuo tibi & de te. Incuſatiui & ge/
nitiui ſecũde actiuæ. Admoneo te meritũ: & meriti admonui. Corruptũ actiui memini pa/
tronũ & patroni. Paſſiue tertiæ. Reminiſcor hoſpitẽ & hoſpitis ſpeciẽ pfectã nõ habet. Ob
liuiſcor cognatũ. & cognati oblitus ſũ. Incuſatiui & ablatiui ſecũdæ. Oleo unguentũ. Ci.
in antoniũ. Vinũ redolẽtibus & marſus hircũ. Ter. Olet unguenta de meo. Ouidi. aũt
uitioſæ hac re oleo. Perq; locos ſacros & olentia ſulphure fert᷑. Et Vir. quidã putãt ſic dixiſ
ſe. Redolent quæ timo fragrãtia mela. Sed fruſtra: eſt enim ordo redolẽt mella fragrantia
thimo. nã fragrare qdem ablatiuo dicimus caſu & redoleo cũ ꝑpoſitõe tertiæ. Cedo for
tiori palmã & palma ceſſi. Cõcedo poſſeſſionẽ & poſſeſſione cõceſſi. Offendo glebã & gle
ba offendi. Aduerbiũ clã cuſtodẽ & cuſtode & clãdulũ & clãculo genitiui & incuſatiui &
ablatiui ſecũdæ. Inuideo tibi gloriæ gloriã & gloria. Tertiæ potior regni. ut Ci. Reꝝ potiri
uolũt & regnũ: ut Ter. patria potitur cõmoda & regno ut Virg. ut & auro ui potit᷑ & Oui.
Mars uidet hãc uiſamq; cupit: potiturq; cupitã genitiui & ablatiui nomen. Plenus ſũ gau/
dii & gaudio. Secũdæ egeo uictu & uictus egui & indigeo & indigui & indigus. Paſſiuũ ſe/
cundæ: ut ipleor carne: & cõpletus ſũ ablatiui & datiui primæ. Opto diis & a diis. Ablatiui
& incuſatiui ſecũdæ. Caueo mihi a latrone & latronem caui. Præcor ab Ioue: & Ioue. Paſ
ſiuum tertiæ: induor tunicã & tunica induor. Idiomata quæ ueteres quidem p accuſatiuũ tu
lerunt: nos aũt p datiuũ ſecũdum græcos efferimus. Actiue primæ. Obiurgo filiũ ueteres

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SEVILLA

dicebāt. Nos aūt obiurgo filio per datiuum ut græci Excanto te: nos excāto tibi: Per actiuū
Illi ſecūdæ ipendo te: nos impendo tibi. Tertiæ. attendo legentē: nos attendo legēti. Aduer
to te: nos aduerto tibi. Aſſido ſocium: nos aſſido ſocio. Illudo hominem: nos illudo homini
Præſtolor nutricem: nos præſtolor nutrici. Sed hoc ueteres ſecundū græcos. Quid tibi fu
turum eſt: nos quid te futurum eſt?

NOmen ē pars oratiōis cū caſu ſine tpe rem corporalē ꝓprie cōmuniterue ſi-
gnificans: ꝓprie: ut roma tyberis: cōmuniter ut urbis flumē. Sed ex hac dif-
finitiōe. Scaurus diſſentit. ſeparat enim a noīe appellationē & uocabulū: & ho
rum trina eſt diffinitio talis. Nomen eſt quo deus aut hō ꝓpria dūtaxat diſcri
minatiōe ꝓnunciat᷑: cū dicitur ille Iuppiter: hic apollo: Cato iſte: hic Brutus appellatio quo
qꝫ ēſt cōis ſimiliū rerū enūciatio ſpē nominis: ut hō: uir: fœmina. mancipiū: leo: taurus. hoc
.n. animo auribuſqꝫ audiētis affert animalium eſſe quidē duo genera tantū: ſed ſine ſpeciali
diſcriminatione: nā ne qs hō: ne quis uir: ne qua fœmina: ne quod mācipiū: nec q̄lis leo: tau
rus ue eſt diffinitur. appellatiōi fere accidūt eadē q̄ nomini. Itē uocabulū ē: quo res inaīales
uocis ſignificatiōe ſpeciē nominis enūciamus: ut arbor lapis: herba toga & his ſimilia Vo
cabulo accidunt eadem: q̄ appellationi. Nomen autē dicitur quod unāquāqꝫ rem monſtrat
ac notet q̄ſi notamē media ſyllaba p ſincopen ſubtracta: uel a græca origine. ὠαρατὸ ὀνό
μα. Nomini accidūt obſeruationes hæ qualitas: genus nūerus figura: cōpatio: caſus. Qua
litas nominū bipartita eſt: aut. n. propria ſūt noīa: aut appellatiua. Quædā ꝓpria ſūt & ap
pellatiua. ꝓpria ſūt quæ propriā & circūſcriptā q̄litatē ſpecialiter ſignificāt. Itē quæ unica
& ſola ſūt deoꝝ: ut Iuppiter: & q̄ bina liber pater: hoīum: ut romul⁹ ur biū: ut roma. ꝓuin
ciaꝝ ut aphrica: inſulaꝝ: ut ſicilia: mōtiū: ut pyrene fluminū: ut tyberis: Propriorum nomi
num quattuor ſunt ſpecies: prænomen nomen cognomen agnomen: Prænomen eſt quod
nominib⁹ gētiliciis præponitur: ut. M. P. Cato. Nomen ꝓpriū ē gētiliciū: ideſt qđ originē
gentis uel familiæ declarat. ut Portius Cornelius iulius. Cognomē ē qđ uniuſcuiuſqꝫ ꝓpriū
ē: & nominibus gētiliciis ſubiūgit᷑: ut Cato. Scipio. Ceſar. Ordināt᷑. n. ſic. M. Portius. Ca
to. P. Cor. Scipio. C. Iuli⁹ Cæſar. Agnomē quoqꝫ ē qđ extrinſec⁹ cognomētū adici ſolet ex
aliq̄ rōne. uel dr̄ q̄ſitū: ut eſt Cenſorinus Aphricanus Numātinus & ſimilia Huiuſmodi āt
nominū ordinatio. ſicut Aruntius Claudius aſſetit græcis tracta demonſtrant᷑. Quæ qdē
ut ſit magis intellectui pſpicua ad imaginē illoꝝ eſſe cōpoſita. Exempli gr̄a hæc ſubiicienda
decreui. Apud illos Alexander pronymos eſt: qđ nos prænomen dicimus. hoc gētiliciū no
mini præponitur. Eſt autem gentile nomē dardanus: qđ originē familiæ declarat. Triparti
ta poſt modū frequētauit cōpoſitio uice cognominis ſpāliter poſita gentileqꝫ nomini ſubiū
cta. Eſt āt cognomen qđ cuiuſqꝫ perſonæ ꝓpriā notat diffinitionē. Nā in eadem gentilitate
multi dardani. Sed ad cognoſcendā cuiuſqꝫ ꝓprietatē & quis ex multis itelligi debeat: oſtē
dit: ut eſt paris. Sumuntur aūt tripliciter prænomina: aut a qualitate uel quātitate corpis:
ut eſt apud nos uel animi uel facti: ſicut apud illos a factis paris eſt cognominat⁹. Eodem
modo achilles prænomen eſt. nomē eacides pernix uero hoc eſt ὠκῦσ: uel ταχῦσ cogno-
men ſpāliter poſitum a facto. i. a pedum uelocitate: ut eſt apud Homerum ϖόλασ ὠκῦσ
αχιλλεῦσ. Si qs ergo uelit h̄ tria ſimul copular̄ ſic ordiet. Achilles eacides celer ſiue ωκυσ.
Pirrhus eacides neoptolemus. Alexander dardanus paris. His aūt accidit agnomen aliqua
uirtutæ forinſecus quæſitū: qđ epigenetā græci dicunt. quo cognomina diſcriminantur: ut
eſt Vlixi agnomen polidas: Nā prænomen eſt ut ait ibicus Vlixes; nomen acciſiades: odi-
ſecus: & ordinatur ſic: Vlixes acciſiades odiſecus. Agnomen polidas. Non fere tamen om-
nia nomina q̄ttuor ſpecies admittunt. Quædam inueniuntur apud illos unica uel dionima
ut palæmō melicertes: aſtynax ſchamandros: & ſimiliter alia ſicut apud nos. Numa Pōpi-
lius: Tullus hoſtilius: Ancus Marti⁹: Serui⁹ Tullius. M. Antoni⁹. L. paulus. Item alia no

mina & p̃nomina aut ſingulis lr̃is notãt̃. aut binis aut ternis. Appellatiua nomina ſũt q̃ gña
liter cõiterq; dicũt̃. Hæc in duas ſpẽs diuidũt̃: q̃ꝝ altera ſignificat res corp̃alis: q̃ uideri tãgi
q; p̃nt: ut hõ arbor. Altera incorp̃ales q̃ intellectu tãtũmõ p̃cipiũt̃: ueꝝ neq; uideri nec tãgi
p̃nt: ut deꝰ pietas iuſticia dignitas. Sũt ãt ꝓpria & appellatiua: ut clæmẽs maximꝰ piꝰ: uir:
uidex: filiꝰ. Sed hec omnia nomina abſoluta dicũt̃. Et ſingulis q̃buſq; rebꝰ p̃ſõis ue poſita
ſũt nomina q̃ gẽtẽ ſignificãt: ut afer dacꝰ hiſpanꝰ alia patriã ut thebanꝰ romanꝰ. alia nume-
rũ ut unus duo. alia ordinẽ ut primus ſcd̃s. ſed primus de multis: de duobꝰ prior dr̃: ſic ut d̃
duobus alterum dicimus: de multis aliũ. Q uædam facta a ſonis quæ græci. ποιητικα dñt
ut ſtridor clãgor: hinnitus: mugitus. Q uædã deſcẽdũt ab aduerbiis ut heſternus hodier-
nus craſtinus ſerus nimius citus. a p̃ticipiis: ut laudabũdus ludibũdus. Sũt ẽt alia p̃ticipiũ ſo
nãtia ut clæmẽs ſapiẽs. alia uerbis ſimilia: ut cõtẽplator uerbero erro epulo. Sũt q̃dã p̃one
ſingularia intellectu pluralia quæ græci περιληπτικα nominãt: ut cõcio populus exercitꝰ.
Et quædam quæ græci βιβλιοθηκη nominãt: ut bibliotheca. alia quæ nomẽ traxerũt ex
his quæ cõtinẽt̃: quæ græci περιεκτικα nominãt: ut uinetum roſetum. Sũt quædã nomina
quæ per ſe ſine alterius partis orõnis adminiculo intelligi nõ p̃nt: ut p̃r frater. Recipiũt. n. ſi
bi illa p quæ intelligant̃ ut meus tuus: hæc a græcis προσ τι appellant̃. i. ad aliquid & ſimi-
lia: προς τι προσεχοντα. i. ad aliquid quodãmõ attendẽtia: uel taliter qualiter ſe habẽtia:
ut dexter ſiniſter. & hæc cõpa:iuũ gradũ admittũt: ut deſterior ſiniſterior. ſũt quoq; quædã
nomina quæ una loquela plura ſignificãt: ut nepos acies. ſignificat. n. nepos & certũ cogna-
tiõis gradũ & cõſũptorẽ. ſimiliter & acies oculoꝝ & ferri & exercitus. ſũt alia ſynonyma
uel polyonyma uel polyonyma quæ pluribus loquelis idẽ ſignificãt: ut terra humꝰ enſis gla
diu s mucro. Q uædã mediæ p̃tãtis quæ adiecta noibꝰ ſignificationẽ a cõiũctis ſumunt: ut
magnus: fortis. Hæc. n. p ſe nullũ intellectũ habẽt. Et iõ a q̃buſdã adiect ões dñr: ut magnꝰ
uir: fortis exercitus. Sũt quæ a græcis επιθετα dicũtur: quæ q̃buſcũq; perſonis adiiciunt̃:
uel laudandi uel uitupãdi gr̃a. Hæc ſumũtur: a q̃litate aïæ: ut ſapiẽs demẽs pudicus turpis
bonus malus & q̃litate corp̃is: ut formoſus: deformis: aut a q̃titate: ut ſublimis hũilis p̃cer-
lrus. aut extrinſecꝰ: ut purpuratus palliatus. in hac ſpẽ uittata ſacerdos: & pharetrata camil
a: aut a q̃litate facti ut ẽ lauſus equũ dõitor debellatorq; ferarũ. Et ipſe doli fabricator epeus
aut ab accidẽtibus tracta: ut cæruleus ruber beatus diues paup: aut a q̃litate naturæ ſũpta:
ut ignis edax Sed hæc oïa q̃q̃ ſpẽs ſũt nominũ abſolutæ tamẽ nomina dicũt̃ Sũt q̃dã p̃tici
pialia quæ græci μετοχικα dicunt: ut mons fons uilla ſchola hortus. Ex his naſcuntur de
riuatiua quæ apud græcos παραγωγα dicunt̃: ut fõtanus montanus uillaticus ſcholaſti-
cus horticus. Deriuãtur ãt nomina modis ſeptẽ. aut. n. patronymica ſunt: aut poſſeſſiua: q̃
κτητικα dicuntur: aut paronyma: aut uerbalia: aut comparatiua: aut ſup̃latiua: aut dimi-
nutiua. Patronymica ſũt quæ p̃re ſumuntur ut pelides priamides. Abuſiue ſæpe ẽt a matre
fiunt: latronius apollo: phylirides chiron: Inous palæmon. pleiades aut ab auo: aut æacides
aut ab auia: ut ledea hermiõe. aut a f̃ribus ut phaetõtiades & laodomius heros. aut a maiori
bus: ut belides palamedes. aut a maritis ut helẽa menelais. aut a filiis: ut altea meleagris: ſic
Ibicus græcus retulit. Poſſeſſiua ſũt: ut euãdrius enſis: & æneia puppis: & romuleoq; recẽs
horrebat regia culmo. Et phineia poſtq̃ clauſa domus. & ãte agamẽnoniã gratiſſima tecta
mycenẽ. Hæc interdũ poetæ quaſi patronymica ꝓferũt: ut ẽ oreſtes agamẽnonius. Sed q̃d
patronymi cum eſt poni q̃ſi κτητικον nõ poteſt Paronyma ſũt quæ ab alio quodã trahũt̃
& nihil de ſupra mẽoratis ſignificãt: ut equus eques. ρηματικα ſunt q̃ a uerbis deriuantur
noia. hæc non abſurde uerbalia nomina dixerimus: ut dico dictio. ut in compoſitione p̃di-
co q̃d ẽ tertiæ coniugationis p̃dictio: aut in altero q̃d ẽ priæ p̃dicatio. Itẽ lego lectio: oro ora
tio: p̃co parſimonia. Comparatiua ſunt cum aliquem uel ſuo uel aliẽo generi comparamus
ut fortior. Sup̃latiua ſũt cũ aliquẽ comparamus ad oẽs: ut fortiſſimus oïum. Comparatio-

nis gradus ſũt tres poſitiuꝰ q & abſolutꝰ: cõparatiuus ſuplatiuus. Abſolutio ē elatio ſine cõ
paratione: ut fortis. Cõpatio eſt elatio cũ relatiõe ad aliũ: ut fortior. Suplatio ē enũciatio cũ
ſuplatiõe ad oẽs: ut fortiſſimꝰ. Ex tribus cõparatiuꝰ gradus ſemp eſt gñis cõis. Cõparant̃ āt
noīa q̃ aut q̃litatē aut q̃titatē ſignificāt. Sed q̃dā nõ amplectunt̃ oẽs gradus. i. nõ p tres gra
dus ſunt. nā oīa q̃litatũ noīa ſex retinent formas q̃s inferendas putauimus. aut. n. incipiunt:
aut ſũt: aut ueniũt: aut adiiciunt̃: aut inueniunt̃: aut exeũt. Incipiunt cũ compatiuo deficiē
te gradu & ſuplatiuo poſitiuũ tãtũ hñt: ut mediocris rudis ſobrius ſingulus. Sũt q̃ expoſiti
ui imagine p oẽs gradus formāt̃ ut fortis fortior fortiſſimus Veniũt q̃ poſt poſitiuũ & gra
dus cæteros imaginē alterā ſumũt: ut bonꝰ melior optimus: malus peior peſſimꝰ. Adiiciũt̃
cũ extrinſecus poſitiuo tãtũ aduerbia q̃dā adiecta uice ſcđi gradus ponunt̃ tā aut minꝰ aut
mīme aut magis aut maxīe. Dicimꝰ. n. tā bonꝰ tā malus. mīus bonꝰ minꝰ malus: magis bo
nꝰ magis malus. In eodē ieſt & pīo Inueniũt̃ q̃ trifarie ordināt̃ ĩ hũc modũ: uno. ſ. deficiēte
quolibet gradu poſitiuo cõparatiuo & ſuplatiuo. Poſitiuo ut ulterior ultimus ocyor ocyſſi
mus. Compatiuo piius piiſſimꝰ. Suplatiuo ſenex ſenior Exeũt q̃ ſuplatiuũ tãtũ hñt ut nouiſ
ſimus ſũmus: cõparatio nominũ ꝑprie in cõparatiuo & ſuplatiuo gradu ē ꝯſtituta. Poſitiuꝰ
pfectus & abſolutꝰ ē. Sæpe āt cõparatiuꝰ gradus ꝑponit̃ ſuplatiuo: ut ſtultior ſtultiſſimo.
maior maximo. Sæpe idē minꝰ poſitiuo ſignificat q̃uis accipiat ꝯparationē: ut mare ponticũ
dulciꝰ q̃ cætera maria: minꝰ amarꝝ ſignificat & nulli ꝯparat̃ ut iā ſenior ſed cruda deo uiridiſ
q; ſenectus. Sũt noīa ſignificatione ꝯparatiua intellectu diminutiua ut grādiuſculus. maiuſ
culus: Cõparatiuꝰ gradus abltō caſu iũgit̃ utriuſq; numeri. & tũc hoc utimur cũ aliquē alie
no uel ſuo gñi ꝯparamꝯ: ut hector fortior diomede: uel audatior p̃roclo achillēs fuit & mul
tis aliēis. ut fortiores græci troiāis ſed gradu ꝯparatiuo & abltō ꝑpe eq̃libꝯ & ſimilibꝯ nõ uti
mur. nā ſimiliũ ꝯparatio nulla ē ut hi duo uiri fortes: ſed hic altero fortior uerꝝ ſuplatiuo cũ
unũ an̄celler̃ pluribꝯ ſignificamꝯ: ut ſi tres pluresue ſint uiri eũ quē ſupferimꝯ fortiſſimũ cæ
terorꝝ dicimꝯ: & ſꝑ gẽitiuo plurali iũgitur: ut optume graiugenũ. Sed tũc hoc utimur cum
aliquē ſuo gñi ꝯparamꝯ ut hector fortiſſimꝯ troianorꝝ fuit: achilles græcorꝝ: Plerũq; ſuplati
uus ꝑpoſitiuo ponit̃ & nulli ꝯparat̃ ut Iuppiter optu. maxu. Interdũ ꝯparatiuꝯ ntō iũgit̃ ut
doctior hic q̃ ille. Plau. in menechmis. Quid uis hõ leuior q̃ pluma. Dimiutiua ſũt cũ in di
minutionē ad abſolutorꝝ noīum fiũt ſine ulla ꝯparatione. ut paruꝯ paruulus adoleſcēs ado
leſcētulus. Horꝝ. āt tres ſũt gradus quorꝝ forma q̃uis magis minuit̃ creſcit ſæpe numerꝯ ſyl
labarꝝ. Oīa. n. noīa fœminini gñis q̃ cāu ntō in a terminant̃ an̄ nouiſſimā lr̃am recipiũt ſylla
bā & faciũt diminutionē. ut galea galeola. Itē maſculina in us caſu noīatiuo termīata: & neu
tra in um finita eādē lu. ſyllabā accipiũt: ut ānus ānulus: & ſcānũ ſcānulũ. Maſculina uero
ea q̃ gtō caſu is ſyllaba terminant̃ nouiſſima ſyllaba culus recipiũt tāq̃ fons fonticulus Fœ
minina cula tāq̃ nauis nauicula. Neutrꝝ culũ: ut munꝯ ſculũ. Sĩr ea q̃ us ſyllaba gtō ꝑferũt̃
tā maſculini quā fœminini (nā neutra nulla ſũt) eaſdē ſyllabas admittũt tāq̃ fluctꝯ flucticu
lus porticꝯ porticula. Apđ ātiquos aliæ diminutões repiunt̃. deſcēdebāt. n. tertiā uſq; formā
tāq̃ arca arcula: arcella arcellula: catinꝯ catiulus catiellus catulus catillꝯ: oculꝯ ocellus ocellu
lus. Ex ſcđa diminutiõe q̃dā ſũt in uſu: pauca ex tertia: ut ocellus ocellulus catellulus. Apud
nos diminutiõis hoc genꝰ ſeruat̃ hoc ē priæ poſitiõis. i. pria diminutio. Oīs. n. appellatio pri
mæ poſitionis a lr̃a terminata caſu ntō acceptis ſyllabis ri & us ſignificāt eũ q̃ eā rē aut p̃ſtat
aut uēdit: aut emit: ueluti amica amicariꝰ: culcitra culcitrariꝯ: charta chartariꝯ: harena hare
nariꝯ: herba herbariꝯ: lactuca lactucariꝯ. Q đ ſi ruſus detracta a lr̃a a pria poſitõe p ri & us
ſyllabis adieceris o & ſus erit is locus q̃ eas res multas hēt: ut amica amicoſus: culcitra culci
troſus charta chartoſus harena harenoſus herba herboſus lactuca lactucoſus. Eadē quoq;
diminutiua fiũt ſi ante. a. u. &. l. poſueris. ut amica amicula culcitra culcitrula charta chartu
la harēa harēula herba herbula lactuca lactucula. Ea āt q̃ an̄. a; hẽnt. i. ſic figurant̃: ut cõtro

uerſia ↄtrouerſiola grã grõla & cætera oĩa ſĩr. Memiſſe ãt debemꝰ ꝙ nõ oĩa diminutiões faciũt q̃dã. n. ſingularia ſũt. q̃ nõ ueniũt ĩ ↄparationẽ tãq̃ cœlũ mare & ſimilia. Sũt ẽt q̃ſi diminutiua quoꝝ origo nõ cernit̃. ut fabula macula tabula. Sũt itẽ q̃ nõ ſeruant gñа q̃ ex noibꝰ priæ poſitiõis acceperũt: ut ſcutũ ſcutella piſtrinũ piſtrilla canis cãicula rana ranũculus unguis ũgula ũguella ũguellula. Genꝰ ẽ dictio q̃ plures ↄtinẽt ſpẽs: ut aĩal: Spẽs ẽ dictio origĩnẽ trahẽs a gñe paucioribꝰ ↄfuſa ſignificatiõibꝰ quã genꝰ ut hõ arbor. hoꝝ gñа nũero ſæpe plurali mutãt & ſũt anomala. maſculĩa neutꝝ. ut hic itybꝰ: mænalꝰ. tartarꝰ: locꝰ iocꝰ. Sed hæc ityba: tartara: mænala: dũtaxat neutra. Nã hæc loca: hi loci: hæc ioca: hi ioci: dupliciter ꝺclinãt̃ Fœminĩa ĩ neutꝝ: ut hæc ꝑgamꝰ ꝑgama. Neutra ĩ maſculinũ. ut porꝝ cœlũ foꝝ hi porri cœli fori. Sed hæc fora meliꝰ ꝺcliat̃. Itẽ neutra ĩ fœminũ balneũ epulũ cepæ: balneæ epulæ. cepæ. Sed & hæc balnea ſiue balneæ ꝑ ordinẽ ꝺcliat̃. Cepæ uero ſingulariter aptꝰ tõ nomẽ ẽ gñis neutri: ut p̄neſte: pluraliter gñe fœminĩo ſublata priore dipthõgo: uelut muſæ ꝺcliabit̃. Q uædã ĩcerti ſũt gñis noĩa ĩter maſculinũ & fœmininũ: ut cortex finis ſilex ſtirps pinꝰ pãpinꝰ dies radix. Inter maſculinũ & neutꝝ: ut uulgus pecꝰ ſal. Inter fœmininũ & neutꝝ: ut pecꝰ buxꝰ pyrꝰ prunꝰ malꝰ. Sed neutro fructũ: fœmininũ ĩpas arbores dicimꝰ ſæpe Sũt q̃dã noĩa q̃ ſingulariter tãtũ efferũt̃. Sũt q̃ pluraliter hæc pene maiore ex ꝑte collecta ſuo quoq; ordĩe ſubiiciemꝰ. maſculĩa ſꝑ ſingularia: ut hic penꝰ puluis ſãguis limꝰ fumꝰ uiſcus muſcꝰ herba q̃ ĩ parietibꝰ uel ĩ corticibꝰ arboꝝ hæret. Itẽ fœminĩa ſꝑ ſingularia: ut hæc pax lux culpa galla eloq̃ntia elegãtia ꝓſapia mẽoria rabies ſanies ſocordia ſuppellex. Itẽ neutralia ſꝑ ſingularia. ut hoc uirꝰ pus baratꝝ locꝰ apꝺ ĩferos ꝓprie ãt apꝺ atheniẽſes ĩ quẽ noxii p̄cipitat̃ Aliũ crocũ ĩgentũ alec iuſtitiũ ſinapi. Maſculĩa ſꝑ pluralia hi antes carceres caſſes cani cãcelli fori ꝑ ſedibꝰ & ꝑeatibꝰ fori loca ſpectaculoꝝ. Itẽ fori ſũt ĩ nauibꝰ quo naute ſedẽtes remigãt: freni & frena dicimꝰ ĩferi liberi lares & larẽ legimꝰ ludi loculi manes maiores mores natales gñis nobilitas: optiates pugilares priores ꝓceres poſteri penates q̃rites. Sed Flaccꝰ ĩ ſatyra q̃ritẽ dixit: q̃nq̃triæ: gẽtes lemures ſales cũ religiõis cã dicimꝰ ꝑ hos ſales. Sales tãtũ & ioci dñt: uepres. Fœminĩa ſꝑ pluralia hæ aræ ꝑ ꝑeatibꝰ ædes. Sed ædis ſingulariter ſi dixeris tẽplũ ſignificas: blãdiciæ bigæ q̃drigæ cõpedes cerimõiæ cũæ crates ꝺlitiæ diuitiæ exeq̃æ excubiæ fruges fores fortũæ feriæ gĩgiuæ ĩdutiæ ĩſidiæ inimicitiæ illecebræ idꝰ Klẽdæ lares lr̃æ ꝑ epiſtola: mãubiæ nuptiæ p̄ſtigiæ nares nũdiæ nugæ neniæ plagæ p̄ces primitiæ phaleræ q̃ſq̃liæ. grates q̃s agis ob merita: gr̃æ deæ ſarãæ ſortes: ſuppiæ: ſordes: ſcopæ ſcalæ: tenebræ. ſũt q̃dã nũeri cõis: q̃ ĩ noĩatio ſingulari pluraliq; ſimiliter efferũt̃: ut res ſpes.

Neutra ſemper pluralia hæc
Mœnia.
Cibaria.
Crepundia.
Iuga. i. ſumma montium.
Iuſta.
Inteſtina.
Magalia.
Mapalia.
Neptunalia.
Parentalia.
Præcordia.
Roſtra ubi concionantur.
Spectacula.
Spolia. Virgi. ſpoliũ dixit:
Serta: ſponſalia.
Terminalia.
Cunabula.
Lumina. apud Virgilium
Luminis effoſſi.
Verbera.
Verbere torto
Virgilius dixit:
Viſcera.
Vulcanalia.
Item metalica ſunt ſemper ſingularia ut.
Auꝝ. Argentũ. ferrũ. Aes.
Plũbũ. Oricalcũ. Stãnũ.
Caſſitrum. & Aurichalcũ.
Q uamuis æra dicimꝰ cæteris caſibus non utimur.
Illud uero ſciẽdũ ꝙ neq; deoꝝ noĩa neq; elemẽtoꝝ neq; ciuitatũ neq; montiũ nec fluuiorũ plurali nũero declinant̃ niſi q̃ ciuitates pluraliter dñr: ut
Cumæ. Thebæ.
Athenæ.
Micenæ. Puteoli.
Baiæ. Oſtiæ.
Nec ea quæ põderi uel menſure ſubiecta ſunt pluraliter declinantur: ut Triticum.
Frumentũ quamuis frumẽta ut mox & frumentis labor additus & ordea legerimus.
Far. Ador; Faba.

Cicer. Milium.
Panicum & ſi q̄ hoꝝ noīum pluralia efferūtur: cæteris caſibus ceſſabunt.

Item.
Oleum.
Vinū. quāuis uina dixerit Virgilius.

Mulſum.
Muſtum.
Defrutū.
Defruta Virgiliꝰ dixit.

Sūt itē noīa quoꝝ ntūs in uſu nō eſt: ut ſi qs dicat hūc laterē & ab hac ditiōe. Itē ꝑ cæteros caſus noīa multa deficiūt. Noīa aut fixa ſūt ut pr̄ mr̄: aut mobilia: ut bonꝰ bona bonū. Alia nec in totū mobilia: ut martiꝰ martia Caiꝰ caia Draco dracæna Leo leæna Galus gallia Rex regia. Sūt noīa tota græce declinatiōis. ut theiſto calypſo pan. Sūt tota ꝯuerſa ī latinā regulam: ut polux pollidentes ulixes. Sunt inter græcam latinamq; formam quæ notha appellātur; ut achilles agamenon. Sūt præterea alique ſono maſculina intellectu fœminina ut pyrꝰ pomꝰ. Satis inſtructi de nomine tranſeamꝰ ad pronomen.

PRonomē ē ꝑs orōnis: q̄ ꝓ ipſo noīe poſita (minꝰ qdem) pene idem ſignificat pſo, namq; interdū recipit. Pronomini accidūt ſeptem q̄litas genꝰ: numerꝰ: figura. ordo: pſona: caſus. Qualitates pronominū ſūt tres. finita: īfinita: minuſq̄ finita. Finita ē q̄ notat certū numeꝝ & geſtū dirigit ad certam pſonam ut ego. Infinita ē q̄ certam nō recipit pſonā: ſed cuilibet pōt aptari: ut qs q̄ qđ. Minuſq̄ finita ē. q̄ certis & icertis pſonis aptari pōt: ut ipſe. Gn̄a ꝓnoibꝰ accidūt q̄ttuor. Maſ. ut hic. Fœmi. ut hæc Neutꝝ: ut hoc. Cōe ut ego & tu. Sūt alia duobꝰ gn̄ibꝰ cōia Maſ. & neutro: ut quo q̄to. Alia tribꝰ: ut huiꝰ eiꝯ cuiꝯ. Nūeri ꝓnominū ſūt duo. aut. n. ſingularia ſūt: ut ego: aut pluralia: ut nos. Sūt q̄dā nūero cōia: ut q̄ q̄. nā & q̄ uir: & q̄ uiri: & q̄ mulier & q̄ mulieres dicimꝯ. Figuræ duæ ſūt aut. n. ſimplicia ſūt ꝓnoīa: ut qs aut cōpoſita ut qſqs. Perſonæ accidūt finitis ꝓnoibꝯ pria: ut mihi ſcda: ut tibi tertia quoq; ī minuſq̄ finitis repit̄ ut ipē. Ordo quoq; ꝓnoibꝯ accidit. aut. n. ꝓpoſitiua ſūt: ut qs quātꝰ. aut ſubiūctiua. ut is tātꝰ. Præpoſitiua qs fecit. Subiūctiua q̄ ui n̄ſi hn̄tis fecit. Itē quātꝰ ille ē tātꝰ ille ē. Pronoīa q̄dā ut noīa aut gētē ſignificāt: ut cuias nr̄as ur̄as. Aut numeꝝ: ut q̄ tot: aut ordinē ut quotꝯ totꝯ: aut q̄litatē ut q̄lis talis. aut q̄titatē: ut tātꝰ quantꝯ. Quædā poſſeſſiua finita ad aliqd referūt̄ & ea q̄ttuor modis enūciant̄: aut. n. utraq; ſignificatōe ſingularia ſūt ut meꝯ: aut utraq; pluralia ut noſtri ueſtri: aut itrinſecꝯ ſingularia & extriſecꝯ pluralia: ut mei tui. Cōtra extriſecꝯ ſingularia & itriſecꝯ pluralia: ut nr̄ ur̄. Caſus ꝓnoibꝯ ut noibꝯ accidūt ſex: ꝑ quos ꝓnominū genꝯ iflectit̄: hoc mō. Declinatiōes pronominū finitæ ſiue abſutæ ſūt hæ. Ego ꝓnomen finitū gn̄is oīs numeri ſingularis figuræ ſimplicis pſonæ priæ caſus noīatiui qđ declinabit̄ ſic. Ego: mei: mihi: me: a. me. Sed uocatiuū hēre nō pōt niſi exclamatio ſit: ut apđ Horatiū. O qſqs uolet impiā. Pluraliter nos: noſtꝝ: nobis: nos: a. nobis. Nec pluralis uocatiuū hēt niſi exclamatio ſit: ut cū dicimꝯ. o. nos fœlices. Cæteꝝ non ē eoꝝ repræhēdēda ſn̄ia q̄ dixerūt in q̄buſdam noibꝯ uocatiuū non poſſe cadere cū etiā pene in oibꝯ ꝓnoibꝯ non debet eſſe uocatiuꝯ. Sed nos nondū refragamur rōni uoca. adiecimꝯ. Sed quoniā declinationū cōtextū hēre uolumꝯ inſeruimꝯ. Sed nō ſolū uocatiuū nō inuenimꝯ: ueꝝ ēt in quibuſdam caſus deficere uidemꝯ. Tu ꝓnomē finitū generis cōis numeri ſingularis pſōæ ſcdæ caſus noīatiui qđ declinabit̄ ſic. Tu tui tibi te. o. tu. a. te. N. P. uos ueſtꝝ uobis uos. o. uos. a. uobis. Ille perſonæ tertiæ generis maſculini numeri ſingularis figuræ ſimplicis qđ declinabit̄ ſic. Ille illiꝯ illi illū ab illo. N. P. Illi illoꝝ illis: illos ab illis. gn̄is fœminini. Illa illiꝯ illi: illā ab illa. N. P. Illæ illarum illis: illa: ab illis. Generis neutri. Illud illius illi illud ab illo. N. P. Illa illoꝝ illis: illa ab illis. Itē finitū iſte ſic declinat̄. Minuſq̄ finita gn̄is maſculini Ipſe ipſiꝯ ipſi ipm̄ ab ipō. N. P. Ipi ipoꝝ ipſis ipos ab ipſis. Gn̄is fœminini. ipa ipiꝯ ipi ipam ab ipa. N. P. Ipē ipaꝝ ipis ipas ab ipis. Gn̄is neutri. Ipm̄ ipiꝯ ipi ipm̄ ab ipſo. N. P. Ipſa ipſorū ipſis ipſa ab ipſis.

Quare non iſtđ ut illud & iſtud: quia ueteres non ipſe ſed ipſus dicebant: ut altus alta

altũ ipſi⁹ qđ eſt in comœdiis. Eſt & apud Tulliũ. Sed recẽtiores ipſius cõmutauerunt & ꝑ
eo ipſe cõſuetudini tradiderũt. ipm̃ uero tẽuit ſuã extremitatẽ ut ẽt exẽplũ tullianũ docuit.
Itẽ iſinita generis maſculini. Quis cui⁹ cui quẽ a quo. N.P. Qui quoꝝ qs uel qb⁹ quos qs
uel qb⁹. Quæ gn̄is fœminini cui⁹ cui quã. a q̄ uel a q. N.P. Quæ quaꝝ qs uel qbꝫ q̄s quis
uel qbꝫ. Generis neutri. Qđ cui⁹ cui qđ a quo uel a q. N.P. Quæ quoꝝ: qs: uel qbꝫ quæ
a qs uel a qbꝫ. Itẽ articulare ꝑpoſitiuũ uel demõſtratiuũ q̄litatis finitæ generis maſculini
Hic: hui⁹ huic hũc: ab hoc. P. hi: hoꝝ his hos ab his. Generis fœminini. Hæc: hui⁹ huic
hãc ab hac. Pluraliter. Hæ haꝝ his has ab his. Generis neutri. Hoc hui⁹ huic hoc ab hoc.
P. Hæc hoꝝ his hæc ab his. Itẽ ꝓnomẽ articulare ſubiũctiuũ uel relatiuũ q̄litatis finitæ.
Is eius ei eũ ab eo. Pluraliter. Ii eoꝝ eis eos ab eis. Generis fœminini. Ea eius ei eam ab ea.
Pluraliter eæ eaꝝ eis eas ab eis. Generis neutri id eius ei id ab eo. Pluraliter ea eorũ eis ea
ab eis. Itẽ poſſeſſiua finita ad aliq̄d dicta ex una ꝑte ſingularia ꝑſonæ prĩæ generis maſcu
lini ex utraq; ꝑte ſingularia. Me⁹ mei meo meũ a meo. P. Mei meorũ meis meos a meis.
Sed ueteres miis dicebãt: ut ſit utũs ſcđm regulã mi. Oĩa noĩa q̄ ntõ ante us nouiſſimã ſylla
bã hñt i uocatiuũ terminãt. Generis fœminini nũeri ex utraq; ꝑte ſingularis. Mea meæ
meæ meã a mea. Pluraliter meæ meaꝝ meis meas a meis. Perſonæ ſcđæ nũeri ex utraq; ꝑte
ſingularis. Tu⁹ tui tuo tuũ a tuo. P. tui tuorũ tuis tuos a tuis. Generis fœminini nũeri
ex utraq; ꝑte ſingularis. Tua tuæ tuæ tuã a tua. Pluraliter tuæ tuaꝝ tuis tuas a tuis. Ge
neris neutri. Tuũ tui tuo tuũ a tuo. Pluraliter tua tuorũ tuis tua a tuis. Perſonæ tertiæ ge
neris maſculini nũeri ex utraq; ꝑte ſingularis. Suus ſui ſuo ſuũ a ſuo. P. ſui ſuoꝝ ſuis ſuos a
ſuis. generis fœminini nũeri ſingularis. Sua ſuæ ſuæ ſuã a ſua. P. ſuæ ſuarũ ſuis ſuas a ſuis.
generis neutri. Suũ ſui ſuo ſuũ a ſuo. Pluraliter ſua ſuorũ ſuis ſua a ſuis. Itẽ poſſeſſiua ad ali
q̄d dicta ex altera ꝑte pluralia ꝑſonæ primæ generis maſculini. Noſter nr̃i noſtro noſtrũ
a noſtro. Pluraliter ex utraq; ꝑte noſtri noſtrorũ noſtris noſtros a noſtris. Generis fœmi
nini nr̃æ noſtrarũ noſtris noſtras a noſtris. Generiis neutri ex altera ꝑte ſingularis. Nr̃m
noſtri noſtro noſtrũ a noſtro. Pluraliter ex utraq; ꝑte nr̃a noſtrorũ noſtris noſtra a noſtris.
Perſonæ ſcđæ nũeri ex altera ꝑte ſingularis generis maſculini. Veſter: ueſtri ueſtro ueſtrũ
a ueſtro. Pluraliter ueſtri ueſtrorũ ueſtris ueſtros a ueſtris. Generis fœminini nũeri ex alte
ra ꝑte ſingularis: ueſtra ueſtrarũ ueſtris ueſtras a ueſtris. P. ex utraq; ueſtre ueſtrarũ ueſtris
ueſtras a ueſtris. Generis neutri ex altera ꝑte ſingularis. Veſtrũ ueſtri ueſtro ueſtrum a ue
ſtro. Pluraliter ex utraq; ꝑte ueſtra ueſtrorũ ueſtris ueſtra a ueſtris. Sũt itẽ ꝓnoĩa finita perſo
næ tertiæ generis oĩs numeri cõis ſine nominatiuo & utõ: ut ſui ſibi ſe a ſe. Hoc quoq; ꝓno
mẽ oĩum geneꝝ eſt cõe. Mihi tibi ſibi. Mihimet tibimet ſibimet: memet temet ſemet. Ego
met tumet illemet. Ego metipſe tumetipſe ille metipſe. Meapte tuapte ſuapte noſtrapte. Me
cũ tecũ ſecũ nobiſcum uobiſcũ. Maſculina quiſque cuiuſque cuique quẽque a quoque. plu
raliter q̄que: quorũque q̄buſque quoſque a q̄buſq;. Fœminina queq; cuiuſq; cuiq; quãque
a quaq;. pluraliter queq; quarũq; q̄buſq; quaſque a q̄buſque. Neutra qđq; cuiuſque cuique
qđque a quoque. P. queque quorũque q̄buſquequeque a q̄buſque. Maſculia q̄ſquã cuiuſ
quã cuiquã quẽquã a quoquã: Pluraliter q̄quã quorũquã quibuſquã quoſquam a quibuſ
quã. Fœminina quequam cuiuſquam cuiquam quanquam a quaquam. Pluraliter que
quam quarumquam quibuſquã quaſquã a q̄buſq̄. Neutra quodquã & cetera. Pluraliter
quequam & cetera. Maſculina quicumque. ſimiliter. pluraliter quicumque. Fœmini
na quecumque & cetera. pluraliter quecumque & cetera. Similiter neutra quodcũque
& cetera. pluraliter quecũque & cetera. Maſculina q̄libet: cuiuſlibet cuilibet quemlibet a
quolibet. pluraliter q̄libet & cetera. Fœminina q̄libet & cetera. pluraliter quelibet & cete
ra. Neutra quodlibet cuiuſlibet cuilibet quodlibet a quolibet. pluraliter q̄libet quorũlibet
q̄buſlibet quelibet a quibuſlibet. Maſculina quiuis cuiuſuis cuiuis quẽuis a quouis. plurali

ter quiuis:quorumuis:quibuſuis:quoſuis:a q̄buſuis. Fœminina quæuis:cuiuſuis:cuiuis: quamuis:a quauis. Pluraliter. quæuis:quarũuis:q̄buſuis:quaſuis:a quibuſuis. Neutra qđ uis:cuiuſuis:cuiuis:quoduis:a quouis. Pluraliter quæuis:quorumuis:quibuſuis: quæuis: a quibuſuis. Maſculina alius alii alio aliũ ab alio. Pluraliter alii alioꝵ aliis alios ab aliis. Fœminina alia aliæ aliæ aliam ab alia. Pluraliter aliæ aliarum aliis alias ab aliis. Neutra aliud alii alio aliud ab alio. Pluraliter alia aliorũ aliis alia ab aliis. Maſculina alter alterius alteri ab altero. Neuter neutrius neutei neutrum ab neutro. V ter utrius utri utrum ab utro. V terque utriuſque utriq; utrumq; ab utroq;. Alteruter alterutrius alterutri alterutrum ab alterutro. V nus unius uni unum ab uno. Pluraliter uni unorum unis unos ab unis. V nuſquiſq; unicuiuſq; unicuiq; unũquemq; ab unoquoq;. Q uidam cuiuſdam cuidã quendam a quodã. Aliquis alicuius alicui aliquẽ ab aliquo. V llus ullius ulli ullum ab ullo. Nullus ſimiliter. Pluraliter nulli. Fœminina nulla nullius nulli nullã a nulla. Pluraliter nullæ nullaꝵ nullis nullas a nullis. Neutra nullũ nullius nulli nullũ a nullo. pluraliter nulla nulloꝵ nullis nulla a nullis. Maſculina totus totius toti totũ a toto. Pluraliter toti' totorũ totos a totis. Fœminina tota totius toti totam a tota. Pluraliter totæ totarum totis totas a totis. Neutra totũ totius toti totum a toto. Pluraliter toti totoꝵ totis totas a totis. Maſculina qualis:qualis quali qualem a quali. Pluraliter quales qualium quibus quales a qualibus. Fœminina eodẽ mõ declinantur. Neutra quale qualis quali quale a quali. Pluraliter qualia qualiũ qualibns quales a qualibus. Hoc ꝓnomẽ:qđ eſt qualis:cũ ſequatur talis cõmunia ſũt maſculino & fœminino. neutrũ tale. Pluraliter talia. Maſculina idẽ eiuſdẽ eidẽ eũdẽ ab eodẽ. Pluraliter iidẽ eorũdẽ iiſdẽ eoſdẽ ab iiſdẽ. Fœminina eadẽ eiuſdem eidem eãdẽ ab eadẽ. Pluraliter eædem earũdẽ iiſdẽ eaſdẽ ab iiſdem. Neutrũ idem eiuſdẽ eidem idem ab eodẽ. Pluraliter eadẽ eorũdẽ eiſdem eadẽ ab eiſdẽ. Nemo pronomen nõ habet genetiuũ. ut dicamus neminis: ut quibuſdam uidetur, ſicut & alius ꝓnomẽ æque genetiuũ non habet ut dicamus alius. Et ſi antiqui genitiuũ alius ꝓducte dixerũt quorum auctoritati & nos accedimus: cuius nominatiuum ueteres non tantum alius ſed etiã alis: ſicut Saluſtius ait: Alis alibi ſtantes omnes tamen aduerſis uulneribus ceciderunt. Conuincitur uero hæc opinio auctoritate Plau. qui ita dixit in captiuis neminis miſereri certum eſt.

u Erbũ eſt ps orationis ꝑcipua ſine caſu. Et enim uniuerſæ oratiõi uberes præbet ad facultatẽ uires: cuius operepreciũ ẽ penitus intueri ptãtẽ: ne inſcitia uitioſum exerceam⁹ ſermonẽ. V is igit̃ hui⁹ tẽporib⁹ & pſonis adminiſtrat̃. Verbũ aũt ab eo dicit̃ quod uerberato lingua intra palatũ aere oĩs oratio promat̃. V erbo accidũt tpa cũ perſonis ſociata: nec oĩno hæc ſecerni a ſe poſſunt: qn ſimul uerbi uis diſſoluat̃. In aliis enim partib⁹ orationis ſunt tpa a perſonis diſtracta. ut ĩ participiis. Itẽ in aliis perſonæ nequaq̄ tpibus indigent: ut in ꝓnominibus. Admittit quoq; uerbũ præter perſonas & tpa: numerũ: figuram: qualitatem: ſignificationem: ſiue genus: modum ſiue inclinationem: coniugatiõem: perſonas qdẽ q̄bus ſermo exercetur. Numerũ uero cũ quis qui ue ſint qui loquantur: Tempus cum quando quid factũ aut dictũ ſit quæritur. Figurã cũ q̃ritur ſi ſimplex ſit uerbũ: aut cõpoſitũ. Q ualitatẽ cũ cuius ſit ſpeciei uel qualitatis uerbũ exploratur. Significationẽ cũ cui⁹ ſit generis & ſignificatiõis uerbũ q̃ritur: q̄ ſingula diligenti⁹ exponem⁹. perſona eſt rõnalis ſubſtãtia pſonæ in uerbis ſũt tres: ꝑ quas uniuerſus adminiſtrat̃ ſermo. Prima ẽ quæ loqtur: ut dico. Scđa qua cũ ſermo habetur: ut dicis. Tertia de qua quis loquitur & relatio indicatur: ut dixit. Numerus ꝓterea accidit uerbis prorſus uterq; ſingularis & pluralis. Dualis enĩ apud græcos dũtaxat ualet a nobis excluditur eodẽ modo quo & in nominibus. nequaq̄ enim reperiri poteſt in latino ſermone ulla dictio quæ dualẽ exprimat pſonã. Antiquitatis enim romani memores dualem numerum poſteritatis uſu receptum quaſi nouellum uſurpare noluerunt. Is namq; ſicut a primordio ſermõis a na

tura ꝑditi in obſcuro habit⁹ignorabat̃:ſic diuti⁹incert⁹inter utrũq; numeꝝ tã ſingularem
quã pluralẽ latebat. Sero ãt ſupuenientib⁹ ſæculis ſcrupuloſæ curioſitatis obſeruatõib ꝯ cœ
ptus q̃ſi itercalaris irrepſit. Et hac de cã apud ueteres raro reperit̃ qm̃ errorib⁹ illaq̃atis mul
tiplicat̃. At eo p̱ hmõi ois eminẽs uſus græcoꝝ linguæ declarat̃. Apud antiquos uero dũta/
xat plurimũ ualet: maxime apud Home. q cũ ſit atticæ linguæ cultor: & patrii ſermõis aſſer
tor: ut q̃dã putãt: tñ nõ erat neſcius antiq̃tatis ſicut uerſus ille teſtat̃ ατρει Δα Δε μαλιςα
Δύω κοσμητορε λαων. Cũ.n.duo fuiſſent ipe uetuſtatis memor plr̃ ſalutationem ꝑtulit
hoc mõ ατρει Δαι τε και ᾶλλοι εὔκνημιΔες αχαιοι. Præterea ſupfluus antiq̃s uiſus ẽ: ſiq
dẽ ex nũeri pluralis imagine dualis decliatio formata normat̃. Figura uerbi bipartita ẽ. aut
n. ſimplicia ſũt uerba: ut ſcribo: aut cõpoſita: ut iſcribo. Cõponũtur ãt uerba ſicut noia mo
dis q̃ttuor: aut ex duabꝯ ptib⁹ itegris: ut cõduco cõuoco: aut ex duabꝯ corruptis: ut efficio:
malo.i.magis uolo. effringo: aut ex integra & corrupta: ut accũbo: aut ex corrupta & inte/
gra: ut oſtẽdo. Tp̃s ẽ uiciſſitudo reꝝ triformiũ mutabilitate cõp̃heſa: Siq̃dẽ põt cõpræhẽdi
q̃d nunq̃ ſtat uel ſpaciũ ætatis uolubile: qđ in eiſdem mutatiõibꝯ faciens declinatiõem quod
numero uidet̃ cõpræhendi. hactenus de tpe duplici: nũc de tpibus uerboꝝ dicemus. In pri/
mis tp̃s per ſe nullũ directũ eſt omnino: cũ per ſe in ſe reuoluat̃. & ſic facimus: aut fecimus
aut facturi ſumus: hoc ex re indiuiduo tpi imponim⁹ partes tpis: nõ tp̃s diuidẽtes: ſed actũ
noſtrũ diuerſum ſignificãtes. Vniuerſa.n.q̃ agunt̃ in nos diuidũtur per actiones. Diuerſo
igitur agendi tpe tp̃s ipſum impartimur q̃ſi impartimur trifariæ tãtũ quo cũcta gerim⁹ iõq;
tria tpa eẽ dicim⁹: inſtãs p̃teritũ futuꝝ. Inſtãs tp̃s cũ adhuc agim⁹. p̃teritũ pfectũ: cũ iã fe/
cerim⁹: futuꝝ cũ acturos nos pollicemur. Vnũ tñ ex his p̃teritũ pfectũ diuiduũ eſt: Ex
eo enim ſcindit̃ p̃teritũ impfectũ. itẽ p̃teritũ pluſq̃perfectũ. hoc facto tria tpa perfecta ui/
dentur eſſe: quo nimiꝝ q̃ agim⁹ triplici mõ differentiã reperimus. Præteritũ imperfectũ.i.
p̃teritũ nõ tñ perfectũ cũ quaſi p̃teriſſe tp̃s affirmamus alioqn cœpimus: nec perfecimus:
quaſi legebã & ſcribebã. In enim p̃poſitio plerũq; derogatiua nõ nunq̃ adiectiua: ut in aliis
patebit: q̃ addita plerũq; derogat: nõ addita ad finem perductũ ſignificat. Perfectũ eni tp̃s
cum tp̃s eo qđ egimus finitum eſt. Item p̃teritũ pluſq̃: cum tp̃s iã pridem exactũ demõſtra
mus: quo q̃d egimus. hoc unũ diſtat a p̃terito perfecto: qđ ſuperioris: tpis recens uideri põt
actus ſequentis longa interpoſitione. Ita.n.græci υμεροῦντε λικον appellãt q̃ſi ὑπερσυν
τε λουμενον qđ nos p̃teritũ pluſq̃pfectũ dicim⁹. Id uero tp̃s pfectũ apđ nos: p̱ αοριςω
παρωχημενω: ualet. Rõe igitur ſtatuerũt actus nr̃i tpa inſtãs: qđ & p̃ſens cũ q̃d maxime
agimus. Præteritũ impfectũ ſi qđ egimus nõ perfecimus: ſed agere deſinimus unde nõnulli
inchoatiuum tp̃s appellauerunt. Perfectum cum actũ perficimus & facere deſinimus. Pluſ
q̃perfectum cum qđ egimus inueterauit. Futuꝝ cum nondum agere inſtituimus: ueꝝ ac/
turos ꝓmittimus. hæc de temporibus deinceps cætera perſequemur: Genera uerboꝝ: qui/
bus ſignificationes: quo pacto ſignificãtur referemus. Vt enim in nominibus ſunt genera
quibus ſexus exploratur ita q̃runt in uerbo quo affectus ſignificatur. ueꝝ ne actiuum ſit an
paſſiuum. Genera. uerboꝝ ſiue ſignificationes ſunt principales duo actiua & paſſiua. Ex his
enim naſcuntur alia: neutra: communis: deponens. ita fiunt numero quinq;. Imperſonalis a
quibuſdã. admittitur. Actiua ſignificatio eſt: cum alio agente ſit qui patiatur.i. cum actum
noſtrum alterius patientia ſignificat: ut laudo hoc ita o littera terminatur ut recipere poſſit
etiam paſſiuam ſignificationem adiecta r littera. Itaque cum utraque perſona conſtat in de/
clinatione uerbi. ut tam efficere quam effici queat proprie dicitur actiuum: itemque paſſi/
uum. Paſſiua eſt cum alio patiente apud alium eſt adminiſtratio. ideſt cum patientiam no
ſtram alterius actus ſignificat: ut laudor: hoc ita & ſimilia terminantur ut recipere poſſint
actiuam ſignificationem amiſſa r littera: ut laudo. Neutra eſt quæ ſpecie actiuæ enuncia
tionis o littera clauditur & r litteram nunquam recipit: & ob id paſſiuam formam non

pōt exprīmere. Vbi.n.uis patiendi nō eſt exactiua declinatiōe locū declinatiōis paſſiuæ nō habet. Itē ſi alio patiente ſub alia ſpecie penes aliū non ſit adminiſtratio ſimiliter neutra dicimus. Alteꝝ itaq; uniformiter ſignificat agentem uel patientem. Agentem. ut facio. ambulo. curro. Patientē ut ardeo ueneo: uapulo. Ex hac quoq; forma ſunt & illa uerba in qb9 nec agētis ſignificatio plene dinoſcit̃ nec effect9. oñditur. ut ſedeo: ſudo: dormio: iaceo: ſto: lego: ſitio: eſurio. Neſcis enim agat qs an patiat̃: q̄ qdā ſupina dixerūt: alii abſolutiua appellāt nonnulli depoſitiua nominant. Cōmunis eſt q̄ tā actiuā quā paſſiuā ſignificationē i ſe habet. hæc ita r littera terminantur ut eam non poſſint amittere quemadmodum & deponens: ut oſculor: & criminor. dicimus enim oſculor te: & oſculor a te. ſimiliter & cætera. Cōmunia. aūt dicimus ut in nōminib9 q̄ ſub una ſpecie genera diuerſa admittunt. Item in uerbis q̄ ſub paſſiua declinatiōe duntaxat diuerſi actus ſignificationē exprimūt. Deponens eſt. q̄ in r litterā deſinit: ut paſſiua: ſed ea adempta latinū nō eſt: unde p antiphraſim: ideſt ecōtrario ſic appellatur: qa uerbū r littera finitū deponere eā nō pōt: ut loquor: naſcor: ſequor. nō enim dicimus naſco: & cum ſit paſſiua ſpecies actiuā nō habet. Itaq; nec paſſiua ſunt: quia actiua non reddunt: haud cōmunia eſſe poſſunt: quia ſub uno genere declinationis utrāq; cōtinent ſignificationem. Placuit itaq; aliis ea deponentia dici qđ una ſignificatione depoſita a cōmuni ſeparatur: uel qa deponit ambiguitatem ſermonis. Impſonalis uerboꝝ ſignificatio tā ſub actiua ſpecie quā paſſiua extat dicta imperſonalis quod ſine perſonis ꝓnominis intelligi nō pōt quamuis formam actiuoꝝ aut paſſiuoꝝ habere uideat̃. Nā & ſi tertiæ pſonæ formā exprimat: tamen tribus modis uerbis omnib9 iungi ſolet: propriis quoq; pſonis nō enunciat̃: ſed ut plenus ſit ſenſus extrinſecus neceſſario addunt̃ ꝓnomina ſine qb9 nihil huiuſmōi uerba ſignificare poſſunt: q̄ſi pudet me te illū. Itur a me: a te: ab illo. Quoniā de generib9: quod erat dicēdū: dixi modos quoq; ſubiungā: quos quinq; eſſe oēs fere grāmatici cōſentiunt. nā qui ſex uoluerunt: alii promiſſiuum. quidā imperſonalem coniungunt: qui ſeptem utrunq; prioribus adiiciunt qui amplius priorib9 percontatiuū aſſumūt q nouem cūiunctiuū a ſubiunctiuo ſeparāt. q decē eē adhortatiuū aſcribūt. Veꝝ ex his ut ipſa declinatio uerboꝝ expoſcit: impſonalis & pticipalis a qbuſdam admittunt̃ de qb9 poſtea referre placuit. Modus itaq; uerboꝝ ſiue inclinatio: in qnq; deducit̃ ptes. Aut. n. finitiuus ē modus. aut impatiuus: aut optatiu9 aut ſubiūctiu9. aut infinitiuus. Finitiuus modus eſt cum quaſi finita & ſimplici utimur expoſitiōe ipſa dictiōe p ſe cōmendātes ſenſum ſine alteri9 diuerſo complexu: ut accuſo accuſabam. Identidem p omnia tpa. qđ in ſubiunctiuo paꝝ eſt. Subiūctiuus enim dictus eſt quoniā neceſſe eſt alius ſermo ſuggerat̃: quo ſuperior pateſiat. hoc mō cum dicā cum dixerim: cum dixero: proculdubio nondum hic finitur ſermo. finitur enim hoc mō cū dixero uenies: cum fecero aſpicies & ſimilia: quod in modo finitiuo non deſiderat̃. Item a qbuſdā indicatiuus appellatur quo indicamus: pronunciatiuus quo pronūciamus. Deinceps imperatiuus modus eſt q enunciat externo officio imperātes. & hic modus ſingulari quidem numero primā non admittit perſonā: ut lauda. Etenim abſurdum eſt omnino quēquam ſibi imperare. cū promptus ſit ſua ſponte facere: Imperio enim indigent externæ perſonæ. Plurali uero tres perſonæ neceſſario adhibentur. Cōſerit enim ſe prima pſona cū aliis & dū imperat ſe quoq; in idem miniſteriū uocat quem quidā hortatiuū eſſe putauerūt. cū dicim9 faciamus legam9 & ſimilia. Illud p̄terea nonnullis abſurdū uiſum eſt tertiam pſonā modo imperatiuo ineſſe: quoniam nemo abſenti imperat quorū nominis firma cōphenſio: quoniam ferme uniuerſus ſermo inſeritur inter primam & ſecundam perſonam. Secunda uero ſuo cedit uſu materiam ꝓſtaurat. & primæ dicendi. & ſecundæ audienti imperam9 ut pareat ipſe: uel ut accuſet. aut alii noſtrū nuncient imperiū uelut accuſet. unde uel merito hoc pacto & in hac declinatiōe erit nunciantis pſona: hoc tamen a cæteris differens quod de aliis nūciatur: cum dicimus faciat: legat tertia pſona. Imperamus enim ut nūciet̃ illi facere

uel legere: in hoc mõ inſtanti tꝑe numero plurali tertia ꝑſona dupliciter declinat̃ accuſemꝰ: accuſate: accuſent: & accuſanto. Poſterior ſermo more ueteꝝ uſurpat̃. figurat̃. n. hoc mõ lr̃a o adiicit̃ tertiæ ꝑſonæ nũeri pluralis tꝑis inſtãtis modi finitiui ſic accuſamꝰ: accuſatis: accuſant: huic accedit o littera & fit accuſãto. idẽ in oibꝰ. Futuꝝ uero tp̃s differt a cæteris futuris: q̃a nõ ut cõfeſtim fiat imperamus: ſed in futuꝝ fieri ut ꝑpetuũ fiat q̃a facito: legito. i. ſemper fac: ſemꝑ lege. iure ergo diceret̃ q̃ſi futuri. quẽ ſermonẽ nõ ulli cõſueuerũt mãdatiuũ potius quã imperatiuũ dicere: quoniã pñti tꝑe. imperare ſolemus ut fiat. in futuꝝ uero magis mãdare. cæteræ ꝑſonæ ꝓprie nõ reperiunt̃ in hoc mõ futuri tꝑis: nõ nulli futuri tꝑis pñtis abutunt̃ cũ dicit̃ facito: faciat: facitote: faciãt: idip̃m qđ nos ſecũda ꝑſona uulgo tꝑe futuro uſurpamus facito: legito: dicentes: & pro ſecunda perſona admittit̃ apud ueteres cum dicitur ille hæres eſto (& ut proximis utar exemplis apud Virgiliũ). Primus equũ faleris inſignẽ uictor habeto. Itẽ. Tertius hac galea contentus habito. In hoc mõ declinatione paſſiũa tp̃s futurum apud ueteres uulgo uſitatũ eſt: loquitor: largitor: legimus apud Terentiũ liquitor paucula. Idem de te largitor puer. ideſt loquere largire. Et Plautus in pſeudulo. pietatem ergo amplexator noctu pro phœniceo. Nonnulli ueteꝝ etiam actiuo more tp̃s futuꝝ imperatiuo mõ ex uerbis quoqꝫ paſſiuis declinatiões uſurpauerunt: ut Tullius in dialogis de re. p. Sequitur optatiuus modus quẽ tũ demũ uſurpamus: cum p̄cibꝰ expoſcimus a diis unde ab optando optatiuus dictus eſt. Sũt qui excludunt ex hoc modo præſens tempꝰ. Neceſſe eſt enim omnium conſenſu in futurum optemus. nonnulli uero admittũt. quod nimis uidetur abſurdum: quoniã nemo optat quod habet: ſed ut habeat. Identidem Ii qui admittunt in ambiguum ducunt tempus futurum: cui ſimile faciunt inſtans dicendo utinam legã utinam faciam. pro inſtanti & futuro idem uſurpãtes. nec reſpiciunt quãtũ diſcrimen ſit inter hæc tꝑa q̃ uniformiter praue declinant̃. Debent enim. cũ ſint inter ſe. Lõgæ diſcrepãtia ſenſum quoqꝫ declinatione diſſentire. Rectius ergo alii fecerunt q ob ambiguitatẽ imperfecto etiã inſtans iunxerunt: ut ſit idem inſtans & imperfectũ utinã facerẽ. Exorit̃ item alia q̃ſtio quo pacto præterita tempora inſerãtur. qui enim poteſt quiſq̃ in p̄teritum optare. Sed hæc quæſtio non abſurda uidet̃. Aſſeritur tamẽ ratione idonea ut non immerito inſerta hæc tempora uideantur. Perſæpe enim optamus. non modo ut habeamus quod cupimus. uerũ etiam incuſantes factum de quibuſdam quæ quoniã non habuerimus in poſterum habere non poſſumus quæ uelimus quaſi utinã ſcripſiſſem ut proficerem: utinam ueniſſem ut audirem. hæc & his ſimilia. Subiunctiuus ſiue adiunctiuus ideo dictus ꝙ non per ſe exprimit niſi inſuper alius addatur ſermo neqꝫ ſuperior patefiat. Subiungit enim ſibi uel ſubiungitur neceſſario alteri ſermõi hoc modo cum dixero audies: cum fecero aſpicies. & ſimilia: quod in declinatione finitiua non conſideratur. & nihil differt ab optatiuo niſi tempore tantum futuro. Et in hac ſubiunctiua numero plurali uniformem declinationem perfecti & futuri tẽporis accentus diſtinguit. Perfectum enim acuto accentu declinatur futurum circumflectitur quaſi perfecto cum dixerimus. Item futuro cum dixerimus. Infinitiuus qui & perpetuus numeris & perſonis. ideo dictus infinitiuus ex eo ꝙ parum diffinitas habet perſonas & numerum. Idem enim ſermo & de tribus perſonis & duobus numeris uſurpatus: ut cum dicimus facere ego: tu: ille: uolo & uolumus. Vnde imperſonatiuũ hũc nõ nulli & inſignificatiuũ dixerũt. quoniã parum tali ſermone diffinita eſt ꝑſona. Perpetuus nõ immerito appellatur. Siquidem perpetuũ eſt quod finem non habet: ut legere: ſcribere. temporibus. numeris: perſonis accidit. Tẽpora habet ipſa quæ ſunt præcipua inſtãs: perfectũ: futurum. Hoc mõ pleruncqꝫ ueteres hiſtoriæ ſcriptores & imperfecta tempora finitiua ſignificãt. quale eſt apud Saluſtium. Hic ubi primum adoleuit non ſe luxui aut inertiæ corrumpẽdum dedit: ſed ut mos gentis illius eſt æquitarem: curſu cum æqualibus certare. & cum omnis anteiret. Omnibus tamen carus eſſe. pro eo ſane quod eſt ut mos gentis illius eſt iaculabatur:

equitabat: curſu cũ æqualibus certabat: & cũ omnis ante iret omnibꝰ tamẽ carus erat. in
hoc modo illud fuit obſeruãdũ quod in paſſiua declinationẽ er. ſyllabã ueteres crebre ad/
dũt q̃ſi accuſarier appellarier. Q uale eſt apud Virgiliũ (proximis. n. utar exẽplis). Ma/
gicas in uitã accingier artes pro eo qđ eſt accingi. Eſt enim moris antiq in quibuſdã ſermo
nem ex abũdãti addere. Nihil enim ſyllaba addita cõfert tali dictiõi. Meminiſſe aũt debe/
mus futuꝝ tẽpus nõ ſemp infinitis accidere. Nã egeo & ſtudio egere & eguiſſe ſtudere &
ſtuduiſſe faciunt: nec tamẽ ſtuditũ ire aut egitũ ire. dicere poſſumꝰ ut lectũ ire. Imper/
ſonalis quoq; uerborũ modus ſine pſona ꝓnominis intelligi nõ põt. Vnde impſonalis dici
tur. hic ab omni genere uerboꝝ iuxta ſimilitudinẽ cõiugationis colligit̃. Nã ſi prima ẽ: uel
ſecũda uel tertia coniugatio ſublatæ ſecũdæ pſonæ nouiſſima littera: & addita. tur. ſyllaba
impſonalẽ facit: utputa amo amas amat̃: teneo tenes tenet̃: curro curris currit̃. Præteritũ
aũt impfectũ eius in bat̃ exire debet: ut tenebat̃. Perfectũ ineſt uel fuit: ut tentum eſt uel
fuit. Pluſquãperfectũ inerat uel fuerat: ut tẽtum erat uel fuetat. Futuꝝ a prima uel ſecun/
da cõiugatione in bitur ſicut eſt ambit̃ tenebit̃. A tertia in etur ut eſt leget̃. Hac rõne mo/
dus impſonalis colligit̃. At uero ſi. r. littera faciunt terminata: ut ſunt paſſiua cõia & depo
nẽtia uniformiter currunt. Cætera uerba impſonalia quæ a ſe oriunt̃ inter genera uerboꝝ
potius ordinare qdã ꝓbauerũt: quibꝰ eloquẽtiæ & doctrinæ tributa eſt actoritas. Hec eni
integrã declinationẽ deſiderãt habere: & ꝑ omnia tẽpora atq; modos ſicut cætera uerba de
clinãtur: ut pudet: penitet & ſimilia de quibus in ſuo loco pleniꝰ exponemus. Participalis
modus uerboꝝ dictus eſt ꝙ eius uerba ſunt participis omnia ſimilia: nec tñ participia ſunt
ut legẽdi legẽdo legẽdũ lectũ lectu. Dicimꝰ. n. legẽdi officium mihi eſt legendo didici: le/
gendum eſt lectu ꝑficit & lectum eſt q̃bus participia ſimilia ſunt: ut huius legendi: & huic
legendo hunc legẽdum et hunc lectum. Hæc eadem ſunt quæ ꝓbus ſupina appellat meri
to: quoniã nec certum hñt numeꝝ nec perſonã nec ſignificatum: quo ſolo ab imperſonali
bus differunt. Nã imperſonalia agentis tãtum habẽt ſignificatum: utputa legitur ſcribitur
hoc eſt omnes legunt omnes ſcribunt. Nã legitur ꝓ omnes legunt: nõ leguntur ntõ dixit.
Participalia ãt et agentis et patientis habent ſignificatum. Nã cum dicat Virgilius frigi/
dus in pratis cãtãdo rumpitur anguis: patientem non facientem oſtendit. Significat enim
dum incãtatur. Et uritq; uidendo fœmina: nõ dum uidet: ſed dum ab ipſa cõſpicitur: Item
fando aliqd ſi forte tuas peruenit ad aures: ꝓ dum dicatur paſſiua ſignificatione. Aliter. n.
dictum eſt. Q uis talia fando temperet a lachrymis actiua ſignificatõe. Item miſerabile ui
ſu: quod ſignificat miſerabile dum uidetur. Et finem dedit ore loquendi: quod ſignificat fi
nem dedit ore dum loquitur. Et dictu mirabile monſtrum: quod eſt mirabile dum dr̃. Et
huiuſmodi declinatio tã ex actiua q̃ paſſiua ſignificatõe naſcitur. Q ualitates uerboꝝ ſunt
hæ abſoluta ſiue perfecta: inchoatiua: iteratiua ſiue frequentatiua: meditatiua: trãſgreſſiua
defectiua ambigua: ſupina. Abſoluta uerboꝝ qualitas eſt quæ ſemel uel abſolute aliqd
facere nos inducat: ut caleo: curro: ferueo: horreo. Inchoatiua uerboꝝ ſpecies eſt q̃ rem
inchoatã futurã tamen ſignificat: et uim incipiendi dumtaxat in effectu habet. Hæc ſco.
ſyllaba terminãtur et figuratur ab illis quæ. o. littera terminãtur: ut horreo in horrore ſum
horreſco horrere incipio: uel ab illis quæ littera clauduntur: ut miſereor: miſereſco: quale
ẽ miſereſimus ultro. Itẽ labaſcit: ut Terẽtius labaſcit uictus uno uerbo: et ex eo qđ ẽ labor
et ardeſcere ardere dicunt et teneraſcere: ut Lucretius in ſecundo: ſcilicet in tenero tenera/
ſcere corpore mentem. Item amo ueteres ĩchoatiuo modo dixerunt amaſco. Vnde et ama
ſcos amatores dicebãt: ut Plautus in truculento iucundulos amaſcos cætera. Hio hias ex
quo iteratiuum figuratur hiato: hiatas. Inchoatiuum uero figuratur hiſco hiſcis cum dici/
mus. Sed queq̃ ita ſe habeãt tamen plus eſſe uidetur in eo qđ eſt hiſcere q̃ hiare. Hiat. n.
qui ore patet uel tacitus: tamen qđ in rebus fictis animaduerti poteſt; hiſcere uero incipe/

re loqui. Illď præterea nõ nullis libuit aīaduertere ꝙ actiuis actiua nõ nulla figurata ĩchoatiua repiunť etiã paſſiua quale eſt gelo gelas: cuius inchoatiuũ facit gelaſco qď ẽ incipio gelare. Itẽ cũ ẽ lẽto lẽtas. Vñ Virgilius. Lentandus remus in unda. Ex hoc ĩchoatiuũ lẽteſco facit ut idẽ Virgilius Et ꝑiciis in morẽ ad digitos lẽteſcit hẽndo. Eiuſmodi figuratio paꝝ admiſit ex ſe ꝑfectũ: nec cõuenit admittere ut aut poſſit: aut debeat cum cæteris tẽporibus ꝑ totã declinatiõẽ uim incipiẽdi ſignificare. Abſurdũ eſt ergo ea quæ ſunt inchoatiua ꝑfecto tẽpore definire: & mox futuꝝ declinãdo ĩchoatiua eẽ demõſtrare. Nec. n. poteſt cũ tota uerbi ſpẽs inchoatiua dicať alia parte finitiua uideri ut ꝑfectũ admittat. Nec enim paleſiui: horreſciui dicimus: ꝑ aliam tamẽ transfigurationẽ hæc uerba quidã ðclinare cõſueuerũt. ut paleſco: palefactus ſum: liqueſco liquefactus ſum: quãuis qdã ꝑfectum inchoatiuũ uenerit mõ primitiui ut horreſco horrui: ex eo qď eſt horreo. Nec tamen omnia ĩchoatiua hñt primã poſitiõem. Albeſco. n. nõ hẽt albeo licet figuranter Virgilius: Campiq; ingẽtes oſſibus albẽt. Itẽ. putreſco. grãdeſco: ſilueſco: uileſco: bruteſco. iuueneſco nõ habet iuuenio. Nam ſeneſco & ſeneo apud antiquos dicebať. Vnde & Catullus nũc recõdita ſenet. Deducunť item inchoatiua a neutris uerbis & appellationibus. ex uerbis: ut caleo caleſco: deliteo deliteſco: frondeo frõdeſco: floreo floreſco. Et ſunt hæc quæ a ꝑfecta forma ueniunt. Sunt item quæ originem ſui nõ habẽt: ut cõſueſco: cũ quieſco. Sũt quoq; alia inchoatiuis ſimilia quæ inchoatiua nõ eſſe tꝑum cõſideratiõe pernoſcimus. ut cõpeſco cõpeſcui. Ex appellatiõibus quoq; ſic ex ægro ẽ ægreſcit: ex igne igneſcit: ex flãmã flãmeſcit: ex dumis dumeſcit: ex herba herbeſcit Sed hæc quæ de appellatiuis ðriuanť ꝑfecta nõ hñt omnino. Errãt pleriq; ꝗ dignoſcere quærũt iteratiua ab inchoatiuis. Quædam. n. ſũt quæ utrãq; ſpẽm admittunt: hiatare iteratiuũ: ĩchoatiuũ hiſcere. principale eorũ ẽ hio. Item lapſor iteratiuũ: ĩchoatiuũ labaſco: principale eoꝝ labor. Error igitur hoc mõ corrigitur cuiuſcũq; fuerint ordinis uerba in figuram inchoatiuã collata erunt cõiugatiõis dumtaxat tertiæ. Iteratiua uero cum admittunt ſpẽm erunt ordinis tãtum mõ primi. Hactenus de inchoatiuis ðinceps de iteratiuis. Iteratiua ſiue frequẽtatiua eſt uerborum qualitas quæ aſſiduam in agẽdo uim hẽt: unde & appellatiõem ſubit: quoniã frequẽter agendi iterat affectũ. uelut merſo merſas. i. ſæpius mergo. Itẽ exerceo & exerceor ꝑfectũ exercui & exercitus ſum dicimus. hoc iterať hoc pacto exercito & exercitaui. i. aſſidue exerceo. Itẽ exercitor exercitatus ſum. i. aſſidue exerceor. Itẽ hẽo & habito dicimus ut apď Neuiũ in ðmẽtibus aīæ pauſillulũ ĩ me habitat. Itẽ adeo adis hoc iteramus adito aditas dictitãtes. Itẽ ineo inis: & inito dicimus. ut Pacuuius in antiopa loca horrida initas. Similiter halare & halitare. Ennius illuſtris ſublime iter quadrupedãtes flãmã halitãtes. hietare & hiatare ueteres dixerũt. Plautus ſi qua forte cõtio ẽ ubi cũ hietare nõdũ in mẽtẽ uenit. C. N. Atticus. xx. Iliados. ille hiatãs herbam moribũdo ore. Itẽ Cælius. ſeq̃re me tu ꝗ mihi oſcitãs hietãſq; reſtas. Liberius ẽt in tauro paſſiuo mõ enũtiauit hietanť fores ꝑ eo qď ẽ hietãt. i. patẽt. Sũt quædã iteratoꝝ iteratiua & ſæpe ĩ tres gradus deducunť uerba q̃le ẽ uideo uiſo. & qď ẽ plus uiſito. Itẽ curro ðinde curſo: & qď ẽ plus curſito. & hæc uerba cuiuſcũq; ſint coniugatiõis cũ iteratiua fuerint ꝑimæ erũt cõiugatiõis excepto uiſo plẽa tñ iteratiõe in ordinẽ primũ cõfert: ut uiſito uiſitas. Itẽ in duos tãtũ ſæpe gradus deducunt ðclinationẽ: ut uolo: uolito. Sũt ẽt freq̃ntatiua de nõie uenientia. ut patriſſat: græciſſat. Sunt itẽ diminutiua a forma ꝑfecta: ut ſorbillo. ſunt ſine origine ꝑfectæ formæ: ut pitiſſo: uacillo. Hæc aũt iteranť ꝗ decorẽ & ſermõis figurã ſubire poſſũt. Meditatiua ẽ uerboꝝ forma qua nõ actus: ſed apparatus oñdiť: ut parturio: lecturio: amaturio: eſurio.

Trãſgreſſiua uerba ſunt quæ formã ſuam. i. prima regulæ ðclinationẽ ſeruare nõ pñt. Tꝑe enim præterito perfecto ſpẽ tam abſoluta ꝗ exacta tranſeunt in formam paſſiuorum & ðponentium: quæ quidam iõ mixta appellauerũt. ſic ab eo qď eſt audeo: auſus ſum: es: eſt. Item in exacta ſpecie auſus eram: eras: erat. item gaudeo: & ſimilia. Defectiua uerboꝝ ſpẽs

eſt cũ in declinatiõe uerba deficiũt: nec habẽt aut oĩa tpa: aut oẽs numeros: aut oẽs pſonas: aut modos. Hæc in. I. uocalẽ exeunt ut odi cœpi: memini: quæ oĩa præſens tẽpus nõ habent nec futuꝝ. Dicimus. n. odi oderã. Itẽ cedo qđ nõ habet niſi ſecundã perſonã præſentis temporis: & eſt impatiui mõi. Ambigua uerba dicunť quæ. o. littera terminata & actiue poſſũt eſſe & neutralia ꝓ ſignificatiõe dicẽtis: ut ludo. ſi. n. ſignificat ludo exerceo. ludo erit neutrale: ut apud Virgiliũ. Ludere quæ uellẽ calamo pmiſit agreſti. Si aũt ſignificat deludo đrideo erit actiuũ: ut ludo illã: & ludor ab illis: ut apud Terentiũ: nõ ludis tu me. Oĩa uerba indicatiuo mõ litteris quinq; finiunť. o. r. t. m. i. O. ut ludo. r. ut ludor. t. ut pudet. m. ut ſum: & quæ ex eo cõponunť: ut poſſũ: adſum. i. ut noui. Cõiugatiões uerboꝝ ſunt tres. Prima ẽ indicatiuo mõ tpe præſenti: numeri ſingularis: figuræ ſimplicis: pſonæ primæ: uerbo actiuo & neutrali: aut. o. littera nulla alia præcedente uocali terminať. ut amo: aut. e. &. o. ut eo: neo: aut. i. &. o. ut audio: aut. u. &. o. ut adiuuo. Eadẽ indicatiuo mõ: tẽpore præſenti ſecunda pſona: numero ſingulari. a. ꝓducta &. ſ. litteris terminanť. Paſſiui quoq; cõiugatio pma eſt quæ ꝓnunciatiuo mõ tẽpore præſenti: numero ſingulari: ſecũda pſona. a. litterã habet primã nouiſſimæ ſyllabæ: ut laudatis: Secũda eſt quæ eodẽ mõ & tẽpore: & numero: ſecũda pſona uerbo actiuo & neutrali. e. ꝓducta ante nouiſſimã. ſ. terminãtur ut doceo. doces. Huius aũt cõiugatiõis ſemp ſecũda pſona una deterior eſt ſyllaba: ut doceo doces: ſedeo ſedes. Hæc eñi ut ſuperior futuro tẽpore: ꝓnũciatio mõ: numero ſingulari: pſona prima. bo. ſyllaba finiť: ut laudabo: docebo. Secũda quoq; cõiugatio paſſiui uerbi eodẽ mõ tẽpore numero & pſona litterã ꝓductã iuxta nouiſſimã ſyllabã habet ut moneor moneris. In utraq; cõiugatiõe ꝓnũciatio mõ futuro tẽpore prima pſona per. bor. ſyllabã finiť ut monebor: laudabor. Tertia eſt quæ eodẽ mõ & tẽpore: & perſona: & numero. I. añ nouiſſimã. ſ. litteram terminať. interdũ correpta: interdũ ꝓducta. correpta ut dico dicis: ꝓducta: ut audio audis. hæc. i. ſuũ ꝓductũ ubiq; cuſtodit. correpta aũt an ꝓducta ſit facile pſpicimꝰ in ĩdicatiuo mõ tẽpore præſenti ĩ numero plurali: prima uel ſecũda pſona: ubi ſine ſũma deformitate aduerſus naturã uerba corripi uel ꝓduci nõ pñt ut legimus legitis: audimus auditis: & utraq; tam ꝓducta q̃ correpta futuro tẽpore: ꝓnunciatiuo mõ. numero ſingulari: pſona prima per am. ſyllabã finiť: ut audiã: dicam. In his tamẽ dũtaxat quæ cũ producta ſint ſecũdæ cõiugatiõis formulã in prima pſona ſeruãt: habẽtq; ante. o. e. penultima i correptã litterã: ut eo is: ibo: queo qs: quibo. Tertia cõiugatio paſſiui uerbi ita duplex eſt ut ꝓnunciatiuo mõ tẽpore præſenti: numero ſingulari: pſone ſecũdæ. aut. I. ꝓductã litterã iuxta nouiſſimã ſyllabã habeat: ut nutrior nutriris: aut. e. correptã. ut rapior raperis: legor legeris: Futura aũt tẽpora ꝓnunciatiuo mõ: prima perſona: p ar. ſyllabã finiť ut rapiar: nutriar: legar. Verba neutralia ad cõiugationẽ ſpẽm uerbũ actiuũ ſequunť. Deponẽtia & cõmunia paſſiuis choærẽt. quædã extra has. nõ nulla eñi neutrali actiuũ ſequũtur. Ex his ipſis uerba anormalia uarie delinari neceſſe eſt: q̃ deinceps oſtẽdenť. Primæ cõiugatiõis uerba ꝓmiſſiuo mõ adiecta ad iperatiuũ modũ. bo. ſyllaba terminanť: ut amabo: cãtabo. Primæ cõiugatiõis uerba infinitiuo mõ ſiue ppetuo ad iperatiuũ modũ adiecta. re. ſyllaba terminãtur: ut ama: amare: cãta cãtare. In ĩdicatiuo mõ: tẽpore ĩpfecto: ſpecie inchoatiua adiecta ad impatiuũ modũ. bã. ſyllaba termiatur: ut ama: amabã. Itẽ indicatiuo mõ: tẽpore pfecto: ſpecie abſoluta adiecta ad impatiuum modũ. ui. ſillaba terminãtur. Sed cõſuetudo ſæpe breuitatẽ appetens. a. litterã ſubtrahit: & i. ab. u. diſiungit: ut tono: tonui: intono intonui. Item indicatiuo mõ tempore præteritoplus quãperfecto: ſpecie exacta: adiectis ad iperatiuũ modum. uerã. ſyllabis terminãtur. ut amauerã. Secundæ cõiugatiõis uerba: indicatiuo mõ: tempore præſenti. prima perſona. e. littera ante. o. terminata: ut ſedeo: maneo: excepto uno uerbo & iis quæ ex eo cõpoſita ſunt: q̃ ſecundũ tertiũ ordinem declinãtur eo: ueneo. Item imperatiuo mõ tempore præſenti: ſecũda perſona: & littera ꝓducta terminãtur: ut ſedeo ſede: moneo monẽ. Item promiſſiuo mõ

adiecta ad impatiuū modū bo. ſyllaba terminātur: ut ſedeo ſedebo. Itē īfinitiuo adiecta ad
īperatiuū. re. ſyllaba manēte ꝓductiōe terminantur: ut mane manere: ſede ſedere. Itē indi-
catiuo mō: tpe præterito pfecto: ſpecie abſoluta exacta interdū retinēt formā generis ſui: ut
uideo uidi. moneo monui. Interdū regulæ formā nō ſeruāt: ſed poti9 cōſuetudini uel eupho-
niæ q̄ rōni ſuccūbunt. Reſoluuntur enī in formā paſſiuoꝝ & deponētiū ſic: fit. n. ab eo qd eſt
audeo auſus ſum es ē. In exacta ſpecie auſus erā eras erat. Itē indicatiuo mō tēpore præteri
to iperfecto ſpecie inchoatiua adiecta ad iperatiuū modū. bam. ſyllaba terminātur: ut ſede
ſedebā. Sunt quædā uerba in qbus tantū impatiuo mō declinam9 in ſecūda dūtaxat pſona
ſingulariter & pluraliter. Itē infinitiuo mō præſentis tēporis ſūt hæc duo. Impatiuo mō aue
ſalue & pluraliter auete ſaluete. Itē infinitiuo mō pn̄tis tpis auere: ut uolo & uos & illos ſimi-
liter ſaluere: hēt hoc uerbū & aduerbiū cū dicimus ſalue. Tertiæ cōiugatōis uerba correpto
indicatiuo mō tēpore pn̄ti: prima pſona. o. littera nulla alia præcedēte uocali: terminātur: quā
nōnulli poſtremā uocalē corripe oportere cēſent: ueluti dico: lego: & his ſimilia. ſed cur ita
facere oporteat: aut quare nō & in cæteris ordinib9 idē ſit obſeruandū: in aīum inducere ne
queo: aut. o. ut rapio: facio aut. uo. ut iduo irruo. Itē indicatiuo mō tēpore pn̄ti. prima p-
ſona: aut. o. littera nulla alia præcedēte uocali: aut. io: eodē impatiuo mō: tēpore pn̄ti: pſona.
e. littera præcedēte cōſonāti terminātur: ut lego lege: peto pete: rapio rape. facio face. Sed ad
monendū fuit cōſuetudinē in his trib9 uerbis nō ſeruari regulā: q̄ ſunt duco: dico: facio. ſic
enī dicitur dic: duc. fac. q̄ uero. uo. terminantur in iperatiuo mō ſuā formā retinebūt: ut induo
indue: irruo irrue. Itē ꝓmiſſiuo mō. am. ſyllaba terminantur præcedēte aut cōſonāte ꝑmæ
poſitiōis: aut uocali: ut lego legā. peto petā: rapio rapiā: facio faciā: induo iduā. Itē infiniti-
uo mō adiecta ad iperatiuū. re. ſyllaba terminantur. ut lege legere: pete petere rape rapere. Itē
indicatiuo mō tpe præterito ſpecie abſoluta & exacta formæ regulā nō ſeruāt: ſed poti9 con-
ſuetudine declinantur. Fit. n. ab eo quod ē lego legi legerā: rego rexi rexerā: pūgo pupigi pu
pugerā: expūgo expūxi expunxerā: induo idui induerā: Itē indicatiuo mō tpe præterito
iperfecto: ſpecie inchoatiua adiecta ad impatiuū. bā. ſyllaba terminantur præcedēte cōſonāte
primæ poſitiōis. aut uocali: ut lege legebā: rape rapiebā. indue iduebā. Oīa aūt impatiua ter
tiæ cōiugationis correptæ ſecunda pſona tpis inſtātis p. e. litterā terminantur. corripiunt hæc
tria dūtaxat facio fac: dico dic: duco duc: & q̄ ab his ſunt: Dico addico addic: prædico præ-
dic: indico idic. abduco abduc. ꝓduco ꝓduc. ſeduco ſeduc. Sed facio qd̄ ſubnotauim9 ſi præ
poſitionē accepit ad regulā uenit: ut inficio infice: officio effice: cōficio cōfice. Sed apud ue
teres ſalua eſt regula: q dixerunt face: dice duce. nō minus apud Virgiliū antiqtatis amantē
Tu uoluſe armari uolſcorū edice maniplis. Rōne & cōpeteret anologia & cōſuetudine eru
ditorū. Quoniā imperatiua in oī uerbo oīq; ordine ex ſecūda pſona finitiua deriuātur amiſ
ſa. ſ. ſemiuocali littera. ueluti nuntio nuntias nūtia: moneo mones mone: munio munis mu-
ni. unde & eundē accentū ſeruare debent q eſt in ſecūda perſona ut producātur. In ſecundo
uero ordine. I. correptū in. e. correptā uertitur: & fiūt impatiua lego legis lege: ita ergo & di-
co dicis dice: facio facis face debet dclinari: ut duco ducis duce: & ita poſitum apud ueteres
repitur. Præterea in omni ordine. re. ſyllaba adiecta iperatiuis fiunt infinitiua: ut dictum eſt
quaſi ama amare: mone monere: muni munire. Itē in tertio ordine correptæ ſcribe ſcribere
Itaq; quoq; niſi dice: duce: face: declinetur ducere. dicere. facere infinitiuū eſſe nō poterit. Præ
terea id obſeruandū fuit quod fere in tertio ordine plerūq; ueteres in tertia perſona finitiua
tēporis perfecti: numeri pluralis. e. mediā uocalē corripiūt quaſi legerunt: emerūt. & ſimi-
lia: ut apud terētium in ꝓlogo eunuchi. poſtquā ædiles emerunt. Tertiæ cōiugationis uer-
ba ꝓducte indicatiuo modo tēpore præſenti prima perſona aut. e. &. o. litteris terminantur
ut adeo adis: prodeo prodis. aut. i. &. o. ut audio audis: nutrio nutris. Itē tertiæ cōiugationis
uerba productæ iperatiuo modo tēpore præſenti ſecunda perſona. I. producta terminātur:

ut adeo adi: nutrio nutri. Item indicatiuo modo tempore præſenti: prima perſona cū. e. habuerit ante. o. eadē ꝑmiſſiuo mō ad imperatiuū adiecta bo. ſyllaba terminãť: ut adeo: adi: adibo: prodeo prodi prodibo. Quæ uero. io. eadem ꝑmiſſiuo mō: am ſyllaba terminanť: ut audio: audi audiam. nutrio nutri nutriā. Itē infinitiuo modo adiecta ad impatiuū. re. ſyllabā terminanť: ut adeo adire. ꝓdi prodire. nutri nutrire. Itē indicatiuo mō tēpore præſenti pfecto: ſpecie abſoluta adiecta ad imperatiuū. ui. ſyllaba terminanť: ut adi adiui: prodi ꝓdiui: nutri nutriui. Sed tamen conſuetudo breuitatem appetens. u. litteram ſubtrahit: & l. ultimam geminat: ut adii: prodii: nutrii. Item quæ indicatiuo modo tēpore præſenti ꝑma perſona. eo. litteris terminantur. eadem indicatiuo modo tēpore præterito ſpecie inchoatiua adiecta ad imperatiuū. bam. ſyllabam terminãtur: ut adeo adhibam: prodeo prodibā. Quæ uero eadem. e. prope ultima ſyllaba ꝑducta dicunť: ut audio audiebā: nutrio nutriebam. Sed ueteres hæc ſine. e. littera ꝓnunciabãt nutribā dicentes. ut apud Virgiliū: nutribat tyruſq; pater ꝓ nutriebat. Itē indicatiuo mō tēpore præterito pluſquāperfecto ſpecie exacta adiectis ad impatiuū. uerā. ſyllabis terminanť: ut adi adiuerā: nutri nutriueram. Sed tamen in omnibus conſuetudo euphoniam captans. u. litterā ſubtrahit & . I. corripit: ut audieram: nutrierā. Omnium uerborū quæ. o. littera terminantur cōiugatio etiā ab optatiuo modo & cōiunctiuo tēpore pñti dūtaxat colligit. Nam ſi prima eſt cōiugatio optatiuū & ſubiunctiuū in. em. ſyllabā terminatū ſimiliter debet habere: ſicut ē utinā amē: uel cū amen. Quod ſi ſecūda cōiugatio fuerit optatiuo ſimiliter & ſubiūctiuo. am. terminatur ut teneā: uel cū teneā. Tertia uero eodē modo & tēpore in rē. terminari debet: ut eſt utinā: uel cum legerem Nam in noni uerbo actiuo & neutrali optatiuo & coniunctiuo modo tēpus præteritum perfectum in rim. exire debet. pluſquāperfectum in ſem. hæc ſimiliter ut ī prima coniugatione utinam amauerim: & utinā amauiſſem. Itē in ſecūda utinā monuerī utinā monuiſſē: uel cū monuerī monuiſſē. Pari mō & tertia utinā legerī utinā legiſſē & cū legerī & cū legiſſē. Ab his uerbis &. o. lr̄a terminatis infinitiuū tpe pñti exire debet i. re. Perfectū ei9 in ſe: Futuꝝ in ire: ut ē legere: legiſſe: lectū ire. Verba quæ. or. ſyllaba terminãtur īdicatiui modi præteritū imperfectū i. bar. debent mittere pfectū in ſum. pluſquāperfectū in eram: ut legebar: lectus ſum: lectus erā. Ab optatiuo uero & cōiunctiuo præteritū perfectum in. rer. debent mittere perfectum in. ſim. pluſquāperfectum in ſem. ut legerer: lectus ſim: lectus eſſem. Ab his infinitis modis tempore præſenti. i. debet littera terminari. Præteritum eſſe. Futurum in iri. ut legi lectum eſſe. lectum iri. Amo uerbum abſolutum finitum actiuum: figure ſimplicis: numeri ſingularis: modi indicatiui: temporis præſētis: perſonæ primæ: coniugationis primæ: quod declinabitur ſic.

Modo indicatiuo tempore præſenti. Amo amas amat. Et pluraliter amamus amatis. amãt Eodem modo tempore præterito imperfecto ſpecie inchoatiua: amabam amabas amabat: & pluraliter amabamus amabatis amabant. Eodem modo præterito perfecto ſpecie abſoluta: amaui amauiſti uel amaſti: amauit. Pluraliter amauimus amauiſtis uel amaſtis. amauerunt uel amauere. Eodem modo tempore præterito pluſquamperfecto ſpecie recordatiua amauerā uel amarā: amaueras uel amaras: amauerat uel amarat: Pluraliter amaueram9 uel amaram9: amaueratis uel amaratis: amauerãt uel amarãt: Futuro tpe eodem mō amabo: amabis: amabit. Pluraliter amabimus. amabitis amabunt. Modo imperatiuo tēpore præſenti ad ſecundam & tertiam perſonam ama. amet. Pluraliter amemus: amate: ament. Quidam putant amemus imparatiuum eē pluralem & primam perſonam; quod nos hortatiuum appellamus. Eodem modo tempore futuro: amato tu: amato ille. Pluraliter amemus: amatote: amanto uel amantote. Modo optatiuo tempore præſenti: & præterito imperfecto ſpecie inchoatiua utinam amarem: amares: amaret. Pluraliter utinam amaremus. amaretis. amarent. Eodem modo tempore præterito pfecto ſpē abſoluta utinā

amauerim:amaueris:amauerit. Pluraliter utinā amauerimus amaueritis:amauerit. Eo-
dē modo præteritopluſquāperfecto ſpecie recordatiua utinā amauiſſem:amauiſſes:ama-
uiſſet. Pluraliter utinā amauiſſemus:amauiſſetis:amauiſſent.

Eodem modo tp̄e futuro:utinā amē:ames:amet. Pluraliter utinā amemꝰ ametis: ament.

Modo coniunctiuo tempore præſenti cum amem:ames:amet. Pluraliter
cūm amemus. ametis. ament.

Eodē modo tēpore præterito īperfecto cū amarē. amares. amaret. Pluraliter cū amaremꝰ:
amaretis:amarēt. Præterito ꝑfecto ſpecie abſoluta cū amaueri:amaueris amauerit. Plurali
ter cū amauerimus:amaueritis:amauerit. Eodē mō tēpore præterito pluſquāperfecto ſpe
cie recordatiua, cū amauiſſem:amauiſſes:amauiſſet. Pluraliter cū amauiſſemus:amauiſſe-
tis amauiſſēt. Eodē mō tēpore futuro cū amauero:amaueris. amauerit Pluraliter cū ama-
uerimus:amaueritis amauerint. Mō perfecto q̄ eſt infinitiuus numeris & ꝑſonis tp̄e præ-
ſenti amare. Præterito amaſſe uel amauiſſe. Futuro amatū ire uel amaturū eſſe. Mō imꝑſo-
nali tp̄e præſenti amat᷑. Imꝑfecto amabat᷑. Perfecto amatū eſt uel fuit. Pluſquamperfecto
amatū erat uel fuerat. Futuro amabit᷑. Mō ꝑticipiali amādi amādo amādū:amatū amatu.
Hæc gerūdia ſūt apud quoſdā quæ ꝓbus ſupīa appellat: Participia trahūtur ab hoc uerbo
actiuo duo p̄ſentis tēporis & futuri. Præſentis ut hic: & hæc: & hoc amās: Futuri hic ama-
turus: hæc amatura: hoc amaturū. Notandū in hac tamē coniugatiōe ꝙ tertia eius ꝑſo-
na finitiua tēporis perfecti: numeri pluralis ꝑſæpe colligit unā ſyllabā breuitatis cā: & hoc
fere in alio nō admittit᷑ ordine: quaſi amarūt appellarūt. Amplius ſolet fere in hoc ordīe
tēpore perfecto cōiunctiuo: tā ſingulari quā plurali demi ſyllaba: cū dicūt ueteres cū ama
rim. amaris. amarit. Pluraliter cū amarimus & cæterea pro eo ſane qd̓ eſt cum amaueri. In
hac cōiugatione ſecūdā perſonā per. as. obſeruabis: ut amo: amas. In futuro primā perſo-
nā in bo. ut amabo. Imꝑatiuo modo ultimā habet detractā. s. ama: cui īpones. te. infinitiuo
ut amare. Amor uerbū finitiuū abſolutū: figuræ ſimplicis: numeri ſingularis: mōi indicati
ui. tēporis præſentis: perſonæ primæ: mō indicatiuo tēpore præſenti. Amor. amaris. amat᷑
Pluraliter amamur. amamini: amātur. Eodē modo præterito imperfecto ſpecie inchoatiua
amabar amabaris amabat᷑. Pluraliter amabamur. amabamini: amabātur. Eodē modo tp̄e
præterito ꝑfecto amatus ſum. es. ē. Pluraliter amati ſumus: eſtis ſunt: Vlteriore modo ama
tus fui fuiſti fuit. pluraliter amari fuimus: fuiſtis fuerūt uel fuere. Eodē modo præterito
pluſquāperfecto amatus eram: eras: erat. pluraliter amati eramꝰ: eratis: erāt. Vlteriore mō
amatus fuerā. fueras: fuerat. pluraliter amati fueramꝰ: amati fueratis: amati fuerant. Eodē
modo tēpore futuro. Amabor: amaberis uel amabere amabitur. Pluraliter amabimur.
amabimini. amabūtur. Modo imperatiuo tēpore præſenti ad ſecūdam & tertiā perſonā
amare ametur. pluraliter amemur: amamini: ament᷑. Futuro amator tu amator ille. plurali-
ter amemur: amaminor amātor. Modo optatiuo tēpore præſenti & præterito īperfecto
utinā amarer: amareris: uel amarere: amaret᷑. pluraliter utinā amaremur amaremini ama-
rentur. Eodē modo tēpore præteritoꝑfecto utinā amatus ſim: ſis: ſit. pluraliter utinā amati
ſimus. ſitis. ſint: Vlteriore modo utinā amatus fuerim: fueris fuerit. pluraliter utinā amati
fuerimus: fueritis: fuerit. Eodē modo tēpore præterito pluſquāperfecto: utinā amatꝰ eſſē:
eſſes: eſſet. pluraliter utinā amati eſſemus: eſſetis: eſſent. Vlteriore modo: utinam amatus
fuiſſem. pluraliter utinam amati fuiſſemus & cætera. Eodē modo tēpore futuro: utinā
amer: ameris uel amere: ametur. pluraliter utinā amemur: amemini: amentur. Modo cōiū-
ctiuo tempore præſenti cū amer: ameris uel amere: ametur. pluralirer cū amemur amemi-
ni amentur: Eodem modo tēpore præterito īperfecto ſpecie inchoatiua cū amarer & cæte
ra. eodē modo tēpore præteritoperfecto ſpecie abſoluta cū amatꝰ ſim. Vlteriore modo cū
amatus fuerim. eodē modo tēpore præteritopluſquāꝑfecto ſpecie recordatiua: cū amatus

eſſem. Vlteriore mō cū amatus fuiſſem & cætera. Eodē modo tpe futuro cū amat9 erō. Vl teriore mō cū amato fuero Modo ppetuo q eſt infinitiuus numeris pſonis tpe præſenti amari. Præterito amatū eſſe uel fuiſſe. futuro amatū iri: uel amādū eſſe. Modo iperſonali amat̃ Præterito impfecto amabat̃. Præterito pfecto amatū ē uel fuit. Preteritoplusquāperfecto amatū erat uel fuerat. Futuro amabit̃. Modo participali amādi amādo amandū amatum amatu. Sed apud quoſdā hæc gerūdia ſunt q̃ probus ſupina appellat. Participia trahunt̃ Ab hoc uerbo paſſiuo duo præteriti tpis & futuri. Præteriti hic amatus. Futuri hic amād9 Actiui uerbi regulā neutrale uerbū ſequit̃: paſſiui cōe & deponēs. Doceo uerbū abſolutū indicatiuo mō dictū ſignificatiōis actiue: cōiugatiōis ſecundæ numeri ſingularis: figuræ ſimplicis: tpis inſtātis: perſonæ primæ: qd' declinabit̃ ſic: Doceo docebā: docui: docuerā: docebo. Impatiuo mō tēpore præſenti ad ſecūdā & tertiā perſonā doce doceat: Pluraliter doceamus docete doceāt. Futuro doceto tu. doceto ille. Pluraliter doceam9 docetote docē-to. Optatiuo mō tpe præſenti & præterito iperfecto pſona prima utinā docerē: docuerim: docuiſſem: doceā. Cōiūctiuo mō tēpore præſenti cū doceā: docerē: docueri: docuiſſē: docuero. Infinitiuo mō nūeris & pſonis tpe præſenti docere docuiſſe: doctū ire. Participia trahunt̃ ab hoc uerbo actiuo duo pn̄tis tēporis & futuri: præſentis docēs. Futuri doctur9. In hac cōiugatione obſeruabim9 participia: cū cæteraꝝ cōiugationū fere pares uerbis habēt ſyllabas: hæc min9 una ſyllaba d̄clināt̃: uelut mōeo monēs: ſedeo ſedēs & ſimilia i hac cōiugatiōe nō ē repire ullū uerbū i poſtrema pte gēinari: ſed a pria tātū: q̄le ē mordeo momordi. q̄re errāt q dicūt prādeo prādidi. doceor uerbū abſolutū idicatiuo mō dictū ſignificationis paſſiue cōiugatōis ſcd̄æ: nūeri ſingularis: figuræ ſimplicis: tpis iſtātis pſonæ primæ: qd' declinabit̃ ſic. doceor. docebar. doct9ſū. doct9fui. doct9erā. doct9fuerā. docebor. Ipatiuo mō ad ſecūdā & tertiā pſonā docere doceat̃. pluraliter doceamur docemini doceant̃. Futuro docetor tu: docetor ille. pluralr̃ doceamur docemior docētor: optatiuo mō tpe pn̄ti p̄terito iperfecto utinā docerer &c. Eodē mō tpe p̄terito perfecto & pluſquāpfecto utinā doct9 eſſē & ulteriore doct9 fuiſſē. Eodē mō tpe futuro utinā docear. coniūctiuo mō tpe p̄ſenti cū docear: doceret: doct9ſim: uel fueri doct9eſſē uel fuiſſē. Futuro cū doct9ero & ulteriore cū doct9fuero. Infinitiuo mō nūeris & pſonis tēpore p̄ſenti doceri. Præteritū doctū eē. futuro doctū iri. Gerūdia uel participalia docēdi: docēdo: docēdū: doctū doctu. Participia trahūt̃ ab hoc uerbo paſſiuo duo p̄teriti tēporis & futuri. Præteriti doct9 futuri docend9. Audior uerbū abſolutū idicatiuo mō dictū ſignificatiōis paſſiue: cōiugatōis tertiæ: nūeri ſingularis tēporis iſtātis: qd' declinabit̃ ſic. Audio & paſſiue audior. audiebā: paſſiue audiebar. audii & audiui. paſſiue audit9ſū: audit9fui audierā & audiuerā paſſiue audit9erā: audit9fueram. audiā & audiar. Imperatiuo mō tēpore p̄ſenti ad ſecūdā & tertiā perſonā audi audiat pluraliter audiam9: audite audiāt. Et paſſiuo audire: audiatur. pluralit̃ audiamur: audimini audiātur. Futuro audito tu: audito ille. Plr̃ audiam9: auditote: audiūto uel audiūtote. Futuro auditor tu: auditor ille. Pluraliter audiamur audimior. audiūtor. optatiuo mō tēpore p̄ſenti & p̄terito iperfecto utinā audirē: & i paſſiuo audirer. pfecto & pluſquāperfecto audiſſē uel audiſſē. & paſſiuo audit9 eſſē uel fuiſſē. Futuro utinā audiam. & paſſiuo audiar. Cōiūctiuo mō tēpore p̄ſenti cū audiā. & paſſiuo cū audiar iperfecto cū audirē & paſſiuo cum audirer perfecto cū audieri: & ueteres audiueri. Paſſiuo cū audit9ſim & fueri: pluſq̄perfecto cū audiſſē & audiuiſſē. Paſſiuo cū audit9eſſem uel fuiſſē. futuro cū audiero & audiuero: paſſiuo cū audit9ero uel fuero. Infinitiuo mō numeris & perſonis audire. paſſiuo audiri: præterito audiſſe uel audiuiſſe. paſſiuo auditū eſſe uel fuiſſe. futuro auditū ire: paſſiuo auditum iri. iperſonali mō auditur audiebatur: auditū eſt: auditū fuit: auditū erat: auditum fuerat: audietur. Gerundia uel participalia audiendi audiendo audiendū: auditū auditu Participia trahūtur a uerbo actiuo duo: præſentis tēporis & futuri. Præſentis temporis audiens. futuri ut au

diturus. Et a paſſiuo duo p̄teriti: ut auditꝰ. Futuri ut audiendꝰ. Lego legor uerba abſoluta indicatiuo mō dicta ſignificatiōis actiuæ & paſſiuæ: cōiugationis tertiæ correptæ: numeri ſingularis: figuræ ſimplicis. tp̄is iſtātis: pſonæ primæ q̄ declinabunt̄ ſic. Lego legor. Impfecto legebā legebar. Perfecto legi lectus ſum uel fui. Pluſquāpfecto legerā lectꝰ erā uel fuerā. Futuro legā legar. Impatiuo mō tpe p̄nti ad ſecundā & tertiā pſonā lege legat. Pluraliter legamus legite legāt & paſſiuo legere legat̄. Pluraliter legamur legimini legātur. Futuro legito tu: legito ille. Pluraliter legamus legitote legāt uel legūto. Et paſſiuo legitor: legitor. pluraliter legamur legiminor leguntur. Optatiuo mō tpe præſenti utinā legerē legerer. Perfecto & pluſquāperfecto legiſſem: & lectus eēm uel fuiſſem. Futuro utinā legā legar. Cōiunctiuo mō tpe p̄ſenti cū legā legar. Imperfecto cū legerē legerer. Perfecto cū legerim: lectꝰ ſim & fuerim. Pluſquāpfecto cū legiſſē: lectꝰ eēm uel fuiſſem. Futuro cū legero lectus ero uel fuero. Infinitiuo mō tpe p̄ſenti legere legi. Præterito legiſſe lectū eſſe uel fuiſſe. Futuro lectū ire & lectuꝝ iri. Imperſonali mō legit̄: legebatur: lectū eſt & fuit: lectū erat & fuerat: legetur. Gerūdia uel participalia legēdi: legēdo: legēdū: lectū lectu. Participia trahunt̄ ab his uerbis quattuor: actiua duo p̄ſentis tēporis & futuri legēs & lecturus. Paſſiua duo lectꝰ & legēdus. In tertia cōiugatiōe correpta nō nulli cēſent uerba pria poſitione poſtremā uocalē litterā corripere oportere ueluti dico: lego & his ſimilia. cur id facere oporteat: aut quare nō & īcertis ordinibꝰ ſit obſeruādū nō ē iuēta rō. Secūdæ cōiugatiōis tp̄is iſtantis gaudeo. Pluraliter gaudemus gaudebā. Pluraliter gaudebamus gauiſus ſū es ē & fui fuiſti fuit. Pluraliter gauiſi ſumus fuimus: eſtis fuiſtis: ſūt fuerūt: erā fuerā: eras fueras: erat fuerat. Pluraliter gauiſi eramus fueramus: eratis fueratis: erāt fuerāt. Futuro gaudebo. Modus īpatiuus tp̄is iſtātis gaude gaudeat. P. gaudeamus gaudete gaudeāt. Futuro gaudeto tu: gaudeto ille. Pluraliter gaudeamus gaudetote gaudeāt gaudēto. Optatiuo mō iſtātis utinā gaudeam gaudeamus: gauderē gauderemus: gauiſus ſim ſis ſit. gauiſus fueri fueris fuerit: ſimus ſitis ſint. fuerimus fueris fuerit. Pluſq̄perfecto gauiſus eēm eſſes eſſet: fuiſſē fuiſſes fuiſſet: eſſemus eſſetis eſſent: fuiſſemus fuiſſetis fuiſſent. Futuro utinā gaudeā gaudeamus. Subiūctiua ſimiliter declināt̄ p̄terito. Nā ſubiūctiuoꝝ futuro cū gauiſus ero uel fuero eris uel fueris erit uel fuerit. Infitiua iſtātis gaudere: p̄teritū gauiſū eē uel fuiſſe. Futuro gauiſū ire: gauiſurū eē: & gauiſū iri. Participia ſecūdū formā qdē actiuā p̄ſentis & futuri. ſecundū aūt formā paſſiuā p̄teriti tātū iſtātis hic & hæc & hoc gaudēs. Futuri gauiſurus gauiſura gauiſuꝝ: p̄teriti gauiſus gauiſa gauiſū & ſimilia. Ordinis ſecūdi ſoleo ſolitus ſū: audeo auſus ſum: ſed ſoleo futuꝝ oīo nō hēt: qa hēt uim p̄teriti. Tertiæ cōiugatiōis iſtātis: fido fidis fidit. Pluraliter fidimus fiditis fidūt. fidebā fidebas fidebat. ita Perfecto fiſus ſum es ē: fui fuiſti fuit. Pluraliter fiſi ſumus eſtis ſunt: fuimus fuiſtis fuerunt: erā eras erat. fuerā fueras fuerat. Pluraliter eramus eratis erāt: fueramus fueratis fuerāt. Futuro fidā fides fidet. Pluraliter fidemus fidetis fidēt. Impatiuo iſtātis fide fidat. Pluraliter fidamus fidite fidāt. Futuro fidito fidat. Pluraliter fidamus fiditote fidunto. Optatiuo mō inſtātis utinā fidam fidas fidat. Pluraliter utinā fidamus fidatis fidāt. Imperfecto fiderē fideres fideret. Perfecto fiſus ſim: uel fuerim Pluſquāperfecto fiſus eſſem uel fuiſſem. Futuro utinā fidā. Subiunctiuorum futuꝝ cum fiſus ero uel fuero. Infinitiuo inſtantis fidere. Præteriti fiſum eſſe uel fuiſſe. Futuro fiſum ire: fiſuꝝ eē & fiſum iri. participia actiua inſtātis & futuri. paſſiua præteriti tātum. Inſtātis: ut hic & hæc: & hoc fidēs. Futuri fiſurus: fiſura: fiſuꝝ. præteriti fiſus: fiſa: fiſum: & quæ ab his infido: diffido. Productæ cōiugatiōis tēporis inſtantis fio: fis: fit. pluraliter fimus; fitis: fiunt. Imperfecto fiebā fiebas fiebat. perfecto factus ſum & fui: factus erā & fuerā. Futuro fiā. Impatiuo mō fi fiat. pluraliter fiamꝰ fite fiāt. Futuro fito tu eſto. pluraliter fiamus eſtote fiāt: & ſunto. Optatiuo inſtātis utinā fiā fierem: factus ſim uel fueri: factus eſſem uel fuiſſē: futuro utinā fiā. Subiunctiui futuꝝ cum factꝰ ero & fuero. Infinitiuo inſtantis fieri. præterito factum

eſſe & fuiſſe. Futuri factum iri & ire. Participia actiua inſtantis & futuri: paſſiua p̄teriti tan
tū inſtātis: ut hic: & hæc: & hoc fiēs. Futuri facturus: factura: facturū. Præteriti factus: fa
cta: factū. Supina fiendi: fiendo: fiendū: & quæ ab his patefio: calefio: madefio: expergefio
māſuefio: liquefio: aſſuefio: arefio: & quæ terminant᷑. Infinitiuū huius uerbi quod eſt fio
per i facit fieri: cū oīa uerba actiua uoce illata in e faciāt: uelut amare: docere: munire. Ver
ba tēporibus confuſa inſtantis tēporis memini: meminiſti: meminit. Imperfecto memine-
rā. Futuro meminero. Imperatiuo inſtātis nō hēt. Futuro memēto. Pluraliter mementote
Optatiuo inſtātis & īperfecto utinā meminerē. Perfecto meminerī. Pluſquāperfecto me
miniſſem. Futuro meminerī. Subiūctiui futuꝝ meminero. Infinitiui p̄teriti tpis tātū memi-
niſſe. Participia nō hēt. & cætera ſimiliter. Noui: odi: pepingi: hæc tria ne īpatiuū qdē habēt
oīo: cū etiā in eo etiā in eo qđ eſt memini futurū tātū ſit: & hoc in ſecūda ꝑſona duntaxat. In
iis uerbis in quibꝰ notauimus impatiua deficere quæ ſunt noui: memini. pepigi: odi: cœpi.
Grāmatica inducit imperatiua hoc mō. Dicūt. n. oīa īperatiua tribus modis intēdi poſſe: ut
dic: dicas: dixeris: & ita diſtinguūt dic ex eo quod eſt regulæ ſolitæ quā indeclinatiōe obſer-
uauimus. Dicas aūt & dixeris ꝑ defectionē: ut ſic fac dicas: fac dixeris: quoꝝ alteꝝ ē optati-
uoꝝ inſtās & futuꝝ idē. itē ſubiūctiuoꝝ inſtās: qđ eſt dicas. alteꝝ ſubiunctiuoꝝ futuꝝ ſiue
p̄teritū ꝑfectū qđ eſt dixeris. Ergo īperatiua utiliter uerbis q̄ ꝓpoſuimus aſſignāt q̄ nō ha-
bere notauimus: ut memineris quod figuratur ita fac memineris: quod ipſum etiā in oībus
obſeruari uerbis pōt: quāuis īperatiua habuerint ſua uelut ames: ut ſic fac ames: & amaue-
ris ut ſic fac amaueris. ſimiliter fac doceas: fac docueris: fac unicas: fac uiceris. Item munias
munieris. Præponunt᷑ aūt imperatiuis alia multa uelut rogo: peto: uolo: moneo: q̄ſo: hor-
tor: ideſt facias: dicas. Declinatiōes eoꝝ uerboꝝ inſeruimus quæ uident᷑ etiā ipſa defectiua
eſſe & ambigue declinari inſtātis uolo: uis: uult: uolumus: uultis: uolunt. Imperfecto uo-
lebā. Perfecto uolui. Pluſquamperfecto uolueram. Futuro uolam. Imperatiuo inſtan-
tis fac uelis. Pluraliter uelimus: uelitis: uelint. Futuro: uelito uelit. Pluraliter uelimus: uelito
te: uelint. Optatiuo īſtātis utinā uelis. Imperfecto utinā uellē. Perfecto uelim. Pluſquāper-
fecto uoluiſſem. Futuro uelim. Subiūctiui futuꝝ cū uoluero. Infinitiuo inſtātis & p̄teriti tā
tū īſtās uelle: præteriti uoluiſſe. Participia īſtātis tātū hic: & hæc: & hoc uolens ſimiliter ut
uolo: nolo: quāquā ēt circa hæc uerba īpatiua ſimiliter obſeruare debemꝰ ſecūdū annotatio
nē ꝓcedētē. Sūt q ita dicūt malis: nolis: malim: malis: malit. Optatiuo utinā noli nolis nolit.
Verbū actiuū finitū tertiæ cōiugatiōis tollo. Perfecto ſubſtuli. Pluſquāperfecto ſubſtule-
rā. Futuro tollā. Imperatiuo tolle tollat. Pluraliter tollamꝰ: tollite: tollāt. Futuro tolito. Opta
tiuo utinā tollerē: tolleres: tolleret. Præterito ꝑfecto ſubſtulerī. Pluſquāꝑfecto ſubſtuliſſem
Futuro tollā. Subiūctiuo cū tollā. Futuro ſubſtulero. Infinitiuo tollere. Præterito ſubſtuliſ-
ſe. Futuro ſublatū ire uel ſublaturū eſſe. Participia inſtātis tollens. Futuri ſublaturus. Supi-
na tollendi: tollendo. tollendum. Paſſiua declinatio ita tollor. Imperfecto tollebar. Perfecto
ſublatus ſum uel fui. Pluſquamperfecto ſublatus eram uel fueram. Futuro tollar. Imperati-
uo tollere: tollat᷑. Pluraliter tollamur: tollimini: tollant᷑. Optatiuo utinā tollerer. Præterito ꝑ
fecto utinam ſublatus ſim uel fuerim. Pluſquāperfecto ſublatus eſſem uel fuiſſem. Futuro
utinā tollar. Subiunctiuo cum tollar. Futuro cū ſublatus ero uel fuero. Cætera ut in optati-
uo. Infinitiuo tolli. Perfecto ſublatum eſſe. futuro ſublatum iri. Participia præteriti ſublatus
Futuri tollendus. Supina ſublatum: ſublatu. Verbi corrupti alia declinatio temporis inſtan
tis ſum: es: eſt. Imperfecto erā. Pefecto fui. Pluſquamperfecto fueram. futuro ero. Impera
tiuo inſtantis es: ſit. Pluraliter ſimus: eſte: ſint. futuri eſto: eſto. Pluraliter ſimus: eſtote: &
ſunto. Optatiuo inſtantis tēporis ſim: ſis: ſit. Imperfecto eſſem. Perfecto fuerim. Pluſquā
pefecto fuiſſem. futuro ſim. Subiunctiuo futuro cum fuero. In cæteris ut in optatiuo. In
finitiuo inſtantis eſſe. Pefecto fuiſſe. futuro fore: futurum eſſe: & futurum ire. Participia

futuri tātū futurus: & quæ ab eo cōpoſita ſūt: ut poſſum: adſum: p̄ſum: deſum: abſum: īterſum: proſum: ſupſum. Sed ex his duo habēt participia iſtātis etiā. Nā p̄ſum p̄ſens abſum abſens dicim9. Inter hæc q̄ cū uerbo reponunt̄ hoc ſolū poſſum nō pōt uideri. facit perfectū potui: cuius declinationē inſeruimus inſtātis. Poſſum: potes: pōt: poſſumus: poteſtis: poſſunt. Imperfecto poterā. Perfecto potui. Pluſquāpfecto potuerā. Futuro potero:

Imperatiuo inſtātis poſſis: poſſit. Pluraliter poſſimus: poteſte: poſſint. Futuro poteſto poſſit. Pluraliter poteſtote: poſſint & poſſunto. Optatiuo inſtātis poſſem: poſſes: potuerim: potuiſſem: poſſim. Subiunctiuo futuro cū potuero. Infinitiui inſtantis & p̄teriti tātū. Futur nō habet. inſtātis poſſe. p̄teriti potuiſſe. Participia inſtatis tātū futuri nō habet: inſtātis hic & hæc & hoc potēs. Sed q̄dā dicūt participia ne inſtātis q̄dē tēporis habere. Nā potēs nomē eſt. Eo: is: it. Pluraliter imus: itis: eūt. Imperfecto ibā. Perfecto Ii: iiſti: ut iimus iſtis: ierūt uel iere. Pluſquāperfecto ierā. Futuro ibo. Imperatiuo inſtātis I: eati. Pluraliter eamus: ite: eāt: futuro ito: eat. Pluraliter eamus: itote: eant: & eunto. Optatiuo inſtantis utinā eā: irē: ierim: iuiſſem: eā. Subiunctiuo cū iero. Infinitiuo inſtantis ire: & iturum eſſe. Participia inſtantis hic: & hæc: & hoc iens. futuri iturus: & quæ ab eo compoſita ſunt prodeo: exeo: circumeo: præeo: abeo: exeo: ineo: ueneo: ſubeo: adeo: nequeo: pereo tranſeo: prætereo: ante eo: prodeuntem: ſubeuntē dicimus: non prodentem: non abientem ſubientē alloqui peccamus. Verbū ipſonale itur: a me: a te: ab illo: a nobis: a uobis: ab illis. Imperfecto ibatur. Perfecto itū ē. Pluſquāperfecto itū erat. Futuro ibitur. Imperatiuo inſtātis eatur. Optatiuo inſtātis utinā eatur. Impfecto iret̄. Pluſquāperfecto itū eſſet uel fuiſſet. Futuro eatur. Infinitiuo tēporis inſtātis iri. Perfecto itū eſſe. Futuro itū iri. Participia non habet. Verbū corruptū actiuū inſtantis tēporis fero: fers: fert. Pluraliter ferim9: fertis: ferūt. Imperfecto ferebā: ferebas: ferebat. Perfecto tuli. Pluſquāperfecto tulerā. Futuro ferā. Imperatiuo inſtantis fer: ferat: feramus: ferte: ferant. Futuro ferto tu: ferto ille: feramus: fertote: ferant: & ferūto. Optatiuo iſtātis & præterito iperfecto ferrē. Perfecto tulerim. Pluſquāperfecto tuliſſem. Futuro ferā: Subiunctiuo futurū cū tulero.

Infinitiuo inſtantis ferre. Præterito tuliſſe. Futuro latū ire & laturū eſſe. Impſonali inſtātis fertur. Imperfecto ferebatur. Perfecto latum eſt & fuit. Pluſquāperfecto latū erat & fuerat. Futuro feretur. Gerundia ferendi: ferendo: ferendum. latū latu. Participia inſtantis temporis hic: & hæc: & hoc ferens: futuri laturus: & quæ ab eo compoſita ſunt: ut differo: affero: profero: præfero: effero: confero. effero: antefero: aufero: infero: ſuffero.

Paſſiui feror: ferreris: fertur: ferimur: ferimini: feruntur. Imperfecto ferebar. Perfecto latus ſum & fui: Pluſquāperfecto latus erā & fuerā. Futuro ferar: fereris.

Imperatiuo modo ferre feratur. Futuro fertor.

Optatiuo utinam ferrer. Perfecto latus ſim & fuerim. Pluſquāperfecto latus eſſem & fuiſſē.

Futuro utinam ferar.

Suiunctiuo cū ferar. Futuro cū latus ero & fuero.

Infinitiuo ferri. Perfecto latū eſſe. Futuro latum iri.

Participia præteriti latus. futuri ferendus.

Supina latum latu.

Edo: es: eſt. Pluraliter edimus: ediſtis. edunt: edebā: edi: ediſti: edit: ederam: edat. Imperatiuo ede: edat. Pluraliter edamus: edite: edant: futuro eſto tu: eſto ille uel edat. Pluraliter edamus: eſtote: edant uel edunto. ueteres ede: edat: edamus. edite: edant. futuro edito: edat: edamus: editote. edant uel edunto.

Optatiuo inſtantis & iperfecto eſſem: eſſemus: ut Terentius de ſymbolis eſſemus.

Perfecto ederim. Pluſquāperfecto ediſſē. Futuro edā.

Subiunctiuo inſtantis cū edā. Futuro cū edero.

Infinitiuo inſtãtis eẽ pfecto ediſſe: ueteres edere dicebant. Futuro eſum ire & eſurum eſſe.
Impersonalia inſtantis eſtus dicebatur: edebatur: eſum ẽ uel fuit eſum erat uel fuerat: edet.
Supina edendi: edendo: edendo: edendum: eſum eſu.
Vulgaria ſunt paticipia edens: eſurus. & quæ ab eo deriuãtur comedo: ambedo: ueteres declinauerunt edo: edis: edit. Cato de oratore ad filium: Lepus multum ſomni fert qui illũ edit. Et Virgilius: nec te tantus edat tacitam dolor.
Paſſiui edor. Imperfecto edebar. perfecto eſus ſum & fuit. Pluſquamperfecto eſus eram & fueram. Futuro edar.
Imperatiuo edere: edatur. Futuro editor
Optatiuo ederer: eſus ſim & fuerim. eſus eſſem & fuiſſem: edar.
Subiunctiuo cum edar. futuro cum eſus ero & fuero.
Infinitiuo edi: eſum eſſe & fuiſſe: eſum iri.
Participia eſus: unde comeſus & comedendus: non comeſtus & comeſturus: ut uulgus exiſtimat. Futurum edendus. Supinum eſum.
Pœnitet uerbum imperſonale indicatiuo modo dictum coniugationis ſecundæ: numeri ſingularis. figuræ ſimplicis: temporis inſtantia quod declinabitur ſic.
Pœnitet me: te: illum: nos: uos: illos. Imperfectum pœnitebat. Perfectum pœnituit. Pluſq̃ perfectum pœnituerat. Futurum pœnitebit.
Imperatiuo tempore tantum præſenti pœniteat.
Optatiuo utinam pœniteret tempore p̄ſenti & imperfecto. Perfecto pœnituerit. Pluſquam perfecto pœnituiſſet. Futurum pœniteat.
Subiunctiuo modo cum pœniteat. Futurum cum pœnituerit.
Infinitiuo numeris & perſonis tempore præſenti pœnitere. Præterito pœnituiſſe pœnituiſſe. Ab hoc imperſonali uerbo uſurpatũ eſt participiũ tpis inſtãtis pœnitentes. Quidã ãt dicũt iperſonalia neq̧ actiua: neq̧ paſſiua habere pticipiũ. Nã pudẽs nõ ẽ pticipiũ: ſed appellatio. uñ ipudẽs. aliud iperſonale. Venit̃ uerbũ iperſonale idicatiuo mõ dictũ cõiugationis tertiæ p̄ductæ: nũeri ſingularis: figuræ ſimplicis tpis iſtãtis: qđ declinabit̃ ſic. Venit̃ a me: a te: ab illo: a nobis a uobis: ab illis. Impfecto ueniebat̃. Perfecto uẽtũ ẽ: & ulteriore uentũ fuit Pluſq̃perfecto uẽtũ erat: & ulteriore uẽtũ fuerat. futuro ueniet̃. Imperatiuo tpis tãtũ p̄ñtis ueniat̃. Optatiuo p̄ñtis & iperfecto utinã ueniret̃. Perfecto uẽtũ ſit. pluſq̃perfecto uẽtũ eẽt & fuiſſet. Futuro ueniat̃. Cõiũctiuo mõ cũ ueniat̃. Futuro cũ uẽtũ erit & fuerit. Infinitiuo tpe p̄ñti ueniri. Perfecto uẽtũ eẽ & fuiſſe. Futuro uẽtũ iri. Cõtigit uerbũ iperſonale indicatiui modi: cõiugatiõis tertiæ correptæ: nũeri ſingularis: figuræ ſimplicis: tpis iſtãtis: qđ declinabitur ſic. Cõtigit mihi: tibi: ſibi: nobis: uobis: illis. cõtigebat: cõtigit: cõtigerat: cõtiget. Imperatiuo tpe p̄ñti cõtigat. Optatiuo tẽpore p̄ñti & iperfecto utinã cõtigeret: perfecto cõtingerit. Pluſq̃perfecto cõtigiſſet. Futuro contigat. Coniũctiuo mõ tpe p̄ñti cũ contingat futuro contigerit. Infinitiuo tẽpore p̄ſenti contigere. Perfecto cõtigiſſe. Coniugationũ oĩum uerba o littera terminata tẽpore perfecto i lr̃am ultimã mittũt. amo amaui: doceo docui lego legi. Variãtur aũt ſpecies i pria coniugatione quater. In ſecunda q̃nq̃s. In tertia correpta nouies. In tertia p̄ducta q̃ ẽt a q̃buſdã q̃rta dr̃ q̃nq̃s. Cõiugatiõis priæ tpis perfecti formæ ſũt q̃ttuor q̃ mutationẽ capiũt i hũc modũ. Pria ẽ cũ maior pars ita cadat i q̃ a ſẽper ieſt & i a abũdat ſyllaba: ſicut ſuſpiro ſuſpiraui: & porto portaui: & aro araui: ſimulo ſimulaui: p̄palo p̄palaui: p̄ſano p̄ſanaui: amæno amænaui: uolo uolaui: ſedeo ſedaui: cauo cauaui: iſimilo iſimulaui: ſtercoro ſtercoraui: ſincero ſinceraui: mãduco mãducaui: p̄prie ãt qđ græci dicũt ταύτοχαοςκαόμὸς hoc ẽ idẽtidẽ qđ mãdo. Itaq̧ probꝰ negat recte dici piſcẽ uel aliud teneꝝ mãduco ſed potiꝰ edo qđ ſcilicet mãducãt qđ denti reluctatur. Na cũ dicã edo qđ faciã oſtẽdo; cũ uero manduco non tãtũ qđ faciã oſtẽdo: ſed & qualiter faciã. Veteres ta

mē & in edēdi ſignificatiōe māduco dixere. Vindico uidicaui: hoc uerbū nō ꝓ defendo ueteres dixerūt: ſed ꝓ aiaduerto & punio: ut Saluſti9 uindicatū fuit ī noxios. Decollo decollaui. hoc uerbū apud ueteres decipio ſignificat: ut apud Plautū una eſt q̄ decollauit. Itē Lucili9 xii qbus fructib9 me decollaui. q̄ ſignificatio apud fenestellā aliter inuenit̄ in libro epitomatū. ſecūdo queadmodū Cæſar a piratis capt9 ſit: ut quæ eos poſtea cepit & decolauerit. ueteres aūt ſecuri cæſos dicebāt. Præfoco ꝓfocaui. Prob9 quaſi nouā necē miratur. angit enī ueteres dicebāt: ut Virg. Et faucib9 angit hærens. Lucili9 tamē ait: & ſuffocare conat̄. Inchoaui ab inchoo ſic dicēdū putat. Iulius modeſtus: quia ſit cōpoſitū a chao initio rerū qd̄ Verrius & Flaccus in poſtrema ſyllaba aſpirādū probauerūt. choaū enim apud ueteres mūdū ſignificat: inde ſubtractum inchoare. Tranquillus quoq; his aſſentiens libello ſuo plæniſſime ædē inchoatā ita diſſeruit. Similo nō dicimus: ſed ſimilis eſt. Sane dixerunt ueteres ſimulat per. u. hoc etiā Cicero de re. p. quaſi alius aſſimulare rem pu. & Virgilius. Formam aſſimulata camerti. Secūda forma eſt q̄ licētiæ antiqtatis uel cōſuetudinis a licentis uitat & in l litterā purā deſinit: nulla duce cōſonante: ut ſono ſonui: crepo crepui: plico plicui: cubo cubui: domo domui: frico fricui: ueto uetui: ſeco ſecui: īcrepo īcrepui: tono tonui: cubo cubui: domo domui: mico micui: neco necui. Verūtamē & necaui legimus ut nectus nectatus. & hoc differre uolunt necui quaſi ſuffocaui: necaui: ferro: occidi unde necē cædē appellamus. Et adiectis præpoſitionibus intono intonui. explico explicui. Tertia forma quæ a littera eximit̄ & iteratio ſyllabæ fit: ut do dedi: ſto ſteti: & adiecta ꝓpoſitione exto extiti: obſto obſtiti: ꝓſto præſtiti. Apud antiquos hoc uerbū pro melius eſt ponebat̄: aut pro antecedit: aut præbeo ſignificat. Nā in ſignificatione præbeo potius dicebatur niſi quod Saluſti9 ait libro tertio. utum uicem me præſtare creditis. Et Cato ad Magnum ait interempto præſtari Rurſum Seneca de officiis. ſi ceruicem præſtitero ait pro præbuero. Eſt autem hodie horū uerborum iſta diuiſio: ut ſit præbeo patientis: præſto facientis ac ꝓinde præbeo occaſionē: aut operam præſtiti fidem ac rem dicamus. Quarta quidem ſpecies in ui ſyllabam deſinit ſic tamen ut prior ſyllaba quæ in præſenti correpta fuerat perfecto tempore producatur. ut lauo lauas laui: iuuo iuui: ad adiecta præpoſitione adiuuo adiuui. Secūdæ coniugationis formæ ſunt quinq;. Prima ęſt quæ in l litteram cadit nulla duce conſonante: ut ſplendeo ſplēdui: niteo nitui: uigeo uigui: floreo florui: emineo eminui: teneo tenui: egeo egui: rubeo rubui: ſorbeo ſorbui. Cicero in tuſculanarum ſecundo: ſanguinem omnem ſorbui. Item ſorpſi apud auctores alios legimus: & adiecta præpoſitione adhibeo adhibui: redhibeo redhibui.

Secūda forma eſt quæ prima ſyllaba correpta perfecto producitur: ut ſedeo ſedi: faueo faui: uoueo uoui: caueo caui: uideo uidi: neo neui: fleo fleui: cieo ciui: accieo acciui. Tertia forma eſt quæ deſinit in l litteram præpoſitis cōſonantibus uariis: ſed īceptiua littera ſiue ſyllaba geminata: mordeo momordi: ſpondeo ſpopondi: tondeo totondi: pendeo pependi. Adiecta præpoſitione geminatio ceſſat ſyllabæ: ut deſpondi: detondi: reſpondi. Quarta forma eſt quæ in ſi ſyllabā deſinit. ut alego alſi: ardeo arſi: hæreo hæſi: quaſi paſſiuū quoq; id uerbū admittat declinationē inuenimus pefectū tp̄s hæſus mulceo mulſi: in patiendo autē mulſus: & turgeo turſi: urgeo urſi. Quinta forma ē q̄ extremā ſyllabā i xi cadit: ut frigeo frixi mulgeo mulxi: rugeo ruxi: lugeo luxi: augeo auxi: alliceo allexi: ſed apud ueteres allicio legim9: pelliceo pellexi: lugeo luxi. Duo ſane uerba uideo & ꝑtādeo q̄ nullius formæ regulā ſeruāt: aut recte excipient̄ aut ſaxam ſibi formā uēdicabūt: ut uideo uidi: prādeo prandi. Nā in ſecundo ordine non eſt reperire uerbū poſtrema ꝑte geminari: ſed a prima tantū quale mordeo momordi: quare errāt q dicūt prādidi. Cōiugationis tertiæ correptæ tēporis ꝑteriti perfecti formæ ſunt noue. Prima qdē eſt quæ deſinit in ui ſyllabam: ſed tamen ſimilitudinem uerborum continet primæ coniugationis. i. a. habet ante nouiſſimam ſyllabā ut paſco paui: ſterno ſtraui. Secūda forma in l purā litterā deſinit: ut alo alui: arguo argui:

exuo exuí: fremo fremuí: molo moluí: uomo uomuí: pecto pexuí: pono poſuí: gigno genuí
metu meſſuí: quod quidã exterminãt: amico amicuí: ut Brutus in laudatõe Apii Claudii q̃
de toga p̃texta amicuit: ſed Varro ſceleris magiſter amiſit. Tertia forma eſt q̃ in. I. quidẽ
litterã appoſitis uariis cõſonantibꝰ: ſed inceptiua littera ſiue ſyllaba geminata quæ in hũc fi
niunt̃ modũ primã ſyllabã iterãt: ut curro cucurri: diſco didici: cano cecini: tãgo tetigi: ten-
do tetendi: pẽdo pepẽdi: pello pepuli: pũgo pupugi: ſicut Cicero intellexi ꝙ eũ pupigiſſem.
ſed & pũxi dicimꝰ. fallo fefelli: cado cecidi: cædo cæcidi: ꝑco pepci: ſed & parſi legimꝰ: ſicut
Terẽtius ego ne uitã parſi perdere. Plau. Duoꝝ labori ego hoium parſiſſem libẽs. Sic enim
melius ueteres parſi declinãt. Nã parſimoniã nõ parcimoniã dicimus. Volũt aũt ꝗdã gram
matici differre ut parſi ſemel qd factũ ſignificet eſt: peperci aũt ſemel & ſæpiꝰ. Fecit autem
participiũ parſurus futuri: ut ait Varro. Oia uerba quæ perfecto prima ſyllaba iterant̃ ad-
iecta p̃poſitiõe plerũq; deſinẽt iterare: tẽdo tetẽdi: pello pepuli: pendo pepẽdi: curro cucur-
ri: adiecta p̃poſitiõe geminatio ceſſabit: intendi. cõtẽdi: expuli: impendi: percurri. Apud au-
ctores aũt nõ nũquã inuenimus iterari uerbũ qđ eſt excurro excucurri. Duo uerba reperiũ
tur quæ iterãt etiã admiſſa p̃poſitiõe proculdubio in eodẽ ſtatu ſunt poſco popoſci: depoſco
depopoſci: diſco didici: ediſco edidici: adiſco adidici. Verba tertii ordinis quæ iterant̃ tpe ꝑ-
fecto ex utraq; parte tã prima q̃ poſtrema ſyllaba geminantur prima ſic ꝑco peperci: curro
cucurri: cado cecidi. Poſtrema ſic credo credidi: ꝓdo ꝓdidi: cõdo cõdidi: abdo abdidi: indo
indidi: trado tradidi: uẽdo uẽdidi. Participiũ aũt futuri uẽditurꝰ. Paſſiuũ aũt eſt ueneo ue-
ni. Eſt tñ apud ueteres ueneor uẽditus ſum: ut apud Plautũ. Ego ne illi uenear. Tirianꝰ etiã
de agricultura primo: pater familias uẽdacẽ magis q̃ emacẽ expedit eſſe. Nã id melius emit̃
q̃ ueneatur. Cicero cauſaꝝ decimotertio. Re uẽdita iteꝝ empta. Vnde manifeſtũ fit uenita
non dici: ſed aut uenũdata aut uẽdita: ut Cicero. Poſſeſſiones redimi eas poſtea pluris uendi
tas. Quarta forma eſt q̃ deſinit i ſi. ſyllabã: ut cõcutio cõcuſſi: allido alliſi: cudo cuſi: ſed
ꝑotiꝰ cudi. ut eius cõpoſitũ. Tũ primũ ſilicis ſcintillã excudit Achates. Premo preſſi: trudo
truſi: rodo roſi: nubo nupſi: uro uſi: demo dempſi ſed cõpoſitũ adimo ademi: Incerta aũt eſt
ratio demptæ uel appoſitæ præpoſitiõis: ut cũ ſit adimo ademi: demo demi nõ faciat: ſed dẽ
pſi: repo repſi. Inde obrepo obrepſi dicimꝰ nõ obrepi. In quo iperiti fallunt̃. Quinta for
ma eſt quæ deſinit in. xi. ſyllabã: ut ango anxi: frigo frixi: lingo linxi: ungo unxi: mingo min
xi: meio mei. & minxi. Sed meio meis mei dicitur & minxi: rego rexi: ſugo ſuxi: uergo uer-
xi: pergo prexi: illicio illexi: negligo neglexi. Sed æmulius macer oium ueſtrũ negligerit au-
ctoritatẽ qđ analogiæ propius: quia & legerit dicimus. Necto nexui uel nexi. Virgili. pal-
mas amboꝝ innexuit armis. Liuius in odyſſea. Nexabat multa intra ſe monetas nexiſti retia
lecta. Lucilius ſatyraꝝ curaꝝ retia nexit. Sexta forma eſt quæ deſinit in ui ſyllabã: ut cu-
pio cupiui: ſapio ſapiui & ſapui: peto petiui: quæro quæſiui: tero triui: & futuri tpis ꝑticipiũ
triturus. Septima forma ẽ quæ deſinit in I quidẽ litterã: ita tamẽ ut inſtantis pria correpta
perfecto tpe ꝓducatur: ut cerno creui: capio cæpi: emo emi: fundo fudi: frãgo fregi: iaceo ia
cui & ieci: ſperno ſpreui: ſero ſeui: ſino ſiui: lino liui: relino reliui: ut Terẽtius reliui dolia oia
in patiendo litus facit: ut Virgili. lita corpora gutis. Octaua forma eſt quæ deſinit in I q-
dẽ litterã: ita tamẽ ut a ſecunda perſona inſtantis tpis uenire uideatur: ut mãdo mãdis mãdi
uerto uertis uerti: ſuſpẽdo ſuſpẽdis ſuſpendi. capeſſo capeſſis capeſſi: uiſo uiſis uiſi. No
na forma eſt quæ deſinit in di ſyllabã ita tamẽ ut itteratio mediæ ſyllabæ fiat: ut addo addidi:
abdo abdidi: cõdo cõdidi: indo indidi: ſcindo ſcidi. Hoc aũt uerbũ & ſi qđ ex eo cõponi po
teſt nulli formæ paret: niſi forte octauã formã circũferimus in uerbũ cõſcindo cõſcindi de-
tracta uſu quondã. n. cõſonãte: quare aũt p̃teritũ tp̃s aut ſyllabis creſcat aut minuat̃. aut ps
ſi mõ eſt iuenta ratio. Cur aũt correptis producat̃: ut traho traxi: aut productis corripiatur
ut ſto ſteti: do dedi: aut utroq; ꝓducat̃: ut flo flaui: aut utroq; corripiatur: ut iaceo iacui. ſi-

militer nõ eſt inuēta ratio. Sed lectio auctorū obſeruātia ſua nos certiores de pfectis inſtituit. Cõiugationis tertiæ pductæ quā quidē quartā nominãt formæ ſunt qnq. Prima ē q deſinit in ui: ut audio audiui & audii. ambio ambiui & ambii: garrio garriui & garrii: geſtio geſtiui & geſtii hinio hiniui hinnii: grūnio grūiui grūnii: hirrio hirriui hirrii: præſagio pſagiui & præſagii. Participiū futuri tēporis præſagitur9. Secūda forma ē quæ deſinit. l. litterā purā: ut uolo uolui. malo malui. opio operui. operii. Tertia forma ē quæ deſinit in ui. quidē ſyllabā ad ſimilitudinē primæ formæ: ita tñ ut illa tantūmō uerba cõtineat q in prima pſona tpe præſenti: e. ante. o. habēt litterā: & cū ſint tertiæ cõiugationis ſecundæ formulā ſeruant in prima dūtaxat: ut queo qs qui: neo neui: eo iui: & ſi q eox præpoſitionibus copulant: ut trāſeo trāſiui: adeo adiui: ſubeo ſubiui pdeo prodiui: exeo exiui. Horum tantūmodo uerborū futurū tēpus in bo. ſillabā cadit ex his etiā plurima tēpore perfecto ueterū uſurpatione. u. penultimā detrahūt: ut tranſi. adii & cætera. Quarta forma eſt quæ deſinit in ſi. ſyllabā: ut farcio farſi: ſartio ſarſi: ſepio ſepſi: fulcio fulſi. Quita forma ē quæ deſinit in. xi. ſyllabā: ut ſancio ſanxi: uincio uinxi. Fere apud ueteres uerba tertiæ cõiugatio tionis pductæ pfecto indicatiuo duplici. ii. finiebant, ut adii. Sed nouitas breuitati: cā cũcta pmiſcuit: quippe ſancio ſanci faciebat: ut Pomponi9 ad Traſeā ſancierat inqt. & Caſſi9 ſeuerus: lege ſancitū eſt inqt. Itē Lucretius ſancitū quādo quidē extat. Nos autē ſanxi dicimus. Hæc de quattuor cõiugationibus quæ ptinent ad uerba quæ analogiæ parēt quarum exempla paſſim pſcripta ſunt nota: quæ ſi qs cõceperit animo nõ facile labent. ſūt. n. euidenter expoſita. Sūt qdā pfecta a diuerſis inſtātib9 driuata: ut acuo acui: aceo acui. frigo frixi: lugeo luxi: fulgeo fulxi luceo luxi cerno creui creſco creui: paſco paui: paueo paui: ſiſto ſteti: ſto ſteti: cõſiſto cõſtiti: fero tuli: tollo tuli & tetuli. Terēti9 huc tetuliſſē pedē: tollo tuli quod ē in cõſuetudine ſuſtuli facit. Eius tamē perfecti inſtãs apud ueteres ſuſtollo: pendo pēdis pēdeo pendes pepēdi. cõperio cõpereo: cõperii. Sed accētu diſcernit ſenſus accētu eni acuto pferimus quotiēs pro eo accipit qd eſt reſiui. Cõperio. n. facit cõperi. qd circõflexo accētu declinatur. quotiēs pro eo accipit quod ē cū alio peri cõperiā facit. Sūt quædā uerba quæ habēt pfecta duplicia: ut pāgo. pepigi & pāxi: pūgo pupigi & pūxi: uello uelli & uulſi: ſed melius uelli: ut Virgi. cineres manſue reuelli. Idē ima de ſtirpe reuelli. Item Laberius aliqua parte præuulſerat: teneo tenui apud ueteres teniui. tūdo tutudi & tūſi: explico explicui & plicaui: ut Virgi. explicuit legi. ſed explicaui legimus apud Ciceronem. Sūt quædā uerba quæ ex una poſitione diuerſos ſortiūtur declinationū ordines & ſenſus: quaſi mādo mādas cū aliquid monemus: mādo mādis: cū dētibus quid cõſumitur. Quidā in cõſuetudine māduco dicunt. Volo uolas quotiēs alitum iter demõſtramus. uolo uis quotiens uelle quid ſignificamus. fundo fundis fundere. fundo fundas fundare: compello compellis cõpellere. cõpello cõpellas cõpellare. dico dici dicere: dico dicas dicare. prædico prædicis pdicere: prædico prædicas prædicare. piſo pinſas eſt apud Perſiū ambiguū. O Iane a tergo quē nulla ciconia pinſit: an pinſat legendum ſit. Sed apud ueteres reperimus a. litteram additā & pinſit ſecundum tertiū ordinem: ut Ennius. x. annaliū. piſunt cæram genib9. huius pfectū pinſui ut apud Pomponiū cū neq molis molui: neq palmis pinſiui. Itē piſendus participiū erit pinſurus & pinſus. pēdo pēdis quaſi ſoluo pœnā. ex quo cõpoſitū fit ſub eodem ſenſu expendo expendis: & dependo dependis huic additur. e. littera ut ſit ſecūdi ordinis ſub alio ſenſu quaſi pendo. i. in ſublimi ſum cui addita præpoſitio potius ordinem ac ſenſum mutat quaſi ſuſpendo ſuſpendis quod eſt actiuum eius. pendeo & enim ego eſt abſolutum. ſuſpendo alium actiuum. pēdeo per me: ſuſpendor ab alio. adoleſco adoleui facit nam Virgilius ſic declinat mox eū matura adoleuerit ætas: tamē aduleui uult quidā i ſacrificio dici: & uenire ab eo quod eſt adoleos: ſed in ſacrificio actius Caſſius ad Tiberium ſecūdo adoleuit dixit maximum ſacrificium integrum anſerem adoleuerit & in paſſiua ſignifi

eatione abolitus. Occino. occini. eſt. n. a cano cecini & in cõpoſitione amittit unã ſyllabam: ſed Saluſti9 in primo hiſtoriarũ dixit ſenſim metello cornicies occinuere. Aio uerbũ iuſitatã habet declinationẽ: de cui9 impatiuo nõnulli ambigebãt utrũ dictũ ai: ut Neui9 an eſt nata prægnãs uel ai: uel nega. Impfectũ quoq; aiebã. aiebas. aiebat. aiebam9 aiebatis aiebãt: Salio pfectũ ſuauius enũciati uidet ſallii quã ſaliui: ſed pleriq; ueterũ ſalui dixerunt: ut Virgi. ſaluere p uires. Itẽ Liuius ab urbe cõdita libro primo nouos tamẽ ſiluiſſe muros nõ minus & Cicero pro Milone deiecta penula trãſiluit. Virgi. deſiluit turnus biiugis. Sino ſini: ut publi9 de uita ſua. qđ ſi me inuitũ abire ſiniſſet. Itẽ Scaurus prædiũ nõ ſini fieri. meli9 tamẽ dicit ſiui ſicut. Varro cõplexionũ ſexto ad mortẽ nõ ſiui mei pducẽs. Itẽ Terẽtius in adelphis quia nõ ſiuit egeſtas. excello crebo legim9 apđ ueteres: & Cicero đ re. publica: excellũt inqt. Idẽ de oratore antecellũt: & de diuinatiõe Præterea ſimiliter coartatione circum cõciliabula antecellãt. Vetus tñ Macer æmilius orithogenias ſecũdo cũ laude excellet oẽs Dicã nunc de his quæ. r. litterã finiũt. Nitor niteris pfecto niſus ſum. ſed ueteres ĩmutãtes nixus declinãt. ut Virgi. Cõnixus ab aggere dextra. Itẽ magnis adnix9 uirib9 haſtã: adnixus latis humeris: & adnix9 acuto detrudũt naues ſcopulo. melius. n. dicim9 uiſus anitendo: & niſa. enixa eni appellatio ẽ & ad partũ refert: cũ dicim9 geminos enixa ẽ: ut apud Virgiliũ. triginta capitũ fœtus enixa: ut ſit eniſa uirib9 cõata: enixa partũ. Alor alieris alt9 ſum: Saluſtius arpini altus. meli9 eſt. n. dicere uitandæ ambiguitatis grã alitus: Nã & alimẽta dicũtur. Salior frequẽs uidet & tritũ: ut per dictũ tetulim9 apud ſit dictũ affirmabim9 acti9 qntus poſuit p qui hoc mõ pfecto tpe ſalſus ſalſa ſalſum: dicam9: ſed ueteres ambiguitatem appellationis uitãtes & analogiã ſalitus ſũ: dixerũt a poſitiõe ſalo nõ ſalio: ut Varro ad Ciceronẽ qnto: ut ſeruarẽt ſallere. Itẽ antiqtatũ humanarũ. xv. mortuos ſallãt Seuer9 diſtractos atq; ſalitos: & Fauianus cauſarũ tertio: cũ caro ſallet ẽ diuturnior. Saluſti9 hiſtoriarũ quarto reliqua cadauera ſalita Sallere ergo ſalita: & pculdubio ſalio ſali debet: cuius frequẽs. n. pfectũ uidet ſalitus ſũ poti9 q̃ ſalſus: abſcõdor abſcõſus: & abſcõdit9 meli9: qa ſimplex cõdor cõditus. deleor delit9 & delet9. Cicero ad filiũ cæris deletus. Varro pecorina delitæ lĩæ. Caluus ad uxorem. prima epiſtola in uita delita Oſtendor oſtentus quoniã ſit tendor tẽtus: nã oſtentatus eſt frequens. quoniam & temporibus pfecti paſſiui futura participia actiua deriuãtur uel ut amatus ſum amaturus. P. Rutulius de uita ſua uni una oſtẽtata eſt. Item. P. Lucius Cellius ad populum ex hoc deriuauit participiũ: ex hoc me ſpero oſtẽturũ nõ oſtenſurum. ſed meli9 oſtẽturus dicimus. Et Liuius. Itẽ pro figulo oſtẽta promiſſione. Varro rerũ ruſticarũ primo lacus optimus hamo oſtẽtus: & qa cacẽphaton uidet deorũ uehiculũ tenſum dixerũt non tentũ ne uerbũ turpe ſonaret ĩ ſacris. Expgiſcor exprectus & expgor expergitus: expgeſio expergefactus. ſed his. expgitus dicit quia excitatus ſomno ſpõte uigilat: unde & Lucillius ait ergo e ſomno pueros cũ mane expergitus clamo: experrectus aũt a qete impeditus: unde Saluſtius experrectus ſomno arreptis armis tumultũ facere: expergefactus porro eſt q p aliũ ſomno excitatus: fatigor. fatigatus ſum facit nõ feſſus & longe falluntur q opinant ex eo fatigo feſſus deriuari. Nã feſſus appellatio. Differt aũt fatigatus a feſſo ut Varrius ait q; fatigatus cũ qs per aliũ laborare cõpellit ut laſſatus: feſſus uero cũ quis labore deficit: ut laſſus. Inſeror inſertus & inſitus facet. Et tradũt qdã inſitus arborũ & pomi eſſe. Inſertus hominis uel alicuius rei. Fallor ſalſus ſum. ut Virgilius falſi impleuit genitoris amorem ſignificat. n. qui fallebat. Educor eductus facit: ſed frequentius. Cicero educatus & educata dixit Virgilius. eductum egeriæ lucis: Ordior orſus ſum facit: & tã incipientẽ ſignificat. ut Virgilius ſic orſus ab alto: q̃ deſinentẽ: ut idem ſic orſus apollo mortalis uiſus medio ſermone reliqt. Figor ambigue declinatur apud ueteres tpe pfecto. Repimus. n. fictus & fixus: Scaurus de uita ſua ſagitta inquit cõfictus: Varro ad Ciceronem fixũ ait & Cicero academiarum ſecũdo: opa affixa: & Vir. Si mihi nõ aio fixũ: Cõpior & compio dif-

ſerūt. Nā cōperior e mea opiniōe colligo & cōptū hēo ꝓ explorato qđ uerbū deficit ī ſutu-
rū & īperatiuū. Cōpio ē ab alio cognoſco. Medito & meditor: ut putat Plī. meditare eē ſe-
cū cogitare. meditari uoce dicere. Sūt ꝗdā. r. lr̄a termīata & diuerſa poſitōe deriuata ꝗ ea-
dē ſortiūť ꝑfcā: ut pādor pāderis exigebat analogia ut pāſus dicerēus ſed paſſus dicimꝰ ut
Vir. Crinibꝰ iliades paſſis. Itē patior pateris. paſſus ſū: uertor uerteris: uerſus ſū: ut Virg.
uerſaqꝫ iuuēcū terga fatigamꝰ & haſta. Itē uerror uerreris. uerſus ſū Vir. & uerſa puluis ī-
ſcribit haſta: meliꝰ ē. n. tracta ītelligere ꝗ ī uerſa. Luxurior ī crīe ē. ut Cor. ſæuerꝰ ait Luxu-
rianť opes; atqꝫ odia lōga grauanť: Luxurio āt ī laude: ut Vir. luxuriatqꝫ toris aīoſū pectꝰ:
ſignificat. n. nō laſciuiā mētis: ſed hītudinē corꝑis. Sūt alia ꝓterea uerba ꝗ adēpta una lr̄a uel
addita diuerſos ſortiūť ordīes ꝗſi metor metaris dicimꝰ cū ad locū referť cū dicimꝰ caſtra
ꝓpe tyberi metatꝰ ſū metatꝰ ē Metor meteris ad fructū ex quo ꝑfectū ſit meſſus nō metitꝰ
ſū: meſſurā. n. dicius nō mētionē. & futuro actiuo meſſurꝰ: paſſiuo metēdꝰ. Miſeror mi-
ſeraris primi ordīs accedit lr̄a & fit ſcđi ꝗſi miſeror miſereris. Nr̄m nō ē referre ueteꝝ exem
pla: ur̄m ut cuiqꝫ libido ē auctoritate eoꝝ uelut analogia ut. Oē uerbū ꝗcūqꝫ præpoſitionē
recipit ordīs declinationē facit: ueluti ſcādo ſcādis. aſcēdeo aſcēdis: mordeo mordes: remor
deo remordes: Pret iſta ſapio ſape adiecta ꝓpoſitiōe reſipio reſipire: & fit ꝓducti ordis: ſed
đſipio deſipere facit nō deſipire. cio ciere: accio acciere: cōcio cōcire excire: do dare: addo ad
dere: & alia nōnūꝗ inueniunť: figura. n. ꝗſdā cōiugatiōes īmutat. Nā ſedeo cū ſit ſcdæ cōiu
gatiōis accepta ꝓpoſitiōe mutať in tertiā & facit cōſido aſſido: ſubſido: ꝗppe cū Vir. dicat
Cōſidere ī ignes. & Terētiꝰ aſſido currūt ſerui. Nec ſolū cōiugatōes ueꝝ ēt ipſā poſitiōem
uerboꝝ cōpoſitio mutat ut calco facit īculco: nō īcalco uel cōculco ſcalpo īſculpo: ꝗre gē-
mā ſcalpta dicēdū ē nō ſculpta: adiecta. n. ꝓpoſitōe facit ſculpta. facio cōficio: īficio: ſalio đ-
ſilio. farcio refercio. ſapio đſipio: frāgo īfrigo cōfrigo: capio cōcipio decipio: ſꝑgo cōſꝑgo &
diſꝑgo: iacio cōicio deiicio: carpo đcerpo: gradior īgredior Sūt ꝗdā uerba ꝗ ϖαραωλωγα
appellāť ꝗ & ꝓmitiui uerbi declinationē & mutationē & adiectionē lr̄arū capiūt: & nihilo-
minꝰ idē ſignificāt. interdū uarianť: uelut laceſſo ex eo ꝙ ē lacero: ſed hic uariat laceſſeř. n.
cōcitare ē: faceſſo æꝗ fit faceſſere diſcedere ītelligiť ut ē apud Terē. hic nūc faceſſit. Itē
accerſo & ꝑ. r. ſcribiť arceſſo ſed ītereſt: ꝗa acceſſere euocare ē arceſſere uero aliquē accu-
ſare ſignificat: & ab arceo naſcitur. Et. n. aliū accuſare a maleficiis arcere ē. Sūt ꝗdā uerba ꝗ
cū cæterā declinationē hēant plenā tꝑe ꝑfecto deficiūt & ſūt feræ hæc uero meto furio. hoꝝ
uerboꝝ nō facile repīmus tꝑis ꝑfectū: & tn̄ ꝙ ē uerro ī paſſiua delinatiōe uerſus hēt: ut apđ
Sene. ī dialogo deſuperſtitōe: uerſa tēpla: et Plau. uerſa ſparſa. Sūt ꝗdā uerba ꝗ primā amit
tūt perſonā ueluti ouas ouat. raro reperimꝰ ouo dictū. Itē furis furit. raro furio īuenitur: fa-
ris fatur raro for iuēitur. Veꝝ in cōpoſitōe ut apud Caiū reperimꝰ effor dictū roras rorat ui
xoro daris datur raro dor reperimꝰ. Itē īqs īqt dicimꝰ huiꝰ uerbi decliatio ꝗuis ſit tota plēa
pria perſona lōge diſſimilis ē cæteris uerbis: nec cōgruēs priæ perſonæ ē cū īnꝗ īnꝗs īqt ꝗr-
ti ordis uerbū. Itē forē fores foret ꝓ eo qđ ē eēm eēs eēt dūtaxāt dicimꝰ cætera declinatione
deficit: ꝗri āt ſolet utꝝ ſit poſitio huiꝰ uerbi ſū: & hæc duo in īfinita hēat eē & fuiſſe: an ter-
tiū ēt aſſumat fore ꝙ uerbū ē apud antiquos ꝗ dicebāt fuo fuas fuat: un̄ Terē. ait fors fuat.
& Vir. tros rutuluſue fuat: īfinitiuū eiꝰ fore. Sūt ꝗdā uerba ꝗ neꝗquā ex deriuata hēnt ꝓ-
terita utimur tn̄ ꝓxis uelut ferio: ꝑfcō ferii nō dicimꝰ. ſed ꝑcuſſi. Item ſiſto ſteti uel ſtatui:
quoniā duplici ſēſu fūgitur. Itē furis furit: furii furiiſti nēo dicit. ſed īſaniſti. tollo ſubſtulli:
quāquā nōnulli ex hoc tēptauerūt ꝑfectū facere tuli ꝗle ē ex eo ꝙ ē fero tuli quoniā ſubſtuli
ab eo uř ꝓficiſci ꝙ apud ueteres rep̄itur ſubſtollo. Itē affero attuli: quoniā & fero tuli dici-
mus. quāquā: & id ꝑfectū ꝙ ē attuli ex alio uerbo ꝓficiſci reperimꝰ apud ueteres ex eo ꝙ ē
attollo. ut Neuiꝰ in tabellaria. dotē ad nos nullā attollat. Plau. cōpoſitū efficit in rudēte ullas
abſtolas: ut ſit inſtās abſtolo. Sūt itē alia. r. lr̄a termīata; ꝗ tꝑs nō hēnt; quoniā ſua perfcā

nõ hẽnt: uſurpãt tamẽ eiuſdẽ ſignificatiõis uerboꝝ ꝑfecta: uelut ueſcor paſtus ſũ facit: ex
eo tñ uenit qđ eſt paſcor: ueſcitus ſũ nemo dicit. Itẽ arguor cõuictus ſũ facit: ex eo qđ cõ-
uicor. Hẽt aũt etiã apud antiquos argutꝰſum: angor anxiꝰ ſũ: anxiꝰ aũt nomẽ eſt ꝙ ſigni.
ſollicitus: reminiſcor recordatꝰſum: medicor medicatꝰſum: opior optus ſũ. Sunt talia q̃ cũ
ſolitã hẽant cæterã declinationẽ: nichilominꝰ ꝑticipiis deficiũt: q̃le ẽ timeo: ex hoc uix fu-
turũ ꝑticipiũ declinat̃. Timiturꝰ. n. nõ facile repimus dictũ. Itẽ ſio futuꝝ ꝑticipiũ nõ hẽt.
Futurus. n. ex eo ꝙ ẽ ſum deriuat̃. Raro ẽt inſtãs reperimꝰ ut fies dicamꝰ & fiẽtes. Itẽ tollo
tolliturꝰ nemo facile dixerit eruditoꝝ. Itẽ ſoleo ſoliturꝰ nemo dixit uix ẽt iſtãs aſſolẽs aſſolẽ-
tes. Hactenꝰ de his q̃ ꝑticipiis deficiũt. & iã ipſa uerboꝝ cõiugatio pria ſit an tertia. Itẽ ſecũ
da ſit an tertia nouitas a uetuſtate diſentit. Nã lauo lauas nos dicimꝰ: illi lauo lauis: ut Plau.
in pſeudulo. tabellas eas lachrimis lauis. & Vir. Luminis effoſi fluidũ lauit ĩde cruore. Sed
q̃dã per. i. lauit ꝓ hũectat & coinq̃nat ĩtelligi uolũt: ſed fruſtra: id. n. ſigni. ꝙ lauas. Solẽt in
uerbis ẽt pitiores errare: ĩcerti utꝝ cũ. r. . an ſine debeãt ꝓferri: q̃rito Li. Varro & feneſtella
q̃ritaui ẽ ãt q̃ritare q̃rites ciere aſſẽtio Vir. aſſẽſcere oẽs Ci. ad frẽm inq̃t: aſſẽſcio lẽtulo ſed
& aſſẽſior. Salu. ait ĩ catilina. Aliꝯ alii uarie aſſẽtiebat̃. lachrymo lachrymaui: nec q̃ſq̃ eẽ la
chrymor credat: q̃uis. Oui. dixerit lachrymatas corticie mitras: mũero mũeor: ſed Hora.
muneret̃ te priape affecto ſed uarro affectatꝰ eſt regnũ bello: ſed Vir. bellant̃ amazões ar-
mis: Sed ne ꝓſerendo ſinguloꝝ exẽpla longũ faciã ſatis ſtudioſe dixi qđ quomodo dici de-
beat: & ubi poſſit inueniri cõtrariũ. Sunt præterea uerba quædã quoꝝ poſitionẽ diuerſã
q̃ uulgo ẽ apud ueteres repimus: Cui. n. dibiũ cadit q̃n abnuo abnuis dicamꝰ: ueꝝ apud ue
teres abnueo dictũ notauimꝰ. ut ennius octauo ãnaliũ. Certare abnueo: metuo legionibus
labẽ. Idẽ in thelamone: ex eo futuꝝ abnueãt: Itẽ attingo attingis oĩ eruditorũ cõſenſu dici-
mus. Verũ repimus apud nõnullos auctores (q̃bus eloq̃ẽtiæ & elegãriæ tributa ẽ opinio)
ſine. n. lr̃a dictũ quaſi attigo attigis: ut Pacuuiꝰ in medio & cuſtodite hũc uos: ne q̃s eũ attu
lat: neue attigat. Itẽ Plau. in muſtelaria pluraliter abſedite telis ne attigat. Itẽ horat̃ qđ uul-
go dicimus ueteres nõnulli horitor. Itẽ in. x. horitor indupator quaſi ſpecie iteratiuã. Plau
do freq̃ẽs ẽ apđ ueteres plodo ea cõſuetudĩe q̃ au. ſyllaba cũ. o. cõmertiũ hẽt ut cũ dicimꝰ
clauſtra & cloſtra cauda & coda: & ſimilia. Pario cũ ex hoc dicamꝰ infinitũ parere apud
ueteres parire dictũ repimus apud enniũ Oua parire ſolet genꝰ penis cõdecoratũ. Itẽ ridẽt
ꝓculdubio cũcti dictitãt: apud ueteres ridũt repimus dictũ. Brutꝰ de paciẽtia irridũt horũ
lachrymas. Itẽ qđ nos ſuſpicat̃ ueteres hoſpicat̃ dixerũt. Claudiꝰ octauo hiſtoriaꝝ hoſpi-
catur ait. Itẽ qđ uulgo dicimus obſopio dicimꝰ. ueteres obſopo dixerũt Cæciliꝰ muliercu-
lã ego illã huic deſpõdebo ex nato ſaltẽ obſopã. Oleo oles apud ueteres uolũt: Plau. in cor-
nicula olũt ædes arabicas ꝑinde q̃li olo. olis: ſit dicendũ: Itẽ noſco noſcis & huic uerbo paſ-
ſiuo ueteres. g. litterã p̃ponebãt gnoſcit ait Cæciliꝰ quoniã & p̃poſitiõe addita agnoſco & co
gnoſco dicimꝰ. Itẽ eodẽ mõ nõnulli gnoſit noui & gnoui ueteres formabãt. Grũnit porcꝰ
dicimꝰ: ueteres grũdire dicebãt ut ſit iſtãs grũdio. Ceci. cruẽto ita ore grũdibat miſer. clau-
di. ãnaliũ. xv. Gudibat grauit pecꝰ ſuillũ: hic quoq; grũdiles lares dictos accepimꝰ quos
Rom. cõſtituiſſe dr̃ in honore ſcrofæ q̃. xxx. pe̲pat porcos. hoc ita eẽ hoc mõ affirmat Caſ-
ſius in ſecũda hiſtoria. Paſtoꝝ uulgus ſine cõtentione cõſentiẽdo præfecerat æq̃liter ĩperio
Remũ & Romulũ ita ut de regno pares inter ſe eſſent: Mõſtrũ fit: ſus parit porcos. xxx. cui
rei fecerũnt laribus grundiles. Itẽ uulgo dicimus amplector: ueteres mutauerũt amplecto
crebro dictitãtes: ut Li. i odyſſea utrũ gẽua ãplectẽs dixit & alibi ãplexẽs pro amplexans.
ẽ enim eius quod ẽ amplecto amplexor amplexeris iteratiuum. ex hoc ergo amplexens nõ
amplexans fit participium. Hactenus de his quæ memoria ſuppeditare potuit nunc
referemus de corruptis Analogia apud nos eſt proportio omiſſis græcorum amba-
gibus ſimplici modo tã in uerbis q̃ in nominibus obſeruata. In uerbis. ea uidentur uerba

analogiæ reſpõdere quæ poſitionē primā habēt ut in actiua declinatione in.o. efferātur: in
paſſiua.r. addita quæ in exemplis cõiugationū quidā cõpetēter demõſtrauimus. Si qua
ſunt uerba quæ ab iſtis diſcrepāt corrupta dicimus quoniā dū proprio more declinant̃ cæ
terorū corrūpunt analogiā. Neq̃.n.ē qui quaſi accuſo & moueo ita ſum ordini aptare poſ
ſit. Neq̃ uolo quidē ipſum corruptū eſt ideoq̃ ſecernunt̃ & priuatim declinant̃. Sunt aūt
admodū pauca. Sū & quæ ex eo cõpoſita ſunt adſum: deſum abſum: poſſū: præſum. inſū
& ſimilia. Itē uolo & ex eo cõpoſita ſunt nolo. malo & ſimilia. Itē fero & quæ ex eo com
poſita ſunt defero: infero: aufero & ſimilia. Itē edo & ea quæ ex eo cõpoſita ſunt comedo:
ambedo: & ſimilia. Itē odi: noui memini: hæc ſunt quaſi corrupta uerba: q̃ ſingula operæ p̄
cium eſſe opinor percẽſere: ſum uerbū in primis corruptū eſt: nõ tamē ꝓpter cæteroꝝ de
clinationē: ſed ipſa poſitione. quoniā nullū in toto ſermone tale eſt: niſi q̃ ex eo cõpoſita ſūt
Id uerbū & ꝑfectū eius ſolet adiūgi participio paſſiuo: & finitiuū perfectū ſignificat: quaſi
amatus ſum: amatus fui & ſimilia. Id uerbū deficit participio inſtātis tp̄is: ex hoc uerbo
cõpoſitū & ꝓſum. ſed adiecit.d.litterā: quaſi ꝓſum ꝓdes ꝓdeſt: cætera ſimiliter declinātur
Ideo aūt nec id tēpus participiū admittit inſtātis tp̄is. Itē poſſum qđ ex eo cõpoſitū eſt.t.lit
terā admittit quaſi poſſum potes põt. Cætera ſimiliter declinant̃: niſi q̄ futuꝝ infinitiuū aut
participiū admittit cū principiū eius habeat: ex eo.n. qđ eſt ſū futuꝝ facit ex eo qđ eſt ꝓſū
ꝓ futurus: nihil tale admittit hoc præſens tēpus ens participiū. Potēs appellatio nõ partici
piū. Eſt.n.qđ græci dicūt λυνατοσ. Cæteraq̃ ex eo qđ eſt ſum compoſita ſimiliter dclinā
tur. Poſſum tamen nonnulli ueteres & paſſiua declinatione figurarunt poteſtor & poſſun
tor & quitur & quitꝰſum apud nõnullos ueteres repimus qđ eſt triſinonimū: & hāc adno
tāt nõnulli ueteꝝ drīam ut actiua declinatiōe ad pſonā ferat̃ quaſi poſſum ego potes tu põt
ille facere: ut q̄ſi tā perſona facilis q̄ eſt ut fieri poſſit ſubtilis annotatio: ſed paꝝ uſitata. Sed
quoniā eſſe dictū retulimꝰ apud ſit dictū affirmabimꝰ. Actiuus: qtus poſuit: ꝓ quiui: hoc
mõ. Nā neq̃ precio: neq̃ amicitia: neq̃ ui ipelli neq̃ prece qtus ſū. Idē alibi eodē mõ unde
oīa ꝓdiſci ac pcipi queunt̃: Cæcilius: Præterea ſi nõ ſarcire qtur. Itē poteſtur apud Enniū re
perimꝰ. Nec rethrai poteſtur iperiis Scaurꝰ de uita ſua tertio: Poterat̃ ēt ſicut poſſit̃ dicti
tat: Ex eodē etiā potis: ſic dicebāt. Itē potis eſt ꝓ põt. ut apud Enniū: Qui potis igētes cās
euoluere belli: & Virgilius: At nõ Euādrū potis eſt uis ulla tenere: nec nõ pote ꝓ potes cre
bro dicere repimus: ꝓximo ut exēplo utar Perſius ait q pote uis dicā nugaris: cuiꝰ futurum
potero & potuero: ſed potero magis potuero ſubiūctiuū q̄ſi nõ potuero. eſt & uolo corru
ptū poſitionē quidē hēt talē uelut cætera q̃ analogiæ parēt: quoniā in.o.terminat̃: ſed in cæ
teris cõfundit declinationē. nullo.n.exēplo analogiæ declinat̃. Volo uis uult: id uerbū defi
cit futuro īfinitiuo & ꝑticipio futuro qđ ſemp ex īfinitiuo futuro deriuat̃. ex hoc uerbo cõ
poſita ſūt malo nolo. Sūt q̃ gemināt.l.lram & enūtiāt mallo nollo: ſed quoniā pricipale eo
rū unū hēt.l. uolo & ī pria cõpoſitiōe decidit ſyllaba ſequēs nõ imutat̃ q̄ſi malo nolo: Cæ
tera ſimilit̃ declinatiōe pricipali declināt̃: Apud ueteres repimꝰ id qđ nõ uultis noltis: ut eſt
apud Luciliū: uultis empta ē: noltis nõ ēpta ē. ex hoc uulgo faciūt iperatiuū noli: Meliꝰ ē di
cere nolis nolit qđ ex pricipali eius uelis uelit dicimꝰ Horatiꝰ: Mõ uelis: qa tua uirtꝰ expu
gnabilis ē. fero corruptū. & id uerbū poſitionē qdē hēt cõpetētē analogiæ quoniā in.o.ef
fert̃: ſed corruptū ē: quoniā nullo mõ cõiugationū declinatur. fero fers fert. & ē paſſiuū fe
ror ferris. & compoſita ſimilit̃ per oīa dclinātur defero: cõfero ſed paſſiua declinatio nõ icõ
petēter analogiæ declinatur. edo corruptū ē: quoniā edo es ē declinatur ut eſt apud Virgil.
eſt molis flama medullas. Huius īfinitiuū inſtās & ꝑfectū ſimiliter dclinātur q̄ſi eē: & com
poſita ſimiliter comedo: ābedo. In paſſiuo aūt declinatur edor ederis eſtur: ꝑticipiū eſus. itē
ambedor comedor q̃ declinatio nõ minꝰ & ipſa ſecūdū analogiā declinatur de cuiꝰ ꝑfecto
ambigitur apud ueteres comeſus. an comeſtus & comeſturꝰ. Sed Didimus ait đ Saluſtio:

comeſtã patrimonia. Valgius aũt comeſa patina. Similiter & Varro. & ita melius adeſa &
ambeſa. Vir. Ambeſas malis abſumere mẽſas.   Odi ẽ ẽt corruptũ. Accipit̃.n. ꝓiſtãti &
pfecto. Nõnulli diſtinguẽdi tpis grã pfecto declinãt.   Exoſus & poſus: ſimiliter & pluſqᷓ
perfectũ ſimiliter.n.ex eodẽ hoꝝ tẽpoꝝ eſt declinatio. Impatiuũ nõ hẽt quaſi futuri: nec fu
turũ infinitiuũ nec participiũ. Idẽ uerbũ in ſignificatiõe paſſiua aliter formari non põt niſi
dicas odio ſum illi: & declinat̃. Simile ẽ huic memini & huic uerbo putãt inſtãs & pfectũ
eſſe memor ſum: Id uerbũ idẽ infinitiuũ inſtans & pfectũ quaſi meminiſſe. Futuꝝ infinitũ
nõnulli declinãt quaſi memorẽ futuꝝ: alii tentãt ex ſupiori uerbo declinari quaſi futuꝝ poſ
ſum ſic certe nec memini pticipia admittit inſtãtis: Eſt tertiũ his ſimile: ut quidã putant
nec uero defuerũt q hoc uerbũ præſentis tpis eẽ dicerẽt noui: nouiſti: nouit. & id ſimile eſt
inſtãti & perfecto: ut memini. Nõnulli & in hoc faciũt diſcrimen: ut ſit pfectũ notũ habui:
nec refert ſi hæc diuerſa poſitiõe diuerſum declinatiõis modũ tẽpore admittũt pfecto. Sũt
eni corrupta impatiuũ quaſi futuꝝ nõ habet. Infinitiuũ inſtãs a pfecto nonnulli ita diſtin-
guũt ut ſit noſcere inſtãtis nouiſſe perfecti. Alii ſimiliter declinãt utrũqꝫ tẽpus noſſe ut me-
miniſſe. Apud ueteres pluralis huius uerbi inſtãs colligit̃ pro eo qđ eſt nouimus dicunt.

Ita Ennius in luſtris nos qeſcere æquũ eſt nouimus ambo. Vlyxẽ. Apđ ueteres alio mõ
ex hoc uerbo formatã declinationẽ reperimus: quaſi noſco ut ſit inſtãs: qbus ãnuere libuit
cũ exẽplo cognoſcerẽ quale eſt apud Virgiliũ. Noſco crines incanaqꝫ mẽta: ex quo fit com
poſitũ cognoſco cognoui agnoſco agnoui: ex quo nõnulli ueteꝝ declinauerũt agnotum &
agnotuꝝ: ut Brutus ĩ epiſtolis itẽ agnoturũ dixerunt. Hactenus de corruptis quoꝝ declina
tiones in ſupbiorib⁹ habem⁹. Qualitatis ſermonis certiſſimas qbus tẽpora copulata ſermo
ne cõnectũtur ita accepim⁹ finitiuã optatiuã ſubiũctiuã: qs notas tibi certe ſcio id æqꝫ ſcies
qcquid ſignificẽt ſimul qđ ñ alienũ ſit & quod ſcribere tibi parauim⁹.   Tpa quoqꝫ oia pri
cipalia & quæ ex his deriuant̃ ita eſſe inſtãs qđ & præſens: præteritũ impfectũ: perfectum
pluſquãperfectũ & futurum: de qbus diſſere nõ longe alienum præſenti tuo deſiderio eſt:
qbus tẽporibus ut breuiter dicã uniuerſa nobis adminiſtrãtur genera. Omnino igit̃ iſta tẽ
pora quoniã modo finitiua: nõnunqᷓ optatiua: ſæpenumero ſubiunctiua ſunt ſic nobis ſub-
iungũtur. Sermo dum finitiuus eſt abſolute efferimus: & dum optatiu⁹: aut dum repleat̃
ſenſus neceſſario ſubiũgim⁹: unde ſubiunctiua quoqꝫ appellata ẽ uerbi qualitas. Iungunt̃
igit̃ inter ſe tẽpora hoc mõ.   Iungit̃ inſtãs finitiui mõi inſtãti finitiuo: ut Cicero: De te ãt
Catilina cũ quieſcũt: pbãt: cũ patiunt̃: decernũt: cum tacẽt: clamãt. Itẽ. Terẽtius cũ Placo
aduerſor ſedulo & deterreo tamẽ uix humanæ patit̃. Iungit̃ idẽ inſtãs ſubiunctiuo inſtãti:
ueluti dico ut audias: aro ut ſemines: ſcribo ut legas.   Te. Ducas uolo hodie uxorẽ. Item ĩ
peratiuo mõ ueluti id qđ res ẽ dico. tu cõiicito cætera. Ego ſcribo tu lege: ego lego tu audi.
Itẽ infinitiuo inſtãti ueluti meditor eſſe affabilis & bene ꝓcedit.   Itẽ credo ita uideri tibi. &
credo iudices morari. uolo uidere. uolo diſcere. Infinitiuo futuro ueluti puto ita euẽturum:
& nempe opinor dicturũ patrem.   Infinitiuo item præterito ueluti eueniſſe ex ſententia
lætor. Et uideor mihi ieciſſe fundamenta defenſionis meæ.   Iungitur finitiui modi tem-
pus imperfectũ modi ſubiunctiui tẽpori imperfecto: ut mirabar hoc ſi ſic abiret: & heri le-
nitas uerebar quorſum euaderet: & hic ſolebamus fere plerunqꝫ eam operiri dũ inde iret do
mum.   Iungitur perfectũ tempus modi finitiui inſtanti imperatiuo ueluti ita ut dixi face
Soſtrata: & face ut iuſſi deducantur iſti. Itẽ perfecto finitiuo ueluti: Venit & ad ripas ubi lu
dere ſæpe ſolebat.   Itẽ impfecto ſubiũctiuo uelut: dũ hic ueniret locum relinquere uoluit.
Item futuro ſubiunctiuo ueluti dixi feceris iuſſu: ſed tamen obedieris.   Item inſtãti infini-
to ueluti facere conſtituit: quærere conſueuit.   Item præterito infinitiuo ueluti: dixi ego in
ſenatu pendente optimatum cõtuliſſe.   Item futuro iſinitiuo ueluti: Nam cõſtitui cũ quo-
dam hoſpite eſſe illũ cõuenturam & me tũ uxorem crediſti.ſ. ducturum.   Iũgitur pluſqᷓ

perfectum tempus finitiui modi inſtanti finitiuo ueluti dixerat ille: et iam per mœnia clarior ignis auditur. Item inſtans finitiuũ futuro finitiuo: ut apud Virgiliũ. Quãq̃ animus meminiſſe horret luctuq; refugit Incipiã. Itẽ inſtãti ſubiũctiuo ueluti. Dico quãuis ĩtellexeris. Reperimꝰ apud ueteres inſtãs finitiuoꝝ iũgi etiã ĩperfecto ſubiũctiuoꝝ: qđ raro fit cuius exempli prodendi gratia uel ſola tuliana ſufficit auctoritas ait roſciana ſic. Cum nulla præſcriptionis mentio fieret: cũ etiã omnes qui ante meruerãt redirẽt etiã eẽ defũctos periculis arbitrarentur nomen refertur in tabulis Sexti Roſcii. Iũgitur ĩperfectũ finitiuorũ imperfecto ſubiũctiuorũ ueluti dicebas quãtũ intelligeres. Idẽ tempus iũgitur & pluſquã perfecto ſubiũctiuorũ ueluti dixi quãuis ĩtelligeres: dixerã: quãuis ĩtellexiſſes. Itẽ futurum finitiuorum iũgitur præſenti ſubiunctiuorũ & præterito perfecto & futuro: & optatiuorũ futuro. Ita dicam ſi ĩtelligas. Nonnũquã iũgitur perfectum finitiuorum futuro optatiuorũ ueluti: dixi ut facias. Cæterũ & imperfecto ſubiũctiuorum iũgi diximus: ſed hanc affert differentiam ut interſit utrũ dixi ut faceres an dixi ut facias enũciemus. Quoniam in ſuperiori dixi ut faceres tempus quo ut facias dixi præteriiſſe ſignificat: in eo uero quod eſt dixi ut facias dixi tempus præteritũ. Futuro ſuſpendit cũ adhuc quoniam fieri poſſet quod iuſſi incertum ſit fiat nec ne. Item ſubiũctiua uiciſſim ĩter ſe iungũtur hoc pacto. Imperfectũ ĩperfecto ut dicerẽ ſi ſcirẽ: pluſquãꝑfectũ pluſquãꝑfecto ut dixiſſẽ ſi ſciuiſſẽ. Itẽ ĩpfectũ pluſquãpfecto ſic dicerẽ ſi ſciſſẽ: & uerſa uice pluſquãpfectũ ĩpfecto: ſic ſcripſiſſẽ tibi ſi ſcirẽ. Et priore qdẽ ſermone ſcriberẽ tibi ſi ſciſſem ſignificat fuiſſe ſe ſcripturꝝ uel ſemel ſi ſæpius cognouiſſet: ſequẽti ſcripſiſſem tibi ſi ſcirẽ ſignificat ſcripturũ ſe fuiſſe ſi uel ſemel ſciret: ſi qd difficultatis in ſe haberet uidebitur res: ſi nõ mihi ĩputabis: poterit tamen hoc qualiſcũq; eſt p̃ſentia cõmuni corrigi. Sermo latinus duobus modis intelligitur: aut per ĩperfectũ: aut p futurum optatiuorum. Sic per futurũ quotiẽs aut inſtans: aut futurũ finiuorũ præponitur uelut dicam ut facias: quotiẽs ãt pfectũ aut impfectũ: aut pluſquãpfectũ: per ĩperfectũ uelut dicebã ut faceres: dixi ut faceres: dixerã ut faceres: dicã ut facias. Sin autẽ lõgus ſermo effertur adiuuatiõis cã recipitᷣ futurũ ſubiũctiuoꝝ: & pluſquãpfectũ optatiuoꝝ: ueluti dico ut facias: & cũ feceris mittas: ſi dicerẽ faceres: ſi dixiſſem feciſſes: ſi dicerẽ faceres: dixerã ut faceres: & cũ feciſſes mitteres. Supeſt ut de cõiugatiõibꝰ dicamꝰ q̃ cuiq; q̃litati iungatᷣ.

Cũ iũgitᷣ mõ finitiuis: mõ ſubiũctiuis: ueluti cũ dico: cũ dicebã. Itẽ cæteris finitiuis tẽporibus. Subiũctiuis quoq; ſic cũ dicã: cũ dicerẽ. Itẽ cæteris ſubiũctiuis tẽporibꝰ. Sed ĩtereſt utrum finitiuis an ſubiunctiuis iungatᷣ. Finitiuis.n. iungetᷣ quotiẽs ad tp̃s quo agebã refertᷣ ueluti cum dicã ueni. i. ipo tpe quo declamabo cum declamabã ueniſſet. i. ex tpe quo declamabã ueniſſet: & apđ Virg. Cum uenit aulæis iã ſe regia Supbis cõpoſuit. i. tpe ipo quo uenit. Et apđ Ciceronẽ. Tãtum ꝑfectum cum a te cõſulatum repuli. i. ipo tpe quo repuli ꝑfeci. Sic quoq; mõ finitiuo tẽpore futuro coniungitᷣ: ut apud Virgilium. Cum dabit amplexus atq; oſcula dulcia figet. i. eo tẽpore quo dabit amplexus & figet oſcula. Sic & Cicero. At cum bello uaſtabitᷣ Italia uexabuntur urbes tecta ardebunt: cum te nõ exiſtimas. Significat eni ipſo tẽpore inuidia ſe conflagraturꝝ: quo uaſtabitᷣ Italia: & tecta ardebunt. hoc pacto iungitur finitiuis. Subiunctiuis uero cum poſt factum aliquid perſectum ſignificat ueluti cum ueniſſet declamaui. Significat enim prius ueniſſe eum: & ſic cœpiſſe declamare: ut apud Ciceronem. Cum ille homo audaciſſimus conſcientia conuictus primo reticuiſſet. poſtremo patefecit. Item ſi modo finitiuis: modo ſubiunctiuis iungitur. Finitiuis ſic ſi uenio ſi ueniebat. Item & cæteris finitiuis temporibus. Subiunctiuis uero ſic ueniam: ſi uenirem & cæteris: item ſubiunctiuis temporibus. ſed finitiuis iunguntur hoc modo quotiens res facta ſignificatur ueluti apud Ciceronem ſi illuſtrantur ſi erumpunt omnia: nec enim dubitat ne illuſtrentur: ſed quia illuſtrantur ſuadet ut mutet Catilina mentem: & Virgilius: ſi te fata uocant: ſic quoque & perfectum iungitur ut apud Virgilium. Si potuit

manes arceſcere coniugis orpheus.affirmat enim potuiſſe.Itē apud Ciceronē quid ſit hæc
non dico:maiora fuerunt in Clodio q̄ in Milone.Subiunctiuis uero iungitur quotiens con
ditionalis & incertus eſt ſermo:ueluti ſi facias ſi faceres.Qui enim ſic loqtur nō factū inte/
rim declarant:dū iungitur finitiuis ueluti dū uenio:quotiens uero pro eo quod eſt dūmodo
ponetur ſubiūctiua recipit:ut apud Virgiliū dum conderet urbē ideſt dūmodo conderet:
dū etiā ſi alius profertur ſermo declinationis ad illū reformatur ueluti petebas ut dū uenires
facerē:ſic quoq; recipit ſubiunctiua:donec iungit' ſubiunctiuis:ut donec ueniā. Item num
ſi præpoſitum fuerit illa aliud uerbū finitiuū recipit ſubiunctiua ueluti Cicero:Interrogaui
num dubitaret eo proficiſci ut ſit ſpecies relatiua.fere enim p̄poſito finitiuo uerbo parti ora/
tionis ſubiūctiuæ ſubiūgitur ſpecies ſubiunctiua ueluti neſcio quid dixerit:quare uenerit ne
ſcio cur dixerit & cætera ſimiliter.Aliter uero ſubiunctiuis:ut apd̄ Ciceronē:Credo ego uos
iudices mirari quid ſit quod ego potiſſimū ſurrexerim:q̄q̄ idem Cicero in eodem aliter enun
ciauit.Non eſt quod metuas Glauca.non te ſcrutor ſi quid forte ferri habuiſti:alter uero fi/
nitiua ut apud Terentium.Nūquid me tibi opus eſt.Itē quare ueniſti cur dixiſti:cur id feci
ſti:& ſimilia quia nō præponit uerbum.Item q̄uis & licet recipit ſubiūctiua:ut quāuis ueni
res:ut apud Virgilium:Quāuis elyſio miretur græcia cāpos.Item licet uenias.Item quāq̄
finita recipit ſicut apud Virgiliū.quāquā animus meminiſſe horret. Item dūmodo ſub/
iunctiua recipit ueluti dūmō uenias.Itē ut recipit finitiua acuto accentu elata. Effertur autē
quotiens pro eo accipit' quod eſt quomodo:ut apud Ciceronem ut ſuſtinuit:mimo uero ut
cōtempſit.i.qūo quotiens uero pro eo quod eſt apud græcos ἵνα accipit' optatiuis iūgitur
ueluti ut faciam. Nōnūquā tamen accētu acuto latū recipit ſubiūctiuū p̄poſito ſane fini
tiuo more quo ſupra relatā formā diximus:ut apud Virgiliū.Infādū regina iubes renoua/
re dolorē:Troianas ut opes:& lamētabile regnū.Eruerint danai:ideſt quō eruerit. Item
utinā recipit optatiua ueluti utinā ueniā.Itē ne acuto accētu elatū recipit impatiua ueluti ne
fac.Quotiēs uero graui accētu p̄ eo qd' eſt apud græcos μὴ accipitur optatiua recipit: ut
apud Horatium ne facias qd' iuidus dixi mihi placet.Nōnūquā etiā & ſi acuto accētu effe
retur optatiua recipit:ueluti ne uenias:ne ſcribas.Sed intereſt inter hoc & illud qd' dixim9
ne fac quo hic ipam9 ſupi9 ſuadem9.Recipit quoq; idē ipſū acuto accētu elatū finitiua quo
tiēs Ironice accipim9 p̄ eo qd' ē apud græcos καὶ facta affirmatōe qd' ē apud Ciceronē. Ne
illi uehemēter errāt.Affirmat eni illos uehemēter errare. Quotiēs uero rei dubiæ & qua
ſi cōditionali aptatur recipit & ſubiūctiua eodē accētu elatū:ut apud Ciceronē.Ne tu erici
accuſator eſſes ridiculus.Itē poſtquā mō finitiua mō ſubiūctiua recipit.Finitiua ſic quoti/
ens iunctū accipit':ut eſt apud Virgiliū:Poſtquā res Aſiæ Priamiq; euertere gentē imeritā
uiſū ſupis.i.poſtquā uiſū ſupis. Subiūctiua uero quotiēs ſecernitur:ut poſtquā uiſū fuiſ
ſet factū ē & ſimilia.Itē antequā mō finitiuis mō ſubiūctiuis iūgit' cōtra ac ſupi9 iūctū ſub
iunctiuis ſic ueluti antequā ueniſſes diiunctum finitiuis:ut apud Virgilium.Ante pudor q̄
te uiolē.Itē niſi & ni.ſubiunctiua recipit ueluti ni feciſſes:& ni feciſti:quāquā apud Cicero
nē nōnūquā finitiuo iungit':tunc maxīe cum paꝝ debuiſſet ſenſus ut apud eundē niſi forte
malis patefacere nobis p̄uincias quo exire poſſum9 quā curare ut ēt illi q abſint hēant quo
uictores reuertātur. Relatiua ſpecies uerbi dicta uidetur cum ad eum ſermonem ſequē
tia referuntur quo dependet ſequens.hanc ſpeciem conſuetudine parum obſeruant multi
imperitia lapſi cum dicunt neſcio quid facis:neſcio quid feceris:quo more Cicero loquitur
pro ſexto Roſcio.Credo ego uos iudices mirari quid ſit quod cum tot ſummi oratores ho/
mineſque nobiliſſimi ſedeant ego potiſſimum ſurrexerim.non dixit credo uos mirari quid
ſit quod ſurrexi quod eſt idiotiſmos. Figuratur autē huiuſmodi ſermo hoc pacto. Re
fert enim non modo agnoſcere qualis ſit ſpecies:ſed annotare quomodo ſeruatur præpoſi/
to ſermone interiecto pariter orationi quare:quidem cur:& ſimilib9:ſubiunctiua ſequitur

ſpecies:ut apud Virgiliū. Infandū regina iubes renouare dolorē.referť eruerint qđ ē iubes
renouare:eodē pacto & ſimilia.   Species uerbo℞ ſunt hæ relatiua:uſurpatiua : affirmati/
ua:cōceſſiua.de relatiua diximus.   Vſurpatiua ſpecies eſt huiuſmodi cū dicimus legēdo
proficit.ideſt dū legit:legēdi cā uenit.ideſt ut legat:legēdū tibi eſt.ideſt neceſſe eſt ut legas.
His.n.fere caſib9 uſurpanť dicta:qđ uſu exerceri:qđ hoc pacto eloq demonſtrat.Deriua/
tūr aūt quaſi ex participio futuro paſſiuo ut licet uerbū nō admittat paſſiuā declinationem:
nihilominus fere ex oī uerbo talis haberi dictio poteſt:uelut natādo exercetur.ideſt dum na
tat:& natandi cauſa uenit.ideſt ut natet:& natandū tibi ē.ideſt oportet nates.   Itē cum dici
mus uapulando corrigiť:& uapulandi cauſa:& uapulādū eſt tibi:nec tamē ē nator aut ua/
pulor.adeo non ē paticipalis iſte ſermo ſed proprie ſermonis ſpecies.   Participia enim cū
ſint talia recipiūt pſonā & numer℞ in his legēdis ut ſpecies uſurpatiua infinitiua eſt.Nihil.n.
hoc recipit cū dicimus legēdo ego proficio in omni genere.   Itē numero legendo profici/
mus & ſimilia.   Affirmatiua autē ſpecies eſt huiuſmodi cū re dubia in qua par℞ altercanti
bus aſſentimur ſpecie ſubiunctiua quaſi ſit factū affirmamus cū dicimus fecerit:dixerit:id/
eſt crede eum dixiſſe:aut feciſſe quod neq; dixerit neq; fecerit.Nā ſi factū eſſe re uera aium
inducimus finitiuo utimur ſermone:ideſt fecit:dixit.hic ſermo confitentis eſt.ſuperior cū
dicimus fecerit:dixerit:legerit non confitentis legiſſe uel feciſſe ſed affirmantis:ꝙ etiam ſi
fecerit:uel dixerit:uel legerit:quod nequaquā factū eſſe conſtet nihilominus nihil eſſe com
miſſum quale eſt apud Ciceronē pro Milone:ſeruū etiā ut corruperit Accius meus amicus
ait non dixit ſeruū corrupit neq; enim cōfiteť corrupiſſe:ſed affirmat ēt ſi corrupit nihil cri/
minoſæ admiſiſſe Milonē.Et alibi idē i eodē ſit ita factū:credite ita factū eſſe qđ non ſit talis
eſt affirmatiua ꝗ altercationis tollendæ gratia ſub ſimulatione confeſſionis inducitur.Con/
ceſſiua præterea ſpecies eſt quātū demum utitur ſubiunctiuā inſerentes qualitatem cū ſua/
dendo cuipiā ꝙ expediat non perſuademus & deſiſtentes dum nos uolumus crimine abſol
uere cōtendimus arbitrio eius remittentes ꝙ pertendat facere:ut cum loquimur ne faciat:ſa
ne ſuadentes illo pertendente ut magis faciat:addimus uideris feceris.i.licet tu uideas:tu ꝑ/
ſpicias qd facias:hoc dicimus ſub ſpecie contendendi potius cunctantes.   Nam cum face
re ex animo ſuademus nō ita loquimur feceris uideris:ſed facias:uideas exhortatiuo uten/
tes ſermone.Enunciatione igitur eadem affirmatiua & cōceſſiua eſt ſpecies:ſenſu uero dif/
fert:quoniam quæ liqueant nobis nō eē affirmātes quaſi ſint facta defendimus.Itē quæ ne/
quaquā uolumus fieri uerbo uelut fiat concedimus:ut pertinaciam contendendi euitemus.

Imperſonalis uerborum declinatio.

IMperſonalis uerborum declinatio.pſonæ tertiæ formam hēt quam additis
pronominibus & pro prima & ſecunda perſonis uſurpant:quaſi pudet me
te illum:& cum uentum eſt ad numerum pluralem:pronomina duntaxat
numero iunguntur plurali:cū dicimus pudet nos:uos:illos. nonnūquam
& ipſa uerba ipersonalia numero plurali iunguť:quotiēs cū dicimus quæ
uis uirō ſane intēdunť quaſi poſeſſiua ſignificātes ut cū dicim9 decet me pe
nula.Itē decet me penule & ſimilia ꝗ tali ſignificatiōe:& primā admittūt pſonā:cū dicimus
& ego te deceo & tu me deces.quaſi per totā itaq; declinationem impſonalia ſunt:& quæ tri
na forma terminantur & eſt prima quæ in et erit:ſecunda in it tertia in tur.& quæ in et exeūt
duas formas habent.Quædam enim ab indicatiuo ueniunt:ut miſeror miſeret.alia a ſe de
riuantur ut pudet:tedet:decet:libet:licet.Itē ꝗ in it uniformiter terminantur quaſi contin/
git:euenit.Identidem quæ in tur exeunt tam ex omni genere uerborum naſcuntur ꝗ ab indi
catiuo duntaxat figura temporibus declinantur:ut lego legitur:curro curritur:ꝗ a qbuſdā
nominantur genera:ſed inter modos uerborum placuit recti9 ordinare:ſiquidem alia quæ
ex ſe oriuntur:nōnulli inter genera uerbo℞ collocare uoluerunt quo℞ declinatio ſicuti uer/

ba cætera per oẽs modos decurrit. Hac itaq̀ rõne ĩperſonalis modus cæteroꝝ ĩperſonalium genere ſeperatur. Huiuſmodi ꝑterea uerba caſibus accõmodãtur. Hæc enim q̃ in. et. terminant̃ mõ dtõ accuſatiuo caſui ſeruiunt: uelut libet mihi: tibi illi: decet me: te: illũ: quæ in. it. exeũt dtõ caſui copulant̃: ut cõtingit mihi: tibi illi: quæ in. tur. exeunt datiuo & ablatiuo caſui copulant̃: ut dicitur mihi: tibi: illi: ablatiuo: ut gerit̃ a me: a: te: ab illo. Ex his quoq̀ quædã ſunt primi ordinis: ut iuuat me: te: illũ: reſtat mihi: tibi: illi. Item alia ſunt ſecundi ordinis: ut decet me: te: illũ: libet mihi: tibi: illi: oportet: pœnitet: & pudet: & ſimilia. Item tertii ordinis correpti: ut accidit mihi: cõtigit mihi. Itẽ tertii ꝓducti: ut expedit & cõuẽit euenit mihi. Hæc. n. primã & ſecundã perſonã nõ habent. Per tertiã tres perſonæ addito ꝓnomine ſignificat̃. ex his ꝑterea uerbis quædã licẽter ueteres tẽpora figurabãt perfecta ex forma actiuæ declinatiõis moræ paſſiuæ declinatiõis uelut libet mihi libitũ eſt mihi: placet mihi: placitũ eſt mihi: ut apud Vir. ſic diis placitũ. Itẽ pudet puditũ eſt: miſeret miſertũ eſt: ꝓ eo ſane quod eſt libuit: placuit: puduit. Itẽ tedet me: unde Vir. Si nõ perteſum thalami. Sed tantũ hæc qdã perfecta ex forma paſſiuæ declinationis aliter figurãdo declinabãt. ut ẽ pudetur. tedetur: licetur: eoꝝ ꝑteritũ ꝑfectũ puditũ eſt licitũ eſt. Nã puduit & licuit more actiuæ declinationis dicimus: teduit aũt dicere non poſſumus: ſed ne teſum eſt quidam tantũmodo perteſſum compoſita figura dixerunt: ex his quoq̀ non nulla imperſonalia ſub diuerſo ſenſu eadem imperſonalia ſũt & cæteris ſimilia: ut cum dicimus placet mihi: idem uidetur. Item placeo places placet: licet mihi ideſt poteſtatem habeo & liceo lices dicimus cum ad precium referimus: ideſt liceo denariis totidem: cõtingit: tibi quaſi uenit: ſed & cõtingo contingit dicimus. Item iuuat me te illum dicimus: quaſi iocundũ eſt mihi: ſed a iuuo iuuas dicimus. Imperſonaliũ declinatio nõ facile admittit participia: & errant qui dicens pudens participia opinãtur eſſe cũ ſint appellationes. Paſſiua uero imperſonalis declinatio huiuſmodi eſt & figuratur ex uerbis quæ abſolutiua ſunt ideſt neutralia quæ cæteras ꝑſonas non admittũt paſſiue declinationis: quoniã ſũt nentralia: nihilominus tertiam perſonã admittunt paſſiuam & declinãtur paſſiua declinatiõe more imperſonali quaſi pugnatur a me a te ab illo. Item certatur ſimiliter: ut pugnatur cominus armis. & certatur limine in ipſo. Item diſcribitur a nobis: uiuitur hoc pacto. Itur in antiquã ſiluam qua ſpecie non qui facit: ſed quid fiat demonſtratur numerũ pluralẽ ipſa declinatio admittere non poteſt: ut eni decent nos penule ſub actiua ſpẽ imperſonali dicimus eũtur a nobis uiæ dici nõ põt: ſed itur a nobis in uia pugnat̃ a nobis in bello. Huiuſmodi aũt neutralia accomodãtur loco: tempore perſona: ut bene illo loco ſtudetur: bene illa hora ſtudetur. Sũt præterea uerba quæ cum ſint imperſonalia ab actiua declinatione collata in perſonam patientis imperſonali more figurantur: ea ſunt quæ datiuo caſui coherẽt uelut maledico tibi: inuido tibi: cõſulo tibi: obiicio tibi: prouideo tibi: noceo tibi. Hæc omnia in perſona patiẽtis non recte dicimus maledicor a te: ſed maledicitur & inuidetur mihi a te: maledicitur tibi a me: obiicitur mihi: conſulitur mihi: prouiditur mihi: imperatur mihi: nocetur mihi: cõmuniter a te & cætera ſimilia: non enim dicimus noceor noceris: huiuſmodi enim uerba paſſiuam naturam non habent.

Cæterum hoc modo tantũ declinant̃ dum illud tantũ ſciamus etiam infinitis omnibus: eãdem utiq̀ paſſiuã ſignificationẽ: ut apud Ciceronẽ nihil mihi ab iſtis noceri põt. & apud Saluſti. in iugurta cum gallis de ſalute non de golria certari: uerum hæc & ſimilia antiquitatis conſuetudine diuerſa reperiuntur figurata declinatione. Apud quoſdam. n. & per cæteros modos imperſonalium declinatio decurrit: & hac ratione genus potius nondum eſſe dixerunt. Nam cũ ſit indicatiuus curritur hoc eſt omnes currũt facit imperatiuũ currat̃ optatiuũ curreretur: ſubiunctiuũ cũ curratur: infinitiuũ curri: quã declinationẽ qui probauerit ſciet certari & noceri quoq̀ latinũ eſſe Saluſtiũ & Tulliũ imperſonalis mõ infinitiuũ recte poſuiſſe. De his quæ apud ueteres diuerſa inueniuntur enũciata declinatiõe. Nunc de-

mũ opæpciũ ẽ ueterꝫ inuiſere & pcurrere libros quo p facile inoteſcat p oium lraꝝ fere cócurriſſe licentiã: & peride ut per alios mores itidẽ priſcæ: & ante aliũ fuiſſe ſermonẽ annotam9 ut pclaræ dixit Terẽtius nihil dictũ qđ non ſit dictũ prius ſed iniecit: poſtera ætas manũ & ueluti diſciplinã priſtini ſeculi: ita ſermonẽ faſtidire cœpit & noua uelut parturire uerba q̃ inuenũ ritu ipſa mõ florẽt & uigẽt: ut ait Hora. ut ſiluæ foliis primos mutant̃ i anos prima cadũt: ita uerboꝝ uet9 interit ætas. Et iuuenũ ritu florẽt mõ nata uigentq;. Exempli tamen gratia q̃dã cõmemorauim9 q̃ qbuſlibet uti mores uetuſtatis utant̃. Plura. n. uerba q̃ uulgo paſſiuo more declinauim9 apud ueteres diuerſa repiunt̃ denũciata declinatiõe fruſtro qđ uulgo fruſtor eſt. i. decipio. Itẽ patio p patior moro qđ crebro moror dicimus. Itẽ demolio auxilio: pupulo: digno. Hæc & alia apud ueteres reperimus contra morem doctoꝝ poſita. Nũc dicet aliq̃s quos ueteres hoc mõ loquentes fruſto: ut. C. Cæſar apud milites de cõmodis eoꝝ nõ fruſtrabo uos milites. Item patio. Neuius in ꝓtecto: Populus patit̃ inqt tu patias modo. Item. Neuius in eodem. Quid moras: quid imparas. Itẽ Pacuuius in Hermiõe pau cis abſoluit ne moraret diutius. Ennius: An aliquid quod dono illi morares: ſed accipite. De molio Varro in poetico libro. Et tamen non demolio aſtra. Itẽ in epiſtolicarum quæſtionũ demoliuit tectũ. Itẽ Neui9 in corrolaria hæc demolite induit. Itẽ auxilio: ut Graccus aduerſus furiũ qbus ego prius cũ auxiliẽ: populo ait Plau. in fœneratricio quæ ego populabo ꝓpe re. Digno ut Pacu. in Hermõia cũ neq; aſpicere æquales dignarẽt ei9. me dies deficet nume rãtẽ. exẽpla: Sed hactenus hæc q̃ memoria ſuggere potuit. ne imẽſum ſerpat cõmentarius.

PArticipium eſt pars orationis dicta q; duarum parcium quæ ſunt eximiæ in toto ſermone uerbi & nominis uim paticipet. Capit eni a nomine genus & caſum a uerbo autẽ ſignificationem & qualitatẽ & tẽpus ab utroq; numeꝝ & figuram ſignificationes. participioꝝ q̃nq; ſunt queẽadmodũ in uerbo actiua: paſſiua: neutra: deponens: cõis. Actiua eſt ut uocans: docẽs. Paſſiua ut uocatus doctus. Neutra ut nauigans: uolans. Deponens: ut luctãs: ſequẽs Cõis: ut cõſolans: criminans. Qualitas participioꝝ ſimiliter queẽadmodũ in uerbis i quattu or ſpecies diſtributa eſt. Abſoluta: inchoatiua: frequentatiua: meditatiua. Abſoluta eſt ut legẽs: docens. Inchoatiua: ut feruẽſcẽs: luceſcẽs. Frequẽtatiua: ut curſitãs q̃ritãs. Meditatiua ut eſuriens parturiens. Tpa participioꝝ ſunt tria. Præſens ut ſequens. Præteritũ ut ſecutus. futuꝝ ut ſecuturus. Genera & caſus ex noie tracta facile noſcimus: nũero quoq; & figura tã ex uerbo ex noie intelligi põt. Participia trahuntur a uerbo actiuo duo q̃ præſentis temporis & futuri ut docens & docturus. A paſſiuo duo præteriti & futuri ut doctus & docendus. A neutro duo præſentis tpis & futuri currens curſurus. Interdũ tria cum declinatio paſſiua miſcet̃ ut gaudens gauiſus: & gauiſurus. A deponenti tria luctans luctatus & luctaturus. interdũ quattuor ut ſequẽs ſecutus & ſecuturus & ſeq̃ndus. A cõi ſemp q̃ttuor ſecundũ for mã q̃dẽ actiuã præſentis tpis & futuri: ut criminas criminaturus ſecũdũ paſſiuã aũt formã præteriti & futuri ut criminatus & criminand9. Participia i actiuis tpis præteriti nõ ſunt ut græce dicim9 ὀτετυφοσ. Recipiũt̃ aũt i poſitiõe paſſiua ea q̃ nõ hẽnt paſſiuã declinationẽ ſi ut apud ueteres inueniunt̃. Iurat9 nõ eni dicimus iuror. Similiter & praſus: cœnat9: pot9 q̃ participia eſſe aut uerboꝝ ſignificatio: aut figura nõ patit̃. Minime. n. a uerbis deriuantur & hæc duntaxat reperiunt̃ in toto ſermone participia quaſi paſſiua q̃ originẽ nõ habẽt qua le eũ iurati iudices ꝓnũciauerũt. Item apud Ciceronẽ cœnatus ſubitũ cum duobꝫ filiis apđ eũdem. Pro Milone pranſi poti oſcitantes: ſed neq; iuror neq; prandeor neq; cœnor dicitur Apud Turpilium comœdia nobilis. Cuius titulus Demetrius legimus iurata ſum pfecto ſi nitiuo dictu iuuenis eſt q conſulit: meretrix reſpondit nõ ſum iurata p eo ſane qđ ẽ iuraſti non iuraui. Sed hæc in cæteris uerbis & participiis dici nõ poſſũt. Participia in paſſiuis præ ſentis temporis non ſunt. Abutuntur aũt ueteres actiuo pro paſſiuo ueluti genibuſq;: uolu-

tās hærebat deeſt enim ut ſit κῦ λιν Δουϖερος. Itē pcipitās traxi mecū deeſt me ut ſit pci/pitās κατ αρριϖτοενος. Sūt q̄dā participia noibus ſimilia. q̄ quoniā uerbi originē nō habēt propterea nō ſunt participia ſed noia ut tunicatus: galeatus: penulatus: togatus. Quædā p/ticipia & noia cōiter eē poſſunt: ut paſſus uiſus cultus quæ gtō caſu diſcernunť. Nā ſi noia fuerint gtūm caſum in us lōgā ſyllabā mittūt ut hui9 paſſus uiſus cultus. Participia aūt in i mittūt huius paſſi niſi culti. Errāt lōge q opinanť moribūdus: uitabūdus: furibūdus eē ptí/cipia. Sūt. n. appellationes moriturus uero eſt participiū. Cæterum fere tantū diſtat hoc ſer/mone: quoniā cum dicimus moriturus & moribundus licet mortem non ſit ſubiturus nihil/ominus ſimilis morituro: tale eſt furibundus ſimilis furēti ſed ſine furore item cum legimus apud Saluſtium. Vitabūdus inquit per ſaltuoſa loca recedebat. Non utiq̄ uitans ſed uita/re ſimulans. Hæc plerūq̄ differunt participia etiam ſæpe temporibus deficiunt ut furēs cœ/pturus: ſtudens ratus: &c. Item obſeruādū eſt quod cū uerbum accedit q̄ tantū paſſiuā de/clinationem admittat participia recipit actiua & paſſiua quaſi hortor conſolor dicimus ex eo hortatus & hortādus. Item hortans & hortaturus q̄uis hortor non dicimus. Si uero tale inciderit uerbum quod ſub paſſiua declinatione patiendi uim parum admittat futurū. Par/ticipium declinationis paſſiuæ non fere admittit: ut quaſi expergiſcor cunctor: expergiſcen/dus & cunctandus: ſermo abſurdus uidetur quia ſenſum non admittit.

Aduerbiū ē pars orationis quæ adiecta uerbo ei9 ſenſum īplet atq̄ explanat ita Nā cū dico Palæmō docet nōdū hēt ſuā uim ſatis planā niſi adiicero male aut bene: & ideo aduerbiū appellať q̄a ſemp adiicit uerbo Scaurus ita diffinit. Ad/uerbiū eſt rei modus adiectiōis ipam pnūciationē diffiniēs recte: diligēter op/time. Aduerbiū dicit ideo quoniā aduerbi ēdit ī eadē ſnīa cōſpiratione: ut re/cte dixiſti: diligenter feciſti: optime legiſti. Aduerbio hæc iūcta ſūt diſcrimina generalia tria forma modus: finitio. Forma cōtinet aut ſimplicē aut cōpoſitā. Modus cōtinet quātitatē: ut plus minus ue. Finitio cōtinet ſummā. Aduerbia aut ſue ſunt poſitionis: aut ab aliis partib9 orationis trahunť. Per ſe naſcunť ut nuper. Hæc quæ ab aliis trāſeunt uarias habēt formas a proprio nomine dicuntur: ut Tullius Tulliane. Alia a pronomine: ut meatim: tuatim. Itē a uerbis: ut curſum. Itē a noie & uerbo: ut pedētim. Alia a participio: ut indulgēs īdulgēter. Itē a noie appellatiuo: ut docilis dociliter. alia a uocabulo: ut hoſtiū hoſtiatim. Ver̄ ne has q̄dē oēs uarietates pſequēdas putarim. ſatis eſt poſuiſſe aliquas per quas cætere colligantur. Aduerbiis accidūt numerus: ut ſemel: bis: ter: quater: quinquies. deinceps: primū: iter̄ rur/ſus: tertiū dūtaxat. ſæpe ſæpius: ſæpiſſimæ: miles: decies: Negatio: ut nō: nequaquā: haud: par̄: ſecus minime. Cōfirmatio: ut etiā quid ni: nēpe qppe pfecto: uidelicet plane. maxime ſcilicet: licet: ilicet: nimirū. Demōſtratio: ut ecce: en: illū: eccū: eccā: ſed hæc pnoia q̄dā eſſe dixerunt. Optatio: ut utinā: o ſi qui. ſi. ſi. Aeſtimatio: ut caro: uili. Ordinatio: ut primo: ſecū/do: deinde deinceps tūc. ante prius. deniq̄. Interrogatiuo: ut cur: quare: q̄d ita nēpe nonne: quāobrē. utrū. Similitudo: ut quaſi: ceu: itaq̄: perinde: ac ſic: prout. itē adeo: uelutí: tāq̄: ſic: quēadmodū. Dubitatio an utrum: fors: forſitan: fortaſſis: fortaſſe. Inuocatio: ut heus: heo. Reſpōſio ei. Prohibitio negatio: affirmatio ut ne. Prohibendi mō ne facias. Negādi: mō ne id facias; ne affirmandi mō: næ tu heri accuſator ridiculus eſſes. Cōmunicatio ſiue cōgrega/tio: ut pariter: ſimul: una. Separatio: ut ſeorſum: ſeparatim: ſemote: ſegregatim. Optio: ut poti9imo. Euētū: ut forte fortuitu. Qualitatē: ut bene: pulchre: ſapiēter: prudēter: agiliter: uiriliter: expedite. Quātitatē nimiū: plus: minus: multū: tātū: tātūmō ſatis parumper ſubli/miter. Præcationē. ut ſodes: iuſiurādū hercule: me hercules mediuſfidi9: mecaſtor: ecator: ppol: edepol. Tēporale: ut mō: heri: hodie: cras: ſtatim: nūc: nup: perende: olim: aliquādo quādo locor̄ q̄ quattuor deſcribuntur. Nā aut aduerbia loci ſunt: ut hic: illic: ibi: alibi: intus foris. Aut aduerbia ſunt ad locū: ut huc: illuc: quo alio: intro: foras. Aut aduerbia loci: de lo/

co:ut hinc:illinc.inde.aliunde. Aut aduerbia aliter p locũ:ut qua.hac.illac.iſtac. Recta aut
cõia oium partiũ.ut peregræ.penitus rurſũ.deorſũ ſurſum.paſſim.anguſte.late. Etiã noía
ciuitatũ in aduerbia redigi poſſunt: & illa qdẽ q̃ genitiuo caſu.i.&.æ.ſyllabis ſiũtur. quãdo
in ipſis ciuitatibus ſumus uel illic aliquid agimus ipſo genitiuo caſu uti debemus.ut Romæ
ſum.Romæ ſtudui:Arimini uerſo:armini moror. Q uando autem ad ipſas ciuitates pergi
mus aduerbium facimus ad locũ caſu accuſatiuo:ut Romam uado. Arimınũ pergo:Si ue-
ro tamen digredimus ſeptimo caſu:utendũ eſt.ut Roma uenio. Arimino diſcedo. Ea uero
nomina ciuitatũ quæ genitiuũ in us ſyllabam mittũt in una tantũ parte diſſentiũt a ſuperio
ribus:Nam & aduerbiũ loci in loco ſeptimo caſu ſeruabimus: ut narbone ſum : quia facit
huius narbonis.Babilone ſum quia facit huius babilonis.Rus etiam & domus & huius in
aduerbia redigi poſſunt.Nam ſi aduerbiũ loci in locum ponimus ita dicemus:rus uado.do
mum pergo.Si illic fuerimus ita dicemus ruri ſum:domi moror.Si inde ueniamus ſeptimo
caſu utimur.ut rure uenio:domo diſcedo:Humus autem non recipit niſi aduerbiũ loci : in
loco ut humi naſcitur.ideſt humo.æquæ aduerbia ſunt dicenda qbus melius præpoſitio de
trahitur.Si tamen ciuitatũ ut cæterũ locorum nomina fuerint deſtinata.alioqui prouinciis
Item præpoſitio applicabitᷣ:ut ab Italia uenio:in Italia ſum:ad Italiam uado. Poetæ tamen
ſæpius ab hac obſeruatione diſcedũt.Sunt præterea nomina ciuitatũ quæ plurali numero
figurantᷣ ut:Athenæ Thebæ & his utemur accuſatiuo caſu eunte:ablatiuo manentes & exe
untes.Comparatione recipiũt aduerbia quotiens appellationes unde tranſeũt comparãtur
ut docte docti9 doctiſſime quia eſt doctus:doctior doctiſſimus.Et quoniam aduerbia quo
que ſunt quæ per omnes gradus ire non poſſunt:ideo his ad augendam ſignificationẽ pro
compatiuo & ſuperlatiuo magis & maxime coniungimus ad minuendam minus minime
quemadmodum comparantur ita diminuũtur aduerbia a poſitiuo:ut primũ primulum lõ-
ge longule.A comparatiuo modo ut melius meliuſcule : longius lõgiuſcule. A ſuperlatiuo
uel nulla exempla uel pauca ſunt:Aduerbia communia cum nominibus:ut ſubito : ſedulo.
aut cum pronominibus:ut qui:quo hac.Aut cũ uerbis:ut age pane.aut cũ coniunctionib9
ut quare ſi quamobrem:quando ne ut cũ aut cũ præpoſitionibus:ut præter:ante præ: con-
tra:propter:aut cũ interiectionibus ut.hem:heus. heo.aut pro ſe inuicem: ut ubi quando
maxime tum ut hic.Deniq; hæc aut ſenſus aut plerũq; inter ſe diſcernit accentus.Aduerbiis
addi præpoſitiones quam plurimi negant:ſed tamen lectum inuenimus in primo quod eſt
ενϖρωτιοσ.& quæ dixerũt ueteres a mane & ab hinc annos decem natus eſt : quod eſt an-
te decem natus annos.Item poſt hac.ante hac exinde.ab hic ab uſq; & poetice de ſubito de
repente:de improuiſo.quorũ quædam uelut una pars orationis compoſita nonnulla poeti-
ce proferũtur:Notandũ ſane ꝙ ipſa aduerbia uarios habent fines:Nam quædam ex cõmu-
nibus deriuata appellatiuis in.ter.ſyllabam exeũt quotiens datiuus caſus.I.littera termina-
tur.ut moli moliter:uolubili uolubiliter.explicabile explicabiliter:plauſibili plauſibiliter:do
cibili docibiliter.Ex hac regula unum diſſentit quod eſt facile.quod quidam nomen putãt
pro aduerbio poſitum ut eſt toruũ clamat:horrendum ſonat.Cæterum in compoſitione fa-
cilis a quo difficilis eſt difficulter facit non difficile.Appellationes enim quotiens componũ
tur ſuam regulam ſeruat.Sed ſæpius contra hanc regulam uſurpat auctoritas.Q uotiẽs da
tiuus.o.littera terminatur aduerbia.e.aut.o.litteris exeunt.ſed ea quæ in e exeũt produci de
bent docto docte.Similiter & cæte.Hæc aut diſſentiũt:& e correpta finiũtur quæ non com
parantur nec ueniũt ex quadam appellatione.ut rite magnopere.repente.Aut ea q̃ compa-
rationis regulam non ſeruant.ut bene male.melius.peius.optime peſſime.Item ea quæ a no
mine uerbo ue non ueniũt.ſed per ſe inueniũtur:ut in pune.Idẽtidẽ quæ.o.littera exeũt tã
corripiũtur:ut citus citus cito:q̃ producũtur:ut falſus falſo.primo.tertio ſubito.conſulto ſu
peruacuo.clandeſtino:gratuito.ſecũdo quarto.perpetuo.tuto ſecreto.neceſſario.fortuito.

matutino continuo. opinato bipartito: tripartito, quadripartito. Huc uſq; procedit figura quia qnque partito nemo dicit: nec in cetero numero ita efferre poſſumus. Alia in tus. ut fũditus: ſtirpitus; radicatus: cælitus. nudiuſtertius. diuinitus. publicitus & plublice. Itẽ humanitus & hũane. Sed in hoc ſenſu diſtinctio ſenſum mutat ut: ſit humane ανδρωπινωσ ut eſt apud Terẽtiũ tñ uix humana patitur & hũanitus φιλανδρωπωσ ut idẽ Terentius ait cœpi nõ humaniter. neq; ut aium ægrotũ decuit adoleſcẽtulũ tractare. Quædã ſunt noia ĩ us ſyllabã terminata q̃ ex ſe bina aduerbia. ut eſt ueterũ auctoritas trãſit. n. in qbuſdã rõnẽ & aliter ipſa enunciat. aliter cõſuetudo uſurpat. Nã nauus nauiter dicũt qd nos naue. Item duriter qd nos dure. Itẽ largiter qd nos large. Itẽ celere. & celeriter. Sunt præterea alia quæ ĩ am. finiunt: ut obuiã: ne qcq̃: biſariam: quadrifariã: uerperã: nequaq̃: trifariã: multifariã. Alia ĩ. im. ut gradatim: unciatim: affatim: acceruatim carptim: raptim: ſeparatim, tractim. furtim: ſtatim ſummatĩ: priuatim: uiritim. tributĩ geminatĩ: regulatim: paulatim: glomeratim: copulatim: cælim curſim: afflictim: minuatĩ: deditim: partim: paulatim: nominatĩ: uiatim: guttatĩ: angulatĩ: ſtrictim: ubertim: ſenſim: utciſim: pedetẽtim: paucilatĩ: ſigillatim turmatim: ſtillatim: memoratĩ. Inuenit̃ ẽt aduerbiũ. a. littera terminatum: ut iniuria cui contrariũ. eſt iure. Itẽ in. I. ut ueſperi. Itẽ in. u. ut noctu. Itẽ in. l. ut ſemel. In oibus latinis ꝓpriis noibus quæ. o. littera ablatiuo caſu terminantur ĩ aduerbiis mutata. o. littera in. a. accidente ſyllaba. ne aduerbia faciũt: ut a Virgilio uirgiliane: a Tulio tuliane, & quæ apud græcos aduerbia ωσ terminãtur: ea apud nos iuxta latinũ ſermonẽ in. e. littera finiũtur: ut ὁ μηρικωσ homerice. Oia noia quæ in. a. exeunt ablatiuo caſu & ſunt fœminia aduerbia in tim. mittũt: ut regula regulatĩ: uncia unciatim. rota rotatim & ſimilia. Itẽ quæ in. e. exeũt ĩterdũ aduerbia ĩ tus mittũt: ut ab unitate unitus: ab ſtirpe ſtirpitus: a fundamine funditus. Itẽ ex ꝓpoſitionibus q̃ mutato accẽtu in aduerbia recedũt: ut infra: infra ſtant ſupra: ſupra ẽ: extra extra erat ĩtra ĩtra ſedebit: ultra ultra non faciam: citra citra diſcurrit: circa circa equitatur: iuxta iuxta fecit: contra contra condebat: ſuptus ſuptus erat corã corã ſtetit: idem palam ante ante uenit: poſt poſt ſedit: prope prope cecidit: idẽ pene uſq; uſq; illa multauit ut ſit ualde: itẽ ſup ſuper fronde: quãdiu. n. ſine caſibus enũciãtur. aduerbia acceptis caſibus præpoſitiones ſunt Itẽ aduerbia qdã hæc poſuerũt quæ etiã apud ueteres obſeruata ſunt trãſlatiui: diuiſiui: receptui oſtẽtui: & ſi qua eiuſmodi ſũt alia quæ caſui datiuo dantur in qbus obſeruabimus ita dicere trãſlatiui eſt: erit: tranſit: facit mittit. trãſlati: nõ dicimus &c. ſimiliter qdã tamẽ dicunt ſimilia his eſſe decori: honori uſui. q̃ ſupra diximus. hæc aduerbia πρωτοτυπον nõ habẽt poſt poſterior: poſtremus: ſupra ſupior ſuppremus: ĩfra ĩferior ĩfimus: ꝓpe ꝓpior ꝓxim9: ĩtra ĩterior ĩtimus: extra exterior extremus ultra ulterior ultimus. citra citerior nõ habet penes penitus. Figura aduerbiis ſicut ĩ oibus ptibus orationis aut ſimplex eſt: ut iuſte: aut compoſita ut iniuſte. Vt aduerbiũ eſt mõ tpis & ſignificat poſtquã. ut a me tũ primũ ſæuus circũſtetit horror: ut regẽ æqueuũ. mõ qualitatis & ſignfiicat queadmodũ ut troianas ut opes & lamẽtabile regnũ modo loci & ſignificat ut eſt cæſſis ut forte iuuẽcis: modo optãdi & ſignificat utinam ut eſt: ut ueniret ante hac. modo admirãdi & ſignificato quã: ut te poſt multa tuorum funera conſpicio. modo coniunctio cauſalis ut faciem mutatus & ora cupido.

PRæpoſitio eſt pars orationis quæ cõplexa aliã partẽ oratiõis ſignificationẽ eius mutat: uel ſupponit̃ ut mecũ aut uerbũ procedit ꝓfero aut aduerbiũ ut in docte. aut participiũ ut p̃cedẽs aut coniunctionẽ ut abſq;. aut ſeipſam ut circũcirca. Præpoſitiões tã caſib9 ſeruiũt quã loquælis & caſib9 cõiungũtur aut ſeparant̃: aut cõiungũtur & ſeparant̃. Cõiungũtur ut di: dis diduco. diſtraho. Separant̃ ut penes: apud. Cõiungũtur: & ſeparantur cætere oẽs ex quibus. i. &. cũ præpoſitiones ſi ita compoſitæ fuerint ut eas ſtatim. s. &. f. littera ſequatur plerũq; producuntur: ut inſula. conſilium confeſſio. Præpoſitioni accidunt caſus. Sũt

autem qui putant accedere præpoſitioni figurã & ordinẽ. Figurã: qa ſunt præpoſiones ſimplices ut abs. cõpoſitæ ut abſq;. Ordinẽ quia ſũt ꝓpoſitiuæ: ut ſine: ſubiũctiuæ: ut ten9. Sed hæc nos ſimilia i his numeramus quæ i æqualia noiantur. Caſibus ſeruiũt accuſatiuo dũtaxat & ablatiuo. Sed ſcire nos cõuenit præpoſitiones ius ſum tũc retinere cũ præponũtur: ſuppoſitas uero ſignificationẽ & uim ꝓpriã nõ habere: Separatæ præpoſitiões ſepatis Præpoſitionib9 nõ coherẽt & aduerbia faciũt: ſi qñ illas non ſubſecũtur caſus. præpoſitiões aut ipa uerba corrũpũt ut cõficio. aut ipſe corrũpũtur. Caſibus ſeruiũt præpoſitiones accuſatiuo dũtaxat ablatiuo, antiq ẽt genitiuo caſui præpoſitiones cõiũgebãt. ut Virg. Crurũ tenus: & laterũ tenus hiſpida nati. Quædã cõmunes utriuſq; caſus: nõnullæ præponũtur: aliæ tãtum uerbo quædã tamẽ caſui mutato aliæ accẽtu i aduerbiis accedũt. nõnullæ tã caſui quam uerbo loquelis ſeruiũt ut. ſi dicas ſcribo adiectis ꝓpoſitionibus hoc genere uariant̃: ut cum: de ſub conſcribo deſcribo ſubſcribo. Præpoſitiones aut caſibus tantũmodo ſeruiũt aut ſolis loquelis. aut utriſq; cõiter. Caſibus tantũ ſeruiũt ut apud penes. Sũt aliæ quæ harũ inueniũtur exẽplo loquelis tãtũ iũgũtur: ut an cõ: di: dis: ſe: re: ut amplector. cõgredior. diduco. diſtraho: ſeparo refero. Cætere ꝓpoſitiones & uerbis ihærẽt & caſibus: ut p hũc modũ admoneat obrẽ quæ caſibus ſeruiũt aut accuſatiuo aut ablatiuo copulant̃ quæ accuſatiuo caſui ſeruiunt iungunt̃ hoc modo. Ad domũ aduerſus hoſtes. citra italiã circũ muros. erga conſcientiam iter cũ propinquos. infra potẽtes. poſt domũ præter paucos. pone tergũ. trãſalpes iuxta ædẽ uſq; galeã ante iudices: cis tyberim. contra græciã circa forũ: extra ciuitatẽ: intra opidũ ob amicitiã. penes plurimos pp ſpẽ: ſecundũ diſciplinã: p ꝓuinciã: ultra terminũ: prope me eſt: ut dicit Ciceronẽ i Piſonẽ proximus Pompeium ſedebã: ſed & datiuo caſui. Idẽ Cicero dixit at Atticũ propius grãmatico acceſſi nepos illuſtri. Saluſtius proxima Carthagini loca Vir. Proximus huic loco; ſed proximus iteruallo. Itẽ ꝓpius ſtabulis armẽta tenerẽt: ablatiuo caſui hæc ſic iungũtur a propinquis: ab hoie: abſq; nobis cũ ſociis: corã amicis: clam patre de ciuitate: e foro: ex prouicia. pro fratræ: præ dolore: palã oibus: ſine domino. tenus crure. Et quæ utriuſq; caſibus ſeruiũt ut in ſub: præpoſitiones accuſatiuo tũc iungunt̃ quando aliquo nos transferimus: ut in rus eo: in prouinciam uado: ſub montem pergo: Cum uero in ipſo loco ſumus ablatiuo caſu utimur. ut i rure ſto. in prouincia ſum: ſub monte moror. Super etiam & ſubter licet rarius utriſq; caſibus ſeruiunt. Nam dicimus & ſuper terrã & ſuper terra ut ſtatoq; ſuper diſcumbitur oſtro. & gemina ſuper arbore ſidunt & ligna ſuper foco large reponens. Item ſuper teſtudinẽ & ſuper teſtudine: & ſubter mare: & ſubter mari. Præpoſitiones in. ex. per. de. pro. præ. tam uerbis præponuntur quam caſibus amplectuntur. Sed iuncte uerbis ſine nominibus modo ſignificationem augent: ut impotens. exoſus. edurus. deam o perodi. promiſſa uerba per pigue. modo diminuũt. ut inſcius. excors. inermis. deformis. perfidus. profanus.

De præpoſitionibus quæ ſub uaria ſignificatione apud auctores reperiunt̃. In præpoſitio ſignificat modo id quod eſt ualde: & uim uerbi cui præponit̃ ut ſuperius auget. ut increpuit. inſonuit. Virgilius Turnus ut infractos modo ſignificat idem quod non & uim uerbi inminuit cui præponitur. ut inualidus. infirmus. Ponitur & pro eo quod eſt inter ut Pantheſylea furens mediiſq; i milibus ardet. Item aut caphyn: aut celſis in pupibus arma cayci & pro aduerſus: ut in patricidam: in tyrannum: ut Virgilius Quid meus æneas in te committere tantum? Et ipe deos in dardana ſuſcitat arma. Et pro modo qualitatis ut quem pellis aenis in plumam ſquamis auro conſerta tegebat. Et atq; huic in faciem ſoror ut conuerſa metiſti. Interdum pro particula ſuperuacua: ut Noſco crines incanaq; mẽta: Interdum qualitatem habet ad peius deterius pendẽtem: ut Quam ſemel informes uidiſſe cyclopas. Nõ enim nullius formæ ſignificat: ſed malæ formæ. Sed æque dicitur uulgo deformis. Itẽ apud Virgilium. Et pirgi ueteres intempeſtæq; grauiſtæ. Nam & hic non nullius: ſed malæ tem-

peſtatis: ac per hoc inſalubres peſtilenteſq;. ponitur & pro qualitate ordinatiua: ut cum dici mus: opus in dies creſcit ut Virgilius: Inque dies auidum caput altius effert. & Tulli9. Creſcis in dies ſingulos & pro ſpacio temporali: cum ſignificatur quæ adhuc. ut cum dicimus mane in noctem: ut apud Virgilium. Fœlix ſi protinus illũ æquaſſet nocti ludum in lucemque tuliſſet. Ponitur & pro præpoſitione pro: ut cum dicimus. Hoc minus in magnum habeo: ut Virgilius. In magno munere Cyſeus. Eſſe ſui dederat monumentum & pign9 amoris. & Saluſtius in primo hiſtoriarũ libro: ut. Et facta in gloria numero & ſi liceat auidius fecerit. Sub præpoſitio ſignificat modo ſupra: ut ter flãma ſubiecta reluxit: & corpora ſaltu ſubiiciũt in equos ideſt ſupra iaciunt. modo infra caudamq; remulcens. Subiecit pauitantem utero ſiluaſq; petiuit. Item pedibuſque rotarum ſubiiciũt lapſus. Significat & prope ut quo deinde ſub ipſo ecce uolat. Item claſſemq; ſub ipſa Antandro. Ponitur & pro præpoſitione in: ut namq; ſub ingenti luſtrat dum ſingula templo & Quam ſemel informe uaſto uidiſſe ſub antro. i. in tẽplo & in antro ſuper præpoſitio ſignificat modo de: ut multa ſup Priamo rogitãs. & hæc ſup aruorũ cultu pecorũq; canebã. & ſuper arboribus. Modo & pro præpoſitione pro: ut nec ſuper ipſe ſua molitur laude laborẽ: & nil ſuper iperio moueor. Ponitur & ꝓ iſuper & amplius. ut cui neq; apud danaos uſq̃ locus inſuper ipſi dardanide & cætera. Item ecce ſuper mœſti magna diomedis ab urbe. legati reſponſa ferunt: & pro deſuper: ut hæc ſuper euallo proſpectant troes. & Superq; in mane baratrum cernitur. Item gemina ſuper arbore ſidunt: & pro ſupereſt ut ille aũt (neq;. n. fuga ſuper ulla pericli) Et o mihi ſola meis ſuper aſti anactis imago. Item & ultra ſignificat ut ſuper garamantas & indos ꝓferet imperium. Pro præpoſitio ſignificat porro ut cum profundum dicimus pelagus: cui porro ſit fũdus: ut hinc altas cautes proiectaq; ſaxa pachini: & ꝓiecto dum ede leuo aptat ſe pugnæ ſignificat et ante. ut ſoli pro portis Meſapus & acies Atinas: ſuſtentant acies & cũ pro nauiũ: procoſona & proſcænium diximus locũ qui eſt ante ſcænam: Itẽ prodere ante dare ſignificat: ut prodere patriam dicitur. Modo porro dare & propagare: ut italiã regeret genus alto a ſanguine teucri proderet: Modo in præpoſitione ut cũ dicimus pro roſtris: pro tribunali ut apud Virgiliũ Hirſutumq; ſupercilium. promiſſaq; barba. i. immiſſa: & pro eo quod eſt ἀντὶ apud græcos ut cum dicimus ceruam pro yphigenia: & pro dulci Aſcanio ueniat: & ꝓ eo qđ eſt ὑπὲρ ut Vnũ illud tibi nate dea proq; oibus unũ ꝑdicã. Ex & ab ꝑpoſitiones ſi ſequẽs uerbum a uocali incipiat integre efferuntur: ut ex opido. ab illo ſi conſonantes ſequentur extremam litteram perdunt ut e foro: a marco. Similiter ſi uocalis ſequatur conſonantis loco poſita: ut a Iunone: e uirtute: e uino. Has præterea præpoſitiones ut quibuſdam uidet̃ non idem unumque ſignificant nec enim unum ẽ ex theatro uenire & a theatro ex: theatro ſe uenire dicit qui ex ipſo uenit theatro: qui uero dixit a theatro non ex ipſo theatro: ſed a loco qui proximus eſt theatro. His præpoſitionibus contraria poteſtate ſunt: ad: & : in : quæ & ipſe non unum idemque ſignificant: quia in forum ire eſt in ipſum forum intra ad forum autem ire in locum proximum foro: ut in tribunal & ad tribunal uenire: non unum eſt quia ad tribunal uenit litigator. in tribunal uero prætor aut iudex.

COniũctio eſt pars orationis ĩdeclinabilis expulas ſermonẽ| & cõiũgẽs uim & ordinẽ partis orationis. Nã ab hoc meruit nomẽ quia pro uinculo interponitur orationi laxũ enim & diffuſum ſermonẽ more cathene interpoſita deuincit Palemon ea ita finiũt. Cõiũctio eſt pars orationis innectens ordinanſque ſententiã. Cõiunctionũ quædã ſunt pricipales: aliæ ſubſequẽtes: aliæ mediæ: Mediæ quibus utralibet parte poſitis ſine uitio coniũgitur oratio. principalis eſt cõiunctio ut: Sed qui te uiuum caſus age fare uiciſſim. Nã ille ordo ubi poſt ponitur poeticus eſt per anaſtrophen factus ut ipſa ſed iſomnis inhumati uenit imago. Subſequẽs eſt quæ media eſt Coniunctioni accidunt figura; ordo poteſtas: Figura eſt qua apparet an

ſimplex ſit ut nã:an cõpoſita ut nãq; Ordo coniũctionũ triplici genere ſeruãdus eſt Primo
quo apparet ùtrũ p̄poſitiua ſit ut nã.an ſubiũctiua ut quæ uel quæ præponi & ſubiũgi poſ-
ſit.ut itaque nanque.Poteſtas cõiunctionum in quinque diſtributa ſpecies diuidiť. Sũt
eni copulatiuæ:diſiunctiuæ:expletiuæ cauſales:rationales:Copulatiuæ hæ.&.quæ.at. aſt.
atq;.At hæc particula cũ coniunctio eſt p.t.ſcribitur.cum præpoſitio eſt p: d. Diſiunctiuæ
aut uel nec.neq;.an.ne.neu.neue.Expletiuæ quidẽ æquidẽ.quoq;.autẽ.tamen.porro.pro-
fecto.deide.ſaltẽ.nimirũ.uero.Cauſales ſi & ſi etiam ſi:ſi tamen:tametſi:ſiquidẽ quandoq-
dẽ:quoniam quinetiã:ſin ſinetiam:ſeu ſiue.nam namq;:niſi:ni præterea.enim:& enim ſed
quia quãdo.Hæ cõiunctiones quia & quoniã hoc diſtãt:quia referẽtis:& quoniam iterãtis
poſt iterrogationẽ alicuius eo:ideo iccirco p̄pter gratia cauſa hæc ubi cauſa redditur rerum
cõiungere orationẽ ſolẽt.Ita nõ dedit qa nõ habuit.Si coniũctio & ſimplex & copoſita pro
ducitur ſed p̄poſitiua q̄dã p̄ticula ut ſiquidẽ:ſuppoſita uero corripiť ut niſi reconcinatiuæ:
ſed quãobrẽ præſertim:itẽ:itẽq;:ſiue:cæterũ:alioq:at q.n.eteni:eniuero.qa quapropter:p̄p
q̄ppe.quoniã.quoniã q̄dẽ ergo:ideo:adeo:ideoq; ſcilicet.propterea.quare:quo circa:q̄ppe
ut pote.ſane uidelicet.itaq;:quãuis.licet quãquã quãdo graui accẽtu quatenus: quãdoq̄dẽ.
Dictæ ſũt rõnatiuæ q̄d quãq; rẽ p̄poſita ratione cõfirmat i hũc modũ.Lucet igitur dies ẽ.
Nã hic ratione collegit lucẽ eſſe quod dies eſt ſeu diem ideo eſſe quod lux eſt.Sũt autẽ præ
terea ut ait pli.illatiuæ hæ quãquã:q̄uis:tametſi.Item finitiuæ dicunť hæ dũ:quãquã anteq̄
poſtq̄ quatenus.Itẽ optatiuæ:utinã ne uelim.Subiũctiuo tametſi & quæ ab eo cõpoſita ſũt
tametſi anteq̄.donec.quãuis:dũmodo.licet.poſtq̄: priuſq̄:donicũ.pro donec accipitur:aut
pro dũmodo.nec te moueat ſi quædã eſſe ea aduerbia cõiunctiones recognoſces. Sunt etiã
actiones quas icertũ eſt utrũ cõiunctiones an præpoſitiones an aduerbia nominemus: quæ
tamẽ omni ſenſu facile dinoſcũtur. Nã & cõiunctiones pro aliis cõiunctionibus poſitæ inue
niũtur poteſtate mutata.Sunt alie & aliquid relatiue:ut ait idem Pli.ſiue comparatiue ma-
gis:potius imo.In hũc modũ hic erat imo ille uel potius ille.Idem ait comparandi poteſtatẽ
habere tãquã:ſed hæc uidenť aduerbia magis ſimilitudinis ut tanquã bonus amicus. & tã
ille quã is.Et cõiunctio id ualet quodq;:ſed hoc differt.q; hæc nõ modo ſubiungitur ſed etiã
præponitur modo geminatur:ut q fœdere certo:Et præmere:& laxas ſciret dare iuſſus ha-
benas modo ſimpliciter elata ſed figurata:ut labitur unda uadis:abies miranť & unde.mira
tur nemus.modo interrogatiua ut:Et quæ tanta fuit Romam tibi cauſa uidendi: Modo in-
dignatiua:& quiſquã numẽ Iunonis adoret.Modo confirmatiua ut.Et dubitamus adhuc
uirtutẽ extẽdere factis:Modo cauſalis.Et gens illa quidẽ ſumptis nõ tarda pharetris.Modo
adiunctiua & promiſſiua ut Dic quibus i terris & eris mihi magnus Apollo.Modo adiecti
ua pro etiam:ut quorũ iphitus æuo:Iam grauior pellias & uulnere tardus Vlyxi.Modo or
dinatiua:ut frigentis & ungũt.Modo ſuperlatiua ut.Quicquid ideſt timeo danaos & dona
ferentes.Modo diminuta per gradus.Fœlix qui potuit rerum cognoſcere cauſas.Fortuna-
tus & ille deos qui nouit agreſtes.Aut coniunctio dubitatiua ſi geminetur habet poteſtatem
quæ dicit aut librum uolo aut precium.utrunq; ex æquo deſiderare ſignificat.Aut pelago
danaum inſidias ſuſpectaq; dona præcipitare iubet.ſubiectiſq; urere flammis.Aut terrebra
re cauas uteri & tentare latebras:Submerſas ue obrue pupes.Aut ſi ſemel pronuntiatur de
muoitiua eſt.& gradũ habet ad inferiora tendentẽ:ut dicimus eum librũ uolo aut p̄cium:
ut ſi liber quem potiſſimum uolo minime reddatur.tum quod ſecundum præcium.ut incu-
te uim uentis.& corpora diſice ponto.aut age diuerſos.Nam furens Iuno & irata quod po-
tiſſimum graue petebat optauit.deinde quod ſecũdum.Huius coniũctionis qualitates ſunt
multe modo coniũctiua eſt cum dicimus aut da mihi.aut rapio:ut nymphe noſter amor ly
petrides.aut mihi carmen.Quale meo codro concedite proxima phœbi.Verſibus ille facit
aut ſi non poſſumus omnes.Modo hortatiua eſt ita aut tu magne pater diuũ miſerere ut eſt

dictum & illud. uel ut quod ſupereſt infeſto uulnere morti. Si mereor dimittere. mõ coniunctiua pro & ut. Moliri ne moram: aut ueniendi poſcere cauſas. Et pro qꝫ: ut liquidas coruis preſſo ter gutture uoces. Aut quater ingeminant. pro quaterqꝫ. Modo pro ſeperatiua: ut aut onera accipiunt uenientum. aut agmine facto. Itẽ Media inter cornua fudit aut ante ora deũ pinguis ſpatiatur ad aras. i. modo fundit mõ ſpatiatur. Itẽ ſemineces uoluit multos: aut agmina curru. Poterit. aut raptas fugientibus ingerit haſtas.

INteriectio eſt pars orationis affectũ mentis ſignificans uoci cõdita. Interiectioni accidit ſignificatio: tãtũqꝫ aliis partibus orationis interiacens inſeri ſolet. Hæc uel ex cõſuetudine. uel ex ſequẽtibus uerbis uariũ affectũ oſtendit exultantẽ ſignificat ut euax: aut uoluptatẽ: ut uha. aut dolentẽ: ut ue aut lugentem: ut heu: aut timentẽ. ut hei at at: aut admirantẽ ut pape. aut arridentem: ut ah ah: aut ortantẽ: ut eia age agedum. aut iraſcentẽ: ut neſas pro neſas: aut laudãtem. ut euge: aut uitãtem: ut apage. aut uocantem. ut eho: aut ſilentium. ut ſi aut ſi. Ironiã ut hui: aut intentius aliquid demonſtrantem: ut enim. aut ex improuiſo aliquid deprehendentem: ut at at: & ſi qua ſunt ſimilia quæ affectus potius q̃ obſeruationes artis indicant ſunt plurimæ dictiones: ut heus. heu eia en certe inter aduerbia & interiectionem: etiam a ſe partes orationis pro interiectione ſingulæ plures ue ponuntur. ut eſt em ellum amabo: neſas pro neſas: malum: miſerum neſandum. Has enim ut aſſerunt multi in quibuſdam locis interiectionis eſſe ipſe declarat affectus: & fere quicquid animus orationionis inſeruerit quo detracto textus integer reperitur numero interiectionis accedit. Interiectionẽ græci inter aduerbia poſuerunt: latini ideo ſepararunt quia huiuſcemodi uoces non ſtatim ſubſequuntur uerbum & late multiplex interiectionis cauſa conſiſtit. Memoria eſt uelox animi & firma perceptio. cuius facultatem fouet exercitatio lectionis enarationiſqꝫ intentio: ſtili cura: redditio ſolicita: & diligens iteratio atqꝫ repetitio frequens.

IN primo libello ſermonis uniuerſa membra. quæ prima legentibus artis grammaticæ ſtudia præcipua eſſe uidebantur pro qualitate ingenii puto me ſatis expoſuiſſe: nec ullius fugere ſcientiam arbitror totam loquendi materiam diſputandiqꝫ ſubſtantiam partibus orationis adminiſtrari. In hoc uero quid eſſet grammatica: & quibus aliis adminiculis inſtruamus: explicabimus. Vox eſt ut ſtoicis uidetur ſpiritus tenuis auditui ſenſibilis quantum in ipſo eſt. Fit autem uel ex illis auræ pulſu: uel uerberati aeris ictu. Omnis uox aut articulata eſt: aut confuſa. Articulata eſt rationalis hominũ loquelis explicata. eadem & litteralis uel ſcriptilis appellatur. quia litteris comprehendi poteſt: Confuſa eſt irrationalis uel inſcriptibilis ſimplici uocis ſono animalium effecta quæ ſcribi non poteſt: ut eſt equi hinitus: tauri mugitus. quidam etiam modulatam uocem addidere tibiæ uel organi: quæ quam q̃ ſcribi non poſſit: habet tamen modulatam aliquam diſtructione. Vnde quidam tria uocis officia deſignant. eloquium tinitum: ſonum Eloquium eſt humane pronunciationis expreſſa ſignificatio facilem mentibus exprimẽs intellectum. Tinitus eſt fabricatæ materiæ illuſo tenui ſono auditionẽ augens. Sonus eſt corporalis colliſio repentinum auribus inferens fragorem: quid ꝙ ueteres omnes ſonos uoces dixerunt ut fractaſqꝫ ad littera uoces. Ars eſt rei cuiuſcunqꝫ ſcientia uſu: uel traditione: uel ratione præcepta tendens ad uſum aliquem uitæ neceſſarium. Tul. hoc modo eam diffiniuit. Ars eſt præceptionum exercitarũ cõſtructio ad unũ exitũ uitæ utilem pertinentiũ. Ars dicta uel ꝙ arcto p̄cepto ſingula diffiniat & uelut uias quaſdã oſtẽdit uel αϖὸ τῆσ αρτῆσ unde ueteres artẽ ꝓ uirtute appellarũt. Artiũ genera ſũt plura: quarũ grãmatice ſola litteralis ẽ ex qua retoricæ & poeticæ cõſiſtunt. Iccirco litteralis dicta quod a litteris icipiat. Et. n. grãmaticus latine litteralis eſt appellatus: & grammatica litteratura quæ formã loquẽdi ad certam rationem dirigit. Diffinitio eſt oratio quæ id de quo q̃ritur aperte deſcribit & determinat Cice.

ſic eã diffinit. Diffinitio eſt oratio q̃ quid ſit de quo q̃ritur oſtendit q̃ breuiſſime. Littera eſt
pars minima uocis articulatæ ab elemento incipiens una figura notabilis Scaurus ſic eã dif/
finit. Littera ẽ uocis eius q̃ ſcribi pōt forma. Elemẽtũ eſt minima uis: & indiuiſibilis mate/
ria uocis articulatæ: uel uniuſcuiuſq; rei initiũ a quo ſumit̃ incremẽtũ: & in qđ reſoluit̃. Hu
ius figura littera uocat̃ & ſunt omnes figuræ litterarꝝ nũero. xxiii. Sed harꝝ poteſtetas quas
elementa nominamus plurimæ intelliguntur. Litteras ẽt ueteres elementa dixerũt: ꝙ oratio
nẽ uelut quædã ſemina cõſtruãt atq; diſſoluãt. Et. n. differt utrũ quis dicat elementũ an litte
rã per ſe. quia elementũ quidẽ eſt uis ipſa & poteſtas. littera aũt figura eſt poteſtatis a uero
nomen eſt & poteſtatis & figuræ. Igitur elementũ intelligitur: littera ſcribitur & nominat̃
littera dicta quaſi legitera: quia legitur uel ꝙ legentibus iter oſtendit. uel a litura quã patitur
uel quod legendo iteratur. Accidũt unicuiq; litteræ tria nomẽ. figura: & ptãs. Nomen eſt
quod dicitur uel pronunciatur: figura cũ ſcripta aſpicitur uel notat̃. Poteſtas eſt qua uel in
ratione metrica. i. cũ ad proprietatẽ ſuã a reliquis ſegregat̃. litteræ ꝗbus utimur ſunt tres. &
xx. Hæ ſunt a b c d e f g h i K l m n o p q r ſ t u x y z. Harꝝ differentiæ ſunt treſ. Prima differẽ
tia in litteris qualitates habet duas quod aut latinæ ſunt aut græcæ: latinæ ſunt una &. xx. gre
cæ due y z quæ in uſum noſtrũ propter nomina græca uenerunt. Ex his uocalis eſt y. Nã &
in ea obſeruare debemus quæcũq; uocalibus obſeruantur z ſemiuocalis eſt. Secũda differẽ
tia eſt in litteris qualitates æque duas habet ꝙ aut uocales ſunt aut cõſonantes. Itẽ cõſonãti/
um quædam ſemiuocales: quædam mutæ. Vocaliũ poteſtates ſunt duæ. Quædã pronun/
ciatæ ſingulæ ſyllabas faciunt & ꝓferuntur. Quædam conſonantibus iunctæ ſyllabam fa/
ciũt. Vocales ideo dictæ ꝙ ad ſcribẽdas uoces articulatas neceſſariæ habentur: has quidã ſo
nantes appellant: ſunt autem numero quidẽ quinq; a e i o u poteſtate aũt ſeptẽ. ſi ꝗdem e &
pro ε & pro ει & pro η græcis ponitur. Nãq; e breuis eſt ſcripta ꝓnũciatione lõga ut cõticue
re. & u ηνια & o ꝓo & ω græcis ſimiliter ponitur: ut rapti ganymedis honores. Ex his igit̃
uocalibus i & u trãſeunt in cõſonãtiũ poteſtatem cum aut ipſe inter ſe geminantur: ut iuno
uita: & quãdo aliis uocalibus explicantur: ut uates: uelox: uox: ianus: iecur: ita tamẽ ut quæ
prior expoſita fuerit uicem & uim cõſonantiũ obtineat. hæ etiam mediæ dicũtur quia in ꝗ/
buſdã expreſſum dictionibus ſonũ nõ habent: ut uir optimus: extra quã forma u littera in/
terdum nec uocalis nec conſonãs hẽtur cũ inter q litterã cõſonãtem & aliã uocalẽ cõſtituit̃
ut quoniã: quidẽ huic. Itẽ digama aſcribi ſolet: ut cũ ſibi ipſa præponitur: ut ſeruus uulgus:
litteram geminari in una ſyllaba poſſe plurimi negãt: latinæ uocales oẽs & corripi & ꝓduci
poſſunt: atq; his ſolis aſpirari ꝗdã exiſtimãt. Cõſonãtes aũt ſũt. xv. b c d f g h K l m n p q r s
t x & adiecta z q̃ græca ẽ fiũt. xvii. Nã & i eo cõſonãtiũ ſonũ obſeruare debemꝯ. Cõſonan/
tes appellãtur ꝙ iterdũ ꝓiectæ: iterdũ ſubiectæ uocalibꝯ cõſonãt. Tertia dr̃ia i litteris quali/
tates hẽt tres: ꝙ aut ſemiuocales ſũt: aut mutæ: aut duplices. Semiuocales ſũt. vii. f l m n r s
& x ſed adiecta z octo fiũt. Ex his. x. duplex ẽ añ q̃ iuẽtã g & s uel c & ueteres ſcriptitabãt. &
adiecta z fiũt duo: ſed hæc græca admiſſa græcorꝝ noium cã pro hac ueterꝝ ꝗdã i uocalẽ nõ
nulli duas. ſ. ponet̃ ſolebãt unde iugũ eiicit̃ q̃ſi ζυλον & Iuppiter uelut ζεῦς pr̃ meſſẽtiꝯ: &
pitiſſare: & tabiliſſare &c. hmõi uſũ ueteres declarabãt liꝗdæ. iiii. l m n r ex qbꝯ l r ſubiectæ
mutis cõmunes ſyllabas faciũt. & s littera ſuæ cuiuſdã ptãtis eſt. ideo apud græcos monadi
con appellatur: q̃ in metro plerũque uim cõſonãtis amittit. Itẽ ex illis f littera ſupponitur li
quidis quemadmodum muta quælibet & communem ſyllabam facit. Semiuocales dictæ
dimidium eius poteſtatis hẽnt: & enim inter ſe enunciantur ſed per ſyllabam nec plenam
uocem faciunt. Mutæ ſunt quæ ſine auxilio uocalium nõ poſſunt enunciare. Mutæ ſũt quæ
nec proferri poſſunt nec ſyllabam facere. Sunt aũt numero nouem b c d g h K p q t. Ex his
ꝗbuſdã ſupuacuæ uidentur. K & q ꝙ c littera harꝝ locum poſſit implere: ſed iuenimꝯ in calẽ
dis & in quibuſdam ſimilibus noibus ꝙ K neceſſaria ſcribitur: & ꝙ q cõſuetudine ſcribitur

cũ in una ẽadẽq; ſyllaba u littera antecedat: & habeat ſibi adiũctam uocalẽ: ut quærimus h
quoq;: iterdũ cõſonãs iterdũ aſpiratiõis credit̃ nota. Hæc ſic mutæ ſubiecta fuerit χ notat
græcã ſi p p̄poſita fuerit φ ſignificat. Itẽ ſi t p̄poſita fuerit aſpirationi pro θ ponit̃ græca ſicut
& ſ ſimul poſitæ ψ græcã aſſerũt litterã. Cæterũ h uocalibus nunq̃ ſupponitur niſi in interie
ctione ah quæ turbãtis uel dolẽtis oſtẽdit affectũ g noua eſt cõſonãs in cuius locũ c ſolebat
apponi: ut hodie cũ Caium cæſarẽ notamus ſcribimus. C. Cæſarẽ. Ideoq; ẽt poſt b litterã. i.
tertio loco digeſta eſt: ut apud græcos c poſita repitur i eo loco. Mutæ dictæ ꝙ p̄ ſe ſine admi
niculo uocalium non poſſunt enunciari. Ita fiũt oẽs qualitates litterarum numero. vii. ꝙ aut
latinæ ſunt aut græcæ: aut uocales aut cõſonantes: aut ſemiuocales: aut duplices: aut mutæ:
& hoc ſcire debemus ꝙ f littera tantum ſcribitur cum latina dictio ſcribitur ut fœlix. Nam
ſi peregrina fuerit p t h ſcribimus ut phœbus, phœthon quidam latino ſermone. x. &. vii. lit
teras crediderunt: ſi quidẽ ex. xx. &. iii. una aſpirationis nota eſt h una duplex x duæ ſuper//
uacuæ K & q duæ græcæ y & z f tum ſcribimus cum latinus eſt ſermo: nam peregrinis p h
poſimus. Vocalis dicronos per ſe facit ſyllabas & breue & longas. Itẽ cõnexa cum aliis tam
præpoſita q̃ media finiẽſq; ut hala. Nota etiam prænominis cum aulum ſola ſignificat b cõ
ſonans muta tam præponitur uocalibus q̃ ſubiungitur: præponitur: & ſemiuocalibꝰ ut ble
ſo bracũq; propinqua p lr̃æ qua ſæpe mutatur ut ſupponunt opponit c cõſonans muta tam
præponitur uocalibus q̃ ſubiungitur: : ut caput accepit: concidit: occidit c nota eſt præno/
minis cum ſola Caius notat. Item numeri cum centum ſignificat d conſonãs nota tam præ
ponitur uocalibus q̃ ſubiungitur litteris conſonantibus numero. vii. his c g l p r s t quæ ſuc
cedunt in locum eius ut accipe: aggero: alligo: appete: arripe: aſſide: attẽde. Nota prænomi
nis dentium ſignificat. Itẽ numerum cum quingentos ſcribimus e uocalis dichronos per ſe
nominata. Itemq; cũ aliis iuncta & breuis facit ſyllabas & lõgas f conſonans ſemiuocalis p̄/
poſitiua q̃ ſola ex ſemiuocalibus præponitur liquidis quẽadmodũ muta quelibet & cõmu/
nẽ ſyllabã facit ph in græcis dũtaxat nominibus utimur ut phaeton. Tam incipit in ſyllaba
præpoſitiua uocali q̃ ſemiuocali. uocali ut flagellũ. Itẽ ſubiũctiua uocali ut officit afficit g cõ
ſonans muta præpoſitiua quæ tam ſupponitur uocalibus quã ſubiungitur ut aggero. præ/
ponitur & conſonantibus: ut agmine magno gregẽ glire h conſonãs muta proprie cõtinẽs
aſpirationem ſubiunctiua r liquide conſonantis recepta uulgo in numerum mutatur omni/
bus uocalibus præponitur: nulli ſubiungit̃ niſi conſonantibus ut in thracia & nominibus
græcis i uocalis dichronos quæ interdum media geminatur & præpoſita ſibi aut alteri uoca
li tranſit in conſonantiũ ptãtem. Nota numeri cum unm ſignificat K cõſonans muta ſuper
uacua utimur quando. a correpta ſequitur ut calendæ: caput calumniæ l conſonans ſemiuo
calis liquida quæ tam præponitur uocalibꝰ quã ſubiungit̃: p̄ponitur: ut laudo: lege: lites: lo
cum & his ſimilia ſcribimus. Item ſubiungitur conſonantibus: ut Claudium clementemq;:
& Clodium cluſiumque nominamus. Nota prænominis cum ſola poſita Lucium ſignifi//
cat. Item numeri cum pro quinquaginta ponitur nam ſubiungitur tanquam alma m conſo
nans ſemiuocales liquida tam præponitur uocalibꝰ quã ſubiungitur cũ agmina fragmenta
dicimus. Nota prænominis cum ſola ſcripta marcum ſignificat & adiecta ad extremam li/
neam uirgula. Alium n conſonans ſemiuocalis liqda tã præponit̃ quã ſubiũgit: uocalibus
ut natus ante. Itẽ ſubiungit̃ mutis. ut enidiꝰ: potniades: cidnus. Nota prænominis ſola nu/
merum ſignificat. Itẽ præpoſita ſibi g gneum: quẽ antiqui CN. c. ſcribunt o uocalis dichro/
nos tã ꝓducit̃ quã corripitur: & ſingularis: & cũ aliis copulata p conſonans muta tam p̄po/
nitur uocalibꝰ quã ſubiungitur: ut i his ponit p̄ponit: p̄ponitur etiã cõſonãtibus ut plaudit.
Nota p̄nominis cũ ſola publiũ ſignificat: & cũ r poſita populũ romanũ: & ſubiecta r litteræ
rempu. & præpoſita c litteræ patres conſcriptos. Q. conſonans muta ex c & u litteris com/
poſita ſuperuacua qua utimur quando u & altera uocalis in una ſyllaba iungitur: ut quiri/

nus. Nota ꝓnois quītū ſignificat. Itē honoris qſtorē idicās: nec minꝰ populū. Cū ea notamꝰ qrites. r. cōſonās ſemiuocalis liqda ꝓpoſitiua. & eadē ſubiūctiua uocalibꝰ: ut roma: ramus: arma orbis. Itē cōſonātibꝰ ſubiūgit̃: ut i craſſo: crure: prudēter. H quoq; cōſonāti uel aſpiratiōis notæ: ut rhodius: ſed i græcis dūtaxat noībus. s cōſonās ſemiuocalis ſuæ cuiuſdā ptātis ꝓpoſitiua uocalibꝰ & ſubiunctiua: ut ſatis aſper. Itē ꝓpoſitiua t cōſonāti tātū: ut ſtatꝰ. T cōſonās muta ꝓpoſitiua liquidaꝝ & uocaliū & eadē ſubiūctiua p c s cōſonantiū ut ctesiphoſtichus: trabea: & ætna. Nota prænominis cū ſola titum ſignificat t littera tā præponit̃ uocalibus q̄ ſubiungit̃: ut tulit: attulit. præponitur & cōſonantibus ut trabe. V dicor nos uocalis media quæ geminata digāma accipit & præpoſita ſibi aut alteri uocali tranſit in cōſonantiū ptātem. ut uulgus ualēs: uiuit: uelox: uox. Nota numeri qnq; ſignificat x littera compoſita quā ideo duplicē dicimus quoniam conſtat ex c & s litteris in media tātū parte locutionū uocalibus apud nos præpoſita: ut maxime maximo aliquando finiens ut uertex frutex. In peregrinis tantum nominibus prima ponitur: ut in xantho xenone. Nota numeri cum decem ſignificat. Item x conſonans ſemiuocales duplex quæ conſtat aut ex c & s ut pix picis aut ex g & s ut rex regis. Sunt nomina in quibus neq; g neq; c poſſunt proferri: ut nix niuis: ſenex ſenis. Hæc autem nomina priuilegio quodā cōtra rationē declinantur y uocalis dichronos græca quæ pp græcas dictiones admittitur: ut Hymeneus. Cyrus: Hylas z conſonans ſemiuocalis duplex græca ē̄t propter græca uel barbara nomina admittitur. ut zenon. Mezentius: gaza pro hoc ueteres duabus ſſ utebant̃ ut meſſentius: & pitiſſo & rabiliſſo.

GRāmatica ē ſpecialiter ſciētia exercitata lectiōis & expoſitōis eoꝝ q̄ apd poetas & ſciptores dicūt̃ apud poetas ut ordo ſeruet̃ apud ſcriptores: ut ordo careat uitiis grāmatice ptis ſūt duæ. Altera q̄ uocat̃ exegetice: altera horiſtice. Exgetice ē narratiua q̄ ptinet ad officia lectōis. Hiſtorici ē finitiua q̄ ꝓcepta demōſtrat: cuiꝰ ſpecies ſūt hæ: ptes oratiōis uitia uirtuteſq;. Tota āt grāmatica cōſiſtit ꝓcipue itellectu poetaꝝ: ſcriptoꝝ: & hiſtoriaꝝ ꝓpta expoſitōe & i recte loquēdi ſcribēdiq; ratione. Grāmaticæ officia ut aſſerit Varro conſtat in partibus quattuor: lectiōe enarratione. emēdatione. iudicio. Lectio eſt artificialis interꝓtatio uel uaria cuiuſq; ſcripti enunciatio ſeruiēs dignitati pſonaꝝ exprimenſq; animi habitū cuiuſq;. Narratio eſt obſcuroꝝ ſenſuū q̄ſtionū ue explanatio: uel exqſitio: p quā unuſquiſq; rei qualitatem poeticis gloſulis exoluimus. Emendatio eſt qua ſingula ꝓ ut ipſa res poſtulat dirigimus extimantes uniuerſorum ſcriptoꝝ ſentētiā diuerſam: uel correctio eoꝝ q per ſcripturā dictionem ue fiunt. Iudiciū eſt quo omnē orationem recte uel minuſq̄ recte pronūciatā ſpecialiter iudicamus: uel exiſtimatio qua pœna cæteraq; ſcripta perpendimus. Grāmaticæ initia ab elementis ſurgūt: elementa figurant̃ in litteras: litteræ in ſyllabas cogunt̃. Partes orationis conſumant oratione. Oratione uirtus ornatur: uirtus ad euitāda uitia exercetur.

SYllaba eſt proprie congregatio aut comprehenſio litterarum enunciata. Fit autem ex omnibus uocalibus etiā ex ſingulis ſyllaba tā breuis q̄ lōga & ex copulatiōe uocaliū cōſonātiūq; tēpoꝝ capax. Syllabæ aūt dicuntur græce παρα τιοσυλλαμβανειντα γραμματα latinæ cōnexiōes uel cōceptiōes dici poſſūt q lr̃as cōcipiāt atq; cōnectāt. Syllabaꝝ modi ſūt tā duo natura & poſitioe q̄ tres q̄litates. Aliæ. n. breues: aliæ lōgæ: aliæ cōes ſūt. Breues ſūt q̄ correptā uocalē habēt: & nō deſinūt in duas conſonantes: uel in aliud poſſit pro duabus cōſonatibus. Longæ aut natura ſunt aut poſitiōe fiunt. Natura cū ut uocalis ꝓducit̃: ut a o aut duæ uocales iungūtur: ut au eu ae oe ei hui. Ex his diphthōgus ei cū apud ueteres frequētaretur uſu poſteritatis exploſa eſt. Itē y græca potius q̄ latina eſt in græcis ſumēda dictionibꝰ. Sed hæ quæ natura ſunt longæ modis qnq; ordinant̃. Primo quādo uocalis ſola ē & ꝓducitur: ut eſt. Ah ſilice in nuda connixa reliquit: & dicitur is modus conſtat natura. Secundo cū di-

phthongus erit de qua dicimꝰ cõſtat diphthõgo ut au: eu: oe: ae. Tertio quotiens ſup cõſo/
nãtẽ ẽ: ut eu Priamꝰ. & en ego uicta ſi tu de qua dicimꝰ incipit. Quarto quotiẽs ſubter con
ſonãte ẽ ut Ne pete cõnubiis: & dicit' is modꝰ ſic terminat'. Quito quotiẽs iter duas uel plu
res cõſonãtes ponit' ut ſol q terrarꝫ: & dicit' is modꝰ hẽt i ſe. Poſitiõe lõga fit ſyllaba modis.
vii. Prio cũ correpta uocalis i duas deſinit cõſonãtes ut ẽ in ſeceſſu lõgo locus. Altero cũ exci
pit' a duabꝰ cõſonãtibꝰ: ut acriſiões dane. Tertio ſi deſinat i duplicẽ littera: ut nox. Quinto
ſi ſequens a duplici incipiat: ut axis. Sexto ſi deſinat in unã cõſonãtẽ & excipiatur a uocali lo
co conſonãtis poſita. u. uel. i. ut at. Venus: at Iuno. Septimo cũ correpta uocalis deſinet & i
terpoſita. i. excipiat' a uocali: ut furias Aiacis oi lei. & troiaqꝫ nũc ſtares. & nate dea. nã te ma
ioribus &c. quoniã inter duas uocales duarꝫ ſyllabarꝫ poſita. i. geminat'. Sic eni ſcribi p ge/
minatã litterã metri rõne deſiderat. Si quidẽ poteſtatẽ tuetur duplicis conſonãtis. Vocales
correptæ ſingula obtinẽt tẽpora ꝓductæ bina. Dimidiũ tẽporis abſqꝫ duplicibꝰ ſingulæ poſ
ſident cõſonãtes. Syllabæ ut ait Varro aliæ ſũt aſpæ: aliæ leues ꝓceres alie: aliæ retoridæ: aliæ
barbaræ: aliæ graculæ: aliæ duræ: aliæ molles. Aſpæ ſunt ut trux: crux: trans. Lenes: ut lana
lima. Proceres ſũt q̃ uocalẽ longã habẽt aut penultimã: ut facilitas. Retoridæ ſunt quæ mu
tam habẽt extremã ut hic hæc hoc. Barbaræ ſunt ut gaza. Greculæ ut hymnos: zenon. Du
ræ: ut ignotus. Molles: ut ædes. Cõmunis ſyllaba eſt longa in breuem uel cõtra certis ob
ſeruationibus uerſa cõmuniũ ſyllabarꝫ modi ſunt. vii. Primus eſt cum correpta uocalis ex/
cipitur a duabus conſonãtibus quarꝫ prior ſit muta: ſequens uero liqda. Breuis eni hæc eſt.
Vaſtoſqꝫ ab rupe ciclopas & albaniqꝫ patres. Lõga ibi. At genꝰ e ſiluis ciclopũ & montibus
&c. & perpetuis ſoliti patres cõſidere menſis. Syllaba eni quæ ſine hac obſeruatiõe poterat
eſſe poſitione lõga breuis efficitur. F. quoqꝫ littera ſi præpoſita fuerit liquidæ quãuis ſemiuo
cales ſit mutæ tamẽ obtinẽs locũ breuiat: quæ poſitione fieri longa poterat ut eſt ore freme/
bant. & talia flãmato. Secũdus eſt cũ locũ breuis longa occupat p productã uocalem uel di
phthongũ finita pte orationis nec ulla iterpoſita cõſonãte ut eſt Te Corydono Alexi. & iſu
le Ionio in magno ut eſt Homericus ille ημετερω ενιοικω εν αργειτι λοθι ωατριο. Itẽ γο
υλξιται αντιασ ασ ημιν αωολοι γοναμυναι. tertius cũ in fine ptis oratiõis uerſauice lõ
ga ponit' uocalis correpta una iterpoſita cõſonãte: ut Emicat Euryalus & munere. lætꝰ ami
ci. Itẽ oſtẽdẽs artẽ piter arcũqꝫ ſonãtẽ. & oia uincit amor: ut eſt apud Homerũ νεοσρα λο
υκε λαβεν ιαχησινοντα ωερεσωησ. Quartũ cũ correptã uocalẽ quæ cõſonantes ſecunt'
quarꝫ priori ẽ. s. littera quæ ſyllabæ rõne cõis: uelut ſibillus poſita uim cõſonãtis amittit. In/
terdũ enim liquidarꝫ mutant legẽ. Si quidẽ illæ ſubiũctiuæ mutis utranqꝫ poteſtatẽ poſſidẽt
hæc uero pluriũ ſibi defendit: nõ enim ſolũ ſubiũgitur: uerum etiã cõtraria præpoſita loco
liquidæ fũgitur ut eſt ponite ſpes ſibi quiſqꝫ. & apud Lucilium infantibus paruis ſic & Ho
meri uerſus ille teſtatur. Quintus eſt cũ correpta uocalẽ ſuſcipit. z. duplex q̃ poſitiõe longã
poſſit efficere: uim plerũqꝫ duplicis cõſonãtis amittit: ut nemoroſa Zacynthos. Sextus eſt
cũ ꝓnomen hic uel hoc. c. littera terminata uocalis ſtatim ſubſequit' quãdo in his ꝓnomini
bus. c. littera craſſum & quaſi germinatũ cõtinet ſonũ. Eſt. n. in hoc tã pedis prima ſyllaba
lõga q̃ tertia breuis. Hic uir hic eſt tibi quẽ ꝓmitti ſæpiꝰ audis. Septimꝰ ẽ cũ correpta uoca/
lis in unã deſinit cõſonantẽ ſequẽte. h. quæ plæriſqꝫ aſpirationis nota uidet': ut Terga fatiga
mus haſta. Itẽ Aeneã hominũ quiſq̃. ſed modus ſupior quibuſdã ſupfluus uiſus eſt ꝑcipue
& hic utimur cũ ſufficit finitã eſſe partẽ orationis ex his omnibus modis uno dũtaxat uti ad
mittunt qui metrorum rationem ſunt ad modum perſpicaces.

ACcentus eſt acutus uel grauis uel iflexæ elatio oratiõis uocis uetẽtio uel iclina
tio aut iflexo ſono regẽs uerba. Nã ut nulla uox ſine uocali: ita ſine accẽtu nul
la ẽ: & ẽ accẽtꝰ ut qdã recte putauerũt uelut aia uocis. accẽtus dictus ẽ ab ac
canẽdo qꝛ ſit quaſi quidã cuiuſqꝫ ſyllabæ cantus. apud græcos iõ ωροσωδια

dicitur ꝙ προσῳδίας αλεῖ ταῖς συλλαβαῖς. Accētus quidā faſtidia uocauerūt ꝙ capitibus litterarꝝ ponerent̄. alii tenores uel ſonos appellāt. nōnulli cacumina retinere maluerūt. Sūt uero tres acut9 grauis & qui ex duob9 fact9 eſt circūflexus. Ex his acut9 in correptis ſemp: interdū ꝑductis ſyllabis uerſatur. Inflexus in his quæ ꝑducunt̄: grauis aūt p ſe nunq̄ cōſiſtere in ullo uerbo pōt: ſed in his in quib9 inflexus eſt aut acutus. Cæteras ſyllabas obtinet in græcis itaqꝫ dictionib9: cū acutus tria loca teneat: ultimū: penultimū: & antepenultimū. Circūflexus aūt quodlibet ſyllabarꝝ ſit dictio nō tenebit niſi penultimū locū. Oīs iungitur pars oratiōis hāc ratiōnē ꝓnūciationis detinet. Oīs uox monoſyllaba aliquid ſignificans ſi breuis eſt acuet̄: ut mel. fel. & ſi poſitiōe longa fuerit acutū ſi licet tenorē habebit: ut ars: ps: pix: nix: pax: Sinautē lōga natura fuerit flectetur: ut lux: ſpes: flos: ſol: mōs: fōs: lis. Oīs uero diſyllaba priorē ſyllabā aut acuit aut fletit. Acuit uel cū breuis eſt utraqꝫ. ut citus lat9 erat uel cū poſitione longa eſt utraqꝫ: ut ſolers: uel alterutra poſitione longa: & dum ue natura lōga ſit: ut pontus: poſterior ut cohors. Si uero prior ſyllaba natura longa & ſequens breuis fuerit flectitur prior: ut luna: roma. In triſyllabis aūt & tetraſyllabis: & deinceps ſecūda ab ultima ſemp obſeruanda ſit. hæc ſi natura longa fuerit infectit̄: ut romanus: cethegus: marinus: criſpinus: amicus: ſabinus. quirinus. lectica. Si uero eadem penultima poſitiōe lōga fuerit acuetur: ut Catullus: Metellus: Marcellus. Ita tamē ſi poſitiōe lōga nō ex muta & liquda fuerit: nam mutabit accētū: ut latebræ tenebre: & ſi nouiſſima natura lōga itēqꝫ penultima poſitione lōga fuerit penultima tamē acuet̄: non infectet̄: ſic natura: ut fidenæ: thenæ: thebæ: cumæ ut tabellæ: feneſtre. Sinautem media aut nouiſſima breuis fuerit prima ſeruabit acutū tenorē: ut Sergius: malius: aſſia: fiſcina: iulius: claudius. Si oēs tres ſyllabæ lōgæ fuerint media acuetur: ut romani legati prætores prædones. Pronomina quæ duplici modo declinātur. i. aut corripiūt aut ꝑducūt: mediā ſyllabā gtō caſu oſtēdunt. ut ipſius: illius. Si uero mediæ longæ erunt: primæ graues: ſecundæ fiūt inflexe primæ acutæ ſunt cum mediæ breues: cū uero mediæ longæ primæ graues. Exponendū etiā placuit qui pedes acuto tenore. aut circūflexo iteratione ſupraſcripta cōgruunt. Oīs pars orationis quæ poſſit meros pedes cōplere hāc accēt9 legē cōtinet. In diſſylabis ſemp acuitur: aut iflectit̄: acuitur ſi pyrrhichius cōpleuerit ſicut p bonos amor. Itē ſpōdeū indifferēter poſitū ſi habuit. i. ſiue natura ſiue poſitione fuerit longa utraqꝫ ſyllaba prior acuitur natura ſic: ut Cumæ: Thebæ heros: poſitione: ut ſolers. Iambumqꝫ: ut Cato: ſeres. Trocheum uero legittimum ſi compleuerit ideſt ſi natura longam priorem ſyllabam habuit circūflectitur: ut meta: bruma: prætor. Sinautem poſitione longa fuerit prior ſyllaba memorati pedis acuitur: ut pulcher aſper In triſyllabis dactil9 differenter poſitus & anapeſtus. Tribachus quoque tertiam ab ultima acu deſiderat. Dactilus natura qui eſt ſicut lumina mœnia ſydera claudius poſitione q̄ fit ut Sergius. Similiter anapeſtus: ut Cicero regio. Itē tribachus: ut iulius palibachius & amphibrachus: in penultima circūflexum habebūt: ita tamē ut natura ſit lōga eadē penultima Palibachius: ut roman9 legatus. Itē amphibrachus: ut cethegus: ſabin9 monile. Horum ſi poſitione longa fuerit eadē penultima mutat tenorē & acutū hēbit accētū. palibachius ut marcellus: amphibracus ut metellus catullus. Bachius & moloſſus indifferenter poſiti penultimam ſemp acuūt. Bachius legittim9 ſicut athenæ: fidenæ: poſitiōe: ut tabellæ: feneſtre huius aūt pedis ſi penultima poſitiōe longa ita fuerit ut excipiat tā ex muta q̄ ex liquida accentus tranſfert̄ ad tertiā ab ultima ut tenebræ latebræ: qđ genus ſyllabæ penultimæ quidam omnino breuē putabāt: q̄a non terminat̄. n. r. conſonantes cōtra qdā lōgā qđ q̄uis nō terminet̄ conſonantiī nihilomin9 proxima ſyllaba a duab9 incipit conſonantib9 & ꝙ natura litterarꝝ. b. & r. quæ mollis eſt nūc longā: nūc breuem ſyllabā efficiat. Ideo actum eſt ut uaria hæc noia conſuetudo ꝓnūciaret: & tenebras & latebras acuto accentu prima ſyllaba effertur. Moloſſus itē ſemp acuitur: ut romani. In tetraſyllabis aut deinceps eadē accēt9 ra-

tio ſemp cuſtodit. Monoſyllaba fere q̃ nunq̃ ſunt uerba ꝓtotypa o lra tā uerſu q̃ ēt proſa
ſimiliter ꝓducta habēt. Sane uerba græca græcis accētib9 efferimus. Si iiſdē litteris enun-
ciauerimus in latinis neq; acut9 accentus in ultima ſyllaba pōt poni. niſi diſcretionis cā. ut in
aduerbio pone iō ne uerbū putet & in qbuſdā ꝓpoſitioib9. Nā ꝓpoſitiões ſepate monoſylla
bæ quantū in ipſis eſt acui debent: ſed iunctæ caſib9 aut aliis partibus interdū uim ſuā pdūt
ſecūturq; illā naturā & graui nō acuto ſono ꝓnūciant: ut ꝓduco deduco. Itē inueniunt ra
to diſſyllabæ q̃ acui deſiderēt ut eſt circū īter deniq; circūflexus ponit i ea pticula q̃ ē apud
Virgiliū. ergo Illi9 ergo uenimus. Cō quoq; ꝓpoſitio cōplexa. ſ. uel. f. ſubiūctas litteras pro
ductiua. o. ꝓnūciat. f. ut cōfero cōfido: cōfeſtim: cōfertus: eodē mō. ſ. ut cōſulo cōſcendo:
cōſono cōſiſto cōſul: & uerſauice eadē aliis litteris ꝓpoſita corripit: ut cōcio: cōduco: conti
nuo: cōuoco: conuerto: cōprehendo: cōgrego. Itē cōplexiua coniūctio ſiue copulatiua q̃ &
diſiunctiua ue & relatiua: nec adiunctæ uerbis & ipſæ emittūt faſtigiū & uerbi antecedētis
lōgius poſitū accumē adducunt & iuxta ſe ꝓxime collocāt. ſicq; ut Liminaq; lauruſq; dei.
Itē ue: ut hircanis arabis ue parat & calathis ne mineruæ. Ne ut hoies ne feræ ne. In cōpoſi-
tis dictionib9 unus accentus eſt nō minuſq̃ una pte oratiōis: ut meleſanus. Interea loci accē-
tus in integris dictionib9 obſeruant. In peregrinis āt uerbis & in barbaris noibus maxime
in interiectionib9 nulli certi ſunt. In his. n. maxime accētū lex certa eſſe nō pōt cū ſit abſur-
dū a turbato tenoris exigere rōnem accentū legē uel deſtinguendi ratio: uel diſcernendi am
buiguitates neceſſitas ſepe cōturbat. Accentus acuti nota ita p obliquū aſcendēs in dexterā
partē. grauis nota ita & a ſummo in obliquū quaſi in dextrā partē deſcendēs. Circunflexus
uero de acuto & graui figurat uel ē deorſum ſpectās. Lōgus eſt linea a ſiniſtra i dextrā par
tem æqualiter ducta: & breuis uirgula ſimiliter iacens ſed pāda & cōtractior q̄ſi ſurſum ſpe
ctās: utq; in illis ſonos ſicq; in his tpa dignoſci uidemus. Hoꝝ aūt officio utimur ne ꝓducti
onis uel correptionis ratio cōfundat. Apud latinos. n. v. litteræ uocales tā corripiuntur quā
ꝓducūtur. Inueniūtur. n. q̄dā noia omonima uerbis ſimilia. alia quoq; aduerbiis de quibus
qd dici pōt niſi q̄ accentus ſit arbiter diſcernēs utriuſq; ſignificati differentiā ſicut parēs: ob
ſequens ſignificat: intelligit & pater: prius pticipiū eſt tractū a uerbo qd eſt parco. Poſteri
us nomē quotiens. n. participiū ſignificat primā ſyllabā ꝓducimus: ut ē Virgilian9 ille. Iāq;
ibat dictio parēs: eādē uero i altera ſignificatiōe corripimus: ut ē alma parēs. Item uerbis ſi
milia ſicut ē nomē & uerbi prima poſitio. In nois ſignificatiōe primā ſyllabā corripim9: ut
eſt tot adite labores: & in uerbis ꝓducim9: ut ē matriſq; allabit aures. & ſūmas plabitur un
das. Itē aduerbiis: ſic latæ ē aduerbiū & uerbū modi ipatiui. in aduerbio tā prima ſyllaba ꝓ-
ducitur ut ē Hic populū late regē belloque ſupbū q̃ i uerbi ſignificatiōe corripitur ut ē: aut
aliqs latet error equo. Itē nec latuere doli. ut ſuperi uoluere late. Oia aūt huiuſmōi facili9 ex
metrica ſtructura cōpræhēdūtur. His adiiciūt hyphen cuius forma ē uirgula ſurſum cur-
uata ſubiacens uerſui & inflexa ad ſuperiorē partē. v. hac nota ſuppoſita utriuſque uerbi ꝓ
ximas litteras i una ꝓnūciatiōe colligit. Ita tn̄ tū cū ita res exegerit copulem9: ut ē Turn9 ut
anteuolās: & ante tulit greſſum: & quā ſimul ac tali ꝑſenſit peſte teneri. & apud Saluſtium
Iā primū inuēt9 ſimul ac belli patiēs erat hyphen legendus eſt. Cū una pars oratōis huic cō
traria ē diaſtole dextra ps circuli ad unā litterā appoſita at uero male coherētia diſceruntur
ut ē ereptæ uirginis ira: & uiridique i littore cōſpicit ſus. apoſtrophos. Itē circuli ps dextrā
ſed ad ſūmā lrām cōſonātē appoſita: cui uocalis ē ſubtracta ac nota de eſſe oſtendimus par
ti oratiōis ultimā uocalem cui9 cōſonās remanet ut ē tanton me crimine dignū Ceteꝝ daſeā
& pſylen apud nos. h. uocali adita uel detracta demōſtrat. i. ſcripta. h. aſpirationē non ſcri-
pta leuigationē ſignificat. illud ēt magna cura uidēdū ē qd ueteres oia uel uerba uel noia q̃
o littera finiūtur. Itē aduerbia uel cōiunctiōes producta extrema littera proferebāt adeo ut
Virg. quoque idē ſeruauerit iā bis: ut refugerit īcultæ uetuſtatis horrorem & carmē cō ra

morem ueterum leuigauerit. Inuenitur autem apud Virg. in uerbo poſita breuis: ut nunc ſcio quid ſit amor: & hoc ſat erit. Scio me danais e claſſibus unum: quod quia in uno uerbo eſt uidetur epiſynalipha his qui conſeruandam uetuſtatis conſuetudinem putant: illam autem ego fuiſſe opinor rationem quod ueteres ſecuti græcos apud quos. ω. littera ubiq; quidem natura longa eſt plurimum: tamen in extrema uerbi ſyllaba ponitur etiam in ſermone cōmunis proſa oratione ſimiliter proferebant: ita ut dum id uſurpauit proſa uerſus obtinuit paulatim autē uſus inuenerit: ut in ſermone noſtro ſcribo dico: & ita in talibus ubi. o: nō ſolum correpta ponitur: ſed etiam ridiculus ſit qui eam produxerit. Mirum ergo non eſt ſi cōſuetudinem ſequitur uerſus niſi ſit ubi poeta maiorem ſibi licentiam uendicauit. Dictio eſt uox articulata cum aliqua ſignificatione ex qua inſtruit̃ oratio & in quā reſoluitur. uel ſic. Dictio eſt ex ſyllabis finita cū aliqua ſignificatione certa locutio: ut eſt dico: facio. Quædā dictiones ſūt ſimplices ut facio: quædā compoſitæ ut cōficio. Ex compoſitis quædam ſūt ex duobus imperfectis ut eſt ſinciput cū intelligatur ſematū caput. Quædam ex integro & impfecto: ut ē cornicinen: ut intelligat̃ cornu canens. Quædam ex duobꝰ integris: ut ſacra uia: Quædam ex integro & imperfecto: ut eſt ciſmare quo ſignificatur citra mare. Pronunciatio eſt ſcripturarum ſecundū perſonas accōmodata dictionis ſimilitudo cū aut ſenis temperamentum: aut iuuenis proteruitas: aut fœminæ infirmitas: aut qualitas cuiuſq; pſonæ oſtēdenda eſt: & mores cuiuſq; habitudinis exprimendi. Diſcretio eſt diuerſarū confuſarꝝ ſignificatione pro plana ſignificatio quæ oſtendit̃ modis quinq;: cōtinuatiōe: ſeparatione: lectione: diſtinctione: ſubdiſtinctione: uel mora. Cōtinuatio eſt rerū contexta dictio ut ſcythiam ſeptēq; triones. Separatio eſt ſecretio rerum natura iunctarꝝ quæ in ambiguitatem cadunt ut cū Turni iniuria matrē admonuit ratibꝰ ſacras depellere tædas. Hic enim mater cū Turno iuncta eſt: quæ ambiguitates uitandæ cauſa ſeparari debet ut ſit agnitio quæ mater & ſacras tædas expreſſe legendū ut abominandū ondas. ut Auri ſacra fames. Tædæ enim nuſq̃ abominandæ niſi illic ubi incendia facta: quoniā ſūt ipſæ naturaliter ſacris accōmodatæ. Lectioni poſituras accedere uel diſtinctiones oportet quas græci θεσεισ uocant: quæ interlegendum dant copiam ſpiritus reficiendi ne continuatione deficiat. Hæ tres ſunt: diſtinctio: ſubdiſtinctio: media diſtinctio ſiue mora: uel ut quibuſdā uidetur ſub media: quarꝝ diuerſitas tribus pūctis diuerſo loco poſitis iudicantur. Diſtinct o quidem eſt appoſitio puncti nō finiti ſenſus uel pendentis mora quæ locis ponitur tribus ſūmo cum ſenſū terminat & uocatur finalis a nobis: a græcis τελεια media cum reſpirandi ſpacium legenti dat & dicitur media. græce μεσι cum lectionis interruptum tenorem aliud adhuc illatura ſuſpēdit: & uocatur a græcis υϖς. γμη. a nobis ſubdiſtinctio. Diſtinctio eſt ſilentii nota cum ſenſu terminata: ubi eſt liberum ceſare prolixiq; ita ut neuter ſui indigeat: ut eſt Numina nulla præmunt: mortali urgemur ab hoſte: & eſt huius nota punctū ſupra uerſum ad capnt litteræ poſitum. Diſtinguere autem oportet ante ſimilitudines quas græci ϖαραβόλας uocant: & ante redditas ανταπόδοσεισ. & ſi quando a perſona ad perſonam trāſitus fuerit factꝰ & ante autem coniunctionem: ſi quidem non ex abūdanti ponitur: & ante caſum uocatiuū & ante ſed: & ante quoniam: & ante tunc ceſſante reddita: ſed præpoſitis ſuperioribꝰ: & ante interrogatiua: ut. Quis deus o muſæ: quis nobis extulit artem. Vnde noua ingreſſus hominum experientia cœpit: Hic enim oportet diſtinguere & ſic inferre: Paſtor ariſtæus fugiens peneia tempe: & poſt interrogatiuam: ut Muſa mihi cauſas memora. Subdiſtinctio eſt ſilentii nota legittimi: qua pronunciationis terminus ſenſu manente ita ſuſpēditur: ut ſtatim id quod ſequitur ſuccedere debeamus. Huius aūt eſt pūctum ſub uerſu poſitum ut me duce dardanius ſpartam oppugnauit adulter. Aut ego tella dedi fouie cupidine bella. Non enim ſimiliter ut indiſtinctione ſilentium interpoſitū tacere permiſit: ut ē illud. Et ſi fata deum ſi mens non leua fuiſſet. media diſtinctio ſiue mora eſt leuis incontinuatione ſenſuū in-

terpoſita diſcretio legitimæ diſtinctionis ſubdiſtinctiõiſq; mediũ optinẽs locũ: ita ut nec ꝑfecta in totũ nec omiſſa uideat̃ ſed ſignificatõe imorãdi alteri9 deſideret principiũ ſenſus: & hoc ſolũmõ ſeruat officiũ: ut legẽtis ſenſũ breuiſſima reſpiratõe refoueat & nutriat. Sic. n. ꝓnũciãdo reticere quis debet; qa ſpũs ipſe quadã defectione mutat̃. deĩde reſumat̃: ut ẽ ut belli ſignũ laurẽti turn9 ab arce. Extulit & rauco ſtrepuerũt cornua cãtu. Vtq; acres cõcuſſit equos: utq; ĩpulit arma. Exẽplo turbati animi. Multæ. n. cauſæ ſunt mediæ hui9 lectiõis Primũ ne cõfũdãtur quæ διкωλα & τρικωλα ponũtur. Deĩde ut actus uerbo₂ emineat & luceat qui ex aliquo moueat̃ affectu uel indignatõe; uel miſeratõe collata uel certe cũ q̃dam arctatõe ſermonis quæ εμφατικωσ a poetis cõgerũtur. Si quis itaq; ſine media ſpiritus ſuſpẽſione ꝓnũciauerit ut eſt. Aut hoc incluſi ligno occultãtur achiui. Aut hæc ĩ noſtra fabricata eſt machina muros. Aut aliqs latet error; equo ne credite teucri. Cõfũditur ratio cõpoſitõis generali nomine ligni; aut machinæ equi. Itẽ lectũq; iugalẽ quo perii ſup impoponas minus aptũ. Subdiſtinguẽdũ. n. pro uolũtate dicẽtis. Hoc. n. uoluit ĩtelligi Dido nõ eſſe lectũ iugalẽ quo perierit. Immorandũ eſt ergo & reſpirãdũ iugalẽ; & ſic ĩferendũ cum υϖοκρισεος affectu quo perii. In lectiõe plena ſentẽtia pẽriodos dicit̃. cuius partes ſũt comata & cola. Modulatio eſt cõtinuati ſermonis in iucũdiorẽ dicẽdi rõnẽ artificialis flexus ĩdeclinabilẽ auditus formã cõuerſus aſpitatis atq; imperitiæ uitãdæ gratia. Latinitas ẽ incorrupta loquẽdi obſeruatio ſecũdũ romanã linguã; cõſtat autẽ ut ait Varro his quatuor: natura: analogia: cõſuetudine auctoritate. Natura uerbo₂ omniũ q̃ imutabili nequaq̃: aut min9: aut plus tradidit nobis: q̃ qđ accepit. Nã ſi qs dicat ſcribo ꝙ ẽ ſcribo nõ analogiæ uirtute; ſed naturæ ipſius cõſtitutiõe couincitur. Analogia ſermonis a natura proditi eſt ordinatio ſecũdum τεχνικουσ neq; aliter barbaram liuguam eruditis q̃ argẽtum a plumbo diſſonat. Cõſuetudo nõ ratione analogiæ; ſed uiribus pars eſt; ideo ſola recepta ꝙ multo₂ conſenſione conualuit: ita tamen ut illi artis ratio nõ accedat ſed indulgeat. Nam ea e medio loquendi uſu placita aſſumere cõſueuit. Auctoritas in regula loquẽdi nouiſſima eſt. Nãq; ubi omnia defecerint ſic ad illã quẽadmodũ ad anchorã decurrit̃. Nõ. n. quicquã aut rationis; aut naturæ aut conſuetudinis habet cum tãtũ opinione ſiue lectõe recepta ueter₂ ſit; nec ipſorum tamen ſi interrogẽtur cur id ſecuti ſunt ſcient.

GEnera locutionũ ſunt qninque: rationale artificiale: hiſtoricum. Gloſſemati cũ cõmune. De qualitate locutionũ quinque ſunt linguæ græcorum ιασ Δωρισατθισ αιολισκοινη. Iuxar has ergo quinq; linguas & latina uerba cõpræhenſa colligũtur hoc modo has relictis propriis utitur ac ſi propriis omnibus uerſatur in oĩbus tropis: doris in ſingulis partibns orationis: nunc adiectioni nunc breuitati ſtudẽs barbariſmos facit qui barbariſmi metaplaſmi appellantur: quos cum ſibi uendicauerint docti metaplaſmos appellant ut Teucrum mirantur inertia corda pro teucrorum; & aggere moerum; & aula in medio. Atthis quæ breuitati ſtudet admittit ſoloeciſmns: quos cum docti fecerint non ſoloeciſmi.: ſed σχηματα λογου appellantur; ut eſt nuda genu: & urbem quam ſtatuo ueſtra eſt. Ibi enim nudum habens genu debuit dicere: & urbs quam ſtatuo ueſtra eſt: ſed ſeruiens ſchemati quod appellatur ελληνισ μοσ tres orationis partes redigit in duas uſus atticiſimo. Aeolis ultra modum copioſa eſt; & amat per circuitum uerba protendere & periphraſim res explicare ac per hoc ϖλεοναζει; cuius uitium σχημα Διανοιασ appellant κοινη communis eſt ĩ qua omnes idem ſentiunt. Metaplaſmus eſt tranſformatio quædam recti ſolutiq; ſermonis in alteram ſpeciem metri aut decoris cauſa figurata. huius ſpecies ſunt hæ. Protheſis: Epentheſis: propalepſis. Aphæreſis Syncope: Apocope; Ectaſis; Syſtole: Diæreſis. Synaliphe Epyſnaliphe: Eclipſis. Antitheſis; Metatheſis: Paragoge. Protheſis quidam generalis metaplaſmus qui fit per adiectionem; ſed ſpecialiter ſic diuiditur. Protheſis eſt appo-

ſitio quædam ad principium dictionis litteræ ut Turno gnatoque patrique pro nato. ſyllabæ ut concitum tetuli gradum protuli. Epenthesis eſt appoſitio cum inter primam & ultimam ſyllabam aut littera adiicitur: aut ſyllaba. Littera ut hac caſti maneāt in religione ne potes pro religione. Syllaba ut mauortis in antro: pro martis: hunc metaplaſmum quidam pleonaſmum appellant. Proparalepſis eſt cum aliquid ad nouiſſimam partem dictionis accedit: ut admittier orat pro admitti magicas in uitam accingier artes pro accingi. Paragoge eſt cum ad ultimam ſim plicis dictionis clauſulam aut littera iungitur: aut ſyllaba. Littera ut apud Plautum quod & hoſtis pro hoſti. Syllaba ut poteſtur ꝓ poteſt. Aphæreſis eſt æque metaplaſmus qui fit per detractionem ſed ſpecialiter obſeruatur. Aphæreſis eſt ablatio de principio dictionis cōtraria: protheſi: cum aut littera amputatur: aut ſyllaba auſertur. Littera ut ruit omnia late pro eruit. Syllaba ut tēnere diuos pro cōtemnere diuos: & linquere caſtra pro relinquere. Sincope eſt ablatio de medio dictiōis cōtraria epentheſi: ut extinſti me teque ſoror pro extinxiſti. Apocope eſt ablatio de fine dictiōis propa ralepſi uel paragoge cōtraria cum aut littera detrahitur uel ſyllaba. Littera ut aſpice num mage ſit noſtrum penetrabile telum pro magis. Syllaba: ut en do ſuam pro domum. Ectaſis eſt extenſio quæ fit cum correpta contra rationem per licentiam producitur. ut exercet Diana choros. Hic enim Dianæ ſyllaba producta eſt cum corripi debeat. Syſtole eſt correptio cōtraria ectaſi. Fit autem cum lōga ſyllaba contra rationem corripitur aliqua neceſſitate cogente ut urbemque fidenam. Fidenam primam corripuit cum producere debuiſſet. Item aquoſus orion. Diæreſis eſt deſciſio unius in duas diuiſæ ſyllabæ: ut diues pictai ueſtis & auri pro pictæ: & aulai in medio. Sinaliphe colliſio ē quæ fit cum duarum inter ſe cōcurrentium uocaliū altera excluditur: ut atque ea diuerſa penitus dum parte geruntur. Hic enim unum. e. præcedens excluditur. ea Synereſis a quibuſdam nominatur. Epiſynaliphe eſt cōglutinatio ſeu cōtentio duarum ſyllabarum in unam ſyllabam facta cōtraria ſynaliphe: ut fixerit æripedem ceruam licet cum aeripedem quinque ſyllabis dicere debeamus. Ita fit una ſyllaba ex duabus. Ecc hlipſis eſt concluſio quædam difficilis: ac duaꝝ cōſonātium cum uocalibus aſpere cōcurrentium ut ē. Multum ille & terris iactatus & alto Antitheſis ē litteræ cōmutatio: ut impete nūc uaſto ceu cōcitus ibribus amnis. Impete dcm̄ eſt ꝓ impetu & oli ꝓ illi. Metatheſis dicitur tranſlatio. Eſt autem litteraꝝ ordo mutat⁹ ut eſt. Nā tibi timbræ caput Euādrius abſtulit enſis προθεσεων παραλλαγυ eſt cum alia q̄ quæ debet præpoſitio ponitur ut cui tantum de te licuit pro in te.

SChemata quidē latinæ figuræ uocātur: ſicut noīe ipo patet cōſirmatōes ſunt quædam ſentētiæ remotæ. a cōmuni Hæ ut Quiti. exiſtimat adeo tropis ipa rei natura cōiunctōe ſūt ut a qbuſdā tropoꝝ nōia acceperūt ſiue ꝙ forment orationē ſiue ꝙ uertāt: unde & motus dicuntur. Figura ē igitur aliq̄ arte noua ta dicendi ratio: huius partes duas facit Διανοιασ qđ eſt cogi tationis & ſenſus λόγου quod ē elocutionis atque uerborum ſenſuum ad oratorias uirtutes pertinēt. i. σχηματα Διανόιασ nos de eo loquimur quod ſchema leſeos dicitur: cuius diffinitio eſt talis Schema leſeos eſt ordo uerborum aliter q̄ debet figuratus metri aut decoris: aut emphaſis gratia: huius ſpecies ſunt multæ ſed neceſſariæ traduntur per quas ſimiles colligentur: Prolepſis Zeuma: ſpozeuſis. Syllepſis: aſyndeton: anadiploſis: anaphora: alia anaphora: Epanalepſis: Epizeuxis: Paranomaſia. Scheſiſonomatō: Parameō: Homoeoteleuton: homoeoptotō: Polyptetō: hirmos: Poliſyndetō: Dyalitō: Climax: Prolepſis ē ꝓnūciatio reꝝ ordine ſecutaꝝ uel ē cū ante numer⁹ uerbo reddit̄ q̄ ꝑſonæ diffiniant̄ ut ē cōtinuo regēs igēti mole latin⁹ q̄driiugo iuehit̄ curru. Bigis id Turn⁹ i albis. Tū pr̄ æneas romanæ ſtirpis origo & iuxta Aſcani⁹ magnæ ſpes altera romæ ꝓcedūt caſtris: & aliter de ꝓple pli diſputat̄ cū id qđ poſteri⁹ accedit añ tp̄s aſcribit̄ ut: Lauinaq; uenit littora. Lauiniū. n.

nūdum erat cū ad Italiā uenit Aeneas: & apud Saluſtiū. Mōtē ſacrū atq; auētinū inſedit q mons ob hoc quod illū plebs iſedea poſtea ſacer dictus. Zeugma ē unius uerbi concluſio diuerſis clauſulis cōiuncta cū duo aut cū plura ad unā partē oratōis iūgēda referunt̃. Hui9 aūt cōcluſionis cōuerſio tribus locis poſita uidet̃. Fit eni aut cū præponit unū uerbū ad qđ ſequētes ſenſus cōferātur ut eſt uicit pudorē libido: timorē audacia rationē amentia. Aut cū in medio ſenſuū loco poſitū reperit̃ ut eſt Troiugena iterpres diuū q̄ numina phœbi. Qui tripodas clerii laurus: q̄ ſydera ſentis. Et uolucrū pēnas: & præpetis oīa pēne. Sentis. n. uerbum tā primis q̄ ultimis iūgitur: & ob id μεσόζευγμα nominatur: aut certe cū uno uerbo ſenſus claudunt̃ ut eſt Tullianū. Nihil ne te nocturnū præſidiū palatii: nihil u bis uigiliæ: nihil timor populi: nihil cōcurſus bonoꝝ omniū: nihil hic munitiſſimus ſenatus hauēdi locus: nihil hoꝝ ora uultuſq; mouerūt. Cōcluſit. n. uno uerbo mouerūt inde ὑπόζευγμα dicitur. Hypozeuſis ē cū ſingulæ res aut pſonis obiiciunt̃: aut uerbis ut regē adit: & regi memorat nomēque decuſque. Quid ue petat: qđ ue ipe ferat Mēzenti9 arma quæ ſibi cōciliet uiolētaque pectora Turni: Edocet humanis q̄ ſit fiducia reb9. Admonet imiſcetq; preces: aut ſit mora tarchon iūgit opes fœduſque ferit. Hypozeuxis ē ut Scaurus ait figura ſuperiori cōtraria ubi diuerſa uerba ſingulis iūgunt̃. Syllepſis eſt diſſimiliū clauſulaꝝ p unū uerbū cōglutinata cōceptio cū ſingularis dictio plurali uerbo uel poſteriori tātū uel ultimo redditur ut eſt hic illius arma: hic currus fuit. Item ſūt nobis mitia poma: Caſtaneæ moles: & preſſi copia lactis. Aſyntheton eſt cū aliqua incōpoſite & ſimpliciter pferuntnr: ut. u. eni uidi: uici. hæc ab aliis Dialyton dicitur. Anadiploſis ē cū ultīa prioris uerſus dictio i initio ſequētis iteratur. ut ſeqtur pulcherrimus aſtur: Aſtur equo fidens. Anadiploſis ē cōgeminatio dictionis ex ultimo loco p̄cedētis & ſequētis principio. Anaphora eſt relatio uerbi eiuſdē aut ſimilis p principia uerſuū plurimoꝝ ut Nate meæ uires mea magna potētia ſolus. Nate patris ſūmi. Itē ſpes tu nūc una ſenecte Tu reges miſere: decus iperiūque latini te penes. i. te oīs dom9 inclinata recūbit. eſt & ſecūda anafora p quā elocutio nō cōueniēter reſpōdens aliud refert occulte ut eſt apud Saluſtiū: Sed antea item cōiurare pauci in q̄bus Catilina de qua q̄ breuiſſime potero dicā. Hic de qua intelligēdū cōiuratione. Epanalepſis eſt cū maiore ſignificato facta repetitio ut eſt in Horatio heu heu fugaces poſtūe poſtūe labunt̃ anni & aliter. Epanalepſis fit cū eadē dictio & principiū uerſus & clauſulā tenet ut tenemus angitiæ: uitrea te fucim9 unda: te liq̄di fleuere lacus. Itē pater inquā me lumine orbauit pater. Ante ēt ſceptrū. Dictei regis & ante: & hoc nauis onuſta præda Siciliēſi cū ipa eēt ex p̄da. Epizeuxis eſt eiuſdē dictionis in eodē uerſu ſine aliqua dilatōe geminatio cū ipe. u pnūciationis: ut: me me adſū q̄ feci i me cōuertite ferrū: O rutuli mea fraus oīs. Paronomaſia ē ueluti q̄dā denominatio cū præcedēti nomini aut nomē: aut uerbū annectitur ex eodē figura tu: ut fugā fuit: factū facit: gratas gratias: creta decreta ē: pugna pugnata ē & aliter. Paronomaſia fit cū dictio iteratur: mutata tamē a ut littera aut ſyllaba quotiēs noīe ſimili utitur i ſignificatōe diuerſa: ut eſt apud Terētiū. Nā inceptio eſt amētiū haud amātiū: & apud Ciceronē qui fuit locus religioſiſſimus is erit locus deſertiſſimus: & cuſtodia caſtroꝝ nō honoris ſed oneris exiſtimat̃. Itē ſi nō p̄torē te: ſed p̄donē dicim9. Scheſiſonomatō eſt cū ſingulis nominib9 epitheta cōiuncta ſunt ut marſa manus: peligna cohors. Feſtina uiꝝ uis: & aliter Scheſiſonomaton eſt cū in cōuexu uel in cōtextu ſentētiaꝝ plures antonomaſiæ ponūtur: ut Armipotēs tritoia uirgo. Paromenō eſt cū uerba uel no a paꝝ iflexa: & tamē ſimilia ſupioribus inferuntur: ut multa uiri uirtus animo multuſque recurſat gētis honos: & aliter.

Paromoeon fit cū uerba ſimiliter incipiūt ut machia multa minax minatur maxima muris. Homoeotheleuton eſt oratio ſimilibus clauſulis terminata. i. pari uerboꝝ exitu finita ut apud Enniū: Eos deduci uehi q̄ deſeri malui. Saluſti9 in nuda iniecta corpa. Virg. Bella horida bella Homoeoptotō eſt oratio excurrēs in eoſdē caſus ſimiliter. i. cū uno ſimilique

caſu totus ſenſus elocutiói iplet ut apđ Salu. Maximis ducibꝰ fortibꝰ ſtrenuiſq; miſtris: & aliter Homœoptotō cū oratio excurrit i eodē caſus & ſimiles fines ut Enniꝰ Inherētes: flētes: lachrymātes. ac miſerētes. Itē homoeoptotō ē cū ſimiles caſus exeūt uerba diuerſa. Homoeoptoton ē cū ſimili mō dictióes multæ finiūt. Polyptoton ē oratio caſuū uarietate diſticta: ut ē i Terētio In te ſpes ergo nobis ſita ē Te ſolū hēmus tu es patronus, tu pater ille tibi moriēs: nos cōmēdauit ſenex: ſi dſeris tu nos perimꝰ. Itē littora litoribꝰ cōtraria fluctibꝰ undas. Hirmos ē cū uniformis cōtiuat̃ ſeries oratióis uniꝰ caſus tenorē ad clauſulā uſq; cuſtodiēs ut pricipio cælū ac terras. Polyſinthetō ē oratio pluribus cōiūcta cōiūctióibus: ut Menandrū: Noēmonaq;: Pritaniq;: Itē Tectūque: lareq;: Amiclæūq; canē. Dialyton ē oratioq; ſine cōiūctiónibus ſolute ac ſimpliciter effert̃ nulla cōiunctione interpoſita ſupiori cōtraria: ut alii naualibus, Ite ferte citi ferrū, date tella: ipellite remos, Itē uenimus: uidimus placuit: & apud Tul, Pertulit cogitauit: hæc ēt Brachilogia noiantur: Climax eſt quā noſtri gradatiónē uocāt adiectio repetēs q̄ dicta ſūt ante q̄.n. ad aliud extēdat i prioribus reſiſtit hæc eſt quotiēs ab eo quo ſenſus ſupior termiat̃ iferior icipit ac deiceps q̄ſi p gradus idē dicēdi ordo ſeruat̃ ut ē Induſtria parit uirtutē uirtuſ gloriā: gloria inimicitias: inimicitiæ picula. Simile eſt exēplū ex græco notiſſimo trāſlatū. Nō.n. dixi ſed ne ſcripſi qdē legatióē ſed ne pſuaſi thebas. Sūt tñ tradita & latia Aphricāo urtutē iduſtria uirtꝰ gloriā: gloria æmulos cōpauit. Itē & gallus nō ergo magis pecuniarum repetundarum mai eſtatis: neque maieſtatis magiſquā Plautiæ legis: neque plautiæ legis magiſquā omniū legū inuenit̃. quo apud poetass ut apud homerum inſceptro qđ ab ioue agamēnon deducit ανα Δεκριωνα γαμεμνων εσηςκηπτρομ εχων τὸ ηφαισοσ καμε τευχων ηφαισοσ μεν Δοκε Δμκρονιονι ανακτι αυτιρ αραξευσ Δωκε Διακτορω αργειφορτη ερμιασ Δε αναξ Δωκεν πε λοπιπληξ ππω αυτ αρο αυτε πε λοξ Δκε ατρει ποιμενι λαων
ατρευσ Δθνησκωκε λειπε πολυαρνι θυση
αυταρο αυτθυεστα λαμεμνον λειμε φορν & i

Apud noſtrū ēt tragicū ſic Ioue pgnatus ē ut phibēt Tātalus ex tātalo ortus Pelops: ex pelope ſatus atreus q noſtrū porro ppagat genus. Hæc āt gradatio aptiorē habet ptē & magis affectatā ideoq; ratior eſſe debet, Item apud Vir. Torua leæna lupū ſeqt̃: lupus ipſe capellā. Florentem citiſum ſequitur laſciua capella. te coridon o alexi. Vitia orationis generalia ſunt tria: obſcurū inordinatū: barbarꝝ. Obſcuritatis ſpecies ſunt octo. Acyrologia: Pleonaſmos: Periſologia: Amphibologia. tātologia. Eclipſis: enigma: Macrologia iordinate orōnis ſpēs ſunt qnque. tapinoſis. Alchrologia. cācēphatō cacocella: Cacoſynthetō Barbaræ oratinis partes ſunt duæ, Soloeciſmus & barhariſmus quorū ſpecies ſunt plurimæ. Acyrologia eſt dictio minus conuenienter elata uel non ppriis dictionibus obſcurata ſnia: ut accede ad ignē hūc: iā caleſces plus ſatir. Ibi nullus ſignificatur ignis ſed meretrix & apud Virg. hunc ego ſi potui tātū ſperare dolorem. p timere poſuit. Pleonaſmos eſt ſnia uerbo pluſq̄ neceſſe eſt abūdās: ut ſic ore locuta ē. cū utique ſufficeret ſic locuta eſt. Periſologia eſt multoꝝ uerborū adiectio ſupuacua ſine ulla ui rerū: ut ibāt q̄ poterāt: q̄ nō poterāt niſi ibāt. Hic. n. excepto ibāt oia ſuperuacua ſūt. Macrologia ē oratio culta nimiū Scaurus ita diffiniuit lōga deſcriptióe pducta ſnia ut eſt. poſtera lux ſūmo ſpargebat lumine terras. Orta dies; cū primū alto ſe gurgite tollunt Solis eq. lucēque elatis naribus efflāt: cū ſit ſatis dixiſſe ſolet orto uerſibus tū minus nocet q̄ ſolutæ orationis. & apud liuium legati nō ipetrata pace unde uenerāt domū reuerterūt. hic. n. nō tantū pōdus adiecit ſententiæ lōgitudo ſed magis decorem abſtulit. Amphibologia eſt uitio cōpoſitionis in ambiguo poſita ſententia: ut aio te Aeacide romanos uicere poſſe. item certū eſt. n. antoniū præcedere eloquentia Craſſum. hi. n. duo ſenſus uitio ambiguitatis carent pprietate cū ſit incertū ab æacide Romanos uinci poſſe: an romano ab æacide, Similiter ab antonio uinci craſſum eloquentia; an a Craſſo antonium. Fit

& ꝑ Omonyma cũ dicimus taurũ & neſcias utrũ de armẽto: an obſcenã corporis partẽ an
montẽ qui ẽ in Cilicia: an qui eſt ĩ ſyderibus taurũ dicamus. Fit itẽ ꝑ cõmunia uerba: ut ua-
datur in foro Cato criminatur. Incertũ ẽ agat ne in aliũ: an ipſe ab alio idẽ patiatᷣ: quia ua-
dor & criminor ſunt uerba cõia. Itẽ fit diſtinctionẽ: ut uidi ſtatuã aureã haſtam tenentem.
Fit præterea plurimis modis quos percurrere omnes ne nimis longũ ſit non oportet. Tan-
tologia ẽ eiuſdẽ dictiõis ĩ eadẽ ſnia ſupuacua repetitio ut ẽ flẽs lachrimaꝝ fluorem fudit &
ego metipſe cũ ſufficerit ego. Eclipſis ẽ neceſſaria dictio defraudata ſnia deſcũs q̃dam ne-
ceſſariæ dictõis q̃ deſiderat præciſa ſnia ut eſt Terris iactatus & alto, cum deſit præpoſitio.
Italiã fato ꝓfugus. i. ad italiã. Enigma ẽ ꝑ ĩcredibilia ꝯfuſa ſnia: ut auia filiorũ eſt quæ mater
mariti, cũ iocaſta ſignificetᷣ. Tapinoſis ẽ contra dignitatẽ rei magnæ hũilis expoſitio: ut ẽ
Marcido dies ſole pallet cũ ui arceãt terrẽa nõ ĩmortalia & apud Flaccũ. Pelide ſtomacum
& Vir. Multa malus ſimulãs ꝓ ſceleſtus. Aeſchriologia ẽ uitio cõpoſitõis ĩuerecunda orõ
aut ꝯpoſitio uerboꝝ obſcenæ ſignificatõis: aut unius uerbi obſcena ſignificatio & ꝓnũcia-
tio. cõpoſitiõe fit ut cũ nũero fuiſſe emẽdatᷣ. Hoc uitiũ ĩterpoſita aliq̃ pticula: ut cum quo
dũ nũero fui & Nũeꝝ cũ nauibus æq̃t. Itẽ unius uerbi obſcena ꝓnũtiatiõe ſic fit: ut eſt apđ
Salu. Ductabat & arrexit aĩos militũ. Cacẽphatõ ẽ uitio cõpoſitionis ĩuerecunda ſuſpicio
ut arrige aures Pãphile. Itẽ At ramũ hũc apit ramũ q ueſte latebat. Cacozelia eſt per affec-
tionẽ decoris corrupta ſnia cũ eo ipſo decoretᷣ oratio quo illã uoluit auctor ornare. Hæc
fit aut nimio tumore: aut nimio cultu. nimio timore. Iupiter o præſens cæli qui ſydera tor-
ques. Ore tuo dicenda loquar. nimio cultu: Aureus axis erat temo aureus: aurea ſummæ
Curuatura rotæ: Radiorũ argẽteus ordo. Per iuga chryſoliti poſitæq; ex ordine gemmæ.
Cacoſyntheto ẽ indecẽs ſtructura uerboꝝ ut eſt Verſaq; iuuẽtum terga fatigamus haſta

Barbariſmus eſt dictio uitioſa: ẽ tamen diſinitio generalis ac ſpecialis: Sed quoniam di-
ctio & cõtexta oratio & una pars eius intelligitur & quia cõſuetudo hunc tantum Barbariſ-
mum appellat qui fit in una parte orationis: aptius tamen hac utemur diſinitione Barba-
riſmus eſt contra romani ſermonis legem aut ſcripta: aut pronũtiata uitioſa dictio Barba-
riſmus ẽ enũtiatione uel ſcripto una pars orationis corrupta: ac per hoc nõ latina: ſed hoc
uitiũ in ſoluta oratiõne nomen ſuum obtinet. Cæteraꝝ apud poetas metaplaſmus uocatur
Solecíſmns autẽ ſchema: barbariſmus & barbaralexis: i. barbara dictio inter ſe differunt
quia barbariſmus in latine dictione fit barbara ãt lexis tota peregrina ẽ dictio ut gaza. bar-
bariſmus ſit modis principalibus quatuor: adiectione: detractiõe: mutatiõe: trãſmutatiõe

Adiectionis ſpecies ſunt quattuor: aut per adiectionem temporis ſiue productionem fit
hoc modo ut: Italiã fato profugus Ibi prima ſyllaba cũ corripi debeat producta ẽ. Item cũ
debeat habere tempus unum habet duo. Adiectione litteræ: ut ſi quis reliquias geminata
l. pronuntiet ut Relliquias Danaum atq; ĩmittis Achilli. Adiectione ſyllabæ cum dicimus
mauors pro mars: & tetulit pro tulit: ut mauortis in antro: & Nũq̃ huc tetuliſſem pedem
Itẽ alituũ pro alitũ. Adiectiõe aſpirationis hoc pacto & ſono proditᷣ cũ dicimus coronam
cũ aſpiratione cum debeat leniter proferri. Item hamo pro amo. Detractionis ſpecies ſunt
æque quattuor detractione tẽporis: litteræ: ſyllabæ: aſpirationis. Tempore ut feruere Leu-
catem: Litteræ ut Si quis detracta. a. litera prætor dicat: ut Lucilius prætor ne ruſticus fias
cũ debeat. æ. pronunciari prætor, ſed ſtructuræ gratia ſyllaba longa corripitᷣ. Syllabæ ut ſi
quis dicat temnere pro contemnere ut Virgilius. Et non temnere diuos. Aſpirationis ut ſi
quis homo ſine aſpiratione cum debeat aſpere pronuntiari: Hæ autem ſpecies inueniuntur
locis tribus: in prima parte dictionis: in media: in nouiſſima In prima parte fit per Aphæ-
reſim ideſt per detractionẽ ut linque pro relinque. In media per Sincopen ideſt colliſionem
ur nantes pro natãtes. In nouiſſima per Apocopen. i. per abſciſionem: ut uolup. pro uolu-
ptate. & ut ſi accuſatiuo ſine. m. littera domu dixeris per parralagẽ ideſt mutationem litte-

tæ ſi litterā aliam pro alia pronuntiemus ut aſuenire pro aduenire. Tranſmutatione cum in ea dem dictione commutatis in ſe litteris utimur: ut reliquias ſi per. l. litteram pronuntiemus dū debeat per. r. pronūtiari prima ſyllaba reliquias. Itē religionem pro religione. Per Ethlipſim quoq; ideſt per unius litteræ eliſionē: ut repoſtū pro repoſitum. Sunt præterea pronunciationes quædam uitia quæ non nulli Barbariſmos uocāt Iotaciſmi: Labdaciſmi: Metaciſmi. Hiatus: Colliſiones & omnia quæ plus æquo minus ue conſonantia ab eruditis auribus reſpuunt. Hec uitia prolocutori cōuerſa de nomine pertinacibus relinquamus Iotaciſmi ſunt cū. I. littera ſupra iuſtū decorem in dictionibus oſtendit Labdaciſmi ſimiliter ſi lucē prima ſillaba uel alma nimiū pronūtiemus. Metaciſmi quoq; ſūt cum in fine partis orationis inuenienit. m. littera & incipiēs ſequenſ a uocali quæ non ſit loco conſonantis poſita: Hæc enm ſcribitur non autem pronuntiatur: ut quouſq; tandem abutere. Tunc autem pronūtiamus. m. litterā cum ſequitur uocalis loco conſonantis poſita ut eſt: Tum Iuno eternū ſeruans. Diſtinctio quoq; ſeparat uerba. i. dū ɔderet urbē Inferretq; deos latio quæ pronuntiatio ſeruāda ne ſit Barbariſmus nō i ſcriptura ſed i ſermōe ſi enūtiata fuerit.

Oloeciſmus eſt cōtra rationē romani ſermonis diſturbās orationē & uitiū in cōtexru partium orationis contra regulā artis grāmaticæ poſitum ideſt non conuenies romano ſermoni iuuctura uerborum.

Soloeciſm9 dr̄ græce λόγου αικισμόσ. i. itegri ſermōis corruptō uel acuitate ciliciæ q̄ ſole oli dicebat nūc pōpeiopolis noiat: cui9 icolæ qa ſermōe corrupto loquebantur. Similiter uitioſe loquentes apud Athenienſes Solœciſmi dicebantur. Vnde idē uitium ſoloeciſmum appellatū eſt: latine a quibuſdam ſtribiligo appellatur uel a Solone legū auctore qui idifferenter locutus eſt. Soloeciſmus fit modis generalibus. xiiii. Immutationum generum tam nominis q̄ pronominis: caſuum: numerorꝫ: perſonarū: tēporum. per qualitatē uerborū: per modos per aduerbia: p præpoſitōes: per gradus collocationes: per geminationē abnuendi: p accentus: p ordinis imutationem. Primus modus ſoloeciſmi fit per imutationē generum nominis cum dicimus atra ſilex: aut amare corticis aut purpurea narciſſus: cum ater ſilex debeat dici. & amari corticis: purpureus narciſſus Femini generis factū eſt quod erat maſculinū. Secundus modus factus p immutationem generis pnominum: ut quis mulier cum debeat dici quæ mulier. ut apud Ennium. quis tu es mulier qui me inſueto nūcupaſti nomine p q̄ maſculinum pro fœmino quis poſuit. Item ſi finitum pro infinito ponamus. i. ſi dicamus de abſente hic facit: aut de præſente dicamus is fecit: cū debemus dicere hic fecit. Tertius modos fit per imutationē caſuum ſic cum in ſermone alium caſum pro alio ponimus: ut Vrbem quā ſtatuo ueſtra eſt: accuſatiuum caſum pro nominatiuo poſuit. Quartus modus p imutationē numerorꝫ ut pars in fruſtra ſecant numerum peralē pro ſingulari poſuit cum pars ſecat debuerit dicere. Quintus modus fit per imutationem pſonarū: ut ſi quis aliam perſonam pro alia ponant. ut hæc prima piacula ſunto: cum debuerit dicere ſint ſecundā perſonam poſuit p tertia. Sextus modus p temporū imutationem ut eſt. Nec ueni niſi fata locum ſedemq; dediſſent: cum debuerit dici nec ueniſſem niſi fata: tempus præteritū pfectum pro pluſq̄ perfecto poſuit. item quæ manus interea tuſcis cōmittetur ab oris pro commitata ſit & armauerit. Septimus p qualitates uerborꝫ fit: ut hoc Pinguem & placidam paci nutritor oliuam. Fecit enim commune uerbum nutritor ab eo quod erat actiuū nutrio. Octauus modus p uerborꝫ modos ut At Rutulo regi ducibuſq; ea mira uideri auſoniis. infinitū enim poſuit pro pronūciatiuo cū deberet dicere uidebantur. Nonus modus fit p adu erbia localia: ut ſi dicaus intus eo: intro ſum: cū debeat dici intro eo: intus ſum: ut eamus illic pro illu. illic enim in loco eſt: illuc i locū. Decimus modus fit per præpoſitiōes: ut Rapuitq; i ſomite flāma ablatiuū. n. caſū poſuit p accuſatiuo: cū debuerit dicere i fomitē q̄ſi rapuit ad fomitem: & apud amicū eo

ad amicum eo. Vndecimus modus eſt ꝑ gradus ſi qs cõparatiuũ põnat ꝓ ſuplatiuo. aut abſolutũ pro alterutro. i. ſi dicat bonus oĩum cũ optimus debeat dicere: aut melior oĩum cum melior oibus debeat dicere cuius exemplũ eſt. Is quæſtus eſt multo uberrimus cũ debeat dicere multo uberior. Duodecimus modus fit per geminationẽ abnuẽdi: ut ſi dicas nihil nũq̃ peccaui cũ debeat dici nunquã peccaui: quoniã duæ abnegatiuæ unã cõfirmationẽ faciunt. Tertiuſdecimus modus ꝑ imutationẽ ordinis ſi particulam quã debeas primo loco ponere poſtponas: aut quã debes poſtponere primo loco colloces cũ dicis aũt uenis cũ debeas dicere uenis autẽ. Quartuſdecimus fit per imutationẽ accentus taliter. ut ſi quis aduerbium loci ubi quod eſt poſitũ pro aduerbio tẽporis acute pronũciet: & ita fiet locale cũ debeat eſſe tẽporale: ut eſt in illo uerſu. Inde ubi uenere ad fauces graue olẽtis auerni. Vbi eni grauiter legendũ eſt quoniã ſignificat poſtquã ſic & alia ſimiliter. ut ſi aduerbiũ cũ graui pronũcietur accentu erit præpoſitio. ſi acuto erit aduerbiũ ut lõgo poſt tẽpore uenit. Quidã adiiciũt qntũdecimũ exẽplũ qui putant & in una parte orõnis fieri ſolœciſmũ ſi cõuenienter fiat. Si demonſtrãtes uirũ hãc dicamus: aut fœminã hunc. aut interrogãti quo pergamus reſpondeamus Romæ: aut unũ ſalutantes ſaluete dicamus cũ utiq; præcedens demõſtratio: uel interrogatio. uel ſalutatio uim cõtextæ orationis cõtineant. Multi etiã dubitauerũt quadriga. ſcala. ſcopa. ſolœciſmus an barbariſmus eſſet cũ ſcilicet id genus orationis barbariſmũ eſſe ipſius uitii diffinitione poſſit agnoſci. Ita fiunt ſolœciſmi ſecundũ pleroſq;. xiiii. ſecundũ quoſdã xv. Inter Barbariſmũ & ſolœciſmũ hoc intereſt q; ſolœciſmus ipluribus partibus fit. & diſcrepantes & incõſequẽtes in ſe dictiones habet. Barbariſmus autẽ in una & inſulto ſermone. Cæteꝝ apud poetas barbariſm9 metaplaſm9 dr. Solœciſm9 ſchema noiat̃ latine barbariſmus diſſonãs uocatur: Metaplaſm9 trãſformatio dr. Solœciſm9 appellat̃ figura ſchema.

VIrtutes orõnis generales ſunt duæ ꝓprietas & ornatus. Proprietas eſt regula ſermonis quã græci analogiã uocãt. Quidã ex nr̃is ꝓportionẽ. huic accedit breuitas q̃ greci σύντομιαν uocant. Itẽ tenor quẽ illi uocãt τασιν aut πρόσωδιαν Ornatus ſpecies ſunt due ex q̃bus prior debet eſſe cõpoſitio quã greci σύνθεσιν uocãt. Sequẽs ẽ culta & ſana orõ quã illi noiant κυριολογιαν in q̃ tropi ſũt. Regula ſermonis quã uocãt analogiã: ſeruatur rectæ ſcripturæ rati ut ſciaũs ſcripſi b lr̃a potius utendum eſſe q̃ p. cũ exordiũ uerbi qđ eſt ſcribo. b. obtineat breuitatẽ quã σύντὸμιαν græci dicunt tunc notabim9 cũ rei magnæ ſenſus ſufficiẽt ad dignitatẽ q̃uis breui enũciabit̃ ſnia: ut apud Vir. Naſcet̃ pulchra troianus origine Cæſar: Impiũ oceano famã q terminet aſtris. Hic. n. eſt troiana dignitas & Cæſaris principatus & romano iperio poſſeſſio iudicat̃ orbis. Tenor quẽ græci dicũt taſim: aut ꝓſodiã i flexib9 uocis ſeruãdis ẽ. Nã quædã acuto tenore: pleraq; graui: alia flexo denunciãt. In ornatu prima cõpoſitio debet ſeruari: ut nõ ſit diſſonans & abſona ſtructura oratiõis. Et culta & ſana oratio quã græci dicũt cyriologiã ſine lenocinio debet ornari. Romanos reꝝ dominos gentẽq; togatam. Hic etiã ipſa ueritas ſniam ornauit: huic accedũt tropi q̃bus cõuenienti rõne ꝓprietas illuſtratur. Tropus ẽ ut ait Scaurus modus ornatæ locutionis & dictio tranſlata ꝓpria ſignificatione ad nõ ꝓpriã decoris aut neceſſitatis: aut cultus: aut emphaſeos gratia Quintilianus ſic diffinit. Tropus eſt ſermo a principali & naturali ſignificatione trãſlatus ad aliquã ſimilitudinem exornãdæ orationis gratia. Tropi ſunt Metaphora: Metalepſis. Antonomaſia. Onomatopeia: Hyperbaton: Alegoria Cathacreſis: Metonymia: Synedoche: Periphraſis: Hyperbole: Homœzeuxis. Horum omnium generalis eſt metaphora Cæteri omnes huius ſpecies uidentur. Metaphora eſt rerũ uerborũq; trãſlatio a ꝓpria ſignificatione ad nõ ꝓpriã ꝑ ſimilitudinẽ decoris: aut neceſſitatis: aut cultus: aut emphaſeos gratia. Hæc fit modis quatuor his. Ab animali ad animale: Sic tiphym aurigam celeres fecere carinæ. Ab agitatore ad gubernatorẽ trãſtulit. Itẽ tondẽtes cãpũ late cãdore niuali. Ab inanimali ad aiale ſic. At ꝓcul excelſo miratus uertice mon-

tis: ꝓ cacumine nūc uerticē dixit q eſt aīalium tamē. Itē fertur in abruptū magno mōs ípro bus actu. Ab inaīali ad aīale: ut ſi tm̄ pectore robur cōcipis. A ligno ad hoiem trāſtulit: Itē ambo florētes ætatib9. ab aīali ad aīale: ut Pelag9 tenuere rates ꝓ nauibus nūc rates dixit: itē ſeqtur cumulo ꝑrupt9 aque mōs. Metaphoræ q̄dā ſūt cōes q̄dā a græcis ακολουθαι apellā tur ut tiphym aurigā celeres fecere carinæ quia queādmodo in naui auriga dici pōt: ita i cur ſu gubernator: ut cūq; gubernator cōtorſit equos: hic gubernatorē ꝓ auriga poſuit. Q uæ dam nō cōes: q̄ a græcis ανακολουται nominātur: ut cū uertice mōtis: nō.n. pōt inuicē di ci cacumē hois ſicut dixit uerticē mōtis. Scire aūt debemus eē metaphoras alias reciprocas alias unius ptís. Cathacreſis eſt neceſſaria ſimiliū ꝓ ꝓpriis abuſio & uſurpatio nominis alie ni: ideſt dictio deficiens ꝓprietate alterius nomē uſurpās quaſi ꝓpriū: hæc a metaphora di ſtat q̄ illa uocabulū quod habet largitur: hæc qa nō habet ꝓprium alieno utitur: ut patrici da dr̄ qui fratrē aut uxorē occidit: cū ille ꝓprie patricida ſit q patrē occidit. Metalepſis eſt ꝑ trāſlationē dictionū ꝓprietatis dilatio nel dictio gradatim nō noīe ad ꝓpriā ſignificationē de ſcendēs: ut Spelūcis abdidit atris: ab atris eni nigræ intelliguntur ex nigris tenebras haben tes: & ꝑ hoc inꝑceps ꝓfunde. Metonymia dicit̄ trāſmutatio. Eſt aūt dictio ab alia ꝓpria ſignificatōe ad aliā ꝓpriā trāſlata. Fit autē modis ſex ꝑ id quod cōtinetur id quod cōtinet. Sic crateras magnos ſtatuunt & uina coronāt: nō eni uina ſed crateras in q̄bus uina ꝑ id qd̄ cō tinet id quod cōtinetur. Sic cœlo gratiſſimus amnis ꝓ diis qui cœlo cōtinētur: Per inuētorē dominātē ue inuētum ſubiectū ue ſic: ſine Cerere & libero frigeſcit Venus: Vult.n. ꝑ cere rem panē intelligi: ꝑ libeꝝ uinū: per uenerē concubitum: per inuētum ſubiectū ue inuento rem dominātē ue: ut uinum ꝓcemur: nā hic deus ꝓſens adeſt. Per efficientem id quod effi citur. Sic melior remis. Infert eni uelocitatē. ſed uel ocitatem quæ per remos ſit ab eo quod ſit id quod facit. Sic frigus pigrum. Itē mœſtūque timorē. i. q mœſtos facit hoc eſt triſtes.

Antonomaſia eſt ꝓnunciatio q̄ ꝑ ꝓprio alieno utitur: uel ſignificatio uice nominis poſita & uocabulum quod ſine nomine poſitum loco eius fungitur. Dicitur autem antonomaſia modis tribus: aut ab animo aut a corpore: aut extrinſecus ab animo: ut magnanimuſque anchiſiades. ideſt æneas a corpore. Vt atque his aligerum dictis affatur amorem. ideſt cupi dinem: Itē ipſe ardu9: extrinſecus ut infœlix puer: atque impar congreſſus Achili. Anto nomaſia eſt uocabulum qd̄ ſine nomine poſitū loco eius fungitur. ut ē arma uirūque cano & intelligitur æneas. Itē domitor maris dicitur & intelligitur neptunus. Itē ipſe arduus: hu ius ſpēs eſt epithetō. Eſt aūt epitheton ꝓpoſita diſtinctio ꝓprio nomini aut ornādi aut de ſtruendi aut indicandi cauſa ornāt epitheta ſicut dia camilla: deſtruunt: ut ſcelerūque inuē tor Vlyſſes. Indicant ſic: Vt lariſſeus Achilles. Sumūtur autem epitheta modis tribus ab animo a corpe extrinſecus ab aīo magnanimus. Anchiſiades & cōtēptor diuū Mezentius a corpe ſic. Ergo his aligeꝝ dictis affatur amorē: & pulcher iulue. Extrinſecus q̄ ſumūtur in plures ſpēs diuiduntur. Sunt.n. a loco ab actu ab euētu: a loco: ut ulyſſes dicitur Itacus aut pelaſgus. Ab actu: ut æneia nutrix caieta ab euentu ut iſula diues opum Tenedos. Synec doche eſt dictio plus minuſue ꝓnuntiās magiſq̄ ſignificās: mō.n. a toto dicto pars intelligi tur: modo a parte nominata totum accipitur. A toto pars ut ingens a uertice pōtus: non. n. totum pelagus fuiſſe dicit quod nauem excuſſerit: ſed pars pelagi ideſt fluctus. Item fon temque ignemque ferebant. A parte totum: ut haud aliter puppeſque tuæ. a puppibus eni naues ſignificat: a pube totos hoīes. Onomatopoeia eſt dictio figurata ad imitandum uo cis confuſæ ſignificationem ut tinnitus æris: clangorque tubarum. Item ut dicimus ualuas ſtridere: oues ballare: aues tinnire: & cætera his ſimilia. Periphraſis eſt numeroſior di ctio dictionum in uniuerſa reꝝ ſignificatōe cōgregatio uel circūlocutio cum cultu longiore uerborum ambitu rem deſcribens quæ ſit ornandæ rei cauſa quæ pulchra eſt: aut uitandæ quæ turpis eſt. Ornandæ rei cauſa cum breuitatem ſplendide producat. Vitādæ ut fœdita

tem circuitu deuitet: breuitatē ſplēdide producit ſic. Iam prima nouo ſpargebat lumine terras. Tithoni croceū linquens aurora cubile: poterat enim dicere iā lucebat: aut dies ortꝰ erat Fœditatem circuitu deuitat ſic. Placidū q petiuit Coniugis effuſus gremio per mēbra ſoporem. hoc enī circuitu euitata decenter obſcenitate oſtēdit concubitū. Item nimio ne luxu obtuſior uſus. Sit genitali aruo: & ſulcos oblimet inertis: hoc enī circuitu ſignificat conceptū fœminæ difficilē. Hyperbaton eſt eodē ſenſu p lōga dictionis dilatio & trāſgreſſio quædam uerbo℞ ordinē turbās. Sed hic Tropus generalis ē: huius enī ſpecies ſūt quinq̄: Anaſtrophe: Diacope: uelut quidā Temeſis: Dialyſis: Siue parēthesis: Synchesis: Hyſterologia. Anaſtrophe eſt inuerſio dictionū cōtra bonū ordinē oratiōis & duo℞ uerbo℞ ordo præpoſterus: Nullo interpoſito extrinſecus uerbo ut trāſtra p & remos. Eſt. n. p trāſtra. Itē lupi ceu. Diacope ſiue Temeſis eſt diſtinctio cōpoſitæ dictionis interpoſito extrinſecus uerbo ut ſeptē ſubiecta trioni: cōiungi debeat ſeptē trioni. Dialyſis ſiue parēthesis eſt interpoſita ratiocinatio diuiſæ ſententiæ ut cū ſocios (nāq̄ omnes eum ſtipata tenebat turba ducū) ſic incipiēs hortatur ouātes. Itē æneas: neq̄ enī patrius cōſiſtere mentē paſſus amor rapidū ad naues præmittit achatē. Ordinādū eſt ſic æneas rapidū ad naues præmittit Achatem. Synchyſis eſt hiperbaton obſcu℞ hoc eſt ex omni parte cōfuſum. Vt uina bonus quæ deide cadis onerarat Aceſtes littore trinacrio dederatq̄ abeuntibus heros diuidit. Cū ſit ordo deide heros diuidit uina quæ bonus Aceſtes onerarat cadis & decrinacrio littore abeuntibus dederat. Itē tris notus abreptas īſaxa latentia torquet. Saxa uocant itali mediis q̄ in fluctibus aras: cuius recta cōpoſitio eſt talis ut tris notus abreptas torquet in ſaxa mediis fluctibus latentia quæ ſaxa itali aras uocant. Dorſum in mane mari ſummo. Hyſterologia eſt uel hyſteron ꝓteron: cū id quod primū eſſe debet ſecūdo ponitur loco: uel cū ſenſus ordo præpoſterus redditnr. Vt poſtera phæbea luſtrabat lāpade terras: humentēq̄ aurora polo dimouerat umbrā. prius eſt enī ut noctis umbra diſcedat: deide ſol oriatur: Itē cererem & torrere parāt flāmis & frangere ſaxo. Hipbole eſt dictio fidē ueritatis excludens ſine ſentētia augēdi minuēdi ue gratia. Augēdi ut niue cādidor: Velocior aura: Minuendi ſic Tardior teſtudine leuior folio. Itē extractā puteo ſiſtulā q ponit in horto alterius ſtādi non habet ipſe locū. Itē ut eſt apud Virgi. Illa uel intactæ ſegetis p ſūma uolaret. Gramina nec teneras curſu læſiſſet ariſtas: uel mare p mediū fluctu ſuſpēſa tumēti ferret iter: celeres nec tingere æquore plātas: Alegoria eſt oratio aliud dicēs aliud ſignificās p ſimilitudinē aut contrarium ut apud Virg. Et iam tempus æquū fumantia ſoluere colla: ſignificat enim carmē eſſe finiēdum. Itē mœcenas pelagoq̄ uolans dat uela patenti. Non: n. auctor nauigationem quā dicit uult ītelligi: ſed fauorē Mœcenatis ad carminū cōſumationē. Huius tropi ſpecies ſunt ſeptē hironia: Antiphraſis. Aenigma carietiſmos: paronomia: Sacraſmos: Aſteiſmos. Hironia eſt oratio ꝓnunciatiōis grauitate in cōtrarium reddens ſenſus uerborum ut egregiam uero laudē & ſpolia ampla refertis una dolo diuum ſi fœmina uicta duo℞ ē: Hic enim ſententiā nō grauiter pronunciantis nō uituperātis erit: ſed laudantis. Item me duce Dardanius ſpartham expugnauit adulter: Hanc niſi grauitas pronunciationis adiuuerit cōfiteri uidebitur quod negare contendit. Antiphraſis eſt dictio e cōtrario ſignificans ut bellum dicit quod minime bonū: & lucus quod minime luceat: & parcæ quod minime parcant hæc ab hironia differt quod hironia & pronunciando mutat affectum & ſignificationem. Antiphraſis uero diuerſitatem tei nominat. Aenigma eſt obſcura ſentētia per occultam ſimilitudinē rerum: uel dictio obſcuritate allegoricæ nō intelligibilis: aliud enim palam oſtēdit aliud tegit per obſcurā diuerſitatē: ut mater me genuit eadē mox gignit ex me: cū ſignificat ex aqua glaciē cōcreſcere & rurſus in aquam reſolui. Itē ut mare cōcretū in creta ligneo in cāpo ubi caro humana oſſibus ludebat cū ſignificare uult: ſalem in ſalino fictili quod ſuper menſa eſſet in quam anus talos iactabat. Chariētiſmos eſt tropus quo du

ra dictu gratius ꝓferuntur: uel dictio per ea quæ grata ſunt auribus aliud ſignificans. Vt cum interrogamus nũ quis nos quæſiuerit: & reſpondetur bona ſalus uel fortuna: quo intelligitur neminem nos quæſiſſe. Paranomia eſt uulgaris prouerbii uſurpatio rebus tẽporibuſq; accõmodata cũ aliud ſignificat̃ q̃ quod dr̃: ut aduerſus ſtimulũ calces & cocta numerabimus exta cũ ſignificet ex euẽtu ſciem9. Sarcaſmos ẽ plena odio atq; hoſtilis irriſio ꝑ figurã enũciata. Vt en agros & q̃ troiane petiſti heſperiã metire iacẽs. Aſteiſmos eſt tropus multiplex numeroſæq; uirtutis: nãq; aſteiſmos putat̃ ſi qd ſimplicitate ruſtica caret & uacat: & ſatis ſuper uanitate expolitũ & ſpẽs allegorice cũ urbanitate multiplex: ut ẽ apud Virgi. Qui hauiũ nõ odit amet tua carmina Meui. Atq; idẽ iungat uulpes & mulgeat hircos. Itẽ Philippus cũ uellet ꝑſas in ſuã ꝑtãtẽ redigere: & in hoc exercitũ miſiſſet: ſcripſit milites a ſe miſſos qd' cõperiſſet ipſos ſeditõe uexari: & bonoꝝ eẽ in tali tẽpore ſubuenire. Homœoſios ẽ minus notæ rei ꝑ ſimilitudinẽ eius rei q̃ magis nota eſt demonſtratio & ignotæ rei ꝑ ſimilitudinẽ eius q̃ magis nota ẽ deſcriptio. hui9 ſpẽs ſunt tres Icõ ſiue icaſmos: Parabole, Paradigma. Icũ ẽ deſcriptio figuræ alicuius expreſſa uel ꝑſonaꝝ iter ſe eoꝝ quæ ꝑſonis accedũt cõparatio. Vt os humeroſq; deo ſimilis: & oia mercurio ſimilis. Item talis amyclei domitus pollucis habenis Cillarus hic eni equus equo comparatur. Parabole eſt rerum aut adminiſtrationum genere ſimilium comparatio. Fit autem modis octo per habitus ut q̃lis in eurotæ ripis aut ꝑ iuga cynthi. Exercet' diana choros ad ſydera tollit: & per magnitudinem ut ceu duo nubigenæ cum uertice montis: aut per colorem: ut indum ſanguineo ueluti uiolauerit oſtro. Si quis ebur. Per uocem clamores ſimul horrendos qualis mugitus. Vt qualis apes æſtate noua ꝑ florea rura. Per euergiã ut i ſegeti ueluti cũ flamma furentibus auſtris incidit. Per altitudinem ut qualis aeriæ liquentia flumina circum: ſiue padi ripis. Per affectum ut ſic funere primo: Attonitæ patuere domus: cum corpora nũdum concremata iacent. Eſt & cõparatio per ſimilitudinẽ: & habet uim ꝑferendi ueꝝ: ut non ſic aggeribus ruptis cũ ſpumeus amnis exit: & non tã præcipites biiugo certamie currus. In his præponũtur ea q̃ ſimilitudini cõparãtur. Ruptis cũ ſpumeus amnis exit: Paradigma eſt enarratio exẽpli: uel rei præteritæ relatio ſignificãs adornationẽ dehortatõem ue. Adhortationem ut Antenor potuit &c. Itẽ pallas ne exurere claſſem argiuũ atq; ipſos potuit ſubmergere ponto unius obnoxã dehortatõem: ut an nõ ſic phrygius penetrat lacedæmona paſtor: Item an non uiderunt mœnia troiæ Neptuni fabricata manu conſidere in ignes.

QVoniam de cõpoſitiõe ſup ius quæ gratia orationẽ illuminatã exornat iã cœpiſſe loqui uidemur. Subiũgamus quoq; & quemadmodum fit: & enim hãc tametſi proſæ orationi conuenire: & ad oratorias uirtutes pertinere artiũ rhetoricarum præceptores aſſerunt. Ita ut auctoritas Tulliana teſtatur: tamen quia & particulam attingit artis grãmaticæ. Hanc ei applicare pro ſimplicitate igenii nõ abſurdũ putaui: nã ſtructuræ obſeruatio bipartita tã ad uirtutes oratorias quã ad partes grãmaticales pertinet. & alteꝝ quod ab genere rethorico trahit trina ratiõe colligitur: & eſt primum inciſũ. Hoc græci comma nominãt: ex cõmatibus hoc ẽ inciſis membrum fit: quod illi colon appellant: ex commatibus & colis Periodus conſtat: quam noſtri compræhenſionem dicunt. Alterum ad officium artis grammaticæ refertur. hoc eſt pedes. Si quidem aſſumpta pedum imagine omnis orationis clauſula ſtruitur: quod genus hoc poſſis grammaticum: Illud rhetoricum magis dicere. Sed quia compoſitionis pars quam ad artem grammaticam pertinere diximus pedibus conſtat: ſtatuendum eſt quo quemque eorum nomine appellamus: uariis enim uocabulis traduntur. Sunt enim quatuor e binis ſyllabis: octo ternis: Spondeus longis duabus. Pyrrhichius quem alii Periambum uocant duabus breuibus. Iambus breui longa: huic contrarius eſt ex longa & breui. Trocheus. In his uero quæ ternas ſyllabas habẽt. Dactilus

longa duabuſq; breuibus temporibus par eſt: ſed retro actus anapeſtus: mediam inter longas breuem facit Amphimacrus: ſed frequentius eius nomen eſt Creticus. longa inter breues Amphibrachus: at cum duas longas præcedit breues Bracchius. huic aduerſus longis breuem præcedentibus: Palimbachius erit. tres breues quem tribacum uolũt dici. cui choreo nomen imponunt: tres longæ moloſſon efficient. Componitur igitur & ſtruitur omnis pedeſtris oratio uerbis commatibus colis periodis Comma inciſum. colon membrũ nominamus. Periodo plurima nomina dat Cicero ambitum circuitum: Compræhenſionem continuationem: circũſcriptionem. In uerbis obſeruandũ eſt ne a maioribus ad minora deſcendat honorẽq; perdat oratio. Melius enim dicitur uir eſt optimus: q̃ uir optimus ẽ: hoc multo magis ibi cuſtodiendũ ẽ ubi ſingula uerba ſenſus habent. Cauendũq; ne fortiori iungat infirmus. ut ſacrilego fur homicidæ corruptor nanq; ſenſus a paruo in maius debet inſurgere: ſit & illa naturalis obſeruatione iunctura uerborum Cacẽphaton ſonet: quale eſt & numerum cũ nauibus æquet. Illa quoq; compoſitio fugienda: ut ſyllabæ duæ plures ue priorem ſenſum terminent. In prima poſterioris ſenſus parte ponatur: O fortunatam natã me conſule romã: Sed in compoſitione iuncturaq; uerborum maius ſtudium maiorq; cura ẽ. Fit autem ex coniugatione uerboꝝ cõma: ex cõmatibus colon. ex colis periodos. Cõma eſt ut mea fert opinio ſenſus non expleto numero concluſus: plerũq; pars mẽbri: tale ẽ enĩ quo Cicero utitur: Domus tibi deerat at habebas, pecunia ſuperabat: at egebas. Fit autem & ſingulis uerbis inciſum diximus: teſtes dare uoluimus: inciſum eſt diximus: mẽbrum aũt eſt ſenſus: ſed a toto corpore abruptus: & per ſe nihil efficiens. O calidos homines perfectum eſt: ſed remotum a cæteris uim non habet: ut per ſe manus pes & caput & omnia excogitãti. Quando igitur incipit corpus eſſe conuenit extrema concluſio. quẽq; noſtrum fefellit: ita nos eſſe facturos quam Cicero breuiſſimam putat: Itaq; fere inciſa & mẽbra multa ſũt & concluſionem utriq; deſiderant: alii ſic cõma ẽ iuncturæ finitio. Et ſi uereor iudices. Item alterum cõma: ne turpe ſit pro fortiſſimo uiro dicere incipientem timere. Iam factum ẽ colon ideſt mẽbrum: quod intellectui ſenſum præbet: deinde ſic ex plurimis inciſis mẽbriſq;. periodos in extrema clauſula ueterem iudiciorum morem requirunt: periodus autem non longior eſſe debet q̃ ut uno ſpiritu proferatur. Modum eius Cicero quatuor ſenariis pedibus terminauit. non nulli uero duo genera eius eſſe dicunt. Vnum ſimplex cum ſenſus unꝰ longiore ambitu circũducitur. Alterum quod conſtat ex mẽbris & inciſis: quod plures ſẽſus habet: Aderat ianitor carceris: carnifex prætoris: ſed tamen ita ſit aperta ut intelligi poſſit & memoria contineri. Iunctura autẽ apte conuenire & ſine hiatu uerborum conſtrui debet quod non aliter efficitur quam ſi fuerit obſeruatum. Sed hæc obſeruatio duplex ẽ. Altera quæ ad pedes refertur. Altera quæ ad comprehenſiones quæ ipſæ efficiuntur ex pedibus. Item ne præcedentis uerbi extrema uocalis uocalem primam includat uerbi ſequentis: ut ſi dicas ære emit: illi incũbit: fere omnia & ſimilia. Hac enim iunctura quæ ſtructior ẽ pleniorq; fieret. Si conſonantes uocalibus applicarentur: ære mereatur. Illi totus incumbit fere cætera. Magis autem ſtructura patet cum in ſe longæ uocales incidunt ut thebæ ægyptiæ: profugo eneæ: ſed habent quendam canorem pronunciatiõis q̃ſi negligentẽ decorum: lõga magis cum breui iungitur: ære emit: illi incũbit: q̃ ſi duæ breues iunguntur ære exutus: arma abiecit. Plurimum enim auctoritatis & ponderis habent lõgæ: celeritatis breues quæ ſic miſcentur quibuſdam longis currunt. Si cõminuantur exultant: alacres quæ ex breuibus ad longas inſurgunt: læuioreſque longis in breues deſcendunt: optime incipit a longis recte aliquando a breuibus. Vt nouum crimen. C. Cæſar: leuius a duabus ut animaduerti iudices. Clauſula quoque e lõgis firmiſſima ẽ: ſed uenit & in breues: q̃uis habeatur indifferens ultima: neque enim ignoro in fine pro longa accipi breuem: quia uidetur aliquid uacãtis temporis ex eo quod inſequitur accedere. Fugienda quoque ẽ & conſonans illæſa uocali

Bonum aurum iuſtum enim eſt & ſimilia quæ deformant orationis integritatem. Itẽ ex cõſonantibus quæ in ſe incidentes ſtridere & quaſi rixari uidentˀ. Fugienda iunctura ut ẽ ſextus Roſius: ars ſtudioꝝ: Rex Xerſes: error Romuli. Hæc de uerbis quorũ exemplo iudicium etiã de cæteris uitiis quæ cauenda ſunt poterit fieri. Sic tamẽ ut hæc diligentia nõ anxie ſit perſequẽda: ne nos in uerbis magiſq̃ i rebus teneat occupatos: potius ẽ. Vt ſe ultro offerat q̃ ſolicite referatur: Cæterũ in cõmatibus & in collis & in periodis inſtruẽdis iponẽdiſq; pri9ſenſib9 tũc deide ordo tribuẽd9: ut nõ tũ decore ſed ẽt uirib9 ipleatˀ oratio: Vt Cicero i antoniũ uomens fruſtrii exculentis colentis gremiũ ſuũ & totũ tribuã. Item Verrẽ cuius ut adoleſcẽtiæ maculas ignominiaſq; prætereã: Quæſtura primus gradus honoris quicq̃ habet aliud i ſe niſi. Cn. Carbonẽ ſpoliatũ a quæſtore ſuo pecunia publica nudatũ in q̃ a quæſtore & proditũ cõſulẽ deſertũ exercitũ: relictã prouinciã ſortis neceſſitatẽ religionẽq; uiolatam huius periodi compoſitione decoratˀ. Adeo ut ſi quis ſoluere & commutare uoluerit pereat oium reꝝ atq; uerboꝝ & dignitas atq; poteſtas. Ois autẽ ſtructura cõſtat rythmis & pedibus & metris. Rythmi certa dimenſione temporũ terminãtur & pro noſtro arbitrio nunc breuius arctari, nunc longius prouehi poſſunt: edes certis ſyllabarũ temporib9 inſiſtũt: nec a legitimo ſpatio unquam recedunt. Metra ſunt uerborũ ſpatia certis pedum temporibus alligata: Sed neq; rythmis neq; metris oratorem uti decet nec non dicere ſed carmẽ canere uideatur: Ideo ſunt qui Ciceronẽ repræhendunt qui principio dictionis metrum ſodaticum fecerit. Siquis ueſtrũ iudices aut eorum qui adſunt. Et ſi uero iudices animaduerti principia eſſe ſodatica. & M. piſonem a trimetro cæpiſſe Proh dii immortales qui hic illuxit dies: Item in actionis ſed libro primo ſenarium eſſe uerſum. Illa uero expugnatio phani antiquiſſimi. Saluſtium quoq; a principio Iugurthæ arythmo cæpiſſe: Verum hoc totum genus repræhenſionis eiuſmodi eſt ut calumniatores iſtos audiamus conticeſcendũ: quia nulla non pars orationis in aliquam rythmi aut metri ſpeciem poteſt figurari. Item in colocatione uerborum aptiora & tam ordini quã uiribus cõgruentia collocare ſic tamen ut potiora ſint utilia dure locata compoſitis inutilibus quæ in omni parte orationis ea uerba nectenda ſunt quæ ſtructuris quadrenr. Tunc præcipue i clauſulis dignitas ita ſeruanda ẽ in quib9 tam dicentis quã audientis ſenſus atq; intentio terminatur dummodo principia leuis narratio ſimplicius: argumẽta ornatius: epilogi effuſius proferãtur: ſed quia non omnibus ſed quibuſdã pedibus ſiue congruentibus decẽter ſtruitur oratio: Sciendũ eſt maxime pedib9 ordinari clauſulas: quarũ tẽpora longiora ſunt: Sed meminerim9 ita nos de longis & breuibus temporibus locuturos ut natura tantũ non etiã poſitione longas aut breues ſyllabas iudicemus: neq; enim de metro quæritur ut neceſſitas naturã cogat mutari: ſed de proſa oratione tractatur: quæ tã ſoluta & libera eſt tanquã oibus dicendi opib9 inſtructa: ut nõ ſeruire uerbis ſed imperare uideatur: hoc adeo uerũ eſt ut in ſtructura ſimiliter currat iuſta repħenſio quãuis reprænhenſio primam ſyllabã poſitione longam habeat propter duas conſonantes quæ ſequuntur. Videatur autem primas duas ſyllabas breues habere. Item oia locuturus: & omnia propinauit. ſimili ſtructura ferunt: quia natura paria ſunt: quãuis ſint poſitione diuerſa: Igitur ſpondeus e duabus ſyllabis longis aptus eſt clauſulæ uel clauſulis q̃ licet maxiẽ Demoſtenes utitur ϖασι και ϖασαις και ϖασιν ὑμιν. Habet. n. graues ſonos ſi nemq; ſenſus & clauſulæ firmam ſedem conſtituit. Vt rei publicæ cauſa arma ſumpſi. & ẽt pro nobis grauior eſt autem longa ſyllaba præcedente q̃ breui. Aliter enim ſonat arma ſumpſi: Aliter etiam pro nobis: ſane intereſt quis eum ante pes ſedeat: Nam trocheus præcurrit arma ſumpſi. Anapeſtus etiam pro nobis amat & dactylum præcedentẽ ut criminis cauſa ipſe ſibi. Spondeus male anteponitur. Trocheus quoq; in clauſula bene ponitur: maxime ſi ſe ipſe præcedat. Vt acta res eſt & iuſta cauſa: & pyrrhichius cape uota & creticus pro diis rebuſr & amphibrachuſ uenite mecum: niſi quod hæc clauſula in rythmũ cadit & ana

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SEVILLA

peſtus impetũ facit. Sane quotiẽs una pars orationis anapeſtũ & trocheũ receperit mollem & quaſi lubricã ſtructurã dabit: Vt archipirata: & parricidarũ quãuis enim idẽ pedes eademq; tẽpora tamẽ. Vbi dubiæ ſunt partes orationis neſcio quomodo in utriuſq; cõfinio retentus ſpiritus ac reſtitutus affert quãdam cõpoſitionis firmitatẽ at in una parte orationis ꝓperare uerba & cõtinua ſpiritus celeritate labi uidentur: ſic fit ut trocheũ quoq; tametſi bene tribrachus antecedit ut refero cãm facite: nota tamẽ in una parte orationis quæ totidẽ pedũ: totidẽq; ſit tẽporũ mollior ac fluxior: ſtructura dicat᷑: Vt facilitatis: agilitatis: temeritatis lãbus quoq; clauſulus aptus ſpõdeo antecedẽte iuxta fidæ & ſeipſo præcurrẽte bonã fidem. Nũc triſſyllabos pedes in triſſyllabis partibus orationis cõſideremus, ſingulis enĩ partibus orationis ſingulos pedes dabimus. Dactylus ẽ clauſula fortis & Trocheo antecedente iure fecimus. Pirrhichio etiã bene dicitur. Spondeo cauſas audeat: Ciues dicimus: iuſte fecimus & Trocheo uota fecerat: & Iambo fide dicitur. Et tribrach9 quoq; Dactylũ bene ꝓcedit: recole noĩa. Anapeſto repetes cætera. Vnde eſt gladiũ nobis ab ipſis porrigi legibus: & Palimbachius ſepone cætera, & moloſſus quærebãt dicere: facit ẽt Tribrach9 ad clauſulam ꝓcedẽtẽ Cretico. Itẽ epitrito tertio: ut ſi dicas de cæteris agite: de præliis redeo: de litteris dubito. Cæterũ pedibus antepoſitis in rythmũ labitur. Amphibrachus quoq; recte ponere in clauſulã Spõdeo fere antecedente lubos habete: recte locutus: & trocheo iuſta q̃rella hic ẽ illud Tullianũ & priſtinũ morẽ iudiciorũ req̃rit: & neminẽ præponẽdũ mihi eẽ actorẽ putauit: & in exiliũ eiiciebã quẽ ĩgreſſũ iã in bellũ uidebã. Itẽ palibachius trocheo præcedẽte: ut cõtra Cæſarẽ eſt cõgreſſus armatus. Etiã Anapeſtus clauſulis cõuenit: ſed mollis & fluens atq; in rythmi modũ ꝓfluens trocheo antepoſito: Vbi erãt impii nomẽ & dignitas. Creticus. n. paulo fortiorẽ facit: ut nobiles hoĩes. Bacchius clauſulis aptio ſpõdeo antecedẽte cauſas agebas cæteris pedibus nõ fere cõuenit. Palibachius ſtabiles clauſulas reddit ut Cic. in Catilinã. Si iſti9 furorẽ ac tela uincemus: & nullũ id rurſus ĩpunitũ. Cretico: ut uiciſſe. tãq̃ plurimos reperimus: & moloſſo rure nutritos eſſe ſenatores. Iã. n. de pedibus: q̃ præponendi ſunt parcius loquæmur: & Amphribrachus primus eadẽ refixi: cauſam probaui: & pro Milone Clamoreſq; maximos ꝓ noſtra ſalutæ neglexi. Hæc de Triſyllabis. Cæterũ quattuor ſyllabarũ nõ multi ad clauſulas apti ſũt: ex q̃bus pauca referimus uideatur habetur & ſimilia pedem habent. Pæona tertiũ ex duabus breuibus lõga & breui tempoꝝ q̃nq;: tamẽ quæ breuis ſyllaba fere collocanda ẽ ut eẽ uideat᷑: facere uideatur: fortis habeat᷑: Sic Tullius ꝓcluẽto. Q uãtũ difficultatis & q̃tũ ſit habitura laboris: & ĩ Catilinã: Cũ omnibus potiuſq̃ ſoli pati uoluerũt. Struimus & ditrocheo dicere maluerũt: auſus eſt cõfiteri. crimina detulerũt. & Pæone tertio exercitũ cõpararũt: nuncio pertulerũt. Inde eſt ꝓ ligario aut leuium græcoꝝ: aut ĩmanium barbarorũ. Et ꝓ Milone ꝓ ſalute bonorũ cõtra amentiã perditorum. Ille quoq; pes quem antipaſtũ uocant ex breui & longis duabus & breui bene in clauſula ponitur: ut uir optimus uideretur: & ſua manu ſororẽ interfectã eſſe fateretur. Simile eſt Hortenſius porauit. Et ille pes: qui uocatur Ionicus maior ſtruit clauſula: conſtatq; ſyllabis longis duabus breuibuſq; duabus curã ſollicitudinemq; deponite. Vnde eſt illud quoꝝ igitur impunitas Cæſar tuæ clæmentiæ laus eſt: eorũ te ad crudelitatem acuit oratio. Sed & illa uerba quæ quinq; ſyllabis conſtant fluxiorem ſtucturã faciunt cõpræhendentis arbitror nõ inueniretis: & magis ſi ſex ſyllabis habeant excogitaretis arbitraremini interrogauerunt. deſiderauerunt. & ſimilia. Hæc a nobis iccirco tractata ſunt ut oratoris plenam fluentẽq; libero impetu facultatem his ſemper uinculis alligaremus. Nam cõpoſitio uerborum nõ ex anxio labore uenit: ſed uſu atq; exercitatione perpetua quæ magis fluat de ea auribus iudicetur: q̃ uelut arbitre cõpoſitiõis eſſe debet ut qd ſtrictũ: qd effuſũ qd gracile: qd ubertũ: qd durũ: qd effœminatũ ſit exiſtiment plærũq; eẽt nimiæ artis opinio fugienda ẽ. & interponenda ſimplicitas rudis atq; ĩperitæ dictionis nõ propter hoc ſolũ: quod in omni-

bus rebus nimium lenociniũ odio dignum eſt. ſed quod plærũq; actribus ſenſibꝰ maior eſt.
Si naturaliter ꝓferant: niſi forte. M. Tullius in ſtructura defecerit: Cũ de Appiana & Clo
dii cæde loqueretur: quæ cruẽtata antea cæde honeſti atq; innocẽtis uiri ſilebatur. Eadẽ nũc
crebro uſurpatur poſteaꝗ latronis & parricidæ ſanguine ibuta ẽ. Ibidẽ dederas. n. inquit ꝗ
cõtẽneres populares inſidias ab adoleſcẽtia documẽta: maxima. Nẽpe enim parricidæ ſan-
guine cruẽtata melius ſtruebatur. Et maxima documẽta meliꝰ ſonat. Sed orator accerrimꝰ
uim ac uirtutẽ loquẽdi ſecutus cõtempſit ornatũ: deditq; a uiribus a cõtinuo cultu quaſi re-
ſpirandi ſpaciũ. Et pro ligario ad ea arma profectus ſum quæ erãt ſuſcepta contra te. Idem
quid autem contra aliud egimus niſi ut hoc quod hic poteſt nos poſſemus. hæc omnia non
phaleris ſed uiribus ſtructa ſunt: nec nulla re. Cicero glorioſior eſt quam quod ſummã ar-
tis iſtius laudem mira artis diſſimulatione peruenit.

STucturæ qualitates uariis uocabulis traduntur: Statuẽdũ quoq; ẽ quo quã-
q; earũ nomine appellemus. Si penultimus fuerit Pyrrhichius optime ſucce
dit Pæon primus: & erit ſtructura ꝗdrata. Si penultimus fuerit ſpõdeus ſuc-
ceſſerit tribrachus uel pyrrhichius & pæones ſucceſſerit prius & nouiſſimꝰ
erit ãtiqua ſtructura quæ dicitur confragroſa: ꝗ uſus ẽ Cato. Si i penultimo
Tribrachus fuerit uel dactilus uel pyrrhichius uel tribrachus uel moloſſus
uel anapeſtus erit ſtructura ꝗ uel de lũbis uel mollis uel fluxa dicit̃: qua uſus ẽ. M. Antoni-
us maior in libro quoq; ſecũdo quãtũ ad officiũ obſeruationis grãmaticæ ſtructure oratõis
pro ſe ꝓbabilẽ cõparationẽ ſpectat prudẽtiæ tuæ ſenſibus interim explanaſſe ſufficeret. In
hoc uero tertio libro ꝗ ſũmã totius operis iplebit: metra quæ ſunt tortuoſis obſcuritatibus i
plicata: ac multarũ quæſtionũ numeroſa ꝑplexitate diuerſa ꝗbus pedũ qualitatibus cõpoſi
tionis ue metricæ obſeruatiõibus regnãt cæteris rationibus docebo: quæ ꝗdẽ oĩa ſi ꝗs ꝓfun
dis ſenſibus intimarit. & ſincera mẽtis intenſione perſpexerit & cõparauit ſtudio diligẽtiaq;
ſeruauerit: nõ tantũ in agenda uerſificatione pollebit. uerũ eẽt de alioꝝ carminibus quotiẽs
libitum fuerit iuſtus ratiõibus & irrepræhẽſibili tractatu ſentẽtia iudicabit. Nũc tertio quo-
q; libro ꝗ ſummã totius operis implebit ꝗd poetica & ꝗbus officiis digeratur tractabimus

POetica eſt fictæ uereq; narrationis cõgruenti ryhmo uel pede cõpoſita me-
trica ſtructura ad utilitatẽ uoluptatẽq; accommodata. Diſtat autem potice-
a: poemate & poeſi quod poetice ars ipſa intelligit̃. Poema autẽ pars operis
ut tragœdia: poeſis cõtextus & corpus totius operis effecti. Vt Illias: odyſ-
ſea: æneis. Rythmus eſt pedũ temporũq; iunctura cum leuitate ſiue modo.
Alii ſic. Rythmus eſt uerſus imago modulata ſeruans numerũ ſyllabaꝝ po
ſitionẽ ſæpe ſublationẽq; continens. Metrũ eſt pedum iunctura numero modoq; finita.
Vel ſic. Metrũ eſt cõpoſitio pedũ ordine ſtatuto decurrens modos poſitiones ſublationeſq;
conſeruans. clarius ſic. Metrum ẽ quod certis pedum quãtitatibus qualitatibuſq; rythmis
deſcriminatur. Diſtat enim metrũ a rithmo quod metrũ certa qualitate ac numero ſyllabaꝝ
temporũq; finitur certique pedibus cõſiſtit ac claudit̃. rythmus autẽ tẽpoꝝ ac ſyllabarum
pedũq; cõgruentia in infinitũ multiplicantur ac profluit. Metrum tripliciter auditur nã aut
bioticon metrũ eſt: aut poeticõ aut cõe. Bioticõ metrũ eſt qđ in uſibus eſt cõuerſationis hu
manæ. Poeticon metrũ eſt: quod a poetis per uerba ac uerſus figuratur quod & ipſum intel
ligitur modis quattuor: Primo ꝑ temporis ſpaciũ ut in ſyllaba breui aut longa: quoniã me-
tron ideſt quod menſura tẽporis certa corripitur: aut ꝓducitur. Secundo per numerũ ſylla
barum poſitione quoq; metrũ finit̃: quo pes uel diſſylabus uel triſſyllabus uel duplex mit-
titur. Tertio ꝑ qualitatem pedum quia certis pedibus uerſibuſque cõficitur. Vnde dacty-
lica ſpondaica ionica metra dicũtur. Quarto ꝑ numerũ pedũ quia uerſus ꝓ mẽſura ſua ꝗſ-
que pentametri uel hexametri uel deinceps intelligũtur. Cõmune quoq; metrũ ueluti mu-

SEVILLA

ſicæ rõnis ſiue diſciplinæ cuius ſpecies bipartita tã ad mẽſurã ſupra memoratæ cõuerſatõis humanæ: quã ad poeticã tendit ex qbus altera duplici collatiõe colligit᷑. Ex hac enim tpa & interualla trahit: his nãq; in uſus humanos utimur: altera ad officiũ memorati generis poe matis refertur. Idẽtidẽ & ex hoc dicit tenores & numeros ſonos ue quos græci rythmos & phthongos uocant. Sicut in cãticis demõſtra hoc ẽ melodiis i qbus quædã doria nonnulla phygia: alia lydia μελῆ reperiuntur. Intelligit᷑ aũt alio mõ metrũ cõe nõ ex duob⁹ modis.

Pes eſt ſublatio ac poſitio duaꝝ aut triũ ãpliuſue ſyllabaꝝ ſpacio cõpræhẽſa. Pes eſt poeticæ dictionis duarũ ampliuſue ſyllabaꝝ cũ certa tẽporũ obſeruatione modos recipiens arſin & theſim. i. q incipit ablatiõe: finitur poſitione. Pes ergo tũc dicitur qñ duæ ſunt ſyllabæ: quoniã arſin & theſim pedib⁹ quærimus nõ ubi duo tẽpora ſunt. Ergo una lõga pedẽ nõ ualebit efficere: quia ictibus duobus arſis & theſis nõ gemello tpe pquirẽda ẽ. accedũt autẽ unicuiq; pedi arſis & theſis: numerus ſillabarũ: tẽpus reſolutio: figura metrũ. & ſunt pedes poetici ſimplices. xii. ex qbus quattuor binis ſyllabis cõſtãt ternis octo duplices q & cõpo ſiti uel cõbinati ſedecim: Heteroplici pẽtaſyllabi. xxxii. ergo binaꝝ ſyllabaꝝ ſunt hi. Primus pes dibrachus bibreuis pyrrhichius uel periambuſ uel ægæon græce dicitur. Cõſtat ex duabus breuibus tẽporũ duũ ut deus: ante enim breuis q̃ lõga ſyllaba reperta ẽ ut prius unum q̃ duo. Ideo autẽ pyrrhichius dictus eſt pp pyrrhichiã quia breuẽ ſyllabã proferentes ſpirtum arctiorẽ labris cõcurrẽtibus explicamus; quæ compoſitio huiuſcemodi modulationis pyrrhichiæ conuenit: uel a pyrrho achillis filio qui crebris & citis modulationibus bis breuiter ꝓminẽtẽ clypeũ genibus incũbens & p hunc terrorẽ hoſtibus immitrens iſerebatur ſicut uerſus ille oſtendit ὑπασπιδια προβαινων. Cũ ergo gradus uult breuiter accedentis oſtentare mobilem decurſionẽ pyrrhichio pede cõmentus. ẽ & ideo metrũ pyrrhichium a pyrrho repertũ & illuſtratum. Cognominauit: ſed ipſe a pedũ mobilitate qđ tripudians & cineſias etiã cognominatus: Fidẽ huius enarratiõis facit Ariſtophanes comicus: nomẽ eius iſtac dictans characterẽ Achenchineam. apud italos uero eius gradiuus abellonæ et αρεος ideſt ερυους filio. quẽ eã primo pede in unũ poetæ fingunt: quod eũ a montiũ & difficilia colliũ cõcitato curſu captæ moræ ſuperaret quotiẽs prædatoriã uice graſſeretur citi pedem hunc curſũ ſibi repetiſſe teſtificant᷑: quo nomine ui breuẽ pedẽ nuncupãt. Sunt q pyrrhichium græca interprætatione cognominauerunt qđ calore uelocitatis tripudio mobilitatis apices flãmarũ æmularẽtur. Huic cõtrarius eſt ſpõdeus q cõſtat ex duabus longis tẽporũ quattuor ut heros: dictus παρα την σπονδην. quia in tẽplis quædã carmina componebãt ſcilicet libãtes ſonũ uocis abhominoſæ audire nõ poſſint: Arcadiæ princeps uenerat: ſors accipitur ab agricolis hoc ſucceſſit: & hoc diuũ ritu cumulis paribus a muſicis Thure incenſis altaribus muſicos choros geminis greſſibus explicaret et æqpedi ſono tibicen ſpondaliũ canere iuberet: ut duabus longis melodiis quaſi duplicibus & iugibus uocis ꝓſpera deorũ uolũtas firmaret᷑. Numã Põpiliũ diuinare præditũ hunc pedẽ põtificũ appellaſſe memorant: cũ ſalios iuniores æquis greſſibus circulanes iducere. Spondeo melo patrios placaret indigetes ergo & dibrachus & ſpondeus tantũ habet in arſi: quantũ in Theſi. Iambus q cõſtat ex breui & lõga ut dies uerſu maledico habilis παρα το ιαμβιζειν nominatur. Huius autẽ origo uerbi ex noĩe Iambeſſamulæ celei nominatur; quæ carerẽ filiam quærẽdo ad meganiram coniugẽ celei delatã cũ uidiſſet ſolicitã male tractauit. Quidã autẽ ferunt Iambũ quaſi triambũ a triũphatore lebero cognominatũ: ſed alii a matre ortũ. Iambũ ſtrẽniuo duce tradũt: q cũ crebiter pugnas iniret: & telũ cũ clamore torqueret παρα το ιοη βαλλειν. Iambus appellatur. Icciro & breui & lõga pede hũc eſſe cõpoſitũ: quod hii q iaculẽtur & breui acceſſu inextenſum paſſum ꝓferuntur: ut fortiore uixu telis ictum cõfirmẽt. auctor huius librationis agretinus græcus his uerſib⁹ phibetur. Διαμβος εξ ολιγου διαβας

ϖροφεβω Igitur hūc pedē uel imbicū greſſum priſci Apuli Dauniū a du-
ce ſuo Daunio ꝑdiderunt: ꝙ is primus aduerſus acrē Diomedes pugnā bellū aſperū iniſſet
gladiali pugna duos dimicare iſtituit & collato pede aſſequēte paulati dextero diſtētoq; & ꝑ
grediēte leuo & breui ſucceſſu & lōgo diſtētu gradus ſimul & uiſus firmaret; unde nō ime-
rito melon hūc iābicū gradalē qdā nominās. gradiuoq; matri augurāt: ꝙ gradariæ pugnæ
huius effectu moueātur. Huic cōtrarius eſt trocheus quē conō appellāt: cōſtat ex longa &
breui: tpoꝝ triū ut roma dictus. Quippe eius modulationē poematū ſiue metrorū cōpo-
ſitioni accōmodatā rotatim & uolubiliter dicebāt trocheū a Mercurio reptū ſatis cōſtat: ꝙ
in his ꝑcipitē feſtinatōe & īpetu longo ī breuē greſſū finiti oſtēderet. Vnde plæriq; græcoꝝ
ex longa & breui eū pedē cōpoſuerūt ϖαρατο τρεχειν & diſcurſu trocheū frequētauerūt
ac muſici uiri ociori melo ītuēti ex rotæ ſitu & uolubili modo rythmū eius & tonū deſignāt:
qa decurſiōibus aptū indicāt ꝙ hii q ī bello laborant quotiēs amiſſos ordines reparāt ex lō-
go & diſperſo ābitu in breuē & arctū orbē cogunt rotæ ſcilicet ſimilitudine euertilātis: cuiꝰ
ſatis latus ac breuiatus cantus radiatus luminibus in anguſtum modioli circulū cohibetur.
Aiunt hūc trocheū auruncos rutilum nuncupauiſſe nimiū ſimili ratione qa græcia toti ꝑnū-
ciandi uel diuerſa appellatione pſuaſi: quod cū aciē cōſtituerēt ꝑlatis pedibus. ueſtigia ſiſte-
rent: ſcura brachiis ꝑtēderēt: breuiterq; dextris ſuccedētibus pedibus ueſtigia ſiſterēt: & re-
ductis manibus ingēti clamore q uibrauerāt tela iacebāt quæ res huic melo in genitiuū nō-
men acqſiuit. Ternarū ſyllabarū ſunt hii dactylus quē græci politicon appellāt. cōſtat ex
prima lōga & duabus breuibus. tpoꝝ quattuor: ut Romulus: a tractu digitoꝝ dictū: quem
ad exprimendā organi modulationē faliermiæ affectabāt. uel ab ideis dactilis quos cruetas
ſiue corybātes poetæ appellabāt. Hii nāq; in iſula cretā Iouem cuſtodiēdo ne uagitu ſe par-
uulus ꝑderet luſus ex cogitato genere clipeolis æneis intra ſe cōcurrētes tinitu æris niſi ryth-
mica ēt pedis dactyli cōpoſitiōe celauere uocē īfantis. Sed natiuitatis eoꝝ cām uetuſta fabu-
loſitas docet: hāc fuiſſe aiūt opē in Idā mōtē inſulæ Cretæ fugiēdo delatā manus ſuas īpo-
ſuiſſe memorato mōti: & ſic īfantē īpm edidiſſe. & ex manuū impſſiōe emerſiſſe curetas ſi-
ue corybātas: qđ a mōtis noīe & a qlitate facti ideos dactylos appellaret. Hos qdā tres pu-
tant q lares eē credūtur. Damimamentinus: Aſteus: Pyrrhichius dicti αϖο των κορωμ. i. a
formoſis oculis q̄ choræ uocātur. i. pupillæ uel a cono galeæ. Huic cōtrariꝰ ē anapeſtꝰ quē
antidactylū græci nominār. Cōſtat ex duabus breuibꝰ & lōga & tēpoꝝ totidē: ut nebulæ:
dictus ϖαρατοδαν αϖαιειμ. i. ϖαρατο αραϖαλιν αρτικρουειν ϖροστομ Δα κτυΛομ.
qa recurrēdo repcutiens dactylū ſono recyproco obliquit & ꝑ antiſtophen. Tribachus tri-
breuis tāq̄ taſius: qdā brachiſyllabū: alii trocheō: nō nulli pigmona: plæriq; choreū nomi-
nant. cōſtat ex tribus breuibus ex quibus nomē accepit ut helena: choreus autē ideo dictus
qa choreis huius cōpoſitio cōuenit. Huic contrarius ē moloſſus uertunnus extēſipes quem
alii hippium uel caniū dicūt: cōſtat ex tribus longis tporū ſex: ut æneas. ideo moloſſus dicꝰ
qa moloſſi. i. theſali ad bellū ꝑcedentes huius modulata cōpoſitione utebantur. hippius ue-
ro æqueſtri ſcilicet pugnæ cōueniēs modulabatur. Amphibracus Ianus amphibreuis q &
ſcolius cōſtat ex breui & longa & breuī quattuor tēporū ut carina: dictus aūt a duabus bre-
uibus a quibus ex utraq; parte media lōga cōtinetur Scoliuſq; ideo: qa habiliter cōponitur
ſcolio: ē aūt cytharæ ſpecies. huic mēlalis cōtrarius eſt amphimacrus feſcentinus āphima-
ros: quē alii creticū appellāt cōſtat ex lōga & breui & lōga tpoꝝ qnq;: ut demophō dictus a
duabus lōngis a qbus utrinq; breuis media amplectit: Creticus quoq; qa cretes ſalutando
eius rithmica cōpoſitione utebātur. Bacchius œnotrius tripodias ſalutē: quā græci pyabū
dicūt: cōſtat ex breui & duabus longis tēporū qnq;: ut agenor: athenæ dictus: ϖαρατης
βακχης q a baccātibus cōuenienter cōponebat. huic contrarius ē palimbachius latius q
& ſaturnius ultima breuis quem qdem propompicon alii theſeleon uocāt: cōſtat ex duabꝰ

lõgis & breui tporum totidẽ ut natura: dictus palibachiius: quia cõtrarius ẽ bacchio apud græcos enim παλιν contrariũ ſignificat ideo παλιντονα τοξα cornibus inter ſe coutrariis ex his oibus inter ſe mixtis: alii deinceps pedes cũ plures συζυγιαι ue naſcunt̃. Nã queãd/modũ pedes diſſyllabi q̃tuor geminati ſedecim duplices: fiunt quas græci ſyzygias uocãt ita iidẽ cũ triſyllabis iuncti triginta duos de ſe reddũt. Triſyllabi uero cũ triſyllabis gemia/tis. lxiiii. colligunt̃: atq; excepto ãphibraco & epitrico: quo℞ alte℞ tripla: alterũ epitrita di/uiſione partimur uniuerſorũ pedũ trina cõditio reperit̃. In aliis uero dupla: i aliis ſexcupla: in aliis æqua diuiſio ẽ. Prima dactylica: Secũda iãbica. Tertia pæonica nominant̃. Eſt itaq; æqua pedis diuiſio quotiẽs ſublatio pedis tpibus poſitioni par ẽ: ut eſt in dactylo & anapæ/ſto. Itẽ ſpondo & pyrrhichio: Horũ eni arſis tantũ in ſe habet quãtũ & theſis: dupla uero ẽ quotiens pedis ſublatio tẽporibus ipar eſt poſitioni: ut ẽ in iambo & trocheo & duobus io/nicis. Iambi enim arſis unũ tẽpus tantũ i ſe habet: & eius theſis duo: quæ trochei uerſauice arſis duo habet & theſis unum. Sexcupla quoq; intelligit̃ ut ẽ in pœonib9 & i duobus bacchio & cretico. Hi enim pedes qui tẽporibus quinq; pares ſunt p bina tẽpora diuidũtur. Idẽ tidẽ bina adiecta ſcilicet duũ dimidia parte terna de ſe reddũt: p quæ ſexcupla colligitur. Pedes duplices ſiue cõbinati uel quadrati ſunt ſedecim hi: Proceleuſmatic9 ex duobus pyrrhichiis q̃tuor breuiũ ſyllaba℞ totidẽ tẽporũ ut ualeria: Huic cõtrariis ẽ diſpõdeus ex duob9 ſpõdeis ſyllaba℞ q̃ttuor longarũ tpo℞ octo. ut mœcenates ſi hẽates: oratores: Paeõ prius ex trocheo & pyrrhichio & iãbo hoc ẽ ex lõga & tribus breuibus: ut emodochus ſtheſichorus. Huic contrarius eſt hippius: primus pæon ſecũdus ex iambo & pyrrhichio hoc ẽ bre/ui & longa duabus breuibus tẽporum quinq; ut colonia: huic cõtrarius ẽ hippus ſecũdus: pæon tertius ex pyrrhichio & trocheo hoc eſt ex duabus breuibus & longa & breui tẽporũ quinq;: ut catamitus. huic cõtrarius ẽ hippus tertius: pæoñ quart9 ex pyrrhichio & iambo hoc eſt ex tribus breuibus & longa tẽporũ qnq;: ut celeritas: facilitas. Huic cõtrarius ẽ hippus quart9 & ẽ hippus ſiue epitritus primus ex iambo & ſpondeo hoc eſt ex breui & tribus longis temporum. vii. ut capenates. ſed hippus ſiue epitritus ſecundus ex trocheo & ſpon/deo: hoc eſt ex longa & breui & duabus longis temporum ſeptem. ut cõditores. Hippus ſi/ue epitritus tertius ex ſpondeo & trocheo hoc eſt ex tribus longis & breui tẽporũ ſeptem: ut diſcordiæ heroici. hippus ſiue epitritus quartus ex ſpondeo & trocheo hoc eſt tribus longis & breui temporum. vii. ut linutamus. Ionicus απο μειζονος ex ſpõdeo & pyrrhichio hoc eſt ex duabus longis & duabus breuibus temporum ſex: ut demetrius. huic cõtrarius eſt Ionicus απο ελασσονος qui cõſtat ex pyrrhichio & ſpondeo hoc eſt ex duabus breui/bus & duabus longis temporũ ſex: ut diomedes lacedæmõ. Diiãbus ex breui & lõga et breui et longa temporũ ſex: ut cleonides: ꝓpinqtas: qui pes dactylus a iambo appellatur. huic contrarius ẽ ditrocheus ex lõga et breui et longa et breui tẽporũ ſex. ut cãtilena: dimicare: q pes catatrocheus dicitur Antipaſtus ex iambo et trocheo hoc ẽ ex breui et duabus lõgis et breui tẽporũ ſex ut medulina: ſaloninus. huic ↄtrarius ẽ choriãbus ex trochæo & iãbo hoc eſt ex longa et duabus breuibus et longa tẽporũ ſex: ut nobilitas armipotẽs. hoc omnes cũ de metri tractatu aliquid legimus diligentius cõſiderare et in memoria habere debemus: ut ſinguli quinq; uerſus quibus pedibus cõſtent ſcire poſſumus. Pedes eteroploci pentaſylla/bi ſunt numero. xxx. et duo. hi Orthius ex breuibus quinq; et totidẽ tẽporũ. Periãbus ex lõga et breuib9 quattuor tẽpo℞ ſex. Parapienos ex lõga et breui et tribus breuibus tpo℞ ſex. Meſomacros ex tribus breuibus et longa et breui tẽporũ ſex. Pyrrhichi anapeſtus ex breuibus quattuor et lõga tẽporũ ſex. Probrachis ex breui et lõgis q̃ttuor temporũ nouem. hy/pobrachyſ ex lõga et breui et tribuſ longiſ tẽpo℞ nouẽ. Meſſobrachyſ ex duabuſ longiſ et breui et duab9 lõgiſ tẽpo℞ nouẽ. Moloſſiãboſ ex trib9 longiſ et breui et longa tẽporum nouem. Calotibos ex quattuor longis et breui tẽporũ nouẽ. Diphyeſ ex duabus breuibuſ et

tribus lõgis tẽporꝫ octo. Orthius ex lõga & duabus breuibus & lõgis duabus tẽporũ octo. Amebæos ex duabus lõgis & totidẽ breuibus & longa tẽporũ octo. Moloſſopyrrhicos ex tribus longis & duabus breuibus tẽporũ octo. Symplectos ex duabus longis & tribus breuib⁹ et tẽporũ ſeptem. Muſicos ex duab⁹ longis et totidem breuib⁹ et lõga tẽporũ octo. Daſios ex trib⁹ breuibus & duabus lõgis tẽporũ ſeptẽ. Dochimos ex duabus breuibus & longa breui & longa tẽporũ ſeptẽ: Pariãbodes ex breui & longa & breui ex duabus longis temporũ octo. Doriſcos ex longa & duabus breuibus & lõga & breui tẽporũ ſeptem. Cyprios ex breui & longa & duabus breuibus & longa tẽporũ ſeptem. Anticyprios ex lõga & breui & duabus longis & breui tẽporum octo. Bacchiochorios ex duabus longis & breui & lõga & breui tẽporum octo. Dochemios p συζυγιαν. Antiſtrophos ex breui & tribus longis & breui tẽporũ octo. Moloſſo ſpõdeus ex longis qnq; tẽporũ. x. Hactenus originẽ & hiſtoriã generaliũ pedũ expoſuimus. Poematũ genera metrorũq; tractatus oſtẽdere tempus eſt.

POematis genera ſũt tria. aut. n. actiuũ eſt uel imitatiuũ quod græci δραματικον uel μιμητικον aut enarratiuũ uel enunciatiuũ qd græci εξηγητικον uel απολογητικον dicũt: aut cõe uel mixtũ qd græci κοινον uel μικτον appellãt. Dramaticõ uel actuũ eſt in quo pſonæ agũt ſolæ ſine ulla poetæ interlocutiõe ut ſe habẽt tragicæ uel cõicæ fabulæ: quo generæ ſcripta ẽ bucolicõ ea cui⁹ initiũ ẽ. Quo te mœripedes. Exegiticõ ẽ uel enarratiuũ ĩ quo poeta ipſe loqͭ ſine pſoæ ulli⁹ ĩterlocutiõe: ut ſe hñt tres georgicæ & pria ps qrti. Itẽ lucretia carmina &c. his ſimilia κοινον uel cõe eſt ĩ quo poeta ipſe loqtur & pſonæ loquẽtes introducũtur: ut eſt ſcripta. Ilias uel odyſea tota homeri: uel actiui & exegetici: uel enarratiui.

POematos grãmatici uel actiui genera ſũt quattuor apud græcos: tragica: comica ſatyrica. inimica apud romãos ꝑtextata: tabernaria: atelana. Planipes. Exegetici uel enarratiui ſpẽs ſũt tres: angelticæ: hiſtoricæ. didaſcalice. Angeltice ẽ qua ſentẽtiæ ſcribuntur: ut eſt Theognidis liber. Itẽ hiſtoricæ qua narrationes & genealogicæ cõponũtur ut eſt heſiodi theogonia: & ſimilia. Didaſcalice eſt qua cõphẽdit philoſophia: ut libri Varronis: Empedoclis: Lucretii. Itẽ aſtrologia: ut φαινομενα. Arati & ciceróis & georgice Virgilii: & his ſimilia κοινου uel cõmunis poematis ſpẽs prima eſt heroica: ut iliados & æneidos. Secũda lyrica: ut eſt archilochi & horatii poematos. Characteres ſũt qttuor epos dicitur græce carmẽ exametrõ diuinarũ rerũ & heroicarũ: humanarũq; cõphẽſio qd a græcis ita diffinitũ ẽ εμπεριοχη θειων και ηρωικων και ανθρωπινων πραγματων latinæ paulo cõis carmẽ audit. Epos latinæ prim⁹ digne ſcripſit. Liuius is q romanorũ geſta decẽ et octo cõplexus eſt libris q et annales ſcribũtur. q; fere ſingulorum annorũ act⁹ cõtineãt: ſicut puta annales quos põtifices ſcribæq; cõficiũt: de romanis quidẽ romanorum res geſtas declarãt. Epos aũt appellatur ut græcis placet παρατο επω το λεγω. ꝓprie eñi epos ẽ εμμετρος λογος uel ακολουθω ꝓcipue uero hexameter uerſus epos dicitur quoniam hoc uerſu uerba reſpõdẽt mutuo ut ſic dixerim. Poematos characteres ſunt hi βραχυς μακρος μεσος ανθηρος. Macros eũ ut apud Vir. in decimo de camilla facit narrationem ſic: pulſus ob iuidiã regno uireſq; ſupbas aut ut ſe habẽt ſecũdi & tertii libri. Brachys ẽ ut in quito ubi de Ganymede ſtricti narrat ſic: Victori chlamydẽ auratã quã plurima circũ. Purpura mœãdro duplici mælibœa cucurrit. Intextuſq; puer frõdoſa regi⁹ ida: Veloces iaculo ceruos. Meſſos ẽ ut ĩ prio: huic cõiũx ſiche⁹ erat. Eſt. n. caſtigata narratio: ſic tamẽ: ut oĩa cõplexa ſit ανθηρος ut in. vii. ubi amœnitatẽ luci ac flumĩs deſcribẽdo facit narrationẽ ſic: hũc iter fluuio tiberim⁹ amœno. Vorticib⁹ rapidis et multa flau⁹ arena. In mare ꝓrũpit: uariæ circũq; ſupraq;. Aſſuetæ ripis uolucres et flumĩs alueo. Conſequẽtiã prim⁹ de⁹ uates cõphẽdit: unde poſtea abuſiue uerbũ et ſolutæ oratiõis ipſa ſcriptura cõſequẽs ab aliis epos dictũ. Rapſodia dicit ποιησεως aliqua pticula diſcreta atq; diuulſa dicta παρατο ραπτειν

ꝙ uerſus ĩ unũ uolumẽ uelut cõſumãtur & cõphẽdãtur: uel ꝙ oli partes homerici carminis in theatralibus circulis cũ baculo. i. uirga ꝓnunciabant: q ab eodẽ Homero dicti ſunt homeriſtæ. Elegia eſt carmẽ cõpoſitũ hexametro uerſu pẽtametroq; adinuicẽ poſitis: ut Diuitias ali9 fuluo ſibi cõgerat auro: Et teneat culti iugera magna ſoli: quod genus carminis præcipue ſcripſerũt apud romanos Proptius & Tibullus & Gallus imitati græcos Callimachũ & Ephorionẽ. Elegia autẽ dicta ſiue ϖαρατο ευ λεγειν τους τεθνεωτας (Fere. n. defunctorũ laudes hoc carmine cõphẽdebãt ſiue αϖορο μελευ). ideſt miſeratiõe: ꝙ tyren9 græciq; ελεγειας iſto metro ſcriptitauerũt: cui opinioni cõſentire uidetur Horatius ad albium Tibullũ elegiarũ auctorẽ ſcribẽs ab ea qua diximus miſeratiõe elegos miſerabiles dicit hoc mõ: Neu miſerabiles decãtes elegos Apud romãos autẽ id carmẽ quod cũ lamẽtatiõe extremũ mortuo accanitur uenia dicitur ϖαρατο γνατον τοεσχαρον & in cordis extrem9 neru9 appellatus eſt ne te & elegia uidetur tractũ cognominari ꝙ mortuis uel morituris aſcribitur nouiſſimũ. Iambicũ ẽ carmẽ ẽ maledicũ plærũq; trimetro uerſu & epodo ſequẽte cõpoſitũ ut male ſoluta nauis exit alite ferẽs. olentẽ meuiũ: Appellatũ eſt ϖαρατοιαμβζειν qđ ẽ maledicer: cuius carminis præcipui ſcriptores apud græcos Archilochus & hipponax: apud romanos Lucili9 & Catulus & horatius bibaculus. Epodos dicũtur uerſus quolibet metro ſcripti & ſequẽtis clauſulas habentes particulaꝝ q̃les ſũt epodos horatii: i qb9 ſingulis uerſib9 ſingulæ clauſulæ adiiciũtur ut: Nox erat: & cælo lucebat luna ſerẽo deide. Suis & ipſa Roma uiribus ruit: & qcunq; ſũt ſimiles. Dicti ãt epodos συνεκλοχικως a ptib9 uerſuũ q̃ ligitimis & ĩtegris uerſib9 εϖαλοντι. i. accinũtur. Satyra eſt carmẽ apud romanos: nũc q̃dẽ apud græcos maledicũ: & ad carpẽda hominũ uitia argeæ comædiæ charactere cõpoſitũ quales ſcripſerũt. Lucilius & horatius: & Perſius: & olim carmẽ quod ex uariis poematib9 cõſtabat ſatyra uocabatur: quales ſcripſerũt Pacuuius Ennius. Satyra autem dicta ſiue a ſatyris ſimiliter ĩ hoc carmine ridiculæ res pudẽdæq; dicũtur quæ uelut a ſatyris ꝓferuntur: & fiunt ſiue a ſatyra lanceq; referta uariis multiſq; primitiis ĩ ſacris piſcordis inferebatur: & a copia & ſaturitate rei ſatyra uocabatur: cuius generis lanciũ & Virgilius in georgicis meminit cũ hoc modo dicit: Lancibus & pandis fumãtia reddimus extã: & Lanceſq; & liba feremus: ſiue a quoddã genere farcimus qđ multis rebus refertũ ſatyrã Varro uocitat. Eſt autẽ hoc poſitũ in ſecũdo libro plautinarũ quæſtionũ: Satyra ẽ ubi paſſa & polenta & nuclei pini ex mulſo conſparſi: Ad hæc alii addũt & de malo punico grana: alii autẽ dictã putãt a lege ſatyra quæ uno rogatu multa ſimul cõphendat: q. ſ. & ſatyra carmina multa ſimul poemata cõphenduntur: cuius legis lucilius meminit in primo per ſatyram ædylem factum qui legibus ſoluat: & Saluſtius in Iugurtha deinde quaſi per ſatyram ſententiis exquiſitis in deditionẽ accipitur. Bucholica dicuntur poemata carmine paſtorali compoſita. Inſtituta autẽ ſunt ſicut quidam putãt in laconia uel ut alii in Sicilia. Nã ĩter lacædemonios & ſiculos uaria fuit conditio: ſed quid hoc ad laconas pertinet? Hæc eorũ fuit origo: quo tẽpore abuẽtante Xerſe in græciam omnes deſerta laconia metu barbarorũ perterriti in diuerſas partes fugiſſe credũtur: & cũ uirgines timore laterẽt ex hoc eueniſſe ut eo die quo ſolitus erat chorus uirginũ dianæ curiatidi hymnũ canere nemo ad ſolẽne ſacrũ inueniretur. Tunc itaque paſtores ex ruræ in urbem conuenerunt: & ne ritus ſacrorũ interrumperetur. paſtorali carmine compoſito deæ honorẽ celebtauerunt: unde etiã bucholiſmus dictus. A ſiculis autem origo quæ trahitur hæc eſt. Anteq; hiero Rex ſyracuſas expugnaret morbo ſicilia laborabat uariis & aſſiduis cerimoniis Dianam placantes finem malis inuenerunt: eadem Lyen cognominauerunt quaſi ſolutricem malorum: inde res in conſuetudinem tracta eſt ut greges ruſticorum theatrum ingrederentur & uictoriam canerent. habitus uero huiuſmodi uidebatur. Erat panis magnus omnium ferarum imagine complexus: & cum uino & foliis omnium leguminum genere: inerat corona in capite & in manu pedum clauatum: atque

ita uictorum omnium fores multitudo carmē circuibat: uictoriam quam adepti fuerant ca
nebant: & de eo ſolle limina frugibus ſpargebāt nōnulli & in Italiam & in Lidiam & Aegi-
ptū tranſiſſe credūtur quos lydiaſtas & bucoliſtas appellauerunt. Quāquam & eſt alia opi
nio circum pagos & oppida ſolitos fuiſſe paſtores cōpoſito carmie præcari pecorum & fru
gum omniumq; prouētum: atq; inde in hunc diem manere nomen & ritū bucolicorum. Pu
tant autem quidam hoc genus carminis primum Daphnim cōpoſuiſſe: deinde alios cōplu
res: inter quos Theocritum ſyracuſanum quem noſte imitatur. Tragœdia eſt heroicæ for-
tunæ i aduerſis compræhēſio. A Theophraſto ita diffinita ē. Tragœdia ē ηρωικησ ρυχησ
περισασισ. Tragœdia ut quidā dicitur a τραγοσ & ωδη dicta: quoniam olim auctoribꝰ
tragicis τρακοσ ideſt hircus p̄mium cātus p̄ponebatur: qui liberalibus die feſto Libero pa
tri ob hoc ipſum immolabatur: quia ut ait Varro: depaſcunt uitem: & Horatius in arte poe
tica: Carmine qui tragico uilem certauit ob hircum. mox & ſatyros agreſtes nominauit: &
Virgilius Georgicorū ſecūdū cū & ſacri genꝰ mōſtrat & carmē talis hoſtiæ reddit his uerſi
bus. Non aliam ob culpam Baccho caper omnibus aris. Cæditur. Alii putant a fæce: quam
græcorum quidam τρυγα appellant: tragœdiam nominatam permutatione litterarum i ad
uerſum. quoniā olim nondū perſonis a Theſpide repertis talis fabulas peruncti ora fæcibꝰ
agitabant: ut rurſum eſt horatius teſtis: Sic ignotum tragicæ genus inueniſſe camenæ. Di-
citur: & plauſtris uexiſſe poemata theſpis: Quæ canerent agerentq; peruncti fæcibus ora.
Alii a uino arbitrantur: propterea ꝙ olim dictitabatur τρυξ a quo τρυγητοσ hodieq; uin-
demia eſt quia liberalibus apud atticos die feſto. Liberi patris uinum cātoribus pro corrola
rio dabatur: cuius rei teſtis eſt Lucilius in duodecimo. Comœdia eſt priuatæ ciuiliſq; for
tunæ ſine periculo uitæ comp̄henſio: apud græcos ita diffinita κωμωλιεσινι διοτικων καὶ
πολιτικων πραγματων ακινδυνοσ περιοχη. Comœdia dicta αποτων κωμων. κω-
μαι enim appellantur pagi ideſt conuenticula ruſticorum. Ita iuuentus ut ait Varro. Attica
circum uicos ire ſolita fuit: & quæſtus ſui cauſa hoc genus carminis pronunciabat: aut cer-
te a uicibus. Nam poſtea q̄ ex agris Athenas cōmigratum eſt: & hi ludi conſtituti ſunt ſicut
Romæ compitalitii ad canendum prodibant: & ab urbana come & oda comœdia dicta eſt
uel αποτων uiculorum ideſt humilium domum fortunæ compræhendantur: non ut in tra
gœdia publicarum regiarum quæ uel αποτουκωμου ideſt comeſſatione quæ olim in hu-
iuſmodi amantium iuuenum comæ canebantur. Comœdia a tragœdia differt: ꝙ in tragœ-
dia introducuntur duces: heroes reges. In comœdia humiles atq; priuatæ perſonæ. In illa lu
ctus: exilia. cædes: in hac amores uirginum raptu s. deinde ꝙ in illa frequenter & pene ſemp
lætis rebus exitus triſtes & liberorum fortunatūq; priorū in pœnis agnitio: quare uaria diffi
nitione diſcretæ ſunt. Altera. n. Δεινων περιοχι: altera τυχησ περισασισ dictæ ſunt. Tri
ſtitia nanq; tragœdiæ proprium. Ideoq; Euripides petēte Archelao rege ut de ſe tragœdiam
ſcriberet abnuit: ac præcatus eſt ne accideret Archelao aliquid tragediæ proprium oſtendēs
nihil aliud eſſe tragœdiam q̄ miſeriarū compræhēſionem. Poetæ primi comici fuerunt Suſ-
ſarion: Nullus & Magnes. hi ueteris diſciplinæ ioculatoria quædam minus ſcitæ & uenuſtæ
pronunciabant in quibus hi uerſus fuerunt. Suſſarion cantalogica enigine cecalimoſo ode
mate ut eſtieuratimiana neutatu: Secunda ætate fuerunt Ariſtophanes: Eupolis: & cratinꝰ
qui & principium uitia ſectati acerbiſſimas comœdias compoſuerunt. Tertia ætas fuit Me
nandri philemonis qui omnem acerbitatem comœdiæ mitiguerunt: atq; multiplicia argu-
menta græcis erroribus ſecuti ſunt: Ab his romani fabulas tranſtulerunt: & conſtat apud il
los primo latino ſermone comœdiam Liuium andronicum ſcripſiſſe. Sunt qui uelint Epi-
charmū in iſula ceo exulātē primū hoc carmē frequētaſſe: & ſic a ceo comœdiā dici antea.
Itaq; galeris nō perſonis utebantur ut q̄litas coloris idiciū faceret ætatis cū eſſet aut albi: aut
nigri aut ruffi. Perſonis uero uti primus cœpit Roſius Gallus præcipuus hiſtorio. q oculis

obuerſis erat; nec ſatis decorus in pſonis niſi paraſitos pnunciabat initio togatæ comediæ dicebātur: q oia in publico honore cōfuſa cernebātur: quæ togatæ poſtea in ptextatas & tabernarias diuidebātur. Togatæ fabulæ dicunt quæ ſcriptæ ſunt ſecundū ritus & habit9 hominū togatorū. i. romanorū. Toga nanq romana eſt; ſicut græcas fabulas ab habitu æque palliatas. Varro ait nominari. Togatas autē cum ſit generale nomen. ſpecialiter tamē pro tabernariis nō mō cōmunis error uſurpet: qa Fānius togatas appellat. Sed & poetæ ut horatius qui ait; Vel q prætextas; uel q docuere togas. Togatarum fabularū ſpecies tot fere ſunt quot & palliatarū. Nā prima ſpecies eſt togatarū quæ ptextatæ dicūtur in quib9 imperatoꝝ negocia agebātur & publica & reges romani uel duces inducūtur perſonaꝝ dignitate & perſonarū ſublimitate tragœdiis ſimiles. Prætextate autē dicuntur quia fere regū uel magiſtratuū qui prætexta utūtur in hmōi fabulis acta comphendūtur. Secūda ſpēs togataꝝ quæ tabernariæ dicunt humilitate pſonarū & argumētorum ſimilitudine comœdiis pares: i quibus nō magiſtratus regeſq ſed humiles homines & priuatæ domus inducūtur: q olim tabulis tegerentur cōmuniter tabernariæ uocabantur. Tertia ſpecies eſt fabularū latinarū quæ a ciuitate oſcorū atella in qua primū cœpte atellanæ dictæ ſunt argumentis dictiſq iocularibus ſimiles ſatyricis fabulis græcis. Quarta ſpecies eſt planipedis græce dicitur μιμος. Ideo autē latinæ planipedes quod actores planis pedib9 ideſt nudis pſcenium introierēt nō ut tragici actores cum cothurnis: neq ut comici cū ſocis olim nō in ſuggeſtu ſcænæ: ſed in plano orcheſtræ poſitis inſtrumentis inimicis agitabant. cuius planipedis actius togatarū ſcriptor ita in ædilitia fabula meminit. Datū ineſt aurū exultat planipes: ſi quas tamē ex ſociis fabulas fecerāt palliati pnunciabant. Togata prætextata a tragœdia differt heros introducuntur. Pacuuius tragœdias nominibus heroicis ſcripſit Horeſtē: Chryſoen & his ſimilia. Item actius in prætextata autē ſcribitur Brutus uel decius. Itē marcellus. Togata tabernaria a comœdia differt q in comœdia græci ritus inducuntur pſonæq græce laches ſoſtrata. in illa uero latinæ togatas tabernarias in ſcænā dictauerunt pcipue duo affrānius & Quintus Ennius: nā Terētius & cæcilius comœdias ſcripſerunt: latina athelana græca ſatyrica differt q in ſatyrica fere ſatyrorū perſone inducūtur: aut ſi quæ ſunt ridiculæ ſimiles ſatyris autolicus burris. In athellana obſcenæ perſonæ ut maccus. Dramata autē dicuntur tragica aut comica παρὰ τὸ δρᾶν. ideſt agere: latinæ fabulæ appellātur ſiue factibulæ. In latinis. n. fabulis plura ſunt cantica quæ canuntur: uel a faciendo: Nā & agi fabula non referri ab actoribus dicitur. Itaq horatius utraq ſignificatiōe iterptatur cū ita de fabula dicit: aut agitur res in ſcænis: aut acta refertur: ſicut græco in choro. Dramatæ uero tres perſonæ ſolæ agunt. Ideoq Horatius ait. Nec quarta loqui perſona laboret: quia quarta ſemper muta: ac latini ſcriptores plures perſonas in fabulas introduxere ut ſpacioſiores frequentia facerent. Satyrica eſt apud græcos fabula in qua item tragici poteſt non reges; aut heroes; ſed ſatyros induxerunt ludendi cauſa: iocādiq ſimul ut ſpectator inter res tragicas: ſeriaſq ſatyrarū quoq iocis & luſibus delectaretur; ut & horatius ſentit his uerſibus. Carmine qui tragico uilem certauit ob hircum: Mox etiam agreſtes ſatyros ornauit & aſper: Incolumi grauitate locum tentauit eo q illecebris ſpectator erat & nouitate mouendus. Mimus eſt ſermonis cuiuſlibet motus ſine reuerentia: uel factorum cum laſciuia imitatio. Mimus dictus quaſi ſolus imitetur cum & alia poemata idem faciant: ſed ſolus quaſi priuilegio quoddam quod fuit commune poſſedit. Similiter atq is qui uerſum fecit dictus ποιητὴς cum & artifices cum æque quid faciunt non dicuntur poetæ. Membra comœdiarum tria ſunt: diuerbium: canticum: chorus. Membra comœdie diuerſa ſunt. diffinitio tamen numero continentur a quinq uſq ad decem. Diuerbia ſunt partes comœdiarum in quis diuerſorum perſonæ uerſantur. Perſonæ autem diuerbiorū: aut duæ; aut tres: aut raro quattuor eſſe debēt ultra augere numerum nō licet. In cāticis autem una tantum debet eſſe pſona aut ſi duæ fue

rint ita debēt eſſe ut ex occulto una audiat nec loquatur. ſed ſecū ſi opus fuerit uerba faciat.
In choris uero numerus pſonaꝝ diffinitꝰ nō ē: qppe iūctim oēs loq debēt qſi uoce cōfuſa &
cū cętū in unā pſonā reformātes. Latinæ igitur comœdiæ choꝝ nō habēt. ſed duobꝰ tantū
mēbris cōſtāt diuerbio & cātico. Primis āt tēporibꝰ aſſerit trāquillus oīa quæ i ſcæna uerſan
tur i comœdia agebātur. Nā & pātomimus & choraules i comœdia canebāt īter actores co
mœdiarū ꝓ facultate & arte potiores principatū ſibi artificia uidicabāt. Sic factū ē nolētibꝰ
cedere nimis cū artificio ſuo cæteris ſeparatio fieret reliquorū. Nā dū potiores īferioribus q
in oī magiſterio erāt ſeruire dedignabātur ſeipſos a comœdiis ſepauerūt: ac ſi factū ē ut exē
plo ſemel ſūpto uſus qſq; artis ſuæ rē exequi cœperit: neq; in comœdiā uenire. cuiꝰ rei indi-
tia ꝓdūt nobis ātiqui comœdiæ: in qbus inuenimus acta tibiis paribus aut īparibus aut ſera
nis. Quado.n. chorus canebat choricis tibiis.i. choraulicis artifex cōcinebat. In cāticis aūt
pyraulicis reſpōſabat: ſed ꝙ paribus tibiis uel īparibꝰ inuenimus ſcriptū hoc ſignificat ꝙ ſi
quādo monodio agebat unā tibiā inſtabat: ſi quando ſynodio utranq;.

QVoniā extremitas nominū ad metricā cōpoſitionē neceſſario indaginē inqui-
rit. iccirco ſinguloꝝ extremitates regulatim quā potuimus diffinitas cōtulimꝰ
quo facilius metrorū tractatus cū legi cœperit colligatur. ut pura uia in ſen-
ſus legētis & ſine ullis caliginibus ueniat. Omnes caſus numeri ſingularis
& pluralis obſeruata nouiſſima ſyllaba facilius mōſtrabit qūo ſeparare debea
mus q̄ ſint ꝓducēda uel corripiēda ultima nominū ſyllaba. Quiq;.n. uocales
ſuā ptātē mutāt: cū p caſus nomina prima ſui poſitiōe inflexa uariētur: Oīa.n. noīa quibus
uniuerſa dictiōis ſilua copioſiſſima eſt nō pluſq̄ p.xx. ultimas litteras ſyllabas finiūt qnq; uo
cales.a.e.i.o.u. Semiuocales.l.m.n.r.s.x. unā mutā.t. ut ſiſenna. monile: ſinapi: Cicero. Ve
ru: cōſul: ſcānū: pecten: Cæſar: lybius: ſilex: caput: Age nūc omniū nominū extremitates p
omnes caſus quæ ſint producendæ uel corripiendæ exponemus.

OMnia noīa exceptis monoſyllabis caſu ntō ſingulari memoratis litteris.xii. ꝓdi
ctis nouiſſimis corripiūtur pter illa q̄.o. littera finiūtur: ut cato ſyllaba es ut al
cides: fides: nubes. uel. as. ut mœcenas: facultas æneas. uel. en. ut lyen. Itē græ
ca i os. ut heros. Fœminina quoq; ntō.e. littera finita: ut circe: dirce: phœnice.
Oia noia triū generꝝ caſu genitiuo numeri ſingularis ꝓducūturq̄ i as ſyllabas
littera ſue deferūtur. In.æ. maſculīa & fœminīa. ut huiꝰ fortūæ. In.i. maſculina: ut pueri. Fœ
minīa ut huiꝰ lauri: Neutra ut huiꝰ doni. In us maſculīa: ut huiꝰ porticꝰ. In.u. neutrū ut hu
ius cornu. In ei maſculīa & fœminīa: ut diei aciei. In es græca: ut huiꝰ dirces: phœnices. Cor
ripiūtur uero mēorato caſu. q̄ i is ſyllabā terminātur & ſūt triū generꝝ: maſculina ut catōis:
fœminina ut oratiōis. neutra ut ſyderis: &c. his ſimilia. Oia nomina triū generū caſu dati
uo ſingulariter uocalibus terminata ꝓducunt. Oia noia actō caſu ſingulari corripiuntur
pter græca ſi nō reformētur i latinā declinationē gtō cū ſtatu terminata in en. ſyllaba ꝓducū
tur: ut alciden: dircen. phœnicen. Omnia nomina caſu uocatiuo ſingulari corripiūtur ex
ceptis his quæ,o. littera uel.e. uocali ꝓducta ſyllaba ut.es. uel.as. uel.e. terminātur.o. ut cice
ro: iuno.e. ut alcide: circe: es: ut dies. as. ut dignitas mecenas. en. ut lyen. Omnia nomina
triū generū ablatiuo caſu ſingulari: quinq; uocalibus finita ꝓducūtur. Ex his uero.e. litteram
tam corripitur q̄ ꝓducitur & prius quidem ſic: Maſculina ab hoc oratore. Fœminina, ut ab
hac Iunone. Neutra ut ab hoc ſydere. Poſterius uero maſculina ſic ut ab hoc die. Fœmini-
na ut ab hac re: & ſimilia. Neutrū.n. in.e. littera ꝓducta memorato caſu nullū producitur.

Omnia nomina caſu nominatiuo plurali tam maſculina q̄ fœminina quacūq; ſyllaba ter
minata ꝓducuntur exceptis his quæ græca ſunt: ut troes: phriges. Omnia nomina trium
generū caſu genitiuo plurali quibuſcunq; ſyllabas terminata corripiuntur. Omnia no-
mina trium generū caſu datiuo & ablatiuo numeri pluralis tantū producūtur ea quæ in.is.

ſyllabã finiũtur: q̃ corripiũtur ea quæ us ſyllaba memoratis caſib9 finiunt. Oĩa noĩa maſculina & fœmina abltõ caſu & uocatiuoplurali in q̃buſlibet terminata ꝑducũtur ꝑter græca q̃ tã acuſatio. as. ſyllaba finito q̃ uocatiuo. es termiato corripiũt acuſatio ſic troas: ſtygas delphinas: Vocatiuo. o. troes: ſtyges & cætera ſimilia Metrorũ. i. legitimæ poſitionis obſcuritas ſcrupuloſæ inteſſionis indaginẽ uehemẽter inq̃rit: quãobrẽ oĩ fluctu circuitiõis ablato quædã metra dilucide & breuiter expoſui. Et. n. mihi res uidebat abſurda rẽ natiua obſcuritate difficilẽ ẽt caligine expoſitiõis obtegere. Verſus ẽ partiũ legitima diſpoſitio & pedũ culta copulatio cõſonãti ſpecie metricã exhibẽs regulã. Verſus heroicus. xii. ſyllabis in. vii. & . x. ſyllabis lõgat. ultra nõ põt. Nã ſi plus habet excutiuntur ꝑ ecclypſim uel ſynaliphẽ. Scãditur aũt ſexies. Recipit. n. pedes cũ eſt legitimus inter ſe uariatos duos ſpõdeũ & reſoluta eius poſteriore ꝑte dactylũ: ſed ſpõdeus ꝑpetuo in fine ponit cui9 loco plærũq; trocheus inuenitur ea rõne q̃a indifferenter in oĩbus metris poſtremã ſyllabã ueteres eſſe credi derũt. Hic igitur pedes ſyllabis ĩpares tẽporibus æq̃les ex regiõibus diſtributi quaterna tꝑa ſua ſcãdẽdo patiẽtes q̃ttuor & . xx. tẽporib9 metri totius ſiue comas uel comata ſiue cola quæ latinæ ſectiões uel inciſa uel mẽbra dicũtur ꝑfecta cõfirmatiõe cõcludunt. Obſeruatur aũt ne ultimus pes ſit triſyllabus exceptis pauculis uerſibus q̃ hypmetri dicũtur. quorũ abũdantiã excipiũt hi uerſus q̃ ſecuntur, incipiẽtes a ſynaliphæ rõne rithmica facta eo q̃ factũ uitiũ q̃d erat ĩ fine uerſus cõtinuatio ſequẽtis emẽdat. Verſus heroicus ſenarius diuerſis uocabulis appellatur. Idẽ. n. & hexãeter & pythi9 uel epycus & pirichius & bucolius uocat: ſup quas appellationes ẽt latinæ lõgus pes dicitur: heroici igitur ſũt quotiẽs in pr̃io ſpõdeus ẽ & ĩ tertio & ĩ ſexto. heroicũ ãt præterea dicitur q̃ uiroꝝ fortiũ res geſtas ac facta cõmemoret hexametrũ quoq; ſex regionib9 ſpõdeũ & dactylũ pedes diuerſis modis rõnibſq; cõſeruat. Pythii ergo origo ĩde tracta ẽ. nec. n. uidetur icõgruũ fabuloſæ antiq̃tatis documẽta depromere. Apollo cũ pythona delphis ꝑ ultionẽ matris necaſſet accole primũ timore carmẽ heroicũ hexametrꝝ initio ſex ſpõdeis cõpoſitũ texuerũt: deinde ſoluta ſpõdei altera ſyllaba ſine dãno tẽporis dactylũ ſuſcipit. Quidã ãt dicũt iãbũ magis gaudio ſubleuati motu celeri ꝑtulerũt. Fertur hoc etiã heroicũ metrũ eius oraculis poſtea celebratũ: & ex hoc uerſũ pithii nomẽ accepiſſe. Itẽ ꝑprii ſunt quotiẽs ĩ priore loco ſpõdeus ponitur: & in quarto & in ſexto ut apud Virg. Defeciſſe uidet ſua iã ꝑmiſſa repoſci: Itẽ Immotamq; coli dedit & cõtẽnere uẽtos: Cui nõ dictus hylas puer & latonia delos. Bucolici ſũt quotiẽs ĩ quarta regiõe dactylus finiẽs partẽ oratiõis ĩuenit idẽtidẽ dactylus noĩat: cũ uero oẽs fere dactylos hẽt nouiſſime ut ẽ apud homerꝝ βῆ δὲ διαπρὸ μάχων κεκορυθμένος αἴθοπι χαλκῷ apud Vir. tale ẽ. Pãditur interea domus oĩpotẽtis olympi: idẽ ſpõdeus appellatus cũ oẽs ſpõdeos quẽ quidã moloſſicũ dixerũt ut Romani uictores germanus danetis. apud homerũ: Verſus heroicus is dignitate prius eſt plenæ rationis perfectiõe formatus: ac totius grauitatis honore ſublimis: multaq; pulchritudinis uenuſtatæ præclarus q̃ ſine ulla cõiũctione quaſcunq; alias orationis partes ita mutuis inter ſe cõnexionib9 colligat ut in ſcãſione ꝑpria pes nullus niſi nouiſſimus tãtũ integrã partẽ orationis ĩcludat: atq; ita ſex regionib9 ſuis ſpõdeũ pedẽ dactylũq; cuſtodiat: ut dactylus per raro: & q̃dẽ ornãdi poematis gratia quintã regionẽ ſuã ſpondeo cocedat. Spõdeus uero poſtremus finibus ſuis nunq̃ dactylũ patiatur iſidere. In tertia quoq; regiõe melius ſpõdeus pẽthemimeres q̃ dactylus diuidit. Cæteri aũt pedes ſine ulla inter ſe diſcretiõe uariãtur: & exẽpli gratia ponamus aliquẽ uerſũ q̃ ſit his oĩbus quæ ſupra memorauimus clarus & q̃ adeo ipſi uirgilio placuit: ut nullo mutato elemento: duobus. n. uoluminibus ponere delectatus ſit. Oceanũ iterea ſurgẽs aurora reliquit animaduerti pedes ſingulos ita eẽ ſcãſionis lege diuiſos ut eoꝝ nullus partẽ orationis clauſerit niſi nouiſſimus quẽ finalis neceſſitas cogit. Verſus heroicus recipit figuras triginta duas. Aut. n. ex. omnib9 ſpõdeis erit: & ob hoc ſpodaicũ dicitur: q̃d uix apud latinos inuenitur raro apud græcos ẽ:

& erit huiuſmodi uerſus monoſcheãticus.i.unius figuræ: ut ſi facias: aut leuis ocreas lento ducãt argento: ut ſi auctus numero qnq; ſyllabarum oẽs habuit dactylos ideſt qnq; & ob hoc dactylicus nominat̃. Nã ultimũ ẽt ſupradiximus diſyllabũ eẽ debere monoſchematiſtus dicetur ut ẽ: Pandit̃ interea domus oĩpotẽtis olympi. Verſus uero q ẽ.xvi.ſyllabarum de quinq; pedibus habẽs unum ſpõdeũ uariæ qnq; regiones pcurrẽtẽ erit figurarum qnq;. hoc ẽ pentaſchematicos: ut eſt una ſpecies illarũ in hoc uerſu: Aeole nãq; tibi diuum pater atq; hominum rex. Itẽ ecõuerſus q ẽ ſedecim ſyllabarum & qnq; hoc ẽ pẽteſchemetiſton ut eſt una ſpẽs qnq; figurarũ: Cũ Iuno æternũ ſeruãs ſub pectore uulnus. Ille uero uerſus q de qnq; pedibus duos habuit dactylos pmiſcue per qnq; regiones uariatos.x. figurarũ erit & nominat̃ decaſchematiſtos uerſus q cõtra.xiiii.ſyllabas ut ẽ una ſpecies qnq; figurarum. Multa quoq; & bello paſſus dum cõderet urbem: & cõtra ſi de qnq; pedibus duo ſpõdei fuerint inuicẽ dactylis mixti. & itẽ.x. regiões percurrẽtes erit.x. figurarũ uerſus q quindecim ſyllabis legitur ut ſupra: & ẽ una ſpẽs: Arma uirũq; cano. Meminerimus autẽ fuguras maiores dici ſi dactyli plures fuerint: ſi ſpõdei minores. Illud quoq; obſeruare debemus ut in heroico hexametro mãſiones q̃s alii cæſuras appellãt nõ nulli ſectiones uocant facias: q̃s græci rite cuſtodiunt. Inciſiones uerſus heroici ſunt quattuor. hæ finitis partibus orationis fiunt: & tali ordine colligent̃. Prima ẽ pẽthemimeris. Secũda ẽ catatriton. Tertia heptimemeris: Quarta tetrapodia bucolice dicit̃. Theocritus auctor carminis hac plurimũ eẽ credit̃. Pẽthemimeris ẽ ſemiquinari: ubi poſt duos pedes & unã ſyllabã pars orationis expletur & ideo pẽthimeris uocatur: qa pedes diuidit ſic: defeciſſe uidet ſe ſignari oculis: horum reſiduis partibus trimetri Anapæſtici hypcataletica fuit ſua iã pmiſſa repoſci. Vltro i placibilis ardet: licet hæc accipit unã breuẽ faciet finitam tamẽ partẽ orationis ſine cæſura. Secunda eſt catatricon in qua finita parte orõnis tertium trocheũ ponas a quo noĩe trãſit: ut ẽ Infandũ regina. huic addito Anapeſto uel ſpõdeo cõſtat tertia iſcio. Tertia ẽ heptimemeris lationa lingua tranſlata ſemiſeptinaria ſcilicet qa ſeptẽ diuidit ut ẽ. Italiã fato pfugus. Tũ demũ mouet arma leo Excutiẽs ſeruice toros hinc qđ remanet precor gaudet comãtis leo fixũq; latronis leo fremit ore cruẽto. hæc duabus additis breuib9 quartã mãſionẽ efficit: ita ut quarto dactylũ inuenias ut ẽ: Inferretq; deos latio gen9 unde latinũ. Sũt q quartũ trocheũ i hac cæſura collocãt. & catalecticon & trocheon appellãt: & ẽ: Qui pax longa remiſſerat arma noua reparabãt: Alii uero ſpõdeũ ut ẽ: Inde toro pater æneas. ita tñ ut per oĩa iſta iterualla q̃ diximus pars orõnis finiatur remanebit pars uerſus q̃ dicitur cõma hoc cõma ſi priorẽ habuit dactylũ dicetur dactylicũ ut ẽ: Orſus ab alto ſi ſpõdeũ ſpõdaicũ appellatur ut ẽ: Vellatarũ obuertimus antenarum. Hæ inciſiões quas græci cõmata appellãt figuris formantur tribus: ſimplici: cõpoſita: cõiuncta. Simplex ẽ cũ inuenitur in uerſu una inciſio ut: Pãditur interea domus oĩpotẽtis olympi. Cõpoſita ut duæ iueniũtur ut ẽ: ifandũ regina iubes renouare dulorẽ. Cõiũcta cũ tres iueniũt̃ ut ẽ: Talib9 Ilione9 cõcti ſimul ore fremebãt dardanidæ.

PRimus uerſus dena pprietate ſpectatur pricipio ut ſũt Illibati: i iuges æqformes: qnqpartes paripedes fiſtulares: æqdici. teretes: ſonori: uocales. itaq; & græci hos nũcupãt: apeleges: atigus: Aproſchemi. Pẽtametris: podomeris ſiropodis Iſoleti: cyclotelis: & hereche: planaſtici. Si uero hac i appellatione iprobãtur ut q̃nq; ſpeciebus deſignantur mnilerauoli: frigoſi. Fluxiachos græci acephaleis legatus mnirus: trachis colobus appellãt. Igitur illibati ſunt q nõ aucta uel minuta aut amputata ſyllaba uitiãtur: ſed integra & pleniſſima dictione formant̃: De pſſo incipiat iã tũ mihi thaurus aratro. Eſt.n. uerſus integer: & nullo uitio cõtaminatur. In iuges ſunt qa nulla cõiũctiõis ſyllaba copulãtur quos græci aſynther9 nũcupãt: ſicut eſt: Tectũ auguſtũ ingẽs centũ ſublime colũnis. ſine nexu: Nullus eni cõiũſtionis nexus occurſat. Aequiſores ſunt qui nõ compoſita uel ſimplici figura oſtẽtantur ut.

Vrbe fuit media. Laurentis regia pici. nuſquam enim: Hic duæ partes oratióis nectuntur. Quinquiptes ſunt qui quinq; ptes ſignant ac miſcet flumina candida ſanguine ſparſo. Fiſtulares ſunt q paulatim accreſcēte ptis oratióis numero ab unica ſyllaba plures ad uſq; dicunt ut homericus ille declarat. Aeqdici ſunt q ſingulis præpoſitióibus antithetas apparant dictiones ut: Alba liguſtra cadunt: uacinia nigra legunt: Albis enim nigra poſuit: liguſtris aūt uacinia tribuit & cadentibus legenda aſſignauit. Teretes ſunt q uolubilem & cohærentē continuāt dictionem ut: Torua mimalloneis inflat tibia bōbis. Sonori ſunt q crepitant pnunciationem fragoſam & exultantē informāt dictionē ut. At tuba terribili ſonitu pcul ære canoro. Increpuit. &. Quadrupedante patrē ſonitu quatit ungula cāpum. Vocales ſūt p alta producta locutione ſonātibus litteris uniuerſam dictionē illuſtrant ut eſt illud Pacuuii: Omnē non meo oceano hyperió fulgurat citro a repto plauſtro boreas baccat rheno heſperio: zephiro orió uoluitur. Auſtro fuluo arettonio uaga cinthia pruit auſtro. De improbatis uero uerſibus uaria tradūtur. Mutili uel trūci ſunt q i pricipio amputātur & litterā uel ſyllabam amittūt: uel ſyllaba deficiūt: græce dicūtur acephali: quale ē fluuio; rex Eridanus. Itē homericus uerſus in media pte exhiles uel iulci græce uocātur agade q̄lis eſt. Itē homericus bēdeis. Ecades eſt q in ultima cōcluſione hortatiūcula uel ſyllaba fundātur uel tpe deficiūt græce imiri & ſcazontes uocātur ut eſt: troes detriges. Fragoſi ſunt q i leuigato ſono & incōdito uariantur. Fluxi ſunt q ſolito mō & uulgari metro uacillantes quatiuntur.

QValitas metri q̄ intelligimus utru; pricipale ſit metrū an deriuate locātur finite aut infinite. Finita eſt q ſtatuto pedū cōuenientiū mō & numero ſyllaba; diffinito quo ad petēdi formā debeat multiformis ſtructuræ cōuerſióe decurrit: ut eē in oi pricipali forma cognoſcimus. Infinita ē in deriuatiuis q metrū ſeruat & numer; ſyllaba; ſeruat ſed ſtructuræ imitatæ deſeruit: aut diuerſis uerſibus & metris cōſtructa a tertio uerſu uel a quarto cū uoluit metrū ſeruat: & numer; ſyllaba; non ſeruat ut diconica uel pheretratitia. q metra dactyli imaginē hūt: ſed pedū minore numero cōcluduntur: at uero nec metr; ſeruat: & numer; ſyllaba; ut i ſapphico endecaſyllabo i quo cōtrarios pedes in uno uerſu cōiungit. Itē diuerſis uerſibus & metris a tertio uerſu uel a q̄rto ſtrophē reuocat. Alcaica illa tria uel aſclepiadeū & gliconicū & pherecratiū cōiūctū uidemus. Species metri ſunt duæ finita: & infinita. Finita ē qua itelligim9 utrū principale ſit metrū an deriuatū. Principale ē quod ipſū ex ſe formatū ē: & ſua lege nō abſumpta decurrit: & eſt finita in oibus metris principalibus. deriuatiuū quod a principali originem ducit ut eſt in oibus deriuatiuis infinita ſpecies.

FOrmæ principaliū metrorū ſecūdū antiqtatis rōnē generaliſſime duæ ſūtiuēræ: dactylica & iābica. His ēt aliorū pbat auctoritas accedūt aliæ ſeptē: hetrocaica: anapeſtica: choriābica: duæ ionicæ pæonica q̄ plæriq; rythmicā eē dixerūt: quarū aditióe uel imunitióe reliquæ ſpēs uariæ cōtextæ deriuāt & aut a pedū pcipua ſtructura: ut anapeſtica: trochaica: alia ſyzigiæ quātitate. ut ē trimetrū: cētametr;. alia a nūero ſyllabarū: ut ē ſapphicū: endecaſyllabū. alia ab iuētoribus: ut ſapphicō: alaicō: alia ab his qui in his frequētes fuerūt: ut ſūt ariſtophenia: archebula. phalerea: aſclepiadea: gliconia: quæ quidē in infinitū poſſunt uitiari beneficio rythmorū quoque uelut fuit compoſitio.

MOdi metrorū ſunt ſex: caraſticos diffinitus uel pricipalis: ſchematicos cōpoſitus a ſynarches: icōpoſitus ſyncechimenos cōfuſus ſiue zeugmenos: cōiunctus paragogō. Deriuatiuū diffinitus uel pricipalis ē legittimor; metrorū: ordo cōpoſit9 cōſtat ex legitimo uerſu ut eiuſdē legitimi mediate eiuſdē pedib9 Incōpoſitus ē peregrinis pedibus uerſus ordinatus cū fuerit alius uerſus medius ſecutus trimetrer. Heroicus cōfuſus ex peregrinis pedibus uerſus cōiū-

ctus eſt quādo ex duobus metris uerſus ordinat̄ : ut heroicus & iambich9.

Species carminū ſunt q̄ttuor. Acatalecta : catalecta hypcatalecta brachicatalecta. Acatalecta eſt integer rurſus ſingulorū metrorū. Catalecta ē uerſus minus habens metricæ cōſtitutionis. Hypcatalecta ē ſup principiū uerſus ſyllabam plus habēs. Brachicatalecta pedē plus habet q̄ poſſit pedū diſpoſitio. Qualitates carminū ſūt ſex : heroica. comica : tragica : melica : ſatyrica : choriābica. regiones pedū ſunt qnq; . theſis arſis : baſis : ſyzigia : nipodia. Hæ ſic ordinant̄. theſis ibi ſyllabis cōſtat. Arſis ī triſyllabis : baſis ſyzigia : dipodia ī triſyllabis cōſtat : ſed baſis ī epitritis & pæonib9 fit ſizygia cōtrariis : ſed dipodia paribus. Hæc iterim q̄tū ad ſimplicē cognitionē ſpectat prudentiæ tuæ ſatis explanaſſe ſufficiat. Cætera uero metra q̄ ſunt tortuoſis obſcuritatibus īplicita : ac multaꝝ diuerſitate pplexa opportunis tpib9 ac certis rōnibus edocebo : q̄ qdē cū ſi qs pfundis ſenſibus itimarit ac ſincere mētis intētiōe pſpexerit : & cōpetēti ſtudio diligenterq; ſeruauerit : nō tātū ipſe in pagenda uerſificatione pollebit : uerū ēt & alioꝝ carminibus quotiens libitū fuerit iuſtis rationibus de irrepræhēſibili ſentētia iudicabit qbus pedib9 regant̄.

Elegū metrū binis uerſibus cōſtat hexametro heroico ſubiūcto qnario. Prior pedes heroici recipit poſterior pētametri. i. qnarius ſcādit̄ duæ ſemiqnariæ. i. ut poſterior cōma duos dactylos habeat & ſemipedē : qđ genus ſcanſionis ē uſitatius. Alii uero ſic ſcādūt ferītur qnqes in primis duab9 greſſionibus admittit dactylū & ſpōdeū tam inuicē inter ſe cōpoſitos q̄ ſe irritātes put ratio poſtulauerit. Tertiā regionē ſine dubio ppetuo ſpōdeus debet habere ſi memorati pedis breuem priorē ſyllabā pro lōga poſitā īuenies quæ ratio ſit ne moueat : poteſt enim eſſe rationis : quare pars orationis finitur duobus anapeſtis terminatur.

Pentametrū elegū cōſtat ex duab9 ſemiqnariis. i. ut poſterior cōma duos dactylos hēat ex ſemipedē : Quidā uero ſic ſcādūt. Tertiū pedē ſpōdeū faciūt ut anapeſti ſequāt̄ pp qđ oportet ſemipedē prioris comæ lōgā eē. Alii uero qa duo cōmata eē dixerunt uoluerūt breuē eē & prioris comæ ſemipedē : qa nouiſſima ſp indifferēs atq; hoc utūtur exēplo. i. ut ſemp partē oratiōis uideatur īplere. Nā talis pentameter uitioſus erit : ſed & hoc accipiēdū eſt geminū in elogiis hexametro ſubiūgitur. ſed ut archilochus īuenit & dactylica comæ. Verſus ternari9 iābic9 quo tragœdiæ & comœdiæ ſcribūtur ip ſi iūgitur iābo & ſine auxilio alteri9 pedis ꝯſtat a quo nominātur : ſed uarietatis cā recipit dactylū ſpōdeū anapeſtū : tribrachū. Fiunt itaq; numero qnq; q̄ cōueniēter put rō poſtulauerit in ſe uariātur : ſed ī ſiniſtris pedibus ipſū debēt rapere iambū : aut tribrachū ; aut pyrrhichiū. Quarta tū regione ipm ppetuo dominū ī dextris quēlibet ut fors obtulerit de ſupra memoratis : In comœdiis uero latius funditur licet currat ſicut ī tragœdiis ſenariis. Iābus recipit pedes ſpondeū & dactylū : anapeſtū : pceleuſmaticū : tribrachū. pyrrhichiū : & ipſū in ſecūdo dominiū iābū : ſed in dextris pedib9. In comœdia quæcūq; ex his ſiniſtris tribracum pyrrhichiū : & ſeipſum aliquādo in ſecūdo & in ſexto loco. Quarto uero aut ipſe : aut pceleuſmaticus eē debet magis inquātū pōt ipſe catalexim facit in bachio. Fertur quoq; ſenarius iābicus cōbinatis pedibus & ſingulis cōbinatiōibus p̄ponitur qlibet pes de ſupra memoratis qnq;. Itē ſubiūgitur unus ſine dubio ex tribus. i. tribachus uel anapeſtus : uel ipſe dominus. Nōnunq̄ ēt pyrrhichiū admittit : qa nouiſſima metriſyllaba indifferēter ponitur. Et hoc utiq; deriuatur choriābus in fine claudicās : qm̄ expulſo pyrrhichio uerſauice ſpōdeus interponitur : utpote. Cōtrarius aduerſarii crura frangit. Sæpius aūt tertiæ declinationis ſecūdo pede īuenitur cōmunis ſyllaba q̄ excipitur a duabus cōſonātibus quaꝝ prior ſit muta ſequēs liqda. Sane huic metro trinachrio ſi acceſſerit q̄rta dipodia fit uerſus quadratus q̄ choriābiūonē quater ferītur eoſdē recipiēs pedes quos iābus trimarius æquæ tra

goediæ.comoedieqꝫ conueniens.& habet i ſe catalecticum in hoc metra tam ſeruatur i fine periambus q̄ excluditur pariambus:

Trochaicũ metrũ recipit pedes qnqꝫ: dactylũ: ſpondeũ: anapeſtũ: tribrachũ: trocheũ a quo nominatᷣ. Triplicẽ aũt fertur tripodiã et unicuiqꝫ ſine dubio pedes tã præponuntᷣ trocheus dactylus tribrachus q̄ ſubiungãtur: qlibet de ſupra memoratis qnqꝫ pedibus catalecticon facit: ut in ãphimacro aut ĩepitrito quarto. Hoc aũt metrũ ab iãbico diſtat ꝙ i illo cõbinatis pedibus & ſubiũgitur unus de tribus q ex breui cõſtãt: & itẽ ſubiũgitur qlibet de qnqꝫ pedibus

Anapeſticũ metrũ ẽ ꝙ aut ipſo ſolo anapeſto cõſtat adiũctus cũ eo ꝓut ſors tulerit ſpondeo: tribacho dactylo: ſed dactylũ nõnũq̄ recipit niſi in dextris pedibus uel quemqꝫ ex illis aliis: In ſiniſtris uero quẽlibet ex tribus ꝓut res exegerit extra dactylon ſpõdeũ: tribrachũ: anapeſtũ: hoc metrũ catalexim facit: aut ionico αϖὸ μειζὸνὸς: aut αϖε λαχὸνοσ aut i moloſſo: aut hippio q̄rto: aut in choriãbo. Scire debem⁹ tũ demũ i ultimo triſyllabo hoc metꝝ admittere cũ in penultio loco ſpõdeũ ꝓcele aſmaticũ: metrũ pedes recipit q̄ttuor: dactylũ: ſpõdeũ ꝓceleſmaticũ: anapeſtũ a noīe meruit, hoꝝ ꝯpoſitio frequẽs ẽ anapeſto p quẽ plurimũ cõſtat. ſed dactylũ i dextris tm̃ pedib⁹ hẽt: Idẽ quẽlibet ex trib⁹ ꝓut exegerit. i. ſpõdeũ tribracum tamẽ dactylus perpetuo dexter & aliquãdo ſubiungitur unus quilibet ex tribus: huius clauſula ſpondeo & dactylo terminatur.

Antiſpaciũ metrũ cõponitur ãtiſpaſto: admittit autẽ iãbicũ baſſim: pſipathiã: Et prima qdẽ regio primæ greſſiõis antiſpaſtiæ magnitudinis oĩ genere a poetis mouetur. longatᷣ aũt a dimetro uſqꝫ pẽtametrũ. pfectiſſimũ aũt ẽ endecaſyllabũ ſapphicũ: & hoc ſi qdẽ acathelectũ ẽ: & habet nouiſſimã ſyllabã iambicã. Tetrameti ãt cataletici pfectiſſimi ẽ qđ appellatᷣ pãpiũ polida admitit.

Choriãbũ metrũ cõſtat choriãbo pede q̄drato a quo noīe. a dimetro aũt metametrũ longatᷣ. Feritur p dipodiã i q̄ antecedit trocheus ſeqtur iãbus: ſed ĩterdũ prior trochei ſyllaba i duas breues reſoluta tribrachũ admittit mediæ duæ quoqꝫ iãbicæ optime ponuntur quartæ clauſulæ ideſt ut ultim⁹ pes aut bachio: aut tribracho terminetur: uel potius in ambica dipodia collocatur in qua antecedit anapeſtus.

Ionicus maior cõſtat omonymo pede. Admittit aũt catalexim parhãdo aſe ricrococen ut huius metri primæ greſſionis regio multiformiter uariatᷣ & brachycatalectõ deſiderat a dimetro in tetamẽtrũ longetur. Ionicus quoqꝫ minor cõſtat ex omonyma dipodia i qua antecedit pyrrhichius ſeqtᷣ ſpõdeus uel anapeſtus: & pyrrhichius nõnũq̄ ẽ catalinæreſim breuiũ ſyllabarũ moloſſus iterponitur: & in dimetris qdẽ cũ prior baſſis pẽtaſemos fuerit. i. tẽporũ qnqꝫ: erit ſine dubio ſecũda heptaſmos. i. tẽporũ ſeptẽ a dimetro i trimetrũ ampliatur. Poenicũ metrũ qđ plæriqꝫ rythmicũ eẽ dixerũt ꝯſtat priore pæonæ admitit uero & quartũ creticũ & bachiũ albreui q ẽ a dimetri finẽ ꝯpoſuiſſe redditur. Elegãtiſſimũ ẽ igitᷣ cũ p ſingulos pedes pars oratiõis ipletur. Verſib⁹ genera præcipua ſunt qnqꝫ. Aut. n. dimetri: ſũt: aut trimetri: aut tetrametri: aut pẽtametri: aut hexametri: ſed ſinguloꝝ plurimæ ſũt ſpecies. Dimeter ẽ ex iſeriore parte hexametri q hẽt dactylũ & ſpõdeũ uel trocheũ. hui⁹ exẽplum ẽ in horatio. Terruit urbẽ quale ẽ illud prim⁹ aboriſ. Trimeter heroicus ex iſeriori pte hexametri. huius exẽplũ ẽ. Flumina nubibus obuia torques. Pẽtameter heroicus ex inferiori pte huius exẽplũ ẽ. Sparſaqꝫ luminib⁹ polus idicat aſtra. Hæc iciſa dicũtᷣ. i. cõmata & q̄dã ex iſeriori pte hexametri detracta pñt uideri de ſupiore eius pte deſecta. Pẽtameter degiac⁹ cuius exẽplũ ẽ: Cãdida ceruleo nata uenus pelago. Hic cõſtat ex duob⁹ pricipiis hexametri recipit initio duos anapeſtos uel certe nouiſſimũ tribrachũ p̄dicta ratiõe ultima

rum ſyllabarũ Iãbicus q̃ uerſus ẽ comicus cõſtat ex oĩbus iãbis ut anus uirẽte ſecta pinus in agro. Hic recipit ſpõdeos uel alios ſui generis pedes.i.totidẽ tporũ & ſi nõ totidẽ ſyllabarũ recipit ĩ quã ſpõdeos ſed prĩo & tertio & q̃nto loco. Vltimo aũt p iãbũ aliq̃ãdo. Iambri bicus ſcazõ.i. hipponactius ab auctore dicit̃ fore ſimilis ſupiorib⁹: niſi q̃ ĩmo hẽt ſpõdeũ. huius exẽplũ ẽ: ligare gutur pẽdulotã in uinclo. Iãbicus colobiis hic de metro iãbico ſylla ba extrema attrita factus ẽ cuius exẽplũ in horatio. Tales trahũt ſiccas machinæ carinas: ſi eſſet carinulas eẽt iãbicus uerſus. Trochaicus.i.ſenarius & q̃drarius hic ſi uerſus ẽ.vii. tro cheos hẽt & ſemipedẽ.i.una ſillaba cuius exẽplũ tale ẽ. uirẽte ſecta pinus ĩ agro hic ſit Recipit pedes ſui generis qua ratiõe de iãbico diximus ſit trochaicus hipponautius quoniam iambico cognatu: huius exemplũ eſt: Feſte dies amœna luce præpotens ſalue hoc ſic ẽ ut ſi facias tale: Socrates ligare gutur põdulo canum uinculo: quos autem pedes recipit trocheum & cæteros ſui generis pedes. & in una ſpondeum uel trocheum.

ASclepiadeũ ab auctore dictum. eius exẽplũ ẽ: Mecenas atauis edite regibus: Hic ponit unde ortus ẽ ad pẽthemimeri elegiatã redigi addita una ſyllaba ſic Mecenas atauis edite regibus: q͛d tale ẽ quale ẽ illud: Candida ceruleo uecta uenus pellago. Põt aſclepiadeus ab hexametro naſci detracto in mediis partibus diſſyllabo uerbo & ultimus ut ſi dicas. Nimborũ in patriã loca fœta fu rẽtib⁹ auſtris. aut illud: Auulſũq; humeris caput & ſine noĩe corp⁹. Rurſus illi aſclepiadeo adde diſſyllabũ uerbũ ĩ medio facies hexãetꝝ: mecẽas a tauis edite regib⁹ oli.

ENdecaſyllabũ ſapphicũ q͛d. Sappho poeta iuenit exẽplũ hui⁹ tale ẽ: Iã ſatis terris niuis atq; diræ: ſupior pars ex trochaico ẽ. Nã ſi hæc uerba Iã ſatis terris ſuppleas facies ĩtegrũ trochaicũ ſic: Iã ſatis terris uirẽte ſecta pinus ĩ agro. Inferior aũt uerba hæc: Niuis atq; diræ: de pricipio iãbici: ſunt deniq; additis quæ deſunt iãbici poterit impleri ſic. Niuis atq; diræ ſecta pinus in agro. Hæc metra q̃ ex cõmatib⁹ cõſtãt uñ ptes hẽnt inde & pedes ſumunt.

COriãbicus ẽ q̃ cõſtat coriãbo pede q̃ ex lõga & duabus breuib⁹ & lõga: huius exẽplũ ẽ. Ergo ades huc ãbroſia de ueneris plaudẽ: eſt in Horatio. Tale Te deos oro ſybari cur ꝓpes amãdo pdere. Recipit hic ĩ imo uel palibachiũ pedẽ q̃ ex breui & lõga & breui. Archilocũ de ꝓxĩo ſupiore ꝑciſũ. huius exẽplũ ẽ: Lydia dic poẽs: hoc ẽ tale q̃le ſi facias cur ꝓpes amando: q͛d magis apparebit ut ſic: Sectũ ſi ſit iũgas. Te deos oro ſibari lydia p oẽs. ſic.n. integer eſt. Choriãbus.

ENdecaſyllabũ phaleutiũ a phauletico inuẽtũ ẽ tale. Vidi credite p lacus lucrinos Huius pars ꝓprior de hexametro ẽ q̃ ſupplebim⁹ ſic. Credite uidi p liq̃dos nereidas fluctus Poſterior aũt pes a pricipio iãbici ẽ quã ſi ſupplem⁹ ĩtegrũ iãbicũ faciem⁹ ſic. Lacus lucrinos ĩter lata nauiũ. Anacreõti⁹ in Horatio talis ẽ: Sic te diua potẽs cypri. ꝑcioſus hic ẽ. de ꝓximo ſupiore endecaſyllabo: & tale ẽ q̃le ill͛d uidi credite p lacus. Rurſus endecaſyllabus ex iſta ſupiore fieri põt: Sic te diua potens cypri lucrinos. Ergo apparet triſyllabũ endecaſyllabũ eẽ tractũ & anacreõtius fieret. Archilochiũ aliud in horatio tale ẽ: Soluit̃ acris hyems grata uice ueris: & fauoni: hoc ẽ ut fieret ĩdita ẽ hexãetro ſyllaba: an duas deniq; ſi eã detrahã facies hexãetrũ: ſic Soluit̃: acris hyẽs grata uice ueris: & fauõi. Alcaicũ ab alceo iuẽtore: ĩ horatio tale ẽ: Vides ut alta ſtat niue cãdidũ hoc ẽ ex duob⁹ omatib⁹: Nã ſupius ill͛d uides ut alta tale ẽ q̃le ill͛d ĩ iãbico. Ibis liburnis. iferius ill͛d ẽ Niue cãdidũ: tale ẽ q̃le ill͛d ĩ aſclepiadeo: edite regib⁹. Alcaicũ alid͛ in horatio tale ẽ penes lãbi ſiuu flama hic ſi addas uerbũ torrida erga apparet hoc alcaicũ ab iãbo eẽ ꝑciſũ. Alcaicũ aliud ĩ horatio tale ẽ: Vſq; in eis pluuioſq; uẽtos: ut hic fieret hexãetri ultra mediũ exceptæ ſũt: q̃s ſi uellis redde re ſupplebis hexãetrũ: ſic uſq; meis pluuioſq; rapiatis uitæ uẽtos. Archilochiũ aliud ẽ ĩ hora tio tale ẽ: Nullã uare ſacra uire prius ſeueris arborẽ. hic tolle duo uerba. ſ. diſyllaba iuxta pri cipiũ fcies aſclepiadeũ: Sc nullã peius uitæ ſeueris arborẽ. hoc.n. tale ẽ le ill͛d: Mecenas

atauis edite regibus. Ergo appuit ꝙ archilochus ĩpoſuerit dimetrũ ex archilochio mõi ẽ: Capiũt forãs & aptãt: hoc tale ẽ q̃le aliud uice ueris & fauoni. Glicõi cũ ex iãbico. Climetrꝫ ĩ horatio tale ẽ: nõ ebur neq; aurꝫ hoc ex iferiore iãbici pte ꝑciſũ ẽ Nã ſi redis ei pricipia ſupplebis iãbicũ ſic ibis liburnũ: nõ ebur neq; aurꝫ. Ionicus ἀπὸ ἐλάσσονος dicit̃ q̃re hic pes conſtat ex duab9 breuibus & duabus lõgis. huius exẽplũ ĩ horatio ẽ: Miſerarũ ẽ neq; amori dare ludũ. Ionicus ἀπὸ μείζονος ſupiori cõtrarius. Nã ex duabus lõgis & duabus breuib9 cõſtat cuius exẽplũ. Panſa optime diuos ſi uis bonus eẽ. hic ſotadic9 uocat̃: qa ſotades eo plurimũ uſus ẽ: Archilochiũ ex iãbici parte priori in horatio tale ẽ ut: Priſca gẽs mortaliũ. Huic ſi iſeriora reſtituas q̃ archilochius ãputauit facies iãbicũ plenũ ſicut ut: Priſca mortalium uitari trahit. Archilochiũ aliud ĩ horatio tale: Scribere uerſiculos amore ꝑcuſſũ graui ſatis apparet priorẽ partẽ hexametri eẽ poſteriorẽ ex iãbico. Nã illud ſcribere uerſiculos ẽ tale quale: Arma uirũq; cano. Illud autẽ quod ẽ amore ꝑculſum tale ẽ quale de priſca gens mortaliũ de hoc ſupradictũ. Archiloch9 ita metra cõficuit ut iambico detraheret & faceret uerſũ talẽ: Iuppiter ſalutis arbiter meæ erit iãbicus plænus. Anapeſticus q anapeſti cõſtat pedibus talis ẽ. In ſereno cede teſtula irrita ſol occurrit tibi p ſpeculũ panope hic recipit pedes ſui generis de qua re ſupradiximus. Anapeſtus aũt fit ex duabus breuib9 & longa. Anapeſtichũ corñũ habemus in. Horatio: Audax nimiũ q freta primus. admiſcet̃ huic ꝓpter gratiã uarietatis dimetri. Heroicus: Nã tale eſt: Qui freta prim9 quale terruit urbẽ. In cætero recipit hoc metrũ ſpodeos & alios ſui generis pedes: Archilochius ẽt de iãbico colobo facit. Cõma tale eſt. Huc ades lyeæ: quod tale eſt quale illud machinæ carinas: & põt ſuppleri iambic9 colobi: ſic trahũt ſiccas: huc ades Lyae. Dimetrꝫ heroicũ ex ſuperiore pte hexãetri factũ ut Sunt illa ſcribẽti mihi præmõſtra dea. hic. n. duo pedes ſũt de principio hexametri trimetrꝫ ex ſupiore parte hexametri tale: Muſæ pierides nõ ſed idẽ anacreõtiũ eſt: de quo ſupradiximus. nã ſimile ẽ illud qď poſueram9 exẽpla: Sic te diua potes Cypri. Tethametrũ heroicũ ex ſuperiore ſic ẽ: Optia mẽte tibi fero munera hic ſi addas duos pedes. i. terruit hexameter implebitur. Pẽthameter quoq; heroicus fit ex ſuperiore pte hexametri ſic: Fõtis & gelida uada fluminis: Hic pſpicuũ eſt uno pede deeſſe quo minus ſit hexameter. Heptametrum heroicũ fieri ſolet ſi dixere ridiculũ qbuſdã uidebitur ſed exẽplũ tale: Clio cui dedit ingeniũ & libidine iunctũ. Sat in honorẽ dei. Ven9 iuenit addita ſyllaba ad iãbicũ: Sic ſũmus apex q regũ regias refregit. huic ſi demas ultimã ſyllabã erit iambicus: de quo ſepe memoratũ eſt: angelicũ metrũ celeritate nũtiis aptũ terpſichorus inuenit. Vna enim ſyllaba ultimam hexametro efficit. id tale ẽ: Incidi patulũ in ſpecũ ꝓcumbente priapo: prius cõma ex iſeriori parte ſupplebitur ſic: Ibis liburnis incidi patulũ in ſpecũ. Poſterius coma ex iſeriori parte hexametri ſupplebitur ſic: Arma uirumq; cano. Qui procũbente priapo. Anapeſticũ dimetrꝫ ſit inciſione cuius exẽpla hæc ſunt. Agitro pelagi curſores. cupidã in patiẽtiã portate. ſũt hic bini anapeſti: aut pedes q recipi ſolent. In uno autem bachius eſt qui cõſtat ex duabus longis & breui: aut moloſſus qui conſtat ex tribus longis. Alienũ autem pedem metra niſi recipiant modus nõ facile finitur: ut ryhmus magiſq̃ metrum ut uarro dicit in rythmum q latinæ numerus uocatur: & metrũ intereſſe q̃ inter materiã & regulã dimeter ex heroico ſotadico ſolet fieri talis: Vnus ex marmore pulchro hoc tale. Optime duos cole ſi uis bonus eẽ. Proceleuſmaticum ẽ quale fecit ſerenus animalia in ſecula. ꝓpter iter obiicit conſtat ex ꝓceleuſmatico pede qui ẽ ex quattuor breuibus: imo recipit triſyllabũ pedem incertum: quem quidem in ultima ſyllaba uarium obſeruandum eẽ ſupradictũ ẽ. Moloſicum metrum mihi duriſſimum uidetur huius exempla dat Celſius Baſſius tale romanum uictore gallis deuictis lõge ſunt omnes: q moloſſus conſtat ex tribus ſyllabis longis. huic ſane uerſum ſimillimũ puto illi hexametro qui ſpondaicus dicitur: nam & hic ſimiliter. xx. ſyllabas longas habet Cratiei uerſus hoc emplum eſt: Alma lox roſida prima flamina nitens me ſat dixiſſe. Creticum ex longa & breui & longa qui & amphimacos nominat9. Antibachus uer-

ſus hmõi eſt. Nati beati parens nepotes. huius iſacilis partitio cum ſciamus pedem ipſum
cõſtare ex breui & duabus longis. Bacchiachum metrꝵ eſt tale bacchare p̄cinge frontẽ. Hi
mihi uidẽtur magis ad ꝓſam cõuenire: & ſane multis pedibus in oratione utimur licet ſtulti
putãt liberam a uinculis pedũ ꝓſam eẽ debere. Archibulum metrꝵ ubi hexametro prima
littera ablata: & ab ultima tertia: & factũ tali tibi naſcitur: oẽ pec⁹ tibi creſcit herba: reſtitue
ſyllabas & implebis hexametrꝵ ſic. Nã tibi naſcitur oẽ pecus tibi creſcat iherba. Trimeter he
roicus ex inferiore ſupra qđ dixi: ſed hoc ſerenus nouum facit hoc mõ tulitelus amiſſo tule:
uide hic p̄poſita eſt una ſyllaba: Nam ſi eſſet tale reſpuis amiſſo tule: manifeſte tres pedes eſ
ſent quos hẽt pars poſterior hexametri: Caliãbrũ metrum eſt qđ apud Mœcenatẽ tale eſt.
Ades in quinto Cibele: ſimile eſt illi. Veris & fauoni. Inferius cõma ſuperioris ſimilis eſſet ni
ſi amiſiſſet ultimã ſyllabam. Caliãbrum aliud ex ipſo factũ ei ſimillimum eſſet niſi ꝙ enerua
tius fieret & mollius ſecunda aut tertia ab ultima ſyllaba in duas breues geminata eſt: & fa-
ctum tale latus horreat flagello: comitũ chorus ululet. ſi eſſet ſic comitũ chorus ululet eſſet
illi ſimile: fera montium dea. Cæterꝵ qđ eneruatius diximus ſimile eſt illud Neotericum qđ
eſt tale rutilos recide crines. habitum cape uiri. hoc ſimile eſt illi de quo pauloante diſputaui
ꝙ fuit tale latus horreat flagello: chomitũ chorus ululet. Septenariũ uerſum. Varro fieri di-
cit hoc mõ cum ad iãbum triſyllabum pes additur & fit tale qd imerentibus uoces qd in ui-
des amicis. ſimilis in Terentio. Nam ſi remitterent qpiam philomenæ dolores: & in Plauto
ſæpius tales reperiuntur. Octonarius eſt ut Varro dicit cum duo iãbi pedes iambico pedi p̄
ponuntur & fit uerſus talis: Pſalmus meus docens docendo q docet dicit docens: tolle huic
primos duos uerſus & erit talis quale illud. Ibis liburnis iter altra nauium. Dimeter heroicus
ex ſuperiore iãbico diximus: ſed hic uarro ex archilochio auctum dicit adiũcta ſyllaba: & fa
ctum oĩpotentem te parente meo: huic ſi auferas ultimã ſyllabã erunt tales tres pedes quos
prior pars hexametri recipere cõſueuit. Archilochium. Varro illud dicit qđ eſt tale ex littori
bus ꝓperantes. ſimile eſt illud: Troiæ q primus ab oris. Inferius coma qđ eſt tale nauibus re
cedunt. ſimile eſt illi qđ eſt machina carinas. Dimetrum qđ eſt ex ſuperiore parte hexame-
tri archilochus una ſyllaba auxit & facit tale quale eſt in Horatio: Arboribuſqꝫ comæ & il-
lud Arma uirũqꝫ cano: deniqꝫ detrahe ultimã ſyllabam & erunt duo pedes q priori hexame
tri ptem hñt. Dimetrꝵ eſt qđ inferiori parte hexametri archilochus auxit p̄poſita una ſylla-
ba imo duabus q̃ ꝓ una & ſemipedem faciunt: & ẽ tale. Noua munera diuũ: hic tole ſemipe
dem & erit munera diuũ. hoc ſimile eſt illi: teruit urbẽ de quo dicã archilochum ut Ho. Ni
ueſqꝫ deducũt Iouem nũc mare: nũc ſiluæ. hic ſæpius coma ex principio iãbici ẽ inferius pri-
cipio hexametri plæriqꝫ facerent talẽ rythmum. & mediis ꝓperas aqlonibus ire per altum. lit
tus ama: hic utrũqꝫ coma ex ſuperiore parte hexametri ẽ: ſed illud ſuperius qđ ẽ tale: & me
diis ꝓperas aquilonibus: thetrametrum heroicũ. Reciprocus uerſus eſt apud neotericos: ta
lis ẽ: uolo liber tua p̄dicentur acta: acta p̄dicẽtur tua liber uolo. Verſus Sotadicus ẽ ex utra
qꝫ: ſed durus ut ad recurſum poſſet cõuenire ſotadico iã dictũ reciprocus uerſus alter hmõi
eſt. Eſſe bonus ſi uis cole deos optime panſa. Panſa optime deos cole ſi uis bonus eſſe. hic in
procurſu hexameter ẽ in recurſu ſotadicus. Reciproci genus metri. Inuenerunt ocia curio-
ſa. Nam repertũ eſt hexametꝵ poſſe per hexametꝵ reccurrere in illo uerſu. Muſa mihi cau
ſas memora quo numine læſo. Læſo numine quo memora cauſas mihi muſa. Reciprocum
neoterici ſi non fallor nouũ ꝓtulerũt per duos uerſus nereides freta ſic. Verrẽtes cærula tra-
nant flamie cõſidens. Flamine tranãt cærula uerẽtes ſic freta nereides. Hic & i Curiẽtib⁹ &
in recurẽtibus uerſibus priores hexametri ſũt: poſteriores minori. Elegiacus. Reciprocus.
Item q talis ẽ pio p̄care thure. Cæleſtũ numina: numina cæleſtũ thure p̄care pio: Hic recur
rit. Iãbicus recurrit Elegiacus. Sed Iãbicus recipit nonam ſyllabã tertiam ut poſſit recurre
re. Iambicus hexamerer fit cum Iambo terminat. Et ſi talis per uarias ſemp currũt mea car
mina modos dimeter ex tali iambico flumina nubibus obuia manent. Si eſſent in hoc uerbo

torques eſſet tetrametrum ex heroico pēthameter ex tali Iābicus fieri pōt. talis undiq; de noī bus ponis iudicat & uilis. & imo aſtro ponere ubi eſt. Item facies pēthametrū heroicum ex iferiori ſerenus fecit hmōi uerſum: q nauigum nauicula auſers picenæ marginis acta. Superius cōma eſt ex Anapæſtico coricho de quo ſupra dictū eſt Nā hoc q nauigum nauicula auſers ſimile eſt illi: Audax nimium q freta prius Inferius cōma qdem eſt talis picenæ marginis acta ſimile ē illi troiæ q primus ab oris ſereni aliud tale ē: pingere calūbicum ē graphidē dare pēthenolata: Superius Cōma eſt tetrametr҃ heroicum ex ſupiore: poſterius cōma ē dimidiū elegiaci. De qbus pleniſſime eſt diſputatū. Sereni aliud tale qđ ſi uirgo ferues referet curat clauſtra puerperii. Hic ſūmum ſemipedē detrahas erit ſyllabæ ꝓximo ſuperiori ſerenus cōma hmōi fecit: i his uerſiculis iſonito ſeptenarius cadēs dimetra hæc & epitrito ſūt epitritus aūt pes conſtat ex lōga & breui & duabus lōgis poſterior eſt ut iābus aut pariābus iābico nouū carmē refert: Varro exēplum ē tale pedū rythmūq; finit ſi addas hic q detracta ſunt & iāco eundē iābicum ſupplebis ſicut pedē rythmūq; finit alta nauiū pōt cōma tale eē qle illud. Nam ſi remittent quippiam philomenæ dolores quod ex Iambico Septenario. Et illud eſt cōma quod arbiter fecit tale anus recocta uino trementibus labellis.

Metra ēt q horatii corpus continet: qđ carminū inſcribitur neceſſario. Cōpēdioſa diligētia Inſerere. Studuimus. Sane attēdendū hoc fuit ut ſcires in oī metro uel maxie lyrico nouiſſimas uerſuū ſyllabas: ſiue lōgæ ſiue breues naturaliter fuerit: idiffereter ex cōſuetudie oium poni: ne te moueat cū aut lōgā ꝓ breui: aut breuē ꝓ lōga poſitā repis priæ ode poſt metr҃ aſclepiadeū hñt: ſcāditur uero ſic & dr̄ pēthemimeris: ſpondeus: dactylus ſemipes: dactyli duo Mecenas atauis edite regibus. Alii ſic ſcādunt ſpōdeus coryābi duo pyrrihichius Mecenas atauis edite regibus Hoc metrum ab Elegiaco tractum ē una ſyllaba tracta: quā ſi redideris uel in ſecunda uel in tertia ab ultia ſyllaba erit uerſus elegiacus ſic. Mecoenas atauis edite regibus Itē ſi huius nouiſſimam ſyllabam dempſeris erit endecaſyllabum phaleuticum.

Secūda ode tetracolos metro ſapphico: qđ ē pēthametr҃ ēdecaſyllabū ſcripta ē & ſūt eius uerſus ires pares. Recipiunt āt ſinguli qttuor hos pedes binar҃ ſyllabar҃ trocheū: ſpōdeū: Iābū: & triſyllabū bachiū: & ſcāditur ſic: Iāſa tiſter riſni uis atq; dire. Quartus q breuis ē recipit ſtrophē & colō: & clariſicas dipodias appellat̄ & ſcādit̄ ſic dactylus ſpōdeus. Terruit urbē. Aliis uero hoc metrū his pedi9 placuit cōſtare hippio ſed & coriābo & bachio: & ferit̄ ſic. Iā ſatiſter riſniuiſat q; diræ. Hoc metr҃ catalecticū ē qm̄ illi ſyllaba ē quo minus poſſit rei fieri κατα λιπο λιαν Tertia ode dicolos horatianū metr҃ hēt cuius prior uerſus cū ex glotio recipit ires pedes ſpōdeū Coriābū & iābū. Sic te diua potēs cypri. Alter uero Aſclepiadeū hēt & pēthemimeris appellat̄ ſpōdeus Sactyl9 ſemipes dactyl9 ſic: Sed tres helenæ: lucida ſydera. Quarta ode dicolos metr҃ plauticū hēt & cōſtat prior uerſus hexametro heroico & ex trib9 trocheis ſic dactyl9 ſpōdeus dactyl9 ſpōdei ires ſic. Soluit̄ acriſhy: em ſgra: tauice ueris: & fa: uoni: Alter uero ex pēthemimeri iābica & trib9 trocheis ſic. Trahūtq; ſiccas machi næca rinas. Quita ode tetracolos horatianū metr҃ hēt: & ꝑ qternos uerſus ſcādit̄. Nā ex duob9 aſclepiadeis & tertio pherecratio & qrto glicōico cōſtat. Aſclepiadeū ſcādit̄ ut ſupra dixius. Nā duo pēthemimeres & duæ dipodiæ ſūt dactylicæ: ſic ſpōde9 dactyl9 ſēipes dactyl9. Qui ſimul: ta gracilis. tepuer: in roſa. ſic & ſecūdus pherecratiū āt ē trimetr҃ heroicū ſpōdeus. Grato pyrrha ſub antro. Itē gliconiū ex ſpondeo & choriābo & iābo: ſic: Quiſla: nā religas comina. Sexta ode tetracolos horatianum hēt. Conſtat autem ex tribus uerſibus aſclepiades de quibus ſupra diximus ſic: Scriberis: uario: fortiſetho: ſtium. & quarto glicōnio conſtat aūt ſpōdeo & coriābo: ſic Miles te duce geſſerit. Alii uero catatripodiā dactilicem ſcandunt ſic ſpōdeus dactylus. Miles te duce geſſerit. Septima ode dicolos metrum archilechium hēt quod conſtat hexameter heroico & tetrametro. Item heroico & tetrametro. Item heroico aretico

unus ſic ſpondeus dactylus ſpōdeus ſpōdeus dactylus dactylus Lauda būt alii icla ram rhodō aut mitylenen. Alter uero ſic dactylus dactylus dactylus ſpōdeus. Antephe ſum bimaris uecho rinthi. Octaua ode dicolos metrū hēt anacreontium & alcaicū ſcāditur uero ſic. Anacreontium ex coriābo & baichio interdū & anapeſto: lidia dic per oēs. Item alcaicū conſtat ex hyppio ſero & duobus coriābis & bachio ſic: Te deos oroſibarin. Cur ꝓperes amando. Nona ode metrū alchaicum conſtat & ſcāditur per quaternos uerſus nati duos catelecticos tertiū hic per catalecticum hēt catalectici ſcādit' ſic hippius tertius Ionicus & ϖομειζονοσ & ſemipes. Siluæ laborantes geluq; quartus ſic dactylus. Coriābius bachius ſeu amphimaceus flumina cōſtiterunt acuto. Hoc metrum ab horatio cōpoſitum. Alio genere ſcanditur qđ conſtat ex tribus alcaicis primus & ſecundus uerſus ac penthemimere conſtat iābico & duobus dactylis. Tertius ex epitritis duob9 & ſyllaba. Quartus ex dimetro & heroico & dimetro trochaico. Decima ode tetracolos ſapphicū metrum endecaſyllabum hēt: & per quaternos uerſus ſcāditur: & bachio ſic: Mercuri facundæ nepos atlantis in hunc modum ſunt ſequentes duo uerſus: quarto recipit ſtrophen uel nicen celicon climeton: ſic dactylus ſpondeus. Morepa. Læſtræ: Vndecima ode phaleutiū metrum hēt & conſtat uerſibus qui ſcandūtur ſic ſpōdeus dactylus ſemipes dactylus. Tu ne qſieris ſcire nefas quē mihi quem tibi. Duodecima ode tetracolos ſapphicū metrum hēt: qđ ut ſupra diximus ſcāditur. Quē uirꝝ aut heroa lyra uel acri. Tertiadecima ode aſclepiadeum metrum hēt: & per binos uerſus ſcāditur. Alter penthemimeres Appellatur ſpōdeus dactyli duo. Cum tu lydia telephi. Quartadecima ode aſclepiadeū metrum hēt & per quaternos uerſus ſcanditur duo qui penthemimeres appellātur & duo qui tripodia dactylicæ dicuntur ſpōdeus dactylus dactylus. O nauis referent in mare te noui. Quintadecima ode idē metrū hēt: & per quaternos uerſus ſcanditur ſed tres penthemimeres unum q tripodia dactylicæ appellatur ſpōdeus dactylus ſemipes dactyli duo. Paſtor cū traheret per freta nauibus. Sextadecima ode alchaicum metrum hēt qđ ut ſupra diximus ſcāditur ſic hippius tertius ſemipes coriābus Iamb9. O matre pulchra filia pulchrior. Alii ſic ſcāduntur ex alcaicis tribus & conſtat unus ex penthemimere iābica: & dimetro heroico: eodem mō & alter. Tertius uero ex duobus epitritis tertiis & una ſyllaba. Quartus qui ſtrophen claudit conſtat ex dimetro heroico & dimetro trochaico. Septimadecima ode ſupra dictū metrum hēt: & ſimiliter utroq; genere ſcanditur. Velox amœnum ſæpe lucretilem. Octauadecima ode ſapphicum endecaſyllabum hēt qđ conſtat ſpondeo & tribus choriābis & pyrrhichio. Nulla in uare ſacra uite prius ſæueris arborem: Decimanona. ode horatianū metrum hēt & conſtat ex gliconio & aſclepiadeo quod ſupra ſcriptum eſt in æglega ꝓſeutice. Virgilii. Alio autem genere ſcanditur per binos uerſus quorū unus eſt tripodia dactylica. Alter penthemimeres. Mater ſæua cupidinum. Vigeſima ode ſapphicum metrum hēt quod ut ſupra diximus Scanditur. Vile potabis modice ſabinū. Vigeſimaprima ode metrum horatianum hēt per quaternos uerſus ſcanditur quoꝝ duo conſtant ex aſclepiadeis: tertius pherecreatio: quartus gliconio. Alii uero ſic ſcandunt penthemimeres & duo tripodia dactylicæ: Dianam tenere dicite uirgines. Vigeſimaſecūda ode idem metrum hēt & per quarernos uerſus ſcanditur. Sed tres pēthemimeres unum qui tripodia dactylicæ dicitur qui gliconio metro cōſtat quis deſiderio ſit: pudor aut modus. Vigeſiquarta ode alcaicum metrum hēt quod ut ſupra diximus ſcanditur: Muſis amicus triſtitiā & metus: Vigeſimaquinta ode idem metrum habet & ſimiliter ſcanditur. Natis in uſum lætitiæ ſiphis: Vigeſimaſexta ode ex hametro & tetrametro dactylis conſtat. Te maris & terræ numeroque carentis harenæ. Vigeſimaſeptima ode ſapphicum metrum quod ut ſupra diximus ſcanditur. O uenus regina gnidi daphiq;: Vigeſimanona ode metrum habet quod ut ſupra diximus ſcanditur: Quid dedicatum poſcit appollinem. Trigeſima ode ſapphicum metrum hēt qđ ut ſupra diximus ſcāditur. Poſcimus ſi quid uacui ſub umbra. Trigeſima

prima ode aſclepiadeū hēt metrum & per quaternos uerſus ſcādit': ex q̄bus tres pēthemi meres: q̄rtus tripodia appellat'. Albine doleas plus nimio memor. Trigeſimaſecūda ode alcaicū metrū hēt q̄d' ut ſupra diximus. Parcus deoꝝ cultor & in frequēs Trigeſimatertia ode aſclepiadeū metrū hēt per binos uerſus ſcāditur ex q̄bus unus Tripodia dactylicæ: alter pēthemimeres appellatur. Et ture & fidelibus Iuuat. Trigeſimaquarta ode alcaicū metrum hēt q̄d' ut ſupra diximus ſcāditur. Nūc eſt bibēdū Nunc pede libero. Trigeſimaquinta ode ſapphicū metrum hēt quod ut ſupra diximus ſcāditur. Perſicos odi puer apparatus.

PRima ode alcaicū metrū hēt q̄d' ut ſupra diximus. Scāditur motū ex metello cōſule ciuiū. Secūda ode ſapphicū metrū hēt q̄d' ut ſupra diximus: Scāditur. Nullus argēto color ē auaris. Tertia ode metꝝ alcaicū cōſtat ex pēthemimere iābica & duobus dactylis: Aequā memēto rebus i arduis. Quarta ode ſapphicū metrum hēt: q̄d' ut ſupra diximus ſcāditur. Ne ſit ancillæ tibi amor pudori. Quīta ode ſapphicū metꝝ hēt: q̄d' ut ſupra diximus: ſcāditur ſeptimi gades aditure mecū: Sextā ode ſapphicū metrū hēt: q̄d' ut ſupra diximus: ſcāditur. Nondū ſubacta ferre iugū ualet. Septima ode alcaicū metꝝ hēt: q̄d' ut ſupra diximus: ſcāditur. O ſæpe mecū tp̄s i ultimū. Octaua ode ſapphicū metrum hēt q̄d' ut ſupra diximus ſcanditur. Vlla ſi iuris tibi peierat. Nona ode ſapphicū metrum hēt: q̄d' ut ſupra diximus ſcāditur. Non ſp̄ imbres nubibus hiſpidos. Decima ode alcaicū metrum hēt: q̄d' ut ſupra diximus ſcāditur. Rectius uiues licini neq; altū. Vndecima ode alcaicū metrū hēt: q̄d' ut ſupra diximus ſcāditur. Quid bellicoſos cātaber & ſcytes. Duodecima ode aſclepiadeū metꝝ hēt q̄d per quattuor uerſus ſcāditur. Nam tres penthemimeres. Quartus dipodia dactylicæ appellatur. Nolis longa ferre bella numātiæ. Tertiadecima ode alcaicū metrum hēt: q̄d' ut ſupra diximus ſcanditur. Ille nefaſto te poſuit diæ. Quattadecima ode hoc idē metrū hēt: & ſimiliter ſcāditur. Heu fugaces poſtume poſtume. Quintadecima ode ſapphicum metrum hēt: & ſimiliter ſuperioribus ſcāditur. Ociū diues rogat i patenti. Sextadecima ode hēt metrum alcaicum q̄d' ſimiliter ſupradictis ſcanditur. Cur me q̄relis exanimas tuis. xvii. ode metrum hēt q̄d' ab oratio cōpoſitū dicitur: & per binos uerſus ſcāditur: ex q̄bus unus trochaicus trimeter appellatur; alter pētameter: iābicus una ſyllaba dicitur: ſed uterq; pedē poſtremum dēt habere lōgiorē. ſcanditur aūt ſic. Nō ebur neq; auꝝ. Itē iābicus: Si mea renidet in domo lacunar: accedēte ſcilicet Iābico lege quā referemus in Epodon libro: cū iambicos uerſus cæperimus exponere. Decimaoctaua ode alcaicum metrum hēt quo alcaici ſupradicti mō ſcāditur. Bacchum in remotis carmina rupibus. Decimanona ode alcaicum metrū hēt quod ut ſupra diximus ſcanditur ſic. Non uſitata nec tenui fere.

PRima ode alcaicū metrum hēt q̄d' ſimiliter ſcāditur. Odi ꝓphanum uulgus & arceo. Secūda ode aſclepiadeū metrū hēt p quaternos uerſus ſcāditur. Nā duo penthemimeres duo dipodia dactylicæ inſunt: Quid fles aſteria quē tibi cādida. Tertia ode ſapphicū. Martiis celebs q̄d agā chalēdis. Quarta ode aſclepiadeum metrum hēt & per binos uerſus ſcanditur. Nā unius tripodia dactylicæ: alter pēthemimeres ineſt: Donec gratus eram tibi. Quinta ode aſclepiadeū metrum hēt & p quaternos uerſus ſcanditur. Nā tres penthemimeres q̄rtus dipodia dactylicæ. Extremū tanain ſi biberes lice. Sexta ode ſapphicum metrum hēt quod ut ſupra diximus ſcanditur. Mercuri nā te docilis magiſtro. Septima ode Ionicum metrum hēt & p ſingulos uerſus ſcāditur. Miſeratum ē neq; amori dare ludum. Oēs tres pedes Ionici ſunt qui ἀπὸ μειζόνος appellātur; Octaua ode aſclepiadeum metrum habet: & per quaternos uerſus ſcanditur. Nam duo penthemimeres & duo dipodia dactylicæ inſunt. O fons blāduſiæ ſplendidior uitro. Nona ode ſapphicum metrum habet quod ut ſupra diximus ſcanditur. Herculis ritu modo dictus oplebs: Decima ode aſclepiadeum metrum habet & per binos uerſus ſcanditur; Nam unius tripodia dactylicæ alter

pēthemimeres ieſt. Vxor pauperibꝰ hibici.xi.ode aſclepiadeũ metrũ hẽt.& p q̄ternos uer/
ſus ſcādit. Nā pēthemimeres quartꝰ tripodia dactylicen ieſt: Incluſam danaen turris ænea
Duodecia ad chaicũ metrũ hẽt qđ ut ſupra diximꝰ ſcāditur. Heli uetuſto nobilis ablamo.
Tertiadecia ode ſapphicũ metrũ hẽt qđ ut ſupra ſcāditur. Faunæ nympharꝝ fugiētiũ ama
tor.xiiii.ode aſclepiadeũ metrũ hẽt: & p binos uerſus ſcādit. Nā prior tripodia dactylica ſe
quēs pēthēimeres ieſt. Quātũ diſtat ab Inacho.xv.ode ſapphicũ metrꝝ hẽt qđ ut ſupra dixi
mus ſcāditur. Nō uides quāto moueas piculo.xvi.ode alchaicũ metrũ hẽt: ut ſupra diximꝰ
ſcāditur. Onate mecũ cōſule mallio.xvii.ode ſapphicũ metrꝝ qđ ſcādit ut ſupra. Mōtiũ cu/
ſtos nemorũq; uirgo.xviii.ode albaicũ metrō hẽt qđ ut ſupra diximus ſcāditur. Cælo ſupi/
nas ſi tulleris manus.xix.ode aſclepiadeũ metrũ hẽt & per binos uerſus ſcanditur: Nā unus
tripodia dactylice.alter pēthemimeres ieſt. In tactis opulētior.xx.ode hoc idē metrũ habet
& ſimiliter ſcāditur.xxi.alchaicũ metrũ hẽt de quo ſupra dictũ eſt & ſcanditur. Dixi puelis
nup idoneus.xxii.ode ſapphicũ metrũ hẽt qđ ſupra diximus ſcāditur impios partæ recinen
tis omen.xxiii.ode aſclepiadeũ metrũ habet quod ut ſupra diximus ſcāditur. Nā unus tripo
dia dactylice alter pēthemimeres ieſt. Feſto qui potius die.xxiiii. ode alchaicũ metrũ habet
quod ut ſupra diximꝰ ſcanditur. Tyrrhena regum progenies tibi.xxv.ode aſclepiadeũ me/
trum habet quod ſingulis uerſibus ſcanditur penthemimeres appellatur.

PRima ode aſclepiadeum carmē hẽt: & per binos uerſus ſcāditur. Nā primꝰ
tripodia dactylice ſunt quoniā pēthemimeres ineſt. Intermiſſa uenus diu.
Secūda ode ſapphicũ metrũ habet quod ut ſupra diximꝰ ſcāditur: Pynda/
rũ. Quiſq; ſtudet æmulari. Tertia ode aſclepiadeũ metrũ habet: & per du
os pedes tripodia & pēthemimeres ſcanditur. Quē tu uirꝝ tetigeris ſemel.
Quarta ode alchaicũ metrũ hẽt qđ ut ſupra diximꝰ ſcādit. Qualē miſtrũ
ſulmiminis alitē. Quita ode aſclepiadeũ metrũ hẽt & per quaternos uerſus ſcanditur tres
pēthemimeres quartus tripodia dactylice ineſt: Diuis orte bonis optime romulcæ. Sexta
ode ſapphicũ metrũ hẽt qđ ut ſupra diximꝰ ſcāditur. Diue quē proles niobea magne. Se/
ptima ode aſclepiadeũ metrũ habet quod ut ſupra diximus & per binos uerſus ſcāditur ex q
bus unus hexameter. Diffugere niues redeũt iam gramina campis: Alterũ tripodia dactyli/
ca & ſemipes. Arboribuſq; comæ. Octaua ode aſclepiadeũ metrũ & per ſingulos uerſus pē/
themimeres ſcāditur. Donarē pateras grataq; comodiꝰ. Nona ode alchaicũ metrũ habet qđ
ut ſupra diximus ſcāditur: Ne forte credas iteritura quæ. Decima ode aſclepiadeũ metrum
habet & per ſingulos uerſus ſcāditur. O crudelis adhuc & ueneris muneribus potēs.xi. ode
ſapphicũ metrũ hẽt: qđ ut ſupra diximꝰ ſcāditur. Eſt mihi nonũ ſuperātis annum.xii. ode
aſclepiadeũ metrũ hẽt & per quaternos uerſus tribꝰ pēthemimeres q̄rto tripodia dactylice
ſcāditur. Iā ueris comiteſq; me temperant.xiii ode hoc idē metrũ hẽt & per q̄ternos uerſus
ſcāditur duo pēthemimeres duo ſtripodiā dactilice hẽt. Audiuere lice mea uota dii. Quar/
tadecima ode alchaicũ metrũ hẽt. qđ ut ſupra diximꝰ ſcāditur. Quæ cura patrũ quæue q
ritiũ.xv.ode hoc idē metrum hẽt: & ſimiliter ſcāditur.: Phœbus uolētem prælia me loqui.

PRima ode Iābicũ metrꝝ hẽt & per binos uerſus ſcāditur. Nā unꝰ iābicus hexa
meter uel trimeter: Si cũ cōpoſitis uel quadratis uerſibꝰ ſcādas dicitur: alter te/
trameter ſi ſimplicibꝰ dimeter. Si cōpoſitis rebꝰ ſcāditur ut hexametrũ facias ſic
ſcādas. Ibis liburnis iter alta nauiũ. Ante omnia tamē meminiſſe debemus uiti
um nō eſſe in eiuſmodi uerſibus ſi primus pes tertius & quintus ſpondei inter cæteros iam/
bos occurrēt. Aliquādo aliqui ex tribus aliquando nullus: & erit ſincerus: Iambicus. nōqđ
ita appellatur: ſed utiq; ſine alienis pedibus.i. ſine ſpondeis. in ſecūdo aut quarto & ſexto pe/
dibus. Si quādo ſpondei inueniuntur uitioſũ uerſũ pnunciantibus hoc & i tetrametro ob/
ſeruabimus: ut primum pedem & tertium ſpondeum. Si quando occurrit recipiamus ſecũ/

dum & quartum iambos reſeruemus. Secun da ode hoc idem metrum habet & ſimiliter ſcãditur. Beatus ille qui procul negotiis. Tertia ode hoc idem metrum habet & ſimiliter ſcanditur: Parẽtis olim ſi quis impia manu. Q narta ode hoc idem metrũ habet & ſimiliter ſcãditur: Ato: Q uinta ode hoc idem metrum habet: & ſimiliter ſcanditur. Q uid immerentes hopites uexas canis. Sexta ode hoc idem metrum habet: & ſimiliter ſcanditur: Q uoquo ſceleſti ruitis aut cur dextris dextris. Septima ode hoc idem metrũ habet & ſimiliter ſcanditur. Regare longa putidante ſeculo. Octaua ode hoc idẽ metrũ habet & ſimiliter ſcanditur. Mala ſoluta nauis exit alite. Decima ode hoc genus metri habet quod ab Horatio compoſitum eſt & per binos uerſus ſcãditur. Nam primus exameter uel trimeter Iambicus eſt Pecti nihil me ſicut antea iuuat. Alter ex duobus hexametris dactylico & iãbico cõponitur. Nã de dactylo duos pedes & ſemipedem habet. De iambico ſimiles quattuor uel cõpoſitos duos. Scãditur autem ſic ſcribere uerſiculos amore percuſſum graui. V ndecima ode aſclepiadeũ habet & p binos uerſus ſcãditur: nã unũ hexametrum alter tetrametrum dactilicos habet. Q uid tibi uis mulier nigris digniſſima barris. Duodecima ode metrum habet quod ab horatio compoſitũ dicitur: & per binos uerſus ſcanditur ex quibus unus hexameter. heroicus eſt: horrida tempeſtas cælum contraxit & imbres: Alterum dactylico & Iambo componitur: nam qnattuor pedes Iambus habet: uel duos ſi compoſitos ponere malueris: & duos dactylos & ſemipedem. Scanditur autem ſic. Niues quæ deducunt Iouẽ nunc mare nunc ſyluæ. xiii. ode æquæ ab horatio compoſita dicitur & per binos uerſus ſcanditur ex quibus un9 hexameter dactylicus alter tetrameter iãbicus uel dimeter: Mollis inertia cur tantam diffuderit imis. xiiii. ode hoc idem metrum habet & ſimiliter ſcanditur. nox erat & cælo fulgebat luna ſereno. Q uintadecima ode ex duobus hexametris conſtat dactylico & Iambico. Altera iam teritur bellis ciuilibus ætas. Sextadecima ode hoc uel iãbicũ metrum habet: & per ſingulos uerſus ſcanditur. Iam iam efficacido manus ſcientiæ. Hic uerſus qui carmen ſeculare appellatur. Sapphicum metrum habet quod ut ſupra diximus ſcanditur Phœbe ſyluarum ꝙ potens diana. Hactenus quæ didici & legi et quæ mediocri uſu compræhendi tribus his commentariis retuli ſperans me profecto legentium gratum teſtimonium ſi non laboris certe ſimplicitatis conſecuturum.

FINIS.

VETVSTISSIMI AC PERSPICACISSIMI PHOCAE GRAMMATICI DE NOMINE ET VERBO LIBER INCIPIT.

ARS mea multorum es, quos ſæcula priſca tulere.
Sed noua te breuitas aſſerit eſſe meam.
Omnia cum ueterum ſint explorata libellis:
Multa loqui breuiter ſit nouitatis opus.
Te relegant iuuenes: quos garula pagina terret:
Aut ſi quem paucis feria noſſe iuuat.
Te longinqua petens comitem ſibi ferre uiator.
Ne dubitet: paruo pondere multa uehis.
Te ſi quis ſcripſiſſe uolet: non ulla queret   Damna: nec ingrati triſte laboris onnus.
Es quod quiſqꝫ petat: nunq̄ cēſura diſerti.   Hoc cōtēnet opus ſi modo liuor abeſt.

CRedo nōnullos hoc meū miraturos opuſculū: qꝛ in tāta doctiſſimorū homi
nū copia q̄ uarie diligēterqꝫ emēdati ſermonis ꝓ̄cepta tradiderūt ego potiſſi
mū auſus ſim temerario ac pene ſacrilego cōatu libellū de arte cōminiſci. De
quo priꝰ excuſādū puto q̄ de titulo opis diſſerā. Cū ſciā plurimoſ q̄dē regu
las artiū ꝑ ordinē digeſiſſe: q̄bus ad ꝓ̄rogatiuā ſolertia uel antiq̄tas ſuffraga
ta ē. Sed eorū alios late copioſeqꝫ ſcripſiſſe ita ut ſupflua iterdū ubertate nar
ratiōis memoria legētiū cōfundat᷑. Alios dū breuitati ſtudēt: admodū diffuſā fortaſſe mate
riā: ut ſterili cōpēdio nihil ad integrā ſciētiā lectoribus cōferāt: Adoleſcētes uero noſtri ſecu
li nō deſiderio litterarū nec amore uirtutis ad ſtudia ſe applicāt: ſed aut neceſſitate cōpulſos
aut odore uoluptatū ꝑ ætatē afflatos execrari magiſtratus: quoꝝ ut q̄ſqꝫ ē diligētior: eo ma
ior odio præmitur. Et gymnaſiū ſapiētiæ: quo ad beatā uitā ſemita demōſtrat᷑: uelut teterri
mū carcerē deteſtari: Alios aūt q̄uis ſcire cupiāt oē tn̄ fructuoſi laboris onus detrectare nec
aſſiduis inherere lectiōibus nec curioſa ꝑſcrutatōe ueteꝝ eruere cōmētarios: q dū ſemp aſſi
dui nolūt fieri docti eē nō poſſūt. Iccirco fateor me negocium hoc ſuſcepiſſe pluribus profu
turū: niſi q nouellā artis expoſitionē tractare faſtidiūt. ꝓ̄cipue quæ diſcipulis noſtris ꝓdide
rit q̄bus aduerſus obliuiōis iacturā & ꝑcūctatio tētamēta cōſultū eē deſidero i hoc nāqꝫ no
ſtræ ꝓfeſſiōis ſūma uerſat᷑: ut i alioꝝ ſciētia tui ꝑiculū faciaſ nec ipſe ſcias ſed alios docueris
eruditus eē uidearis. Noium igitur regulas & uerborū i unū cōgeſſi: quoniā hæc fere prici
patū i ꝑtibus oratiōis obtinēt multūqꝫ difficultatis habēt: & ſup cæteris habūde dictū a ſum
mis auctoribus eſtimo: quo in ope nihil mihi ſumā: nec a me noui q̄cq̄ repertū affirmabo:
Multa nāqꝫ ex multoꝝ libris decerpta cōcina breuitate cōculſi; ut ne ieiuna paꝝ iſtruat ꝯpē
ſatio nec uerboſa ꝓlixitas faſtidiū legētibus moueat. Si q̄d aūt a nobis in ſuſcepto negocio
cōmode tractatū ē: malo id lectoris iudicio laudari q̄ noſtra prædicatiōe iactari. Tu tū indu
ſtria tua petulātiæ noſtræ crimē excuſabis: uel laudis ſi q̄d merebit᷑ āpliabis. Aggreſſus no
minū regulas breuiter explanare & ſcrupuloſā difficilēqꝫ materiā adoleſcētibꝰ ꝑuiā facere.
Q uoniā oīs ābiguitas i genere noīs & declinatiōe cōſiſtit. Primū latia a græcis diſcreui: ne
cōfuſiōe uarietatis ꝑturbaretur mēoria: Deide monoſyllaba cōgeſta ꝓ̄poſui: q̄ diuerſi q̄dē
ſūt generis. Tertii āt ordinis formulā tribꝰ exceptis ſequunt᷑ & ſūt fere hæc. Maſculini ge
neris: as: dēs: grex: flos: fōs: las: mōs: mos mus mas: præs: mars: pōs: lar: pes: ros: rex: ſal:
ſol: uir: uas: diſ. Ex his unū ē ſecūdæ declinatōis: uir Fœminini generis: arx: ars: calax: crux
cos: dos: frōs: gēs: falx: fax: fex: glis: lux: lex: lis: lēs: glā̄x: lā̄x: mors: mēs: nux: nix: pix: ops:
præs: pars: res: ſpes: ſors: ſtirps: trabs: uis: grus: ubrs. uox: nar: narris: Ex his duo ſūt q̄ntæ
declinatōis cōtra regulā ſpes: & res. Neutri generis ſūt hæc es: crus: cors: fas: far: git: ir: ius.
mel: os: pus: tus: fel: lac: rus: uer: uas: uaſis. Ex his quattuor minime declinātur fas: git: puſ:
ir: Q uattuor i plurali numero deficiūt. nā tres tātū caſus hēnt. far. ius: rus. & æs. ſimiliter.

Cõmunis generis bos: dux: ſus: fur: grus. Omnis generis hæc duo ſola par: trux. Expoſitis monoſyllabis cuiuſcũq; ſint generis de cæteris quorũlibet ſyllabarũ nominibus diſſeremus: quæ his clauſulis terminãtur quattuor uocalibus præter. i. & ſemiuocalibus ꝑter. ſ. & una muta. t. de qbus ordinate regulas ſubiectas notabimus: exceptis illis quæ minime declinantur. Fas nefas: nihil: nugas: gumi. frugi: & ſinapi: pedũ: nequã. Ex his neutri generis: fas: nefas: nihil: nugas: gumi: neq̃ alia ois generis. A terminata maſculina ſunt ꝓpria ut ſylla: ſeneca: Catilina: Cotta: Tuca. Agrippa. Panſa. Pauca ſunt appellatiua maſculini generis ut hic laniſta: hic dãna: hic talpa: hic popa: hic nauta: hic poeta: hic colega: hic ſcurra: hic liſſa: hic aſſella: hic ſcriba: hic profuga: hic trãſfuga: hic homicida: hic paricida: Quæ alii cõmunis eẽ generis dicũt: Et illa quæ a uerbis colo & gigno cõponunt: ut hic & hæc cælicola; agricola: ſiluicola: terrigena rurigina. Reliqua appellatiua oia fœminini ſũt generiſ & primæ declinatiõis: ut fortuna ſchola: terra: arena: carina: habena. Neutri generis latina ſunt nulla. Communis generis hæc ſola hic & hæc pediſequa: aduena cõuena: auriga: conuiua: uerna: & omnia primæ ſunt declinationis: Barbara neutri generis duo lecta ſunt: apud Saluſtiũ nomina fluminũ hoc Moluca hoc turia. E finita neutri generis ſunt oia & tertiæ declinatiouis ut hoc ſedile: monilæ: ræte: mare. O terminata tertiæ declinationis ſunt omnia ſed diuerſi gerneris: nã quæ in. o. purã deſinunt. e. uocali præpoſita maſculini generis ſunt ut hic ganeo: aleo: labeo: quæ nominatiuũ & uocatiũ ſolũ habẽt. Quæ. i. ante. o. habent aut ꝓpria maſculini ſunt ut Curio: Scipio: aut corpꝰ quidẽ ſignificãtia generis maſculini ſunt: ut hic ſtelio: unio: hiſtrio: Centurio: Curculio: quaternio: mulio: & oia. o. litteram in obliquis caſibus productã ſeruant excepto uno anio flumẽ eſt italiæ: quod anienis facit. Rem autẽ incorporalẽ ſignificantia plæraq; a uerbis transferũtur & ſunt generis fœminini ut hæc oratio: ratio: actio: ſtatio: ortatio: religio. Et hæc ſimiliter nomina per oẽs caſus. o. ꝓducũt ꝑter nrũm & uocatiuũ numeri ſingularis. præpoſita uero. b. littera uel qualibet cõſonante ꝓpria uel appellatiua maſculini ſunt generis: ut hic carbo: libo: præco: mucro: bubo: latro: homo: tyro. ſermo: pauo cato. Excepto uno ꝓprio fœminini generis: hæc iuno. & altero appellatiuo quod. o. litterã in obliquis caſibꝰ amittit: ut hæc caro carnis. ſed duæ ſolæ cõſonantes. g. d. quibus ꝑcedentibus. o. littera noia generis fœminini ſunt ut hæc imago: caligo: fulgio: origo. ꝓpago. irundo. erugo. arũdo magnitudo altitudo. teſtudo: ſimilitudo. fortitudo quæ. o. in. i. cõuertunt in obliqs caſibꝰ. Excipiunt in utroq; genere maſculina: ut hic ligo hic mãgo: hic ꝑdo: hic cudo. hic ſpado. quæ. o. ꝓducũt hic cardo: hic ordo: quæ ſuperiorem formulã ſequũtur. Sunt & quattuor tãtummodo quæ neutralia eſſe poſſũt. quorũ pars dimidia declinationem patitur: ut duo & ambo pondo autẽ & octo monoptota ſunt: & tantum pluraliter efferuntur: ut hæc pondo. nam unum põdo nõ dicimus: ſed in libram efferri põt: duo. n. & tria põdo & deinceps obſeruabimus uel quotiens de neutro loquimur correpræ dicimus pondo: in accentu longo duo homines & ambo homines duæ mulieres & ambæ mulieres dicuntur. Duo autẽ & ambo & ſi correpta eſſe uideantur tamẽ in accuſatiuo dupliciter efferuntur. nãq; hos duos & hos duo & ambos & ambo. Apud auctores inuenimus cõmunia hi & hæ duo & hæc duæ & ambo & ambæ. horum duorum & ambox. harum duarum & ambarum: duobus & ambobus. duos & ambos. duas & ambas duo & ambo. duobus & ambobus. duabus & ambabus. V terminata ſine controuerſia neutri generis ſunt. & quartæ declinationis. aptota i ſingulari numero. i plurali declinantur: & ſũt per pauca quæ pluralẽ numex admittũt genu. cornu. ueru. ſpecu. tonitru. Cætera ſemꝑ ſingularia ut hoc ſeru. gelu. pecu. teſtu. Dicimus tamẽ & hæc teſta & hæc pecua. Al ſyllaba finita neutri generis ſunt & tertiæ declinatiõis: ut hoc animal: lis. hoc uectigal hoc tribunal hoc lupercal. Vnnm eſt maſculini generis monoſyllabum hic Sal ſalis & barbara propria ut hic hanibal adherbal: haſdrubal: hiempſal. El neutri generis

ſunt ut mel fel. ¶ Il ſyllaba terminata maſculini generis ſũt hic pũgil hic mugil. ſed Iuuena
lis hic mugilis noĩatiuũ dixit: unũ cõis ut hic & hæc uigil unũ fœminini generis ut hæc tana
quil: & oĩa exẽplo tertiæ declinatiõis iflectũtur. ¶ In ol unũ inuenitur maſculini generis: ut
hic ſol. ¶ Vl ſyllaba finita duo ſũt maſculini gñis ut hic cõſul & hic ꝓſul. unũ cõis ut hic &
hæc exul. Exul adhuc iacet umbra ducis Lucanus: & ſũt tertiæ declinationis cõſulis: ꝓſu-
lis: exulis. ¶ Vm ſyllaba terminata ſũt generis neutri & ſecũdi ordinis: ut telũ cœlũ: bellum
ĩperiũ: regnũ: fatũ: in hac extremitate nulla ſibi locũ ambiguitas uẽdicat. ¶ En ſyllaba quæ
finiũtur. i. uocali præpoſita duæ tãtũmodo maſculini generis ſũt: ut hic rien nis: hic lien nis:
quæ in obliquis caſibus. e. litterã ꝓductã ſeruãt. Et ſeptẽ alia eiuſdẽ generis antepoſitis cõſo
nãtibus hic flamẽ: ſacerdos Iouis: hic pectẽ: hic tybicen: hic fidicen: hic tubicen: hic corni-
cẽ: hic lyricẽ: cætera neutri gñis ſũt ꝓculdubio & tertiæ ſimiliter declinatiõis: ut ħ carmẽ nis
certamẽ. limẽ: numẽ: omẽ: crimẽ: examẽ: gluten nis & his ſimilia. ¶ Ar ſyllaba termiata ge
neris ſũt neutri: oĩa ut hoc iubar hoc torcular: hoc puluinar: hoc laquear: hoc lacunar: ꝑter
unũ ꝓpriũ maſculini generis hic Cæſar: hæc quoqꝫ tertiæ declinatiõis formulã ſequũtur: ſed
neutra in obliquis caſibꝰ. a. ꝓductã habẽt: notatur iubar quod ſolũ correptã. a. habet ut uir
gilius iubare exorto. ¶ Er ſyllaba finita excœptis duobus fœminini generis hæc mater: hæc
mulier: & neutris his hoc uber: hoc ſuber: hoc papauer: hoc cadauer hoc laſer: hoc tuber:
hoc ſiler: hoc cicer: hoc citer: quæ oĩa tertiæ ſunt declinatõis. Cætera maſculini ſunt generis
alia ſecũdæ: alia tertiæ declinationis. Maſculina igitur in er ſyllaba deſinẽtia ſi faciũt ex ſe
fœminina. a. littera termina ſecũdi ſũt ordinis: ut hic pulcher: pulchri: ater. atri: niger: nigri.
Q uorũ fœminina ſũt pulchra: atra: nigra. Notatur ſequeſter qđ ſequeſtra facit fœmininũ
& eſt tertiæ declinatiõis. Q uæ ex ſe aut nulla faciũt fœminina. aut in is ſyllabã mittũt tertiæ
declinatiõis: hic pater tris: frater tris: hic paſſer ris: anſer ris: carcer ris: agger ris: hic acer hu-
ius acris: nã fœmininũ facit: hæc acris. V t horatius ſoluitur acris hyems: hic alacer cris: hic
uolucer cris: mediocer mediocris: celer ris: equeſter ſtris: pedeſter pedeſtris. Excipiũtur pau
ca quæ q̃uis in fœmininũ genus. a. terminatũ minime trãſeãt: ſecũdæ tamẽ ſunt declinatiõis
ut hic puer pueri: hic gener ri: hic ſocer ri: liber ri: auſter ri. aper ri: cancer cri. oleaſter ſtri:
caper: pri: culter ri: raſter ri: faber bri: unũ inuenit̃ cõis generis quod iuxta rationẽ cõmuni-
um tertii eſt ordinis: ut hic & hæc pauꝑ ris. Q uidã adiciũt: hic & hæc iuber ris. ¶ Ir ſylla-
ba terminat̃ unũ monoſyllabũ generis maſculini ſecũdæ declinatiõis: hic uir uiri. Et ſi qua
ex illo cõponũtur: ut hic ſemiuir: duumuir: triumuir: ſepteuir: decemuir: leuir quæ eiuſdem
ſũt declinatõis. V nũ ꝑterea neutri generis reptũ eſt: & monoſyllabis inſertũ hoc ir. ideclina
bile: ¶ Or ſyllaba finita maſculini ſũt generis & tertiæ declinatiõis: ut hic odor odoris: hic
olor ris: hic amor amoris: liquor liquoris. Exceptis tribus quæ ſexus in fœminino genere de
ſcendi: eiuſdẽ tamẽ declinatiõis: hæc uxor: hæc ſoror: hæc arbor. Et neutris his hoc ador:
hoc marmor: hoc equor: hoc ebor: hoc robor: quidã & hoc fœmor: rõnabiliter annumerãt
V nũ eſt cõis generis hic & hæc auctor. V nũ oĩs hic & hæc & hoc memor cõpoſitũ ex eo: i
memor & oĩa in hanc ſyllabã deſinẽtia. o. in obliquis caſibus ꝓductã habẽt ſi ſũt appellati-
ua & latina. Excepto arbor & ſupraſcriptis neutris & memor & imemor. Propria latina ſiue
græca. o. correptã habent in omnibus caſibus: ut auctor ris: hector ris. Q uæ in or ſimiliter
deſinunt. l. littera uocali ꝑpoſita cõmunis ſunt generis eiuſdẽ declinationis tertiæ. l. & oĩa cõ
paratiui ſunt gradus: hic & hæc melior ris: doctior ris. ¶ V t ſyllaba finita generis maſculi-
ni hæc ſunt: hic fur: hic ſatur. Sed fur iuxta quidẽ rationẽ monoſyllaborũ tertiæ eſt declina
tionis: quod alii cõmunis generis eẽ dixerũt. Satur aũt ſecũdæ quoniã fœmininũ ſatura fa-
cit. Præterea hic turtur: uultur maſculini generis & epichenon eiuſdẽ declinationis tertiæ:
Cætera neutri ſunt generis eiuſdẽ declinationis: ut hoc guetur: hoc ſulfur: hoc fulgur: hoc
murmur: hoc iecur ris uel iecinoris unũ cõmunis generis: hic & hæc augur ris. ¶ As ſylla-

ba terminata fœminini ſūt generis tertiæ declinationis: ut hæc dignitas pietas facultas ciui/
tas poteſtas. A littera in omni caſu ꝓducta pauca inueniunt̃ maſculini generis: partim ꝓ
pria partim a ꝓpriis ciuitatū nominibꝰ trāſlata: ut hic latinas latinatis mœcenas mœcenatis:
Es. hic arpinas arpinatis: hic capenas capenatis. ¶ Es ſyllaba quatuor modis nomina terminā/
tur. i. in es ꝓducta præpoſita cōſonante ante es. In es correptā ſimiliter p̄poſita qualibet
conſonāte ante es. In es purā producta uocali. i. præpoſita ante es in eadē pura correpta.
Nomina igitur quæ in es ꝓductā deſinūt conſonāte præpoſita generis ſunt fœminini & ter
tiæ declinatōis totidē ſyllabis in genitiuo & in cæteris caſibus quot in nominatiuo ꝓferuntur
ut hæc nubes bis: cædes cædis: ꝑles ꝑlis: moles molis: ſtrages ſtragis: labes labis: pubes pu
bis: plæs plæbis. Excepto uno quod eiuſdē generis eſt: ſed quintæ declinationis: ut hæc fi
des fidei: & ceres quod in genitiuo extra morē omniū plus una ſyllaba ꝓfertur: nam cæteris
facit & merces dis: in eādē extremitate quatuor reperiūtur ꝓpria maſculini generis eiuſdem
declinationis: hic hercules herculis: cocles coclis: uerres uerris: ulyxes ulyxis. Et quæ cōpo/
nūtur a pede nihil a declinatione ſimplicis diſcrepātia: ut bipes tripes quadrupes: hæc etiā
cōmunis eſſe generis multi affirmāt ſonipes: alipes. Duo præterea ſūt cōmunis generis quæ
in genitiuo una ſyllaba adcreſcūt: ut hic & hæc hæres hæredis. locuples locupletis. Quæ es
correpta terminātur præpoſita cōſonāte maſculini ſunt generis tertiæ ſimiliter declinationis
& una ſyllaba ī genitiuo creſcūt: ut hic poples: poplitis: hic fomes fomitis: miles militis: gur
ges gurgitis: ſtipes ſtipitis: hic ceſpes ceſpitis: hoſpes hoſpitis: nā fœmininū hoſpita facit.
Exceptis his quidē fœminini generis: hæc ſeges ſegetis: teges tegetis. Cōmunis uero accidē
tibus licet: hic & hæc teres. hic & hæc præpes: hic & hæc hebes: comes comitis: ſoſpes ſo/
ſpitis: ſupſtes ſupſtitis. Et omnia genitiuū in tis ſyllabā mittunt. Notantur hæc ſola q̄
in dis nō in tis faciūt genitiuū: hic & hæc præſes dis: heres heredis: deſes dis: obſes dis. Quæ
in es ꝓductam & puram deſinūt fœminini ſunt generis & declinationis quintæ: ut hæc faci/
es faciei: acies aciei: effigies ei. Excepto uno incerti generis: quod nūc maſ. nunc fœmininum
ut hic uel hæc dies diei: & quod ex eo figurat̃ maſculini generis: ut hic meredies meredici.
Vnū præterea notatur eadē clauſula finitū generis fœminini tertiæ declinationis hæc quies
quietis. Quæ in es correptā. i. p̄cedēte uocali deſinūt: duo ſunt maſculini generis: hic ari
es paries: unū fœmininū hæc abies & tertiæ ſūt declinatōis: faciūt eni genitiuū arietis parie/
Is. tis abietis. ¶ Is ſyllaba finita p̄poſitis. n. & . c. cōſonantibus maſculini ſunt generis. hic pa/
nis: hic funis finis: annis ignis: clunis: piſcis: hic faſcis. Vnū fœminini eſt generis: hæc bi
pēnis: unū cōmunis: & hic & hæc canis: oīa tamē ſūt tertiæ declinationis & illa generis ſunt
maſculini: quæ in genitiuo una ſyllaba adcreſcūt: ut hic lapis lapidis: hic puluis ris: hic ſan/
guis nis: uomis ris: hic cinis cineris: hic polis nis: hic pubis puberis: ut Tulliꝰ filium q̧ eiꝰ im
puberem. Ex his unum tamē fœminini generis eſt hæc cuſpis cuſpidis. Cætera qualibet cō
ſonāte is ſyllabā præcedēte fœminini ſunt generis & eiuſdē declinationiſ tertiæ. ſ. noīatiuum
genitiuum parē habētia: ut hæc auiſ: claſſiſ: clauiſ: turriſ: puppiſ hæc cutiſ: hæc pelliſ: hæc ſe
curiſ: meſſiſ: nauiſ: ſcrobiſ ſcobis: hæc biliſ. Sed ſi ſūt accidētia. i. ad corpꝰ uel ad animā ꝑtinē
tia: uniuerſa cōmuniſ ſunt generiſ & tertiæ declinatōiſ & neutra ex ſe faciunt. E. littera ter
minata nihil a declinatione cōmuniū diſcrepantia: ut hic & hæe fortiſ & hoc forte: huiꝰ for/
tiſ: hic & hæc dulciſ & hoc dulce: huiꝰ dulciſ. hic & hæc ſuauiſ & hoc ſuaue huiꝰ ſuauiſ: & q̄
deriuantur a principalibꝰ iſ. ſyllaba finita eandem regula ſequuntur: ut a populo: hic & hæc
populariſ & hoc populare: huiꝰ riſ: ſpecialiſ ſpeciale & quæ ſimilia ſunt: Sunt præterea pau
ca nomina eadē clauſula finita. quæ neq̧. n. neq̧. c. ante iſ ſyllabam habēt maſculini generiſ:
neq̧ in genitiuo pluſ una ſyllaba ꝓferuntur. ut hic fuſtis. hic enſiſ. hic poſtiſ. hic anguiſ. hic
unguiſ. hic folliſ. hic colliſ. hic corbiſ. hic menſiſ. hic uectis. hic torquis hic orbis. Præterea
& quæ ſuperiꝰ nominauimꝰ omnia aut fœminini ſunt generis aut communis. Nam ſuper

declinatione nulla ē ābiguitas. Os finita ſyllaba tria ſūt generis maſculini hic mos: hic flos:
hic ros duo fœminini hæc: cos: hæc dos: V nū neutri hoc os: oris: quidā & hoc os oſſis adii/
ciunt: V nū cōis hic & hæc bos & oīa ſecūdū diffinitā ſuperius regulā monoſyllabarū ter/
tiæ ſunt declinationis. Diſyllaba tria quoq; duo ſunt maſculini generis unū cōmunis eiuſdē
declinatōis. hic lepos leporis: nepos nepotis: hic & hæc cuſtos: dis ſimiliter hic & hæc ſacer
dos: tis. ¶ V s ſyllaba terminata nomina maſculini ſunt generis & fœminini aut neutri. Tā
tum unū eſt oīs generis tertiæ declinatiōis: hic & hæc & hoc uetꝰ: ris ſed maſculini generis
noia aut ſecūdæ declinatōis aut quartæ. Exceptis duobus q̄ ſunt tertiæ declinatiōis: hic ligus
ris: & hic lepus: ris. Sed illa maſculina ſecūdæ declinatiōis accipiūt formulā q̄ in fœmininū
genus trāſeunt. Illa quartū quæ aut a uerbis ueniūt aut in fœmininū genꝰ nō trāſeūt: ut hic
aſſenſus: huius aſſenſus a uerbo aſſendo. hic motus huius: tus: hic riſus huiꝰ riſus: hic por
tus huius portus: hic arcus huius arcus quoniā in fœmininū nō trāſeūt. Sed quoniā pluri/
ma iueniunť q̄ nec a uerbis ueniūt: nec minus quartæ ſūt: neq; fœmininū ex ſe faciūt & ta.
mē ſecūdæ ſūt declinatiōis: diſernēde ambiguitatis cā diligenti inq̄ſitione ſubiectas notaui/
mus regulas: quo facilius declinatiōis diuerſitas deprehēdi poſſit: Ergo. us. ſyllaba termi/
nata noīa maſculini generis ꝓpria uel appellatiua ſiue fœmininū ex ſe faciūt: ſiue in aliud ge
nus minime trāſformanť ſecūdæ ſunt declinatiōis. V t terentius: tii: marcus ci: bonus: ni. cā
pus: pi. hortus: ti. ſumꝰ: mi. nidus: di. fungus: gi. mergus: gi. ſōnus: ni: lucus: ci. Duo notāť
q̄ ſuperiꝰ poſuimꝰ tertiæ declinatiōis us. ſyllaba terminata eiuſdē generis hic ligus: ris: lepꝰ:
ris. Q uæ a uerbis aut nominibus ueniūt principalibus quartæ ſunt declinationis: ut hic ſta
tus huius ſtatus. hic ductus huius ductus: hic motus huius motus: hic cōſulatus: hic tribu
natus magiſtratus: eq̄tatus. principatus. hic reptus hic receptus: huiꝰ receptꝰ hic uiſus hu
ius uiſus. Notanť hæc quæ nec a uerbis ueniūt: nec a nominibꝰ deriuanť: & tamē quar/
tæ ſunt declinatōis generis maſculini hic arcus huiꝰ arcus: hic gradus: fructus: ceſtus æſtus
portus: lacus: ſinus: currus: cultus: luxus: ſenatus: faſtus: aſtus: pictus: rictus ritus: fœtus:
ſitus. Fœminini generis eadē ſunt extremitate finita: & ſecūdæ declinationis ſunt tria tātū.
hæc colus. huius coli: hæc aluus: alui. hæc humus: humi. & oīa arborū quæ in eadē ſyllaba
deſinūt fœminini generis ſunt: hæc pyrus. pyri. hæc prunꝰ pruni. fagus fagi. taxus taxi. fra
xinus. fraxini: hæc ulmus. ulmi. hæc alnus. alni. Tertiæ pauca ſunt hæc tantū ſalus ſalutis.
palus. paludis. iuuētꝰ tis. ſenectus. tis. ſeruitꝰ ſeruitutis. tellus telluris. uirtus uirtutis. uenus
ueneris. Q uartæ hæc tantū hæc anus: huius anus: hæc porticus: huius porticꝰ. hæc do
mus. hæc nurus. hæc ſocrus. hæc quercus. Neutralia illa ſunt quæ: in genitiuo una ſylla cre
ſcunt & in ris deſinūt ut hoc decus decoris hoc ſydus ris: pōdus: ris hoc pecꝰ ris: Excœptis
tribus q̄ ſecūdæ ſunt declinatōis correpta. us ſyllaba hoc uulgus: uulgi. hoc uirꝰ uiri. hoc
pelagus: pelagi. Alia oīa maſculini ſunt generis & declinanť exēplo ſecūdæ declinatōis aut
quartæ. iuxta diffinitas ſupius regulas. Ax ſyllaba terminanť unū maſculini generis ꝓpri
um: ut hic Aiax. unū fœmiuinū hæc formax. Alia oīa ſūt accidētia & triū generū hic & hæc
& hoc audax rapax falax: loquax: pertinax: minax: ꝓcax: cōtinuax: puicax: & oīa ad inſtar
tertii ordinis declinantur & a in obliq̄s caſibus ꝓductā habent. Ex ſyllaba finita maſculini
ſunt generis declinatiōis tertiæ ut hic uertex uerticis: hic culex: cis. codex: cis. latex: ſorex:
polex cis. hic cortex cis. hic murex cis. fœminini generis hæc ſola hæc ſilex. ut Virgilius
ab ſilice in nuda: hæc illex cis: carex cis. Si ſint accidētia quæ in ex deſinunt omnis generis
ſunt nihil a declinatiōe diſcrepātia. nā tertiæ declinatiōis ſunt: ut hic & hæc & hoc ſimplex:
duplex: artifex. opifex: aurifex: & oīa in genitiuo & i cæteris caſibus. e. litterā in. i. cōuertūt
unū reperitur maſculini generis qđ. e. ꝓducit in obliq̄s caſibus hic ueruex ueruecis. ¶ Ix
ſyllaba quæ terminātur maſculini generis hic calix: cis. hic fornix: cis: uarix cis. fœminina
ſunt hæc: hæc ſalix: hæc ſilix: hæc radix: hæc ceruix: hæc matrix: hæc cornix: hæc lodix. Ex

his poſteriora quattuor.i.producunt in obliquis caſib9.accidentia triũ generum ſunt:ut
hic.& hæc & hoc fœlix fœlicis:hic & hæc & hoc pernix in eadẽ ſyllaba ꝓpoſitis cõſonanti-
bus quarũ prior muta altera liquida eſt.¶Nomina fœminina generis deſinunt in x.quæ a ma
ſculinis.tor:ſyllaba finitis & a uerbo uenientibus figurantur.ut hic genitor hæc genitrix:
hic uenator hæc uenatrix:bellator:bellatrix.uictor uictrix. Vnum eadẽ clauſula terminan
tur maſculini generis nomẽ ſerpentis:apud lucanũ lectum ẽ:& natrix uiolator aque.Duo
fœminini quæ a maſculinis nõ ueniunt:hæc meretrix hæc cicatrix.Omnia tamẽ ꝓculdubio
.Ox. tertiæ declinatiõis ſunt.¶Ox.ſyllaba finita exceptis monaſyllabis oĩa accidẽtia ſunt generis
oĩs ſed iuxta rationẽ ſuperius demõſtratã ut hic & hæc & hoc ferox.atrox:uelox:hæc quo-
ꝗ eiuſdẽ declinationis legibus ſubiacẽt.Vnũ fœminini generis hac extremitate apud plau-
.Vx. tum lectũ ẽ:hæc Celox quod ſcaphã ſignificat.¶Vx.ſyllaba terminaꝫ unũ maſculini ge-
neris hic polux:cis.Monoſyllaba cuiuſcũꝗ ſint generis diffinimus.Fœminini monoſylla-
ba lux.nux:crux.Quidam communis generis hac ſyllaba finitũ aſſerũt hic & hæc cõiunx
quin tantum ſine.n.littera ꝓferri uolũt:ꝗa in genitiuo & aliis caſibus eadẽ littera non ſeruaꝫ
.T. .T.littera muta unũ nomẽ terminaꝫ:generis neutri:hoc caput:tis & ꝗ ex eo cõponunꝫ oc-
ciput:tis.ſinciput:tis.Perſius & ſiſſa fumoſum ſinciput aure quæ i duas deſinũt cõſonãtes
exceptis ut ſæpius dictũ ẽ monoſyllabis:ſi ſint accidẽtia triũ generũ:ſunt & tertiĩ ordinis re
mota ãbiguitate declinatiõis:ut hic & hæc & hoc igẽs:tis:hic & hæc & hoc celebs bis:hic
& hæc & hoc inops:pis.Solers:tis:cõſors:tis:hic & hæc & hoc potẽs.Pauca ſunt maſculi-
ni generis ꝓpria hic mauors tis:hic Aruns aruntis.Pauca appellatiua quorũ alia maſculini
generis.alia fœminini hic adeps:pis.hæc cohors tis:hæc hyems hyemis:& ſimilia.

Explicit regula latinorũ:Incipit græcorum.

FOeliciter expoſitis latinorũ regulis:græcorum quoꝗ tractãda ẽ declinatio.
Qua plærumꝗ utimur in ſermõe & maxime propriis.quæ in uſu latinæ lin
guæ admiſſa ſunt:ut etiam certis diffiniẽda ſint regulis.Memineris autem
oĩa græca nomina ꝓpria uel appellatiua aut primæ eſſe declinationis aut ſe
cundæ:aut tertiæ:generis maſculini:fœminini:neutri.Sed primæ quidem
& ſecundæ declinationis maſculina & fœminina reperiuntur tertiæ autem
maſculina fœminina neutra.Quecunꝗ nomina as:uel es uel.a:ſyllaba terminãtur ſi apud
græcos genitiuum in ου:mittũt apud nos ſunt primæ declinationis:ut αἰνείας τοῦ αἰνείου
hic Aeneas.neæ,ὁ λυσίας τοῦ λυσίου.liſias ſiæ.ὁ ἀμύντας τοῦ ἀμύντου.Amitas tæ.
ὁ δαμοίτης τοῦ δαμοίτου.Damœtas:damœtæ.ὁ κλοάντης τοῦ:κλοάντου.Clo-
antes cloantæ.Exceptis his.ὁ ἰωάννης:τοῦ ἰωάννου.Ioannes ioannis.ὁ ὀρόντης τοῦ
ὀρόντου.orõtes orõtis.ὁ ὀρέστης τοῦ ὀρέστου.oreſtes oreſtis.ὁ ἡρώδης τοῦ ἡρώδου.hic
herodes herodis.ὁ πυλάδης τοῦ πυλάδου.Pylades.ladis.oĩa maſculini generis ſunt:
Ita illa flexa ꝗ.ſ.littera adẽpta faciũt apud illos gtũm:ſimiliter apud nos eiuſdem ſunt decli
natiõis:ut Antas antæ.Menas menæ.Quæ & accuſatiuũ ſingularẽ i.n.poti9 ꝙ in.m.ſylla
bã terminãt ut æneã ãchiſen:Liſian:ſimili ratiõe.patronymica noia declinanꝫ ut hic Pria-
mides.dæ.pelides:pelidæ hunc priamiden.peliden:Cræca aũt fœmina quæ.a.littera finiũ
tur primæ ſunt declinationis ut hæc medea medeæ phedra.ræ.Andromeda.æ.& quæ in.e.
producta apud illos deſinunt.apud nos.e.in.a.conuerſa ſunt eiuſdem declinatiõis:ut hæc
Circa circæ.Andromacha.chæ:aut ſecundum græcam declinationem inflectuntur i nomi-
natiuum caſum.ut hæc libye lybies.Sic lucanus.Finib9 extremis libyes ubi feruida tellus
Secundæ declinationis ſunt græca maſculina uel fœminina quæ in os ſyllaba breui termi-
nantur.o littera in.u.mutata apud latinos ut hic homerus.ri.igin9 igini.hæc Tyrrhus tyr
rhi.beritus.ti.cyprus cypri.pontus.ti.Item quæ apud illos in eus ſyllaba deſinunt:ſũt ma
ſculina ꝓpria eiuſdẽ declinatiõis:ut hic peleus pelei.Tydeus tydei.Aene9 ænei.orpheus:

orphei.hæc dtũm ſingularem duplicem hẽt.nam & peli & peleo dicimus.orpheo orphi:ut Virgilius.Orphi calliopea.lino.hoc græcum eſt.illud latinæ declinationis.Accuſatiuum ta men habent græcum ut pelea.tydea.Item illa q̃ apud græcos in gros & in dros in tros i eros ſyllabam mittunt.poſtrema ſyllaba in er conuerſa eiuſdẽ ſunt declinationis ut μελεαγρος meleager gri. μεναν δρος menãder menãdri:τεῦκρος teucer teucri. αντίπατρος. Anti tipater antipatri.Excipiuntur quædam in grus.in brus in drus & in trus ſyllaba deſinentia.q̃ nominatiuum tamen er mutant.nihil tamen a declinatione diſſentiunt:ſcõbrus.andrus.con grus.petrus:In or nomina maſculina propria deſinunt:& tertiæ ſunt declinationis ut hector hectoris.neſtor.ris.mentor mentoris:actor actoris.In his oibus.o.in omni caſu corripitur. In as maſculini generis deſinentia ſi apud illos genitiuum in os mittũt nos tertiæ declinatiõis applicabimus ut θόας θόαντος.toas toãtis.ατλας ατλαντος atlas atlãtis. μαίνας μαι νάδος menas menadis. γίγας γίγαντος.gigas gigãtis.Et fœminina ſimiliter eadẽ ſyl laba terminata tertiæ ſunt declinationis:ut hæc pallas.dis:thyas.dis.oreas. dis. In es ꝓpria maſculini generis deſinunt.Quorum̃ ſi græci gtũm in os efferunt.ſimili modo latini tertii ordi nis exemplo declinãt:ut Δημοσθένης.Δημοσθένος.Demoſthenes:nis:πολυνείκης εος.Polinices.cis.Διογένης εος Diogenes nis.Et quæ circũflexo accentu ꝓnunciantur. in ſuo ſtatu hæc remanent.& græcam declinationem ſequuntur:ut hic Eumenes eumene os:Euprepes euprepeos:quãq̃ quidam ſic declinare uoluerunt:Eumenes eumeneis:Eupre pes euprepetis.Et quæ in tis genitiuum mittũt ſimiliter declinantur:ut Dares daretis:Chre mes chremetis dicimꝰ & chremis:Diores dioris:Antores antoris.In is tam maſculini q̃ fœ mini generis deſinunt eiuſdẽ declinationis ſunt:ut hic daphnis dis.tybris dis.Et fœminina hæc Thais thaidis:lais dis.hiſis hiſidis heſperis heſperidis.Et oia genitiuum in dis ſyllabã mittunt.Excepto uno ſimois quod ſimoẽtis facit gtũm. Os maſculini generis propria figu ræ compoſitæ deſinunt tertiæ ſunt declinationis ut hic melampos.dis.edippos.dis. In is pro pria maſculini generis ſunt & tertiæ declinationis ut Capis.capis.pantis pãtis. O littera fi nita ꝓpria ſunt generis fœminini.q̃ tranſlata in latinam linguam nihilominꝰ græcã declina tionẽ obtinent:ut Dido.Manto.Erato:Calypſo.Themiſto.declinãtur enim hoc mõ:hæc. Dido didois.didoi didoẽ.ad hac didoe:Errãt enim q̃ didonis aut Mantonis gtũm dicunt & uocis aſperitas & ueterum auctoritas eiuſmodi declinatiõnẽ repudiant.In On maſculini gene ris ꝓprie deſinentia quæ gtũm aut in os.aut in tos.mittunt apud nos tertiæ declinationis eſ ſe aſſerunt:ut ſi non ſinonis.Damon damonis interdum apud latinos mutata nouiſſima lit tera ꝓferuntur:lacoon lacoontis:hypocoon hypocoontis:& quæ in os gtũm mittunt penul timam ſyllabã ꝓductam hñt in obliquis caſibus.Quæ in tos gtũm mittunt ꝓductam ha bent penultimam in reliqs.Et quæ gtũm in os efferunt exceptis duobus quæ in is gtũm ex tollunt os:corripiunt:ut mẽnon is:agamenõ nis:In an maſculini generis deſinentia ñoia ea quoq̃ tertiæ declinationis ſũt ut titã nis:Pean peanis:horum̃ actũm tam numeri ſingularis q̃ pluralis ſecũdum græcos ꝓferimus ut tytana:peana hos tytanas hos peanas:unũ ẽt gtũm ſingularem pp differẽtiam in os:iuxta græcã declinationẽ mittit:hic pã huius panos:ut Vir gilius panos de more licei.In i maſculini generis exuntia eiuſdem declinatiõis ut hic delphi nis:actũm utriuſq̃ numeri delphina & delphinas:ſicut græci ꝓferimus. In os ꝓductã ge neris maſculini:tertii ordinis ut minos:ois:heros:ois:tros:ois. A finita græcã neutri ſunt generis nã ſuper declinatione nulla eſt ambiguitas nam eiuſdẽ ſunt ordinis:ut poema tis: toreuma tis:emblema tis.Quæ q̃uis tertiæ ſunt declinationis:dtũm & abltũm pluralẽ non in bus ſed i tis mittũt rõne noium ſecũdæ declinationis:nã his poematis emblematiſq̃ dicẽ dũ eſt. In Ax.uel in.ix.maſculini generis noia deſinunt & gtũm in is ſyllaba finiũt:ut tho rax thoracis:phœnix cis:& q̃ in duas deſinunt conſonãtes tertiæ declinatiõis ſimiliter appli cãtur:ut hic cyclops cyclopis:calybs bis. Vniuerſa noia græca cuiuſcũq̃ ſint generis:ge

nitiuũ apud illos i has ſyllabas mittũt: in ησ ut ηκιρκη της κιρης In as: ut φεδρα φεδρας i ου: αντησ αντου: i α. ut λααασ. λαα. i οσ ut αιασ αιαντοσ i ουσ ut Δημοσθενησ Δημοσθενουσ i ωσ ut τεσισ θεσεωσ. Igitur quæcũq; apud græcos gtũm: in ησ uel ασ mittunt: apud nos primæ ſunt declinatiõis: ut η κιρκη τησ κιρκησ: circa cæ: η φεδρα τησ φεδρασ phedra phedræ. Quæ in α uel in ου gtũm mittunt: in ntõ in ασ uel i ειο ſyllabis terminãt: ſimili mõ primæ ſunt declinatiõis: ut Antas tæ: Aeneas æneæ. Oreſtes oreſtæ Quæ in ου ſyllaba exeunt in genitiuo a ntõ οσ terminato uenientia ſecundæ ſunt declinationis ut Itẽ quæ in os exeũt: ſecũdæ ſunt: ut Tydeus Tydei: Peleus pelei: quæ i ουσ uel in os ſyllabis gtũm ſingularem mittunt: omnia tertiæ ſunt declinationis remoto dubitationis errore: ut Demoſthenes demoſthenis: Paris paridis. Minas tis: Palas paladis. Thais thaidis: Poema poematis.

QVoniam genera & declinationis tam latinoꝝ q̃ græcoꝝ noium dilucidæ breuiterq; explanauimus: de cæteris quæ ꝑpoſitis regulaꝝ legibus refragãtur diſſeremus: ut diſcuſſa penitus ignoratiõis caligine inoffenſa luce ſciẽtiæ mẽtes adoleſcentiũ illuſtrẽtur. Sunt q̃dam nomina in utroq; numero non eiuſdẽ generis. Alia ſunt nõ eiuſdẽ declinationis. Alia noia ſunt q̃ in utroq; nũero declinãtur: Alia certis caſibus deficiunt. De his dicemus & primũ de illis q̃ generibus diſcrepãt. In ſingulari numero generis maſculini. in plurali neutri: ut hic locus & hæc loca: dicimus tñ & hi loci. hic iocus & hæc ioca dicimus & hi ioci. hic menalus hæc menala: hic tartarus hæc tartara. hic gargarꝰ hæc gargara. hic carbaſus hæc carbaſa. hic iſmarus hæc iſmara: hic ſibilus hæc ſibila. In ſingulari numero generis fœminini in plurali neutri: ut hæc pergamus & hæc pergama: hæc intybus hæc intyba. hæc arbutus hæc arbuta.

In ſingulari numero generis neutri in plurali fœminini. hoc æpulum hæ æpulæ: ſic Iuuenalis. Vnde æpulum poſſis centum dare pythagoreis. Alii hæ æpulæ ſp pluraliter declinãt: hoc balneũ hæ balneæ dicimus & hæc balnea: ut Tullius ad balneas pallatinas: Iuuenalis & crudũ pauonem in balnea portas: hoc cæpe quod in ſingulari numero eſt aptotũ: in plurali fœmininũ: hæ cæpe & ordie declinatur. In numero ſingulari generis neutri hoc porrũ in plurali hi porri. hoc frenũ hi freni ut lucanus frenoſq; momordit: dicimus tñ & hæc frena: hoc filũ hi fili: traxerunt in arte magica uertigine fili: & hæc fila dicũtur. hoc argos: hi argi.

In plurali nũero mutant declinationẽ hæc. Hoc iugeꝝ in ſingulari numero ſecundæ declinatiõis ẽ: in plurali tertiæ nam gtũm hoꝝ iugerum dtũm & abltũm his & ab his iugeribꝰ facit. Et uas qđ tertiæ eſt in ſingulari numero in plurali ſecundæ: nã gtũm horum uaſorum dtũm & abltũ his & ab his uaſis dicimus. Pauca ſunt primæ declinationis noia quæ contra regulam dtũm & abltũm numeri pluralis in bus ſyllabã mittunt: diſcernẽdæ ambiguitatis. i. ſexus cã his & ab his deabꝰ: filiabꝰ: mulabꝰ. equabꝰ: libertabꝰ: natabꝰ aſinabus quæ a uiris pitis uſurpata ſunt. Hæc ſunt q̃ in utroq; nũero nõ admittunt declinationẽ quoꝝ alia ſingulariter tm̃ alia pluraliter declinãtur. Deoꝝ propria noia elementoꝝ: fluminum: heroũ: mõtium ſingulariter dũtaxat declinãtur Itẽ urbium niſi q̃ naturaliter pluraliter efferũtur: ut athenæ: thebæ: cumæ: mycinæ: athelanæ: graiuſſe: cruſtumæ: ticoſe: carpi: puteoli oſtia Itẽ metallica q̃ oia ſecundæ ſunt declinationis: & generis neutri: ut hoc auꝝ: argẽtum: ferrum: plũbum: ſtanum. Excepto uno æs qđ eiuſdem generis eſt: ſed iuxta rõnem tertii ordinis monoſyllabaꝝ tres caſus in plurali numero admittit ntũm: actũm & utũm: hoc æs & hæc æra Itẽ arida uel liquida q̃ ad mẽſuram põdus ue referũtur: ut triticũ: ordeum: furmentum: far lens: cicer miliũ: eruum: oleum: uinũ: mel: mulſum: defrutũ: muria. Ex his multa ueteres au ctoritate licentiæ largentes: pluraliter extulerunt: hæc ordea: farra: mella: defruta: uina: hæc etiã uſus recipit: nam uina choa dicimus & maſica. Præter hæc alia ſunt quad plurali nu

mero deficiūt generis q̄dem maſ. hæc: hic fumus: fimus: limus: puluis: ſanguis: genius: generis fœminini hæc fames: lux: labes: pax: ſitis: tabes humus. Generis neutri hoc cenū: fœnum: ius lutum: uulgus: pelagus: uirus: uiſcū: æuum. penū. In plurali numero tm̄ declinantur noīa numeroꝝ: p̄ter unum: qd' plurali numero deficit: tm̄ ut duo tres. Memineris autem noīa numeri ab uno uſq; ad tres declinari: a quattuor uſq; ad cētū minime. a ducētis uſq; ad nongētos per oīa genera pluraliter tātum declinari. Eſt ēt unum aptotū neutri generis ſemper eiuſdē numeri hoc pōdo. Præter hæc alia ſunt q̄ in ſingulari numero non declinātur.

Generis quidē maſculini: hi antes: hi carceres: cāi: caſſes: fores: fori: liberi: manes: optimates: primates: ꝓceres: pugilares: quirites: ſentes. neptes. Generis fœminini: argutiæ: blāditiæ: cune: exequiæ: inſidiæ inimicitiæ: exuuiæ. manubiæ: primitiæ: bigæ: trigæ: quadrigæ: cōpedes: delitiæ: diuitiæ: dapes: feriæ ſcalæ: phaleræ: genæ: facetiæ: indutiæ: Kalendæ: idus: nonæ: latebræ: nuptiæ: nūdinæ q̄ſquiliæ: reliquiæ: tenebræ: antiæ. Generis neutri: arma: mœnia: caſtra: megalia crepūdia. exta: ſpolia: ſerta: præſepia: paſcua: ſponſalia: præcordia. mappalia: cunabula. Item feſtoꝝ deoꝝ noīa ut Saturnalia: neptunalia: bacchanalia: certis caſib9 deficiunt. hæc ſaties qd' præter ntūm ſingularem nullum caſum admitit. hanc ditiōem & ab hac ditione. hoc quoq; nominatiuo caſu utriuſq; numeri deficit præter accuſatiuum & abltūm ſingularem. Laterem ſimiliter accuſatiuum tantū lectio uſurpauit. Spōte & tabo ablatiuum ſingularem hn̄t tantum. Tabes ntūm & accuſatiuum & abltūm numeri ſingularis hēt dūtaxat. Sunt alia quæ a genitiuo caſu ſingulari declinationis ſumunt exordiū & in utroq; numero recte declinantur ut Remex. gis. frondis: uerberis. ut Lucanus ad ſaxū quotiens ingēti uerberis ictu. Alia duos aut tres tantū caſus hn̄t: in ſingulari numero: ſed in plurali per oēs declinantur ut huius opis. opem ab hac ope. huius uicis & hanc uicem: ab hac uice. Alia abltūm habent in ſingulari numero: ut ab hoc frugi: ab hoc opice: ab hac præce: ab hoc uiſcere. Hæc quoq; in plurali numero declinātur. Pauca ſunt q̄ cū in ſingulari numero nō deficiāt in plurali tres tantū caſus hn̄t de quibus paulo ſuperius diximus: hæc iura: hæc rura: hæc æra: hæc maria. Vniuerſa noīa primæ ſecundæ & quartæ declinationis totidē ſyllabis ī gtō quot in ntō ꝓferuntur p̄ter unum uir & ſi qua ex eo cōponuntur. Et q̄ in er ſyllabā deſinunt. Tertiæ aut pares hn̄t ſyllabas in obliq̄s caſibus. aut unā adſumūt. Quintæ ꝓculdubio plus una ſyllaba ꝓferri ſolēt. Pauca iueniūtur tertiæ declinationis q̄ in gtō duabus ſyllabis creſcāt. Iter itineris: Anceps: tis. biceps: tis. triceps: tiſ. præceps: tiſ. iecur: oriſ: lectū ē & iecinoriſ. Supplex. ſuppellectiliſ.

De uocatiuiſ.

OMnium nominū cuiuſcūq; ſint declinationiſ utūs ſingulariſ ſimilis eſt ntō eiuſdē numeri: neq; hoc in dubiū uenit. Exceptiſ noibuſ ſecūdæ declinationiſ quorū utūs diuerſiſ exprimitur modiſ. Propria igitur noīa quæ ī ntō caſu ſingulari. us. ſyllaba terminātur: adēpta uſ faciunt utūm ut Vigiliuſ uirgilii terenti9 terēti. domotiuſ dodomiti. Præpoſita qualibet cōſonante utūm in. e. correptā mittunt: ut hic Turn9 o ne. hic marcuſ: o ce. hic lētuluſ: o le. appellatiua q̄ in iuſ deſinunt utūm in. e. mittūt: ut fluuiuſ o fluuie: ſociuſ: ſocie. Quē uetereſ iuxta ntūm ꝓferebant utūm ut. Virgi. Corniger heſperidū fluuiuſ regnator aquaꝝ: q̄ conſonante p̄lata in eandem ſyllabā mittunt: ſiquidē ſūt accidentia uel deriuatiua utūm in e. mittunt ut doct9: docte: ſanct9 cte: roman9 romane. hiſpan9 hiſpane. Cætera in. us. poti9 q̄ in. e. ſyllabā exeūt: ſic lucan9 degener. o. populus &. o. popule lectū eſt. Lucus. o. lucus. Quæ a ueterib9 ꝑ aſperitatem uocis minime uſitata ſunt adeo ut rara hmōi declinationis reperiātur exempla: hæc myrt9 o myrte & te ꝓxima myrte.

De ablatiuo.

TErtiæ quoq; declinationis nominū abltūs caſus ſingularis duob9 modis ꝓferri ſolet: aut in. e. aut in. i. ſed illa quæ in. i. exeunt cōis ſunt generis: & in ntō. is ſyllaba terminant̄ ut hic & hæc ſuauis abltō ab hoc & ab hac ſuaui: hic & hæc gra

uis abltō ab hōc & ab hac graui. Itē neutra quæ in ntō. e. uel. ar. uel. al. ſyllabis terminantur: hoc ſedile ab hoc ſedili. hoc laquear ab hoc laqueari; hoc aīal ab hoc aīali. Excepto cum. e. ante. l. habetur, ſed cum. a. ante. l. inuenitur ut hoc tribunal ab hoc tribunali lupercal ab hoc lupercali: & cætera cum. e. anteceſſerit. l. littera nō. i. terminatur abltūs ſed in. e. ut hoc mel ab hoc melle: hoc fel ab hoc felle. Item quæ in duas deſinūt cōſonātes in. is. uel i. ix. duplicem & ſunt accidētia & trium generꝶ: ut hic & hæc & hoc ingens ab hoc & ab hac & ab hoc ingēti: hic & hæc & hoc audax ab hoc & ab hac & ab hoc audaci. Et q̄ in. r. deſinūt maſculini uel fœminini uel triū ſunt generꝶ hic & hæc acer ab hoc & ab hac acri: hic & hæc & hoc par ab hoc & ab hac & ab hoc pari: & q̄ in. im. mittūt accuſatiuū ſunt aūt hæc turris; hāc turrim: ab hac turri. ſitis hāc ſiti; ab hac ſiti; hæc puppis: hāc puppi: ab hac puppi; hæc ſecuris. hāc ſecuri ab hac ſecuri; febris; torqs; uectis: hæc reſtis. hanc reſtim: ab hac reſti. Præterea hæc nauis bipēnis. hic ignis: ſimiliter & ablatiuū i. i. mittūt: quæ ſæpe poete per. e. ſolent efferre. Cætera omnia tertiæ declinationis nomina ablatiuum ſingularem in. e. mittunt.

Explicit nominum tractatus de uerbis Incipit.

QVoniam ut opinor: ne nomine cōuenienter tractatū eſt. Nunc de uerbo ſicut p̄ſacio pollicetur diſſeremus: cuius oīs ambiguitas in diſcernēda cōiugatione & cognoſcēdo p̄terito perfecto uerſatur. De his nos ꝓ ingenii uiribus diligēter docebimus: Nā & cætera multoꝶ expoſitio declarauit. Igitur cōiugatiōes ſūt tres: ut alii q̄ttuor. Quas in ſecūda perſona p̄ntis tpis modi indicatiui dinoſcimus. Formæ q̄ttuor. perfecta: Meditatiua. Inchoatiua: Frequētatiua. Sed perfectæ formæ uerba oīum ſunt coniugationū: Frequētatiuæ tm̄ primæ cōiugationis. Excepto laceſſo; qđ uenit a lacero. Inchoatiuæ tertiæ dūtaxat correptæ: Meditatiuæ tertiæ ꝓductæ uel quartæ. Genera uerboꝶ facili rōne dinoſcūtur; aut enim actiua ſunt: & o. littera terminātur: & aſſūpta. r. littera trāſeunt in paſſiua: aut paſſiua & adēpta nouiſſima littera. redeunt in actiua: aut neutra ſunt; q̄ actū ſignificant & actiuam hn̄t ſignificationē; & in paſſiua minime tranſeunt; aut ſupina q̄ ut actiua q̄dem declinātur; ſed ſignificationem hn̄t paſſiuā: paſſiuā ut uapulo ueneo; pendeo; aut deponētia ſupiori cōtraria; q̄ paſſiuorum declinantur exēplo: & ſignificatiōem hn̄t actiuam; neq̧. r. litteram p̄nt amittere aut cōia ſimilia deponētibus & paſſiuis: ſed agentis & patientis formā flectuntur. Vnde conſtat uniuerſa duobus modis declinari. Nam neutra & ſupina actiuoꝶ deponentia & cōia paſſiuorū regulā ſequūtur. Sunt p̄terea neutro paſſiua quæ in p̄terito perfecto & pluſq̄perfecto paſſiuā declinationem hēnt: in aliis neutrā. Et ſunt hæc ſola ſecundæ q̄dē coniugatiōis ut audeo; gaudeo: ſoleo. Tertiæ auſido; fio. & ſi qua ex his componuntur: p̄ter hæc nulla ſunt hm̄ōi declinationis uerba. Sunt alia paſſiua neutra. ſuperiori cōtraria hæc ſola. Cōperior mereor. deuertor. Nā in p̄terito cōperi. merui. deuerti. ſicut actiua uel neutra ꝓferūtur. Vniuerſa uerba primæ coniugationis q̄ in ſecūda pſona as. ſyllaba terminātur actiua ſunt ſiue neutra. p̄teritū perfectū in. ui. ſyllabā mittūt. ut amo. amaui. aro araui armo armaui; narro narraui. cāto cantaui. nauigo nauigaui. paro paraui. ſeruo ſeruaui. Exceptis nouē quæ i ui mittūt p̄teritū. ut Seco ſecui. neco necui. ueto uetui. ſono ſonui. tono tonui. mico micui. crepo crepui. plico plicui domo domui frico fricui. Et ſi q̄ adnexis p̄poſitionibꝰ cōponūt̄. explico tn̄ utrāq̧ formā ſeruat in p̄terito nā explicui & explicaui dictū ē. Quattuor huic regule refragāt̄. nā neq̧ i. ui. neq̧ in aui. exeūt. ſto ſteti. do dedi. lauo laui. iuuo iuui ſed duo poſteriora quidam ſuperioribus applicant errantes. Nam illa in p̄terito una ſyllaba creſcunt hæc totidem; in præſenti proferuntur.

De ſecunda coniugatione.

SEcunda coniugatio: quam non tamen ſecunda perſona: ſed ēt prima facile declarat. Quoniam omnia uerba quæ in. eo. ſyllaba in prima perſona finiūtur ſecūdæ ſunt coniugationis ꝓductæ eo. is; & ſi qua ex eo compoſita figurātur. Et duobus

primæ creo:creas.meo:meas.ſimiliter & beo:as.præteritum perfectum mittit in ui cõſonã-
te ꝑpoſita.præeunte uocali paueo:paui.caueo caui.in xi.& in ſi.q̃ in ter excepta notabimus.
Ergo omnia.uerba ſecũdæ coniugatõis qualibet conſonante ꝑpoſita.eo.ſyllaba præteritum
perfectũ in ui.mittunt:ut habeo habui.debeo debui:rubeo rubui.doceo docui.taceo tacui.
miſceo miſcui.iaceo iacui.noceo nocui.arceo arcui.areo arui.egeo egui.ſplẽdeo ſplẽdui.cã
deo cãdui.madeo madui.egreo egrui.lãguen.lãgui.rigeo rigui.caleo calui.doleo dolui.oleo
olui.palleo pallui.timeo timui.tepeo tepui.torpeo torpui.careo carui.pareo parui.uireo ui-
rui.floreo florui:horreo horrui.cenſeo cenſui.niteo nitui.pateo patui.teneo tenui.caneo ca
nui.Excipiuntur pauca quæ in ſi.ſyllabam mittunt præteritũ iubeo iuſſi:mulceo mulſi.mul
geo ſi.algeo alxi.fulgeo fulſi.ardeo arſi.ſuadeo ſuaſi.maneo manſi.hæreo hæſi.rideo riſi.tor
queo torſi.indulgeo indulſi.De urgeo & turgeo ambigitur.Alia in.xi.lugeo luxi.frigeo frixi.
Illa in ui.præteritum mittunt.quæ in prima perſona modi indicatiui tẽporis præſentis.u. an
te eo.hñt & primam ſyllabam quam in præſenti tpe breuem in præterito longam habent ut
faueo faui paueo paui:foueo foui.moueo moui.caueo caui.uoueo uoui.& quæ ex his com-
ponuntur.Q uæ quãq̃ in præſenti non ſint ſimilia ſuperioribus ꝑteritum in ui.mittunt ꝓdu
cta ſyllaba neo neui.fleo fleui:cieo ciui.ipleo impleui.cõpleo cõpleui.expleo expleui.deleo
deleui.Nõ multũ ab his diſcrepare uidentur ẽt hæc quoq; primam ſyllabam in præterito ex
correpta cadit in ꝓductam.ſedeo ſedi.uideo uidi.Contra oĩum regulam eſt prandeo prãdi:
Q uædam ſunt in ſecũda cõiugatione quoq; ꝑteritum perfectũ iteratur per primã hæc ſola.
pendeo pepẽdi.ſpondeo ſpopondi.tondeo totõdi.mordeo momordi. Q uæ aſſumptis ꝑpo
ſitionibus non eodem mõ ꝓferenda ſunt nã diſpõdi:& diſpẽdi:& rependi: & detondi dici-
mus.De neutris paſſiuis aliunde dictũ eſt.

De tertia coniugatione.

TErtia coniugatio correpta q̃ ſecundam perſonam in is mittit in Imperatiuo mõ
in e ſolidam conuertit ꝑteritum per has ſyllabas effert:in di ꝑpoſita cõſonãte in
ui ꝑpoſita uocali.in.i.conſonante qualibet ꝑpoſita in.ſi.& in.xi.Sed illa tñ ꝑte-
ritum in ui.mittunt q̃ in præſenti tẽporis indicatiui modi.u.ante nouiſſimã lit-
teram habent.Vt tribuo tribui:ſtatuo ſtatui:minuo minui.imbuo imbui obruo obrui. Ex
his duo notantur tm̃ quæ in xi.mittunt præteritum.fluo fluxi.ſtruo ſtruxi. Et quæ in lo ſyl-
labam exeunt in p̃ſenti.nihilominus præteritum in ui:mittunt:ut uolo uolui.nolo nolui. co-
lo colui.cõſulo conſului.Alo alui.Pauca ꝑterea in eandem extremitatem mittunt præteritũ
quãq̃ præſens ſimile ſuperioribus habeant.tremo tremui.gemo gemui.fremo fremui.cõpe
ſco cõpeſcui.necto xui.ſterto ſtertui.pecto pexui.texto texui ſeneſco ſenui.gigno genui.in
crebeſco increbui.nam increbo nõ inuenitur.Et ſi qua ex his cõponũtur. Vi ſyllaba termi
nãtur in præterito hæc ſola ſperno:ſpreui:ſterno ſtraui:cerno creui.ſero ſeui:tero treui.pa-
ſco paui.q̃ro quæſiui.lino liui.quieſco q̃eui.cupio cupiui conſueſco cõſueui.peto petiui.ſa-
pio ſapiui. In di præpoſita cõſonante in præterito deſinũt quæ in præſenti.do.ſyllaba ter
minantur præcedente.n.littera:ut ſcando ſcandi:aſſcendo aſſcendi.deſcendo deſcendi.offẽ
do offendi.pãdo pandi:prendo prendi mando mandi.Tria enim in præterito amittunt:fun
do fudi.liquo liqui.ſcindo ſcidi. Sic lucanus ait.Scidit & in medias fecit ſibilator a terras:Et
quæ minus una ſyllaba ꝓferuntur:ꝓducta prima ſyllaba in præterito quæ in præſenti cor-
ripitur:ut Capio:cœpi.Iacio ieci.fugio fugi:fodio fodi.Pauca præterea eandem clauſulam
habent nouiſſima littera præſentis temporis in.ideſt cõuerſa.uinco uici.rumpo rupi.ſoluo
ſolui:cudo cudi:uoluo uolui. In ſi præteritum mittunt ſyllabam uerba q̃ in præſenti.do
uel mo.ſyllabis terminantur ſi ſit natura longa penultima:ut ludo ſi.lædo læſi.cædo ceſſi.
plaudo plauſi.trudo truſi.rado raſi illido illiſi.allido alliſi:promo prompſi.ſumo ſumpſi.de-
mo dempſi.reſumo reſumpſi.Et primo quãuis correpta ſit penultima i eadem ſyllaba exit:
Et q̃dq̃d ex eo cõponitur:ut præmo preſſi.exprimo expreſſi.comprimo compreſſi:& q̃ibo

uel in.bo.ſyllabas deſinunt:ut ſcribo ſcripſi.nubo nupſi.ſcalpo ſcalpſi.repo repſi.ſerpo ſer
pſi.ſculpo ſculpſi.Præter hæc pauca ſunt q̃ non eadem extremitate finiuntur in p̃ſenti:præ-
teritum tñ in ſi.ſyllaba mittũt.ſpargo ſparſi.mergo merſi:mitto miſi:uro uſi:têno têpſi.con
têno ſi.concutio cõcuſſi.gero ſi.Et ſi qua ex his in cõpoſitam figuram trãſeũt.In.xi.ſyllabã
in p̃terito deſinũt.Verba quæ p̃ñti.go.ſyllaba terminãtur:ut cingo cinxi.pingo pinxi.ſugo
ſuxi.affligo afflixi.pgo perexi.rego rexi.diligo dilexi.itelligo itellexi.fingo fixi.tego texi.Ex
cipiũtur tria in go:deſinentia q̃ in ſuperioribus notauimus.Et alia quattuor q̃non in xi.ſed in
gi mittunt p̃teritum tango tetigi.frango fregi.lego legi.ago egi.Et ſi qua ex his cõponuntur
ſimplicium formã ſequuntur:his ſimile ẽ:Impingo.qđ impegi facit p̃teritum.Præter hæc
in.xi.præteritum mittunt.uiuo uixi.coquo coxi.meio mixi.illicio illexi.aſpicio aſpexi.flecto
flexi.duco duxi.dico dixi.ueho uexi.traho traxi.ſunt tertiæ cõiugationis uerba quæ primã
ſyllabam in præterito duplicant:quæ oĩa ſubiecta ſunt:ut pello pepuli.tango tetigi.fallo fe-
felli pendo pependi.tendo tetendi.pungo pupugi.ſed & punxi dicimus.tundo turudi:cado
cecidi.cedo cecidi.pario peperi.cano cecini diſco didici.poſco poſci.parco pep̃ci facit & par
ſi.curro cucurri.pedo pepidi. Hæc adiunctis præpoſitionibus non eodem modo p̃feren
da ſunt:nam duplicatam in ſimplici figura ſyllabam in cõpoſitione amittunt.Dicimus enim
ſic expendo expendi decurro decurri.refello refelli.compello compuli.concido cõcidi.Sed
ex his duo ſola præpoſitionibus adnexis in ſuo ſtatu manent diſco & poſco:Nam didici &
popoſci faciunt præteritum. Cano autem neutram regulam ſequitur concinui facit:Et
ſi qua compoſita in eadem coniugatione.Quoniam nouiſſimam ſyllabam geminant in præ
terito illa uidelicet quæ a do uerbo primæ coniugationis componuntur:condo.condidi.red
do redidi.trado tradidi.ſubdo ſubdidi.prodo prodidi.addo addidi.abdo abdidi.Similiter p̃
feruntur credo credidi uendo uendidi.Excepto circundo dedi quod ſecundam perſonam fa
cit:circundas & eſt primæ coniugationis. De quarta coniugatione.

QVarta coniugatio uel tertia producta quam imperatiuus modus prodit litte-
ram in fine conſeruat præteritum perfectum in ui.ſyllabam mittit uel in dupli
cẽ.ii.ut audio audiui.uel audii.munio muniui.uel munii.ſeuio ſeui uel ſeuii.li
nio liniui uel linii.mollio molliui uel mollii.finio finiui uel finii.punio puniui
uel punii:ſopio ſopiui uel ſopii.actio actiui uel actii.ſcio ſciui uel ſcii hinio hi
niui uel hinnii.Exeo ui uel exii.Inio iniui uel inii.Cætera his ſimilia:pauca in xi
exeunt & ſunt hæc fere ſarcio ſarſi.fartio farſi.haurio hauſi.ſepio ſepſi.ſentio ſenſi.Alia in
xi.ſola hæc ſantio ſanxi.fulcio fulxi:uincio uinxi.unum inuenitur quod primam ſyllabam
in præſenti corripit in præterito producit.uenio ueni.Et compoſita ex eo in hunc modum p̃
feruntur:aperio aperui.cuius compoſitum diſſentit repperio repperi.i has fere ſyllabas om
nia uerba quartæ coniugationis norma complectitur in præterito deſinunt:ſed ne quid am
biguitatis poſſit eſſe lectoribus non diſſimulabimus de illis dicere:qua ratione refragantur
ſunt enim uerba quæ in perſonis deficiunt:& imperſonalia dicuntur.alia in modis.alia intẽ
poribus alia coniugationibus.alia participiis:de his exponemus:& primum de imperſona
libus quæ aut ſunt ſecundæ coniugationis aut tertiæ:quantum ex tertia perſona cõtempla
ri licet eorum:alia accuſatiuum trahunt:ut pudet:tedet.piget:pœnitet:miſeret:decet.alia
datiuum ut licet:liquet:libet.Vnum eſt quod caſu non indiget:oportet:& omnia præteri-
tum in uit.ſyllabam mittũt:ut puduit:piguit:pœnituit:licuit:libuit decuit.Præter tria quo
rum duo deficiunt ĩ præterito:liquet:& tedet:unum quaſi paſſiuam habet declinatiõem mi
ſeret nam miſertum eſt dicimus:licet tamen & libet ad hanc ſimilitudinem proferri poſſũt:
licitum eſt:libitum eſt.Et tedet in compoſita figura pertefum eſt.Tertiæ coniugationis.Im
perſonalia datiuum caſum aſſumunt.ut cõtingit:euenit.accidit:expedit.Quædam primæ
coniugationis imperſonalia reperiũtur ut iuuat præſtat.quæ & aliter declinari poſſunt:ſed

oĩa tam̃ in futuro imperatiui modi quã infinitiui: nec nõ ẽt gerundiis participalis participiis utriuſq; tẽporis deficiũt. Defectiua in modis ſunt hæc. Queſo quod primã perſonã habet indicatiui modi dũtaxat: licet quæ ſere lectum ſit apud Saluſtiũ & tuliũ. Ouat. iſit. hæc quoq; tertiã pſonã habent ſolã. ſed ouat participiũ facit præſentis tpis ouans cũ in diffinitione uerbi deficiat. Similiter auſim: & pdiũt ꝓ pdunt dicũt: & inquã in primã perſonã contra morẽ oium ꝓfert: utrũq; numerũ modi indicatiui p̃ſentis tẽporis ĩquã iperatiuũ numeri ſingularis habet tantũ: nã in quæ apud terentiũ lectũ eſt: aio p̃ſens & præteritũ imperfectũ habet tãtũ. Faxo ſuturũ tẽpus tãtum uelut alii ꝓmiſſiuũ modũ oſtẽdit. Salue ſaluete. iperatiui modi ſecũda pſona utroq; numero lectũ eſt: & iſinitiui modi præſens tẽpus ſaluere: Cedo &. aue ſimiliter & iperatiui perſonã habẽt numeri ſingularis. cedo ẽt numeri pluralis lectum ẽ apud Plautũ cedite mihi ꝓ dicite. Et in cõiugatõibus & in præterito deficiũt hæc: Fero fers p̃teritũ facit tuli. Sum es eſt fui: ferio is pcuſſi: tollo tollis ſuſtuli facit. Edo es edidi: hoc infinitiuũ præſentis tẽporis nõ in. re. ſyllabã ſed in. ſe contra morẽ omnium mittit. eſſe enim dicendũ eſt: Volo uis uolui: hoc quoq; incertæ eſt cõiugatiõis & in futuro imperatiui & infinitiui mõi deficit. & gerũdiuis uel participalibus q̃ ſupina alii dicũt: meto meſſui nam aliter ꝓferri nõ põt: pelleo: fiſto: ſimiliter & gliſco & quatio nullũ hẽnt p̃teritũ.

Memineris tñ ichoatiuæ formæ uerba q̃a i præterito pfecto deficiũt. De pticipiis.

PArticipiis carent Verba alia præſentis tẽporis alia futuri: alia utriuſq; ipræſenti itaq; deficit Sum & quæ ex eo adiectis præpoſitiõibus componuntur. Præter duo abſens & præſens: Quæ a uerbis abſum. & præſum ueniunt: Et eo uerbum in participio nominatiui caſus numeri ſingularis deficit in cæteris recte declinatur. Compoſita quædam etiã nominatũ habẽt ut præteriens abiens: futuri tpis participia nõ habent in primis. Verba formæ. Inchoatiue ut horeſco; Caleſco: & his ſimilia. Deinde omnia ſecũdæ cõiugationis: quæ ſunt generis neutri & in formã trãſeunt Inchoatiuã: ut horeo: caleo: tepeo: niteo: pateo: ſtupeo: ſplẽdeo: uigeo: uireo: rigeo: floreo: paueo: rubeo: tabeo: madeo: tumeo: ſileo: paleo: ferueo: timeo: lateo: nã & hæc aſſumptis p̃poſitionibus faciũt inchoatiua: ut ptimeſco: & diluceſco. Valeo tantũ cũ faciat cõualeſco. In participio futuri tpis minime deficit: nã ualiturus dicendum eſt: Sũt alia præterea q̃ nõ tranſeũt in formã inchoatiuã eiuſdẽ cõiugationis & generis: & nihilominus in participiis tpis futuri deficiũt. ut egeo: mereo. palleo: calleo. ſtudio: p̃terhæc & uolo caret participio futuri tpis. ut nolo. Et quæ ex illis cõponuntur: Similiter & metuo fluo: ſitio: tremo: ſeuo: ſereo: algeo: diſco: paſco: furio. Quæ uerba primitiua futuri temporis participiis carent. Similiter carent participiis impersonalia omnia de quibus ſuperius docuim9: & defectiua illa uidelicet quæ ordine declinari non poſſunt: ut aio: quæſo: inquam: faxo: ſalue: aue: cedo: & poſſum ſimiliter & ſoleo. Sunt uerba quæ prima perſona confuſa habentur: quorum ſignificationẽ ſecũda perſona coniugationis diſcernit: dico as. correpta priore ſyllaba dico cis. producta: fundo fundas: fũdo dis: uolo uolas: ualo uis. appello appellas: appello appellis: cõpello compellas compello compellis. mando mãdas: mando is. Sunt alia quæ ex diuerſa forma præſentis tpis i præterito cõfundunt᷑: paueo ui. paſco paui. cerno creui: creſco ui: acuo acui. aceo acui. lugeo luxi. luceo xi. pendeo pepẽdi. pendo pependi. frigo frixi. frico. frixi. Sunt quæ idẽ habent præſens & p̃teritũ pfectũ hæc ſola. Odi: noui: cepi: memini: pepigi: hæc in iperatiuo modo præteritum memini quod memento facit deficiunt & in futuro & infinitiuo modo & in ſupinis. nec nõ etiam & i participiis utriuſq; tpis. Vnũ ex his odi duo pticipia facit: præteriti tpis figuræ cõpoſitæ exoſus & peroſus. Sunt alia quæ in omni declinatione ſecũdæ ſunt cõiugatiõis: & in infinitiuo quaſi tertiæ correptæ ꝓferuntur. Fulgeo iſinitiuũ fulgere facit: ferueo feruere: obſido obſidere.

De paſſiuis.

Verba tam paſſiua q̄ deponētia nec nō ēt cōmunia cuiuſcūq; ſint coniugatio-
præteritū pfectū in has ſyllabas mittunt in:tus:in ctus:in ſus:in xus: adiun-
cto in oibus ſum uerbo:ut amor amatus ſum:doceor doctus ſū: patior paſ-
ſus ſum:nitor niſus ſum. Notantur pauca q̄ in præterito deficiūt paſſiua qdē
hæc feror:ferior:tollor:faciūt eni præteritū latus ſum:ictus ſum ſublatus ſū:
Poſcor nanq; hoc quoq; deficit:in p̄terito poſtulatus ſum:arguor coniūctus
ſum ſimiliter & metuor & timeor nullū hēt p̄teritū pfectū. Deponētia uero hæc Veſcor fru
or.medor:liquor:reminiſcor quæ in p̄terito ſic pferunt:paſtus:ſū:potitus ſū:medicatus ſū
liquefactus ſū:recordatus ſū: Quæ ab alio præſenti ueniūt:ſed ad ſupplemētū declinatōis
defectiuis accōmodant ſunt quædā deponētia in certis coniugationibus hæc ſola: Potior:
orior:nā in ſecūda pſona numeri ſingularis tertiæ pductæ ſunt hoc ē quartæ cōiugationis
& pſenti tpe infinitiui modi.oriris eni & potiris ēt oriri & potiri dicim9: Reliq̄ ad exēplū ter
tiæ correptæ declinant. Sunt alia quæ ex diuerſo ueniūt pſenti & in p̄terito cōfūdunt:ut pa
tior paſſus ſum.pandor paſſus ſū:ut apud. Virgiliū Crinibus illiades paſſis. Itē uetor uer
ſus ſum:ut apud eundē. Et uerſa puluis inſcribit haſta. Sūt alia iperſonalia q̄ a ſumptis p-
poſitionibus ablatiui caſus declinātur:& a uerbis neutri generis figurātur uel actiuis q̄ dati
uum caſū in ſerie orationis admittūt:ut ſedet:ambulat.ſtatur:pugnat itur:ſtudetur. Ve-
niunt eni ut dictū ē a neutris ſedeo:ambulo.ſto:pugno:eo:ſtudeo. His enim græcorū ia-
ctantiā ſiqua de copia ſermonis exercēt:refutauimus qd nec ppria nequeūt explanare: ſi-
militer nocetur & ſuadetur & datur pferim9: q̄ in actiua ſpecie datiuo caſui iungūtur. Sūt
quæ participiis deficiūt: Vt fruor:medeor:& reor:qd de præterito tamē habet participium
& in præſenti & in futuro deficit. Itē naſcor futuri temporis participio caret. Et iperſonalia
ſicut in actiua declinatione participia nulla habent:niſi poetica uſurpauit Licentia:ut regna
ta percuſſa pugnata futuri ut uigilanda uiris & his ſimilia: Finis. Sergii.

~~Phocæ clariſſimi grāmatici ars de nomine & uerbo fœliciter explicit.~~

PRISCIANI CESARIENSIS CLARISSIMI GRAMMATICI EPITOMA.

Omnia noia qbus latina utitur æloquētia qnq; declinatōibus infle-
ctuntur: q̄ ordinē acceperūt ab ordine uocaliū formātiū gtōs. pri
ma igitur ē declinatio cuius genitiu9 ſin in.æ. diphthongon deſinit
ut hic poeta huius poetæ. Secūda ē cuius genitiuus ſin in.i. pdu-
ctum deſinit ut doctus:huius ti. Tertia in is breuē ut hic pater hu
ius patris: Quarta i us pductā ut hic ſenat9:hui9 ſenat9. Quita i
ei diuiſas ſyllabas:ut hic meridies:hui9 meridiei. habet ergo priæ
declinatiōis:noiatiuus litteras terminales duas.a.&.s. terminatio
nes uero tres.a.as.es: pductas ut hæc ſyllaba huius bæ. hic æne-
as huius æneæ. hic anchiſes:huius anchiſæ. i. a. deſinētia ſeu græca ſint ſeu latina: maſculi
na ſeu fœminina uel cōia primæ declinatiōis ſūt. ut hic cithariſta hui9 cithariſtæ hic ſcriba
hui9 ſcribæ. hæc caliopea huius caliopeæ: hæc regina hui9 næ. hic & hæc aduena huius ad
uenæ. Excipiūtur nouē noia mobilia:una:ulla:nulla:ſola:tota:alia:altera:utra neutra. quæ
declinationē pronominū habēt:in ius terminantiū genitiuos quomodo ea quæ ex his cōpo
ſita ſunt:ut aliqua:nequa:ſiqua. Neutra uero in a græca tertiæ ſunt declinatiōis: gtūs enim
græcos tos i tis cōuertūt apud nos ut hoc poema:huius poematis:emblema:tis. toreuma.
tis. Litterarū uero noia tā apud græcos quā apud latinos indeclinabilia ſūt ut & neutra. ut
.α.β.a.b. In as uero uel in es græca q̄ apud græcos in ου. diphthōgō terminār genitiuū pri
mæ declinatiōis ſunt:apud latinos. ut. ὁ λυσιασου hic lyſias huius ſiæ: αντησου hic antas
.ὁ πριαμιδησου hic priamides huius dæ. Sciedū ē aūt q̄ ſi patronymicor formæ iuenia
tur ppria noia ſecūdū tertiā declinationē magis ueteres pferūt ut hic thucidides hui9 didis

hic euripides huius pidis. Similiter ꝓferūt eiuſdē terminatiōis barbara ut hic tygranes hu ius nis. hic mithridates huius tis. hic ariobarzanes huius ariobarzanis: & i aliis qbuſdam græcis auctoritate idē feciſſe auctores inueniunť: ut hic orōtes huius tis. ſecūda declinatio terminales tres hēt litteras. r. s. m. terminatōes uero ſex. er. ir. ur. us. eus. um. er. ut ſacer. ir: ut uir: ur ut ſatur. us ut magn9. eus: ut tyde9. um ut tēplū. In er deſinētia ſi a græcis ſint pōō inter cōuertentibus apud nos & quare fœminina ex ſe faciūt in a deſinētia & quæ. ſ. &. t. ha bent ante er niſi ſint poſſeſſiua ut cāpeſter: ſilueſter: ſecūdæ ſunt declinatiōis ut hic menan der huius dri: hic alexāder hui9 dri: tener ri: ſacer cri: faciūt. n. tenera ſacra: hic oleaſter: hu ius ſtri: hic apiaſter huius ſtri: excipiť hic. Sequeſter huius ſtris: qđ q̄uis tertiæ declinatōis ſit tantū fœmininū in a facit ut hæc Sequeſtra: q̄uis uetuſtiſſimi ſecūdæ declinatiōis ratio/ nabilius hoc ꝓtulerūt ut hic ſequeſter huius ſtri: Alia uero oia in er deſinentia tertiæ ſūt de/ clinationis ut hic pater huius tris: & hæc mulier huius ris: hic & hæc pauper ris: hoc tuber huius tuberis: excipiunť puer ri: Socer ſoceri: fiber fibri: cancer cri: liber libri: culter cultri: faber bri. In ir. duo inueniūtur maſculina ſecūdæ declinatiōis: ut hic treuir ri. qđ eſt gētile: & hic uir: hui9 uiri: & ex eo compoſita ut leuir: duumuir. triūuir: ſemiuir. Præterea neutrs duo inueniuntur in ir: unum tertiæ declinationis ut hoc gadir. huius diris nomen ciuitatis & hoc ir. qđ græci θεναρ dicunt: indeclinabile. In ur uero unū maſculinū cui9 fœmininum in a deſinit inueniť ſecūdæ declinationis: ut hic ſatur ri. Alia uero oia tertiæ ſunt declinatōis: ut hic furfur hui9 furfuris τὸ πιτύρον: hic & hæc fur furis φωρὸσ hoc fulfur ris: ὁ θειοσ In us correptā. s. uel: t. uel. x. antecedētibus ſi ſint rerū icorporaliū uocabula maſculina ſūt & quartæ declinatiōis: ut hic riſus huius riſus. hic uiſus huius uiſus: tumultus metus. Se/ xus luxus: ſimiliter quartæ declinatōis ſunt q̄ ex his cōponūtur ut hic Senatus a ſenib9 & na tu huius ſenatus: & quæ cognominatim ex his ꝓlatis fixa ſunt: ut magiſtratus huius tus. ὁ ἄρχων τοῦ ἄρχοντοσ: καὶ ἡ ἀρχή hic exercitus: huius tus. ὁ σρατὸσ τοῦ σρατοῦ καὶ ἡ ἄσκησις. hic [illegible] τὸ ἄλσος καὶ ἡ ὠ ἄλσοισ huius tus: eiuſdē præterea quartæ ſunt de clinationis quædā quæ cū ſint fixa intus deſinūt aliqua p̄cedente cōſonāte in eadem ſyllaba ante. t. poſita ut hic fluctus huius fluctus: hic quæſtus hui9 quæſtus: hic rictus hui9 ctus: Excipitur lectus. ἡ κλίνη ti. Nā iniuſtus facit iniuſta. Similiter quartæ ſūt declinatōis quæ p ſincopā a ſupradictis icorporalibus ꝓferūtur: ut portatus portus: arctatus arctus: arcitus a uerbo arceo: artus. Laqueatus. lacus. uultus quoq; ipſa res eē uideť a uerbo uolo. qūo a colo cultus. Alia uero omnia ſupradictæ terminatiōes nomina maſculina ſunt ſecūdæ decli nationis: ut hic bonus huius boni: humerus ri. uētus ti. quāuis uideať hoc quoq; ſimile eſſe in corporali quod a uerbo uenio naſciť ex quo cōpoſitū eſt aduentus. Sanctus cti. ſumnus ni. excipiūtur gradus. Sinus currus: ficus. qđ eſt uitiū corporis & tonitrus: & cornus. quæ etiā neutra ſunt in. u. deſinētia: & unum tertiæ declinationis: ut hic lepus huius leporis. Nā ſpecus & pen9 tam maſculini quā fœminini & neutri generis iueniūtur & ſecūdæ & tertiæ & quartæ declinatiōis. ut hic penus huius peni: & hoc penū huius peni. & hoc penus hui9 noris: & hoc penu huius penu. Similiter hic ſpecus huius ſpeci. & hæc ſpec9. huius ſpeci. & hoc ſpecu huius ſpecoris: & ſpecū huius ci. In us correptā deſinētia fœminina ſi ſint ꝓ pria uel appellatiua aut græca in os deſinētia apud græcos uel arborū noia ſecūdæ ſunt de/ clinationis: ut Tyrus huius tyri. Cyprus hui9 cypri. arctus arcti. pylus pyli: cupreſſus cu preſſi. pyrus pyri. arbutus arbuti. pinus pini: alnus alni. Excipiuntur quinq; nomina quæ tā quartæ quam ſecūdæ declinationis inueniuntur: ut quercus: laurus: pinus cornus: ficus: & unum tertiæ declinationis: ut hæc uenus ueneris. Alia uero oia in us. correptā deſinentia fœminina quartæ ſunt declinationis ut hæc manus. nurus ſocrus porticus. anus. Excipiū tur alu9 alui. & hum9 humi: & hæc dom9 hui9 domi. uel domus: & hæc colus hui9 coli uel colus. Neutra in us deſinentia ſeu ꝓducta ſeu correpta tertiæ ſunt declinatiōis & in ris ter/

minant genitiuũ: ut ius iuris. plus ris: munus ris pōdus ris: pectus pectoris: corpus corporis: maius ioris: minus ris. Excipiuntur pelagus gi: quod græcũ eſt & uulgus gi: qđ & maſculinum eſt: & uirus ri: & pus indeclinabile. Itē in us correptã cõmunia duo inueniunt tertiæ declinationis: ut hic & hæc & hoc uetus ueteris: hic & hæc ligur liguris: quod ē gẽtile & duo monoſyllaba quæ ꝓducuntur in ntō. ut hic & hæc ſus is: grus uis: Nã mus ris dictũ eſt a græco.   mutauit. ῦ in u: longam. Nullum eni latinum nomen maſculinum in us productam deſinit. græca igitur in us productam ſi apud græcos in dos finiunt: genitiuum apud latinos dos in dis conuertunt per eundem caſum. ut   hic œdipus huius œdipodis.   hic melampus huius melampodis. Latina uero quæ in ſupradictam ſyllabam in us. productam deſinunt: ſine dubio fœminina ſunt & tertiæ declinationis: ut hæc ſeruitus huius ſeruitutis: ſenectus tis: iuuentus: tellus: ſalus: palus: & quæ de eorum & aliorum nominum ultimis & penultimis ſyllabis græcorum. Latius in ſexto de nomine libro docuimus: In eus deſinẽtia græca ſunt tantũ & ſecundæ declinatōis: ut hic tydeus huius tydei: orpheus orphei. Oyleus oylei. in um deſinentia omnia ſecundæ declinationis ſũt ut hoc templum huius templi: palladium dii: palatium tii.

TErtia declinatio habet litteras terminales: decem. a. e. o. c. l. n. r. s. t. x: a. ut poema. e. ut ſedile. o. ut uirgo. c. ut lac lactis. l. ut ſol. n. ut numẽ. r. ut orator. s. ut ciuitas. t. ut caput. x ut hic & hæc & hoc fœlix. i. a. neutra & in. e. correptam & in oia tertiæ ſũt declinatiōis: ut hoc toreuma huius tis: hoc monile huius monilis. Sedile ouile caro: & hæc uirgo: hic & hæc homo: excipit hoc cepe qđ aptotũ ē: dicit tñ & hæc cepa hui9 cepæ. in. c. uel. l. uel. n. uel. t. uel: x. deſinẽtia oia tertiæ declinatōis ſũt. ut hoc alec: hui9 cis: cõſul lis: titã nis. ſinciput tis: ſalax cis. In er deſinẽtia ſi nõ ſũt ſecũdæ declinatōis de qua ſupi9 docuim9 ſine dubio tertiæ ſũt: ut hoc boſtar ris: augur ris: ager ris: hæc ſoror ſororis: hic & hæc fœlicior ris. hoc laquear ris. In. s. uero deſinẽtia in qnq; declinatōib9 iueniunt: ꝑ antecedẽtes igit ꝑ uocales ea diſcernam9. In as deſinẽtia latina qdē oia ſũt tertiæ declinatiōis. Græca uero q i os terminãt genitiuũ apđ græcos ut hic mecenas tis: arpinas tis: ciuitas tis: pietas tis: hic athlas tis. hæc palas dis. In es correptã oia ſunt tertiæ declinatiōis: ut hic miles tis: hæc ſeges tis: hic & hæc teres tis. In es ꝓductam græca quidem quæ genitiuũ græcũ in ους uel in εος terminant tertiæ ſunt declinationis: ut   uel ους. hic hermogenes huius hermogenis.   hic Eteocles hui9 clis. Latina uero ſi ante. s. i. habuerint quintæ ſunt declinationis: ut facies ciei: ſeries riei: dies diei. Excipit quies tis. cui9 cõpoſitũ reqes tis: & requiei facit genitiuũ. Alia uero oia tertiæ ſũt declinatiōis: ut hic ulyxes: hui9 ulyxis: hic uerres ris: hæc cedes dis. Nubes bis: amnes: hic & hæc heres hui9 dis: præſes: hic & hæc locuples tis. Excipiuntur rex rei: & ſpes ſpei: plæbes bei: qđ & plæps bis dicitur. In is omnia tertiæ ſunt declinationis: ut hic collis hui9 collis. Sannis hui9 nis: hæc neapolis huius lis dis tis. hic & hæc utilis. In os quoq; correptã omnia latina in os ꝓductã uel in us græca ſunt declinatōis: ut hic flos floris: nepos tis dos tis: hic & hæc cuſtos dis: hic heros is: hermos is. Sed de penultimis & eoꝝ aliorum omniũ in ſexto de noie libro. Latius ut ſupradictũ eſt inuenies. In æs uel in aus diphtongon deſinentia: & omnia quæ in duas conſonantes deſinunt tertiæ ſunt declinationis ut hic pares huius dis: hoc æs: hui9 æris: fraus dis: laus dis: ars tis: mõs montis.

QVarta declinatio terminales litteras duas habet. s. & . u. terminationes uero ſimiliter duas us & u. In us qdē maſculinoꝝ uel fœminoꝝ. i u uero neutroꝝ ut hic uult9 hui9 uult9 hæc man9 hui9 man9 hoc cornu hui9 cornu: hoc gelu huius gelu: hoc genu hui9 genu: ſed i us termiatoꝝ regulas ſupi9 tractauim9 qñ de ſcđa docebam9 declinatōe. In u uero deſinẽtia neutra iueniũtur ideclinabilia i ſingulari numero. i plurali uero ſecũdũ quartã declinationẽ inflectuntur.

QVinta declinatio unā habet terminationē in es productam de qua ſuperi9 oſtēdimus quando de tertia declinatione diſſerebamus ut hic meredies: huius diei. hæc ſunt de obliquis caſibus quintæ declinationis.

PRimæ declinationis gtūs & dtūs ſingularis in.æ.diphthongō deſinūt: ut huius poetæ: huic.tæ.actūs i am: ut hūc poetā uctūs & ablrūs in.a: ut.o. poeta. & ab hoc poeta. Ntūs & uocatiu9 plurales i.æ.diphthōgon ut hi. & o. poetæ. genitiuus in arū. ut horū poetarū. dtūs & ablatiuus in is ut his & ab his poetis. & fœminina mobilia duū generū quæ naturaliter mobilia ſūt differentiæ cauſa notantur ut deabus: filiabus natabus: equabus: animab9 aſinabus: mulabus: actūs in as. ut hos poetas. Sciendū eſt tñ ꝙ in græcis nominibus ē quādo græcis utuntur terminationibus auctores per diuerſos caſus tam ſingulares quā plurales: ut huius familias gtūs caſus: latinus huius familiæ.

SEcūde declinatiōis gtūs in.i. deſinit ut hic magnus huius gni. dtūs & abltūs i o. ꝑductā ut huic & ab hoc magno. actūs in. um. ut hūc magnū: niſi neutra quorū actiūs ubiq; ſeqt̃ ſuum ntūm ut hoc pelagus: hoc loquear uocatiuus quādo ntūs in er. uel in. um deſinit ſimilis erit ei. ut hic uir: &. o uir. hoc tēplū & o tēplū qñ uero in us finit̃ ntūs. ſi ſint ꝑpria nomina abiecta. us fit ntūs. ut Virgi. o. uirgili hic terētius o. terēti. i aliis uero noibus terminātibus mutatione. us. in. e. fit uoctūs ut magnus. o. gne. Socius. o. cie. inuenit̃ unū nomē. ut fili9. o. fili. & o filiæ. duplicē plarū uocatiuo ueteres tamē aliquādo aut metri uel eu honiæ cauſa nominatiuis utunt̃ p uocatiuis. In eus. deſinētia græca ſūt tamē & uocatiuū ſeruāt græcū: qūo & actūm ut hūc orphea: Et hoc frequētiſſime in oibus græcis noibus iuenies quādo dicimus i multis caſib9 fieri noiatiuus & uoctūs plurales ſecūdæ declinatiōis p. i. finiunt̃: ut hi &. o. magni. Neutra autē tā eius quā aliaꝶ declinationū in qbus inueniūtur nominatiuū accuſatiuū & uocatiuum pluralē in. a. determināt quomodo fit apud græcos: genitiu9 pluralis ab ablatiuo ſingulari addita rum profertur ut ab hoc magno: horum magnorum datiuus & ablatiuus i is ut his & ab his magnis. accuſatiuus in os. ut hos magnos

TErtiæ declinatōis gtūs in is: correptā deſinit: ut hic rex huius regis. dtūs i. i. ut huic regi: actūs in plæriſq; in em exit: ut hūc regē: in paucis uero i im ut hūc tiberim: hāc reſtim: puppim: turrim: ſitim: de quibus in. vi. de noie libro Latius expoſuimus. uocatiuus ſimilis eſt noiatiuo: ut hic rex. o. rex. i græcis autē nominibus licet uocatiuo uti græco ſicut ſupius dictū eſt: ut tybri pater ablatiuis qbuſdā p. e. correptā ut ab hoc rege. i qbuſda p. i. ut tyberi: i qbuſdā p. e. & p. i. ut a fœlice uel fœlici. nctūs actūs & uoctūs plurales tertiæ declinatiōis. i. es ꝑductā deſinunt ut hi & hos & o. reges: i quibuſdā actis ēt is finitur ut hos & has oēs uel ois gtūs pluralis plærūq; i um. nō añcedēte. i. ut a rege regū in qbuſdā añcedēte. i. ut hoꝶ motiū de qb9 i. vii. de noie libro docuim9. dtūs et abltūs i bus ut his & ab his regib9.

QVrtæ declinatiōis gtūs ſingularis in us ꝑductā deſinit ut hic ſenatus hui9 ſenatus dtūs in ui. ut huic ſenatui. actūs in um: ut hūc ſenatū: uocatiu9 autē ſimilis ē ntō ut. o. ſenatus. abltō in. u. ꝑductā ut ab hoc ſenatu eiuſdē declinationis ntūs pluralis actūs & uctūs in us productam ut hi & hos & o. ſenatus gtūs in um ut hoꝶ ſenatuū. datiu9 & ablatiu9 i bus ut his & ab his ſenatib9.

QVintæ de. gtūs & dtūs ſingulares i ei diuiſas ſyllabas ꝑferūtur: ut hui9 & huic diei actūs i. m. ut hāc rē. uctūs ſimilis ē uctō ut o res. ablūs i e ꝑductā ut ab hoc re ntūs actūs & uctūs plurales eiuſdē declinatiōis in. es. ꝑductā exeūt ut hæ & has & o res. gtūs pluralis adiecta. rū. ſyllaba abltō ſingulari ut ab hac re haꝶ rerū: datiu9 & ablatiuus i bus ut his ab his reb9: & hoc qdē ↄpendii cā ad iſtruēdos pueros ſufficiat i præ

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SEVILLA

ſenti dixiſſe pſpicationē āt regulā & rōnē tā penultimaꝝ ſyllabaꝝ quā ultimaꝝ q̄ ad omniū ptinēt nominū declinatōes.i.vii.libris quos de noīe ſcripſimꝰ diligētiꝰ iuenire licet: & maxie i.vi.& i.vii.q̄ de noīatiuo & obliq̄s caſibꝰ ꝯpoſiti multoꝝ teſtimoniis nituntur auctorum.

PRonomina de q̄bꝰ nulla dubitatio ē.ſūt apud latinos.xv.primitiua q̄dē.viii.ſunt huiꝰ priæ pſonæ:unū ego & ſecūdæ unū tu.tertiæ uero ſex:ſui ille ipſe hic iſte is: deriuatiua.vii.meꝰ tuꝰ ſuꝰ noſter & ueſter noſtras & ueſtras:habēt ergo primitiua duas declinatōes.deriuatiua uero duas uel tres una q̄dē primitiuoꝝ eſt declinatio q̄ tam gtūm quā datiuū i.i.terminat actūs & ablūs i.e.pductā ut ego tu mei tui ſui mihi tibi ſibi.me te ſe a me a te a ſe:uctūm.n.ſecūda tātū hēt pſōa q̄ ſimilis ē noīatiuo ut tu:& o tu:pluralis primæ & ſecūdæ pſonæ ſimiliter declinātur.Nā tertiæ pnomē ſuprapoſitū.i.ſui q̄d noiatiuū nō hēt:cōe eſt utriuſq; numeri nos uos noſtrū uel noſtri.ueſtrū uel ueſtri nobis uobis nos uos a nobis a uobis:in plurali aūt numero ſecūda tātū habet pſona uocatiuū q̄ ſimilis ē noiatiuo & actō:ut o uos:iō āt ſui noiatiuū n̄ hēt:q̄a nec apd græcos hēt:hoc āt i libro q̄ ē d̄ pnoīe latiꝰ tractauimꝰ.Altera uero d̄clinatio ē ī reliq̄s q̄nq; primitiuis:quoꝝ gtūs ī ius.dtūs ī i deſinit p tria gn̄a:actūs āt ablatiuꝰ ſingulares & oēs caſus plurales ī maſculino q̄dē & neutro ſecūdæ declinatōis nominū terminatōes ſeruāt:ī fœminino uero primæ:ut ille illiꝰ illi illa illiꝰ illi illud illiꝰ illi illū illā illud.Neceſſe ē eñ ī neutra noīa noīatiuū accuſatiuū & uocatiuū ſimiles hēre ab illo ab illa ab illo:illi illæ illa.Notādū eſt tamen q̄ hic & hæc & hoc huiꝰ huic datiuū ſemp ī.c.terminat differētiæ cā pp huī iteriationē.A ſeptē āt deriuatiuis q̄nq; q̄dē ſecūdū mobiliū nominū regulā declinātur.i.maſculina & neutra ſecūdæ declinatōis fœmina uero priæ & ſūt hæc meꝰ tuꝰ ſuꝰ noſter & ueſter.Reliq̄ uero duo ī noſtras & ueſtras:cōia ſūt & tertiæ declinatiōis:ut hic & hæc noſtras tis:& ueſtras tis:īueniūtur tn̄ nouē noīa mobilia q̄ q̄a declinationē habēt pnominū inter pnoīa q̄dā ea poſuerūt ut q̄s q̄ q̄d cuiꝰ cui:unꝰ una unū uniꝰ uni ullus la ullū ulliꝰ ulli nullꝰ la lū nullius nulli:Solus la lū liꝰ li:totus tota tū:tius ti:alius alia aliud aliꝰ alii uter utra trū utrius utri alter rarum ius teri.Similiter declinātur & quæcūq; ex his cōponūtur:excipitur hoc neuter huiꝰ neutri:uetuſtiſſimi tn̄ & neutrus ptuliſſe īueniūtur q̄s uel q̄ accuſatiuū ī em.terminātut quē & ablatiuū tā in.o.quā in.i.ut a quo uel a qui:& dtūm & ablatiuū pluralē tā in is quā in bus:ut q̄s uel a q̄bus:q̄dā tamē oīa infinita uel īterrogatiua uel redditiua ſubſtātiæ uel qualitatis uel q̄ātitatis uel numeri ſignificantia pnomina eſſe putauerūt ut q̄ſq; qualis talis q̄ātus tātus quot tot & quæ ex his cōpoſita ſunt ſiue deriuatiua ut quotus totus.Sed pnomina eſſe non poſſunt:quia finitas perſonas non habent quod pprium eſt pronominis cum caſu coniunctum.

OMnia uerba quæ ſecūdū analogiā declinātur in.o.uel in or.deſinūt & habēt cōiugatiōes quattuor.Pria igit̄ cōiugatio eſt cui pria pſona in.o.deſinēs mutat eā in as pductā:& facit ſecūdā pſonā:ut amo amas.Scd̄a uero cōiugatio eſt quæ eo priæ pſonæ in es cōuertit ī ſcd̄a q̄ ſemp ī ea cōiugatōe una ſyllaba minor ē:ut doceo doces.Tertia āt q̄ in.io q̄dē deſinēs in pria pſona abiecta.o.aſſumit.s.& minuit̄ una ſyllaba in ſcd̄a pſona ut facio cis.Alia uero quacūq; littera añcedēte.o.in is breuē cōuertūt ut ueho is ruo ruis:lego legis.Quarta cōiugatio primā pſonā in io:uel in eo.finit eīſq; in is pducta cōuerſus facit ſecūdā pſonā minorē una ſyllaba ut audio audis eo is queo quis.s.finali ſecūdæ pſonæ in.t.cōuerſa fit tertia pſona in oī cōiugatiōe:uocali tamē correpta ante.t.ut amas amat:doces docet:facis facit:legis legit:audis audit:īterpoſita uero mu.eadē ſecunda perſona ſeruās.s.facit primā pluralē ut amas amamus:doces docemꝰ legis legimꝰ audis audimus.ti.uero īterpoſita ſecūdā perſonā facit pluralem:ut amas amatis:doces docetis:legis legitis:audis auditis.Tertia uero pluralis ī pria & q̄dē & ſecūda cōiugatōe īterpoſita.n.tertiæ perſonæ ſingulari ſolet fieri:ut amat amāt:docet docēt:in tertia uero & in quarta primæ perſonæ.o.finalē in unt.conuertēs facimus tertiā pluralem:ut facio faciūt:lego legunt

audio audiūt: eo eunt: præteritū imperfectū primæ quidē & ſecūdæ coniugationis a ſecunda perſona abiecta. s. finali & addita bā pferimꝰ ut amas bam. doces bā: & ſimiliter fit i uerbis quartæ cōiugatiōis in eo deſinētibus: ut eo is ibā. quæo is ibā: in aliis uero oibꝰ quartæ cōiugatiōis & tertiæ primæ pſonæ. o. finalē in. e. pductā cōuertimꝰ & aſſūpta bā facimus pteritū impfectū: ut facio bā. audio bā: licet āt & maxime poetis p ſincopā in quarta cōiugatione audibā & munibā dicere & ſimilia. eādē aūt hēt declinationē pteritū perfectū i oi cōiugatione qd' hēt primæ cōiugatiōis præſens tps & oia q in as ſecūdā faciūt perſonā cuiuſcunq; ſint tēporis uel modi ſimiliter declinātur: ut amo as at: amamus tis ant: amabā bas bat: amabamus amabatis bāt. docebā docebas docebat: docebamus tis bāt: docuerā ras rat. docueramus tis rāt: legebā bas bat. legebamus batis bāt: legerā ras rat: legeramus tis rāt: audiebam bas bat: audiebamus tis bant: audierā audieras rat: audieramus ratis rant. Optatiui futurū & præſens cōiunctiui tertiæ cōiugatiōis & quartæ ſimiliter declinantur: ut legā gas gat: legamus tis gant. in es quoq; pductā deſinentia in ſecūda perſona cuiuſcunq; ſint tēporis uel modi uel cōiugationis ſecundū præſens tps indicatiui modi ſecūdæ cōiugationis declinātur: ut doceo ces cet. docemus tis ent. amarem res ret. amaremus tis rēt. amē es et. amemus tis ent. legē es et. legemus tis ent. In is uero correpta terminātia ſecūdā perſonā tertiæ cōiugationis declinationem quam habet in præſenti tēpore idicatiui modi ſeruāt: ut lego gis git. legimus tis gunt. amabo amabis amabit. amabimus tis bunt. ibo it. is ibit. ibimus ibitis ibūt. Illud autem notandum eſt quod in ſubiunctiuis tertia perſona pluralis nō cōuertit. i. in. u. ut amauerim amaueris rit uel amauero amaueris rit. amauerimus tis rint & in anomalis quidem tam perſonæ ſingularis quam penultima perſonæ pluralis: & ſecundæ perſonæ ſyllaba producitur: ut ſim ſis ſit. ſimus ſitis ſint. Velim uelis uelit. uelimus uelitis uelint. In aliis uero rariſſime inuenitur. Apparet igitur omnia tempora in omni coniugatione & in indicatiuis & in oibus modis abſq; imperatiuis: & abſq; pterito imperfo triſariæ declinari: ſecūdū præſens tempus trium coniugationū & oē quidem pteritū imperfectū & pluſqperfectū ſecūdū primæ coniugationis præſens tempus declinātur. ut amabā bas bat. amaueram ras rat. docebam docebas docebat. docuerā ras rat. legebā legebas legebat. legerā legeras rat. audiebam bas bat. audieram ras rat. Similiter ſecundæ & tertiæ & quartæ cōiugationis optatiui futurū & præſens ſubiunctiui ſecūdū præſens tēpus primæ declinantur: ut doceā as at. legā as at. audiā as at. Secundū aūt pſens tēpus ſecundæ cōiugationis declinatur futurū indicatiui in tertia & quarta cōiugatione: ut legam es et. audiam es et. & omne præſens cōiunctiui & pteritū imperfectum optatiui & pluſquāperfectum utriuſq; modi: ut amarem res ret. docerem res ret. legerē res ret. audirē res ret. amauiſſem ſes ſet. docuiſſem ſes ſet. audiuiſſem ſes ſet. Similiter & optatiuū futuri tēporis ſiue ſubiūctiui præſentis temporis primæ coniugationis: ut amem es et. amarē res ret. ſecundum quā futurum tēpus indicatiui modi: ut legam ges get. tertiæ uero coniugationis declinationem quā habent præſens indicatiui. habet & futurum primæ & ſecundæ coniugationis: ut amabo bis bit. docebo bis bit. Similiter & quartæ in eo deſinentis: ut ibo ibis ibit. Similiter ſubiunctiua præteriti perfecti & futuri temporis uniuerſarum coniugationum: ut amauerim amauero amaueris. docuerim docuero docueris. legerim legero ris. audierim audiero ris. his igitur generalibus trium coniugationum declinationibus collectim tibi expoſitis de præterito perfecto generaliter quoq; doceamus.

OMnis pteriti pfecti pſona prima i. i. deſinit: ut amaui: cuius de penultimis lrīs uel ſyllabis i libro. iii. uerbi latio deſeruimꝰ. hæc aſſūpta ſti facit ſcdam pſonā ut amaui ſilr correpta: ut amauiſti. docui ſti. legi ſti. ui ſti. t. uero aſſūpta: ſed correpta. i. tertiā facit pſonā: ut amauit. docuit. legit. audiuit. Silr correpta. i. & aſſūpta mus facit primā pſonā pluralem: ut amauimus; docuimus. mus. mus. ſtis uero adiecta: ut amauiſtis. docuiſtis. legiſtis. audiuiſtis facit plura-

lē perſonā ſecūdā.in tertia uero perſona plurali mutat.i.in.e.productā & aſſumit runt uel re ut amauerūt uel amauere. Pluſquāperfectū in oī cōiugatione a p̄terito perfecto fit.i.finali in e.breuē cōuerſa & aſſumpta ram:ut amaui amauerā:docui docuerā.legi legerā.audiui audierā:uel audiuerant.futurum primæ & ſecundæ coniugationis a ſecūda perſona abiecta s & aſſumpta bo ſolet fieri ut amas amabo.doces docebo.idē fit in uerbis quartæ cōiugatiōis in eo deſinentibus ut eo is ibo. Tertiæ uero coniugationis omnium uerborum futurum & quartæ in io deſinentium fit a prima perſona præſentis.o.finali conuerſa in am. ut lego legā es.audio audiam es. Et notandum eſt:ꝙ nullo alio modo inuenies in prima perſona ante.m. litteram uocalem quæ in aliam tranſeat in ſecunda niſi in ſupradicto futuro.

OMnis ſecūda perſona imperatiui p̄ſentis:a ſecūda perſona fit indicatiui modi abiecta.s.in tertia uero coniugatione etiā i in e correptam cōuertitur.ut amas ama.doces doce.audis audi.legis lege.ideo aūt.i.in.e.cōuertit tertia coniugatio:qa debet ſeruare tēpus quod habuit in ſecūda perſona indicatiui modi nō poterat finalē i corripere:in oī.n.uerbo i in fine p̄ducit̄. Tertia uero eiuſdē imperatiui pſona fit:a prima perſona indicatiui cōuerſa.o.finali in prima qdē coiugatiōe cōuerſa in et:in aliis uero cōuerſa i at:ut amo amet.doceo at.lego legat:audio diat. & cætera hæc aūt eadē tertia perſona abiecta.t.ſed producta.e.uel.a.& aſſumpta mus facit primā pluralē ſuā:ut amet amemus.doceat doceamus.legat legamus.audiat audiamus. Secūda uero pluralis a ſingulari ſua fit adiecta te ſyllaba:ut ama te.doce te.audi te.Et notandū eſt:ꝙ in tertia cōiugatiōe.e.finalis quæ loco.i.correptæ ponitur in plurali numero eiuſdē pſonæ in penultimo loco in quolibet.e.correptā iueniri in.i.reddit ut lege legite. Tertia āt pluralis iperatiui modi in oī cōiugatiōe a ſingulari ſua fit:iterpoſita.n.littera:ut amet amēt doceat doceāt:legat legāt:audiat audiāt. Futurū īpatiui ſecūdæ & tertiæ pſonæ cōe eſt & fit abiecta ſecūdæ pſonæ præſentis temporis to ſyllaba:ut ama to:doce to:audi to;hoc quoq; notandum eſt ꝙ.e.finalis in.i.reddit in penultima ſyllaba propter ſupradictam rationem:ut lege legito non legeto:audi te:huic addentes te ſyllabam facimus ſecundam pluralem perſonam ut amatote docetote. Tria uero pluralis futuri imperatiui a tertia plurali præſentis indicatiui in omni coniugatione fit adiecta.o.ut amant to:docent to:legunt to:audiunt to:eūt to.Optatiui modi præſens & præteritum imperfectum in omni coniugatione a ſecunda perſona imperatiui aſſumpta rem:ut ama rem:doce rem:lege rem:audi rem. Præteritum uero perfectum & pluſquāperfectum eiuſdem modi fit a præterito perfecto īdicatiui aſſumpta.s.& ſem: ut amaui amauiſſem:docui docuiſſem:legi:legiſſem : audiui audiuiſſem.Futurū optatiui fit a prima perſona indicatiui.o.in.em.cōuertens in prima coniugatione. In aliis uero.o.in.am.ut amo amem:doceo doceam:lego legā:audio audiā:futuro quoq; optatiui ſimile eſt præſens ſubiunctiui ut cum amem doceā legam audiam:præteritum quoq; imperfectum ſubiunctiui ſimile eſt præſenti & præterito imperfecto optatiui. ut cum amarem:docerem legerem audirē:præteritū perfectū ſubiūctiui a præterito perfecto īdicatiui fit: quod mutat finalem.i.in.e.correptam & aſſumit rim ut amauerim:docui docuerim: legi legerim audi audiuerim:idem eſt præteritum & futurum eiuſdem modi prima tantummodo perſona mutante.im.in.o.ut amauerim amauero ris rit:docuerim ro ris rit. legerim ro audierim ro.pluſquāperfectum ſubiūctiui ſimile eſt præterito perfecto & pluſquāperfecto ut utinam amauiſſem docuiſſem legiſſem audiuiſſem. Infinitiua in omni cōiugatione fiunt præſentis temporis a ſecunda perſona imperatiui addita re:ut ama amare : doce docere:lege legere:audi:audire:præteritum perfectum & pluſquāperfectū infinitiui a p̄terito perfecto & pluſquāperfecto optatiui fit abiecta.m.ut amauiſſem amauiſſe: docuiſſem docuiſſe : legiſſem legiſſe:audiuiſſem audiuiſſe uel audiſſe. Futurum uero per ſupinum in um deſinens & uerbum ire:ut amatum ire:doctum ire:lectum ire:auditum ire: uel per participium futu-

ri in rū. neutri. ut amaturū eſſe. docturū eſſe. lecturū eſſe. auditurū eſſe. participalia uel ſupina quæ tres caſus uidētur habere loco infinitiui cū articulo cōiunctiui apud græcos accipiūtur naſcūtur a participio præſentis tēporis. s. in. d. cōuerſa & addita. i. uel. o. uel um: ut amās amandi. do dū. Sunt & alia dubio quæ ad formā participii præteriti temporis deſinunt i um uel in. u. ut amatū amatu. Sed hoc intereſt inter amandum & amatum & inter amando & amatu. ꝙ amandum neceſſitatem amoris ſignificat: amatū uero initiacionem ad amorem. Similiter amando in ipſo amore. amatu uero pro amatione uel amore. i. ꝓ ipſa re accipitur. & hoc manifeſtat etiam ipſa interpretatio græca quibus ſuperiora infinitiuorū non ſolū cū articulis ſed etiam cum præpoſione uim habent faciendo. ΕΝΤΩϖΩ ΕΙΝ τὸυτὸ hoc faciēdo. dū. ϖρὸστο ϖοιειν τὸυτὸ. ad hoc faciendū ϖοιητεον pro oportet facere: Sequentiū uero alterum cum præpoſitione græca & articulo infinitiuum ſignificat ut uenatum ϖρὸςτο θηρεὺειν θηρευτεὸμ. i. pro oportet uenerari uel magis pro ipā re ad locum accipitur uenatū pro aduenationem quomodo & uenatu pro uenatione ſicut mirabile uiſu prouiſione ut nec uiſu facilis nec dictu a fabulis ulli prouiſione & dictione.

MVltis igitur mōis ſic & in aliis docuim9 locis nomina ſunt hæc accipiēda magis quā uerba unde & ꝓpoſitiones inueniuntur ante ea nomina q̄ in dū uel in tū deſinūt qui eſt actūs uel in do qui ē ablatiuus poſitæ ut ad amandū & in amando.

PAſſiua uerba autē ex actiuis fiunt hoc modo omnia actiua cuiuſcunq; cōiugationis in quocunq; tēpore uel modo uel perſona in. o. deſinentia aſſumunt r. & faciunt paſſiua: ut amo: amor. amabo bor: amato tor. amanto amātor: doceo doceor: docebo bor: doceto docetor: docēto tor. lego legor: legito tor legunto tor. audio audior. audiunto tor. omnis ſecunda perſona paſſiua & in præſenti & in præterito imperfecto & in futuro indicatiui & optatiui ab actiua ſua fit interpoſita ri. Sed in tertia pro. i. penultima. p. correptam habet; ſed etiam ris in re conuerſa ſolet eadem ſecunda perſona in omni coniugatione e proferri. ut amas amaris: uel amare. doces doceris: uel docere. legis ris: uel legere. audis ris: uel re. quomodo autē docuimus in actiuo ſic etiam in paſſiuo præſentis temporis declinatio docet: & reliquorum tēporū abſq; præterito perfecto & in his q̄ ex hoc naſcūtur ꝑ diuerſos modos declinationem quæ fit ꝑ unāq̄q; ex tribus cōiugatiōibus tertia perſona ab actiua ſua adiecta ur ſolet fieri: ut amat tur. docet tur. & cætera. Sed penultima in oibus cōiugationibus producitur. Excepta tertia pluralis prima & ſecūda perſona a ſecūda actiui abiecta s & addita mur: & mini fiunt ut amas amamur mini. doces mur mini. legis mur mini: ſic audis mur mini. & in omni coniugatione penultima primæ perſonæ ante penultima uero ſecūdæ producitur ſyllabæ abſq; tertia coniugatione: tertia uero pluralis pſona ab actiua ſua fit adiecta ur ut amant tur docēt tur. legunt tur. audiunt tur: quæ uero in. m. deſinūt actiua primæ perſonæ per oēs cōiugationes & modos in præſenti nel in p̄terito impfecto uel in futuro. m. in. r. cōuertentia faciunt paſſiua. Nā p̄teritū perfectū & pluſq̄perfectū ꝑ participia declinant̄ in paſſiuis: ut amabā: bar: amarē rer. docerē rer. docebā bar. legebam bar. legerē rer. amem amer. doceam docear. legā legar. audiā audiar. Cæteras uero perſonas ſecundū prædictas regulas declinamus Oē præteritūperfectum & pluſq̄perfectū paſſiuorū & ſimiliū paſſiuis per participiū p̄teriti tēporis & ſum uerbū declinātur paſſiua imperatiua ſecūdæ perſonæ in oi cōiugatiōe ſimilia ſunt infinitiuis actiui uerbi: ut amare: docere: legere: audire. Tertia uero perſona a tertia ſui uerbi actiui fit addita ur: ut amet tur. doceat tur. legat tur. audiat tur. pluralia uero ſecūdum tertiæ perſonæ terminationē æqualiter terminantur addita. m. pro. t. in prima & in tertia iter poſita. n. ut amet amemur amētur. Nā ſecūda pſona iperatiui modi ſimili ē ſecūdæ perſonæ indicatiui quomodo & apud græcos ut amamini: docemini & cætera: hæc enim tam indicatiuo modo q̄ iperatiuo ſimiliter ꝓferuntur idq; coprobat uſus auctorū. Terēti9 dicit i phor

mione cũ igitur dũ licet dũq; adſum loqmini mecũ. Itẽ in antipho contemplamini me in eo
dem uultu. Idẽ in eunucho uos me ſequimini. Saluſtius in catilinario expgiſſimini aliquãdo
& capeſcite rẽpu. idẽ in iugurtino uos ãt adherbalẽ colite ueneramini & obſeruate talẽ hũc
uirum: imitamini uirtutem eius: & enitemini ne ego meliores liberos uidear ſumpſiſſe quã
genuiſſe. Futurũ imperatiui ſecundũ prædictã regulã fit ablatio in. o. deſinente addita. r. ut
amato: tor. doceto: tor. legito: tor. audito: tor. Similiter in tertia plurali ut amãto: tor. docẽto
tor. legũto: tor. audiũto: tor. Secũda uero fit pſona ipatiui a ſecũda idicatiui mutatiõe. i. fina
lis in or. ut: amamini: nor. docemini: nor. legimini: nor. audimini: nor. Oium mõrũ pteritũ
iperfectũ & pluſqpfectũ ſicut ſupra dictũ eſt: per participiũ pteriti tẽporis & ſum uerbi de-
clinationẽ pferũt ſubiũctiui ẽt futurũ: ut amat9 ſum: amat9 fui: amat9 erã uel fuerã: utinã
amatus eẽm uel fuiſſẽ: amatus ſim uel fuerim: amat9 ero uel fuero. Infinitiua uerba paſſiua
ab actiuis fiũt hoc mõ mutatione. e. finalis in. i. abſq; tertia cõiugatiõe in illa. n. ſyllaba extre-
ma abiecta penultia. e. i. i. cõuertit: ut amare: ri. docere: ri. legere: gi. audire: ri. pteritũ uero
pfectũ per participiũ fit neutri gñis & uerbũ eẽ uel fuiſſe. ut auditũ eẽ uel fuiſſe. &c. Futurũ
tps pticipiũ ſimile fit. & iri uerbũ: ut amatũ iri. doctũ iri: lectũ iri. auditũ iri.

OMne participiũ pſentis tẽporis i. ns. deſinit & in prima cõiugatiõe qdẽ & ſecũ
da fit iterpoſita ſecũdæ perſonæ. n. ut amas amãs. doces docẽs. i tertia uero &
in quarta cõiugatiõe a perſona prima præſentis participiũ fit cõuerſa. o. in ens
ut lego: legẽs: audio: audiẽs. Excipitur. eo. & queo: quod euphoniæ cauſa pro
eens: iens p queẽs qens faciunt: & genitiuũ in untis. ut queuntis: p queentis.

OMne participiũ præteriti tẽporis. t. uel. s. uel. x. habet ante. us: ut amatus: doct9: au
ditus. leſus. fluxus & reliqua. excipitur mortuus:

OMne participium futuri temporis in rus. uel in dus deſinit: ut amaturus. & aman-
dus. docturus: docendus: lecturus: legendus: auditurus: audiendus.

NOmina uerbalia plærumq; a participiis præteriti tẽporis fiũt. Mutata finali. us
in or. ut amatus. tor. & cætera in or autem deſinẽtia mutant eã in trix. & faciunt
fœmininũ: ut amator amatrix: doctor: doctrix: lector: lectrix. Excepto nutrix.
Rerum quoq; uocabula in corporalium plærũq; præteriti temporis & partici-
piis ſimilia inueniuntur. Sed quartæ declinationis: ut iudicatus: munitus: habi
tus: auditus fiunt a genitiuo ſupradicti participii addita. a. & correpta. i. noia ut coniunctus:
coniuncti. addita. o. fit coniunctio: Ratus: rati. ratio penultima correpta. eſt tamen quando
participia futuri temporis fœmininis in ra deſinentibus ſimilia ſunt ut ſcriptura: pictura: ar-
matura. Eſt quando deſinunt in um. uel in or. ut factum: labor: in. o. deſinentia omnia uer-
ba actiuorum regulam ſeruant in. or. uero paſſiuorum: de quorum ſpecieb9 in libris i quos
de uerbo ſcripſimus latius deſertum inuenies.

CAPRI VETVSTISSIMI AC ILLVSTRIS GRAMMATICI DE ORTO GRAPHIA ET LATINITATE VERBORVM LIBER INCIPIT.

HAEC uia quo ducit dicemus: non ubi. Cato deſcendit nõ diſcedit.
& interrogamus quo uel qua hora ſolet ire foras: & eẽ foris. iacti i
litus dicamus: delati in portũ: introimus uel irrũpimus: int9ſumus
Vado ad grãmaticum uel ad medicũ. diſco apud iſtos dicendum
in profundũ nũmi uel in archã conduntur: & inuehor & iocor in
macrũ in manus incidit inimicus: & in man9 aquas paſcimus. Ve
teres aũt manibus pedibuſq; aquã dixerũt in mẽtẽ uenit: nõ in mẽ
te. oblitus ne ſcis noſtri. non nos. Veteres tamen & hoc modo di-
xere. & inuideo tibi diuitiis: non diuitias comeſſor & comeſſa uti
dicas meſſor meſſura meſſum ſcribes. Cella pinaria non penuria dicendum. Præcoca di-

cendũ præcoria deridendũ: pepararia mola dicendũ non eſt. ſed piperaria. Theſauꝝ dicendum eſt & theſaurus. miſertus mei ꝑ genitiuũ dicitur: & accuſatiuũ miſeratꝰ me: pecto caput nõ pectino: & pexum nõ pectinatũ. ſic pexi memet & pectã cras: ſic nexi a necto & ructo & nauſeo dicẽdũ: q̃uis ꝗdã ueteres dixerũt ructor & nauſeor nõ: egeo nõ eges nõ eget dicimus nõ aũt egeor ris tur: dico me uicturũ nõ uinciturũ & picturũ nõ pincturũ: fido mihi & cõſido tibi & fidimꝰ nõ cõſidimus nobis: ſic fidere media ſyllaba correpta. Nã ſi eẽt fideo & rideo tepeo faceret ridere fidere tepere. Sordet acer calet floret rabet ſqualet ſplẽdet uiget aret: hæc ꝑfecta ſunt: at ĩceptiua ſordeſcit aceſcit caleſcit floreſcit ſqualeſcit ſplẽdeſcit uigeſcit areſcit: ſuffragor nõ ſuffrago: & ſic ſuffragatꝰ ſũ nõ ſuffragaui. Euẽtura mihi ꝑſago is it nos ꝑſagimꝰ uos ꝑſagitis: illi ꝑſagũt. Hic pectẽ riẽ uel ren lien. ſic tibicẽ fidicẽ liricẽ dicendũ ꝑſes ꝑſidis: ambos & duos actõ ambo & duo nominatiuo. Acer iermꝰ ĩfirmus faciũt pluralẽ acri iermi ĩfirmi: at acris iermis ĩfirmus faciũt pluralẽ acres inermes ĩfirmes: ſed hilarus hilari facit. hilaris hilares. noſtri noſtrorũ noſtrũ uenit a nos ſic ueſtri ueſtroru uenit a uos.

Vas uaſis facit nõ uaſibus & uaſorũ uaſis genitiuꝰ ſignificat: odeo muſea ſerapeia iſcea mauſolia caducẽda dicẽdũ nõ eſt. nõ ſorbo ſed ſorbeo nec ſorpſi: ſed ſorbui: ſic & abſorbui non abſorpſi: ut lucanus coacctus nõ coctꝰ dicẽdũ. abſcõdi nõ abſcõſi: ſic nõ abſcõſus ſed abſcõditus dicẽdum alter de duobꝰ: unꝰ ex pluribus uel tribus dicẽdũ deſcẽdi: iſolui maius non in maiore: fruitꝰ ſũ illa re ueteres dixerũt: fruitus nos illã rẽ. ſõnio dicẽdũ nõ ſomnior & ſomniaui nõ ſomniatus ſũ. Græca nõia ut phirne: phalãx. phronimus phaleræ. p p & h latina ut facile per f ſcribẽda ſũt. Sine . n. ſcribẽda ſũt milies cẽties. decies: quoties toties ſcribuntur ꝑ d qd dicis qd facis. cũ nomẽ erit per. t. aut uerbũ ubi fuerit ſcribitur ut inqo is it: eo is it & aduerbiũ numeri quot tot & monoptotõ: ut lacte. Negãt illud nomẽ ꝗdã muta poſſe finire: & ideo dicũt lacte eẽ nõ lacta aut lac. Ad ꝓpoſitio per d. at coiũctio per t ſcribi dẽt. Exul cũ addita. ſ. ſcribẽdũ eſt æthymologiæ: cã a ſolo qđ uertit. Formoſus ſine. n. ſcribitur ab æthymo qđ eſt forina. Nactus eni per unũ. n. ſcribẽdũ nãciſcor duobꝰ. Quicqd in priore ſyllaba. c littera ſcribitur quoniã d diuidit inter duas uoces: ſicut quãquã prior enim hẽre debet: nõ mne ſimiliter duas eẽ uoces oſtẽdat: atqui careat. n. ſimiliter alioqui. haud dolo ſic recte ſcribitur & . n. d. inter duas uocales eẽ debet. qđ ſi cõſonãs ſeqtur. d. addi nõ debet ut hauſtio narro: narratio per duo rr qrela: loqla per l ſimplex maſ. erit in poſitiõe. in diminutione maſculinus. Nõ ut qdã putãt maſcellꝰ: ꝓnomẽ noſtrũ ac ueſtrũ ſi ſcriptura diuidẽda ſit. s. littera poſteriori ſyllabæ applicari dẽt: quoniã ſequẽs. s. littera. t. muta eſt ſicut maieſtas. ſcribas ſtas in deductiõe uocis eẽ debet nõ tas: ſic & in ſimilibus. Tũc tẽporis aduerbiũ tũ ordinis ẽ nũc uero eſt & cũ modo præteriti temporis eſt. ideo dicendum eſt: modo ſcripſi modo feci: non modo ſcribo modo facio: quãuis quidã ueteres in præſentia putauerũt. Circiter ad numerũ refertur: circum ad locũ circa ad tempus quod eſt. ergo dicemus circũiiſſe urbem: non circaiiſſe. Supereſt reſtat ſignificat: ſuperat eni ut ſuperant capite & crinibus altis. Itẽ egreſſi ſuperant foſſas: trãſeunt ſignificat. Caſus ſuperauerat omnes pro euaſerat. Captæ ſuperauimus urbi. pro ſuperuiximus: ſuperent quibus hoc neptunæ dediſti. ꝓ uincãt: amiſſa ſolus palma ſuperabat acceſtes pro reſtabat. Spectare per. s. expectare per. x. Demitto eſt deorſũ mitto diſmitto non dicas. Fidus amicus erit famulum fidelem dicito. Coram illo dicendum eſt non palam illo: nam palam ad multos refertur. palam de multis factum eſt. habet ſignificationem etiam ſi hoc ueteres uariauerunt. Cognoſcimus ignota & inuiſa. agnoſcimus quæ nobis exciderant. Illius ſimilis. ad mores refertur. Illi ſimilis ad uultum. Clypeum Cliſpum ornamentum dices. Verſus pagina dicetur. Verſus participium a uerbo uertor. Alias temporis aduerbium quod græci. Cilo eſt anguſto capite cui hoc cõtingit in partu. Chilo dicitur modum labiorum excedens. Collactaneus eſt eiſdẽ mammus educatus. Collacteus eſt qui uno eodẽq; lacte educatus eſt. Lacteus qui lacte alitur: lactans

qui decipit. lactãs qui lacte abundat: ut lactantis ficus. lucilius lactãtia coacla cum mele bi/
bi. lactea candida ſunt ut lactea laudat brachia dicit horatius. Suſcipimꝰ: ad animum & ad
mentẽ refertur: ut ſuſceptum perfice munus: ſuſcipimus corpore: ut ſuſcipiunt famulæ co
lapſaq; mẽbra: ſuſcipimus aliquem uenientem. Accidere aliquid aduerſi: cõtingere aliquid
pulchri dicito. Q uãdudum interrogãtis: iam dudum reſpondentis: Calcs dicendũ ubi ma
ceria eſt per. ſ. c. at cum pedis calx per. x. mihi dtũs. mi. utũs eſt. Inuidus qui iuidet: inuidio
ſus qui inuidiam ſuſtinet. Terga hominis ſunt tamẽ tergũ ſingulariter facit. Q uadrupedũ
erit tergus: pluralis tergora. i. coria: Tergus quoq; inuenio dici & eſſe eius plurale tergora.
Noctu temporis eſt aduerbium nocte nomen ẽ noctu dicimus cenaui. hac nocte nihil bre/
uius. Cõmoda. i. accõmoda. Oliua arbor ẽ. olea fœtus oleum liquor. Felmina eſt ubi abun/
dant. Crura ſanguine. plemina cum in manibus uel in pedibus Calloſi ſint ſulci. Vortex flu
minis eſt uertex capitis. Pauperies dãnum ẽ paupertas ipſa cõditio. Fœdus ſancitur religio/
ne: at ſponſio Pœna eſt. Mãmas eſſe hominis ſcito: at pecudis ubera. Bucius ipſe canor: ſed
bucina erit tuba qua ſignũ dat bucinator: A patria patriũ dices. a patre paternus ẽ: precor ꝓ
ſpera: imprecor terra. Dũ manat ſanguis eſt: effuſus uero cruor erit. Sumimus ipſa: accipi/
mus ab alio: ſic cum dabimus dicẽdum ẽ accipe cum ꝓmittimus ipſi tollere: dicẽdum ẽ ſu/
me. Pone loci aduerbium ẽ poſt temporis: poſt ſecus omnino nihil ẽ. Barbam hominũ bar
bas pecudum dices: Vultus mutatur. facies permanet. Mœſtum animo triſtẽ aſpectu di/
ces: Calua uocatur paſſaniẽ: uel canon: licet Cælius & Varro Caluariam dicant nam Calua
riæ plurale ẽ: Caluæ uero oſſa quæ ſũt & ſingulariter Calua. Protenus per. e. aduerbiũ loca
le ẽ. i. porrotenus. ua cum ꝓtenus utraq; tellus una foret. Protinus per. i. aduerbium ẽ tẽpo/
rale. i. ſtatim ꝓtinus æneas celeri certare ſagitta. Q uatenũs per. e. aduerbium ẽ quatinus ꝑ
. i. cõiunctio cauſalis ut ſi dicas quatinus hoc ſine plagis non facis, en tibi plagas aduerbium
Q uatenus aũt temporis aut loci: tẽporis cum dices quatenus hos mores exercebis loci cum
dicimꝰ quatinus ibimus in unum mãducare. Buxus arbor erit: buxũ aũt materia ipſa. Hic
malus nauis ẽ hæc malus fugifera. Pomeria muroꝝ pennas auium dicimus. Laſerpitiũ flo
rem aut Caulũ laſer aiunt. Exprobat q cõmemorat quæ præſtitit. Opprobat qui opprobriũ
dicit hoc eſt uitium. Scorpio bellica res eſt at ſcorpius animal ẽ. Adoleſcens nomen eſt adu
leſcẽtes participium. Primo pedato nõ pidato dicendũ eſt. Neqdem fieri põt non eſt dicen
dum: ſed ne fieri quidem põt: ut diſtinctum ſit. Vir prætorius & quæſtorius non prætoritiꝰ
& quæſtoritius dicẽdum. Pulchra liburna dicendum non pulchra liburnia. Vedtũs &
actũs ſequi debent ut ue populo mauroꝝ & ue populum mauꝝ. Salmenta ꝓferre ne tineas
quia latinum ẽ. Duo tanta ac tria tanta: duplum ac triplum in uſu ueteres habuerunt. Om/
ne animal pecus præter hominem uocatum ẽ. Mox aliã ordibo tellam & ordiar tellam utro
q; modo dixere. Hic culeus hic pluteus: ſuccus: cuneus: laqueus: poſtes: margo: ueper uel
uepres maſculina ſunt: hic cardo hic axis. Modius: ſextarius: cõgius: orbis: gladius: ſãguis:
uenter: aqualicalus: hic uectis: flos: ros: pons: hoc lutum atq; macellum ſingulari exire me
mento: licet Ennius iſta macella dicãt: & Cæſar lutea. Recte dices. hæc retia pluraliter recia
culum & reciacula uſurpandum. Omnia nomina in. is. finita maſculina ſunt: ut hic finis:
crinis: cinis amnis: anguis. Hic radius non radium dicendum. Ille ſal aſperſus muſarum ẽ
non hoc ſal uel hæ ſales: ſed hic ſal erit. quidem dicimus hii ſales pluraliter Vrbanitates alicu
ius. Hic puluinus molis ideſt puluillis. idem refertur: ad perſonam maſculini generis: eſt ẽt
in plurali numero ut idem lupꝰ & idem lupi. Idem correptæ neutri ad rem refertur: ut idem
ſcãnum: & idem rus. Mi paula & mi emiliam dicendum non eſt: quia mi maſculini generis:
eſt & pronomen: etiam ortus a prima poſitione meus: ſed dicitur mea paula & mea emilia.
O meum caput o meumq; brachium: Necnon & ille ſolœciſmus: ubi dicier audis omnibꝰ
maior & melior animi. Cum ſynereſis omnis alter ubi eſt fiat. ꝑlatio uero ubi plures ſũt: Er

go illuſtrior aſtris ſol omnibus aut dies cunctorum illuſtriſſimus eſt. Similiter multo ē hic
dignior illo digniſſimus illorum dicendum eſt. ſic potior e duobus potiſſimus omnium. Pri
mus ex multis: prior ex duobus dicitur. Muſtatius ſiue muſtatium non ad genus referendū
eſt quia hoc potius ſit aut illud. Cum per ſe nihil ſit: ſed ſic plane eſt muſtatius panis: recte
dicimus & muſtatium librum: ſic militis puer gallearius recte dicitur. Nam gallearia ſolœ-
ciſmus eſt. Hoc cerebrum. nam qui cereber dicunt ſine cerebro uiuūt. Reſpondi nihil eſt re
ſpondit dic Ciceroni. Bargena non bargina genus cui barbaricum eſt. Vaſa iſta uinaria ſūt
Vinariaq; cella uulgus adhuc retinet de priſca recta loquella. Sobrius per. i. non per. e. ſcri-
bendum. Sedi non ſecus te: ſed ſecundum te dicendum. Ludos aliquem egregios feciſſe di-
ces non dediſſe. Vir ducit mulier nubit: quia pallio obnubuit caput ſuum genaſq;. Induxit
pro decepit: ſeduxit non dicitur cum ſignificamus in aliam partem duxit: ut ſeduxit foras.
Patre matre quis cognato fratre ſorore: non opibus caret ac nummis. Non gentos non no-
centos dicendum: ab noue nonaginta non nonacenta: & nonagines caſtigauit me uti dicas
non corripuit me. hic lanius nomen eſt. Verbum autem lanio aſat. dixerunt tamen & uete-
res lanio in nomine. Roſtra ſunt. nam pro roſtris dicit ante roſtra ſignificat ut pro muris ſic
errant qui proſcenia appellant. ideſt cœnam operoſam officinam & aduerſæ cōcaueq; apud
græcos de fronde ornatus. Vmberq; cauſa fiebant: ſcænæq; dicebantur. Vnde rectius pul-
pita proſcænia quæ ante ſcænam ſunt appellabantur ut ueteres in eunt proſcænia ludi. i uer
ſis armis pugnaſſe gladiatores non eſt dicendum. Sed uerſis: ideſt tranſmutatis. Sic non in
uerſis pannis agitaſſe aurigas: ſed uerſis. Balneæ dic lauant: non lauantur: ad homines utro
que modo: poſſunt dici; quadrigas: trigas: & bigas. pluraliter effertur. Antenas quoq; non
aliter apud ueteres declinatas niſi numero plurali. Carcer maſculini generis non niſi ſingula
riter dicitur in quo homines. Coercentur. pluraliter uero carceres unde currus effunduntur
Participium a nomine tripliciter diſcernitur. Comparatione: declinatione: ſignificatione nu
meri & nomina communia ſunt. Sedes: ſpes: clades: labes: res. Frequentatiua uerba ex hoc
nota ſunt in cænito: pranſito: lectito: dicto: dictito: curſito: nectito: & ito: ibitoq;. Cum de ge
nere alicuius generis nominis ambigis pluralem conſule numerum: ut puta ſi quæras hic
partus ſit aut hoc partum plurali numero faciat hæc parta: nec recipiatur hi parti manifeſtū
eſt genus: confeſſiua fit uox duplici uoce. abnutiua ut non nollo. oſtendo enim me uelle. &
non neſcio quæ tibi uita eſt: & nonnunquam prandeo & nec non eſt libera res mihi. Rumi
gat nihil eſt: ſed ruminat & rumino. delibuit dicit unguento non dilibuit: laquearia non lacu
naria. Lintea mercatur dicitur.

V. Litteram nulla uox latina aſciſcit. Ideoq; inſultabis gloriam dicimus. Subdio legi-
mus audiuimus: pro quo ſubiungebant ueteres & dicebāt ſubdiocœlo. Martulus
a marte non marculus: ſceua fames non famis dicendum eſt. Filicem non fœlicem
dicendum. Vnde & filicata opera priores dixerunt celata: unde & filix quam ita credo dic-
tam ꝙ ſit minus fœlix aruis pollenta non pullenta dicendum eſt. Fictum rationis eſt fixum
uetuſtatis: ut pingo pictum: ſic fingo fictum partipaliter facit. Gobius piſcis nonnunquam
gobio legitur. Turpitudo non turpido. Nequam non malum ſignificat: ſed inutilem: & eſt
aptoton ut frugi. Venſica enim habet quia non eſt ſine uento. iam ſuper dicendum eſt nam
nihil eſt ia. Item non iamus ſed eamus. Montuoſam italiam ſiue ſardiniam memorato.
Scripula non ſcribula dicendum. Tinguere non tingere dicendum. Quoniam eſt uerbum
tinguo: is: it. Ingenii profer: ſicut. officii quia nullus a recto caſu eſt genitiuus In ciliciam nō
in ſiliciam dicendum quia nuſquam. ſine. n. pronunciatur. Audacter ſuperlatiuum eſt: ſe au
daciter melius eſt quia nomina in. x. littera terminata in aduerbiis iter aſſumunt: ut atrox
atrociter. Ferox ferociter: uelox ueloctter: ſtlataris ſine. c. littera ſcribendum eſt. Aſtlata rate
pyrratica. Stelbonem dicito ad ſimilitudinem ſtellarum.

AGRAETIVS DE ORTHOGRAPHIA ET PROPRIETATE ET DIFFERENTIA SERMONIS.

DOmino meo Enchieirio Epiſcopo Agrætius ſalutem dicit. Libellū capri de orthographia miſiſti mihi: hæc quoqꝫ res ꝓpoſito tuo moribuſqꝫ tuis cōgrua ē: ut qa ſed nos ī huiuſce uitæ actibꝰ corrigere uis: et in ſcribēdis ſtudiis emēdares. Nihil ergo qđ ī nobis ē alienū a caſtigatiōe tua credis: oīa nr̃a & q̃ dictu parua ſūt: ſollicita indagerimaris: a uiuēdo ad ſcribēdū ab aīo ad manū a corde ad articulū ꝑuenis: hoc ē uere ſūmū ſacerdotē dei eē: cōmiſſos ſibi hoīes ut ipſi dictis & ſecūdū ſpiritū ībuere: & ſecūdū lr̃am perducere: huic ego Capri libello de orthographia & ꝓprietate ac differētia ſermonū q̃dā adiciēda ſubieci. Nō qđ uir tātæ peritiæ aliqd ꝑtermiſſerit. Cū tā multis ꝑſerti litterarū oꝑibꝰ celebraꝰ: qui in cōmēdādo etiā Ciceronē præcipuꝰ: ſed quia nos difficilia putamꝰ q̃ illæ ut facilia neglexit: ego aūt credidi hæc ambigua aliquātis uideri: qa nihil obſcura frequētata fuere. Ad te igitur hoc opus mittititur in quo laborabis plurimū cui neceſſe eſt emēdare eū qui aliquid emendare præſumpſit donauit diuina pietas & qui ſcriptum abſte obſeruare uolumus: etiā præſcriptū tuū ſeruare poſſumus. Vale memor noſtri & ꝑſidiū meum.

AGrætius & cū latinæ ſcribis ꝑ diphthōgō ſcribēdū: nō ut qdā putāt ꝑ y Agritius Triceni de tricētis dices: trigeni de triginta. Accerſit q uocat arceſſit q accuſat. Sicut Cicero nō capitis arceſſere. Et quādo qđ increpādo uel inquirendo. Interrogātis aduerbiū ē: qđ quādo ſimpliciter loquētis. Silr̃. n. cū oſtēdis en cū icrepas. Cice. en cui tu quoqꝫ liber liberos tute comitas: hem cum dolor irā mouerit: aut cū admiratio cogitatioqꝫ ſtuporē. Acceruus mobilis ē. Acerbus īmaturus: aut aſper inſignis. abitū ſine aſpiratione de abſceſſu ſcribis: habitū de ueſtitu geſtuqꝫ corporis dicimus. Sicut primus e multis & prior ex duobꝰ. Ita poſtremus de multis & poſterior de duobus: & alter de duobus dicitur alius de multis. Ve interiectio dolētis ē ſine oe. Ve cōiūctio diſiūctiua. ꝑmiū. Cū diphthōgo. Preciū ꝑ. t. ſine. œ. Veteres. n. maioris rei ſermōis cū diphthōgo & quadā dignitate ſcribi uoluerūt: ꝑcari ē aūt rogare: deprecari ē pugnare & excuſare. Virgilius equidē merui nec deprecor. Cicero qd faciet hortēſius auaritiæ ne crimina frugalitatis laudibꝰ deprecabiť. Nubo nupſit ſcribo ſcripſit. Cū uocalis ſeq̄tur. b. eē debet cōſonās. p. Fides de fidelitate diciť. fidis de corda. Diſertus orator ē deſertus derelictus. Delator q differt ad accuſandū: dilator q differt ad ꝓferēdū. Traducta ē getulis: nec ducit arena nocētes: & delator hēt qđ dedit exiliū. Deluit pugnat deluit tēperat. Liuius de morte mitrydatis qđ cū diluiſſet. aduerſū te aduerſarius aduerſus te imitator in Velus ut accutū ſit. qa nomē ex ſono uocis accipit. Deduco de amico ꝓducēdo. diduco ē aūt diſtraho Derectū intectum uadens. Directum in latera arreptum partem nomen eſt partim aduerbium. Faſtus de ſuperbia & facit genitiuum faſtuum faſtus de libris: & facit faſtorum. Expectatur uenturus. Spectatur qui uidetur: uel probatur. apparet qui uidetur: aſt ꝑparet qui obſequitur: non regulæ rationem ſed diſcernendi intellectus gratia. Hercules achilles ueteres recto caſu per. e. ſcribebant genitiuo per. i. Et omnia huiuſmodi nomina breui ſyllaba coniunctiuus modus præteriti perfecti & futuri.

QVærimus coniūctiuo mō tꝑe ꝑterito ꝑfecto. fuerimus eodē mō tpe futuro cū diceres uerbo actiuo cōiūctiuo mō diceris uerbo paſſiuo indicatiuo mō. Miramur opa admiramur uirtutes. Labiū ſuperius dicitur. Labrum īferius. Roſtrū nō ē niſi qđ incuruū ē. Exercitus laboribꝰ. Exercitatus ſtudiis. Minores res eſſe aliquas aut homines dicimus. Nā minores emptū aut exiſtimatū aliquid recte dicimus: ſicut eſt pluris quod maioris ſumma taxatur. Plures de

multitudine ſcribimus: plures de cõparatiui gradu Cicero unus plures ꝑdonũ duces cepit ſeruilius quã cæteri: poſitiuũ habet multi ſuperlatiuũ: plurimi: cepit de capiendo: cœpit de incipiẽdo ſcribimus. Vterq; uenit utriq; ueniunt. Cice. iubeo ꝑmi utroſq; binos ut habeã: q delphica Cõparia uaſa ſemper ſunt: unde ipſe Cicero dicebat: ſciphorũ paria cõplura. Quæritur de inquirẽdo: quærit de plorãdo dicimus: & ſic quæſtus lucri & quæſtus lachrymarũ Poculũ uas eſt potio qđ hauritur. Cicero accepto poculo ſubito in media potione exclamauit. Demediarũ Calicẽ bibi nõ de mediũ dicere debemus: nõ enim ipſe uas bibis: ſed qđ intra uas eſt. Olim & cõdã & aliquãdo tria tẽpora tenent ꝑteriti præſentis & futuri: affatim inueniuntur exempla: ꝑſentis demus quod difficile uidetur. Tumidus qđ fluctibus olim tunditur. Quõdã etiã uictis reddit imprecordia uirtus. Expergiſſimini aliquãdo & capeſcite rẽpu. Cõſcribere eſt multa ſimul ſcribere. Exſcribere qđ ab aliis ſcriptũ ſit trãſferre trãſcribere cũ ius noſtrũ in altũ tranſit: inſcribere accuſationis eſt uel occaſionis: adſcribere ſignificationis eſt. Deſcribere dictionis uel ordinationis deſcribere dictionis. Extruere ẽ i altum ſtruere. Inſtruere aciem uel actionẽ. Adſtruere affirmare. Conſtruere ſtruẽdo cõiungere. Subſtruere eſt aliqua ſubterſtruere ſuppoſita re. Memini me facere dicere debemus: non memini me feciſſe. Nã memini ſermo eſt totus præteriti tẽporis qui ante factam rem in præſens reuocat & ſi dixeris memini me feciſſe duo ꝑterita ſimul iungis. Cicero memini me pãphilũ. Libytanium mihi narrare ſolitũ. Idẽ infra reſpondi metello ut debui & memini me dicere. Terentius ego illã uidi uirginem forma bona memini me uidere. Virgilius cantando ſolitum memini me cõdere ſoles. Idem memini me aruncos ita ferre ſenes & multis præterea in locis: neq; inuenitur ubi ab aliis magnis auctoribus memini ita poſitũ ſit: ut non addatur aut etiam aut aliquantus ſermo qui præſens tempus reſtituat. Niſi uno loco & quaſi hoc mirabile. Namq; ſub œbaliœ memini me turribus altis Choritium uidiſſe ſenem: quod poetæ pro neceſſitate metri licuit uſurpare. Inſtat illius rei dicere debemus non ad inſtar. Quæritur ab aliquãtis quare. ſ. littera inter liquidas poſita ſit. cum uelut ſola ſyllaba haberi uideatur ac ꝓpter hoc dicta ſit ſuæ cuiuſdam poteſtatis eſt. Aliæ autem liquide in ipſo concurſu litterarũ & ſermonum. Ita conglutiantur ut pene interire uideantur. Hæc ratio apud latiũ unde latinitas dicta eſt & orta & maior populus & magis egregiis artibus pollẽs tuſci fuerunt: q de linguæ ſuæ g. litteram raro exprimunt: hæc res fecit habere liquidam. Arbor omne lignum dicitur. arbos non niſi fructifera hora dierum: ora profiniũt pignora rerum: pignora filiorum & affectionum: columbæ quæ manſuetæ fieri poſſunt: & domibus adſueſſere. Pallumbes feræ arboribus feræ & ſiluis ſaxiſq; inhabitantes. robur arboris. Veniunt qui uendunt: ueneunt qui uenduntur. Conſueſcimus bona inſueſcimus mala adſueſcimus utraq;. Contingunt bona accidunt mala: eueniunt utraq;. Fungi agere eſt. defungi eſt defficere uel peragere. Adoleſcere augumenti eſt: inoleſcere coagumenti eſt. Exoleſcere uaneſcentis eſt. Auenæ ſteriles germen eſt. Habenæ dicuntur retinacula iumentorum hoc de habendi poteſtate illud de occupandi auiditate dictum. Deuncem decem uncias diuncem. xi. pulchritudo formæ in uiris dignitas. Vnde Cicero pro celio quis non poſſit huic ætati atq; huic dignitati & ſi ſine ſuſpicatione: at non ſine argumento maledicere. In fœmininis autem honeſtas dicitur. Vnde Ter. de horrido & ſene eunucho: illum ne inhoneſtum hominem ambulare. Formoſitas uero in luxurioſis. Vt formoſum paſtor. Id ſe pro nomen dignitatis: iſte abiectionis. Donum dantis eſt munus accipientis. Illud adando: hoc amuniendo uel amouendo dicimus has manus huius hominis dicimus: hanc manum multos homines coniungere. Coarguere eſt. Coercere & compenſare. Arguere oſtẽdere & pateſacere. Vir. degeneres animos timor arguit: unde argumenta dicuntur quæ cauſam cauſæ oſtendunt: ſunt ſermones ut ita dixerim communes duos ſibi contraria ſignificantes. Vector eſt ille qui portat & q portat̃. Hoſpes eſt qui recipit & qui recipitur. Sacer eſt uenerandus & execrandus. Vir auri ſacra fames.

Vultus eſt uíndicatus & punitus. Gratia & bene & male rei cauſa nam ſic dicimus amicitiarum ut beneficii gratia. Ita ut Saluſtius opprobrii gratia Cicero religioni & ſupplicii gratia colendam & fruendam tradiderat. Et Ter. qui referam ſacrilego illi gratiam. Suffragia populi & quæ honorant dicuntur & quæ donatur. Cicero de præfectura urbana. Iſtum uis ullis populi ſuffragiis eripere non potuit. Donamus & illud qd' damus & illum cui damus. Afficimus honore afficimus iniuria. Elleuamus & quæ in altũ attollimus & quæ alleuiam9 leuiora facimus. Subducimus: & quæ retro ſubtrahimus & quæ imprõptu offerimus: bello. Catilinæ optimũ quęq; in primam aciem ſubduxit pudet & quæ de alterius facto & quæ de ſuo: inadelforum libris Eſchini ubi eum pudet patris non ante confeſſum. Supremus ſummus & ultimus: & ſuperiorem & inferiore ſignificat. Altũ & qd' ſurſum eſt & quod deorſũ procul & lõge & prope ſignificat. Clipeo excuſſa ſagitta procul q; egregium cantorem. Dãnamus & adictus & obligatus uel potius abſolutus. Virgilius quem damnat labor aut quo & cætera ideſt uirtus ſua abſoluat aut uictorem faciat. Nunquam enim Virgilius in duobus locis unam rem ponebat. Præſertim cum aut interponeret coniunctionem diſiunctiuam. Idem ipſe alio loco damnabis tu quoq; uotis: ſicut uoti reus dixerat. Hic ita & abſoluendos dixit. Vnde & iure damnas iſtius & iſtum eſto ligatum dicit. hoc eſt ſoluẽdo: eſto iſtũ qd' ſolui omnibus modis neceſſe eſt: & ſi res aliena ligatur. In præpoſitio utriq; caſui ſeruit. Cũ in loquelas tranſit fit etiam communis intellectus. Nam & ſatis & parum factũ aliquid uel non factum dicimus. Sicut impotens & infractus. Latere & abſcõſum eſſe aliquid dicimus & late patere. Virgilius & ſcuta latẽtia cõdunt: & torua ſolum ſub fronte latebat. Horrendũ dicimus deſpicabile aliquid. & admirãdũ. Virgilius oculos horrenda in uirgine fixi. Aduocatur daturus patrocinium. Inuocatur præſtaturus auxilium. Euocatur præbiturus obſequium. Illuuies ſordidum eſt. Ingluuies uentris. Illud quidem a lauando hoc ab ingluuiendo dictum. Torres lignum præuſtum. Torrens aqua prærupta decurrens. Commonemus præterita admonemus præſentia: monemus futura. Ne multas ſignificationes habet ut ne quærere doceri. Ne longa aduerbiũ prohibendi. ne breuis coniunctio diſiunctiua: ut eſt homines ne fere ne. Ne lõga coniunctio cauſalis ut ẽ ne tenus pluuiæ. & ne ſubeant herbe. Temeritas ſine cõſilio dicitur: audatia poſt cõſiliũ. Velocitus pedũ & corporũ: celeritas animorũ atq; factorũ. Gaudiũ animi atq; lætitia ẽ: exultatio mẽbrorũ atq; factorum. Vlcus eſt quod naſcitur uulnus qd' ab alio infertur. Viuũ de uincturo dicitur uiuẽtem de morituro. Naſcitur quod de utero decedit. E naſcitur quod de terra aut de aqua exurgit. Adducitur quis ad rem inhoneſtã: perducitur ad ſtudia deducitur ad honorẽ. Eluxit qui luctum deponis. Illuxit cum lumen apparuit. Nuntiatur de longinquo: denuntiatur de præſenti: adnuntiatur de futuro. Annũtiatur de excuſando & repudiando Cicero renuntiata eſt tota cõditio. Deportare deponere: adportare eſt aliquid afferre: comportare reunum locum conferre: exportare tollere. Temperantia eſt animorũ temperatio rerũ. Tẽperies uẽtorũ. Paſſim aliquid inueniri rerum de re corporali recte dicimus: affatim de re aliqua incorporali. Primum enim de inceſſu: illud de affatu dictum. Lepus arar eſt. Lepos iucũditas uoluptatis: unde & gratũ aliquid lepidum dicimus. Lepos eloqui. Recipimus aliquid differẽdum rogati ſuſcipimus noſtra ſponte: aſpicimus ſurſum: conſpicimus. Palam: reſpicimus: retro inſpicimus itus. Præterea præteriti temporis. Saluſtius nunq̃ hiſpanos præterea tale facinus facere audiui. Temporis futuri præterea haud ſuſpecteris. Eo uerbum primæ perſonæ: facit eo is it. eho aduerbium interrogantis eſt. Ter. eho parmeno noſti. eo etiam aduerbium loci ut ſi dicis eo redactus ſum: heu interictio dolentis eſt: eu laudantis. Ter. eu formio. heu aduerbium uocantis eu reſpõdentis. eo ẽ interictio iubẽtis uel hortãtis. Ter. eo puer curre ad bachidem. Limen ædium eſt: limes regionum. Arundo cãna eſt ab arunditate dicta. hirundo auis eſt: q̃ tignis adhæret hirudo ſanguiſuga dr̃. Spirare uiuentis eſt. Expirare mori. Pertinacia male rei. per-

ſeuerantia bonæ. Conſequimur ſtudio: obſequimur officio: perſequimur iniuria: ſubſequimur ordinem adſequimur uoto. Nihil aduerbium nihil nomen eſt: nemo enim momēti: nullus nihil dicitur. Genus familiæ gentem regionem recte dicimus. Lætamur de noſtris: gratulamur de alienis. Hoc gratificans lætitia Cicero dicit. Neq̃ iſtius hominis perditi ſubdita lætitia. q̃ huius hominis ampliſſimi noua gratulatio diuitiis eum commouebat. Herbulum locum dicimus in quo herba eſt. & ſi aridus eſſe conſueuerit. Herboſum qui herbam facile generat: etiam ſi ad tempus aridus ſit. Sic aquati cum potionem recte dicimus quæ aquam aliunde recipit. Aquoſum locū quod ex ſe aquā fundat. Ita & meritā potiōem meroſum: aut uinū appellamus. Attollit aggerat ſcribendū eſt: in compoſitione. n. ad præpoſitio accuſatiui caſus corripitur cū ſeruire loqualis incipit quādo ea muta ſequitur: integra aūt permanet quādo ſemiuocalis ut adficit adripit: huius rei ratio reddēda eſt. Vocales oīs uocis pricipes ſunt: & dominæ litterarū: quæ ſint uniuerſa fortiora naturaliter faciunt: ſubiecta & adiecta ſibi protegūt: æqualia aūt & reſiſtētia ellidūt. Nā quomodo nōnunq̃ inte ſe colliſſa frāgūtur interdū & ſinaliphā faciunt. Ita cōlonantes ſibi creditas conſeruant: quarū uirtutē neceſſe ē: ut ſemiuocales imitatæ uicinas ſibi mutas tueantur. Quæritur ab aliquātis quid diſtat inter ſuper: & ſupra: & ſubter: & ſubtus: ſuper eſt quod eminet: ſupra quod ſubſtratū aliquid habet. Itē ſubter eſt quod re aliqua ſupiore præmitur: & cōculcatur: ſubtus eſt qđ demiſſū altius non contingitur. Sinum dicimus exterius ſumate ue receptaculum. Gremium ueſtis receptaculum interius iacens ſecretum. Vir. Pandentemq; ſinum: & tota ueſte uocantem. Ceruleum ingremium. gremium aūt dicitur a contrario: ab ingreſſu difficili: ſimilia procedūt: ſicut adytū & penum & penetrabile eo q̃ adiri & penetrari raro ſoleant. Largitas humanitatis eſt largio ambitionis. Craſſari in corporeis eſt & ſanguineis. Graſſari autem animi: aut crudelitatis: Album natura tantum eſt. Candidum de ſtudio. Nam & corpori & animo aliquotiens aſſignatur. Albos ergo capillos. Carmen candidum recte dicimus. Muliebre dicimus a muliere aliquid factum. Mulierarium per mulieres ordinatum & per uiros geſtum. Iuuentus ipſa hominis æſtas & iuuenta ipſa dea ut græce dicitur aut poetice: iunonis aut uxorher culus aqua iunium menſem appellatum in libris priſcorum legimus. Delictum peccatum aliquando dicimus. Delectum militiæ: aut alicuius rei examinis delectionem appellamus. Nam diligi affectionis eſt: deligi iudicii eſt. Inter commodatum & mutuatum non nihil diſtat. Cōmodamus amico pro tempore equum ſeruum ueſtem hanc ipſam rem quam dedimus recepturi. Mutuo damus pecuniam: triticum: uinum & his ſimilia: quæ mutuo data recipi neceſſe non eſt. Ligat quis uinculo: legat teſtamento. Loqui eſt hominis: obliqui eſt obtrectatoris: ſicut obicit opponit. Adloqui ſuadentis eſt: uel hortantis: uel blandientis: eloqui oratoris. Percuſſum corpore dicimus: perculſſum animo. Cicero de ſignis tanquam illa face perculſus eſſe. Effertur qui portatur: & efferunt qui laudando extollunt. Idem Cicero nimium hæc illi fortaſſe efferunt. Diſcrimen ad periculum pertinet & id experimentum. Indigenes homines dicuntur: indigetes dii. Idem indigetes unde geniti dii. Circumpedes ſunt obſequia ſeruorum: ante pede amicorum. Inſcita arbor eſt cui inſciſſæ alienum germen includitur. Ad ſcita cui incolumi aliquid ſuſtineat adiungitur. Horatius quia populus ad ſcita ſurgit: quippe quæ uitibus maritantur. Fremor eſt rumor hominum fremitus ferarum. Flauū dicimus rubeum ſicut flaua ceres. Furuum nigrum furuæ reginæ proſerpinæ: fuluum rubeum & nigrum: furmum ſuperbum: fuluum leonem: & fuluam aquilam: & fuluum aureum ut fulua pugnas nube tuentem: quæ haberet igneum de celeſti & ſordidum de lugubri. Aut certe de ænea iracundiam de turno Triſtitiam. Fuluum certe aurum cui ad decorē ſplendoris ſui ingeniti aliquid addatur. Poſtulatur aliquid de honeſtate poſcitur improbe. Cicero in frumentaria incipiunt poſtulare poſcere minia. Aluus uirorum recte dicitur. Vterus mulierum. Venter utroq; modo. Suplicia de tormentis dicimus & precibus diuinis.

PDONATI VIRI CLARISSIMI DE OCTO PARTIBVS ORATIONIS EDITIO SECVNDA.

Arteſ orationis ſunt octo. Nomem: Pronomen: Verbum: Aduerbium: Participiũ: Coniunctio: Præpoſitio: Interiectio. Ex his duæ ſunt principales partes orationis: Nomen & uerbum. Latini articulum non adnumerant. Græci interiectiõem. Multi plures: multi pauciores: partes orationis putant. Verum ex his tres ſunt quæ ſex caſibus inflectuntur. nomen pronomen & participium.

De Nomine.

NOmen eſt pars oratiõis cũ caſu: corporis aut rẽ proprie cõmuniter ue ſignificãs. proprie ut Roma: tyberis cõmuniter ut urbs & flumẽ. Nomini accidunt ſex. qualitas. cõparatio: genus: numerus: figura: caſus. Nomẽ unius nõis appellatio multarũ uocabulũ rerũ ẽ. Sed mõ nõia generaliter dicim⁹. Qualitas nõium bipˀtita ẽ. Aut. n. ꝑpria ſũt nõia aut appellatiua. Propriorũ nõium ſecũdũ latinos quattuor ſũt ſpẽs. Prænomẽ: nomẽ: cognomẽ: & agnomẽ. ut. P. Corneli⁹ Scipio affrican⁹. Oĩa prænõia aut ſingulis litteris notãẗ. ut. C. Cæſar. L. Catilina aut binis. ut. Cn. Põpeius aut ternis ut ſex Roſus. Appellatiuorũ nõium multæ ſunt ſpẽs. Alia. n. ſunt corporalia ut hõ: terra: mare. Alia incorporalia ut pietas iuſticia: dignitas. Alia ſunt primæ poſitionis ut mõs: ſchola. Alia deriuatiua ut mõtanus ſcholaſticus. alia diminutiua ut monticulus ſcholaſticuluſ. Diminutiuorũ nõium tres ſunt gradus quorũ forma quo magis minuiẗ creſcit ſæpe numerus ſyllabarũ. Sũt etiã quaſi diminutiua quorũ origo nõ cernitur: ut fabula: macula: tabula: uinculũ. Et ſunt nõia tota græce declinatiõis ut temeſco: caliпſo: pan. Sũt tota cõuerſa in latinã regulã ut polydeus: polux: odyſſeus: ulyſſes. Sũt in græcã latinãq; formãq; notha. appellantur ut achilles: agamẽnõ. ſũt alia Omonima q̃ una appellatiõe plura ſignificat ut nepos: acies: ries. ſũt ẽt alia ſimonina uel polionima ut terra: humus: tellus: enſis: mucro: gladius: alia patronymica ut pelides: atrides. Hæc & ab auis & a patribꝰ ſepæ fiunt in hiſ q̃ græca ſunt ſiue maſculina ſiue fœminina fuerint græcã magis ſeruabimus regulã. alia horũ maſculina aut in des exeũt ut atrideſ ab atreo: aut in ius ut peleius: a peleo. aut in ion ut nerion a Nereo. fœminina aũt aut in is exeũt ut atreis: aut in as ut pelias: aut in e ut nerine. ſũt alia thethica. ideſt poſſeſſiua q̃ in ius exeunt ut euãdriuſ enſis. agamẽnoniæ mycenæ. Et alia mediæ ſignificatõis & adiectiua nõibꝰ ut magnus: fortis: dicimus. n. magnus uir fortis exercitus. Hæc etiã epitheta dicuntur. alia qualitatis ut bonus malus. alia quãtitatis ut paruus magnus. alia gẽtis ut græcus hiſpanus. alia patriæ ut thebanus: romanus. alia numeri ut unus: duo. alia ordinis ut primus ſecũdus. ſed primus de multiſ de duobus prior dicitur. ſicut de duobus alterũ dicimus. Ita de multis aliũ. ſunt alia ad aliqd dicta ut pater: frater ſunt alia ad aliqd quodã mõ ſe hẽntia ut dexter ſiniſter. Hæc & cõparatiuũ gradũ admittũt: nõ deſtrior & ſiniſtrior ſed deſterior & ſiniſterior. ſũt alia generalia ut corp⁹ animal. alia ſpecialia ut lapis hõ: lignũ. alia facta de uerbo ut dictor: factor: lector. alia ſimilia participiis: ut demẽs: ſapiens: potens. alia uerbis ſimilia ut comedo: palpo: contemplator. ſpeculator.

De Comparatiuo.

COmpatiõis gradus ſũt tres. Poſitiuus. Cõparatiuus. ſuperlatiuus. Poſitiuus ut fortis. Cõparatiuus ut fortior. ſuplatiuus ut fortiſſimus. ſed cõparatiuuſ gradus generis ẽ ſemp cõis. cõparãtur aũt nomina q̃ aut qualitatẽ aut quãtitatẽ ſignificãt. ſed nõ omnia nomina p oẽs gradus exeũt. aliquãdo. n. poſitiuus tantũ inuenitur ut mediocris. aliquando poſitiuus & cõparatiuus: ut ſenex ſenior. Iuuẽis iunior p ſyncopã. aliquãdo poſitiu⁹ & ſuplatiu⁹ ut pius piiſſimus. Nã ꝑ ſecũdo gradu magis aduerbiũ põitur: ut magis pius. aliquando cõpatatiuus

& ſuperlatiuus ut ulterior ultimus. Aliquãdo ſuperlatiuus tantum ut nouiſſimus. Extra hãc formã ſunt ut bonus & malus & magnus. Dicimꝰ enĩ bonus melior optimus. malus peior peſſimus. Magnus maior maximꝰ. Cõperatio nominũ ꝓprie in cõpatiuo & ſuplatiuo gradu eſt cõſtituta. Nã poſitiuꝰ ꝑfectus & abſolutꝰ eſt. Sæpe aũt cõparatiuus gradus ꝓpõitur ſuplatiuo: ut ſtultior ſtultiſſimo: & maior maximo. Sæpe minꝰ poſitiuo ſignificat quãuis recipiat cõpatiõẽ ut mare põticũ dulciꝰ quã cætera. Sæpe idẽ ꝓpoſitiuo poſitus minꝰ a poſitiuo ſignificat quãuis recipiat cõpatione & nulli cõpatur. Vt iã ſenior ſed cruda deo uiridiſq; ſenectus. Sũt noĩa ſignificatõe diminutiua ĩtellectu cõpatiua ut grãdiuſculus: minuſculus: mauſculus. Cõpatiuo & ſuplatiuo tã aut minꝰ aut mĩme: aut magis aut maxime addici non oportet. Adiciuntur ãt poſiuo tãtũ. Dicimꝰ. n. tã bonus tã malus minꝰ bonꝰ minus malus: minime bonꝰ minime malus: magis bonꝰ magis malus: maxime bonꝰ maxiẽ malus. Cõpatiuus gradus abltõ caſui adiũgit̃ utriuſq; numeri. Sed tũ hoc utimur cũ aliquẽ: uel alieno uel ſuo generi cõparamus. Vt hector fortior Diomede: uel audatior troianis fuit. Dicimus aũt fortior hic quã ille. Suplatiuus aũt genitiuo tãtum plurali adiũgitur. Sed tũc hoc utimur cũ aliquem ſuo generi cõparamus ut hector fortiſſimus troianorum fuit. Plærumq; ſuperlatiuus propoſitiuo ponitur & nulli cõparatur: ut Iuppiter optimus maximus. Interdum comparatiuus nominatiuo adiũgitur doctior hic quam ille.

GEnera nominũ ſunt quatuor. Maſculinũ fœmininũ neutrũ cõmune. Maſculinũ eſt cui numero ſingulari caſu nominatiuo ꝓnomẽ uel articulus præponitur hic: ut hic magiſter. Fœmininũ ẽ cui numero ſingulari caſu ntõ ꝓnomẽ uel articulus ꝓponit̃ hæc ut hæc muſa. Neutrũ eſt cui nũero ſingulari caſu ntõ ꝓnomen uel articulꝰ præpõit̃ hoc ut hoc ſcãnũ. Cõe ẽ qd̃ ſimul maſculinũ fœminũq; ſignificat ut hic & hæc ſacerdos: ſed ex his uel prĩcipalia uel ſola gña duo ſũt maſculinũ & fœminũ. Nã neutrũ & cõe de utroq; naſcũtur. Eſt & triũ geneꝝ cõe qd̃ oẽ dicit̃: ut hic & hæc & hoc fœlix. Eſt epicœnon. ideſt ꝓmiſcuũ qd̃ ſub una ſignificatiõe marẽ ac fœminã cõprehẽdit: ut paſer & aqla. Sũt ꝑterea alia ſono maſculina ĩtellectu fœmina ut eunuchꝰ comœdie horeſtis tragœdia: cẽtaurꝰ nauis. Alia ſono fœmina ĩtellectu maſculina. Vt feneſtella ſcriptor aqla orator: Alia ſono neutra ĩtellectu fœminina: ut phroneſiũ glyceriũ ſophroniũ. quæ mulieres ſũt. Alia ſono fœmina ĩtellectu neutra ut poema ſchema. Alia ſono maſculina itellectu neutra ut pelagꝰ uulgꝰ. Sũt ꝑterea noĩa ĩ ſingulari nũero alterĩꝰ gñis & alterĩꝰ ĩ plurali: ut balneũ tartarꝰ cælũ porrũ cepe loca fori nauiũ. Sũt itẽ noĩa ĩcerti generis ĩter maſculinũ & fœmininũ ut cortex radix ſilex finis ſtirps pinus pampinus dies. Sũt incerti generis inter maſculinũ & neutrũ. ut frenus clipeus uulgus ſpecus. Sũt noĩa incerti generis ĩter fœmininũ & neutrũ ut buxus pyrus pinus malus. Sed neutro genere fructũ fœminino ipſas arbores ſæpe dicimꝰ. Sũt etiã genera nominũ fixa. ſũt mobilia. Fixa ſũt quæ in alterũ genus flexi nõ poſſunt: ut pater: mater frater ſoror. Mobilia aut propria ſunt & duo genera ex ſe faciunt: ut caius caia. Martius martia. Aut appellatiua ſunt & tria genera faciunt: ut bonus bona bonum: malus mala malum. Sunt itẽ alia nec in totũ fixa nec in totũ mobilia. ut draco dracæna leo lena: gallus gallina: rex regina. Sunt diminutiua quæ non ſeruant genera quæ ex nominibus primæ poſitionis acceperunt ut ſcutum ſcutella: piſtrinum piſtrilla canilla. rana ranunculus ſtatua ſtatunculus. Nomen in a. uocalem deſinẽs nominatiuo caſu numero ſingulari aut maſculinum eſt ut agrippa aut fœmininum ut martia aut neutrũ ut toreuma: ſed tamẽ græcũ eſt: aut cõmune ut aduena. Aut epicœnõ ut aquila. Nomẽ in. e. uocalẽ deſinẽs nominatiuo caſu numero ſingulari aut fœmininum græcũ eſt ut euterpe aut neutrũ ut ſedile. Nomẽ in. i. uocalẽ deſinens nominatiuo caſu numero ſingulari aut neutrũ græcũ eſt ut gũmi. ſynapi. Aut trium generũ & aptoton ut frugi. nihili. Nomen in. o. uocalem deſinens nominatiuo caſu numero ſingulari:

aut maſculinũ eſt ut Scipio. Aut fœmininum ut Iuno: aut cõe ut homo. Nomẽ in.u. uoca/
lẽ deſinẽs ntõ caſu numero ſingulari tãtum neutrum eſt: ut cornu genu gelu ueru. Sed hæc
noĩa & quæ in cõſonãtes deſinũt diuerſas regulas & multiplices habẽt. Numeri ſũt duo
ſingularis & pluralis. Singularis ut hic ſapiẽs. Pluralis ut hi ſapiẽtes. eſt & dualis numerus
qui ſingulariter enũciari nõ poteſt ut hi ambo & hi duo. Sũt etiã nomina numero cõmunia
ut res nubes dies. Sunt ſemp ſingularia generis maſculini ut puluis ſanguis. Sunt ſemp plu/
ralia ut manes. q̃rites. Sũt ſemp ſingularia generis fœminini: ut pax lux. Sũt ſemp pluralia:
ut Klendæ nũdinæ feriæ quadrigæ nuptiæ ſcala ſcopæ. Sũt ſemp ſingularia generis neutri:
ut pus uir9 auꝝ argẽtũ oleũ ferrũ triticũ: hæc & feræ cætera quæ ad mẽſurã põduſue referũ
tur: quãquã multa cõſuetudine uſurpata ſũt: ut uina mella ordea. Sũt ſemper pluralia eiuſ/
dem generis ut arma menia floralia: ſaturnalia. Sũt quædã poſitiõe ſingularia. ĩtellectu plu/
ralia ut populus cõuẽtus cõtio plæbs multitudo. Sũt quædã poſitione pluralia ĩtellectu ſin/
gularia ut athenæ cumæ thebæ mycenæ. Figuræ nominib9 accidũt duæ. ſimplex & com
poſita. Simplex ut doctus prudẽs. Cõpoſita ut indoctus ĩprudẽs. Cõponũtur autẽ noĩa
modis quatuor ex duob9 ĩtegris ut ſuburbanus: ex duobus corruptis ut efficax municeps ex
ĩtegro & corrupto ut inept9 ĩſulſus ex corrupto & ĩtegro pĩnipotẽs nugigerulus. Cõponũ/
tur etiã ex pluribus ut inexpugnabilis ĩperitus. In declinatõe cõpoſitoꝝ nominũ animaduer/
tere debemus qđ ea quæ ex duob9 nominatiuis cõpoſita fuerint p oẽs caſus ex utraq; parte
declinari poſſũt ut eques romanus. prætor urbanus. Q uæ ex nomĩatiuo & ex quolibet alio
caſu cõpoſita fuerint ea pte declinari tãtum qua fuerit nominatiuus caſus ut præfectus equi
tum. Senatus cõſultũ. prouidẽdũ eſt autem ne ea nomina cõponamus quæ aut cõpoſita ſũt
aut cõponi omnino nõ poſſũt. Caſus nominũ ſunt ſex nominatiuus: genitiuus datiu9 ac
cuſatiuus uocatiuus & ablatiuus. Ex his duo recti appellant̃ nominatiuus & uocatiu9. Re
liqui aũt obliqui ablatiuũ græci nõ habẽt. hunc quidã ſeptimũ nõnulli ſextũ caſũ appellãt.
Eſt aũt nominatiuus ut hic Cato. genitiuus hui9 Catonis datiu9 huic catoni: accuſatiu9 hũc
catonẽ: uocatiuus. o. cato ablatiuus ab hoc catone. Q uidã etiã adſumũt ſeptimũ caſũ qui ẽ
ablatiuo ſimilis: ſed ſine ꝓpoſitione. ab ut ſit ablatiuus caſus ab oratore uenio: ſeptim9 caſus
oratore magiſtro utor. Sũt aũt formæ caſuales ſex: ex qbus ſũt nomina. Alia monoptota alia
diptota alia triptota: alia tetroptota: alia pẽtaptota: alia hexaptota. Sũt præterea hæc aptota
quæ neq; per caſus neq; per numeros declinantur: ut frugi nihili nequã fas nefas nugas. In
qua forma ſunt etiã nõmina numeroꝝ a quatuor uſq; ad centum. Nam ab uno uſq; ad tres
per omnes caſus numeri declinãtur. Item a ducentis & deinceps præter mille. Sunt & nomi/
na quorum nominatiuus in uſu nõ eſt: ut ſi quis dicat hunc laterem ab hac dictione. Item
per cæteros caſus nomina multa deficiũt ut ſponte tabo. Sunt præterea nomina quorũ alia
genitiuum caſum trahũt ut ignarus belli ſecurus armorum. Alia datiuum ut inimicus ma/
lis congruus paribus. Alia accuſatiuum: ſed figuratæ ut exoſus bella: præſcius futura: Alia
Ablatiuum ut ſecũdus a romulo altera ſylla. Alia ſeptimum caſum: ut dignus munere ma/
ctus uirtute. Omnia nomina ablatiuo caſu numero ſingulari quinque litteris uocalibus
terminantur: ſed ea dumtaxat quæ nõ ſunt aptota. In illis enim regula non tenetur. Q uæcũ
que nomina ablatiuo caſu ſingulari a littera fuerint terminata genitiuum pluralem in rum.
ſyllabam mittunt datiuum & ablatiuum in is: ut ab hac muſa: harum muſarum his: & ab
his muſis. Neceſſe eſt autẽ contra hanc regulam: ut declinentur ea nomina in quibus gene
ra diſcernenda ſunt ut ab hac dea: harum dearum. his & ab his deabus. ne ſi diis dixerimus
deos non deas ſignificare uideantur. Q uæcunq; nomina ablatiuo as ſingulari. e. littera cor
repta fuerint terminata genitiuum pluralem in. um. ſyllabam mittunt: datiuum & ablati//
uum in. bus. ut ab hoc pariete: horum parietum: his & his parietibus. Contra hanc
regulam inuenimus: ut ab hoc uaſe: horum uaſorum: his & ab his uaſis. Si uero. e. produ/

cta fuerint terminata genitiuum pluralem in.rum. Syllabam mittũt.datiuum & ablatiuũ in bus ut ab hac re harum rerum: his & ab his rebus. Sed hæc regula ꝓpriæ fœminini generis putatur. Quæcũq; nomina ablatiuo caſu ſingulari.i.littera fuerint termiata genitiuũ pluralem in.ium.mittunt: datiuum & ablatiuũ in bus: ut ab hac puppi. harum puppium: his & ab his puppibus. huiuſmodi nomina.caſum accuſatiuũ pluralem propter differentiam melius in.is.quã in.es.ſyllabam terminant: ut ab has puppis nauis: clauis: quia puppim: nauim: clauim: & nõ puppem: nauem clauem. Eorum aũt nominum quæ genitiuo caſu plurali in.ium.ſyllabam exire poſſunt trina regula eſt. Prima eorum eſt quæ nominatiuo caſu ſingulari.n. &.s.litteris terminantur: ut mons montiũ. Altera eoꝝ quæ ablatiuo caſu ſingulari.e.correpta finiunt & fœminina ſunt: ut ab hac clade haꝝ cladium his & ab his cladibus: & ab hac cæde: harũ cædium his & ab his cædibus. Tertia eorũ quæ ablatiuo caſu ſingulari.i.littera terminantur ut ab hac reſti. harum reſtium his & ab his reſtibus. Sed hæc regula etiam accuſatiuũ ſingularem interdum per.im.ſyllabam terminat ut hãc reſtim & hanc pupim. horũ multa cernimus conſuetudine commutata. Quæcunq; nomina ablatiuo caſu ſingulari.o.littera fuerint terminata genitiuũ pluralem in.rum.ſyllabam mittunt: datiuũ & ablatiuum in.is.ut ab hoc docto horum doctorũ: his & ab his doctis. Cõtra hãc regulam inuenimus.ut ab hac domo harum domoꝝ his & ab his domibus: & ab hoc iugero horũ iugerorũ.his & ab his iugeribus. Sed ſcire debemus: multa quidẽ ueteres aliter declinaſſe: ut ab hac domu: harum domuum: his & ab his domibus. & ab hoc iugere: hoꝝ iugerũ his & ab his iugeribus. Verum meminerimus euphoniam in dictionibꝰ plus interdum ualere quã analogiam: & regulam præceptorũ. Quæcunq; nomina ablatiuo caſu ſingulari.u.littera fuerint terminata genitiuũ pluralem in um.ſyllabam mittunt gemina.u.littera datiuum & ablatiuum in bus ut ab hoc fluctu. horum fluctuũ his & ab his fluctibus. Nam nihil neceſſe eſt retinere.u.litteram & fluctibus dicere: cũ artibus neceſſitate dicamꝰ: ne quis nos artes non artus ſignificare uelle exiſtimet: In hanc regulam nõ ueniunt: ut dictũ eſt; aptota nomina: ut fas: neſas: nequam: nihil. Non ueniunt tantũ pluralia ut ſaturnalia: uulcanalia: compitalia: Non ueniũt quæ a græcis ſũpſimus: ut emblema: epigrãma. Schema: poema: ſtẽma. Nã huius formæ nomina ueteres etiã fœminino genere declinabant: In his regulis Analogia uel ex collatione poſitorũ nominũ: uel ex diminutiõe cognoſcit᷑. Meminerimus hæc græca nomina ad græcam formã melius declinari: & ſi illa nonnulli ad latinos caſus conantur inflectere. Duodecim aũt litteris oĩa nomina latina caſu nominatiuo nũero ſingulari terminant᷑ uocalibus.quinq;.a.e.i.o.u. Semiuocalibꝰ ſex.l.m.n.r.s.x. Muta una.t. A.ut.tabula.e.ut ſedile.i.ut frugi.o.ut ratio.u.ut genu.l.ut mel.m.ut ſcamnũ.n.ut flumen.r.ut arbor.s.ut flos.x.ut nox.t.ut caput.quidã adiiciunt.c.ut lac & allec.

De Pronomine.

PRonomen eſt pars orationis quæ pronomine poſita tantumdem pene ſignificat perſonamq; interdum recipit. Prõnomini accidunt ſex Qualitates: Genus: Numerus: figura: Perſona: & Caſus. Qualitas ꝓnominũ duplex ẽ: aut enim finita ſunt ꝓnomina: aut infinita. Finita ſunt quæ recipiũt ꝑſonas. ut ego tu ille. Infinita ſunt quæ nõ recipiunt ꝑſonas: ut qs: quæ: quot. Sunt ẽt pronomina minus quã finita ut ipſe iſte. Sũt præpoſitiua ut qs: hic. Sũt ſubiectiua ut is: idẽ. Sunt alia gẽtis ut cuias: noſtras: cuiatis: noſtratis. Alia ordinis ut quotus: totus. Alia numeri ut quot.tot. Alia ad aliqd dicta ĩfinita quæ nec perſonã nec locũ nec tẽpus deſignãt ut cuius: cuia: cuiũ: Alia ad aliquid dicta finita: ut meus.tuus: ſuus: hæc etiã poſſeſſiua dicũtur. Sũt item alia qualitatis: ut qualis talis: Alia quantiatis.ut quãtus: tantus. Sunt alia demonſtratiua: quæ rem præſentem notant: ut hic hæc hoc.alia relatiua quæ rem abſentem ſignificant.ut is: ea: id; Sunt alia magis demonſtratiua.ut eccum: eccam:

ellū. Genera ꝓnominibꝰ ita: ut oībus accidūt pene oīa: Maſculinum ut qs fœmininū ut
quæ: Neutrū ut quod: Cōmune ut qualis talis. Triū generū ut ego: tu ſui. Numerus acci-
dit ꝓnominibus uterq̃. Singularis ut iſte. Pluralis ut iſti. Sunt etiā numero cōmunia: ut q
quæ. dicimus enim qui uir & qui uiri quæ mulier & quæ mulieres. Sunt ꝓnomina tota ſin-
gularia ut meus: tuꝰ: ſuus. Sūt tota pluralia. ut noſtri ueſtri. Ex parte ſingularia: ut mei: tui
ex parte pluralia: ut noſter ueſter. Figura etiā in ꝓnominibus duplex eſt. Aut enim ſimpli
cia ſunt pronomina ut quis. Aut cōpoſita ut quiſquis: Nam compoſita pronomina ſecun
dum formā nominum ex ea parte declinantur. qua pronomen fuerit caſus nominatiui cuiꝰ
rei exempla ſunt hæc: quiſquis quiſnam: quiſpiam: aliquis: & cætera. Nam idem quod con
ſtat ex duobus corruptis: cū producitur maſculinū pronomē eſt: cum corripitur neutrum
hic correptum pronomen eſt: hic productum aduerbium loci. Perſonæ finitis pronomini
bus accidunt tres Prima ut ego. Secunda ut tu. Tertia ut ille. Sed prima perſona & ſecun-
da generis ſunt omnis & perſona prima in hoc pronomine cum eſt numeri ſingularis non
habet uocatiuum caſum pluralis uero habet. Caſus item pronominum ſex ſunt quem-
admodum nominum. Nominatiuus ut hic: Genitiuus ut huius: Datiuus ut huic: Ac-
cuſatiuus ut hunc: Vocatiuus ut o: ablatiuus ut ab hoc. Sunt pronomina: quæ non per om
nes caſus declinantur: ut eccū eccam ellum: cuius: cuia: cuium: cuiatis. noſtratis. Sūt etiā
alia ſine nominatiuo & uocatiuo ut ſui ſibi ſe a ſe: hæc etiā numeri ſūt cōmunis. Sunt item
ſine uocatiuo ut ego: mei: uel mis: mihi: me a me. Nullum aūt pronomen recipit cōparatio-
nem quāuis qualitatem aut quātitatem ſignificet. Inter pronomina & articulos hoc inter
eſt quod pronomina ea putantur: quæ cū ſola ſint uicem nominis cōplent: ut quis: ille: iſte.
Articuli uero cū pronominibus. aut nominibus aut participiis adiūgunt᷑ ut hic: huius:
huic: hunc. O. ab hoc. & pluraliter hi: horū: his hos: O. ab his. Hæc eadē ꝓnoīa & pro
articulis & ꝓ demōſtratiōe ponunt᷑ neuter: uter: unus: oīs: alter: alius: ullus: ambo: uterq̃
Sūt qui nomina: ſūt qui ꝓnomina exiſtimāt. Ideo quod Articulis in declinatiōe nō indiget.

De Verbo.

VErbum eſt pars orationis cum tempore & perſona ſine caſu: aut agere aliquid
aut pati: aut neutrum ſignificans. Verbo accidunt ſeptem: Qualitas: Con-
iugatio: Genus: Numerus. Figura: Tempus: Perſōa: Qualitas Verbo
rum in modis & formis eſt. Modi autem ſunt: ut multi exiſtimant: ſeptem.
Indiicatiuus qui & pronunciatiuus dicitur: ut lego. Imperatiuus ut lege:
Promiſſiuꝰ: ut legam. Sed nos hūc modum nō accipimus. Optatiuus ut uti
nam legerem: Subiunctiuus ut cū legam. Infinitiuus: ut legere. Imperſonalis ut legitur.
Sed hunc modum quidam pro genere ac ſignificatione uerbi accipiunt. Cuius uerba aut in
tur: exeunt: aut in it: aut in: et. Sed quæ in tur & in it: exeunt hæc ab indicatiuo oriūtur: ut
lego legitur. contingo: contingit. quæ autem in. et exeunt duas formas habēt. Alia enim ab
indicatiuo ueniunt. ut miſeror miſeret. Alia a ſe oriuntur: ut pudet: tedet: Pœnitet: libet:
quamuis ueteres dixerint pudeo: pœniteo: & tedo: Qualitas uerborum etiam in formis
eſt conſtituta quas formas allii uerborum generibus ideſt ſignificationibus admiſcent.

Formæ igitur quattuor ſunt: perfecta: Meditatiua: Inchoatiua Frequentatiua.
Nam & in his græca latina deficit. Perfecta. ut lego. Meditatiua: ut lecturio. Frequen-
tatiua: ut lectio. Inchoatiua ut feruescho caleſco. Sed frequentatiua uerba ſemper pri-
mæ coniugationis ſunt. Inchoatiua non per omnia tempora declinantur: quia quæ in-
choantur præteritum tempus non habent & oriuntur a neutralibus uerbis. Sunt eti-
am frequentatiua de nomine uenientia. ut patrizat. græcizat. Sunt quaſi diminuti-
ua quæ a perfecta forma ueniunt. ut ſorbillo. ſugillo. Sunt ſine origine perfectæ for-
mæ. ut pitiſſo uacillo. & frequentatiua ſæpe in tres gradus deducunt uerbum. ut cur-

ro.curſo:curſito. Sæpe in duos tantum:ut uolo uolito. Sunt uerba inchoatiuis ſimi-lia.quæ inchoatiua non eſſe temporum conſideratione dignoſcimus:ut cõpeſco.cõpeſcui: Sunt item alia ĩchoatiua quæ a perfecta forma ueniunt.ut horreo horreſco.Sunt quæ origi nem ſui nõ habent:ut conſueſco quieſco. Coniugationes uerbis accidunt tres. Prima Secunda Tertia. Prima eſt quæ indicatiuo modo tempore præſenti numero ſingulari.Se cunda perſona uerbo actiuo & neutrali.a productam habet ante nouiſſimam litteram:paſ-ſiuo cõmuni & deponenti ante nouiſſimam ſyllabam:ut uoco uocas:uocor uocaris:& futu rum tempus eiuſdem modi in bo:& in bor ſyllabam mittit ut uoco uocabo uocor uocabor.

Secũda eſt quæ indicatiuo modo tempore præſẽti numero ſingulari:ſecũda perſona uer bo actiuo & neutrali.e.pductam habet ante nouiſſimam litterã paſſiuo cõmuni & deponẽ ti ante nouiſſimam ſyllabam:ut moneo mones moneor moneris:& futurum tempus eiuſ-dem modi in bo:& in bor ſyllabã mittit.ut moneo monebo moneor monebor. Tertia eſt quæ indicatiuo modo tempore præſenti numero ſingulari ſecunda perſona uerbo actiuo & neutrali.i.litteram interdum correptam interdum productã habet ante nouiſſimam litterã paſſiuo cõmuni & deponenti.e.correptam uel.i.productã habet ante nouiſſimam ſyllabã: ut lego legis:& legor legeris:audio audis:& audior audiris:& futurum tempus eiuſdẽ mo di in am:& in ar:ſyllabam mittit:ut lego legam:legor legar:audio audiam:audior audiar. Eſt altera ſpecies tertiæ cõiugationis quæ.i.producta ennunciatur:hanc nonnulli quartam eſſe cõiugationem putant.quod futurum tempus eiuſdem modi in am & in ar in bo & ĩ bor ſyllabam mittit ut Seruio ſeruis ſeruiam ſeruibo. Vincio uincis uinciam uincibo. Vin-cior uinciris uinciar uincibor. Quod quidam refutantes negãt iu bo & in bor:rite exire poſ ſe tertiam cõiugationem:niſi in eo uerbo quod in prima perſona indicatiui modi temporis p̃ ſentis numeri ſingularis.e.ante.o.habuerit:ut eo queo eam queam:ibo quibo:& paſſiuo q̃-or quear:quibor & ſi qua ſunt ſimilia. Genera uerborum quæ ab aliis ſignificationes dicũ tur ſunt quinq̧. Actiua paſſiua neutra communia deponentia. Actiua ſunt quæ.o.littera terminãtur & accepta.r.littera faciunt ex ſe paſſiua:ut lego legor. Paſſiua ſunt quæ.r.lit-tera terminantur:& ea amiſſa reddeunt in actiua:ut legor lego. Neutra ſunt quæ.o. litte ra terminantur & accepta.r.littera latina non ſunt:ut ſto curro. Sunt etiam neutra quæ .i.littera terminantur:ut odi noui cœpi memini.Sunt item quæ in um.ſyllabam deſinũt: ut ſum proſum obſum.Sunt item quæ in.t.litteram exeunt & imperſonalia dicuntur: ut pu-det tedet pœnitet libet oportet. Sed hæc & ſimilia defectiua exiſtimanda ſunt. Sunt præterea neutro paſſiua ut gaudeo gauiſus ſum.Soleo ſolitus ſum.Audeo auſus ſum. Fio factus ſum.Fido fiſus ſum. Deponentia ſunt quæ.r.littera terminantur & ea amiſſa lati-na non ſunt:ut couuitior collector. Communia ſunt quæ.r.littera terminantur & in du as formas cadunt:patientis & agentis:ut ſcrutor criminor:dicimus enim ſcrutor te & ſcru-tor a te.criminor te.& criminor a te.Sunt uerba extra hanc regulam:quæ inæqualia dicun-tur ut ſoleo facio fio fido audeo gaudeo:ueſcor fero medeor edo pando mando nolo uolo malo eo.Sunt quæ declinari rite non poſſunt:ut cedo aue ſalue faxo faxis:infit inquam quæ ſo aio. Sunt item monoſyllaba quæ etiam extra regulam ſola ſunt producta:ut ſto do flo.no. Sunt uerba incertæ ſignificationis:ut Tundeo Labo Fabrico Punio. Munio: Patior Munero Populor:Aſſentior Adulor Luctor arguor: Hæc enim omnia uerba & in.o.um.in.r.litteras finiuntur:& his uerbis tempora participiorum accidunt pene omnia.

Sunt item uerba quæ componere poſſumus ut pono traho repono retraho. Sunt quæ non poſſunt:ut aio quæſo. Numeri uerbis accidunt duo: ſingularis & pluralis.

Singularis ut lego. Pluralis ut legimus. Item ſecundum quoſdam dualis ut legere.

Figuræ uerborum duæ ſunt:aut enim ſimplicia ſunt uerba ut ſcribo:aut cõpoſita ut de-ſcribo. Cõponunt̃ etiã uerba quatuor modis:ſicut & cæteræ ptes orationis: ex duobus

corruptis:ut officio:ex duobꝰ itegris:ut obduco ex corrupto & itegro ut aligo ex integro & corrupto:ut defingo. Sūt uerba cōpoſita quæ ſimplicia fieri poſſūt.ut repono diſtraho: ſūt quæ nō poſſūt:ut ſuſpicio cōpleo. Tēpora uerbis accidūt tria præſens præteritū & futurꝫ. Præſens ut lego p̄teritū ut legi futurū ut legā. Præteriti tēporis differētiæ ſūt tres: ipfecta pfecta pluſquāperfecta. Impfecta ut legebā: perfecta ut legi: pluſquāperfecta ut legerā. Ergo in declinatione uerboꝝ quinqꝫ tēpora numeramus: præſens præteritū iperfectū præteritū perfectū: præteritūpluſquāperfectū & futurū. Perſonæ uerbis accidūt tres: prima ſecūda tertia. Prima eſt quæ dicit ut lego. Secūda cui dicit: ut legis. Tertia de qua dicit ut legit: ſed prima pſona nō idiget caſu ſe admittit plærūqꝫ nominatiuū ut uerberor inocēs: liber ſeruio. Secūda pſona trahit caſū uocatiuū ut uerberaris innocēs ſeruis liber. Tertia trahit nominatiuū: ut uerberat innocēs & ſeruit libet. Quinetiā uerba ipersonalia quæ in tur exeūt caſui ſeruiūt datiuo & ablatiuo: ut gerit a me a te ab illo: dicitur mihi tibi illi. Quæ uero in it exeūt caſui ſeruiūt datiuo ut cōtigit mihi tibi illi. Quæ uero i et exūt ea mō datiuo mō accuſatiuo caſui ſeruiūt: datiuo ut libet mihi tibi illi. Accuſatiuo ut decet me te illū. Sūt uerba p̄terea quoqꝫ alia genitiui caſus formulā ſeruāt ut miſereor mei tui ſui. Alia datiui ut maledico tibi ſuadeo illi. Alia accuſatiui ut accuſo illū. Inuoco illū. Alia ablatiui ut diſcedo ab illo: auertor ab illo. Alia ſeptimi caſus ut fruor agro potior auro. Omnia uerba modi idicatiui tēporis p̄ntis numeri ſingularis priæ pſoæ aut.e.aut.i.aut.u.ante.o.habent. Si autē uocalē ante o.litterā nō habuerint exceptis.f.&.K.&.q. cæteras oēs latinas cōſonātes recipiūt.e.ut fedeo.i.ut latino.u.ut ruo.b.& bibo.c.ut uoco.d.ut uado.g.ut ago:h.ut traho.l.ut ipello.m. ut amo.n.ut cano.p.ut ſcalpo.r.ut curro.s.ut laſſo.t.ut peto.x.ut texto: his accidunt.i.& u.pro cōſonātibꝰ ut aio adiuuo. Nā triūpho p.p.&.h.ſcribitur. K.o.litteræ nō præponitur. Item.q.ſine.u.præferri.o.litteræ nō poteſt. Sūt uerba defectiua alia per modos ut cedo. Alia p formas ut faceſſo. Alia p cōiugationes ut adſū. Alia p genera ut gaudeo. Alia p numeros ut faxo. Alia per figuras ut impleo. Alia per tēpora ut fero. Alia p pſonas ut cedo faceſſo adſum ſoleo faxo impleo fero edo. Verba quoqꝫ ipersonalia cū per oēs modos declinari poſſint: inueniuntur quædam defectiua ut liquet miſeret.

De Aduerbiis.

ADuerbium eſt pars orationis quæ adiecta uerbo ſignificationē eius: aut complet: aut mutat aut minuit ut iā faciā: uel non faciā: parum faciam. Aduerbia aut a ſe naſcūtur ut heri hodie nuper aut ab aliis partibus orationis ueniunt. Veniūt aūt a nomine appellatiuo ut doctꝰ docte. A proprio ut Tullius Tulliane. A uocabulo ut hoſtium hoſtiatim. A pronomine ut meatim: tuatim. A uerbo ut curſim ſtrictim. A noie & uerbo ut pedetētim. A partipio ut indulgens idulgēter. A noie ueniētia aut in.a.exeūt ut una. Aut in e pductū ut docte: aut in e correptā ut rite aut in.i.ut ueſperi: aut in o pductā ut falſo: aut in o correptā: ut modo aut in u ut noctu aut in l ut ſemel: aut i.m.ut paulatim: aut in.r.ut breuiter aut in.s.ut funditus. Aduerbia quæ in e exeūt pduci debēt præter illa quæ aut nō cōparātur: ut rite aut comperationis regulam non ſeruant: ut bene male: faciunt enim bene melius optime: male peius peſſime: aut ea quæ a nomine uerboue non ueniunt ut impune ſæpe: cæterum facile & difficile quæ aduerbia ponuntur nomina potius dicenda ſunt eſſe pro aduerbiis poſita: ut eſt toruū clamat horrendum reſonat. Ergo aduerbia quæ in e productam exeunt ab eo nomine ueniunt quod datiuo caſu ſingulari o littera terminatur: ut huic docto docte: & huic ſedulo ſedule. Quæ in r litteram exeunt ab eo nomine ueniunt: quod datiuo caſu ſingulari.i.littera terminatur: ut huic agili agiliter. Contra hanc regulam multa ſæpius uſurpauit auctoritas. Nam quædam ut diximus & in datiuo caſu in.o.permanent & aduerbium faciunt: ut falſo ſedulo: quædam contra faciunt: ut huic duro non dure: ſed duriter. Aduerbio accidūt

tria Significatio: Cõparatio. Figura. Significatio aduerbiorum hoc ſecernitur qa ſũt aduerbia loci ut hic ubi ibi. Temporis: ut hodie nuper. Numeri ut ſemel bis. Negandi: ut nõ nihil Affirmandi: ut etiam quidni. Demonſtrandi: ut en ecce. Optandi: ut utinã. Hortãdi: ut eia. Ordinis: ut deĩde. Interrogãdi: ut cur quare quamobrem. Similitudinis ut quaſi ceu. Qualitatis: ut doctæ pulchræ. Quantitatis: ut multum parum. Dubitandi ut forſan fortaſſe. Perſonalia: ut mecum: tecũ: ſecum nobiſcum: uobiſcũ. Vocandi. ut heus. Reſpõdẽdi: ut heu. Separãdi: ut ſeorſũ. Iurandi: ut ædepol caſtor hercle medius fidus: Eligendi: ut potius immo. Congregãdi: ut ſimul una pariter. Prohibẽdi. ut ne. Euentus. ut forte fortuitu. Cõparãdi. ut magis & tam. Sunt etiam aduerbia ĩfinita: ut ubi quando: ſũt finita ut hic modo. Aduerbia loci duas ſpecies habent: ĩ loco & ad locũ ſignificantes: In loco ut intus foris: Ad locũ: ut intro foras: Dicimus enim intus ſum foris ſum: ĩtro eo foras eo. Adiiciũt qdam de loco: quod ſic dicitur quaſi ĩ loco ut intus exeo foris uenio. Adiiciũt qdam etiam ꝑ locũ ut hac illac. heus & heu ĩteriectiões multi nõ aduerbia putauerũt ideo quia nõ ſemp ſubſequũtur uerbum. Comparatio accidit aduerbio quia huic quoq; comparatiõis gradus ſunt tres poſitiuus. cõparatiuus: ſuperlatiuus: Poſitiuus. ut docte. Cõparatiuus ut doctius. Superlatiuus ut doctiſſime: & quoniã aduerbia quoq; ſunt quæ poẽs gradus ire nõ poſſunt. Ideo his adiungendã ſignificationem pro cõparatiuo & ſuperlatiuõ magis & maxime cõiungimus. adminuendã minus & minime: quemadmodũ enim cõparant. Ita & minuunt aduerbia a poſitiuo: ut primũ primule. longe lõgule. A comparatiuo ut melius meliuſcule. longius lõgiuſcule. A ſuperlatiuo autem gradu uel nulla exempla uel per rata ſũt. Figuræ aduerbiorum duæ ſũt: aut enim ſimplicia ſũt aduerbia. ut docte prudẽter: aut compoſita ut ĩdocte ĩprudẽter: Componũtur ẽt aduerbia modis quattuor: ſũt ãt multæ dictiões dubie ĩter aduerbiũ & nomẽ ut falſo: inter aduerbiũ & ꝓnomen ut quõ. Inter aduerbiũ & uerbũ ut pone: Inter aduerbiũ & participiũ ut ꝓfecto: Inter aduerbiũ & cõiunctionẽ ut quãdo: Inter aduerbiũ & ꝓpoſitionẽ: ut ꝓpter: Inter aduerbiũ & ĩteriectionẽ ut heu. Hoꝝ quædã accẽtu diſcernimꝰ. quædam ſenſu. Sunt etiã item aduerbia loci: quæ imprudẽtes putãt nõia in loco: ut Romæ ſũ: de loco ut Roma uenio ad locũ ut Romã ꝑgo. His præpoſitio nõ antepõitur: quæ ꝓuinciis: locis regionibus ue addicii ſolet ideo quia de ſignificatione nominis non recedunt ut de aphrica uenio. ad ſiliciam pergo: in italia ſum Præpoſitio ſeparatim aduerbiis non applicabitur: quamuis legerimus deſurſũ de ſubito derepente & exinde & abuſq; & dehinc: ſed hæc tanquã unam partem orationis ſub uno accentu pronunciabimus.

De participo.

PArticipium eſt pars oratiõis dicta eo quod partem capiat nominis partemq; uerbi: recipit enim a nomĩe genera & caſus. A uerbo tẽpora & ſignificationes: ab utroq; numerum & figuram. Participio accidunt ſex. Genus. Caſus. Tẽpus. Significatio: Numerus & figura. Genera participiis accidũt quattuor. Maſculinũ ut lectus: Fœmininũ ut lecta. Neutrũ ut lectũ. Commune ut legens. Nã oĩa participia præſentis tẽporis generis ſũt cõmunis. Caſus totidẽ ſũt participiorũ quot & nominũ nam per oẽs caſus etiã participia declinãtur. Tẽpora participiis accidũt tria: ꝑſens præteritũ & futuꝝ: ut luctãs luctatus: luctaturus. Signficationes participioꝝ a generibus uerboꝝ ſumunt. ueniunt enim participia a generibus uerborum ſumuntur. ueniunt enim participia a uerbo actiuo duo præſentis tẽporis: & futuri: ut legens lecturus. A paſſiuo duo præteriti temporis & futuri: ut lectus & legendus. A neutro duo ſicut ab actiuo præſentis temporis & futuri ut ſtans & ſtaturus. A deponenti tria: præſentis præteriti & futuri: ut luctans luctatus & lectaturus. A communi quattuor præſens præteritum: & duo futura: ut criminans criminatus criminaturus & criminandus. Inchoatiua participia præſentis temporis ſunt tantum: ut horreſcens tepeſcens

caleſcens. Defectiua interdũ alicui9 tẽporis ſunt ut ſoleo ſolẽs ſolitus. Interdum nullus ut ab eo quod eſt memini nullũ participiũ reperiẽ. Interdũ a nõ defectiuo uerbo pticipia defectiua ſũt: ut ab eo qđ eſt ſtudio ſtudẽs & futuꝝ tẽpus nõ habet in uſu. Ab impſonali uerbo pticipia niſi uſurpata fuerũt nõ ueniũt. Numerus participiis accidit uterq; ſingularis & pluralis. ſingularis ut hic legẽs. Pluralis hi legẽtes. Figura itẽ participioꝝ duplex ẽ. Aut enĩ ſimplicia ſũt pticipia ut ſcribẽs. Aut cõpoſita: ut deſcribẽs. Cõponũtur ẽt pticipia mõis q̃tuor. Sũt nomina ſpeciẽ participioꝝ habẽtia: ut tunicatus galeatus: quæ quia a uerbo nõ ueniunt non ſunt participia appellanda. Ex quib9 ſunt etiam illa quæ cũ participia uideãtur: uerborũ tamen ſignificatione priuata ſunt: ut pranſus cœnatus placita nupta triumphata regnata. Nã prandeor cœnar placeor nubor triumphor regnor non dicitur. Sunt etiam alia participia. q̃ accepta præpoſitione & a uerbis: & a participiis recedunt ut nocens innocens. Nam noceo dicitur innoceo non dicitur. Sunt ueluti participia quæ a uerbo ueniunt: & quia tempus non habent nomina magis quam participia iudicantur: ut furibundus moribundus ludibũdus. Sunt multa participia eadem & nomina: ut paſſus uiſus cultus: ſapiens indulgens. quæ tamen & caſibus diſcrepant & temporibus dinoſcuntur & comparata mutantur. Sũt alia participia defectiua quæ per omnia tempora ire non poſſunt quæ a uerbo ueniunt ut eſt ceptus urgendus. Sunt participia quæ accepta comparatione fiunt nomina ut acceptus acceptior incenſus incenſior: aduerbia de participiis fieri poſſe nonnulli negant: ſed hos plurimæ lectionis reuincit auctoritas.

De cõiunctione.

COniunctio eſt pars orationis adnectens ordinanſq; ſententiam. Coniunctioni accidũt tria poteſtas figura & ordo. Poteſtas cõiũctionũ in quinq; ſpẽs diuidũtur. Sũt enĩ copulatiuæ diſiũctiuæ expletiuæ cãles rõnales copulatiuæ. hæ ſũt & q̃ at atq; ac aſt. Diſiũctiuæ ſũt aut ue uel ne nec an neq;. Expletiuæ ſũt quidẽ eqdẽ ſaltẽ uidelicet quãquã quãuis quoq; eni͂ ãt porro licet tamẽ. Cãles ſi tã etſi etſi ſiqđ qñ qñ qdẽ qn qnetiã q̃ten9 ſin ſeu ſiue neu. nã. nãq; ni niſi enim & enim ne: ſed interea: quãobrem præſertim item itemq; cæterum alioquin præterea. Rationales ira itaq; enim enimuero: quia quare quapropter: quoniam quandoquidem: quippe ergo ideo igitur ſcilicet ꝓpterea iccirco. Figuræ coniunctionum duæ ſunt ſimplex: ut nam: Compoſita ut nanque. Ordo coniunctionum in hoc eſt quia aut præpoſitiuæ ſunt coniunctiones: ut at aſt aut ſubiunctiuæ ut quæ autem aut communes ut ergo igitur. Sunt etiam dictiones quas incertũ eſt. utrũ coniũctiones an præpoſitiones an aduerbia nominemus niſi ſentẽtiã cõſiderauimus ĩcerta ſũt: quæ tamẽ oẽs ſenſu facile diſcernũtur. Nã & cõiunctiones ꝓ aliis coniunctionibus poſitæ inueniuntur poteſtate mutata.

De præpoſitione.

PRæpoſitio eſt pars orationis quæ præpoſita aliis partibus orationis ſignificationem earꝫ aut mutat aut cõplet aut minuit. Nã aut nõi p̄ponitẽ ut inualidus aut p̄ nomini p̄ponitur ut p me uel ſuppõitur ut mecũ tecũ ſecũ nobiſcũ uobiſcũ: aut uerbũ præcedit ut pfero aut aduerbiũ ut exp̄ſſe aut pticipiũ ut p̄cedẽs: aut cõiũctionẽ ut abſq; aut ſemet ipſã ut circũcirca. Præpoſitiões aut caſib9 ſeruiũt: aut loquelis: aut æque caſib9 & loquelis hæc aut cõiũgũtur aut ſepantur aut cõiũgũtur & ſepanẽ. Quæ loquelis ſeruiũt cõiũgũtur ut di dis re ſe an con. dicim9 enĩ diduco diſtraho recipio ſecubo amplector cõgredior. Separãtur ut apud penes. Coniunguntur & ſeparantur cæteræ omnes ex quibus in & con. præpoſitiones: ſi ita compoſite fuerint ut eas ſtatim. s. uel. f. litteræ conſequantur: plærumque ꝓducũtur ut iſula infuſa cõſiliũ cõfeſſio: præpoſitioni accidit caſus tantum caſus nãque in præpoſitionibus duo ſunt accuſatiuus & ablatiuus. Aliæ enĩ præpoſiones accuſatiuo caſui ſeruiunt. aliæ ablatiuo: aliæ utrique caſui. Accuſatiui caſus præpoſitiões ſũt

hæ:ad:apud.ante:aduerſum:cis:citer:circum:circa:contra:erga:extra:inter : intra: infra: iuxta:ob:pone:per:prope:ſecundum poſt:trans.ultra:præter:propter:ſupra:circiter:uſq;: ſecus penes. Dicimus enim ad patrem:apud uillam.ante ædes.aduerſum inimicos.cis renum.citra forū.circum uicinos:circa templum:contra hoſtem:erga propinquos:extra terminos:inter naues:intra mœninia:infra tectū:iuxta macellū:ob augurium:pone tribunal: per parietem:prope feneſtram.propter diſciplinā:ſecundum fores poſt tergū.trans ripam ultra fines præter officium.ſupra cælū:circiter annos.uſq; oceanum.ſecus uos penes arbitros. Ex his.ad.& apud.cū unius caſus ſint diuerſo modo ponūtur. Dicimus enim ad amicū uado.apud amicū ſum. Nam neq; apud amicū uado recte dicit̃.neq; ad amicū ſū. Vſq; præpoſitio plurimis nō uidetur:quia ſine aliqua præpoſitione proferri recte non poteſt.unde adiungitur utriq; caſui pro qualitate præpoſitiōis eius cui fuerit copulata ut uſq; ad & uſq; ab. Ablatiui caſus præpoſitiones ſunt hæ:a:ab:abs:cū:coram:clam:de:e:ex:pro: præ: palam:ſine:abſq;:tenus. Dicimus enī a domo ab homine.abſq; quolibet. cū exercitu. corā teſtibus.clam cuſtodibus:de foro e iure.ex præfectura.procliētibus. prætimore.palam oībus.ſine labore.abſq; iniuria.tenus pube. Sed hæc præpoſitio ꝓpter eufoniā ſubicit̃ & facit pubetenus clā præpoſitio caſibus ſeruit ambobus. Vtriuſq; caſus præpoſitiōes ſūt hæ. In ſub.ſuper.& ſubter.quarum.in.& ſub.tunc præpoſitiones accuſatiui caſus ſunt cū aduerſum.uel ante.ſignificāt:ut ibant in Eurialum & ſub ipſum arcturum.pro ante. Tūc ablatiui caſus cum uim recte retinent.nec pro accuſatiuis præpoſitionibus ponuntur. Item accuſatiui caſus ſunt cum ad locum uel nos uel quoſlibet ire:iiſſe:ituros eſſe ſignificamus: cuius rei exempla ſunt hæc. In accuſatiui caſus ut itur in antiquam ſiluam. In ablatiui caſus ut ſtans celſa in puppi. Sub accuſatiui caſus:ut poſteſque ſub ipſos nitunt̃ gradibus. Sub ablatiui caſus ut arma ſub aduerſa poſuit radiantia quercu. Super uero & ſubter cum accuſatiuo caſui naturaliter præponantur & ablatiuo tamen plerūque iunguntur:ut gemīa ſuper arbore ſidunt & ferre iuuat ſubter denſa teſtudine caſus. Quāq; multi ſunt:qui non putāt ambiguas eſſe præpoſitiones niſi duas.in & ſub. Cæterum ſuper & ſubter cū locum ſignificant figuratæ ablatiuo iunguntur.extra quam formam ſuper præpoſitio cum.de. ſignificat:hoc eſt mentionem de aliquo fieri ablatiui caſus eſt tantum:ut multa ſuper Priamo rogitans ſuper Hectore multa hoc eſt de priamo & de hectore. Separatæ præpoſitiones acuuntur coniunctæ uero caſibus aut loquelis:uim ſuam ſæpe commutant:& graues fiūt. Præpoſitiones aut uerba ipſa cum componuntur corrumpunt:ut conficio:aut ipſe corrumpūtur ut affero:aut corrumpunt & corrumpuntur ut ſuſpicio. Antiqui præpoſitiones etiam genitiuo caſui iungebant:ut crurum tenus. Item:poſt:& ante:& circum:utrique caſui iunctas inuenimus. Sed ſcire nos conuenit præpoſitiones uim ſuam tunc retinere um præponuntur.ſuppoſitas uero & ſignificationem ſuam & uim nominis & legem propriam nō habere.& aduerbia faciunt ſi quando illas non ſubſequitur caſus. Separatæ præpoſitiones ſeparatis præpoſitionibus non cohærent. Sunt qui putant accidere præpoſitioni & figurā & ordinē. Figurā quia ſunt præpoſitiones ſimplices ut abs.cōpoſitæ ut abſq;: Ordinem qa ſūt præpoſitiones præpoſitiuæ:ut ſine. Sunt ſubiunctiuæ ut tenus. Sed hæc nos & ſimilia in his adnumerauimus:quæ inæqualia nominantur.

De Interiectione.

INteriectio eſt pars oratiōis interiecta aliis partibꝰ oratiōis ad exprimēdos animi affectus:ut metuentes:ut enī:at:at: Aut optantis ut.o. Aut dolētis ut heu. Aut admirātis ut pape. Aut letantis:ut euax. Sed hæc græci aduerbiis applicāt.qđ iō latini ñ faciūt:qa huiuſcemōi uoces nō ſtati ſubſeqt̃ uerbū. Licet āt ꝓ īteriectiōe ēt alias ptes orōnis ſingulas plures ue ſupponere: ut nē fas ꝓ nefas: Accētꝰ īteriectiōibꝰ certi eē nō pñt:ut fere ī aliis uocibꝰ qs īcōditas īueniꝰ.

DONATVS. DE BARBARISMO

[B]Arbariſmus eſt una ps oratiōis uitioſa in cōmuni ſermōe. In poemate uero Metaplaſmus: Itē Barbariſmꝰ in nr̄a loquela: in ꝑegrina barbara lexis dicitur: ut ſi qs dicat Maſtruca Cateia. Magalia. Acinacis. Barbariſmꝰ āt fit duobus modis: ſcripto & ꝓnunciatione. His biptitis ꝗttuor ſpēs ſupponūt: Additio Detractio Immutatio: Trāſmutatio: Litteræ. Syllabæ: Temporis: Toni: Haſpirationis. Per additionē litteræ fiūt. Barbariſmi: ut reliqas danaū cū reliqas ꝑ unū. l. dicere debeamꝰ. Syllabæ: ut nos abiiſſe rati: ꝓ abiſſe. Tpis: ut italiā fato: cū Italiā correpta pr̄a ſyllaba dicere debeamus. Per detractionē litteræ: ut īfantibꝰ paruis pro īfantibꝰ. Syllabæ: ut ſalmentū ꝓ ſalſamētū. Teperis ut unius obnoxā correpte ꝓ unius ꝓducte. Per īmutationē litteræ ut olī ꝓ illi. Syllabæ: ut ꝑnuces ꝓ pernices. Tēporis: ut feruere leucaten: cū feruere ſit ſecūdæ coniugatiōis: & ꝓductæ dici debeat. Per trāſmutationē litteræ. ut euādre ꝓ euander. Syllabæ ut diſplicina ꝑ diſciplina. Tēporis ut ſiqs deos ꝓducta priori ſyllaba & correpta poſteriori ꝓnunciet. Toni quoqꝫ ſimiliter ꝑ has ꝗttuor ſpecies cōmutant: Nam & ip̄a aditiuntur: die trahantur: mutātur & trāſmutātur. Quoꝝ exēpla ultro ſe offerūt: ſi qs inquirat. Totidē etiam modis ꝑ haſpirationē depræhēditur Barbariſmus. quē qdem ſcripto: quidā ꝓnuntiatiōe iudicāt a ſcribēdū: ꝓpter. H. ſcilicet: quā alii litterā. Alii haſpiratiōi notā deputāt. Fiūt aūt barbariſmis ꝑ hyatus & colliſiōes. Sūt etiā male cōpoſitiones Cacoſyntheton: quæ uitia nonnulli barbariſmū eſſe putāt. In qbus ſūt Methaciſmi. Labdaciſmi: Iotaciſmi. Hyatus. Colliſiōes & oia quæ plus æquo minuſue ſonātia ab eruditis auribus reſpuuntur. Nos cauenda hæc oīa uitia prælocuti controuerſiā de nomine pertinacibus relinquamus.

[S]Oloeciſmus eſt uitium in cōtextu partiū oratiōis cōtra regulā artis grāmaticæ factū. Inter Soloeciſmū & barbariſmū hoc ītereſt: qd Soloeciſmus diſcrepantes aut ī cōſequētes īter ſe dictiōes hēt. Barbariſmus aūt ī ſingulis uerbis fit uel ſcriptis uel ꝓnunciatis. Quāꝗ multi errāt qui putāt ēt in una pte orationis fieri ſoloeciſmū: ſi aut demōſtrantes uirū hāc: aut fœminā hūc dicamus: aut iterroganti quo ꝑgamus: reſpōdeamus Romæ. aut unū ſalutātes ſaluete dicamꝰ: cū utiqꝫ præcedēs demōſtratio uel īterrogatio: uel ſalutatio uim cōtextæ oratiōis obtineat. Multi ēt dubitauerūt. Quadriga. Scopa. Soloeciſmus an barbariſmus eſſet: cū ſcilicet id genus dictionis barbariſmū eſſet: uel ex ipſius uitii finitionis poſſit agnoſci facile. Soloeciſmus fit duobus modis & ꝑ partes oratiōis. aut ꝑ accidētia partiū oratiōis: Per partes oratiōis fiunt cū una ps ꝓ alia ponit: ut Toruū quæ repente clamat ꝓ torue: nomē ꝓ aduerbio ponitur. Fit ēt eadē parte orationis hoc uitiū: cū ipſa pro ſe: nō in ſuo loco: neqꝫ ut cōuenit ponit: ut Cui tātū de te licuit. ꝓ in te. Et eo apud amicū: ꝓ ad amicū & intro ſū ꝓ intus. & Foris eo ꝓ foras: Per accidētia partiū oratiōis fiūt tot modis ſoloeciſmi qđ ſūt accidētia partiū oratiōis. Sed in his ꝓpter cōpendiū exēpli cauſa pauca mōſtrabimꝰ. Nā per ꝗlitates noīum fiūt ſoloeciſmi: ut hauriat hūc oculis ignē crudelis ab alto. Dardanus. ꝓ dardaniꝰ ꝓpriū pro appellatiuo poſuit: Per genera: ut ualidi ſilices: pro ualidæ. & amare cortices ꝓ amari: & collus collaria caret. Per nūeros: ut pars in fruſta ſecant: ꝓ ſecat. Per cōparationē: ut reſpondit Iuno ſaturnia ſācta deaꝝ: pro ſanctiſſima. Per caſus: ut urbem quā ſtatuo ueſtra eſt: ꝓ urbs. Per modos uerboꝝ. ut Itis paratis arma quāprimū uiri: ꝓ ite parate arma: Indicatiuū pro īpatiuo poſuit. Per ſignificationes uerboꝝ ut Expoliātur eos & corpora nuda relinquūt. ꝓ expoliant. Per tēpora: ut cecidit quæ ſuperbū iliū & omnis humo fumat neptunia troia: ꝓ fumauit. Per pſonas: ut danai ꝗ parēt atridis quāprimū arma ſumite: pro ꝗ paretis. Per aduerbia: ut ītus eo ꝓ ītro. & italia uenio pro de italia: & ad romā uado ꝓ romā: cū præpoſitio ſeparatim

noibus addenda ſit nõ aduerbio. per præpoſitiones cũ una ꝑ alia ponitur: ut ſub Lucẽ ibãt ꝓ ante lucẽ. Aut neceſſario ſubtrahitur: ut Siluis te tyrrehene feras agitare putaſti. ꝓ in ſiluis. ꝑ Cõiunctiones: ut ſubiectiſq̃ urerẽ flãmis ꝓ ue. Fit ꝑ ordinẽ cõiunctionũ: ut autẽ fieri nõ debet: cũ dicẽdũ ſit: fieri aũt nõ debet. Fiunt præterea Soloeciſmi pluribus modis: quos repræhendendo potiuſq̃ imitãdo poſſumus ãnotare. Soloeciſmus ẽ in proſa: In poemate Schema dicitur.

Sequitur de decem uitiis.

CVm barbariſmo & ſoloeciſmo decẽ uitia nominantur hoc modo. Acyrologia Cacenphatõ. pleonaſmos: Periſologia. Macrologia. Tautologia. Eclipſis. Tapinoſis Cacoſynthetõ. Amphibologia. Acyrologia. eſt ĩpropria dictiõis poſitio ut. Hũc ergo ſi potui tantũ ſuperare dolorẽ pro timere. Cacenphaton ẽ obſcẽa ꝓnunciatio: uel in cõpoſita dictiõe: uel in uno uerbo: ut numeꝝ cũ nauibus æquat. Et arrige aures pãphile. Pleonaſmos ẽ adiectio ſupuacua ad plenã ſignificationẽ: ut ſic ore locuta ẽ. Periſologia eſt adiectio uerboꝝ ſupuacua ſine ulla ui reꝝ ut ibãt qua poterãt qua nõ poterãt non ibant. Macrologia eſt lõga ſentẽtia: res nõ neceſſarias cõpræhendẽs ut legati nõ ĩpetrata pace retro unde uenerũt reuerſi ſũt. Tautologia eſt eiuſdẽ dictiõis repetitio uitioſa: ut egomet ipſe uenio: Eclipſis eſt defectus quidã neceſſariæ dictionis quã deſyderat præciſa ſnĩa: ut Hæc ſecũ deeſt loquebat̃. Tapinoſis ẽ hũilitas magnæ rei: nõ id agẽte ſnĩa: qđ demõſtrat ut penituſq̃ cauernas ĩgẽtes: uterũq̃ armato milite cõplẽt. i. multe legiões armatoꝝ militũ ĩplerunt multas cauernas Et dulychias uexaſſe rates. Et pelidæ ſtomacũ cedere neſcii: Cacoſyntheton ẽ uitioſa dictionũ cõpoſitio: ut Verſaq̃ iuuencũ terga fatigamus haſta. Amphibologia ẽ ãbiguitas dictionis: quæ fit ꝑ actiuũ: ut ſi qs dicat̃ audio ſecutorẽ retiariũ occidiſſe. Aut ꝑ uerbũ. ut criminat̃ Cato. Vadat̃ Tullius: nec addat̃ quẽ uel a quo. Aut ꝑ participiũ: ut Video ſtatuã aureã haſtã tenentẽ. Fit ẽt per omonyma: ut ſiquis dicat aciem nec addat oculorũ: aut exercitus: aut fieri: Fit præterea pluribus modis: quos recenſere omnes ne nimis longum eſſet non oportet.

Methaplaſmus ẽ trãſformatio quædã recti ſolitiq̃ ſermonis ĩ alterã ſpeciẽ metri ornatus neceſſitatiſue cauſa. Huius ſũt ſpecies quattuordecim: Proſtheſis. Epẽtheſis. Paragoge. Aphereſis. Syncopa. Apocopa. Ectaſis. Syſtole diæreſis: Synereſis. Synalœhpa: Ecthlipſis. Antitheſis. Metatheſis: Proſtheſis ẽ appoſitio quædã ad prĩcipiũ dictiõis litteræ uel ſyllabæ: ut gnatæ ꝓ nate retulit ꝓ tulit. Epẽtheſis ẽ poſitio quædã ad mediam dictionẽ litteræ. uel ſyllabæ: ut reliqas pro reliquas: Induperator pro ĩperator. Hanc autẽ alii epentheſim: alii parentheſim uocant. Paragoge eſt appoſitio quædã ad finẽ dictionis litteræ uel ſyllabæ: ut magis pro mage: & poteſtur pro poteſt. Hãc alii Paraleptim: alii Prolepſim. i. præſũptionẽ uocãt. Aphereſis ẽ ablatio de pricipio dictionis litteræ uel ſyllabæ cõtraria proſtheſi: ut mitte ꝓ dimitte & temno pro contemno. Syncopa eſt ablatio de media dictiõe litteræ uel ſyllabæ cõtraria epẽtheſi: ut audacter ꝓ audaciter: & cõmouit ꝓ cõmouerat: Apocopa ẽ ablatio de fine dictiõis litteræ uel ſyllabæ cõtraria paragoge: ut achilli pro achillis: & poſſis pro poſitis: & potes ꝓ poteſtis: & mutu pro muto. Ectaſis eſt extenſio ſyllabæ cõtra naturã uerbi: ut Italiã fato ꝓfugus: cũ italiã prĩa ſyllaba correpta dicere debeamus. Syſtole eſt correptio ſyllabæ cõtra naturã uerbi facta cõtraria ectaſi ut aquoſus orion: pro orion producte. Diæreſis eſt diuiſio unius ſyllabæ in duas. ut olli reſpondit rex albai longai pro albæ longæ: & aulai in medio libabãt pocula bachi pro aulæ & diues pictai ueſtis & auri pro pictæ. Synereſis eſt cõglutinatio duarũ ſyllabarũ in unam contraria dyareſi. ut phæton pro phaeton: & æripedẽ pro aeripedem. Synaloepha eſt per interẽptionẽ cõcurrentiũ inter ſe uocaliũ lubrica quædã leniſq̃ colliſio: ut Atque ea diuerſa penitus dum ĩ parte geruntur: Hæc a quibuſdam Synereſis uel coliſio nuncupatur. Ecthlipſis eſt conſonantium cum uocalibus aſpere concurrentibus difficilis

ac dura colliſio: ut littora multum ille & terris iactatus & alto. Antitheſis eſt litteræ pro littera poſitio: ut olli ſubridens pro illi. Metatheſis eſt traſſformatio litterarum in alio loco: nulla tamen littera ex ea dictione ſublata: ut Euandre pro euander. & Tymbre pro tymber: Schemate lexeos & dianœas: ſunt quædam figuræ uerborum & ſententiarum. Sed ſchemata dianœas ad oratores pertinent. Ad grammaticos uero lexeos. Quæ cum multa ſint ex omnibus fere neceſſaria ſunt ſexdecim ſcilicet: Prolepſis. zeugma. Hypozeuſis. Sylepſis. Anadiploſis. Anaphora. Epanalepſis. Epitheton. Paronomaſia: Scheſiſonomaton. Paromoeon. Omoeoteleuton: Polyptoton. Hirmos. Polyſyntheton. Dialyton. Prolepſis ē præſumptio rerum ordine ſecutarum: ut interea reges ingenti mole latinus procedunt caſtris. Turnus deinde æneas. zeugma eſt unius uerbi concluſio diuerſis clauſulis apte coniuncta: ut Troiugena interpres diuum: qui numina phoebi: qui tripodas clari lauros qui ſydera ſentis. Hypozeuxis eſt figura ſuperiori contraria ubi diuerſa uerba ſingulis clauſulis redduntur ut regem adiit: regi memorat nomenque genuſque. Sylepſis eſt diuerſarum clauſularū per nnum uerbum conglutinata conceptio: ut hic illius arma: hic currus fuit. Hoc ſchema late patet. Et fieri ſolet non ſolum per partes orationis: ſed per accidentia partium orationis. Item ſylepſis eſt in diſſimilibus clauſulis: quando dictio ſingularis uerbo plurali adiungit̄: ut ſunt nobis mitia poma caſtaneæ molles & preſſi copia lactis. Anadiploſis eſt geminatio dictionis: quæ ex ultimo loco præcedentis uerſus: & principio ſequentis iteratur: ut ſequitur pulcherrimus aſtur. Aſtur equo fidens. Anaphora eſt relatio eiuſdem uerbi per prĩcipium plurimorum uerſuum: ut nate meæ uires: mea magna potentia ſolus. Nate patris ſũmi q̄ te la typhœa temnis. Epanalepſis eſt uerbi in principio poſiti uerſus in eiuſdem fine repetitio: ut muta ſup Priamo rogitās: ſup hectore multa. Ante etiam ſceptrum dictæi regis & ante. Epizeuxis eſt eiuſdem uerbi in eodē uerſu ſine aliqua dilatiōe geminatio: ut meme adſū qui feci in me cōuertite ferrum. Paronomaſia eſt ueluti quædam denominatio uel quotiēs aliud nomen efficitur de alio: ut nā inceptio eſt amentiū aut amantiū. Scheſiſonomaton eſt multitudo nominū coniunctoꝝ eodē habitu copulandi: ut marſa manus: peligna cohors: feſtina uirum uis. Paromœon eſt quādo ab eiuſdē litteris diuerſa nomina ſumunt̄: ut Tite tute tāti tibi tanta tyrāne tuliſti. Omoeoteleuton eſt cum ſimili modo dictiones plurimæ finiuntur ut eos reduci quam relinqui deuehi quā deferri malui. Omœoptoton eſt cū inconſimiles caſus exeunt diuerſa uerba: ut mœrentes flentes lachrymantes comitantes: Polyptoton ē multitudo caſuum uarietate diſtincta: ut littora littoribus contraria fluctibus undas. Imprecor arma armis pugnent ipſique nepotes. Hirmos eſt ſeries orationis continuæ tenorem ſuum uſque ad ultimnm ſeruans: ut principio cœlum ac terras: campoſque liquentes. Polyſynteton eſt dictio multis nexa coniunctionibus: ut Athamaſque: thoaſque pelideſq; neptolēus primuſque machaon. Dyaliton ſiue Aſyntheton eſt figura contraria ſuperiori carens coniūctionibus: ut Ite ferte citi flāmas: date tella: impellite remos.

TRopus eſt dictio tranſlata a propria ſignificatione ad improprīā ſimilitudinē ornatus neceſſitatiſue cauſa. Sūt āt duodecim. Metaphora. Catachreſis. Metalepſis. Metonymia. Antonomaſia. Epiteton. Synecdoche: Omatopoeia. Periphraſis. hypbaton. hipbole. allegoria. Metaphora eſt reꝝ uerborūq; trāſlatio. hæc fit q̄tuor modis: ab aīali ad aīale: ab inaīali ad inaīale. ab iaīali ad aīale. ab aīali ad aīale. ut Tiphim aurigam celeres fecere carinæ. Nam auriga & gubernator nauis animam habent. ab inanimali ad inaīale: ut Pelagus tenuere rates. Nam rates animam non habent neque pelagus. ab inanimali ad animale: ut athlantis cinctum aſſidue cui nubibus atris piniferum caput & uento pulſatur & imbri. Nam mons animam non habet: cui membra hominis attribuuntur. ab animali ad inanimale: ut ſi tantum pectore robur concipis. Nam robur animam non habet cum. Turnus cui hæc dicunt̄ aīam ha-

bet. Scire debemus alias metaphora eſſe reciprocas. Alias autem eſſe partis unius. Reciprocas: ut altum mare. & profundum cœlum. Poſſumus enim conuertere altum cœlum: ꝓfundum mare. Herbæ florent. Iuuenes pubent. Poſſumus enim conuertere. Herbæ pubēt Iuuenes florent. Alias partis unius: ut ſegetes fluctuant uites germinant. Catachreſis eſt uſurpatio nominis alieni: ut Patricidam dicimus qui occidit fratrem. Et piſcinam quæ piſces non habet. Hæc enim ubi extrinſecus ſumerent ſuum uocabulum non haberent. Metaleplis eſt dictio pergens gradatim ad id quod oſtendit: ut ſpeluncis abdidit atris hoc metuens Et poſt aliquot mea regna uidēs mirabor ariſtas. Metonymia eſt dictio q̄dam ueluti trāſnominatio. Huius autem multæ ſunt ſpecies. Aut per id quod continetur oſtendit: ut Nunc pateras libate Ioui. Aut cōtra. Crateres magnos ſtatuunt & uina coronāt. Aut pro inuentore quod inuētū eſt: ut ſine cerere & baccho friget uenus. Aut cōtra: ut Vinumq; præcamur Nam hic deus adeſt præſens. Hæc exēpli cauſa poſita a diſcentibus ſunt. Reliqua demonſtrabit lectio. Antonomaſia eſt ſignificatio uice nominis poſita: quæ fit tribus modis. Ab animo a corpore. Extrinſecus. Ab animo: ut magnanimus anchiſiades. A corpore: ut ipſe arduus polyphemus. Extrinſecus: ut in fœlix puer atq; impar cōgreſſus achilli. Epitheton eſt ſuppoſitio dictionis cum proprio nomine. Nam Antonomaſia uicem nominis ſubſtinet. Epitheton nunquam eſt ſine proprio nomine: ut dira celæno & diua Camilla. Fit etiam tribus modis: ab animo: a corpore: extrinſecus. His duobus tropis uel uituperamus: uel oſtendimus: uel laudamus. Sinecdoche eſt ſignificatio pleni intellectus capax: cū plus minuſue pronunciat. Aut enim a parte totum oſtēdit: ut pupeſq; tuæ pubeſq; tuorū. Aut cōtra partē a toto: ut ipſius ante oculos ingens uertice pontus In puppim ferit. Et alibi. fontemq; ignēq; ferebant. Meminiſſe autem debemus quando fit a parte totum faciendum eſſe ab inſigniori parte. Onomatopoeia eſt nomen de ſono factum: ut Clamorq; uirū: clangorq; tubarum: tinnitus æris. Atq; leuem ſtipulam crepitantibus urere flammis. Periphraſis eſt circumlocutio quædam quæ fit aut ornādæ rei cauſa; quæ pulchra eſt. Aut uituperandæ quæ turpis eſt: ut iam prima nouo ſpargebat lumine terras. Tithoni croceum linquens aurora cubile. Et hoc faciunt: nimio ne luxu optuſior uſu Sit genitali aruo & ſulcos oblimet inertes. Hyperbatō eſt trāſcēſio quædā uerborum ordinē ꝑturbās. Cuius ſpecies ſūt quinq;. Hyſterologia ſiue hyſterō proteron. anaſtrophe. Parētheſis. Syntheſis. Temeſis. hyſterologia ſiue hyſteron ꝓteron. eſt ſententiæ cū uerbis ordo mutatus ut. Et cererē torrere parāt flāmis: & frangere ſaxo. Anaſtrophæ eſt uerborū tantū ordo ꝑpoſterus: ut Italiam cōtra pro contra Italiam. Parētheſis eſt interpoſita formatio diuerſæ ſententiæ ut æneas: neque eni patrius cōſiſtere mētē Paſſus amor: rapidū ad naues præmittit achatē.

Temeſis eſt unius cōpoſiti uel ſimplicis ſectio: una dictione uel pluribus interiectis ut ſeptem ſubiecta trioni. Et ſaxo cere comminuit brū. Et maſili portant iuuenes ad littora tanas pro cerebrū & maſſilitanas. Syntheſis eſt hypbaton obſcurum: & ex omni parte cōfuſum ut tris notus abreptas in ſaxa latētia torquet. Saxa uocāt Itali: mediiſque in fluctibus aras. Eſt autem hic ordo; Tris naues abreptas notus torquet in ſaxa: quæſa in mediis fluctibus latentia: Itali uocāt aras. hyperbole eſt dictio fidem excedens augēdi minuēdiue cauſa. augendi ut niue cādidior. Minuendi: ut tardior teſtudine. Allegoria eſt tropus quo aliud ſignificatur aliud dicitur: ut Et iam tempus equum fumantia ſoluere colla: hoc ē carmen finire. huiuſmodi ſpecies multæ ſunt ex quibus ſeptem eminēt hironia. antiphraſis. ænigma. Carientiſmos. Paronomia. Sarcaſmos. aſtiſmos. Hironia eſt tropus qui per contrarium conatur oſtendere quod dicit. ut egregiā uero laudē & ſpolia ampla refertis tuq; puerq; tuus. hæc ubi grauitas ꝓnunciantis adiuuerit: cōfiteri uidebit: quod negare intendit. antiphraſis eſt unius uerbi hironia: ut bellū: quod minime bellū ē. Et lucū quod minime lucet. ænigma eſt obſcura ſententia per obſcuram ſimilitudinem rerum ut mater me genuit: eadem mox gigni-

tur ex me ſignificat enim aquam in niuem conuerti: & ex eadem rurſus effluere. Carien-tiſmos eſt quo dura dictu gratius proferuntur: ut interrogantibus nobis. Nūquis nos quæ ſierit: reſponſum detur bona fortuna: exinde intelligit' neminē nos q̄ſiſſe. Paronomia ē accommodatum rebus temporibuſq; prouerbium: ut aduerſus ſtimulum calces: & lupus eſt in fabula. Sarcaſmos eſt plena odio atq; hoſtilis deriſio: ut en agros & quam bello troia-ne peſti heſperiam metire iacens. Aſteiſmos eſt tropus multiplex numeroſæq; uirtutis. Nam aſteiſmos eſt quicquid ruſtica ſimplicitate caret: & faceta ſatis urbanitate exponitur: ut qui bauium non odit amet tua carmina meui: atq; idem iungat uulpes: & mulgeat hircos

Homoenſis eſt minus notæ rei per ſimilitudinem eius quæ magis nota eſt demonſtra-tio. Huius autem tres ſunt ſpecies. Hicon. Parabola. Paradigma. Hicon eſt perſona-rum inter ſe uel eorum quæ perſonis accidunt comparatio: ut hos humeroſq; deo ſimilis. Parabola uero eſt rerum genere diſſimilium comparatio: ut Qualis mugitus fugit cum ſau-tius aram. Taurus: & incertam excuſſit ceruice ſecurim. Paradigma eſt exempli hortantis uel deterentis enarratio. Hortantis: ut Antenor potuit mediis elapſus achiuis. Illiricos pene-trare ſinus: atq;. Deterentis: ut At non ſic phrygius penetrat lacedemona paſtor. Ledæamq; helenam troianas uexit ad urbes. FINIS.

Barbariem quicunq; cupis uitare loquendo.
Donati hoc lecto codice doctus eris.

SERVII HONORATI IN SECVNDAM DONATI EDITIONEM INTERPRETATIO.

ARs dicta eſt uel απὸ τῆσ αρετῆσ. ideſt a uirtute quam græci uniuſcuiuſq; ſcientiam uocant. uel certe ideo ars dicitur: quod arctis præceptis cuncta concludat ideſt anguſtis & breuibus. Plærique artem ſcribentes a litterarum tractatu incohauerūt. Plærique a uoce. Plærique a diffinitione artis grammaticæ. ſed omnes uidentur erraſſe. Non enim propriam rem officii ſui tractauerunt: ſed communem & cum oratoribus & cum philoſophis. Nā de litteris tractare etiam orator poteſt. De uoce nemo magis q̄ philoſophi tractant. Definitio etiam Ariſtotelicorum eſt unde proprie Donatus & docte qui ab octo partibus incohauit quæ ſpecialiter ad grammaticos pertinent.

NOmen dictum eſt eo quod res nobis efficit notas. Pronomen. quia fungitur officio nominis: ut ſi quis dicat. Virgilius fecit Bucolica. ipſe ſcripſit Georgica Verbum dictum eſt: eo quod uerberator aere motu linguæ: hæc pars orationis inuenta eſt: & licet omnes orationes cum hac oratione miſceantur: tamen ſpeciale ſibi hæc pars hoc nomen efficit: eo quod hac frequenter utimur in elocutione in tātum ut dicamus uerbū fecit. Tullius apud populū in ſenatu. Aduerbium dictū eſt. quia nunq̄ recedit a uerbo: ſiue enim dicas cras facio inuenies aduerbia uerbis cohærentia. Participium uocatur quoniam partem tenet nominis: partemque uerbi. quaſi participium. Nam a nomine habet genera & caſus a uerbo tempora & ſignificationes. Ab utroq; numerū & figuram. Præpoſitio dicitur: quoniā in loquendo præponitur. Dicimus enim ante tēplū eſt non templum ante eſt. Coniunctio dicta eſt. quia coniungat elocutiones. ut ego & tu eamus. Interiectio dicta eſt: qđ interponitur ad exprimēdos animi affectus: ut puta heu mortuus eſt. In his aūt octo partibus naturalis eſt ordo: Rite enim nomen primū ponitur quod ex ipſo omniū rerū notitia ꝓcreatur. Poſt hoc debet aſſequi pronomen quia nominis officio fungitur nec debet ab eius ſignificatiōe diuelli. Inde ſequitur uerbū quo diximus nos

frequenter uti. Inde aduerbium quod a uerbo nunquã recedit. Participium autem rite poſt
nomẽ & uerbũ ponitur. qđ ex partibꝰ utriuſq; natũ ẽ. ꝓpoſitio cũ uel uerbo uel noĩ ꝓpõitur
& ipſa iuſte hoc loco poſita eſt illis iã ante ꝓdictis qbꝰ ꝓponitur. Similiter coniunctio quia
cõiungit oĩa nõ debet primũ locũ tenere: primo enim debemus ſcire quæ res cõiungũtur. In
teriectio ideo ultima poſita eſt: quia nihil exprimit niſi affectus animi qui raro interponũtur.

Nomẽ eſt pars oratiõis cũ caſu corpus aut rẽ ꝓprie cõmuniter ue ſignificans
In oĩbus partibꝰ oratiõis definitiões eẽ debẽt ut ſegregentur ab illis partibus:
& ſuæ partis quã definiũt aliquã ꝓprietatẽ dicãt. igitur qđ dixit nomẽ eẽ par
tẽ oratiõis ſegregauit ſyllabas a plauſibus. & qcqđ cõfuſæ uoci datur. Qđ ãt
dixit cũ caſu: ſegregauit a uerbis aduerbiis: ꝓpoſitiõibus: ac cõiũctiõibꝰ. Qđ
aũt dixit corpus aut rẽ ſignificare hoc ipſius propriũ ẽ. Corporale aũt nomẽ uel incorporale
grãmatici ita definierũt. Vt corporale ſit qcquid uidetur & tãgitur ut lapis. Incorporale qđ
nõ uidetur nec tãgitur ut pietas. Itẽ dicit aliã ꝓprietatẽ qđ aut ꝓpriũ aliqđ ſignificat: aut ap
pellatiuũ. Nã ꝓpriũ eſt: qđ unus eſt ut hector. Appellatiuũ qđ multorũ eſt: ut homo. Sci
re debemus inueniri freqũter noĩa appellatiua: quæ ſunt propria: ut fœlix quæ cõmuni ſen
ſu facile dignoſcuntur: illud etiã ſcire debemus quia ſi proprium eſt quod unus eſt numerũ
tantũmodo recipit ſingularem. Neq; enim poteſt unius in pluralem cadere. Nam quod pro
pria nomina pluraliter declinãtur: ſciendũ ẽ nõ ab unius noie procreatũ numerũ pluralem:
ſed multitudinẽ nominũ hoc facere. Recte. n. Virgili. dixit. Marios & Camillos quonia plu
rales fuerunt. Appellatiuum autem nomen eſt quod cum ſit res multorum recipit tamen &
numerum ſingularem in multis etiam unus tenetur.

Comparatiõis gradus ſũt tres. poſitiuus ut doctus: Cõparatiuus ut doctior.
Suꝑlatiuus ut doctiſſimus. Plærīq; uolũt cõparatiuũ eẽ doctiorẽ dicẽtes nõ
eſſe cõparationẽ quãdo doctior dicimus qa nõ cõparat ſed ꝓferat: ſed errãt.
Nã oĩs cõparatio id agit ut alteꝝ ꝓferat. Illa enim quæ æquat ſimilitudo poti
us ẽ q̃ cõparatio. Poſitiuus aũt oĩa recipit genera Maſculinũ ut hic doctus.
Fœmininũ ut hæc docta. Neutrũ ut hoc doctũ. Cõmune ut docilis. Omne
ut docens. Cõparatiuus uero gradus duo tãtũ ſuſcepit genera. Cõmune ut doctior. Neutrũ
ut doctius. Suꝑlatiuus tria tãtũ. Maſculinũ ut doctiſſimus. Fœmininũ ut doctiſſima. Neu
trũ ut doctiſſimũ. Præterea nomina recipiũt cõparationẽ ſed ea quæ ſunt qualitatis & quan
titatis. Qualitatis aũt & quãtitatis aut ab animo dicitur ut doctus aut a corpore: ut cãdidus
niger: aut a fortuna ut miſer. aut a menſura ut longus. Quare quæſitiuum eſt: utrum latini
or diceretur quod tunc dicitur cum pro diſerto ponitur: ut ſit latinor quomodo diſertior cũ
autem gentem ſignificat: non poteſt comparari ita enim non poſſumus dicere latinior: quo
modo nec græcior. Comparatiuus autem gradus iungitur caſibus tribus ablatiuo: Septimo
& nominatiuo interpoſita particula q̃: ablatiuo ut doctior ab illo. Septio ut doctior illo. No
minatiuo ut doctior q̃ ille. Sed frequenter utimur ſeptimo ablatiuo pene nunquã. Superlati
uus uero gradus genitiuo tantum plurali iungitur ut doctiſſimus illorum quanquam & ſin
gulari cohæret quotiens nomen eſt enunciatione ſingulari intellectu plurale: ut o danaũ for
tiſſime gentis Tytide. Illud ſane ſeruandum eſt quod & poſtea tractum ẽ. Comparatiuum
gradum nos & noſtro & extraneo generi coniungere. Superlatiuum autem tantum noſtro
Dicimus enim uelocior homo hominibus & uelocior homo canibus quoniam. Compara
tiuus eſt gradus. ſuperlatiuum uero gradum tantum noſtro præferimus generi ut uelociſſi
mus homo hominum: nemo enim dicit homo equorum.

Genera dicta ſunt ab eo quod generant: atq; ideo tantum duo ſunt genera princi
palia Maſculinum & Fœmininum: hi enim ſexu tantum generant. Genera au
tẽ aut naturalia ſunt: aut ex auctoritate deſcẽdunt ut hic paries hæc feneſtra. In

his enim naturalem nullum intelligimus ſexum ſed eum ſequimur quẽm firmauit auctori-
tas. Cætera uero genera a ſuperioribus ueniũt: ut eſt neutrũ quod neq; maſculinum eſt neq;
fœmininũ Cõmune quod ẽ Maſculinũ & Fœmininũ. Omne quod omnia ſupradicta cõti-
net genera Epicœnũ uero qđ cõfuſum continet ſexũ. Nã inter Cõmune & epicœnũ hoc ĩter
eſt qđ cõmune eſt ubi uiſu ſecernimus ſexum ut canis. Epicœnũ eſt ecõtrario ubi uiſu non
ſecernimus ſexũ ut piſcis. Itẽ inter epicœnũ & cõmune hoc intereſt qđ in cõmuni articulari
ſecernimus ſexum: ut hic canis: uel hæc canis. In Epicœno uero unus articularis ſumitur: &
utrũq; ſexũ intelligimus: ut hæc aq̃la. Eũ aũt ſumemus articularẽ quem auctoritas dederit.
Nã cũ naturaliter nõ poſſumus in epicœnis ſexũ dep̄ndere debemus auctoritate firmari.

n Vmerus autem ſingularis eſt aut pluralis. Dualis uero græcus non uſurpatur ni-
ſi in noĩbus duobus q̃ ſunt duo & ambo atq; ideo etiã inæqualiter declinantur.

Figura aut ſimplex eſt, aut cõpoſita. Simplex quæ unã rẽ cõtinet atq; natura
lis eſt: ut doctus. Cõpoſita uero q̃ ex arte fit: duas res habet: ut indoctus. Cõ
poſita uero fit figura quattuor modis. q̃ in arte ſũt poſiti: qđ aũt dixit ex cor-
ruptis: ita itelligere debemus: ut tũc intelligam9 corrupta eſſe in cõpoſitiõe
quotiẽs reſoluta integrari poſſunt ut ſi q̃s dicat cõcipio iure dicitur corruptũ
quia ſi ſoluatur facit capio: quod eſt in egrũ: & conficio facit facio & ſimilia.

Ablatiuus ſingularis regit gtũm datiuũ & ablatiuũ pluralem ſecundũ regulas
in arte poſitas. Sed illud quod dicit ablatiuo e producta uel correpta termina
to: ita intelligẽdũ eſt. ut tunc p̄ducta ſit: quotiens genitiu9 ſingularis ei termi
natus ſit cũ uero is fuerit terminatus idẽ genitiuus ſingularis: ut huius patris
ab hoc patre. Ideo autem latini uoluerũt ab ablatiuo ſingulari regulas ſume-
re quoniã hic caſus latinus eſt: nec eum habẽt græci: & ille utiq; caſus debuit
regulas latinis nominibus dare qui proprius latinorum ẽ. Omnia nomina quæ in rerum na
tura ſunt quinq; regulis cõtinẽtur quæ regulæ apud Donatum nõ ſunt propter cõpendium
tamẽ tenẽdæ ſunt. Colligũtur autẽ iſtæ regulæ de genitiuo ſingulari. Nam hic caſus q̃-
que finibus terminatur aut æ diphthongo: ut muſa muſæ: aut i ut doctus docti: aut is ut pa-
ter patris: aut us ut fluctus huius fluctus: aut ei ut hic uel hæc dies huius diei. Ergo cum i-
uenerimus aliquod nomen de cuius declinatiõe dubitatur: quærẽdus nobis erit præcipue ge
nitiuus qui inuentus ſi æ fuerit terminatus ad ſimilitudĩnẽ muſæ declinabitur ita & in reliq̃s
fiet. Sed conſtat græca nomina etiam græce poſſe declinari. Plane duos præcipue caſus ĩ
his regulis ſollicite proferre debemus. Vocatiuum ſecundæ declinationis & ablatiuum ter
tiæ in quibus contra regulas plurimum ſibi aſſumpſit auctoritas. Vocatiuus enim ſingu
laris ſecundæ declinationis tum in i exibit cum nominatiuus ſingularis in ius fuerit termina-
tus in genere maſculino in proprio nomine ut hic Mercurius. O mercurii. Hoc enim no
men ius terminat nominatiuum & maſculinum eſt & proprium. Si autem nominatiuus:
Vs terminatur: ut hic doctus. Vocatiuum facit. o docte: & ſi appellatiuum ſit licet ius ter-
minatur: ut hic impius. o impie. Hic egregius. o egregie. At huic regulæ contrarium eſt hic
filius o fili. Quare maiores noſtri timentes ipſum uocatiuum ſimilem fecerunt nominatiuo
Vt Virgilius dicit. Corniger heſperidum fluuius regnator aquarum: & Lucius Octaui
us iudex. Ablatiuus uero tertiæ declinationis: qui & i & e terminatur: multum confuſus
eſt tamen hoc ſeruare debemus: ut cum nomen fuerit generis communis: quod in is mittit
nominatiuũ & genitiuũ: ablatiuum. i. terminemus: ut hic & hæc docilis: ab hoc & ab hac
docili. Item neutra omnia quæ. e. terminantur in nominatiuo: ut hoc mare: ab hoc mari.
Ea uero quæ. x. littera terminantur in. e. exeunt: ut hic calix ab hoc calice. Hæc pellex ab hac
pelice. Hæc lex ab hac lege: & ſimilia. Item omnia participia. e. terminantur: ut ab hoc ca
lente ab hoc furente: quæ ſi nomina fuerint. i. magis terminabuntur. Itẽ quæ or terminãtur

in nominatiuo ut doctior: clarior: minor: maior: facit. n. a doctiore: clariore: minore: maiore. Reliqua uero ſic ambigua ſunt ut uix etiam auctoritate firmentur. Nam ab hac naui & ab hac naue legimus: & ab hac puppi & ab hac puppe & ab hoc igni & ab hoc igne. In quibus omnibus meliorum auctoritas ſequenda eſt.

PRonomē dictū ē quia ponitur pro noīe ut ſi qs dicat Virgilius ſcripſit Bucolica: ipſe ſcripſit. Georgica. Nec tamen uidentur pronomina. quoniam nominum funguntur officio: eſſe nomina. Nam & ſi nominum uim exprimunt non tamen plene exprimunt. Nomina enim poſita plenas faciunt elocutiones. Pronoīa ſemiplenas. Itē noīa poſita uelut inchoāt elocutiones. Pronoīa āt uelut cōplēt. Qualitas ꝓnoīum principaliter bipartita eſt. Oīa eni ꝓnomina aut finita ſūt: aut īfinita. Finita ſūt q̄ recipiūt ꝑſonas ideſt q̄ definiūt ꝑſonas & ſūt tātū tria. ego tu ille. ſed ille plærūq; uariat̄. Nā ſi ad præſentis ꝑſonā refertur tūc recte finitū eſt: ſi de abſente dicatur min⁹ q̄ finitū ē. Infinita aūt ꝓnoīa uarias habēt ſpēs. Nā licet oīa quæcūq; nō recipiūt ꝑſonas infinita ſunt tamē. Alia dicūtur generaliter infinita. Alia minus quam finita. Alia articularia uel demōſtratiua. Alia poſſeſſiua. Generaliter infinita ſunt quæ unicuiq; perſonæ aptari poſſunt: ut eſt quis: & ſunt hæc ſeptē tantum qs: talis: qualis: quantus: tantus: quotus: totus. Minuſq̄ finita dicūtur quæ cōmemorationē habent notarū perſonarum: ut eſt ipſæ: hæc ſunt ſex tantū. Ipſe: iſta: is: hic: idem: ſui. Sed ex his alia ſūt quæ abſentes perſonas ſignificāt: alia quæ p̄ſentes: abſentes reliqua omnia: præſentis hæc tātum: iſte: iſta: iſtud. & hic: hæc: hoc: quæ nonnulli etiam pronomina articularia uocant: eo quod more græcorum nominibus declinantur. Poſſeſſiua dicuntur pronomina: quæ nos aliquid poſſidere oſtendunt ut eſt meus tuus. Hæc in quattuor partes diuiduntur aut enī utraq; parte ſingularia aut utraq; pluralia aut intrinſecus ſingularia extrinſecus pluralia aut extrinſecus ſingularia. Intrinſecus pluralia. Vtraq; parte ſingularia ſunt ubi & perſona poſſidentis & poſſeſſiuo una eſt: ut meus. Vtraq; parte pluralia ubi ſunt multi qui poſſidētur & multi ſunt qui poſſident ut eſt noſtri. Intrinſecus ſingularia extrinſecus pluralia ſūt quæ poſſidentes unam perſonam oſtendunt poſſeſſorum plurimas ut eſt mei: uel econtrario: ut eſt noſter. intrinſecus aut dicitur quod pertinet ad perſonam poſſidentis: extrinſecus quod pertinet ad perſonam poſſeſſionis. Sunt autem poſſeſſiua pronomina quinq; tantū meus: tuus: ſuus: noſter: & ueſter. Abſq; his pronominibus quæ omnia ſūt uiginti & unū nullum aliud quod ſuam originem habeat poterit reperiri ſed ſi qua ſunt compoſitione fiūt.

Scire autem debemus inclinatione pronominum plærūq; ſub una ſignificatione caſus uarie proferri ut eſt quis uel qui. Nam poſſumus dicere mei cauſa te peto & mis cauſa te peto: & tis cauſa te peto: ſed mis & tis: de uſu receſſerāt. Item ablatiuus ſingularis aliquando uarie terminat̄: ut a quo uel a q. Nā dicim⁹ a quo ueniſti: & a q ueniſti: ſed a q ī uſu eē deſinit. Datiuus etiā & ablatiuus plurales plærūq; uarii ſunt dicimus enim a quis uel a quibus qui qdē uidētur hac ratione uariari quoniā ablatiuus ſingularis inuētus ē uarius. Scimus enim quia oīa quæ o terminātur in is mittūt. q ī in bus. Ergo ſicut dicim⁹ ab hoc docto: ab his doctis ita dicimus a quo a quis. Itē ſicut dicimus a puppi a puppibus ita dicimus a qui a qbus. Sed ꝓnomina quēadmodū ī declinatiōe duplicāt caſus. Ita plærūq; minuūt. Nā ſunt pronomina ubi tātūmodo genitiui ſunt: ut eccum: eccam: ellum. Sūt ubi nominatiuus & uocatiuus deeſt: ut ſui: ſibi: ſe: a ſe. Sūt ubi uocatiuus tantū deeſt in pronomine quod ē ego.

VErbum eſt orationis cum tempore & perſona ſine caſu: Quod dixit cum tēpore & perſona connexum intelligēdum eſt. Neutum enim poteſt in uerbo ab altero ſeparari. Nam ſi ſolam perſonam uelis intelligere pronomē eſt. ſi ſolū tempus participium eſt: ſi utrunq; ſimul tunc uerbū eſt. Quod autē adiecit ca

ſu carere uelut ſuperflue eſt cōpoſitū. Quis enim neſcit uerbū carere caſu. Sed timuit ꝑ
pter illas elocutiones quæ ſic formātur quaſi caſum habeāt: ut da mihi bibere: ſic eſt enī da
mihi bibere: ut ſi dicas da mihi uinū qd' utiq; caſum habet: ne qui ergo propter ſimilitudinē
elocutionum putarent caſum modo infinito attribui: ideo dixit penitus caſum a uerbo repo
ni. Nam illæ elocutiones caſum non recipiunt ſed græcam elocutionem ſequuntur.

QUalitas uerborū diuiditur in modos & formas. Modi oēs ſunt octo. Indicati
uus: Imperatiuus. Promiſſiuus. Optatiuꝰ cōiūctiuus. Infinitus. Impſonalis:
Gerūdiuus. Sed ex his qnq; uolūt eſſe legitimos. de tribus uero dubitatur. i.
de ꝓmiſſiuo Impſonali. Gerūdiuo. Indicatiuus dicit' modꝰ quoniā ꝑ ipm qd'
gerimus idicamus: ut ē lego. Impatiuus quoniā ꝑ ipm imperamus ut ē lege.
Optatiuus quoniā hēt aduerbiū optandi. ut utinam legam. Cōiunctiuū uero
modū nō ideo cōiūctiuū dicimus quia habet aliquid cōiunctū ideſt cū: Nā & optatiuus in
ciperet eſſe cōiunctiuus quia hēt aduerbiū coniunctū utinā: ſed ideo dictus eſt coniunctiuꝰ
quia in loquēdo cū ſolus locutionem implere nō poterit coniungit ſibi indicatiuum: ut cum
ſcripſero faciam & cum dixero legam. Infinitiuus dicitur modus quia nō definit ꝑſonas: ſed
omnes tres uno uerbo profert ut eſt legere. Cæteri uero modi in perſonis differētiam faciūt
quod probatur hac elocutione. legere uolo. legere uis. legere uult. Nam quoniam uolo uis
uult indicatiuus eſt modus differentia facta eſt perſonarum: quoniam uero legere infinitus
eſt omnes uno modo ploratæ hi ſunt generales modi. Illi uero tres de quibꝰ dubitatur ita ex
plicandi ſunt. Qui negant promiſſiuum modum eſſe hoc aſſerunt eſſe ſuperfluum hūc pu
tari modum quoniam indicatiui modi ſit tempus futurum ideſt legam ſcribam. Qui autem
dicunt proprium modum eſſe negant indicatiuum modum tempus futurum per rerum na
turam habere poſſe. Nam ſi indicatiuus modus ideo dictus eſt: quod per ipſum indicamus
Nemo autem indicat niſi quæ nouit futurum habere non poteſt quia nemo indicat. De imper
ſonali autem modo hæc loquuntur. Plæriq; hunc modum dicunt quia ſic de uerbo naſcitur
quemadmodum cæteri modi ut lego lege legitur: ſed tamen non probat' modus eē: ſed uer
bum. Nam cū unuſquiſq; modus non poſſit currere per modos nam habet indicatiuum le-
gitur. Imperatiuum legatur: coniunctiuum cum legatur. Item gerundiuum quē dicunt mo
dum plæriq; negant eum modum eſſe: ſed dicunt participiorum a paſſiuo futuri & præteriti
eſſe declinationem ſed eſt modus: quia in o deſinit ultimo tempore ſuo in qua littera nullū de
ſinit participium & ſignificationem habet tam agentis q̄ patientis: quod utiq; non haberet
ſi participium paſſiuum eſſet. Et enim cū dicimus cantando & agentis & patientis habet ſi-
gnificationem: quod probatur teſte Virgilio. Nam ubi dicit. Cātādo tu illum agentis ſigni-
ficationem oſtendit ubi dicit cantando rumpitur anguis patientis.

FOrmæ ſunt quattuor: per quas non declinatio: ſed ſignificatio uerborum ex
plicatur: quæ ideo quattuor ſunt quoniam omne quod agimus quattuor tē
porum officio continetur. Nam aut cogitamus utrum agendum ſit: aut qd'
placuit inchoamus: aut inchoata cōplemus aut cōpleta iteramus: iccirco ip
ſæ formæ hæc nomīa acceperūt una enim Meditatiua q̄ nō agere nos aliqd
ſed adhuc uelle agere oſtēdit ut ē lecturio ſignificat enim nō lego: ſed legere
uolo. Secūda ē inchoatiua: quæ aliquid nos nūciare oſtēdit ut ē caleſco quod ſignificat cale
re incipio. Tertia ē perfecta ut eſt lego: quæ plenum oſtendit actum. Quarta eſt frequenta-
tiua quæ nos ſæpe agere aliquid oſtendit: ut lectito ſignificat enim ſæpe lego. Quas formas
plæriq; ueluti milites refutare uolunt: ſed conuincuntur ſecundū rationē naturalem. Multa
enim ſunt quæ proprie non niſi iſtis poſſunt explicari. Meditatiua autem formam in rio deſi
nit ut ſcripturio: lecturio. Inchoatiua autem uerba quinq; regulis continentur. quarum ſi

una defuerit inchoatiua non erunt debent enim in ſco ſyllaba exire & originem ducere a neu
trali uerbo: & tertiæ eſſe cōiugatiōis correptæ: & carere tēpore præterito ꝑfecto & pluſquā
ꝑfecto carere etiā participio futuri tēporis. Ideo aūt ĩchoatiua carēt tēpore ꝑfecto q̃a omnia
quæ inchoātur nihil ꝑfectum habere debent. Frequentatiua forma in to quādo exit ſemper
primæ coniugationis eſt: ut lectito: as curſito: as. ſcriptito: as. Si aūt in ſo. exeat etiam ter
tiæ eſſe poteſt ut laceſſo: laceſſis: faceſſo: faceſſis.

COniunctiōes tres ſūt noīa habētes ab ordine litterarū. quærūtᷣ āt ĩ qnqꝫ rebus. i. ĩ
dicatiuo modo tēpore p̄ſenti nūero ſingulari: ſecūda ꝑſona ante litteras uel āte ſyl-
labas ante litteras ĩ uerbis actiuis & neutralibus: ante ſyllabas ĩ cæteris. i. in paſſi-
uis cōmunibus deponētibus. Ergo ubi a fuerit prima coniugatio eſt: ut amo amas: ubi. e. ē
ſecūda ut doceo doces: ubi. i. tertia ut lego legis: ſed tertia plerūqꝫ & correpta ē: & ꝓducta:
quod deprehēditur hac ratione. Si correpta fuerit in paſſiuo penultima ſyllaba. e habebit ut
lego legis legor legeris. Si autē ꝓducta fuerit. i. reſeruabit ĩ paſſiuo: ut nutrio nutris: nutrior
nutriris. Quæ uarietas etiā de ĩperatiuo modo colligitᷣ: nā tertia correpta ĩ. e. exit: ut lege. ter
tia ꝓducta in. i. ut nutri. Itē infinitiui modi penultima ſyllaba quæ ſi lōga fuerit ꝓductā con
iugationē eē demōſtrat: ut nutrire. Si breuis correptā eē demōſtrat ut legere. hæ āt cōiuga-
tiones futurū tēpus ĩdicatiui modi uarie mittūt. Nam prīa & ſecūda cōiugatio in. bo. dicūt:
ut amo amas amabo. doceo doces docebo. Tertia uero correpta in am tantū mittit: ut lego
legis legā. Tertia ꝓducta duas hēt regulas requirēdas in indicatiui modi tēpore p̄ſenti ſi an
te. o. ultimū. e. fuerit correptū ĩ bo tantū mittit: ut exeo exibo. Si aūt. i. habuerit ante. o. futu
rū tēpus & in bo. mittit: ut ſeruio ſeruis ſeruibo: quas regulas. Probus artifex tuetur.

VErborum genera ſunt quinqꝫ. Actiua. paſſiua. Neutra. Cōmunia: Deponentia
Quæcunqꝫ illę ſint diffinitiones quæ hic lectæ ſunt uarie tamen quantum ad ſi
gnificatiōes id pertinet. Omnia iſta quinqꝫ duas habet ſignificatiōes: ideſt aut
agētis aut patiētis. Hinc eſt qđ in neutrali uerbo & agētis & patiētis ĩuenimus
ſignificationē. agentis ut nato: & patientis ut uapulo. Item deponēti uerbo ubi ſola utiqꝫ de
buit eſſe paſſiua ſignificatio & agentis non nunq̃ ĩuenitur: ut eſt loquor. Cōfuſio aūt. Com
munis uerbi caſibus ſegregatur. Nam ſi accuſatiuum caſum iungas agētis eſt: ut criminor
illum. Si ablatiuum patientis: ut criminor ab illo.

TEmpora ſunt quinqꝫ. præſens quod agit. ut lego: Præteritum ĩperfectum quod
omiſſum eſt & nō completum ut legebam. præteritum perfectum quod cōple
tum eſt paulo ante ut legi. Præteritū pluſq̃perfectum quod cōpletum eſt olim:
ut legeram. Futurū quod imminet: ut legam. Unde uitioſe loquūtur: q dicūt ex
pecta modo egrediar. Nā iungunt ſignificationem futuram & præſens tempus. Item qui di
cunt cras lego lectionem: uitioſe loquūtur. Nam cū lego temporis præſentis ſit cras uero ad
uerbium futurū utiqꝫ hæc locutio nō cohæret. Tractandum eſt illud an ſana ſit locutio hæc
cras legam an cras lego. Cras lego ut diximus uitioſum eſt. Cras aūt legā ideo nōnulli uitio
ſum iudicant: quoniam duo futura quaſi in aliud futurum nos deferunt.

MOdi uaria tēpora recipiūt. Indicatiuus enim oīa quinqꝫ habet ſupradicta tēpo-
ra. Imperatiuus enī uero duo tantū præſens & futurū. Optatiuus tria: ſed
geminata. Nā præſens & ĩperfectū pro uno eſt: Itē perfectū & pluſquāperfe-
ctū habet & futurū. Cōiūctiuus tot tēpora hēt quot & ĩdicatiuꝰ. Infinitus tria
habet tēpora præſens: præteritū: & futurū. Sed ſcire debemus in oībus paſſiuis uerbis præ-
terita tēpora ideſt perfectū & pluſquāperfectū habere ulteriora præterita. perſonas oēs mo
di ſegregatas habēt abſque ĩfinito ubi cōfuſæ ſūt ut diximus ideſt tres. Modus aūt ĩpera
tiuus hēt difficultatē perſonarū quæ talis eſt: prima ꝑſona in tēpore præſenti deficit ſed ĩ nu
mero ſingulari. Cæterū in nūero plurali nō deficit: Ideo aūt deficere creditᷣ: tā in ꝑſona quā ĩ

numero quoniã omne imperatiuum in alium ꝑcedit: ideſt ſecunda perſona naſcitur: in tempore uero futuro tã in numero ſingulari quã in numero plurali prima perſona deficit. Secunda uero & tertia in numero ſingulari uno modo ꝓferuntur: ut legito tu legito ille: ut eſt apud Virgilium. Tertius argolica hac gallea cõtentus abito. Nã ſi dicam legito legat: legito quidem erit tẽpus futurum: legat uero præſens Item tertia pſona numeri pluralis: his regulis cõtinetur. Indicatiuo modo tẽpore præſẽti tertia pſona numero plurali. o. accipit. & facit hãc perſonã. Imperatiui modi p omnes cõiugationes amãt amãto: docẽt docẽto: legunt legũto: nutriũt nutriũto. quod ſeruare maiores ut ait Horatius & quocũqꝫ uolent animum auditoris agũto. Nã diceret agãt tẽpus præſens oſtẽdere nõ futurꝫ. Pría cõiugatio & tertia correpta tot ſyllabas hẽre debẽt in ſecũda pſona quot in prima habet idicatiuo mõ: ut amo amas: lego legis. Quod aũt aliter fecerit anomalũ eſt: ut edo es: comedo comes.

ADuerbium dictũ eſt eo quod neceſſe habet hãc ptẽ orationis uerbũ ſequi: ut cras faciã hodie legã quottidie ſcribo: ſed nõ ut neceſſe eſt uerba ſequi aduerbium. Ita neceſſe eſt aduerbiũ ſequi uerbũ. Nam quãdo dico facit orator. eſt elocutio plena q̃q̃ ſine aduerbio. Põt ergo uerbũ ſine aduerbio poni. Aduerbium aũt ſine uerbo nunquã ponit. In ſignificationibꝰ aduerbioꝝ localia aduerbia diligẽter animaduertẽda ſunt: quæ habẽt quatuor ſpẽs. In loco de loco ad locũ: & p locũ. In loco ſunt hæc: hic illic ibi intus foris. De loco ſũt hæc hinc illic inde aliũde uno mõ tã de loco quã in loco: ꝓferũtur. i. ſine cõiunctione ꝑpoſitiones. Ad locum ſũt hæc huc illuc iſtuc illo intro foras. Per locũ ſunt hæc hac illac illa. Ergo aiaduertere debemus: ut quotiẽs fuerint aduerbia in loco iũgamus uerba quæ habeãt hãc ſignificationem in loco utputa ibi ſum illic ſedeo itus & ſimilia. Quotiẽs ſunt autẽ aduerbia quæ ſignificãt ad locum iũgamus his uerbis ſimiliter quæ debeãt ſignificationẽ euntis: ut pergo illuc: uado illo: proficiſcor intro & ſimilia. Nam ſi qs dicat uenio ubi uitioſum eſt. Venio enim ſignificationis eſt ad locum: ibi uero in loco eſt: & duo hæc diuerſa nunquã cohærent. Nam omnia aduerbia non recipiunt comparationem: ſed ea tantum quæ ducũt originem a nominibus recipientibus comparationem: ut doctus docte: iure enim dicimus doctus doctiſſime: quoniam & nomen ipſum facit doctior doctiſſimus. Aduerbia autem quæ cõparantur in paſſiuo gradu duas habet regulas. e. & . er. ut docte fortiter. In comparatiuo unam ut doctius & fortius. In ſuperlatiuo autem unam. e. quod ſemper productum eſt: ut doctiſſime fortiſſime. Quando autem poſitiuus. e. terminatur: & quando. er. datiuus ſingularis oſtendit. Nam. e. tum terminatur aduerbium in poſitiuo quando datiuus ſingularis o. fuerit terminatus: ut docto docte: claro clare. Tunc autem aduerbium. er. terminatur. quando datiuus ſingularis. i. fuerit terminatus: ut huic agili agiliter: & huic forti fortiter. Quæ has regulas non ſeruant aduerbia anomala ſunt. Nomina prouinciarum ſemper recipiuntur præpoſitiones: ut ad campaniam pergo: de campania uenio. In campania ſũ.

Econtrario nomina ciuitatum nunquam recipiunt præpoſitiones quando funguntur uice aduerbiorum. Verumtamen ſi ad locum ſignificant accuſatiui forma ſequenda eſt: ut Carthaginem uado: ſi de loco ſecundum ſeptimum loquimur: ut Carthagine uenio: ſi in in loco duplex regula eſt. Nam ſi nomen fuerit ſecundæ declinatiõis: aduerbium in loco fit ſecundum formam genitiui: dicimus enim deli fui beneuenti fui: quoniam huius deli huius beneuenti genitiuus eſt. Si autem nomen erit alterius cuiuſcunqꝫ declinationis. tunc formam ſequimur datiui caſus: dicimus enim Carthagini fui. Tyberi fui: quoniam huic Carthagini huic Tyberi datiuus eſt. Sciendum eſt ſane pauca nomina his regulis repugnare: ut eſt Narbone in philippicis Cicero. Cum Narbone menſas hoſpitium: conuomeres. Debuerit enim dicere Narboni. Item Virgilius ait Tyria Carthagine qui nũc expectat inquit Carthagine non Carthagini quod erat regula. Sed Cicero Antyptoſim fecit.

Virgilius uero metri neceſſitatē mutata regula ſeruauit. Generaliter tenēdū eſt qđ aduerbiis ideſt ſolis poſitis nō debet cōiungi ꝑpoſitio ſeparatim. Nemo enī dicit de ſero de mō: Vnde nec de mane dicere debem9 quod plærūq; ī uſu habēt. Sed quoniā legimus dum mane nouū ideſt hoc ipſum mane iā nomē effectu eſt: genus enim nō recipit niſi nomē. Videmur ei adiicere poſſe præpoſitionē. Quare tutius loquūtur & ſolū aduerbium ſine præpoſitione ponūt: ut mane uenit & quādo uolūt addere præpoſitionē genus coniungūt: ut de primo mane uenio: iam eni nō uidetur iungi ei parti oratiōis quæ eſt mane: Sed quæ ē primo.

PArticipium dictū eſt quaſi particapiū. habet enim partes. a nomine duas genus & caſum. a uerbo duas tēpus & ſignificationē. ab utroq; duas numerū & figurā; ideo ab utroq; quoniā numerus & figura tā modo accidunt q̄ uerbo; illa enī bina iis tantum accidunt a quibus trahuntur.

GEnera participioꝝ ſunt hæc. Maſculinū. Fœmininū. Neutrū & omne. Maſculinum participiū in us ſyllabam terminatur: Fœmininū in. a. Neutrū in um. ut lectus lecta lectum. lecturus lectura lecturū. legendus legēda legendū. Nā hæc ſūt duo tēpora præteritū & futuꝝ quæ genera ſecūdum regulas q̄s dixius diuidūt. Præſens aūt participiū ſemꝑ generis eſt oīs: & duabus claudit̃ cōſonātibus: ut ē legēs.

CAſus totidem ſunt in participiis quot in nomine & pronomine. Participia autem Maſculina & neutra ſecundæ ſunt declinatiōis. Fœminina primæ. Omne tertiæ ī quo Ablatiu9 & .i. & .e. terminatur: ut amāti & amāte. Sed ſcire cōuenit quod ars exigit ut .e. littera terminetur. ideſt aūt ubi fuerit terminatus: Ablatiuus huius participii neceſſitas eſt aut metri: aut euphoniæ.

TEmpora in participiis latinis tria ſunt præſens: præteritum: & futurū. Regulæ tamen quattuor ſunt. Nam præſens unam habet quam diximus .ns. ut legens. Præteritum unam. us. ut lectus. Futurū uero duas habet regulas: rus. & dus: ut lecturus & legendus. Ideo aūt neutrale uerbū tot & eadē habet participia quæ & actiuum quoniā ſic declinatur ut actiuum. Nam participia declinatione noſcūtur: Deponēs aūt uerbū participiū futuri in rus mittit: ut auxiliaturus. Nam ideo dictū eſt deponens nō quod .r. litteram nō deponat. (Nam & commune dēponēs eſſet: & hoc .n. r. litteram nō reliquit). ſed ideo deponens dicit̃: quod deponit participiū declinationis ſuæ ideſt futurum quod dus ſyllaba terminatur. Nemo enim poteſt dicere loquendus: licet inueniamus apud poetas hanc uſurpationem. Cōmune uero uerbum ideo habet quattuor paricipia: quia cōmune eſt .i. agentis & patientis habet ſignificationem & nouimus quod duo participia ueniunt ab actiuo & duo a paſſiuo. Sane ſcire debemus quod licet latinitas non habeat neque præteritum participium ab actiuo: neq; præſens a paſſiuo. inuenitur tamē apud poetas talis elocutio ubi alterius tēporis ꝑ hac ſignificatione ponat̃: ut eſt Virg. Et qua uectus abas & qua grandeuus a lethes. Vectus enim dixit pro eo quod eſt uehebatur. Regulæ participiorū ita ſe habent ut participiū futuri tēporis a paſſiuo regat participiū præſētis temporis ab actiuo ideſt ut de participio futuri temporis a paſſiuo ſublata dus ſyllaba & addita .ſ. littera & faciamus participiū præſentis tēporis ab actiuo: uel ecōtrario: Item participiū præſentis temporis a paſſiuo ſublata .s. littera & addita rus ſyllaba facit participiū futuri temporis ab actiuo: ut lectus lecturus: uel ecōtrario. Sed his regulis repugnāt pauca participia noua ratione uſurpata ut eſt moriturus quod nulla ratione dicitur ſublata enim. rus. ſyllaba & addita .s. littera moritus facit quod latinitas non habet nam mortuus dicimus: Et illud ſciendum eſt maiores noſtri ſæpe a uerbis neutralibus: præſentis temporis uſurpaſſe participia: ut eſt regnata. triumphata. placita: nupta: pranſus: cœnatus & ſimilia. Quibus nos ideo utimur quoniam auctoritate firmantur: non tamen poſſumus de aliis uerbis neutralibus ſimiliter quæ non lecta ſunt uſurpare: Sed debemus ea tantum quæ lecta ſunt dicere.

COniunctiones dictæ ſūt ab eo quod cōiungant elocutionem: Nam ſi quis dicat: ego tu eamus diſſidet elocutio: ſi interponas &.& dicas ego tu eamus incipit cohærere. Copulatiuæ dicuntur eo quod & uerba & ſenſū copulāt ut ſi qs dicat ego & tu eamus. Nā in hac elocutione & uerba coniūcta ſūt & ſenſus. Vtrunq; enim iturum ſignificat. Diſiunctiua uero penitus cōtra naturā ſermonis fuiſſet inuenta: niſi uerba coniungeret: Nam quid tam cōtrarium coniunctioni: quam habere ſpecies coniunctionis? ſed ideo diſiunctiua dicitur qđ ſenſus diſiungat. Nam uerba coniungit: ut ſi quis dicat ego aut tu eamus: nunc enim elocutio coniuncta: ſed ſenſus diſiunctus. Non enim utrunq; ſed alterum iturum ſignificat. Expletiuæ dicuntur cōiunctiones eo qđ illud quod minus fuerat expellere contendūt ut ſi quis dicat negligenti lege dicendo lege in eo eū arguit quod non legit. At ſi dicat ſaltem lege: in eo arguit quod nihil oīno agit. Inter caſuales & rationales hoc intereſt qđ tunc utimur caſualibus quādo de cauſa loquimur. tūc rationalibus. quādo de ratione. Cauſa eſt āt quæ nos impingit ad aliquid faciendum. Ratio aūt qua utimur in faciendo. Sed plane faciendū eſt qđ pro rationalibus cauſales ponere poſſumus: & ꝓ cauſalibus nunq̄ ponimus rationales. Etenī cauſa non ſtatim rationē recipit. Vbi aūt non eſt iā cauſa præceſſit. In ordine aūt hoc ſeruandū eſt quod ſūt aliquæ quæ ſemp̄ præponunt̄: ut aſt: at: dicimus enī aſt ego quæ diuū incedo regina. nō ego aſt: Et itē at pater Anchiſes. nō enī pater at. Poſtponuntur uero q; & autem: dicimus enim primuſq; machaon nonq; primus Machaon. Et hoc aūt fac: non autem hoc fac. Igitur uero & primo & medio & ultimo cōuenit loco: dicimus enim igitur patres conſcripti cenſuerunt & patres igitur conſcripti cenſuerunt.

PRæpoſitio dicta eſt. quod in loquendo præponitur dicimus enī apud amicum ſum. Excepta bina præpoſitiōe quæ nūquā præponit̄: ſed poſtponitur ſicut tenus dicimus enim pubetenus & nō tenus pube. & excepta altera præpoſitione ideſt cū ſcilicet in pronominibus nōnullis: ut mecū: tecū: nobiſcum: uobiſcum: quod cōtra artē ex aperto dicitur: nemo enim dicit cum me cū te ꝓpter cacēphaton: Natura enim ꝑpoſitionis exigebat: ut ꝑponeretur. Accuſatiuæ ꝑpoſitiōes ſūt. xxx. quæ accuſatiuo tantū iunguntur uel ſingulari uel plurali. Ex his ad & apud diuerſas habēt ſignificatiōes. Nam ad: ad locum ſignificat: ut ad patrē uado. Apud uero in loco: ut apud parentes ſum: ſed ad nōnunquā auctoritate etiam in loco reperitur: ut decem fiſcos ad ſenatorē illum relictos & apud Maronem. Ad Troiā pro caris geſſerat argis. Tentauerūt plærıq; facere diſcretionē & in hac elocutione: quæ fit de ad & de in. ut ad forū uenio & in forū uenio: Etenim ad forū uenio eſt ad forū accedo: in forū uenie forū ingredior: ut ſit illud potius propinquātis ad locū: hoc autem locū ipſum tenētis: ſicut uidetur locutus eſſe Saluſtius dicendo: ire utiq; imperatores ad urbem erant utiq; impediti ne triumpharēt calumnia paucorum. Nam ſi nec dum triumphauerāt: urbem īgreſſi non fuerant. Ergo ad urbem quod dixit propinquātis ſignificatio habetur: non ingredientis. Vſq; etiam præpoſitio nouo modo ſibi aliam coniungit præpoſitionem: dicimus enī: ut Virgilius aduſq; columnas exulat. Nec ſequi debemus quod nōnulli dicunt uſq; aduerbium eſſe: multo minus enim ſibi iungeret præpoſitionem ſi aduerbium fuiſſet. Aduerbio enī ſæpe præpoſitio ſeparatim nō cohæret. Et. e. & ex præpoſitiones habēt differentiam: nā ſi pars orationis ſequatur a uocali inchoans præponimus: ut ex animo. Si autem a conſonante inchoet. e. ut. e. foro. E contrario autem poſitæ aut hiatum faciunt: aut aſperitatem hiatum. e. animo aſperitatē ex foro. Clam præpoſitio: quam donatus īter ablatiuas poſuit ſcire debemus quod indifferenter pro arbitrio dicentis & ablatiuo iungitur & accuſatiuo: dicimus enim clam patre & clam patrem: Inſub: ſuper: & ſubter: & accuſatiuæ ſunt & ablatiuæ. Sed apud maiores noſtros indifferenter ponebat ideſt nulla lege ſeruata. Nam

& Virgilius dixit. Rapuitq; in fomite flammam pro in fomite: & Hora. Naſo diſtrictus enſis quod ſuper magna ceruice pēdet: pro ſuper ciruicem. Cicero fortes in eo quiritis: ꝑ in eū & ſimilia. Aetas poſterior ſuper & ſubter accuſatiuas fecit: in uero & ſub cōiungitur accuſatiuis caſibus cōmutatio eſt loci: ut in forum uado. Sub baſilicam uado. Tunc iungitur ablatiuis cum permanſio eſt uerborum. quæ elocutione præponenda ſunt rōne colligit̃. Nam pergo proficiſcor & huius motū ſignificāt. Sto: ſedeo: dormio: & huius permanſionem. Loquelares præpoſitiones ideo dicuntur quia ſemper cohærent: ut conduco: recipio: cohærere autem eas res illa ſignificat: quod nō patiuntur in ſignificatione interpoſitionē. Nemo enim dicit con tibi duco: aut re illum cipio. Præpoſitiones cum poſt poſitæ fuerint ſi caſum ſuum referuent adhuc præpoſitiones ſunt: ut tranſtra per & remos. ſi aūt caſum mutēt fiūt aduerbia: ut tēpore poſt. Sed plærumq; metrorum ratione etiam præpoſitæ idem faciūt: ut longo poſt tempore uenit. Et illud ſciendum eſt præpoſitiones utriuſq; caſus quotiens pro aliis p̄poſitionibus ponuntur illis eas caſibus iungi quibus iungitur illæ pro quibus ponuntur: ut in alterum. Nam quoniam in modo contra ſignificat. tantum accuſatiuo iungenda eſt. Cōtra enim accuſatiui caſus eſt. Item ſuper priamo rogitans: quoniam ſuper de ſignificat tantum ablatiuo iungenda eſt: de enim ablatiui caſus eſt.

INnteriectiões proprie ſunt affectus uoce ĩcognita cōdita expreſſi: ſed & plenꝰ frequēter ſermo ꝑ iteriectiõe habet̃: ſi affectum ſignificet: ut ꝓprie dolor & ſimilia.

SVnt noĩa ſimilia participiis p̄ſentis temporis ut demens: legens: quæ hac ratione diſcernuntur. Si enim nomen fuerit comparationem recipit: ut dementior demētiſſimus: ſi autē participium fuerit nō recipit cōparationē. Nemo enim dicit legentior legentiſſimus. Quid ſi ſit nomen non ſimile participio ſed quid ſit & participiū aliā recipit diſcretionem ut eſt amans quod & nomen ē & participiū. Nā ſi ſit nomē genitiuo iūgitur ut amās tui: ſi aūt participiū ſit accuſatiuo iūgitur: ut amās te: quēadmodū colēs te. Si aūt inueniantur noĩa ſimilia participiis p̄teriti tēporis uel potius eadē & participia diſcernūtur in declinatiõe. Nā participia ſi fuerint ſecūdæ ſunt declinatiõis ut hic uiſus huius uiſi. hic auditus huius auditi. Si aūt noĩa fuerint erūt q̃rtæ declinatiõis: ut hic uiſus huius uiſus. hic auditus huius auditus. Quāq̃ hæc q̃ diximus etiā illa ratione diſcernimus. qđ participiū tūc eſt quom tēpus hēt: utputa ille auditus eſt: quom aūt nō habet tēpus nomē eſt: ut auditus meus obtuſus eſt: & uiſus meus breuis.

SERGII GRAMMATICI IN SECVNDAM DONATI EDITIONEM COMMENTARIVS.

QVæ ſunt principales partes oratiõis nomē & uerbū eo quod ipſæ ſolæ faciūt elocutionē ut Cicero ſcripſit. Virgiliꝰ fecit: & ſine ipſis nulla pars ĩplet elocutionē. Nā quādo dicimus ipſe legens dixit. Ariſtotelici dicūt duas eē partes oratiõis nomē & uerbū. Stoici quinque. Grāmatici octo. Plæriq; nouē. plæriq; decē. plæriq; undecim. Interiectionē græci penitꝰ nō habēt: ſed iter partes oratiõis. ideſt ĩ octo nō cōputāt. Nos articulo nō penitus caremus ideſt eū articulū ſed ĩ ꝓnoĩe cōputamus. Tres ptes oratiõis ſūt q̃ caſibꝯ declinantur: nomē: ꝓnomē: participiū: & una q̃ tēpibꝯ ideſt uerbū. Cæteræ oēs q̃ttuor nō declinātur. Quæſitū ē quādo pars oratiõis officio fungit̃ utrū ius ſuū retineat an eius cuius accipit ſignificationē nā frequēter iuenimus & noĩa ꝓ aduerbiis poſita ut toruū clamat & aduerbia pro noĩbus: ut mane nouū. Quare ſciendū eſt quoniā ſi nomē ſit ꝓ aduerbio inſtitutū incipit nō poſſe declinari. Etenim cum deſinat eſſe quod eſt & trāſeat in aduerbium incipit iam non poſſe declinari: quemadmodum nec illud aduerbium naturaliter declinatur. Item aduerbium ſi tranſeat in ſignificationem nominis nonnunquā declina

tur quoniam ſignificat eam partem orationis: quæ recipit declinationẽ. Vnde eſt illud apud
Plautum a primo mane uſque ad ueſperum modo mane nomen eſt hoc mane huius manis
huic mani: hoc mane ab hoc mane. Nam ſi aduerbium eſſet nec genus reciperet nec præpo
ſitioni adiungeretur: nec poſſet terminari.

PRoprium nomen in quattuor diuiditur partes. Prænomẽ. Nomen. Cogno
men. & Agnomẽ. Prænomẽ eſt quod in loquẽdo p̄ponim⁹ ut publius: No
men eſt commune familiæ ut Cornelius. Cognomen eſt propriũ uocabulũ
ut Scipio. Agnomen ẽ qđ extrinſecus ſummitur uel a uirtutib⁹ ut Affrica
nus uel a uitiis ut iugulator. Sed ſciendum eſt quod plærũq; cõtingit: ut tan
tũmodo inuenitur: ut ecce Romulus unũ tantũ habet. plærũq; duo: ut Nũ
ma pompilius. plærunq; tria: ut Publius Virgilius Maro. plærunq; quattuor: ut Publi⁹ Cor
nelius Scipio Affricanus. Sane ſciendũ eſt qđ quotiens unũ inuenitur cognomen eſt: nemo
enim poteſt eſſe ſine uocabulo: quotiens duo plærunq; p̄nomen & cognomen ſibi libertus
eſt. Nam non poteſt libertus habere nomen quod familiã ſignificat cum ipſe ſine familia ſit.
Appellatiuorum ſpecies ſunt uiginti ſeptem. Sunt nomina corporalia quæ uidemus & tan/
gimus ut terra lapis. Sunt incorporalia: quæ nec uidemus nec tangimus ut pietas iuſticia.
Sunt primæ poſitionis quæ a natura firmata ſunt ut mons ſchola. Sũt deriuatiua quæ a pri
mæ poſitionis nomine eiuſdem dicuntur ut montanus ſcholaſticus. Hæc autem deriuatiua
non regulis ſed auctoritate firmantur nam plærunq; inuenimus uaria ab uno ſermõe. ut tu
der eſt tudertinus tuders. Sunt etiam diminutiua: quæ ſententiam minuunt & non ſemper
ſed frequenter ſyllabis creſcunt ut agnus agnellus. ſunt etiam alia ſono diminutiua: ut tabu/
la fabula in his ſignificatio principalis eſt: ſed enunciatio diminutiua. tunc enim reuera eẽnt
diminutiua ſi haberent alia principalia: ut oculus ocellus. ſunt quæ dicuntur tota græca ut
Dido mantho græcæ hæc & latinæ poſſunt declinari græcæ ut dido didous latinæ dido dido
nis: mantho mantous & mantho mantonis. ſunt quæ tota latina appellantur: quæ lõge a lit/
tera. a latinis proferuntur: q̄ a græcis. Nam quom græci dicant. Pollydeus latini appellãt pol
lux. Hæc autem quæ tantum latina ſunt latinæ declinamus. Sunt quæ appellantur notha q̄
non primis ſyllabis ſed ultimis a græco ſermone diſſentiunt: ut achilleus achilles: agamem/
non agamemno & fere omnia græca quæ in on exeũt. detracta enim on ſyllaba per breuem
o proferuntur: ut apollon apollo platon plato. ſunt ſymonia quæ uarias habent elocutiones
ſed uniam ſignificationem ut terra ſolum humus tellus. ſunt omonyma ſuperioribus contra
ria ut aries: nam & machinamentum eſt quo muri expugnantur: & ſidus in cælo: & animal
in terris aries uocatur. ſunt patronymica quæ trahuntur non tantum a patribus ſed etiam a
parentibus. Nam inueniuntur & a matribus dicta hetideus retoides: & ab auo: ut æacides:
& a maioribus ut dardanides æneades & a uitrico: ut amphytrionides. ſic ergo dicimus pa/
tronymicam non a patre tantum ſed a parentibus tracta ut dicimus patricidam non qui pa/
trem tantum ſed qui quẽq; parentum necauerit. Hæc autem patronymica ſi græca fuerint ĩ
des exeunt ut atrides aut in ius ut atreius. aut in on ut atrion. ſed quæ in des exeunt tantũ pa/
tronymica ſunt ut atrides agamemnon. Quæ in ius exeunt & patronymica & poſſeſſiua
ut atreius agamemnon & atreius gladius Euandrius enſis. Quæ autem in on exeunt in lati
num ſermonem non tranſeunt. Fœminina autem aut in is exeunt ut atreis: aut in ias ut atre
ias. aut in en: ut atrien. ſunt etiam nomina adiectiua quæ plærunq; ſenſum habent: ſed con/
iunctione iactantur: ut magnus fortis. dicimus enim magnus uir fortis exercitus. Sunt
etiam qualitatis quæ trahuntur ab animo a corpore extrinſecus: ut doctus niger fœlix.
Sunt quantitatis quæ trahuntur a menſura ut longus latus. Sunt gentis quæ gentem ſi/
gnificant: ut græcus hiſpanus. Sunt quæ patriam ſignificant: ut Romanus. Sunt quæ nu/
merum; ut unus duo tres quattuor quinque. Sunt quæ ordinem ut quintus ſextus. Sunt

quæ ad aliquid dicuntur: quæ penitus non poſſunt ſine alterius coniunctione intelligi ut patet. Non enim poteſt dici niſi filium habeat. Sunt ad aliqualiter ſe habentia: quæ contrario ſignificationem ſumunt: ut dexter ſiniſter niger candidus. Sunt generalia in quibus ſpecies continentur: ut animal. Nam animal dicitur & homo & canis & equus ſunt ſpecialia ut ſunt ea quæ diximus canis homo & equus. Nam illa ſunt ſpecialia: quæ genere diſcernũtur. Sunt facta de uerbo ut dictor lector. Hæc autem ſemper in tor exeunt & oriuntur a gerundii modo ultimo tempore & ultima ſyllaba in tor uerſa per omnes coniugationes ut amatu amator. doctu doctor. auditu auditor. lectu lector. Sũt etiam participiis ſimilia: ut demẽs nam ſic eſt demens quaſi legens: ſed demens nomen eſt quia recipit comparationem. i. dementior legens uero participium quia non recipit ſimiliter comparationem. Sunt etiam uerboſimilia: ut contemplator: ſed hæc cum caſum acceperunt nomina ſunt & contemplator huius contemplatoris facit. Cum autem tempus habuerint uerba. Vt Maro dixit contemplator aquas dulces. Sed comparatiuus gradus generis eſt ſemper communis excepto uno quod eſt ſenior hoc enim ut Probus dicit tantum generis maſculini eſt: nam omnia quæ recipiunt comperationem qualitatis ſunt & quantitatis ſic. ut puta non omnes qui ſtudent cauſas agunt quiſquis autem cauſas agit: ſtuduit ſine dubio. Recta comparatio eſt quæ primã ſyllabam itegrã ꝑ omnes ſeruat: ut doctus doctior doctiſſimus. Si autem integrã nõ ſeruat inæqualia efficit nomina quæ ſunt tantum tria bonus: malus: magnus: cum conſtet comparatiuum gradum minus ſignificare uideatur ut clarior clariſſimo. doctior doctiſſimo. Præterea ipſe comparatiuus nonnunquam poſitiuum ſignificat quando dicimus ſenior ſignificãs tamen ſenex. At cum Saluſtius dicit. Mare ponticum dulcius eſt q̃ cætera. modo inuenitur Comparatiuus non ſolum comparatiuus non eſt: ſed nec poſitiuus. Nam mare non modo dulcius non eſt: ſed nec dulce quidem. Donatus dicit quinq; tantum aduerbia genitiuo eſſe iungenda: tanq̃ magis minus maxime minime ea ſcilicet ratione: quoniam uim in ſe habent comperandi: atq; ideo non debent comparatiuis caſibus iungi ne uideatur comperatio geminata. Qui. n. dicit tã doctior pene dicit hoc doctior doctior: qđ latinitas non patitur. Probus autem dicit omnia aduerbia quæ uim augentis aut minuentis in ſe habent non debere coniungi nec ſuperlatiuo nec comparatiuo. ut ſunt iſta ualde multum plurimum per & ſimilia. Nam iſta nomina tantum poſitiuis gradibus debemus adiungere. Quod ſuperlatiuum dicit genitiuo plurali non adeo uerum eſt nam inuenimus eum etiam ſingulari genitiuo poſſe coniungi tunc quando nomina ſunt enuntiatione ſingularia intellectu uero pluralia ut eſt O danaum fortiſſime gentis. Quod dicit enuntiatione maſculinum intellectu eſſe neutrum pelagus uerum eſt uulgus falſum eſt. Nam uulgus & neutro & fœminino genere legimus apud Virgilium fœminino. In uulgum ambiguam neutro ignobile uulgus. Balneum generis neutri eſt in numero ſingulari fœminini quidem ſecundum uſum: ut occiſus ad balneas pellicias tamen & neutraliter legimus: ut balnea uitantur in horatio. Cælum in numero ſingulari generis neutri eſt: In numero autem plurali generis maſculini: habemus enim in Lucretio. Quis totidem uertit cælos. Cæpe in numero ſingulari neutri generis eſt: ut tunicatũ cum ſale mordẽs cæpe & hoc nomẽ tres hoc ſolos habet caſus: hoc cæpe: hoc cæpe: hoc cæpe. In numero autem plurali genere fœminino ſimpliciter declinat̃. Ioca & loca ſimilia nomina ſunt: nã in numero plurali & maſculino & neutro genere declinãtur: dicimus. n. & ioca & loca & loci & ioci. In numero aũt ſingulari tantũ maſculini. ut iocus & locus. Qđ dicit genera cõmunia eſſe inter maſculinũ ut puta pampinus nõ ita itelligimus q̃ſi ſacerdos nã ſacerdos ſi maſculus ẽ hic ſacerdos dicit̃ ſi fœmina hæc ſacerdos nõ poſſumus hoc ꝑ noſtra uolũtate cõfundere: ſed ꝑ naturæ qualitatæ diſcernimus: Pampinus uero & dies & ſimilia ꝑ noſtro arbitrio uel maſculino uel fœminino genere ꝑferũtur. Nomẽ nec ĩ totũ fixũ nec in totũ mobile: at fixum leæna ſecundũ Virgiliũ Torua leæna lupũ ſeqtur ſcđm Ouidium mo-

bile eſt qui dixit: ut lea ſæua ſitim multa compeſcuit unda. Eiuſdem generis debet eſſe diminutiua: cuius generis ſunt principalia ut puta ideo hæc domuncula generis fœminini ē quia & hæc domus generis fœminini eſt. Exceptis ſcilicet paucis iſtis: ſcutum: piſtrum: canis: rana: uerna: ſcutra. nam ſcutra ſcutrini facit. beta betaculus. Puluis dicitur quia numeri ſingularis eſt tantū: ſed legimus apud Horatiū. Ouides diſpare pulueres. Item pax: lux dicit numeri ſingularis ſed legimus apud Saluſtium: paces & luces. Item quirites dicit numero tantum plurali ſed legimus apud Horatiū hunc quiritem uetus nominatiuus hic quiris. Itē idē Horatius quis te quiritem cuius nominatiuus erit hic quirites: ut dicit Petronius. Quadrigas dicit numero tantū plurali ſed. Varro dicit numero ſingulari. Virus generis neutri ē: & declinatur quemadmodum doctus hoc uirus huius uiri. Legimꝰ enī apud Lucretiū Tetry primordia uiri. Dicit noīa iā cōpoſita non debere componi & idem paulo ante dixit de com pluribus potuiſſe cōponi nec contrariū ſit ita intelligi debet ut liceat nobis nomen cōponere bis: ſed ita ut prima cōpoſitio ſenſum nobis ī cōtrariū nō uertat: ut territus impterritꝰ. Illud enim nobis nō licet facere: ut per compoſitionem primum cōuerſum in cōtrariā ſignificatione nomen per ſecundam compoſitionem ualeamus reuocare ad primā ſignificationē: ut eſt doctus: indoctus: quando antiqꝫ nulla ratione dicitur prefectum uigulum ſic dicatur quemadmodum tribunus militū ideſt ſi pro uno nomine accipitur uterqꝫ ſermo in priore parte tātummodo declinatur. Si autem uoluerimus elocutionem facere dicimus perfectus uigilibus quo tpe licet nobis ēt in hac duo noīa aliquē adferre ſermonē ut prefectus eſt uigilibꝰ.

CAſus plæriqꝫ quattuor eſſe dicunt auferentes nominatiuū & uocatiuū. Nominatiuū qui ſimilis eſt uocatiuo. Ideo autem auferūt nominatiuū quoniam quom caſus ſit ab eo quod faciat nomē habere. Noīatiuus ecōtrario rectum nomen oſtēdit. Alii quinqꝫ docēt ut græci qui ablatiuū non habent. Alii ſex ut latini qui ablatiuū addunt. Alii ſeptimū etiā addunt caſum qui ablatiuo ſimilis inuenitur. Nā quādo dico reuera doctior illo & doctior ab illo eadē inuenitur elocutio: quādo autem dico illo præſente ſuſcepi & ab illo præſente ſuſcepi: non eſt ſimilis ab utroqꝫ caſu elocutio. Nā illo p̄ſente ſuſcepi inter duas tantummodo res geri uidetur Nonnulli adiungunt octauū caſum qui fit cum quid per accuſatiuum cū præpoſitione poſſumus docere: dicimus per datiuum ſine p̄poſitione ut clarior it in cœlum & it clarior cœlo ut ſubeunt ad murum & ſubeunt muro. In flexionum autem uarietates in ſex ſunt. Aliquando enim omnes caſus uarios exitus ſumunt ut eſt unus quæ dicitur forma ex aptota. Itē pentaptota dicitur ubi quinqꝫ ſunt uarietates. Item tetraptota ubi quattuor ut eſt ſpecies. Triptota ubi tres ſunt. ut eſt templum. Diptota ubi duæ: ut cornu: genu. Nam nominatiuus accuſatiuus & uocatiuus corripiuntur. Alii tres producuntur ideſt genitiuus datiuus ablatiuꝰ Eſt etiā monoptota: quā nō bene monoptotā ſed aptotā dicimus ut nequā nam monoptota illa ſunt quibus unus tantum caſus eſt ut ſponte. Aptota uero illa ſunt ubi oēs quidē ſunt caſus: ſed nulla rōne uariantur ut eſt frugi. Inueniuntur autē noīa unū caſum habētia: ut tabo aut duo tantum ut hic iuppiter o iuppiter: aut tres tantū: ut hoc nefas: aut quattuor tantum ut huius dictionis huic dictioni hanc dictionē ab hac dictione. Sed horū nominū reliquos caſus in uſu quidem nō eſſe manifeſtum ē. In auctoritate autem ſæpius reperiuntur. Inimicus datiuum regit quanꝗ uſus uendicet nominatiuum. Inimicus enim eſt mihi dico nō meus. Item ſecundus ab illo eſt: dicimus non ſecundus illi quanꝗ iſta nomina ſuis caſibus ſeruiunt etiam aliis alia auctoritate iunguntur. Nam & pactus illam rem dicimus & illa re. Q d dicit ab his mulabus: filiabus: deabus. nos dicere debere. Sciendum eſt propter teſtamentorum neceſſitatem. Nam hæc pauca dicit Probus contra artem eſſe ſuſcepta: nec nos debemus ad iſtorum ſimilitudinem alia declinare: ea enim quæ arte carent ſola auctoritate firmātur. Vas in numero ſingulari tertiæ declinationis eſt: in numero plurali ſecundæ. Dices

ſecundum regulam tantum fœminini generis eſt. Nullum enim nomen eſt producto ablatiuo terminatum quod alterius poſſit generis inueniri quod dicimus genere maſculino idē ratio perſuaſit aduerbii. Nam hodie dicentes quaſi hoc die ſignificamus nec tamen dicimus hodie quaſi hac die: Nam quotiens nominatiuus ſingularis .n. &.r. terminatur ablatiuis in .e. etiam genitiuus pluralis in um: Exit .a. ſupradictis regulis. Accuſatiuus ſingularis tūc in .im. exit: quum ablatiuus ſingularis indubitabiliter .i. terminatur. ut ab hac ui. & ab hoc thyberi facit enim hanc uim hunc thyberim. Si autem .e. terminatur ablatiuus: tunc uariatur accuſatiuus ut ab hac puppe hanc puppem. Domus & iugerum ab antiquis aliter declinabantur q̄ hodie declinamus. Nam domus erat quartæ declinationis. Iugerum tertiæ: nos autem in hoc nomine .i. domus tres in unum caſum uſurpamus .a. ſecunda declinatione ablatiuum .a. domo: genitiuum pluralem harum domorum accuſatiuum pluralem has domos. In nomine autem iugeris: unum tantummodo uſurpamus ablatiuum ab hoc iugero. V. littera tunc retinetur in datiuo plurali: ut ipſe dixit: quum aliqua diſcernenda ſūt: ut arbutus: & arcubus: cui regulæ tamen inuenimus duo nomina contraria ideſt nulla diſcretione interueniente .u. retinentia ut ſpecubꝰ & tribubus: quæ ab iſtis regulis diſcrepant. Nomina tātum pluralia uulcanalia: mineruàlia: ideoque illæ regulæ ablatiui ſunt ſingularis hæc autem nomina ſunt numeri tantum pluralis: quæ licet regulas non habent tamen ad ſimilitudinem nominum declinanda ſunt: quæ nomina regulis continētur .i. ut ſic declinemus. hæ Kalendæ quemadmodum hi agiles hæ idus quemadmodum hæ manus: quanq̄ dixerunt ut quemadmodum regulis carent: ita uarie declinarentur. Nam inuenimus apud auctores & ancilium: & anciliorum: & uulcanalium: & uulcanaliorum. Item nomina græca .a. ſupradictis regulis ſegregantur: ut emblema: poema: & hoc iuſte. Nam ſi græca ſunt ablatiuo carent illæ autem ab ablatiuo originem ſumunt quas non poſſunt ſuſcipere nomina ablatiuo carentia: ſed hæc maiores noſtri aut tertia declinatione declinabant ſi fuiſſent generis neutri ut poema. poematis: aut prima declinatione declinabant: ſi fuiſſent generis fœminini. ut hæc pœna: huiꝰ pœnæ: quanq̄ īuenimus aliquos caſus nec ab illis nec ab iſtis regulis declinatos ideſt genitiuum pluralem: & datiuū & ablatiuū pluralē: legimus enim apud Ciceronem horum poematorum his poematis ablatiuo ab his poematis: ſimiliter & emblamatorum & emblematis. peripateſmatorum peripateſmatis: Analogia dicitur ratio declinationis nominum inter ſe omni parte ſimilium latinæ proportio uocatur. Nomina autem ſimilia ſunt omni parte ſi octo rebus ſint ſimilia ideſt ex illis quæ accidunt nomini qualitate cōparatione: genere: numero: figura: caſu: deinde exitus ſyllabarum deīde conſonantiū: rationes penultimarū atq; ſi una res ex iſtis octo deſierit ſimilibus: dicimus .n. nomen nulla ratione declinari ſimiliter cuius rei exemplū & lupus ſit lupꝰ nā ſeptē partibus conſentiunt: tamen quaſi genere diſſentiunt. Lupus enim in aliud genus: ut lupus: lupa: lepus lepa non facit.

PRobus autem pronomē in quattuor partes diuidi putauit ideſt pronomen īfinitū: finitū minuſquāfinitū: & poſſeſſiuū quod nō uidet̄ habere rationē unde Donatus melius q̄ i duas ptes in primo diuiſit. Nā ſi ea ſūt finita ꝓnomina q̄ recipiunt perſonas. Alia omnia quæ nō recipiunt ꝑſonas infinita dicēda ſunt: Vnde apparet quod infinita & minuſquāfinita ſūt & poſſeſſiua. In illis enim nō accidit certa ꝑſona: cuias: & noſtras: uel cuiates & noſtrates: nā utrūq; dicimus ſecūdū Plauti auctoritatē gentē ſignificat: ut eſt cuius gētis optime noſtræ gētis. Plæriq; accētū in ultima ſyllaba ponunt: quādo cuiam: ſed praue: Nā nulla pars orationis eſt latina abſq; prædictis: quæ poteſt in ultima accētū tenere .i. pone & alias. Sunt aliqua pronomina quæ caſibus creſcunt nominatiuo: ut quis uel qui. genitiuo ſingulari: ut mei uel mis mihi: tui uel tis. Ablatiuo ſingulari ut .a. quo uel .a. qui plurali da-

tiuo uel ablatiuo:ut a quis uel a quibus qua ratione ſiant ſuperius diximus. Sunt ecõtrario quæ caſibus decreſcunt:nam uocatiuus non inuenitur in pronomine ego. Aliquando nominatiuus & uocatiuus:ut in pronoĩe ſui ſibi ſe a ſe. Aliquãdo tantũ accuſatiuus: eccũ eccã ellum ellã. Aliquãdo tantũ genitiuus ut cuia:& cuium. Quod autem dicimus ſui aliqd eſſe pronomẽ uerũ eſt:nõ enim de poſſeſſiuo naſcitur cuius nomĩatiuus eſt ſuus. Nã ſi inde naſceretur datiuũ omitteret:ut ſuo nõ id.i. Præterea eſt aliqua differentia quod hoc ꝓnomen ſui:uel ſibi:utriuſq; numeri eſt. Illud uero poſſeſſiuũ ſuum & ſingularẽ habet numerum & pluralẽ. Quæſitũ eſt apud græcos an. O. uocatiuus eſſet articulus & prouocatus nõ eſſet. Omnes enim articuli cum de numero ſingulari ad pluralem tranſeunt uarie proferuntur:ut hic & hii huius & horum & reliqui. Quando aũt dicimus o docte & docti:& utroq; numero eundem articulum ponimus:quæ res non articulus uidetur qa non mutatur in numero plurali:ſed potius aduerbium uocantis:ut queadmodum dicimus heus uos docti:ſic dicamus o tu docte & o uos docti. Inter articulos & pronomen hoc intereſt:qđ pronomina tũc cũ ſine nominibus ſunt & abſentium nominum uidẽtur explere perſonas:ut hic & hæc & hoc: quando autem dico hic æneas huius æneæ iam nõ poſſunt pronomina dici:cum nõ fungantur eorum nominum quæ præſentia ſunt officio. Ipſa enim nomina per ſignificationem implẽt. Neuter alius:& reliqua cõſtant eſſe nomina:quoniã probus uigiti & unum dicit eſſe pronomina in quibus iſta non cõputantur. Ea ꝓnomina quæ utraq; parte nominatiuum habent ſecundum formã nominum declinantur. Nam ſic declinamus quiſquis utraque parte, ſic autem priore parte non declinamus aliquis quemadmodum nec iuris peritus. Sic poſteriore parte non declinamus quiſpiam quemadmodum nec tribunus militum.

ODi:noui:cœpi:memini. Quæritur cuius ſint temporis quom conſtat eſſe perfecti. Nam & perfectum in.i.ſemper exit ut legi:ſcripſi:& præſens temporis nunquam in.i.ſed ſemper in.o.exit. Illa enim uerba ſignificationem habẽt præſentis temporis regulas autem præteriti. Sum defectiuum uerbũ in coniugatione. Nã quãdo dicimus es nõ poteſt eſſe ſecunda coniugatio quia &.e. correptam habet & in prima perſona.e.ante.o.non habet. Pudet:& tedet: quaſi defectiua poſuit. In ſuperiore autem parte imperſonalia nõ cõtrariæ ſunt poſita. Nã hoc ipſum uerbũ imperſonale defectiuum eſt. Sublatis enim de primo uerbo duabus ꝑſonis:prima & ſecunda. Tertia utiq; ſupereſt. Quæ ſi non ſibi adiungat pronomen defectiuum dicitur eſſe uerbum. ſi autem adiungat imperſonale. Gaudeo & audeo a plæriſque neutro paſſiua:ab aliis ſupina uerba dicuntur quæ in tempore perfecto & pluſqꝑfecto paſſiuam habent declinationẽ:in reliquis aũt actiuã:ideſt tẽporibus. Sunt alia inæqualia quæ ſuam habent declinationem & contraria ſunt:ut placeo:nam & placui facit & placitus ſum. Sunt itẽ alia inæqualia quæ ideo ſunt inæqualia quoniã primã ſyllabã non reſeruant:ut nolo:uolo. Faciunt enim nolo:non uis:uult:non nolo nolis nolit. Item uolo uolis uolit:non dicimus. Sed uolo uis uult. Sunt aliqua penitus anomala:de quibus nihil poſſumus dicere niſi quod lectione declinetur eas uſurpare perſonas: quæ tantum auctoritate firmantur. & ſunt hæc faxo faxis:inquit:infit inquam:& reliqua. Prima perſona in indicatiuo modo ſemper corripitur:ut lego abſq; monoſyllabis:ut do:flo:ſto: quæ quidem ſi fiant poliſyllaba:ut reddo:reſlo:reſto:corripiuntur. Verba quorum declinatio in noſtra poteſtate eſt:ſunt hæc:tondeo:lano:fabrico:punio:& reliqua. uerumtamen debemus ſecundum naturam actiuum uel paſſiuum præſumere:ut ego lauor balneum lauo:quando ego capillos depono ut dicam tondeor quando alteri capillos detraho: ut tondeo. Prima perſona non debet ita proferri:lego ego. Quoniam lego iam habet in ſe ſignificationem pronominis:niſi tamen ſic tunc poſſumus dicere quando nos magis uolumus oſtendere lecturos q̃ alios ut ſit quaſi ego magis quam cæteri maledico tibi dicimus non te dicimus. Prima

perſona ante ultimam.o.ſeptem litteras non habet.h.o.f.K.q.i.z.cætera uerba habent.e.ut ſedeo.i.ut audio.u.ut annuo.b.ut bibo &ſicut in arte ſcripta ſunt.K.ideo non poteſt præponi.o.litteræ quia nūq̄ ante ponitur niſi a ſequente.q.y.z.ideo nō poſſunt præponi: unum tamen uerbum quod.o.ante.o.habet ut roboo.roboant: ſiluecꝫ & magnus.o.ideo contra regulam uenit quia græcum eſt.cætera in arte conſcripta ſunt.

ADuerbium dictum eſt quia neceſſe habet ſemper uerbū ſeq. Verbo tamē nō neceſſe eſt agere ſemper aduerbio: nā poſſumus dicere ſic legit. Nunc enim & pena eſt elocutio & aduerbium tamen non inuenitur: nā quum dico cras hodie: nō erit integra elocutio niſi addam uerbū ut puta dico uel facio. Aduerbiū plærūcꝫ cōfirmat uerbū plærūcꝫ deſtruit. Confirmat ut iam faciā.deſtruit: ut nō faciam. Aduerbia aut a ſe oriuntur: aut ab aliis partibus orationis ueniunt: ſicut in artibus poſitū eſt.nam ibi ſunt exempla uaria poſita henno autem nihil aliud eſt niſi hoc anno. Vnde deriuatio duplex inuenitur. Nā Cicero dicit hornatinas fruges horatius dicit hornatas fruges. Item meatim nihil eſt aliud niſi meo more. tuati tuo more. Quod dicit de participio aduerbium poſſe deduci: uerum nō eſt: & enim illud exemplum quod protulit ideſt indulgens non tantum participium ē: nam recipit comparationē facit enim indulgentior indulgentiſſimus ergo quando dicimus indulgenter non uidemus a participio tranſtuliſſe in aduerbium ſed a nomine. Omnia aduerbia.e. terminata in poſitiuo ſemper producuntur: ut docte.Exceptis tribus regulis eorum aduerbiorum. Quæ autem non comparantur: ut rite: nemo enim dicit ritius ritiſſime.uel quæ male comparantur: ut bene. Nemo enim dicit bonius boniſſime. Vel quæ a ſe oriuntur ut impune: impunius: hoc ſcilicet in poſitiuo. Cæterum ſuperlatiuus gradus ſemper producitur facile: & difficile non quæritur utrum aduerbia ſint an nomina conſtant autem eſſe nomina tantum quia ſemper correpta ſunt. Si enim aduerbia eſſent: ut ſupra diximus producerentur deinde quia neutri generis formam ſequuntur. Sicuti enim dicimus & facilis facile: ſic difficilis difficile. Deinde ſi aduerbia eſſent inter exirent. Datiuus enim nominis ideſt terminatus aduerbium ĩter ſyllabam mittit ut huic forti fortiter ſic huic facili faciliter: huic difficili difficiliter diceremus. Ergo conſtat eſſe nomina ſic autem poſita ſunt pro aduerbiis quemadmodum fere inuenimus apud poetas pro aduerbiis conſtituta: ut toruum clamat pro eo quod eſt torue: horendum ſonat pro eo quod eſt horende: qua figura oratores omnino uti non debent. Genus enim eſt ſoloeciſmi ſicut ipſe donatus Paulopoſt de ſoloeciſmis ratione monſtrauit. Scire enim debemus quod datiuus ſingularis.o. terminatus aduerbium in.e.mittit ut huic docto docte.i.terminatus inter huic agili: agiliter: quas regulas ſemper corrupit auctoritas. Nam inuenimus plærunque id eſſe aduerbium: qui datiuus eſt caſus ut eſt falſo: hæc autem ambiguitas elocutione diſcernitur quando enim dicimus falſo homini dederit nomen: quando falſo loquerit erit aduerbium: ita plærunque in contrarium cedunt. Nam Terentius ait duriter: quum dure dicere debuerit: & Virgilius Lugubre quum lugubris extenſa dicamus. Ea aduerbia comparanda ſunt quæque ducunt originem a nomine recipienti comparationem ut eſt doctus. Ideo enim dicimus docte doctius doctiſſime: quoniam dicere poſſumus doctus doctior doctiſſimus Ab eo quod eſt Tulius cum ſit aduerbium non recipit comparationem quia nec nomen recipit. Sunt alia aduerbia quæ ſemper per ſe comparantur. Sunt autem quæ non egent cōparatione ut eſt mane. Nemo enim dicit manius: nemo maniſſime. Verumtamen hanc quam per ſe inflexionem non habemus: poſſumus facere adiectionem illarum particularum ut magis & maxime: ut puta ſit poſitiuus mane comparatiuus magis mane. Superlatiu9 maxime mane. Omnis pars orationis cum deſierit eſſe quod eſt nihil aliud eſt niſi aduerbium. Iccirco ſi nomen deſierit eſſe nomen non faciet pronomen: aut

participium ſed ſolum aduerbium. Vt eſt ſedulo nam ſi dicas ſedulo homini dedi nom
eſt ſi dicas ſedulo feci. Aduerbium eſt. Item pronomen aliquādo & aduerbium ē quū
enim dico quid eſt: erit pronomen quum dico quis ſcit erit aduerbium. Item habēte ue
bum plærunq; & aduerbium eſt: quando enim dico pone prima ſyllaba accentum haben
erit uerbum quando ultimæ ſyllabæ: do: accentum erit aduerbium hoc eſt diſcretionib9 ca
ſa. Nam ultimo loco uerbi acutus accētus nunquam ponitur. Item participium al
quando aduerbium eſt quum enim dico me ad uillam profecto contingit: participium e
profecto: quum dico profecto quæritis aduerbium eſt profecto. Item ante præpoſiti
nonnunquam & aduebium eſt. Præpoſitio in hac elocutione erit ante templum caſut
enim habet uictum: ſi autem dicas: ante feci: erit aduerbium. quoniam ſequitur uerbum: &
coniunctio eſt: ſed plærunq; & pro aduerbio ponitur quum dicimus ut te fortiſſime teucr
accipio: Heus ſi dolorem ſignificet interiectio eſt: heus etiam menſas conſumimus inqu
iullus: ſi autem uerbum ſequitur aduerbium eſt: heus inquit iuuenes monſtrate mearum
erit nomen quum nominibus pro aduerbiis utimur ut ante dictum eſt. Illud fideliter ten
re debemus nunq̄ ſeparatim præpoſitionem aduerbiis poſſe cōiungi ueluti de mane de n
ctu. Q uod autem inuenimus indocte & inſrequenter ſunt quidem præpoſitiones: ſe
non ſeparatim ſicut ſunt etiam particulæ quas ipſe ponit. Artigraphus deſurſum deor
ſum deinceps. Ita enim conſtat duas partes orationis ut uno ambæ nitantur. accentu.
Nec duæ præpoſitiones interueniente aduerbio ſociandæ ſunt. Præpoſitio etiam ideo no
poteſt adiungi nomini interueniente aduerbio ut de trans tyberim uenio quemadmodu
illinc uenio.

PArticipium eſt quaſi particapium: habet enim. a. nomine genere & caſus. a u
bo autem tempora ſignificationes. ab utroque uumerum & figuram: & cæte
quæ ſupra dicta ſunt. In poſterioribus illud adduci inchoatiua uerba illud n
habere niſi præſentis temporis participium futuro autem carere. Ideo autem
turo carent quoniam regulam futuri participia: a præterito ducunt participio præteritū a
tem participium. a. tempore perfecto originem ſumit & ideo quum inchoatiua uerba te
pus perfectum non habent: non poſſumus habere quod additur iam tempore pſecto: P
terea dicit participia ab imperſonalibus uerbis niſi uſurpata non uenire: quæ res penes la
tinum non erit: & ſimilia & ſimiliter ab arte diſcedit. Et enim participia a prima poſitione
bi originem trahunt: cum igitur imperſonalia primam perſonam non habent participia
iure ex ſe faciunt: ſed tamen dixi uſurpare nobis licet. Inuenimus enim apud uarios aucto
quod puto id fieri: non quod de imperſonalibus uſurpentur participia: ſed quod ipſa im
ſonalia fiant uerba pleniſſima: Nam hoc quod dicimus pudet & tedet tamen dici inueni
in auctoribus & pudeo: & tedeo: unde fiunt & pudens: & tedens participium non ab i
perſonali uidetur ſed a uerbo integro. Odi uerbum participium habet oſus quod licet i
non ſit tamen componitur & in uſu erit exoſus peroſus. Ab eo quod eſt memini artis n
participium reperitur: ſi ad uſum uerum eſt: ſi ad auctoritatem falſum: Nam inuenimu
Plauto meminens. Tunicatus galleatus dicit participia non eſſe: ſed nomina eo quod. a.
bis non trahuntur: ſed ſi diligenter attendas aduertens ab ſimilibus participia compre
bis. Nam licet non faciat tunico galleo: tamen quoniam tempus habent: ſine dubio
ticipia ſunt: & enim armatus incedit ueſtitus incedit quum dico hoc ſignifico iam arm
iam ueſtitum eſſe. Sicut etiam dicimus tunicatus incedit: galeatus incedit. i. & iam tu
cam habet: iam galeam habet quæ res tēpus oſtendit & ſi tēpus eſt participiū ē: Prāſus
natus & reliqua cōſtant nō eē participia ſi a uerbo non ueniūt. Cōceſſū eſt. n. regularite
a neutralibus uerbis liceat nobis uſurpare præterita participia: ſed quoniam & has arte

A°. 76. ...
BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SEVILLA